

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Über dieses Buch

Dies ist ein digitales Exemplar eines Buches, das seit Generationen in den Regalen der Bibliotheken aufbewahrt wurde, bevor es von Google im Rahmen eines Projekts, mit dem die Bücher dieser Welt online verfügbar gemacht werden sollen, sorgfältig gescannt wurde.

Das Buch hat das Urheberrecht überdauert und kann nun öffentlich zugänglich gemacht werden. Ein öffentlich zugängliches Buch ist ein Buch, das niemals Urheberrechten unterlag oder bei dem die Schutzfrist des Urheberrechts abgelaufen ist. Ob ein Buch öffentlich zugänglich ist, kann von Land zu Land unterschiedlich sein. Öffentlich zugängliche Bücher sind unser Tor zur Vergangenheit und stellen ein geschichtliches, kulturelles und wissenschaftliches Vermögen dar, das häufig nur schwierig zu entdecken ist.

Gebrauchsspuren, Anmerkungen und andere Randbemerkungen, die im Originalband enthalten sind, finden sich auch in dieser Datei – eine Erinnerung an die lange Reise, die das Buch vom Verleger zu einer Bibliothek und weiter zu Ihnen hinter sich gebracht hat.

Nutzungsrichtlinien

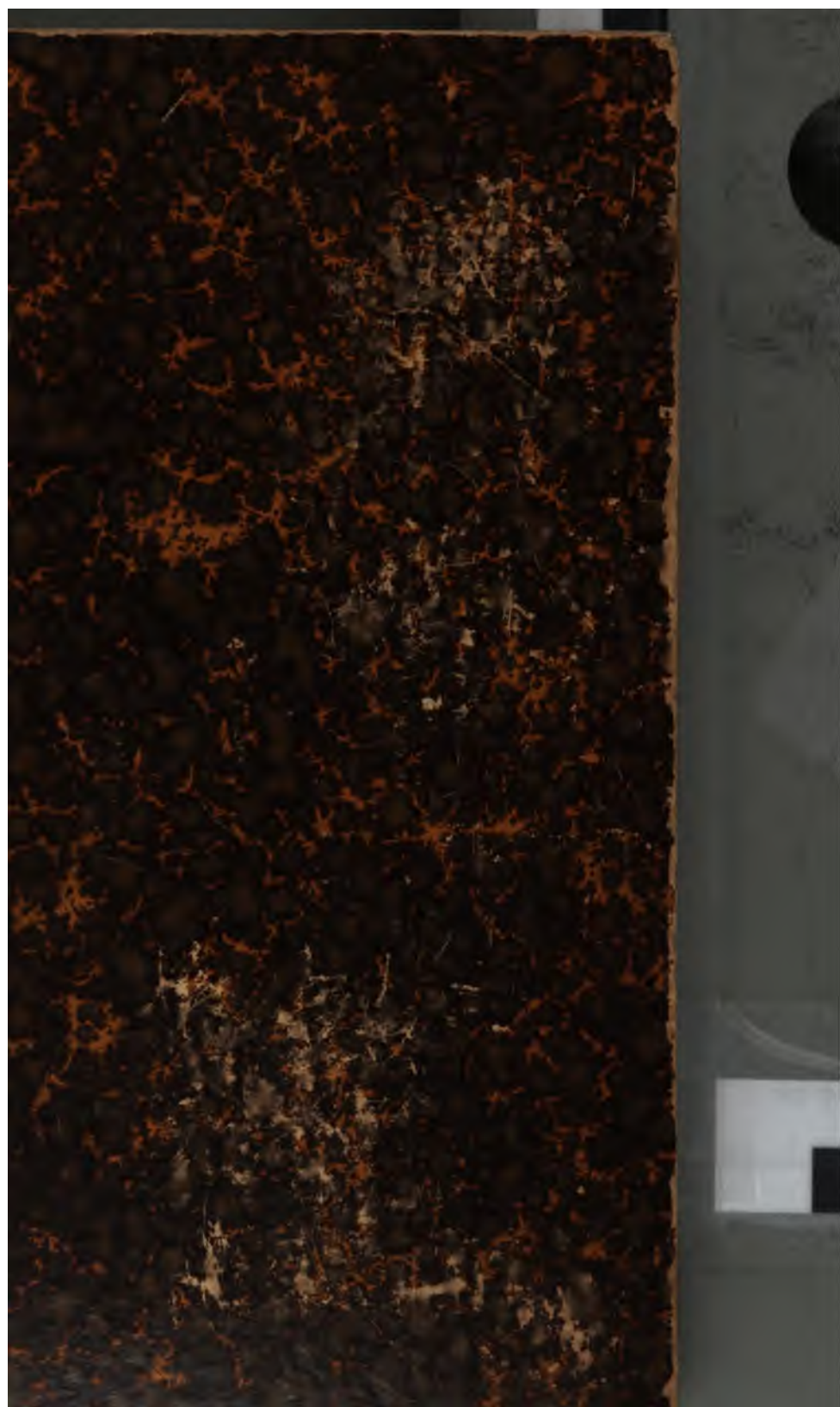
Google ist stolz, mit Bibliotheken in partnerschaftlicher Zusammenarbeit öffentlich zugängliches Material zu digitalisieren und einer breiten Masse zugänglich zu machen. Öffentlich zugängliche Bücher gehören der Öffentlichkeit, und wir sind nur ihre Hüter. Nichtsdestotrotz ist diese Arbeit kostspielig. Um diese Ressource weiterhin zur Verfügung stellen zu können, haben wir Schritte unternommen, um den Missbrauch durch kommerzielle Parteien zu verhindern. Dazu gehören technische Einschränkungen für automatisierte Abfragen.

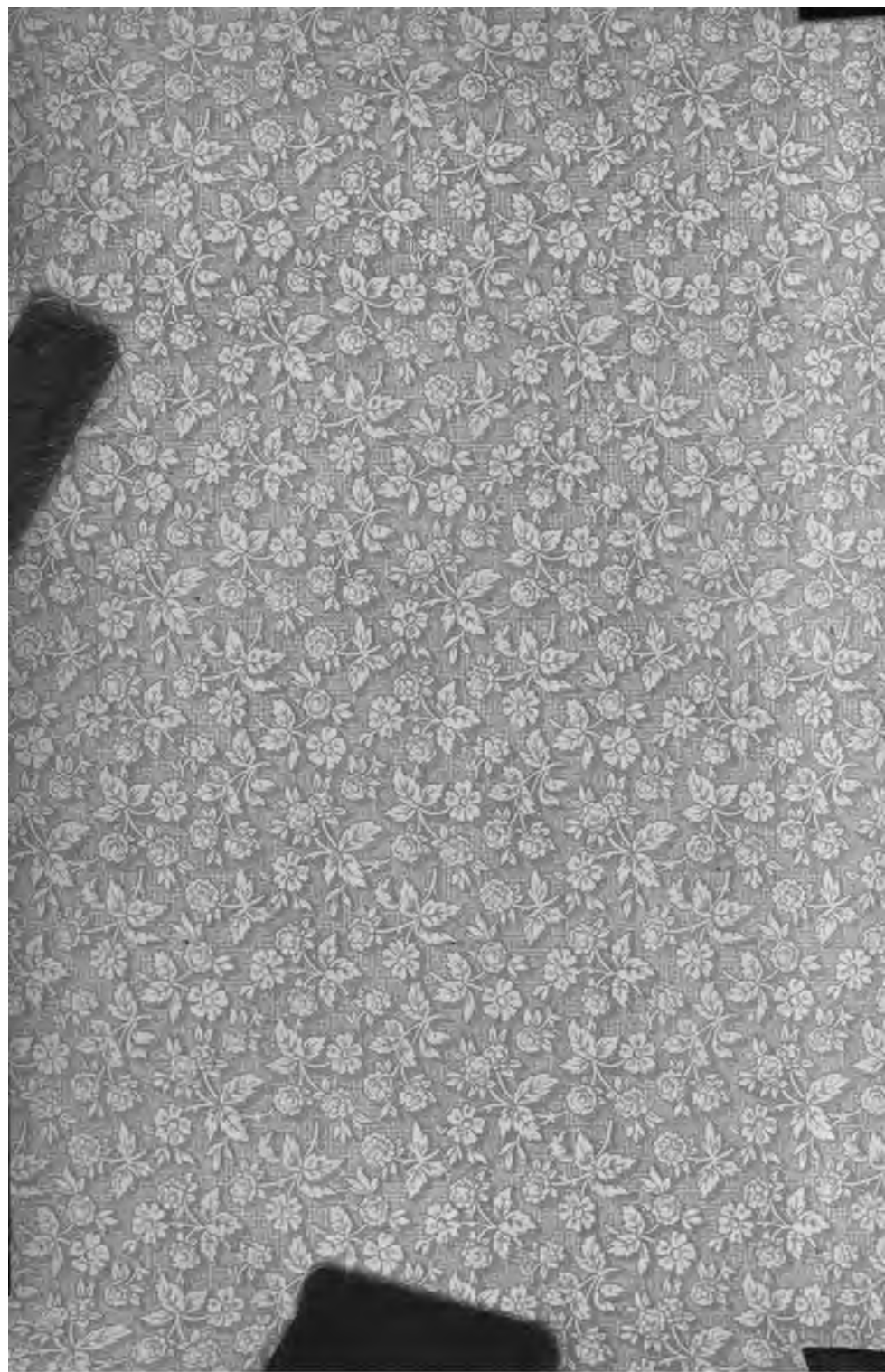
Wir bitten Sie um Einhaltung folgender Richtlinien:

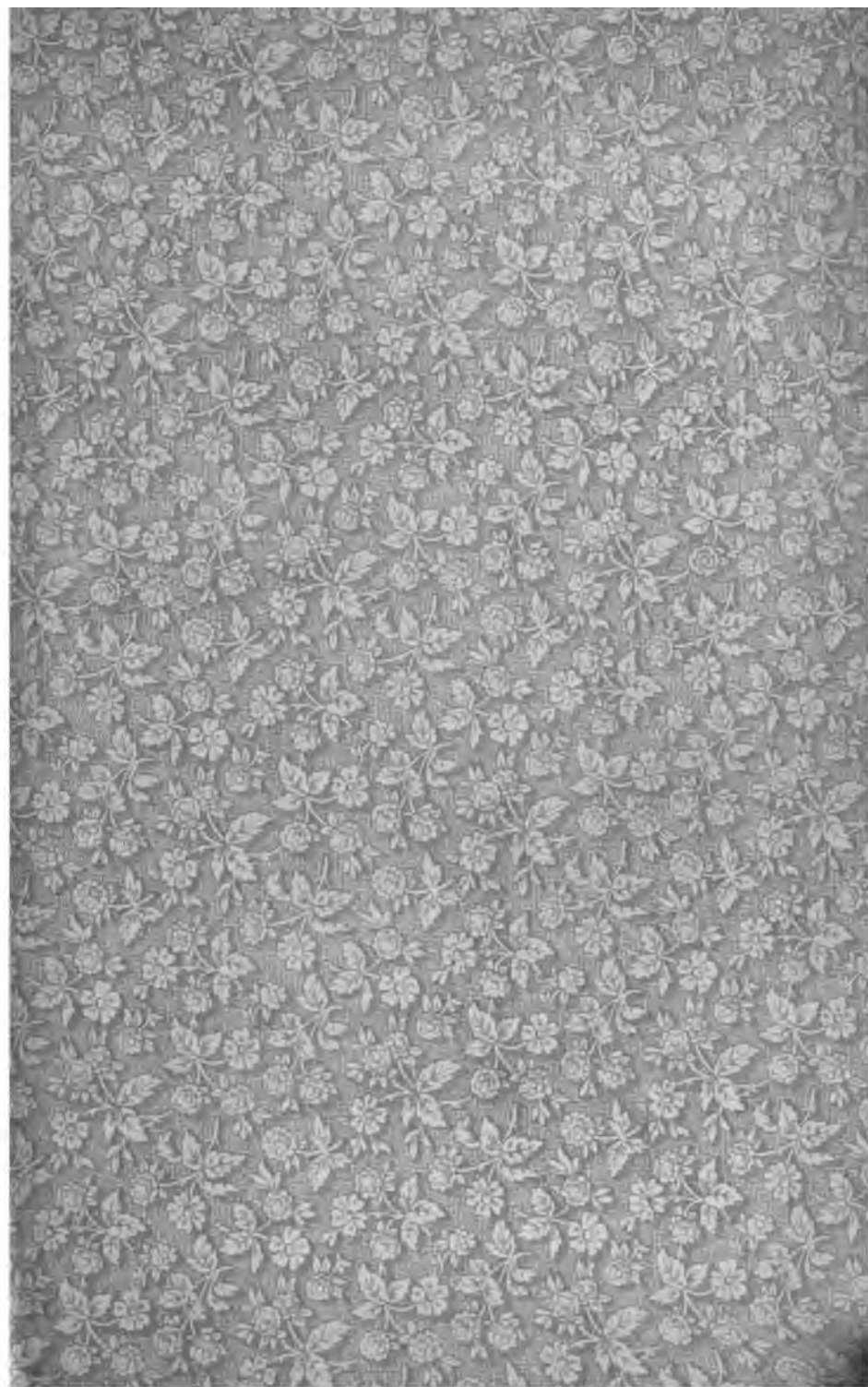
- + *Nutzung der Dateien zu nichtkommerziellen Zwecken* Wir haben Google Buchsuche für Endanwender konzipiert und möchten, dass Sie diese Dateien nur für persönliche, nichtkommerzielle Zwecke verwenden.
- + *Keine automatisierten Abfragen* Senden Sie keine automatisierten Abfragen irgendwelcher Art an das Google-System. Wenn Sie Recherchen über maschinelle Übersetzung, optische Zeichenerkennung oder andere Bereiche durchführen, in denen der Zugang zu Text in großen Mengen nützlich ist, wenden Sie sich bitte an uns. Wir fördern die Nutzung des öffentlich zugänglichen Materials für diese Zwecke und können Ihnen unter Umständen helfen.
- + *Beibehaltung von Google-Markenelementen* Das "Wasserzeichen" von Google, das Sie in jeder Datei finden, ist wichtig zur Information über dieses Projekt und hilft den Anwendern weiteres Material über Google Buchsuche zu finden. Bitte entfernen Sie das Wasserzeichen nicht.
- + *Bewegen Sie sich innerhalb der Legalität* Unabhängig von Ihrem Verwendungszweck müssen Sie sich Ihrer Verantwortung bewusst sein, sicherzustellen, dass Ihre Nutzung legal ist. Gehen Sie nicht davon aus, dass ein Buch, das nach unserem Dafürhalten für Nutzer in den USA öffentlich zugänglich ist, auch für Nutzer in anderen Ländern öffentlich zugänglich ist. Ob ein Buch noch dem Urheberrecht unterliegt, ist von Land zu Land verschieden. Wir können keine Beratung leisten, ob eine bestimmte Nutzung eines bestimmten Buches gesetzlich zulässig ist. Gehen Sie nicht davon aus, dass das Erscheinen eines Buchs in Google Buchsuche bedeutet, dass es in jeder Form und überall auf der Welt verwendet werden kann. Eine Urheberrechtsverletzung kann schwerwiegende Folgen haben.

Über Google Buchsuche

Das Ziel von Google besteht darin, die weltweiten Informationen zu organisieren und allgemein nutzbar und zugänglich zu machen. Google Buchsuche hilft Lesern dabei, die Bücher dieser Welt zu entdecken, und unterstützt Autoren und Verleger dabei, neue Zielgruppen zu erreichen. Den gesamten Buchtext können Sie im Internet unter <http://books.google.com> durchsuchen.

329.508
B582

20 —

BIBLIOTHEK
DER
ANGELSÄCHSISCHEN PROSA.

BEGRÜNDET VON
CHRISTIAN W. M. GREIN.
FORTGESETZT UNTER
MITWIRKUNG MEHRERER FACHGENOSSEN
VON
RICHARD PAUL WÜLKER.

FÜNFTER BAND.

BISCHOF WÆRFERTH VON WORCESTER
ÜBERSETZUNG DER DIALOGE GREGORS DES GROSSEN.

HERAUSGEGEBEN VON HANS HECHT.

LEIPZIG.
GEORG H. WIGAND'S VERLAG
1900

BISCHOFS WÆRFERTH VON WORCESTER
ÜBERSETZUNG
DER
DIALOGE GREGORS DES GROSSEN
ÜBER DAS LEBEN UND DIE
WUNDERTHATEN ITALIENISCHER VÄTER UND ÜBER
DIE UNSTERBLICHKEIT DER SEELEN.

AUS DEM NACHLASSE VON JULIUS ZUPITZA

NACH EINER COPIE VON HENRY JOHNSON

HERAUSGEGEBEN VON

HANS HECHT.

LEIPZIG.
GEORG H. WIGAND'S VERLAG.

1900

102247

VORWORT

~~~~~

Der vorliegende Band der *Bibliothek der ags. Prosa* enthält die erste Ausgabe des ae. Textes der *Dialoge Gregors des Grossen*. Von den erhaltenen Hss. kommen zwei (*C* und *H*) vollständig zum Abdruck, die Abweichungen der dritten (*O*) von *C* werden als Lesarten unter dem Texte mitgeteilt.

Es ist damit endlich eine Pflicht erfüllt, die den Vermittlern angelsächsischer Kultur und Sprache längst obgelegen hat. Während bereits im Jahre 1876 WENDELIN FÖRSTER die altfranzösisische Uebersetzung der durch das ganze Mittelalter bis weit in die Neuzeit hinein hochberühmten Dialoge herausgegeben hat,¹ und zwei Jahre darauf ÞORVALDUR BJARNARSON die in dem Codex Arna-Magnæanus 677 enthaltenen ziemlich beträchtlichen Bruchstücke einer altisländischen Version desselben Werkes erscheinen liess,² blieben die ags. Hss. der Dialoge trotz unablässigen Drängens von berufenster Seite unveröffentlicht. Freilich herrschte über den Wert einer vollständigen Ausgabe bei den Forschern diesseits und jenseits des Kanals niemals der geringste Zweifel. TH. WRIGHT und J. EARLE, R. PAULI und B. TEN BRINK haben sich mit den *Dialogen* beschäftigt, die Hss. eingesehen und mehr oder minder richtige Vorstellungen von dem Inhalt des Werkes verbreitet.

Aber erst in den sechziger Jahren des neunzehnten Jahrhunderts hat TH. OSWALD COCKAYNE das Fundament gelegt, auf dem allmäh-

---

¹ *Li Dialoge Gregoire lo Pape*, Halle.

² In den *Leifar fornra kristinna fræða islenakra*, Kopenhagen 1878.

II

lich, in mehr als fünfunddreissigjähriger Arbeit, die vorliegende Textausgabe aufgebaut wurde. Diese Entstehungsgeschichte in kurzen Zügen darzulegen, betrachtet der Herausgeber als seine erste Pflicht.

COCKAYNE schrieb zunächst den Anfang der Cambrdiger Hss. CCC No. 322 ab, und zwar bis zum letzten Drittel von fol. 24a (utganzende 65, 20).¹ Er that dies, wie eine Bleistiftnotiz von seiner Hand in der Abschrift angiebt, im September 1863. Die Lesarten aus der Hs. des Britischen Museums Cotton Otho C 1 hat er ziemlich vollständig und genau hinzugefügt. Von der bezeichneten Stelle an kopierte er dann *O* bis zum Ende dieser Hs. Die Lesarten aus *C* begleiten den Text durch das erste und durch einen Teil des zweiten Buches in ziemlicher Vollständigkeit, werden dann aber immer spärlicher und hören schliesslich, mit dem zwölften Kapitel des zweiten Buches, fast ganz auf. Auf die Hatton-Hs. der Bodleiana, die COCKAYNE bekannt war, wird nirgends Bezug genommen.

Nach dem Tode COCKAYNES, im Jahre 1873, erstand Professor W. W. SKEAT die Kopie mit anderm handschriftlichen Nachlass. Dieses sein Eigentum hat SKEAT in zuvorkommendster Weise den Fachgenossen zur Verfügung gestellt: zunächst der *Early English Text Society*, die nichts davon zu Tage förderte, dann Herrn Dr. H. KREBS in Oxford.

Dr. KREBS war der zweite, der einer Edition des gesamten handschriftlichen Materials thatkräftig nahetrat. Er fertigte eine Kopie der Hatton-Hs. an, die er im Oktober 1878 vollendete und gesondert herauszugeben gedachte. Als ihn aber SKEAT auf die fundamentale Bedeutung der Cambrdiger und der Londoner Hss. aufmerksam machte, verzichtete er aus Mangel an Zeit auf die Durchführung seines Planes. Als Ergebnis seiner Thätigkeit veröffentlichte er lediglich zwei kurze Aufsätze, die 1879 und 1880 in der *Anglia* erschienen sind.² Auf diese Weise kamen, von weniger wichtigen Bruchstücken abgesehen, die einleitenden Worte König ALFREDS nach den Hss. *C* und *H*, sowie das bemerkenswerte Vorwort aus *O* zu Tage. Auch die Frage nach

---

¹ Von den eingeklammerten Zahlen bezeichnet die links von dem Komma stehende stets die Seite, die rechts davon die Zeile in der vorliegenden Ausgabe.

² Bd. II, s. 68—70 und Bd. III, s. 70—71.

dem gegenseitigen Verhältnis der verschiedenen Fassungen wurde zum ersten Male berührt. Allerdings erwies sich die von KREBS damals vertretene Auffassung bald als unhaltbar.

Der Dritte, der sich der grossen Arbeit zuwandte, war J. ZUPITZA. Ihm überliess Dr. KREBS das gesamte Material, sowohl seine eigene Abschrift, als auch die Kopie COCKAYNE'S. ZUPITZA unterzog alles Vorhandene einer genauen Kollation und fügte der COCKAYNE'schen Kopie den bisher noch nicht abgeschriebenen Schluss des Textes aus der Hs. C hinzu. Die mit unvergleichlicher Sorgfalt durchgeführte Kollation und Ergänzung von C beendete er am 23. August 1882. Wann er die Kollation von H und O unternommen hat, lässt sich mit Sicherheit nicht mehr feststellen. Indessen liegt die Vermutung nahe, dass er sie etwa um dieselbe Zeit in Angriff genommen und durchgeführt hat. Damit war nun ein Abschluss insofern erreicht, als auf der Basis der ZUPITZA'schen Kollationen die Herstellung des Textes selbst keine weiteren Schwierigkeiten mehr bot.

Ohne aber von diesem weit vorbereiteten Material etwas zu wissen, begab sich im Oktober 1882, durch R. WÜLKER angeregt, HENRY JOHNSON nach London, um seinerseits eine Ausgabe der *Dialoge* in Angriff zu nehmen. Er schrieb die Hs. O im Britischen Museum ab und verglich gelegentlich die Hss. in Oxford und Cambridge. Während seines Aufenthaltes in England erfuhr er dann von der Existenz der im Besitze ZUPITZA's befindlichen Materialsammlungen. Im März 1883 reiste er infolgedessen nach Berlin, wurde von ZUPITZA aufs Liebenswertigste empfangen, und es erfolgte eine Einigung dahin, dass ZUPITZA und JOHNSON das Werk *gemeinschaftlich* herausgeben sollten. JOHNSON arbeitete nun bis zum Jahr 1884 unter ZUPITZA's Leitung. Es scheint, dass ihm der mehr handwerksmässige Teil der Arbeit zugefallen ist, nämlich das Herausschreiben des Textes aus den kollationierten Kopien der Hss. ZUPITZA selbst sollte Alles revidieren. Das zunächst sichtbare Resultat der Bemühungen JOHNSON's war aber nur seine 1884 erschienene Berliner Dissertation: *Gab es zwei von einander unabhängige altenglische Uebersetzungen der Dialoge Gregors?* Noch in demselben Jahre kehrte JOHNSON in seine amerikanische Heimat zurück und nahm das gesamte Material mit sich. Nach etwas mehr als fünf Jahren stellte er die Papiere ZUPITZA wieder zu, seine eigene Abschrift von O ausgenommen. Der von JOHNSON herausgearbeitete Text, so wie er

IV

in der vorliegenden Ausgabe zum Abdruck gelangt, befand sich bei der Sendung.

Diesen JOHNSON'schen Text hat ZUPITZA einer *vorläufigen* Revision unterzogen, wie einige wenige Korrekturen von seiner Hand beweisen. Eine nochmalige Vergleichung des Textes mit den Hss. scheint er im Sommer 1890 vorgenommen zu haben, wie ich gleichfalls aus einer handschriftlichen Eintragung in die COCKAYNE'sche Kopie schliessen zu dürfen glaube.

Damit erreichte seine Beschäftigung mit den *Dialogen* leider ihr Ende. Kopien und Text blieben liegen. Wie sich ZUPITZA die endgültige Gestalt der Ausgabe vorgestellt hat, lässt sich nicht ermitteln. Aufzeichnungen irgend welcher Art, aus denen sich Aufschlüsse darüber gewinnen liessen, haben sich nicht vorgefunden. Der Tod hat ihn ereilt, ehe er die letzten Schritte zur Veröffentlichung des verhältnismässig weit vorgeschrittenen Werkes thun konnte.

Aus seinem Nachlasse nahm A. S. NAPIER das Material mit sich nach Oxford. Dort blieb es weitere zwei Jahre unberührt liegen, bis es im Sommer 1897 durch Herrn Professor A. BRANDL's Vermittlung mir zur Bearbeitung und zur endlichen Herausgabe anvertraut wurde.

Ich unterzog zu diesem Zwecke die JOHNSON'sche Kopie im Sommer 1898 einer genauen Kollation mit den Original-Hss. und arbeitete den Text unter beständiger Heranziehung der COCKAYNE-ZUPITZA'schen Kopie mehrfach durch. Es ergab sich, dass bei *C* wesentliche Verbesserungen nicht vorzunehmen waren, in *O* und in *H* dagegen nicht allzu selten Ungenauigkeiten richtig gestellt werden mussten. Die Drucklegung begann Ende Februar dieses Jahres und bedingte ein abermaliges genaues Durcharbeiten des Johnson'schen Textes, der nochmals Wort für Wort mit der COCKAYNE-ZUPITZA'schen Kopie verglichen wurde. Noch während des Druckes hatten Herr Professor A. S. NAPIER, Oxford, und die Behörden des Britischen Museums die grosse Freundlichkeit, mich wiederholt über zweifelhafte Lesarten aufzuklären, wofür ich ihnen an dieser Stelle ganz besonders herzlich danken möchte. —

Bei dem bedeutenden Umfange des auf diese Weise revidierten Textes schien es aus naheliegenden Gründen wünschenswert, den Band von allem nicht durchaus nötigen Beiwerk zu entlasten. Die

umfangreichste Zuthat ist das Verzeichnis der Accente, die, dem Plane der *Bibl. der ags. Prosa* gemäss, nicht in den Text selbst aufgenommen, sondern anhangsweise zusammengestellt wurden. Mit Bedauern habe ich darauf verzichten müssen, den lateinischen Text der *Dialoge* der ags. Uebertragung beizufügen. Aber auch hier sind schliesslich Bedenken materieller Art massgebend geworden. Auch ist das lateinische Original überall leicht zugänglich — ich habe mich der Benedictiner-Ausgabe der *Werke Gregors des Grossen*, Paris 1705, Bd. II, bedient — und die Uebersetzung im grossen und ganzen wortgetreu und lückenlos. Wo nennenswerte Auslassungen dem Lateinischen gegenüber vorliegen, wird im Texte durch Punktreihen darauf hingewiesen. Die Ergebnisse des genauen Vergleichs mit dem lateinischen Original im einzelnen, das Verhältnis der Hss. zu einander, insbesondere die eigenartige Stellung der Hs. *H*, das grammatikalische und litterarhistorische Material, werde ich in einer bereits weit geförderten Sonderuntersuchung zur Darstellung bringen. Dieselbe Schrift wird auch solche lexikographische Ergänzungen enthalten, wie sie im Hinblick auf BOSWORTH-TOLLER'S *Anglo-Saxon Dictionary* als notwendig erscheinen. —

Zum Texte bemerke ich noch folgendes: Auf Zusätze irgendwelcher Art, die nicht in den Hss. selbst enthalten waren, wurde verzichtet. Nur die römischen Ziffern in den Abschnitten des ersten und zweiten Buches, wo die in der Hs. *H* enthaltenen Ueberschriften fehlen, sowie im ganzen dritten und vierten Buche wurden hinzugefügt.

Die Kapiteileinteilung folgt dem Lateinischen der Benedictiner-Ausgabe. Dementsprechend zerfällt das erste Buch in zwölf, nicht in vierunddreissig Kapitel. Im vierten Buche hat sich die Anzahl der Kapitel dem Lateinischen gegenüber dadurch um zwei vermehrt, dass die Stellen 272, 19—273, 15 und 323, 15—24 als besondere Kapitel von den Vorhergehenden losgetrennt wurden. Die Interpunktion und die Absätze der Hss. blieben unbeachtet.

Das e-Zeichen mit der untergeschriebenen Schleife, das, von verschwindend wenigen Belegen in *O* abgesehen, nur in *C* vorkommt,¹ war in der Druckerei nicht vorhanden; desgleichen fehlte das

¹ Vgl. meine Dissertation: *Die Sprache der altenglischen Dialoge Gregors des Grossen*, I, Berlin 1900, passim.

VI

schiefstehende δ . Im ersten Falle habe ich mich für den kurzen Laut mit einfachem e, für den langen mit der Ligatur æ beholfen, indem ich dem regelmässigen Gebrauche der Hss. folgte. Das schiefstehende δ musste durch das geradestehende ersetzt werden; infolgedessen wird man z. B. die Auflösung von c $\bar{w}$ stets als cwæð gedruckt finden. — Die Lesarten aus *O* sind vollständig wiedergegeben. Nur habe ich ihre Masse dadurch verringert, dass ich die zahlreichen Varianten ausliess, die rein graphisch lediglich in der Einsetzung eines δ für p in *C*, — besonders oft im Anlaut — oder eines p für δ in *C* bestehen. Beim Abdruck von *C* und *H* selbst ist der Wechsel von δ und p genau im Anschluss an die Hss. beibehalten worden. Nur in wenigen Fällen habe ich das in *O* häufig vorkommende ond oder Ond aufgenommen, dem in den beiden andern Hss. fast ausnahmslos das J-Zeichen entspricht. Auch hierin folge ich den Intentionen ZUPITZA's und JOHNSON's. Alle Eigennamen, sowie die Namen Gott und Christus wurden mit grossen Anfangsbuchstaben gedruckt. —

Ich danke den Herrn Professoren BRANDL und NAPIER für ihr dauerndes Interesse und ihre freundliche Unterstützung bei der Förderung meiner verantwortungsvollen Aufgabe; Herrn Professor WÜLKER für die Aufnahme des Werkes in die *Bibliothek der ags. Prosa*; den Herrn Professoren JOHNSON und SKEAT, sowie Herrn Dr. KREBS für wertvolle Auskunft über die Entstehungsgeschichte des bearbeiteten Materials; den Herrn Bibliothekaren des Britischen Museums, der Bodleiana und der Corpus Christi College in Cambridge für ihr allzeit liebenswürdiges und hilfsbereites Entgegenkommen. —

Das Werk selbst thue das Seine, um das Andenken des Königs zu ehren, der es vor einem Jahrtausend durch seinen getreuen Bischof WÆRFERTH von Worcester für sein Volk zur Erbauung und zur Stärkung im rechten Glauben in die englische Muttersprache übertragen liess.

Berlin, im Oktober 1900

DR. HANS HECHT

DIE HANDSCHRIFTEN

~~~~~

Die ags. Uebertragung der *Dialoge Gregors des Grossen* ist uns in drei Hss. überliefert, die im zweiten Viertel des XI. Jahrhunderts entstanden sind. Beschreibungen dieser Hss. wurden mehrfach dargeboten, zuerst von WANLEY in seinem *Catalogus*, dann von H. KREBS in der *Anglia* II, s. 68—70 und III, s. 70—71, zuletzt von HENRY JOHNSON in seiner Dissertation.¹ Die Angaben JOHNSON'S sind in WÜLKER'S *Grundriss* übergegangen. Da sie nicht frei von Versehen sind, füge ich den genannten eine neue Beschreibung der Hss. aus eigener Einsicht hinzu.

1. Hs. C, im Corpus Christi College, Cambridge, No. 322.² Die Hs. war ein Stück der berühmten Sammlung des Erzbischofs PARKER. Sie enthält 157 Oktavblätter von der Grösse 23 : 14,5 cm. Es wurden, mit Ausnahme der Blätter 152a—157a incl. mit einunddreissig Zeilen,³ dreissig Zeilen auf die Seite geschrieben. Die Hs. ist vollständig bis auf ein einziges Blatt, das nach fol. 142 herausgeschnitten wurde. Die Lücke betrifft einen Teil des vierzigsten Kapitels im vierten Buche (325, 1—326, 20). Ein einziger Schreiber hat die Hs. in vorzüglich klaren Zügen von Anfang bis zu Ende geschrieben. Sie ist vortrefflich erhalten.

2. Hs. O, im Britischen Museum, London, *Cott. Otho C 1*, zweiter Teil.⁴ Die *Dialoge* stehen auf den Blättern 1a bis 137a, Zeile 10.

¹ *Gab es zwei von einander unabhängige altenglische Uebersetzungen der Dialoge Gregors?* Berlin 1884.

² WANLEY, *Cat.* s. 130 unter *S 10*, wie die Hs. früher bezeichnet war.

³ Handschriftliche Bemerkung ZUPITZA'S.

⁴ WANLEY, *Cat.* s. 212, III.

VIII

Die Blattgrösse ist 27:16,5 cm. Der Text bricht mitten in der Zeile und mitten im Wort ab. Die Hs. ist also niemals vollständig gewesen. Sie reicht aber bis in das sechsundvierzigste Kapitel des vierten Buches (336, 1). Ausser dem Schlusse fehlt ein Blatt nach fol. 97b, wodurch wir ein beträchtliches Stück des 37. Kapitels des dritten Buches verloren haben (253, 27—255, 17). Durch den Brand der cottonianischen Sammlung 1731 ist die Hs. sehr stark beschädigt worden. Sie wurde von zwei Schreibern ziemlich oberflächlich, gelegentlich, besonders im zweiten Teile, mit groben Verstössen gegen den Sinn des Textes, geschrieben. Buch I und II rühren von dem ersten Schreiber (*O*¹), Buch III und IV von dem zweiten her (*O*²). Die Schrift von *O*² ist zierlicher, weniger wuchtig, als die von *O*¹. *O*¹ bringt 27, *O*² 30 Zeilen auf die Seite.

Dem Texte sind zahlreiche Glossen und Korrekturen übergeschrieben, die von verschiedenen Händen und aus verschiedenen Zeiten, meist aus dem zwölften Jahrhundert, herrühren. Es ist ein glücklicher Zufall, dass durch die Schrift eines dieser Glossatoren unsere Hs. mit andern in Verbindung gebracht werden kann, die in Worcester entweder entstanden sind, oder sich doch zu einer bestimmten Zeit dort befunden haben. Es ist die Schrift desselben Glossators, über dessen Thätigkeit W. KELLER in seiner Studie über *Die litterarischen Bestrebungen von Worcester in angelsächsischer Zeit* ausführlicher behandelt hat:¹ die zitternde Hand eines alten Mannes um das Ende des XII. Jahrhunderts. Seine Schriftzüge hat man bisher in zehn Hss. erkannt, die zu jener Zeit alle in der Bibliothek von Worcester vereinigt waren.² Gleich der Hatton-Hs. der *Dialoge* gehört auch die Hs. *O* in ihre Zahl, ein Umstand, der zunächst für die Vorgeschichte der Hs. einen willkommenen Anhaltspunkt bietet. Der Rest des Bandes, der im ganzen 155 Blätter zählt, enthält Homilien und Legenden, deren Inhalt manche Aehnlichkeit mit dem der *Dialoge* aufweist.³

¹ WOLFGANG KELLER, *Die litterarischen Bestrebungen von Worcester in angelsächsischer Zeit*, Strassburg 1900. (Q. & F. 84, s. 20).

² KELLER, a. a. O.

³ Vgl. WANLEY, a. a. O., dessen Blatt- und Seitenzählung mit der heutigen nicht mehr übereinstimmt, da er die Blätter des ersten Teiles der Hs. noch mitrechnet.

3. Hs. *H*, in der Bodleiana, Oxford, *Hatton 76*;¹ eine Sammel-Hs. in Quartformat, 139 Blätter stark; Blattgrösse 29,5 : 20,5. Die *Dialoge* stehen an erster Stelle, von Blatt 1a—54b. Es folgen von Blatt 55a—67b die Bruchstücke der von ÆLFRIC übertragenen *Admonitio ad Filium Spiritualem St. Basilii*.² Drittens enthält die Hs. von fol. 68a—130b das ags. *Liber Medicinalis*, abgedruckt von COCKAYNE im ersten Bande seiner *Leechdoms*, London 1864. Den Beschluss bilden zwei Briefe des Königs EVAX von Arabien an den Kaiser TIBERIUS, in lateinischer Sprache abgefasst. Sie handeln von Namen heilkräftiger Steine des Orients.

Die Hs. enthält die ersten beiden Bücher der *Dialoge Gregors* mit nicht unbedeutenden Lücken. Das 35. Kapitel des zweiten Buches ist bis auf wenige Zeilen noch vorhanden. Der Text bricht am Ende einer vollbeschriebenen Seite ab, so dass sich der ursprüngliche Umfang des Originals nicht mehr bestimmen lässt. Die Bemerkung *deficit* des Glossators am untern Rande von fol. 14b beweist, dass die Hs. schon frühzeitig lückenhaft gewesen ist.

Die Lücken fallen hinter die Blätter 3, 14, 29, 31, 35, 38, 49, 53, 54, 52.³ Sie betreffen im *ersten* Buche: das 1. Kapitel mit Ausnahme der Ueberschrift, den Anfang des 2. Kapitels, einen Teil des 5., das 6., einen Teil des 7. und das Ende des 12. Kapitels; im *zweiten* Buche: einen Teil der zu Anfang des Buches zusammengestellten Kapitelüberschriften, die in der Hs. erst mit Kapitel 10 einsetzen, einen Teil des 1., den Anfang des 2. und einen Teil des 3. Kapitels, das 4., 5., die ersten Zeilen des 6. Kapitels, den grösseren Teil des 8. und die Hälfte des 9. Kapitels, einen Teil des 23., die letzten Worte des 27., das 28., 29. und einen Teil des 30. Kapitels, das Ende des 31., das 32., 33. und den Anfang des 34. Kapitels, endlich den Schluss des Buches von Kapitel 35 an.

Abgesehen von einigen wenigen, unwesentlichen Einsprengungen ist alles Vorhandene von *einem* Schreiber in schönen, gleichmässigen, ziemlich grossen Zügen geschrieben. Sehr scharfe, eckige Züge unter-

¹ WANLEY, *Cat.*, s. 71—72.

² Herausgegeben von HENRY W. NORMAN, 2. Aufl., London 1849.

³ Die richtige Aufeinanderfolge der Blätter ist durch falsches Binden mehrfach gestört.

brechen auf wenige Zeilen die Arbeit des Hauptschreibers auf fol. 8a, 17a und 17b; runder und weniger sorgfältig ist die Schrift eines Dritten, dessen Hand auf fol. 16b und in einem etwas längeren Stück auf fol. 17b erkenntlich ist. Mit dem Worte „cnapan“ (58, 14) setzt der erste Schreiber wieder ein und führt seine Arbeit ohne weitere Unterbrechung bis zum Ende des Bruchstücks durch.

Ueber dem Text stehen Glossen in geringer Anzahl, meist von der Hand jenes Glossators herrührend, dessen bei der Beschreibung von *O* gedacht wurde.¹ Wir schliessen aus diesem Umstande für die Vorgeschichte von *O* und *H*, dass beide Hss. gegen Ende des XII. Jahrhunderts in der Bibliothek zu Worcester aufbewahrt wurden. Das spärliche Vorkommen von Glossen in *H* mag aus ihrer Reichlichkeit in dem vollständigeren *O* erklärt werden.

Ueber die Geschichte von *C* vor seiner Einverleibung in PARKER'S Sammlung lässt sich nichts mehr ermitteln. —

Aus der Hs. *H* hat F. JUNIUS Auszüge angefertigt,² über die KREBS in der *Anglia* und berichtigend JOHNSON in seiner Dissertation gehandelt haben. Die Darstellung JOHNSON'S bedarf aber selbst einiger Berichtigungen. Ich bemerke daher folgendes:

1. *Jun.* 46, in der Bodleiana, ist eine Papier-Hs., von JUNIUS selbst geschrieben.³ Blattgrösse 14 : 9. Sie enthält die Vorreden König ALFRED'S und GREGOR'S ganz. Der ags. Text steht auf der rechten, der lateinische auf der linken Seite. Dann folgen Sätze und Wörter aus allen Kapiteln, die in der Hs. *H* enthalten sind. Hier ist das Lateinische dem ags. entweder unmittelbar angefügt, oder untergeschrieben. Vollständig wiedergegeben wird die Einleitung zum zweiten Buche und das letzte Gespräch bis zu dem Worte „gesceafta“ (174, 16). Dabei ist die Anordnung des ags. und des lateinischen Textes ebenso, wie bei der Einleitung zum ersten Buche. Dasselbe gilt von einigen andern, nicht nennenswerten Bruchstücken, die das Heftchen enthält. Die Auszüge wurden zusammengestellt, um *lexicographischen* Zwecken zu dienen.

¹ Siehe KELLER, a. a. O.

² In die Hs. selbst hat JUNIUS geringfügige Eintragungen gemacht, meist zum Zweck der Kapiteileinteilung.

³ WANLEY, *Cat.*, s. 99, unter JUN. 109.

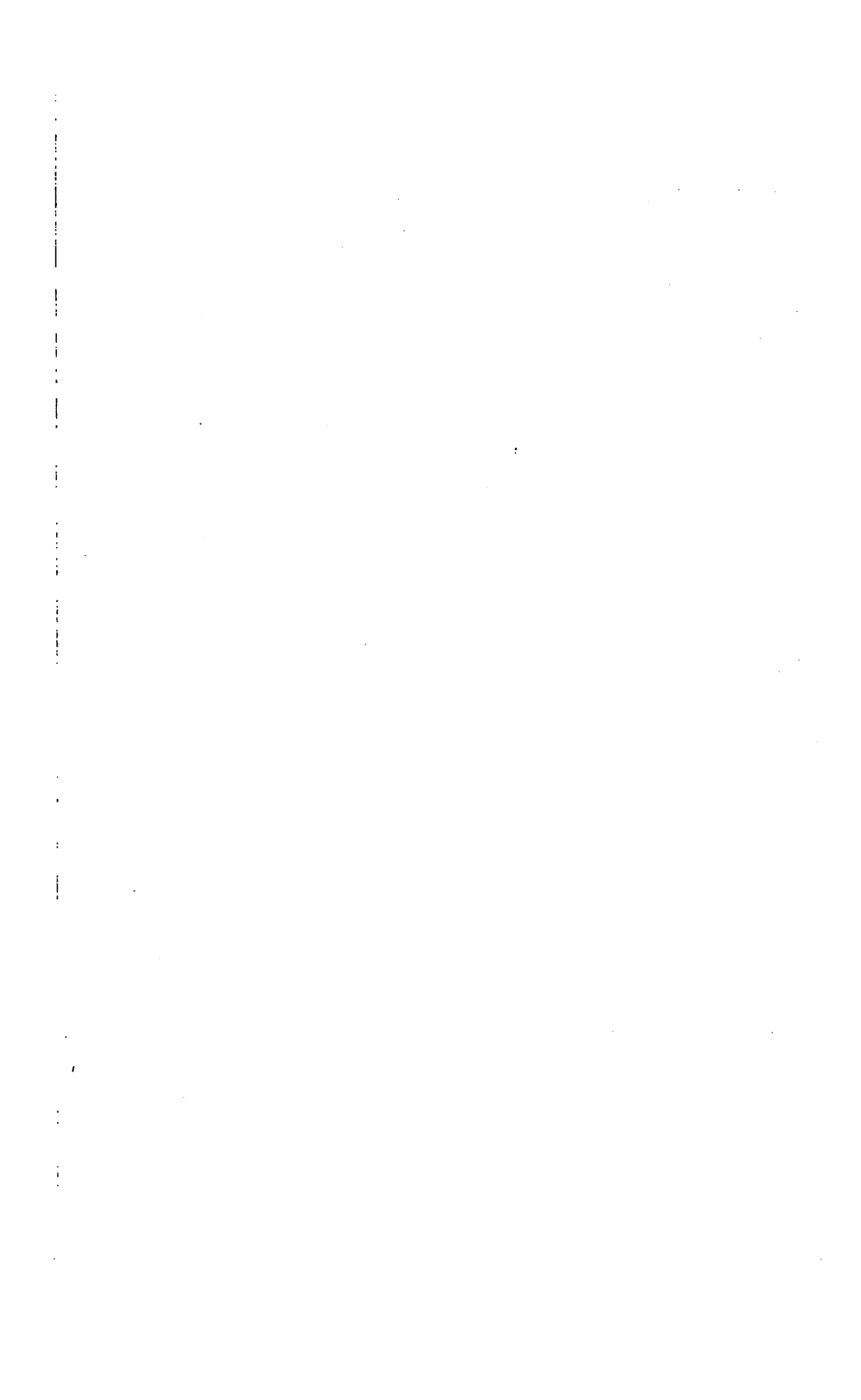
2. *Jun. 52*, ebenfalls auf der Bodleiana, eine Papier-Hs., von JUNIUS selbst geschrieben.¹ Blattgrösse 21:14. Das Heft enthält allerhand Texte, deren Inhalt auf das Mönchsleben, besonders auf das Leben der Benedictiner Bezug hat. Genauere Angaben über den Inhalt der Hs. findet man bei WANLEY am bezeichneten Orte. An erster Stelle steht eine vollständige Abschrift der ags. Benedictinerregel. Das letzte Blatt ist eng beschrieben mit dem lat. und ags. Texte der Kapitel 12 und 13 des zweiten Buches der *Dialoge Gregors*. Die Abschrift knüpft an die Bemerkung an: ad cap. LI. (nämlich der Benedictinerregel). Darauf folgen die Worte: „*Huc refer cap. 12 libri secundi dialogorum Gregorii magni, qui totus liber agit de vita et miraculis S^{cti} Benedicti.*“ Das 51. Kapitel der Benedictinerregel verbietet den Ordensbrüdern, ausserhalb des Klosters Nahrung zu sich zu nehmen, falls es geschehen kann, dass sie noch an demselben Tage in ihr Kloster zurückkehren. Im 12. Kapitel des zweiten Buches der *Dialoge* wird aber berichtet, wie es Mönchen ergangen ist, die wider dies Gebot verstossen hatten. Das 13. Kapitel hat JUNIUS hinzugefügt mit der Begründung: „*Omnino videtur et proximum caput eiusdem libri secundi, propter quamdam rei gesti similitudinem, hoc in loco adscribendum.*“ Die Bruchstücke in *Jun. 52* verdanken demnach inhaltlichem Interesse ihre Aufzeichnung.

Für unsere Ausgabe sind die beiden Junius-Abschriften belanglos.

Raummangel verbietet, auf das Verhältnis der Haupthss. zu einander näher einzugehen. Nur soviel werde hier hervorgehoben:

1. *C* und *O* gehen auf einen gemeinschaftlichen Stamm zurück. In Einzelheiten scheint *O* das Original genauer wiederzugeben als *C*.
2. *H* ist eine Neubearbeitung der älteren Uebersetzung unter beständiger Heranziehung des lateinischen Textes.
3. In Einzelheiten berührt sich *H* enger mit *O* als mit *C*.

¹ WANLEY, *Cat.*, s. 91—92.

Inhaltsverzeichnis.

	Seite
Vorwort	I
Die Handschriften	VII
Text	1—350
Erstes Buch	1
Zweites Buch	93
Drittes Buch	179
Viertes Buch	260
Verzeichnis der handschriftlich überlieferten Accente	351
Berichtigungen	375

Hs. C.

(1a) Ic ÆLFRED geofendum
Criste mid cynehades mærnysse
zeweorðod, habbe gearolice on-
gyten I þurh haligra boca ge-
sægene oft gehyred, þætte us,
þam þe 3od swa micle heanesse
worldgeþingða forgifen hafað, is
seo mæste ðearf, þæt we hwil-
lon ure mod betwix þas eorþli-
can ymbhigdo geleoðigen I ge-
bigen to ðam godeundan I þam
gastlican rihte. I forþan ic sohte
I wilnade to minum getreowum
freondum, þæt hi me of 3odes
bocum be haligra manna þeawum
I wundrum awriten þas æfterfyl-
gendan lare, þæt ic þurh þa myne-
gunge I lufe gescyrped on mi-
num mode betwih þas eorðlican
gedrefednesse hwilum gehicge þa
heofonlican.

Hs. H.

(1a) Ic ÆLFRED 3IFENDVM
Criste mid cynehades mærn-
nesse zeweorðad, hæbbe cuð-
lice ongyten I þurh haligra boca
rædinge oft gehyred, þæt us, þam 5
þe 3od swa micle healicnysse
woruldgeþingða forgifen hæfð, is
seo mæste þearf, þæt we hwilon
ure mod zeliðian I zebizean to
þam godeundum I gastlicum rihte 10
betweoh þas eorðlican carful-
nysse. I ic forþam sohte I wil-
node to minum getrywum freon-
dum, þæt hy me of 3odes bocum
be haligra manna þeawum I wun- 15
drum awriton þas æfterfyligendan
lare, þæt ic þurh þa mynegunze
I lufe getrymmed on minum mode
hwilum gehicge þa heofonlican þing
betweoh þas eorðlican gedrefed- 20
nyssa.

1 Vor Ic steht: Incipit liber primus dialogorum beati Gregorij pape (14. jhd., darüber dasselbe wiederholt 16. jhd.) C || auf der rückseite des ersten der beiden vorgesetzten pergamentblätter steht von einer hand des 16. jhd.: Wenefrithus Episcopus uigornensis iussu Æluredi regis libros dialogorum beati Gregorij de latinitate in saxoniam linguam transtulit. darunter: Roger: Houeden C 3 zeweorðað H 4 haligra aus halige H 5 us: an:: 3od H 12 soh[t]e H.

Hs. O.

(1a) SE ÐE ME RÆDAN * * * ÐANCE. HE IN ME FINDAN
 MÆȜ, gif hine feola lysteð gæstlices lifes godes biesene, þæt he ful
 eape mæg upp gestizan to ðam heofonlican hame, þar byð a hyht ond
 wynblis on burgum þam, þe bearn ȝodes sielfes hiora eazum ȝeseon
 5 motan. þæt mæg se mon begytan, se þe his modgeðanc æltowe byþ
 J þonne þurh his ingehyrd to þissa haligra helpe ȝeliefeð ond hiora
 bisene fulgað, swa þeos boc saȝað. me awritan het Wulfstan bisceop,
 þeow J þearfa þæs, þe alne þrym aof, J eac walden is wihta ȝe-
 hwelcre, an ece ȝod eallra ȝesceafta. bideþ þe se bisceop, se þe
 10 ðas boc beȝeat, þe þu on þinum handum nu hafast J sceawast,
 þæt þu him to þeossum halgum helpe bidde, þe heora ȝemynd her
 on ȝemearcude siendon, J þæt him ȝod ællmihtig forȝyue þa ȝyltas,
 þe he ȝeworhte, J eac resðe mid him, se ðe ah ealles rices ȝe-
 weald, J eac swa his beahȝifan, þe him ðas bysene forgeaf, þæt is
 15 se selesða sinesbrytta Ælfryd mid Englum, ealra cyninga þara þe
 he sið oððe ær fore secȝan hyrde, oððe he hiorðcyninga ær ænigne
 ȝefrugne.

Her onȝynneð se æresða stream þære clænan J hlutran burnan
 þurh þone haleȝan breosð ures fæder J larheowes þæs apostolican
 20 papan *sanctus* Ȝregorius up aspringan ond forþ yrnan to lare J to
 bisene eallum þam, þe lysteð feran on liues weȝ.

Hs. C.

Forþon nu æt ærestan we maȝ-
 on ȝehyran, hu se eadeȝa J se
 apostolica *papa sanctus* Ȝregorius
 25 spræc to his deacones, þam wæs
 nama Petrus, be haligra monna
 larum J þeawum J life to lare
 J to bysne eallum þam, þe ȝodes
 willan wyrceað J lufiað. J for-
 30 ðon se eadeȝa *sanctus* Ȝregorius
 ærest wæs sprecende be him selfum

Hs. H.

Cuðlice we mazon nu æt ære-
 stan ȝehyran, hu se eadiga J
 se apostolica wer *sanctus* Ȝregorius
 spræc to his diacone, þam wæs
 nama Petrus, be haligra manna
 þeawum J life to lare J to
 bysne eallum þam, þe ȝodes
 willan wyrceað J lufiað. J he
 wæs sprecende be him sylfum

1—2 über den anfangsworten steht: Incipit liber p..mus dialogorum.
 das erste S und das ȝ in MÆȜ ist nicht mehr zu erkennen O 8 þæs
 þ[] alne O || a::of O || wiht O 9 ȝesc[] ta O || þe:: se O 10 handu[] nu O
 11 heo[] ȝemynd O 12 forȝu[] þa O 13—14 ȝew[] J O 15 sinc[] brytta O
 18 æresð þa O || hlutra[] burnan O 19 larheo[] þæs O 20 ond (o zu a, sp. hd.)
 O 23—24 J se(1b)[] wer sanctus O, apostolica p sanctus C 25 hys O || wæs
 n[] be O 27 larum J f. O 28 bysene ea[] þam O 29—30 J he him syl-
 fum H 30 eadiga s[] rius O 31 sylfum O

þisum wordum Ƿ þus cwæð:
 'sume dæge hit ȝelamp, þæt ic
 wæs swiðe ȝeswenced mid þam
 ȝeruxlum Ƿ uneaðnessum sumra
 woruldlīcra ymbhozena, ær þam
 underfenge þises biſceoplican fol-
 ȝodes. in þam worlðſcȳrum we
 beoð ful oft ȝenyded, þæt we doð
 þa þing, ðe us ȝenoh ȝewiss is,
 þæt we ne ſceolon. þa me ȝelyste
 þære deoglan stowe, þe ic ær on
 wæs in mynstre. seo is þære
 ȝnornunȝe freond, forþon mon
 ſymle mæg his sares Ƿ his un-
 rihtes mæst ȝepencan, ȝif he bið
 ana on deoȝolnesse. þær me
 æteowde openlice hit ſelf (1b)
 eall swa hwæt swa me miſlicode
 be minre aȝenre wiſan, Ƿ þær
 comon ſweotollice beforan þam
 eazum minre heortan eall þa ȝe-
 donan unriht, þe ȝewunedan, þæt
 hi me ſar Ƿ ſorge ongebrohton.
 witodlice ic sæt þa þær swiðe
 ȝeswenced Ƿ lange ſwigende.
 ða com me to min ſunu Petrus
 Ƿ min ſe leofeſta diacon, ſe wæs
 ȝebunden Ƿ ȝetozen to me heow-
 cuplice mid freondlicre lufan fram
 þære frymðe his ȝeoȝoðhades,
 Ƿ he wæs ſymble min ȝefyra
 to ſmeaunȝe þæs halȝan wordes
 Ƿ þære ȝodcundan lare. Ƿ he
 þa lociende on me ȝeſeah, þæt
 ic wæs ȝeswænced mid hefigum
 ſare minre heortan. Ƿ þa cwæp

þisum wordum Ƿ þus cwæð:
 'sumon dæge hit ȝelamp, þæt ic
 wæs ſwyðe ȝeswenced mid þam
 ȝeruxlum Ƿ uneaðnessum sumra
 woruldlīcra ymbhozena for þam 5
 underfenge þyses biſceoplican fol-
 ȝodes. on þam worlðſcȳrum we
 beoð full oft ȝeneadode, þæt we
 doð þa þing, þe us is ȝenoh cuð,
 þæt we na ne ſceoldon. þa ȝe- 10
 lyste me þære diglan stowe, þe
 ic ær on wæs on mynstre. seo
 is þære ȝnornunȝe freond, for-
 þam man ſimle mæg his sares
 Ƿ his unrihtes mæst ȝepencean, 15
 ȝif he ana bið on diȝolnyſſe.
 þær me openlice ætywde hit ſylf
 eall swa hwæt swa me miſſli-
 code be minre aȝenre wiſan, Ƿ
 þær beforan minre heortan eazan 20
 ſwutollice comon ealle þa ȝe-(1b)
 donan unriht, þe ȝewunedon, þæt
 hi me ſar Ƿ ſorge ongebrohton.
 witodlice þa þa ic þær sæt swiðe ȝe-
 swenced Ƿ lange ſwigende, þa com 25
 me to min ſe leofeſta ſunu Petrus
 diacon, ſe fram frymðe his iuȝoð-
 hades mid freondlicre lufe wæs
 hiwcuðlice to me ȝeþeoded Ƿ ȝe-
 tozen, Ƿ he ſimle wæs min ȝefera 30
 to ſmeaunȝe haligre lare. Ƿ he
 þa lociende on me ȝeſeah, þæt ic
 wæs ȝeswenced mid hefigum ſare
 minre heortan. Ƿ he þus cwæð

35

1—5 wordum[] cwæð[] þam O 5—6 þam (ic) und- C 6 biſcop- O
 || folȝodes C 7 -ſcȳrum O 9 þa þing[] þæt O || ȝewis ys O 10 wæs ne
 don ſceolon O 11 diȝlan O 12 on mynstre O 13 ȝeornunȝe C
 14 ſymble O 15 ȝepencean ȝyf O || byð O 16 in O 17 ætywde op.
 hyt ſylf O 18 eal O 20—21 þa eazan O 22 ȝewunedon O || þæt[] iȝ O
 24—25 ſwyðe ȝe[] ænced O || longe O 26—27 min[] e leofoſta deacon O
 28 hiwcupl- O 29 from O 30 hys O 31 (ȝe)færa (ȝe in roter tinte
 über der zeile) O 33 ȝod[] undan O 35 ȝeswenced O || hefige O 36 r in
 ſare aus s C

he þus to me: 'ac la, ȝelamp þe
 aht niwes? for hwan hafast þu
 maran ȝnornunge, þonne hit ær
 ȝewuna wæs?' Ða cwæð ic to
 5 him: 'eala, Petrus, seo ȝnornung,
 þe ic dreoge daga ȝehwylce,
 symble heo is me eald for ȝe-
 wunan, I symble heo is me
 niwe for eacan. min þæt un-
 10 ȝesælige mod is swiðe ȝecnyssed
 I ȝedrefed for þære wunde
 his bysȝunge I ȝemyneþ, hwilc
 hit ær wæs on mynstre: hu hit
 him on bæc let I forhogode
 15 eall þas ȝewitendlican þing, I
 hu swiþe hit oferhlifade ealle þas
 woruldþing, þe we on drohtniað,
 I þæt hit ne ȝewunode naht
 elles þencan, buton þa heofon-
 20 lican; I þær eac hit oferstah,
 þeah þe hit behæfd wære in lic-
 haman, þa locu seolf þæs licha-
 man mid sceawunge þæs heofon-
 lican lifes; I eac þone deað,
 25 þe þenceþ fullneah eallum man-
 num wite, þone hit lufade þær
 ȝelice swilce lifes inganz I
 his ȝewinnes mede I edlean.
 I nu for þam bysegum pissere
 30 biscoplican scire hit þrowað þa
 ymbhogan woruldlīcra manna, I
 æfter swa fægerre onsyne his
 ræste, þe hit on wæs, hit is nu
 afyled mid þy duste eorðlicra dæda.

to me: 'la, leof, ȝelamp þe ænig
 þing niwes? for hwan hafast þu
 maran ȝnornunge, þonne hit ær
 ȝewunelic wære?' Ða cwæð ic to
 him: 'eala, Petrus, seo ȝnornung,
 þe ic dæȝhwamlice þolie, symle
 heo is me eald for ȝewunan, I
 simle heo is me niwe þurh eacan.
 witodlice min unȝesælige mod is
 swiðe onstýred mid þære wunde
 his abysȝeȝunge I ȝemanð, hu
 hit ær wæs on mynstre: hu hit
 forhogode ealle þas ȝewitendlican
 þing, I hu swiðe hit oferhlifode
 ealle þas woruldþing, þe we on
 drohtniað, I þæt hit ne ȝewu-
 node nan þing elles to þenceanne,
 buton ymbe þa heofonlican þing;
 I þeah þe hyt on lichaman
 behæfd wære, þær hit eac ofer-
 stah þa sylfan locu þæs licha-
 man mid besceawunge þæs heo-
 fonlican lifes; I eac þone deað,
 þe þingð forneah eallum man-
 num wite, þone hit lufode þær
 ȝelice swilce lifes inganz I
 his ȝeswīnces mede I edlean.
 I nu for þam bysȝum þysre
 bisceoplican carfulnysse hit þolað
 þa ymbhogan woruldlīcra manna,
 I æfter swa fæȝerum hiwe his
 stilnysse, þe hit on wæs, hit is nu
 afyled mid þam duste eorðlicra dæda.

1 he f. O 2 hwon O 3 þone C, þōn O || hyt O || æ in ær undeutlich
 O || (ær) H 4 ȝewun(a) O 4—5 ic hym to eala O 6 dre(o)ȝe C 7 sylmbe O
 || ys O 10—11 ȝecnys[]ȝed- O 12—13 hwylc hyt O || in O || hyt O 14 læt
 O 15 eal ðas (2a) ȝew- O 16 eall O 17 world[]we nu on O 18 noht
 O 19 þencean O || b[]heof- O 20 þær he hit oferst. O 21 lichomon O 22 sylf
 O || lichomon O 23 heofenl- O 24 ond ic þone O 25 þinceð fulneah O
 26 witod O 27 swylce lifes inganz O || ȝesw(i)nces H 29—30 þisse
 bisceopl- O || hyt O 31 embehogan worldl- O 32 hys O 34 ði O

J nu, þonne hit (2a) tostreizðeð
 J todaeleð hit sylf ymb oðerra
 manna wisan for nyðþearfe manig-
 ra manna, witodlice þonne hit
 wile ymb his azene þancan, bu-
 ton tweon hit gehweorfeþ þy
 medmare to his sylfes þearfe.
 genoh georne ic gehycge, þæt ic
 dreoge, J hwæt ic anforlet.
 J symble þonne ic gefence, þæt
 ic ær forleas þa dygla stowe, me
 þinceþ þis þy hefigre, þæt ic nu
 ræfnize. geseoh nu, Petrus, þæt
 me is gelicost þam, þe on lefan
 scipe byð, þæt byð zeswenced
 mid þam yþum mycclan sæs:
 swa ic eom nu onstýred mid
 þam gedrefednyssum þissere wo-
 rulde, J ic eom gecnyssed mid
 þam stormum þære strangan
 hreohnesse in þam scipe mines
 modes. J þonne ic gemune
 mines þæs ærran lifes, þe ic on
 mynstre ær on wunode, þonne
 asworette ic J geomrige gelice
 þam, þe on lefan scipe neah
 lande zelætað, J hit þonne se
 þoden J se storm on sæ adri-
 feð swa feorr, swa he æt nyhstan
 nænig land geseon ne mæg. J
 eac me þynceþ, þæt nu gyt my-
 cele hefigre sy, þæt, þonne ic beo
 zeslægen J gedrefed mid þam

J nu, þonne hit todaelð hit sylf
 to þam yttrum þingum for ned-
 þearfe manigra manna, witodlice
 þonne hit wile ymbe his (2a)
 azenne þencean, untwylice hit 5
 gehwyrð þe læs to his sylfes
 þearfe. genoh georne ic gefence,
 hwæt ic nu dreoge, J eac hwæt
 ic anforlet. J simle þonne ic
 gefence, hwæt ic ær forleas þa 10
 digla stowe, me þingþ þis þe
 hefigre, þæt ic þolige. gefenc nu,
 Petrus, þæt me is gelicost þam,
 þe bið on lefan scipe, þe byð ze-
 swenced mid sælicum yðum: swa 15
 ic eom nu onstýred mid þam
 gedrefednyssum þysre worulde,
 J ic eom gecnyssed mid þam
 stormum þære strangan hreohnysse
 on þam scipe mines modes. J 20
 þonne ic geman mines ærran lifes,
 þe ic on mynstre ær on wunode,
 þonne asworette ic J azeomrige
 gelice þam, þe on lefan scipe neah
 lande zelætað, J hit þonne se 25
 þoden J se storm ut adriafað
 swa feor, þæt hy æt necstan ne
 mægon nan land geseon. J
 eac me þingð, þæt sy nu gyt
 mycele hefigre, þæt, þonne ic beo 30
 zeslezen J gedrefed mid þam

1 tostreizðeð O 2 embe opera O 3 nedþearfe monigra O 4 monna
 O 5 wyle O || his f. O || ybe aze þencean O 6 gehwyrðeð O 8 gehicge
 hwæt (ic) O 10 on(d) d in roter tinte O || gefence hwæt (ic) O 11 an-
 forleas C || dig- O || þing þis H 12 þi O 13 über ræfnize steht þolie (von
 ds. hd.?) O || Petr||þæt O 14 þon þe þam C, O || bið þam lefan H 15 scype
 O || þe byð O 16 micles O 17 nu f. O 18 gedrefednessum O || þisse worldle
 O 19 gecnyssed O 20 strongan O 21 þom scype O 23 æran O 25 i||J
 azeomrige O 27 zelæteð O 29 feor O || he|| hit O || nehstan O 30 lond O
 31 þinceð O || mycelre C, micle O 32 hefigre||þæt O 33 slezen O

unmættum yþum þissera woruld-
 þinga, þæt ic þonne uneaþe mæg
 a geþencan I geseon þa hyþe,
 ðe ic forlet, þa ic of mynstre
 5 gewat. forþon swilce beoð þæs
 mannes modgeþancas: þonne he
 ærest þæt god forleoseð, þæt þe
 he ær hæfde, he swa þe hæt æt
 fruman gemyneð, þæt he hit for-
 10 leas, I þonne þæt mod feor ge-
 witeþ ymb opre ðing, eac swylce
 hit forgyteþ his agnes zodes, þe hit
 ær forleas, I þonne æt nyxstan
 hit geweorðeþ, þæt se mann na
 15 ne gemyneþ þæs þe he ær hæfde.
 forþon ic spræc ær beforan swa,
 þæt, þonne we liðað feor, æt neh-
 stan we no geseoð þa stilnesse
 þære hyþe, þe we ær fram leton.
 20 I eac me byþ full oft to ge-
 mynde becumen I geþeoded to
 ecan mines sares sumra manna
 lif, þa þe (2b) forleton mid eal-
 lum mode þas Iweardan worulde.
 25 þonne ic sceawize þære heanesse
 I rihtwisnesse, ic geþence, hu
 swyþe ic sylf licge in þisum
 nyþerlicum þingum. manize þara
 gelicodon heora scyppende in deo-
 30 golran life. hi ne ealdodon næfre
 fram heora modes niwnysse þurh
 eorðlice dæde, I ælmihtig 3od
 nolde hi abysgian mid þam
 gewinnum þises middaneardes. ac

ormættum yðum þysra woruldþinga,
 þæt ic þonne uneaðe mæg onbe-
 þencean I geseon þa hyða, þe
 ic forlet, þa ic of mynstre gewat.
 forþam swilce beoð þæs mannes
 modgeþancas: þonne he ærest for-
 leoseð þæt god, þæt he ær hæfde,
 he swa þeah æt fruman gemanð,
 þæt he hit forleas, I þonne þæt
 mod feor gewiteð ymbe oðre þing,
 eac swilce hit forgiteð his agenes
 zodes, þe hit ær forleas, I
 þonne æt nextan hit gewyrðeð,
 þæt se man forðon þurh gemynd
 ne begymð þæt þæt he ær mid
 dædum geheold. be þam ic spræc
 ær beforan, þæt, þonne we liðað
 fyrr, æt nextan we na ne geseoð
 þa hyðe þære stilnyssse, þe we ær
 fram leton. soðlice to eacan mi-
 num sare foroft me to gemynde
 becymð sumra manna lif, þe mid
 eallum mode forleton þas andwear-
 dan woruld. þonne ic sceawize
 þara heahnyssse I rihtwisnesse,
 ic geþence, hu swiðe ic sylf licge
 on þysum nyðerlican þingum. ma-
 nize þara gelicodon (2b) hyra scypp-
 ende on digolran life. se ælmihtiga
 3od nolde hy abysgian mid þam ge-
 swinceum þyses middaneardes, þe
 læs þe hi þurh eorþlice dæda a ealdo-
 don fram hyra modes niwnysse. ac

1 þisra worulldþinga O | 3 geþencean O || (h)yða H 5 swylce byð O
 6 monnes O || modgeþancas þæt þonne O 7 þe f. O 8 þeah O 9 his C
 10 mod (2b) || teð O 11 oðru O || Æc (Æ?) O 12 forgiteð O || agenes || e
 hit O 13 forleas oððæt þonne O || nehs- O 14 gewyrðeð O || monn no O
 16 (þon) in roter tinte O 19 from O || læton O 20 ful O 22 eacan O ||
 sumera monna O 23 ealle O 24 world O 25 þara O 25—26 h. ond r.
 O, I f. C 27 swiþe O 28 -lican O || mon- O 29 -licodon O ||
 digol- O 30 life þonne ic on eom. hi O || -edon O 31 hira O || -nesse O
 32 m in ælmihtig fast unleserlich O 33 hig O 34 m in middan- fast un-
 leserlich O || -geardes O

nu þa þe ic ymb sprece, ic gecyðe bet, me þinceð, ȝif ic asceade mid mearcunge þara namena, þa þe her bæftan ȝesæde wæron þurh acsunge J Isware.' Petrus cwæð to him: 'ne oncneow ic naht swiðe, hweþer in Langbeardum æfre asceonan ænigra manna lif mid mægnum J wundrum. nat ic, hwi þu sy eallunga onæled J ontihted of þara bysne J wið-metenysse. ne tweoge ic naht, þæt ȝode was wæron on þysum lande: þonne wene ic hwæpre, þætte wundra J mægnum oððe nænige þinga fram heom ȝewordene wæron, oððe hiȝ oð þis forswigede wæron, þæt we nyton, hwæper hiȝ ȝewordene wæron opþe næron.' Ȝregorius him Iswarode: 'eala, Petrus, ȝif ic þe þa ana asecge be fullmedum J gecorenū werum, þe ic sylf, an yfellic man, onȝeat æt þam ȝodum J þam ȝeleaffullum werum, þe hit me cyðdon, J eac þa, þe ic þurh me sylfne oncneow J ȝeleornode, ic wene, þæt þes dæg blinneð, ær me spell ateorige.'

Petrus him to cwæð: 'ic wolde la, þæt þu me achiendum sædest hwæthugu be þam ȝodan werum, J þæt þe ne þuhte to hefiȝ, þæt þu onȝunne hwæthugu ȝebrecan in þone wisdom þære

þa þing, þe ic ymbe sprece, ic eallunga bet ȝecyðe, ȝyf ic mid mearcunge tosceade þara naman, þe her bæftan ȝesæde wæron þurh acsunge J andsware.' Petrus him 5 cwæð to: 'ne oncneow ic na swyþe, hwæper æfre on Langbeardum ænigra manna lif scinon mid wundra mægnum. nat ic, hwi þu eart eallunga onæled J ontiht 10 of hyra wiðmetennysse. J me nan þing ne twyð, þæt ȝode was wæron on þisum lande: swa þeah ne wene ic na, þæt ænige wundra opþe mægnum fram him ȝewordene 15 wæron, opþe hi wæron op þis forswigode, swa þæt we nyton, hwæðer hy ȝewordene wæron þe næron.' Ȝregorius cwæð: 'la, Petrus, ȝif ic þe arece þa þing 20 ane be fulfremedum J afandodum werum, þe ic sylf, an wælic man, oncneow æt þam ȝodum J ȝeleaffullum werum, þe hit me cyðdon, J eac þa þing, þe ic 25 þurh me sylfne ȝeleornode, ic wene, þæt þes dæg ȝeendige, ær me spell ateorige.'

Petrus cwæð: 'la, leof, ic wolde þæt þu me achiendum sædest 30 sum þing be þam ȝodum werum, J þæt þe ne þuhte to hefilic, þæt þu onȝunne hwæthweȝa ȝebrecan on þone wisdom þære

35

1 embe O 2 (ic) in roter tinte O || ȝesceade O 3 þara monna naman þa O 4 bæftan ȝesægd O 5 ascunȝe O, acsunȝe Isware C 6 oncnew O || noht O 7 hwæðer O || Long- O 8 ascinon O || monna O 10 hwæðer eallunga si inæled O 11 þære C, ðæra bysene O || -tenesse O 12 noht O 13 þisum O 14 hwæðere O 15 wundru O || mægnum O 16 from him O 17 -ȝode O 19 hiȝ f. C || opþe] þe O 21 þa f. O 22 fulm- O 24 yfellic monn O || þam(3a)ȝodum O 25 weron O 26 cyðd[]eac O 28 -nade O || ic[]þæt O 29 ær ðon me þæt spell O 31 sæȝdest O 32 -hweȝa O || ȝodum O 33 ȝ in hefiȝ fast verschwunden O 34 -hweȝa O

- gerecenysse, forþon ne cymð naht
 ungelic trymnes upp, ac swa swiþe
 5 gepwærlicu of ðære zemynde zodra
 mæzna. witodlice in þære gerece-
 nysse we mazon ongytan, hulic
 þæt gode mæzn byþ to findanne
 J to habbanne, (3a) J we ma-
 zon oncnawan in þære seþene
 10 þæra wundra, hu þæt mæzn fun-
 den J gehæfd byð J zemæred.
 full manega men wæron, þa þe
 onælað J zetihtað þa bysna
 zodra wera swyðor þonne þa lare
 to þære lufan þæs heofonlican eð-
 15 les. J swa geweorðeþ full oft,
 þæt þam mode þæs gehyrendan
 becymeþ twifeald fultum on þam
 bysenum ura fædera: forþon hit
 byþ onbærned of wiðmetennesse
 20 zodra forezanþendra wera to þære
 lufan þæs toweardan lifes, J
 þeh hit wene, þæt hit sylf hwæt-
 hwugu sy, symble hit byð geeað-
 modod þæs þe swyðor, þonne hit
 25 ongyteþ ænige beteran wisan be
 oðrum mannum.' Jregorius him
 Jswarode: 'þa wisan, þe ic me
 acsode æt sæzene arwurþa wera,
 untwygendlice ic þe þa secge mid
 30 bysene þære halgan ealdorlicnysse.
 we witon, þæt us eallum cup is,
 þæt Marcus J Lucas writon þæt

zerecednysse, forþam þe swiðe
 gelic trymning byð uppsprungen
 of zemynde þara mæzna zodra
 wera. witodlice on þære zerece-
 cednysse bið oncnawen, hwile sy
 to findenne J to hæbbene þæt
 gode mæzn; soðlice on þara wun-
 dra cyðnysse we oncnawað, hu
 bið zeswutelod þæt fundene J
 þæt gehæfde mæzn. J forwel
 menie men syndon, þe þa gebys-
 nunza zodra wera swyðor þonne
 þa lare onælað J tihtað to lufe
 þæs heofonlican eðles. (3a) eac
 full oft gewurðeð, þæt þæs ge-
 hyrendan mode becymð twigfeald
 fultum þurh gebysnunga haligra
 fædera: forþam þe hit byð onæled
 to lufe þæs towerdan lifes of wið-
 metennesse forestæppendra zodra
 wera, J þeah hit wene, þæt hit
 sylf hwæthweza si, simle hit byð
 geeaðmodað þæs þe swyðor, þonne
 hit oncnæwð ænie beteran wisan be
 oðrum mannum.' Jregorius cwæð:
 'þa þing, þe ic me geaxode þurh se-
 gene arwurðra wera, þa ic þe un-
 twylice gecyðe mid bysene haligra
 ealdorlicnysse. cuðlice we witon,
 þæt Marcus J Lucas awriton þæt

1 recenesse O || forðam O || cymeð noht O 2 swa f. O 4 -nesse O
 5 hwile O 6 mæzn O || findenne O 7 gehabbanne O 8—10 sæzene
 þara O || þæt byð funden þæt mæzn J gehæfd (3 aus b?) byð C, þæt
 mæzn funden J gehæfd bið zemærsod O 11 ful monige menn O || þe
 f. O || gebysnu(n)za H 12 inælað O || al þa bysene O 13 swyðor þonne
 f. C, swyðor f. O 14 heofonan C, heofonlican O 15 gewurðful O 16 ge-
 hyrendum C, geheredan O 17 twyf- O || f[]tum in O 18 u:ra O || hit zwei-
 mal H 19 bið O || -tenesse O 20 zodra bysena locendra wera O, wera f. C
 22 þeah O 22—23 syl[]hwæthweza siz O || geeaðmodað O 24 þi swyðð[]
 ðonne O 26 mon- O 27 wisan þæ ic O 28 geacsode O || æt undeutlich O ||
 zesæzene O 29 untweoꝝ- O || ic þ[]secge O 30 aldorlicnesse O 31 wi[]
 þæt O

godspel nalæs þæt hi hit gesawon,
ac hi hit geleornodon, swa hi hit
gehyrdon of Petres muðe J of Pau-
les þæra apostola. swa ic eac wille
animan J ateon fram þam, þe
þas boc rædað, þone intingan ælcere
tweonge æt ælcum þæra spella,
þe ic write, J ic þæt gecyþe,
æt hwilcū ordfruman ic geacsode,
þa þe ic secge. ic wille, Petrus,
þæt þu wite, þæt ic nime in su-
mum þæt andgýt an J in sumum
þa word mid þy andgýte: forþon
gif ic be eallum þam hadum
synderlice þa word animan wolde,
þonne wæron hi forðbrohte ceor-
lisce ðeawe, J hi na seo hand
J þæt gewrit þæs writendan
swa gecoplice ne onfengce. ic
geleornode J gefrægn æt ge-
sægene swiðe arwyrðra witena
þæt þæt ic nu secge.

godspell na for þy þe hig hit ge-
sawon, ac hi hit geleornodon,
swa swa hi hit gehyrdon of þara
apostola muðum. eac ic gecyðe
be ælcum þæra spella, þe ic awrite, 5
æt hwilcū ordfruman ic hy ge-
axode, þæt ic swa ætbrede þone
intingan ælcere twynunge fram
þam, þe þas boc rædað. ic wylle,
Petrus, þæt þu wite, þæt ic nime on 10
sumum þæt andgýt an, on sumum
þa word mid þam andgýte: forþam
gif ic be eallum þam hadum
synderlice þa word niman wolde,
þonne wæron hy forðbrohte mid 15
cýrlisceum þeawe, J hy na seo
hand J þæt gewrit þæs writen-
dan swa coplice ne onfenge. ic
geleornode æt gesægene swiðe
arwyrðra witena þæt þæt ic secge. 20

EXPLICIT PREFATIO.

(Hs. H.) Her onginnað þa capitulas þære forman boce dialo-
gorum be haligra wundrum.

I. Be Honorate þam cnihte, hu him wæs gemeted fisc on þam 25
munte.

II. Be Libertine þam prafoste, hu he wearð of his horse aworpen.

III. Be Libertine, hu he næs funden, þeah þe he andweard wære.

IV. Hu Libertinus awehte of deaðe sumes wifes sunu.

V. Be Libertines gepylde, þe he hæfde wið his abbod. 30

VI. Be þam wýrtwearde, hu he behead þære nædran þa wýrta to
healdenne.

VII. (3b) Be Equitio abbude, hu him wæs gepuht, þæt se engel
hine belisnode.

VIII. Be Basilio, þe com to Equitie on munedicum gýrelan. 35

1 nalæs no þi þe hig hit gehyrdon ac hig O 2 -nedon O || hi: hit O
4 swa eac ic w. O 5—6 þam (3b) [rædað O 6—7 ælcere tweounge O || æl[]a
spella O 9 hwil[]um O 10 wille þu Petrus O 11 þu þæt wite þæt O
12 an f. C || J f. O 13 ði O || forðam O 16 forðbroht O || ceorliscere C 17 no O
19 ne f. O || onfenge O 20 leornode O 21 arwyrðra O 22 þ. i. n. s. þæt C
24 haligra H

- IX. Be þære nunfæmnan, þe bat þoone lahtuc.
 X. Hu *Æquitius* onfeng leafe to bodianne.
 XI. Be *Equities* zyrelan J þeawum.
 XII. Hu man het *Æquitium* cuman to Rome.
 5 XIII. Hu seo earc wæs aworpen of *Æquities* byrigene.
 XIV. Hu þa reðan Langbearde aweddon, J þa munecas þurh
Æquitium wurdon alysede.
 XV. Hu *Constantius* gefylde mid wætere þa leohtfatu J onælde
 J hy burnon.
 10 XVI. Hu *Constantius* gepancode sumon ceorle, þæt he hine for-
 seah.
 XVII. Hu *Marcellinus* bisceop wæs asett on gear þæt fyr J hit
 acwanc.
 XVIII. Hu *Nonnosus* se prafost þone mycelan stanclud awez
 15 adyde.
 XIX. Hu *Nonnosus* þæt tobrokene glæsfaet on his gebede geed-
 staðelode.
 XX. Hu se ele weox under *Nonnosus* prafostscire.
 XXI. Hu *Anastasius* J oðre seofon broðru wæron gecigde of þy-
 20 sum life.
 XXII. Hu *Bonefatus* bisceop todælde win on fatu J hit weox.
 XXIII. Hu *Bonefatus* foresæde to sweltenne þone cimbalgliwere.
 XXIV. Hu *Bonefatus* þæs horses wurð todælde þearfum.
 XXV. Hu *Bonefatus* þam 3otan gefyllde þa flaxan mid wine.
 25 XXVI. Hu *Bonefatus* afligde þa emelas.
 XXVII. Hu *Bonefatus* forstæl þone hwæte his meder J sealde
 þearfum, J æfter his gebede þæt bern wæs fulre, þonne
 hit ær wæs.
 XXVIII. Hu *Bonefatus* mid his gebede adydde þone fox, þe bat his
 30 modor henna.
 XXIX. Hu *Fortunatus* þæt deofolseoke wif gehælde.
 XXX. Hu *Fortunatus* þone awyrgedan gast adraf of sumum ge-
 drehtum men.
 XXXI. Hu *Fortunatus* gehælde þone blindan J sum hors fram
 35 deofle.
 XXXII. Hu se 3ota geneadod azeaf *Fortunate* þa cnihtas, J hu he
 awehte *Marcellinum* of deaðe.
 XXXIII. Hu *Martirius* gemearcode þone hlaf.
 XXXIV. Hu *Seuerus* se mæssepreost awehte of deaðe þone hiredes
 hlaford.

I Be Honorate þam cnihte, hu him wæs gemeted fisc on
þam munte.

(Hs. C.) Hit ȝelamp ȝeo in Samni þære mægðe, þæt sumes (3b)
rices mannes tun wæs, in ðam his ȝebur hæfde sunu, I þam wæs
nama Honoratus. se higode symble þurh fæsten I forhæfdnesse 5
of his cnihtade to þære lufan þæs heofonlican eþles, I sona he
þeah mid swa mycelre drohtnunge þæs clænan lifes, þæt he hine
sylfne þa ȝeteah I ȝehæfde fram æghwylcum unnyttum worde, I
swipe his lichaman tæmede I swæncte þurh forhæfdnysse, swa ic
ær beforan sæde. sume dæge hit ȝelamp, þæt his maȝas worhton 10
ȝebearsceipe heora neahȝeburum I heora freondum. in þam ȝebeor-
sceipe wæron flæsc ȝeȝearwod mannum to etanne. þa he þa sceolde
niman I etan, þa wiðsoc he þæt flæsc for lufan þæs fæstenes.
I hine ongunnon þa his maȝas bysmrian I cwædon to him: 'et
þu cniht þisne mete! cwyþst þu, þæt we maȝon niman fisc on þysum 15
muntum I þe bringan to etanne?' in þære stowe wæs ȝewuna,
þæt man hwilum ymb fisc ȝehyrde sprecan, I þær næs næfre nan
ȝesewen. ac þa se Honoratus wæs þus ȝebysmerod mid þysum
wordum, semninga hit ȝelamp, þæt þær wæs wæter to lytel to
manna þenunge in þam ȝebeorsceipe. I þa ær an wencel mid 20
treowenum æscene, swa hit þær ðeaw wæs, to þære wyllan, I
sona swa hit þæt wæter hlod, þa becom an fisc in þone wæterstop-
pan. I þa sona swa þæt wencel ham ȝecyrred wæs, hit aȝeat þone
fisc mid þy wætre beforan heom eallum on þam ȝebeorsceipe, I
Honoratus þa hæfde ȝenoh on ðam fisce to anes dæges bigleofan. I 25
þa sona ȝeswac eall seo bysmerung his maȝa, I hi ealle wundri-
gende ongunnon wurðian I herigan þa forhæfdnesse I þæt fæsten
on Honorate, þe hi ær bysmerodon. I hit þa swa ȝelamp, þæt
fram ðam (4a) ȝodes men adriȝde þa edwitu þære bysmrunge se
fisc of ðam munte. ða se Honoratus weox I þeah mid mycelum 30

2 munte fast gänzlich unleserlich H 3 io O 4 monnes O ||
ðam I his C 5 noma O || hogade O 6 heofenl- O 7 þah O || micelre
droht(n)unge O 8 ða iuȝeteh O || wordum O 9 -homan temode I swencte
O || -nesse O 10 sæȝde O || hit lamp þatte O 11 hira O 12 -wode mon-
num O || etane C 13 aetan O || wiðsoc he ðam for l. O 14 cwedan, *ursprüng-*
lich cweðan O 15 ewist O || þisum O 16 þe tobringan to etanne O, etane C
17 mon hwilon O || ȝehirde spre(4a)can O || næfre nænig ȝes- 18 þa[]ratus
O || ȝebysmræd O 18-19 ðissum wordum []ninga O || -lomp O 20 monn[]þen-
O 21 treowene æscene O 22 becom eode O 23 þa f. O || swa f. O || wæs[]
[]ȝet O 24 wætere O || beforan ondweardnesse þara ymb sittendra on þ. ȝ. O
25 ond þa Hon. hæfde O || bigleofan[] on dli[]ne O 26 ȝeswac[] blon O ||
bysmrung O || -driende O 27 herian þa forhæ[]dnesse O 28 in Honorato O ||
ær bysmrodon on[]hit O || -lomp O 29 from O || ðam f. C || adriȝde O
30 miclum O

mægnum, op þæt æt nyxstan he wæs gearad mid freodome fram his hlaforde þam forecwedenan. 7 þa zetimbrode he mynster in þære stowe, þe is Flundis gehaten, in þære he gewearð fæder 7 lareow twegra hund muneca, 7 his lif þær ascan 7 wearð gemærsod on 5 healfe gehwilcre, toþon þæt hit sealde manegum mannum to bysne þæs hælican 7 þæs rihtlican lifes.

Soðlice sume dæge hit zelamp, þæt of ðam ylcan munte, þe ofer his mynstre hlifade, wearð upp ascoten in þære heanyssse swyð-licu mycelnes þæs ungemætan stanclifes. þæt aborstene clif hreas þa 10 ofduneward geond þam widgelnyssse þæs munes 7 wæs farende, op þæt hit com þær hit mynte feallan ofer þæt mynster, 7 þæt þonne wære hryre ealles þæs stoces 7 forwyrd ealra þæra broðra. ac þa þa se halga wer zeseah þone stantorr ufene toweardes him farende, he þa gecigde Cristes naman mid zelomlicre stemne, 7 15 sona mid apenedre his swiðran hand he ongæn sette 7 awrat Cristes rodetacen 7 þa ðone stantorr swa feallende zefæstnode on þære ylcan sidan þæs widzellan munes, swa swa me sæde se æwfæsta wer Laurentius, þæt þær nære nan þing on þære stowe, þe he on-geclyfan mihte. ac gyt nu todæg he hanzaþ swa hreosende, swylce 20 he feallan wylle, 7 þæt mazon geseon, þa þe þone munt sceawiað.'

Petrus him to cwæð: 'wenað we, hwæper þes æðele wer ær ænigne lareow hæfde, se þe æfter þan þus manigra manna lareow gewearð?' 7regorius him 7swarode: 'ne gehyrde ic næfre, þæt he æniges mannes leorningman (4b) wære. ac we witon, þæt þæs hal- 25 gan zastes gifu ne byð to ænigre æ gebunden. ac hit soðlice gewuna is þæs menniscan lifes, þæt se ne durre beon wisdomes lareow oðres mannes, se þe hine ær him sylfum nan ne zeleornað. ne bebeode se na eac þam underðeoddum ænige hyrsumnyssse, se þe ær his lareowum hyrsum beon nolde. ac þehhwæpre sume mæn wæron, þa

1 nehstan O || gearod O || from O 2 -brede O 3 Fl.haten O ||
 gewe||fæder O 4 ond þær his lif ascan O 5 healfa O || gehwilce O,
 gehwilcre C || monegum monnum þa bysene O 6 healican lifes ond þ. r. O
 7 -lomp O || ilcan O 8 ofer þam his m. O || hlifode O || -nesse O || swið- O
 9 mic- O || unmætan O 10 ofduneward O || þam] þa O || widzilnesse (4b) || [tes
 wæs far- O 11 oþþ C || þær] þæt O || mynte||[an O 12 þæs||[tows O || þara O
 13 ha||[eja O || stantor ufena O 14 þa f. O || noman O || stefne O 15 swyð-
 O || handa O || onge(a)n (a von and. hd.) O 16 on] in O 17 ilcan O || -zillan
 O || æwfesta O 18—19 nære næniz stow in þære he onhlifan meahthe ac
 nu gyt todæge O || hongz- O || hreosende||wilce O 20 þa ðæ (ðæ)ne O
 21 cwæð to O || (h)wæðer ðes þus æðele w. O 22 þon O || monigra monna
 O 23 onds||de O || -hirde O 24 monnes leorningzmonn O || þætte O 24—25
 halzan||[astes gifu O 26 -scean O || durre||[e ne zeneðe beon w. O
 27 monnes O || seolfum no zeleornode O 28 no O || -nesse O || lareowum]
 larum O 29 hwæðre O || menn O || þa þa] þa ðe O

þa swa wurdon innan mid haliges gastes gife gælærde, þeah þe heom
 gelumpe, þæt hi utan on heora lichaman mænniscra lareowa lare wana
 wæron, þeahwæðre heom gelamp, þæt hi mid haliges gastes gife in
 heora heortan ingehizdum onbryrde 1 J gælærde wæron. ne sceal
 hwæðre se freedom þyslices lifes eallum mannum to bysne geseald 5
 beon, þy læs hwylc man forseo oððe forhogie menniscne lareow J
 wene J zetreowige, þæt he eac mæge mid halgum gaste beon ge-
 læred J gefylled, J he þonne dwelie on his lare. ac soðlice þæt
 mod, þe mid þam godcundan gaste byð gefylled, þonne bið þis þa
 cuðlæcestan tacnu, þæt is þonne witodlice mægenes J eadmodnysse: 10
 gif hit swa gelimpeð, þæt heora ægþer fullfremedlice in anes mannes
 mod tosamne becumað, þonne byð hit openlice gecyþed, þæt hi of and-
 weardnysse haliges gastes cyðnesse secgað. swa swa hit witodlice
 nis nahwær geræd ne on bocum gesægd be Iohanne þam fulluhtre,
 þæt he ænigne lichamlicne lareow hæfde, ne seo soðfæstnys, þæt is 15
 Crist sylf, se mid lichamlicre andweardnysse his apostolas lærde. J
 swa þeh Iohannem ðone fulluhtre he ne getealde to his þegnum, þe
 he sylf lichamlice gælærde, ac he wæs mid haliges gastes gife afylled,
 J þa þone þe se hælend mid haliges (5a) gastes gife gefylde J
 gælærde, he hine þa forlet to his agnes sylfes dome buton þreatunze 20
 lichamlicre lare. swa hit eac in ðære ealdan æ sægzð J awriten
 is, þæt Moyses in westen gælæded wære, J he þær fram 3odes
 ængle þæt bebod underfenz J þurh ænigne menniscne man ne
 geleornode. ac on ðas wisan, swa swa we ær fore spræcon, ma hi
 syndon fram mannum to arwurðianne, þonne hi syn to onherianne.' 25
 Petrus cwæð: 'me licað, þæt þu cwyðst. ac ic bidde, þæt þu me
 secge, hwæþer þes þus mycelre geearnunze fæder ænigne eafteran
 forlete, se þe þa mycelan mægnu J his dæde onhyrede.'

1 innon O || him O 2 -homon mennisca O 3 hwæðre O || him lom[]
 þæt O || (gastes) O 4 heor(5a)tan O || -hygzdum o. w. ond gælære[]al O
 5 hwæðere O || þis- O || mo[]to O 6 þe O || hwyl(c) mon forseo oðð[]forh-
 7 zetreowe O || mæge O || halige O || beon gælæred] 3. b. O 8 -fy[]led
 O || dwelie on his lare] gedwolan lære O 9 þam] ðy O || bið O 9-10 beoð
 þis his þa cuðlecestan J þa sweotolestan tacenu O || -nesse O 11 ægþer]
 æghwæðer O || fulf- O || mon- O 12 tosom- O || andwerdnesse (a aus
 urspr. o) O 13 -geað O || hit witodlice] hit awriten is wit- O 14 nahwær
 geræd] nowær ræded O || lohe C || fullhtere O 15 lic(h)am- (h vom rubr.
 nachgetr.) O || -nes O 16 sylfa O || -homlicre andweordnesse (a aus urspr.
 o) O || J] on O 17 ðeah O || fullere O || ne getealde] no ne gerimde O
 18 lichom- O || wæs mid] w. ær m. O || afylled] zef- O 19 gife zefylde]
 gife hine ær zef- O 20 agnes sylfes dome] agnum sylfdome O || butan
 þreatunze O 21 lichamlicra C, lichomlicre O || lare swa swa hit O || sægd
 O 22 þæt] ðætte O 23 ængle O || underfenz J f. O || man ne] monn he ne
 O 24 -ade O || on f. O || ma] me O 25 sindon from monnum (swyðor) to ar-
 weorðienne (swyðor sp. hð.) O || sin to[](5b)[]ne O 26 cwist O || bið[][]þu
 O 27 micelre O || geearnunze[] (raum für zwei buchst.)r æn- O || eafteran]
 ::feran O 28 þe þa] ðe his ða O || miclan mæg[]dæde O

II. Be Libertine þam prafoste, hu he wearð of his horse aworpen.

Gregorius him Iswarode: 'sum wæs swiðe arwurðe wer, þæs nama wæs *Libertinus*, se wæs on Totiles dazum þæs cingces. se 5 wæs eac þæs mynstres prafost I lareow, þe is *zenemned* Flundis. in þæs leornungscole drohtnigende I gelæred wæs sum man, be ðam, peah þe us ðæs bufancwedenan mannes mægnu þurh manigra manna sægene gemærsod wæron, hweðer se bufancwedena wer I se æfæsta *Laurentius*, se þe nu gyt lyfigende is, I he in þa ylcan 10 tid hiwcuðlice mid him wæs, se gewunode, þæt he me be him fæla sæde, of þam ic nu þe þa feawum wordum secgan wille, þæt ic gemunan mæg. swa swa hit *gelamp* in þære ylcan mægðe Samni, þa þe we ær bufan gemyngodon, þæt se ylca wer for neodpearfe þæs mynstres on sumne siðfæt feran ongan. I þa *gelamp* hit, þæt sum 15 ealdorman wæs *Daria* gehaten, se wæs mid here cumende of *Ȝotena* þeode on þa ylcan stowe þæs halgan weres. I þa wearð se ylca Ȝodes þeow adune aworpen of his horse, þe he ær on sæt, fram þæs ylcan eal(5b)dormannes mannum. I he þa se Ȝodes man wæs lustlice þone lyre þæs horses þoliende I eac þa swipan, þe he on 20 his handa hæfde, þa he þam *reafiendum* mannum brohte þus cweðende: 'nimað nu þas swipan, þæt ge magan þis hors mid mynezian I drifan.' I þa æfter þysum wordum hraðe se Ȝodes man hine sylfne on gebed sealde. I þa þæs bufansprecenan ealdormannes here mid færærninge becom to sumre ea,

H.

25 þære wæs nama *Uulturnus*. þær (4a) com to sumre ea, þære nama hi ealle ongunnon heora hors is *Uulturnus*. þær hy ealle onmid heora sperescæftum þerscan gunnon hyra hors mid heora sceftum þerscan I mid heora *spurum* blodgian *tum* þerscan I mid heora *spurum*

3 sum|[]swiðe O 4 noma O || on dazum Totille þæs cyninges O 5 zenemned| nemned O 6 leorning- O || droht(n)igende O || I sum man wæs gelæred be C, ond gelæred wæs sum monn be O 7 ðam| ðon O || ðæs| þes O || monnes mægenu O 7-8 monigra monna sægnu O || -sed wære O || hwæðre O || -cwe|[]ena O 9 æwf- O || git O || lifende O || ilcan O 10 gewuno|[]e þæt O || fæla f. C 11 þa feawum wordum| þas feawa |[]ord O || gemunan| munan O 12 -lomp|[]þære ilc- O 13 zemnezgedon|[]æt þes ilca O || neodþeafa C 14 sum|[]e siðf- O || J| on O || hit f. O 14-15 þæt - gehaten| þæt *Darida* wæs ha|[]en sum ealdormonn O || here| herize O || Ȝote|[]a þ. O 16 ilc- O || ond þa|[]earð se ilca O 17 adune| ofdune O || þe he ær on sæt f. C || horse|[]e he O || from O 18 ilc- O || ealdormannes mannes mannum C, ealdormonnes monnum O || monn O 20 reafgendum mon. O 21 nimað ge nu O || swipan I ge hi habban I ge magan C || mazon O || mynezian| manizean O 22 dri|[]an on þa gecwedenum ðisum wordum hraðe O || monn O 23 þæs| þes C || bufan(6a)spr- O || -monnes O 24 færærni|[]cwom O || sumere O 25 nomo O || *Uulturnus* O 25-26 þær |[]ealle O || hira O 27 hira O || spera sceaftum þerscean O 28 hira O || blodigean O

J heawan. ac hwæðre þa hors,
 þeah þe hie mid þam swipum ge-
 swungene wæron J mid þam
 spurum zeblodegode wæron, þeh-
 hwæðre hi of ðam stedum þa hors
 astyrian ne adrifan ne mihton,
 J swa swiðe hi þære ea wætres
 hryne heom ondredon, efne swa
 swa hit sum deapes plyht oððe
 scyfe wære. J þa þa onsitten-
 dan þara horsa mid langum ge-
 þersce heora hors zeswencton, ða
 wæs an in ðam herge, se þe on-
 gæt J oncneow, þæt hi for þam
 gylte gehindrode wæron, þe hi
 þone 3odes man ær on wege his
 horses bereafedon J hine his
 siðes aǵældon. hi þa sona eft
 cyrdon æfter him J hine Liber-
 tinum astrehtne in his gebede ge-
 metton, J hi þa to him cwædon:
 'aris J nim þin hors!' he þa
 heom andsweriende þus to cwæð:
 'ǵanǵað ge J his mid gode ge-
 brucað, forþon ic þæs horses
 þearfe nabbe.' J hi þa sona
 lihton J hine mid nyde upp
 ahofon J on his aǵen hors
 asetton J eft hraðe fram him
 ǵewiton. J þa heora hors mid
 swa hraðe ryne þa ea oferferdon,
 þa þe hi ær oferferan ne mihton,
 efne swa (6a) swa seo ea in hire
 nænigne wætres stream hæfde.
 J swa hit ǵelamp, þæt, þa þam

heawan J wundian, oð þæt hy
 ungesundlice zeswencede wæron.
 ac þeah þa hors wæron mid swi-
 pum swiðe zeswungene J mid þam
 spurum mistucode, hy swa þeah 5
 of þam stedum hy astyrian ne
 mihton, ac swa swiðe hi þære
 ea wæteres hrine him ondredon,
 swilce hit wære sum deaðes scyfe.
 þa þa onsittendas þara horsa mid 10
 langum geþersce hyra hors ge-
 swencton, þa onǵeat J oncneow
 hyra an, þæt hy gehindrode wæron
 for þam gylte, þe hi þone 3odes
 man ær on wege his horses be- 15
 reafedon J hine his siðes aǵæl-
 don. hi þa sona eft ǵecyrdon æfter
 him J hine Libertinum ǵemetton
 on his gebed astrehtne. hi cwædon
 þa to him: 'aris J nim þin 20
 hors!' he him andswarode þus:
 'farað ge teala J his wel bru-
 cað; nis me þæs horses nan neod.'
 hi þa sona lihton J hine nead-
 lunga ahofon up on þæt hors, þe 25
 hi hine ær of awurpon, J hrað-
 lice him þanon ǵewiton. J hyra
 hors þa mid swa hraðlicum ryne
 oferferdon þa ea, þe hy ær oferfaran
 ne mihton, efne swilce seo ea on 30
 hyre næfde nænne wæteres stream.
 J wæs swa ǵeworden, þæt, þa þam

1 hwæðere O 2 hi O 4 zeblodegode O 4-5 hwæðere O || hi zwi-
 mal C || þa] hiora O 6 astyrian ne] onst. J O || meahon O 7-8 wæteres hrin[] hi
 him ondr- O, hryne hi heom O 9 sumes d. O || plih[] oððe O 10 on-
 sittend O 11 long- O 12 hira O 13 herie O || þe f. O || onget O
 15 -ade O 16 monn æ[] in O 18 aǵ[] don hie O 19 hine] hi O 20 ǵe-
 meton O 21 JJon O 23 Jswarode J O 24 ǵong- O || ǵeb.] brucað O
 25 forþam O 26 næbbe O 27 nede O 29 hraðlice from O 30 hiora O
 34 mænigne C || wæteres O 35 -lomp O

Ʒodes mæn his aƷen hors ƷeƷifen
wæs, hi þa ealle heora hors æt
him to bryce Ʒ to nytnesse on-
fenzon.

Ʒodes þeowe wæs his an hors aƷifen,
þa underfenzon hi ealle æt him
hyra horsa to brucenne Ʒ to
notienne.

5 Be Libertine, hu he næs funden, þeah þe he andweard wære.

Eac swilce in ða ylcan tid Ʒe-
lamp in Langbearda landes sumum
dæle, þæt Bucellinus wæs haten
sum man, se com mid Francum,
10 forþon þe he þone hlisan Ʒeac-
sode of þam mynstre þæs fore-
spreceanan Ʒodes mannes Ʒ him
ƷesæƷd wæs, þæt he mycel feoh
on þam mynstre hæfde. þa on-
15 Ʒunnon þa Francan Ʒangan in to
cyrican, Ʒ reðƷiende hi Liber-
tinum sohton, Ʒ hi cleopodon
Ʒ acsodon, hwær he wære. he
þa soðlice Libertinus in þære yl-
20 can cyrican eallum limum astreht
læƷ Ʒ in his Ʒebede Ʒewunade.
þa Ʒelamp ðær sum wundorlic
wise. þa þa reðan Ʒ þa we-
dendan Francan inneodon, hi spur-
25 non mid heora fotum on þone
halƷan wer, þær he on his Ʒe-
bede læƷ, Ʒ þehhwæðre hi
hine Ʒeseon ne mihton. Ʒ swa
hi mid blindnesse Ʒedwealde wur-
30 don, þæt hi eft of þam mynstre
idelhænde hwurfon.

On þam ylcan timan Ʒelamp
on Langbeardana landes dælum,
þæt Bucellinus com mid Francum,
forþam þe he (4b) Ʒehyrde þone
hlisan of þam mynstre þæs fore-
spreceanan Ʒodes þeowes Ʒ him
wæs ƷesæƷd, þæt he mycel feoh
on þam mynstre hæfde. þa on-
Ʒunnon þa Francan steppan in to
þære cyricean Ʒ reðƷiende Liber-
tinum sohton Ʒ hine mid hrea-
me axodon þær þær he on his
Ʒebedum læƷ astreht eallum limum.
wæs þær wundorlic þing Ʒewor-
den, þæt þonne þa reðƷiendan Fran-
can inneodon hine secende, hi
spurnon mid hyra fotum æt þam
halƷan were, þær he on his Ʒe-
bedum læƷ, Ʒ hi swa þeah hine
Ʒeseon ne mihton. Ʒ hy swa
mid blindnesse wurden Ʒedwelede,
þæt hi eft of þam mynstre idel-
hende hwurfon.

1 menn O || aƷen] an O || ƷeƷ.] aƷifen O 2 hiora O || æt] eft O
3 brice O 4 onfe[]zon O 6 ilcan O || -lomp O 7 Longbearda[](6b)[]mum
d. O 9—10 Froncum[]on ðe O || Ʒaacsode C, Ʒeaxode O 11 mynstere O
11—12 -cean[]des monnes O 13 ƷesæƷd O 15 Ʒangan] ƷeondƷan O || to] þa O
16 -cean O || reðƷi- O 17 clipedon O 19—20 ilcan ciricean O 21 his ver-
schwunden O || Ʒew.]wunade O 22 Ʒelomp O || sumu swiðe wu(n)derlicu O
23—24 þa þa reðan Ʒ þa wedendan Fr-] []is þon ða reðƷendan Froncan
(spur eines þ vor is) O || in- O || hie O 25 mid] on C || hyra foton O || þæne O
26 þar O 27 hwæðre O 28 n[]ihton O 29 Ʒedw.] Ʒewemmed O || wurðon O
30 of[]am O 31 -hynde O

Hu Libertinus awehte of deaðe sumes wifes sunu.

Eac swilce on oðre tid ȝelamp,
 þæt he for ðæs mynstres þingān,
 þe he mid þæs abbodes hæse
 Honoratus his lareowes underfeng
 J æfter him heold, sume dæȝe
 he ferde to Rauennan þære byrig.
 J þa soðlice for lufan þæs arwur-
 ðan, swa hwider swa he Liber-
 tinus ferde, symble he hæfde
 Honoratus scoh, J þone he on his
 bosme bær for þære lufan his
 lareowes. J witodlice, þa he on
 his weȝ ferde, þa ȝelamp, þæt
 sum wif bær hire sunu deadne
 onȝan þam halȝan were Libertino,
 J þæt wif þa hine ȝeornlice be-
 heold. þa færinga wearð heo on-
 æled for lufan hire þæs deadan
 suna, J heo þa ȝenam þæs halȝan
 mannes hors be þam bridelse J
 to him (6b) þus cwæð J mid aðe
 ȝeswor: 'ne færst þu nænigra þinga
 fram me, ær ðon þu minne sunu
 awece J hine me eft cwicne
 aȝife.' J he þa se ȝodes wer on-
 ȝan þencan, þæt þyllic wundor
 wære mannum unȝewunelic to
 wyrcanne, J he aforhtode þa for
 ðære ȝeornfullan benan J wolde
 þæt wif forbugan, ac he ne mihte
 nænigra þinga. ac nu me fealh

Eac on oðrum timan he ferde
 to Rauennan þære byrig for þæs
 mynstres þingum mid hæse þæs
 abbodes, þe wæs þæs mynstres 5
 hyrde æfter Honorate his lareowe.
 soðlice se Libertinus ȝewunode,
 þæt, swa hwyder swa he ferde,
 simle he bær on his bosme þæs
 arwurðan Honorates scoh for þære 10
 mycelan lufe his lareowes. witod-
 lice, þa þa he ferde on his weȝ,
 þa ȝelamp, þæt sum wif bær hire
 deadan sunu onȝan þone halȝan
 Libertinum. heo þa hine ȝeorn- 15
 lice beheold J wearð onæled mid
 lufu hire deadan suna J ȝenam
 þa þæs halȝan weres hors be þam
 bridele J mid aðsware him to
 cwæð: 'na to þæs hwon ne færst 20
 þu heonon, buton þu minne sunu
 awece J hine me cukenne aȝife.'
 he þa aforhtode for hire halsiend-
 lican bene, forþam þe him wæs
 unȝewunelic swilce wundor to wyr- 25
 cenne. he wolde þa þæt wif
 forbugan, ac he þurh nan þing
 ne mihte. smeade þa on his

30

3 þæt]e for (*kaum zu erkennen*) O || ðingum O 5 Honoratus] areawes
 O || -feng O 6 dæg O 7 Rauennan ðære O 8 for þæs arwurðan lufon
 Honorates swa O 9 swa he f. O 10 symle O 11 Honerates sc] þone O ||
 on] in O 12—13 for his larewes lufon O 13—14 he] his O || ȝelamp (*hit*)
sp. hand þæt O 15 wiif O || hyre O 16 onȝen] am h. O 18 færin] wearð
 hio O || (halȝan) H 19 for . . . lufan O || hire f. O 20 hio O || ða] nam
 O 21 mannes] namnes (*erstes n zu m, sp. hd.*) O 22 cwæð] mid O 23 feres
 O || nænige O 24 fram me] freo me O || ðan O || minne] unu O 25 (un-
 ȝewunelic) H 26 aȝyfe O || ȝodes] ȝoda O 26—27 onȝan] encean (*vor*
encean ist ein teil eines d oder p zu sehen) O || þyllic] þis ðyslice O
 28 mannon O || -wunlic O 29 wyrccenne O || aforhtode O 30—31 benan J
 wolde þæt] bene halsunȝe wolde he þæt. O || mehte O 32 nænige þinga O

on mode, Petrus, *þæt* me lystep
 sceawian I smeagean; hulic I hu
 mycel se camp wæs in *þæs* riht-
 wisan mannes breoste, *þe* *þær*
 5 feaht betweoh heom seo eadmod-
 nys his sylfes lifes I seo arfæst-
 nys I frofer *þæs* earman wifes,
þæs unlifigendan mannes moder.
him wæs mycel ege to *þon*, *þæt*
 10 he *hura* to swyðe ne nyðde, gif
 he *þæs* ungewunelican þingres to
 3ode wilnode, I he wæs swa
 mildheort, *þæt* him þuhte sarlic,
 gif he ne gehulpe *þam* earman I
 15 *þam* astyptan wife. ac *þa* to ma-
 ran wuldre ðam ælmihtigan 3ode
 seo arfæstnys oferswyðde þone
 strangan breost, forðon nære se
 breost nanra þinga oferfunden, gif
 20 hine seo arfæstnes I seo hreow-
 sung ðæs arwyrdan weres ne
 oferswyðde. ac he gelihte of his
 horse I his cneow gebigde I his
 handa apenede upp to heofonum
 25 I þone sceoh ateah of his bosme
 I asette ofer breost ðæs deadan
 cnihtes. I *þa* him gebiddendum
 seo sawl *þæs* cnihtes gehwearf
 eft to *þam* lichaman. he ða hine
 30 mid his handum genam I hine
 cwicne agæf his weopendan meder,
 I he ferde him forð on his wege,
þe he ær ongan. Petrus hine
þa frægn: 'hwæt cweðaþ we, hwe-
 35 ðer *þæt* mægn þus mycles (7a)

mode, hu *him* wære on *þam* to
 donne. (5a) Ia, Petrus, nu me
 lysteð asmeagean, hwile I hu micel
 wære *þæt* gecamp, *þe* wann on
þæs rihtwisan mannes breostum.
þær fleat betweoh *him* seo ead-
 modnys his sylfes lifes I seo ar-
 fæstnys I frofor *þæs* deadan mannes
 modor. *him* wæs micel ege, gif
 he to *þam* gedyrstlæhte, *þæt* he
þæs ungewunelican þingres to 3ode
 gewilnode, I he wæs eac to *þam*
 earmheort, *þæt* *him* ofhreo *þæt*
 astepede wif, gif he ne gehulpe
 hire sarlican dreorinysses. ac *þa*
 to maran wuldre *þæs* ælmihtigan
 3odes seo arfæstnys oferswyðde
 þone strangan breost, forþam nære
þæs arwurðan weres breost na
 oferfunden, gif hine ne gelihte-
 zode seo arfæste behreowsung
 þære mildheortnysse. ac gelihte
þa of his horse I his cneowa ge-
 bigde I to heofonum his handa
 apenode I þone sco of his bosme
 ateah I hine asette ofer *þæs* dea-
 dan cnihtes breost. I *him* *þa* ge-
 biddendum *þæs* cnihtes sawl ge-
 hwearf eft to *þam* lichaman. he
þa hine mid his handa genam I
 hine libbendne agæf his we-
 pendan meder I ferde him forð
 on his wege, *þe* he ær begann.
 Petrus cwæð: 'hwæt cweðað we,
 hwæðer *þæt* mægen þus micles

3 ryhtw- O 4 *þe* f. O 5 betwih him seo eadmodnes O 6 siolfes O || lifes
 f. O || arfæs[nes O 7 frofer] frofornys O || *þæs* (7a) earman O 8 modor O
 9 ege[] *þæt* O 10 swiðe O || neðde O 11 ungewunelican ðinczes O 12 3o[]
 willade O 14 3yf O 15 asteptan O 16 *þam* *unleserlich* O || ællm- O
 17 seo O || -nes O || -swiðde O 18 stroncz- O 19 nane þinga O 20 *swetes*
 seo] se C 22 -swiðde O || -lyhte *þa* of his O 24 heofonan O 25 sceh O 26 ofer
 his breost O 28 saul O 30 handa O 31 aze f O || wep- O 32 wege O
 34 fræg(kaum *leserlich*)[] hwæt O || hwæðer O 35 mægen. O.

wundres gedyde þe Honerates ge-
earnung, þe Libertines gewilnung?'
Gregorius him Iswarode: 'in þære
ætywnesse swa wundorlices fore-
tacnes heora begra mægn hit ge-
somnode eac mid þy geleafan þæs
earman wifes. I forðon ic wene, þæt
Libertinus mihte ðis gedon, forþon
he geleornode, þæt he getreowde
ma be his lareowes mægne, þonne
be his aȝnum. þæs lareowes scoh
he asette on ða breost þæs dæa-
dan lichaman, I sona butan tweon
he begæt þa sawle, þe he bæd.
swa hit is eac sægd on oðre
stowe, þæt Heliseus se witga
come to Iordane þære ea I bær
his lareowes sciccells, I þa sloh
he ænes on þæt wæter I wolde
him weȝ gewyrcean, swa swa he
his lareow ær geseah, ac he ne
mihte nanra þinga þæt wæter to-
dælan. I sona swa he cwæð:
'hwær is Helies ȝod mines lareo-
wes?' þa sloh he eft on ðone
stream mid his lareowes sciccelse
I geworhte him weȝ betweoh þam
wæterum. onȝytest þu, Petrus,
hu swyðe seo eadmodnys þyhð I
fremeað, þam þe þa ȝodan mægnu
wyrceað? I þu þæt miht eac on-
cnawan, þæt eac Eliseus mihte
sona þæt mægn his lareowes ge-
gearwian, þa þa he ȝelædde to ȝe-
mynde him sylfum þone naman his

wundres gedyde þe Honorates ear-
nung, þe Libertines gewilnung?'
Gregorius him andwyrde: 'on æt-
ywednysse swa wundorlices tacnes
mid þæs wifes geleafan wearð ge-
somnod hyra begra mægn. I eac
ic wene, þæt Libertinus mihte þis
gedon, forþam þe he ȝetruwode
be his lareowes mægene swyðor,
þonne be his aȝenum mægene. I
his lareowes sco he asette on þæs
deadan lichaman breost I sona bu-
tan twynunȝe beȝeat þa sawle, þe
he bæd. Soðlice (5b) eac is
awriten, þæt Heliseus se witega
becom to þære ea Iordanen I bær
his lareowes reaf. I þa sloh he
æne on þæt wæter mid þam reafe
I wolde him weȝ gewyrcean, swa
swa he ær geseah his lareow don, 20
ac he ne mihte na þæt wæter to-
dælan. he þa sona cwæð: 'hwær
is nu Helias ȝod mines lareowes?'
ða sloh he eft on þone stream
mid his lareowes reafe I him weȝ 25
ȝeworhte betweoh þam wæterum.
onȝitst þu nu, Petrus, hu swiðe
seo eadmodnys fremað, þam þe
wyrceað þa ȝodan mægnu? I
eac þu miht oncnawan, þæt Heliseus 30
mihte sona beȝitan his lareowes
mægn, þa þa he him sylfum to ȝe-
mynde ȝeteah his lareowes naman.

35

1 Honor- O || -uncȝ O 2 -willnuncȝ O 3 ondsweerde O 4 æteawnesse
O 5 hiora O || mægn O 8 meahthe O 11 aȝenum O 12 he f. O ||
on] in O || deadan O 14 beȝeat O || saule O 16 Eliseus O || witiga O
18 lareow:: O 18—21 siccells ond þ. s. h. æne o. þ. w. ond w. h. w. ȝewyrcean
s. s. h. h. lareaw vom rubricator an unteren rande des blattes O 22 meahthe
næni[ð]inga O || þæt] þa O 24 Elias O 27 ȝeworte O || him f. O || be-
twih O 28 onȝetes ðu nu P. O 29 hu swyðe seo] huru ðe sio O || -nes O ||
piehð O 30 mægnu O 31 -ceað ond O 32 eac f. O || meahthe O
33 mægn O || lareawes O || -wizean O 34 ȝelædde] lædde O 35 seolfum
O || þone (7b) ||[his O

lareowes. I forðon þe he gehwearf under ðam lareowe to eadmodnysse, he worhte sona sylfa þa mægn, þe se lareow ær worhte.'

- 5 Petrus him to cwæð: 'me lystef wel þæs þu sagast. ac la, ic þe frigne, hwæðer nu gyt aht opres sy, þe þu mæge secgean be ðam zodan men to ure lare getrym-
- 10 nysse.'

I he sona him sylf geworhte þa mægnu, þe his lareow ær worhte, forþam þe he under þam lareowe gehwearf to eadmodnysse.' Petrus cwæð: 'wel me licað þæs þe þu sægst. ac ic bidde þe, þæt þu secge me, hwæðer þu nu gyt ænig þing mare wite be þam zodan men us to lare I to trym-

inge.'

Be Libertinus geþylde, þe he hæfde wið his abbod.

- Gregorius him Iswarode: 'witodlice ic mæg ma secgan, ac ic nat, hwær se sy, se þe hine onhýr-
- 15 gean wille. ic (7b) gelyfe, þæt þæt mægn þære geþylde sy mare, þonne þa wundru I þa foretacnu. hit gelamp sume dæge, þæt se abbud, se æfter þæs arwurðan
- 20 Honorates forðfore heold I hæfde þone ræcenddom I hlaforðdom þæs mynstres, þæt he wearð gebolzen mid mycelre hatheortnysse wið þone æfæstan wer Libertinum swa
- 25 swiðe, þæt he hine mid his handum forbeah. I þa forþon þe he næfde gyrde hine mid to sleanne, þa gefenz he þone fotsceamol æt his reste foran I beot Libertinum
- 30 on þæt heafod I on þa onsyne, oþ þæt he gedyde, þæt eall his andwlita awannode I asweoll. I he þa swa swiþe geswungen gewat swigende to his agenre ræste. þa oðre dæge
- 35

Gregorius him cwæð to: 'zewislice ic mæg be him mare secgan, ac ic nat, hwæðer ænig is, þe hine geefenlæcean wille. ic soðlice gelyfe, þæt þæs geþyldes mægen si mare, þonne þa tacna I þa wundra. hit gelamp sumon dæge, þæt se abbod, þe æfter þæs arwurðan Honorates forðfore heold þæs mynstres reccenddom, mid mycelre hatheortnysse wearð þearle gebolzen wið þone arwurðan wer Libertinum, swa swyðe, þæt he hine mid his handum hetelice beot. I þa forþam þe he næfde nænne repel hine mid to þersceanne, þa gelæhte he þone fotscamul ætforan his bedde I beot (6a) Libertinum on þæt heafod I on þa ansyne, oð þæt eall his andwlita wearð toswollen I awannod. Ða þa he swa swiðe mid geþersce mistucod wæs, þa gewat he swigende to his azenum bedde. Ða oðre dæge

2—3 lareowe[]eadmodnesse O 4 mægen O 4—5 worhte[]etrus O ||
 tocwæð] cw. to O 6 sagas O 8 sie O || secgan O 9 menn O || lare getr.]
 lare I try[]nysse O 12 onswerode O 13 ma] me O 14 sie O 16 mægen
 O || sie O 18 dæg O 19 -wyrðan O 20 Honer- O || hiold O 21 ræcend-
 dom] ricandom O 22 þæt he f. O 23 -nesse O 24 þon(e) i(r)fæstan were
 Libertino O 27 sleande O 28 -fencz O 31 ondwlita O 32 asweol O
 33 zesw. gew.] zeswungen wæs he him gewat O 34 reste O

hæfde Libertinus ane gemotstowe
 gecweden ymb sume neodpearfe
 þæs mynstres, 1 þa þa he gefylled
 hæfde his uhtsanz 1 his gebedu,
 þa eode he to ðam abbude, þær
 he on his ræste wæs, 1 he him
 eadmodlice his bletsunge bæd. þa
 gemunde se abbud, hu swyðe se
 halga man wæs fram eallum man-
 num gelufod 1 gearod. þa wende
 he, þæt he for ðan teonan, þe he
 him þy ærran dæge gedyde, mid
 ealle of þam mynstre gewitan
 wolde. þa acsode se abbud hine
 þus cweþende: 'hwider wilt þu
 zangan?' him þa Libertinus 1-
 swarode: 'min fæder, ic hæfde
 gyrstandæge gecweden 1 gehaten,
 þæt ic nu todæge cuman wolde
 ymb sume pearfe þises mynstres,
 forþon ic hit nu nænigra þinga
 ayldan ne mæg.' 1 he þa se ab-
 bud in his heortan ingehizdum
 sceawode his sylfes reðnysse 1 his
 æzene heardnysse. gelice he eac ge-
 munde þa myoclan eadmodnysse 1
 manþwærnysse Libertines, 1 þa
 hraþe astylde of his ræste 1 Liber-
 tinum be his fotum zenam, 1 he
 hine cyðde, þæt he wið hine scyl-
 dig wære, (8a) forðon þe he geþryst-
 læhte, þæt he wið swa mycelre
 geearnunge man swylce wælhreow-
 nysse fraceþa gefremede. onzæn þan

hæfde Libertinus gecweden sume
 gemotstowe for sumre pearfe þæs
 mynstres. 1 þa þa he gefylled
 hæfde his uhtsanz 1 his gebedu,
 þa eode he to þam abbode, þær 5
 he on his bedde wæs 1 eadmod-
 lice bæd his bledsunge. ða ge-
 munde se abbod, hu swiðe se halga
 wer wæs gelufod 1 gearwurðod
 fram eallum mannum; wende þa, 10
 þæt he mid ealle of þam mynstre
 gewitan wolde for þam teonan, þe
 he him ær gedyde. þa axode he
 hine þus cweðende: 'hwider wilt
 þu faran?' him þa Libertinus and- 15
 swarode: 'leof fæder, ic hæfde
 gyrstandæge gecweden, þæt ic nu
 todæg wolde cuman ymbe sume
 pearfe þyses mynstres, 1 ic for-
 þam hit nu yldan ne mæg.' 20
 hwæt! þa se abbod of inneweardre
 his heortan besceawode his æzene
 reðnysse 1 heardnysse, 1 eac he
 gemunde Libertines mycelan ead-
 modnysse 1 geþwærnysse, 1 he þa 25
 of his bedde forð arasde 1 Liber-
 tinum be his fotum zenam 1 cweð,
 þæt he wið hine azylt hæfde 1 wið
 hine scyldi wære, forþam þe he
 geþristlæhte, þæt he swa micelum 1 30
 swa mærum were swa wælhreowne
 teonan gedyde. þær onzæn þa

2 neadþ- O 4 -song O 6 reste O 7 eadm- O 8 swiðe O 9 monn
 O || mon- O 10 gelufod] ilufad O || -arad O 11 þæt he f. O || ðan] ðam
 O 12 þy ærran] ðam (aus ði?) æran O || gedyde mid] dyde þæt he mid O
 14 axode O 15 hwæder O 16 za(n)zan (n vom rubr.) O 18 giorstandæg (an
 auf rasur) O 19 todæg O 20 embe O || ðysses O 21 nænige O 22 ayl-
 dan] yldan O 23 -hyzdum O 24 -ade O || seolfes O || -nesse O 25 -nesse
 O 26 ða (8a) miclan O || -nesse O 27 monðwærnesse Libertinus O 28 hræde
 ||]of O || reste O || 1 f. O 29 zenom O 30 hine] him O 31 -ðrist- O
 33 ze(e)arnunge C || mon O || wælhreownesse O 34 fraced O || ondgez-
 ðon O

eac Libertinus hine sylfne to þæs
 abbudes fotum astrehte, J he sæde,
 þæt hit his sylfes gylt wære swi-
 ðor, þonne hit ðæs abbudes un-
 5 cysta wæron, þæt broc, þæt he
 þær aræfnode. J swa hit wæs
 gedon, þæt se fæder wearð to
 swa mycelre monþwærnyssse ge-
 læded, J þa gewearð seo eadmod-
 10 nys þæs geongran to lareowe þam
 abbude. J þa þa he for þæs
 mynstres pearfe, swa swa he ær
 gecweden hæfde, wæs utfarende,
 hine þa manige his cuðra manna
 15 geornlice acsodon, ge æpelcunde
 ge oðre, þa þe hine symble swiðe
 arodon. hi þa eac swiðe wundro-
 don, hwæt þæt þing wære, þæt
 he swa toswollen heafod J swa
 20 wanne Jwlitan hæfde. he þa
 cwæð to heom: 'gyrstanæfen me
 zelamp, þæt ic ungewealdes æt-
 sporn æt anum fotscamele, J ic
 þa þus zeslægen wearð.' J swa
 25 se halga wer wæs healdende in
 his breostum þa are þære soð-
 fæstnysse, J he his fæder J his
 lareowes uncysta na ne geyppte,
 ne he eac in nænigre leasunge
 30 synne ne georn.' Petrus cwæð:
 'wenað we þe ne wenaþ, hwæðer
 þes arwyrða werr Libertinus, be
 þam þu þus fela tacna J wundra
 sægdest, ænigne man in þære
 35 ruman J mycclan zesomnunze

eac Libertinus hine sylfne on eor-
 ðan astrehte to þæs abbodes fotum
 J cwæð, þæt hit wære for his
 agenum gylte þæt broc, þæt he
 þolode, J na for þæs abbodes reð-
 nysse. J swa wæs geworden,
 þæt se abbod wearð getogen to
 mycelre geþwærnyssse, J wearð þæs
 ginegran eadmodnys þam abbode
 to lareowe. þa þa he for þæs
 (6b) mynstres pearfe utferde, swa
 swa he ær gecweden hæfde, þa
 beheoldon hine fela his cuðra man-
 na, ægðer ge æðelborene ge oðre,
 þe hine simle arwurðedon. J hy
 swyðe wundredon J geornlice axo-
 don, hwæt þæt þinga wære, þæt
 he hæfde swa toswollenne J swa
 wanne andwlitan. he þa him to
 cwæð: 'gyrstanæfenne me zelamp
 for minum synnum, þæt ic un-
 gewealdes ætspearn æt anum fot-
 sceamole, J ic þa wearð þus ge-
 tucod.' J se halga wer on his
 breostum swa geheold þone wurð-
 mynd þære soðfæstnysse, swa þæt
 he na ne ameldode his abbodes
 unþeawa, ne he eac ne bearn on
 leasunga synne.' Petrus cwæð:
 'wenað we, hwæðer þes arwurða
 wer Libertinus, be þam þu þus
 fela tacna J wundra rehtest, on
 swa rumre J micelre zesamnunze

2 fotum hine ast- C || sægde O 6 þær] ðar O || aræfnode glossiert mit
 þolode (12. jhd.?) O 8 monþwærnesse O, modþwærnyssse C 9 sio O ||
 -nes O 10 iuncgran O 11 ond þa he wæs for O 14 monize his gecupra
 monna O 15 axo- O 16 symle O 17 aredon O || hie O || -edon O 18 huæt
 þær ðinga O 19 toswolle[] heafod O 20 wonne Jwlitan O 21 him gier-
 stanæf[]ne me O 22 ic me un- O || ætspearn O 23 -sceamole O 24 ze-
 slægen O 25 healdende] gehaldende O 26 breostu[]þa O || -nesse O
 27 (na) H 28 na] no O 30 synne f. O 32 wer O 34 mon O 35 mic-
 lan O || -ncge O

læfde, se þe his þeowa J his
þæs clænan lifes onhergend beon
wolde?

læfde ænie efenlæcendras his mæ-
gena?

III. Be þam wrytwearde, hu he behead þære næddran þa
wyrta to healdenne.

5

Gregorius him Iswarode: 'Felix
wæs haten sum broður, se wæs
ær genemned Curuus, þone þu þe
sylf ful geare cupest, se nu niwan
wearð prafost þæs ylcan mynstres.
se me fela wunderlicra þinga
sægde be þam zebroðrum þæs
ylcan myns(8b)tres. of ðam wun-
drum hwelchugu word, þa ðe me
to gemynde coman, ic wille ge-
reccean, forþon ic efste to oðrum
spellum. J swa þeh ne wene ic
no, þæt me sy an ðæra spella to
forlætanne, þe me fram þam ylc-
an breþer gesægd is. sum munuc
wæs in ðam ylcan mynstre, se
wæs swiðe zodes lifes man J my-
celre zearnunge, J he wæs þæs
mynstres wrytweard. þa gewu-
node an ðeof, þæt he ofer þone
geard stah J deogollice stæll þa
wyrta. swa se wrytweard his
wyrta geornor sette J plantode,
swa he hira læs funde, þonne he
eft to com, J he geseah, þæt þa
wyrta sume wæron mid mannes
fotum fortredene J sume wæron
mid ealle genumene. J he þa
ymbeode utan ealne þone wryt-
tun. þa æt nexstan funde he,

Gregorius him andswarode: 'Felix
wæs haten sum broður, se wæs
eac genemned Curuus, þone þu
sylf wel cuðest, se nu niwan
wearð prafost þæs ylcan mynstres. 10
se me sæde fela wunderlicra þinga
be þam broðrum þæs ilcan myn-
stres. of þam wundrum ic wille
gereccean sume þing, þe me to
gemynde becumað, forþam þe ic 15
efste to oðrum spellum. ac swa
þeah ne wene ic na, þæt sy to
forlætanne an þara spella, þe me
fram þam ylcan breðer gesæd
wæs. on þam ylcan mynstre wæs 20
sum mæres lifes munuc, se wæs
wrytweard þæs mynstres. þa ge-
wunode an þeof, þæt he stah ofer
þone hege J digellice stæll þa
wyrta. swa se wrytweard his 25
wyrta geornor J ma plantode, swa
he hyra eft læs funde, þonne he
to com, (7a) J he geseah, þæt sume þa
wyrta wæron mid fotum fortredene,
sume hy wæron mid ealle fornu- 30
mene. he þa utan ymbeode ealne
þone wryttun, oð þæt he funde,

35

1 ðeawa O 2 onhyrgend O 6 Iswerede O 7 broðor O 8 (þu ðe)
vom rubr. O 9 seolf O || ful| genog O || cupest C 12 sæde O || zebroðrum|
broru O 13 munstres O 14 hwylchuge O 15 y in gemynde aus u?
O || comon O 16 forþon ic efste to| for ðone fæstu tu O 17 swa þeh| se
ðeah O 18 na O || sie O || ðara O 19 -enne O || ilcan O 21 in f. O
21-22 ylcan (8b) |[] wæs O || mic- O 23-24 wæs|[] myns- O || -nude O
25 ðiof O 26 geard|[] tag O || steah C || stæll O || þa| da O 27 -weart C
31 mon- O 32 J f. O 34 eallne O 35 nehstan O

hwær se þeof gewunode, þæt he ofer þone gearð stah, ⁊ he þa eft geondeode þurh þone wyrtun. þa funde he ane næddran, þære he
 5 wæs bebedende ⁊ þus to hire cwæð: 'folga þu me!' ⁊ hi þa becomon to ðære stigole, þær se þeof oferstah in ðone wyrttun. þa bebed se wyrtweard þære
 10 næddran þus cweðende: 'ic þe bebede on drihtnes naman hælendes Cristes, þæt þu ða stigole behealde, ⁊ þu ne læte þone þeof her in-
 15 gangan.' seo næddre heo sylfe hraðe oncyrde ⁊ be þære stigole hi astrehte. ⁊ þa þa ealle men ymb midne dæg gestildon ⁊ ge-
 reston, þa com se þeof, swa him ær gewunelic þeaw wæs, ⁊ stah
 20 upp on þone gearð. ⁊ þa þa he his fota oðerne ofdune asette, he þa færinga geseah, þæt seo astrehte nædre his wegz beleac. þa wearð he swiþe afyrhted in
 25 him sylfum. (9a) ⁊ afeoll ofduneward, ⁊ his oðer fot wearð fæst on anum saðle þæs gearðes. ⁊ swa he hangode adune onwændum heafde, oþ þæt se wyrtweard eft
 30 þider com. ða com se wyrtweard on gewunelicre tide, ⁊ he þone þeof þær hangiente funde. þa cwæð he to þære næddran: 'ðode ic þanc secge þæs þu gefyldest,

35

hwær se þeof gewunode, þæt he instah ofer þone hege. þa geondeode he eft þone wyrttun ⁊ gemette ane næddran, þære he bebedende þus to cwæð: 'fylig þu me!' ⁊ hy þa becomon to þære stigole, þær se þeof innstah on þone wyrttun. he þa se wyrtweard bebed þære næddran þus cweðende: 'on þæs hælendes naman ic þe bebede, þæt þu gehælde þas stigole, ⁊ þu ne læte þone þeof her ingangan.' seo næddre þa hræddlice hy sylfe oncyrde ⁊ biȝ þære stigele hy astrehte, ⁊ se munuc gehwearf in to his cyricean. ða þa ealle men stille wæron ymb midne dæg, þa com se þeof, swa swa his gewuna wæs, ⁊ stah upp on þone hege. ⁊ þa þa he his oðerne fot nyðer asette binnon þone wyrttun, þa færinga geseah he, þæt seo astrehte næddre his wegz beleac. he þa wearð on him sylfum swiðe afæred ⁊ nyðerward hreas. ⁊ þa wearð his oðer fot be his sco fæst on anum hegesahle, ⁊ he swa hangode nyper onwendum heafde, oð þæt se wyrtweard eft þyder com. ða com se wyrtweard on gewunelicre tide, ⁊ he þone þeof þær on hege hangientne funde. ða cwæð he to þære næddran: 'ðode þanc, þæt þu gefylldest,

2 ofor O || steah C, stag O. 3 þurh f. O || wyrttun O || þa] þu C
 4 næd(d)ran O 5 bebedenne O || hyre O 6 fylig O 8 -stag O 10 næd-
 (d)ran O 11 on] in O 12 ða] ðas O 13 her f. O 14 -gongan O || nædre
 O || hi O 15 raðe O 16 hi f. O || menn O 17 ymbe O 19 gewunlic O ||
 þeaw f. O || stag O 22 sio O 23 næd(d)re O 25 ofduneward O 26 oðer
 fot] fota ofer O 27 sahle O 28 ofdune onwendum O 30 com] hwearf O
 31 -lice tid O 33 nædran O 34 ðonc O 35 gefyl(l)dest H

þæt ic bebead. far nu þider þe þu wille.' heo þa seo nædre hraðe þanon gewat. þa cwæð he to þam þeofe: 'broðer, hwæt is þis? forþon þe þu þis dydest, 3od þe me on 7eweald sealde. for hwon 7e-dyrstigodest þu, þæt þu þus oft in þisra muneca wrytune stalodest?' I he þa æfter þisum wordum þæs þeofes fot onlȳsde of þam 7ærde, þe he ær fæste on clyfode, I hine ungederedne ofdune asette I cwæð to him: '7anȳ mid me!' þa 7e-lædde he hine to þæs wryt7eardes 7ate, I 7ehwylce wryte, þe he ær mid stale 7ewilnode, he him þæt mid mycelre wynsumnysse sealde þus cwepende: '7anȳ nu I æfter þissere tide ne stala þu her na ma, ac þonne þe þearf sy, 7a þe her to me, I þæt þu ær mid unrihte on urum 7eswince be7eate, ic þe þæt mid estfulnessse sylle.' Petrus cwæð: 'nu oð þis, swa me þinceð, holenȳa ic wende, þæt næ-nige fædras næron in Suðlong-bardum, þa þe þyllicu mæȳnu I taenu wyrcean mihton.'

þæt ic þe bebead. far þu nu swa hwider swa þu wille.' I seo næddre sona þanon gewat. he cwæð þa to þam þeofe: 'broðor, hwæt is nu? nu hæfð 3od þe 5 7eseald me on 7eweald. hu 7e-dyrstlæhtest þu, þæt þu þus oft stalodest on þysra muneca 7e-(7b) swince?' I he þa mid þysum wordum þæs þeofes fot ahlnode 10 of þam heȳe, þe he ær fæste on clifode, I hine ungederedne nyðer asette I him to cwæð: '7anȳ mid me!' he þa hine 7elædde to þæs wryttunes 7eate, I þa wryta, þe 15 he ær mid stale 7ewilnode to æt-bredanne, þa he him mid mycelre werednysse sealde I him to cwæð: '7anȳ nu I æfter þysum ne stel þu nan þing, ac þonne þe þearf 20 beo, 7anȳ þu hider in to me, I þæt þu ær mid unrihtum 7eswince 7ename, þæt ic þe mid estfullum mode sylle.' Petrus cwæð: 'nu oð þis, þæs þe me þinceð, on idel 25 ic wende, þæt on Suðlangbeardum næron nane fæderas, þe wundor-taenu wyrcean mihton.'

IV. Be Equitio abbude, hu him wæs 7epuht, þæt se engel hine belisnode.

30

7regorius him Iswarode: 'mid sæȳene þæs arwyrðan weres Furtunates, se wæs abbud þæs myn-stres, þe nemned is Cicerones bæþ,

7regorius cwæð: 'se arwurða wer Furtunatus, se wæs abbod þæs myn-stres, þe is nemned Ciceronis bæð,

1 ic beb. | ic ðe beb. O || fer O || nu þider | ðe nu to ðæs O 2 hio O || sio O 3 ðonon O 4 broðor O || þis | ðus O 6 7edyrstȳadest O 8 þisra | ðiossa O || -ledest O 9 ðyssum O 10 ðiofes O || 7earde O 11 clifode (9a) I O 12 -de in ungederedne nur zum teil erhalten O 13 7anȳ || lædde O 15 7eate O || ond 7ehwelce O 15-16 he || mid O || 7ewillade O 18 cweð || de O || 7anȳ þu nu O 19 ðisse O || na | ne O 20 si O 21 þe | ðu O || to | in to O 22 beȳete O 23 -fullnesse O || selle O 24 swa | swa swa O 25 ðynceð O 26 fæderas O || næron | wæron O || -beardum O 27-28 ðyllecu mæȳenu I ta-cenu wyrcean meahton O 30 belisnode glossiert ȳeldede H 32 sæȳene O

1 eac swylce þurh oðra arwurðra
 wera segena ic geleornode, þæt
 ic nu secgan wille. sum wæs se
 halgasta man in Ualeria mægðpe,
 5 þam wæs nama Equitius se
 fore geearnunge his sylfes (9b)
 lifes wæs gehæfd I ongyten mid
 eallum, þam þe hine cupon, for
 his sylfes gewyrhtum mycelre
 10 geearnunge man. se ylca Fur-
 tunatus us wæs hiwcuðlice cuð.
 butan tweon se Equitius for his
 haligdomes mycelnesse wearð ma-
 nigra mynstra fæder I hlaford.
 15 þa zelamp him in þa tid his geo-
 goðe, þæt he wearð mid grimnum
 gewinne his lichaman lustes ge-
 swænced. ac þa nearonessa his
 agenre costunge hine zedydon þy
 20 geornfulran to þære teolunge zod-
 cundra beboda. I he þa on þas
 wisan him to þam ælmihtigan 3ode
 mid singalum gebedum læcedom
 sohte. he þa sumre nihte geseah
 25 him ætstandan 3odes ængcel, se
 his gesihðe ætywde I him ealle
 þa cennendan leomu of acearf. I
 of þære tide he wearð swa fremde
 þære costunge, efne swa he næfre
 30 þone had on his lichaman næfde.
 mid þy mægne he wæs gebælded
 of ðæs ælmihtigan 3odes fultume
 to þon swyðe, þæt he, se þe ær

I eac oðre arwurðe weras me
 rehton, þæt ic nu secgan wylle.
 on Ualeria þære mægðe wæs sum
 swiðe halig wer, þam wæs nama
 Æquitius se for his lifes geear-
 nunge wæs gehæfd micelre hali-
 nysse man mid eallum, þam þe
 hine cuðon. þam eac se ylca
 Furtunatus wæs hiwcuðlice cuð.
 soðlice se Equitius for þære micel-
 nysse his halinysse wearð manigra
 mynstra fæder I lareow on þære
 ylcan mægðe. witodlice him ze-
 lamp on þam timan his iugoðe,
 þæt he wearð mid teartum ze-
 winne his lichaman lustes þearle
 zeswenced. ac þa angsumnyssa
 his costnunge hine zedydon micle
 þe zeornfulran to þam bigenze his
 zebeda. þa þa he on þysum þinge
 mid singalum gebedum him læce-
 dom sohte to þam ælmihtigan
 3ode, þa on sumre nihte ze-(8a)
 seah he on zesihþe him ætstandan
 3odes engel I hine belisnian, I he
 his zesihþe ætywde, þæt he ælce
 styrunge of acearf of his cennend-
 licum limum. I he eac of þære
 tide fram þære costnunge wearð
 swa fremde, swilce he þone wæp-
 nedhad on his lichaman næfde. he
 wearð þa þurh 3odes ælmihtiges
 fultum mid þam mægene zestræn-
 zod to þam swiðe, þæt se þe ær

1 oðerra O 2 segena] zesezene O || -nade O 3 wylle ðæt sum O 4 hale-
 gesta monn O || mægðe O 5 noma Æq- O 6 fore] for O 7 gehæfd] hæfd O ||
 ongyten O 9 sylfes gewyrhton O || mic- O 10 monn O || ilca O 11 hiw-
 cuðlic C || cuð f. C 12 Æq- O 13 mic- O || monigra O || mægðe H 15 -lomp
 O || iugoðe O 16 grimme O 17 -homan O || zeswenced O 18 nearoznesse O
 20 teolunge] zimene O 21 on þas] in ðisse O 22 3ode f. O 24 sumere O
 25 ætstandan] æt. zestandan O || engel O || belisnian *glossiert* zelden H 26 eall
 O 27 cennendan leomu] zecyndlimu O 28 wear] swa O 29 efne] emne O
 30 lichoman hæfde O 31 mægene O || gebælded] gehealden O 32 fultome
 O 33 swiðe O

wæs wera ealdorman, æfter þon
he eac ongan wifhades manna la-
reowdom J hlaforðscipe underfon.
ne blan he hwæðre, þæt he his
geongran ne manode, þæt hi næfre
gelyfdon heom sylfum to swiðe
in þissere wisan, þæt him wære
eaðelic se wifhired to healdanne
J to rihtanne J þonne þurh þæt
swyþur cunnodon þære Ʒodes gife,
þe hi na ne onfengon, þonne hit
wærlic wære.

wæs ealdor wæpnedmanna
. swa
þeah ne Ʒeswac he to manienne
his Ʒingran, þæt hy of his bysene
on þysum þingum him sylfum 5
eaðelice ne Ʒetruwodon þone wif-
hired to healdene J þurh þæt cun-
nodon þære Ʒodes gife, þe hy na
ne onfengon, swyðor þonne hit
wærlic wære. 10

Be Basilio, þe com to Æquitie on munclicum Ʒyrelan.

On þa ylcan tide hit Ʒelamp,
þa þa scincræftigan wurdon ara-
sode in þyssere Romaniscan byrig,
þæt Basilius fleonde Ʒesohte in
munuchade Ualeriam þa mæƷðe,
se wæs yldost J fyrrest of þam
drycræftum. J he þa Basilius se
scincræftiga ferde to þam arwur-
ðan were Castorio, se wæs biscop
on Amiternine þære ceastre J Ʒe-
hihte to (10a) him J Ʒewilnode,
þæt he hine befæste Æquitio ðam
abbude, J he hine to ðam befæste,
þæt he moste beon læce þæs nun-
mynstres. J þa ferde se biscop,
oþ þæt he becom to ðam mynstre
J mid him lædde Basilium þone
leasan munuc J bæd þa Equitium
þone Ʒodes þeow, þæt he under-
fenge þone munuc in his Ʒesom-
nunƷe. þa sona swa he se halƷa

On þam ylcan timan, þe þa
drycræftigan wurdon arasode on 15
þysre Romaniscan byri, Ʒelamp,
þæt Basilius on munucrafe fleonde
Ʒesohte Ualeriam þa mæƷðe. se
Basilius wæs fyrrest on þam dry-
cræftum. he ferde þa to þam 20
arwurðan were Castorio, se wæs
bisceop Amiternine þære ceastre.
hopode he to him J Ʒewilnode,
þæt he hine Æquitio þam abbode
befæste to þam, þæt he wære 25
læce on þam nunmynstre. þa
ferde se biscop, oð þæt he becom
to ðam mynstre J mid him lædde
Basilium þone leasan munuc J bæd
ða Equitium þone Ʒodes þeow, þæt 30
he underfenge þone munuc in to his
ƷesamnunƷe. þa sona swa se halƷa

1 -monn O 2 onƷon O 2-3 monna(9b)[]fordsc- 4 blonn O 5 iunc-
Ʒr[][]de þæt O || hio O 6 Ʒelifdon him seolfum O 7 ðisse O || ðæt[]wære O
8 eþelic O || wifhired O || -dene O 9 to f. O || ryhtonne O 10 swiður O || cun-
nedon] cumendon O || Ʒefe O 11 hie no O 14 on] ond O || ilcan tiide O
15 þa þa] þe ða O || scincræftigan O, drycræfton H || wurdon arasode f.,
leerer raum für 10 buchst. O 16 þisse O 19 of] on O 22 wæs f. O ||
-ceop O 23 on f. O 25-26 Æq. bis befæste f. O || (nun) erste hd. H 27 bis
(darüber c mit bleist.)eop H 28 -ceop O 31 munoc O || Æq. O 33 Ʒesam- O
34 he f. O

- wer locode on hine, he cwæð to þam biscope: 'min fæder, ne þincð me na, þæt þes sy munuc, þe þu me her beodest, ac ic geseo, þæt
- 5 he is deofol sylf.' him þa Iswarode se biscop J cwæð: 'þu secest nu beladunge, hu þu mæge þæt findan, þæt þu ne þurfe me tyðian þæs þe þu gebeden eart.' se
- 10 Jodes wer þa cwæð to him: 'þæt ic secge þæt ic him on geseo. ac ne wen þu na, þæt ic nylle þe hyran. ic do þæt þu me hatest.' J he þa hine underfenz on
- 15 þæt mynster be þæs biscopes hæse. þa æfter naht manegum dagum ferde se Jodes man hwene fyr fram þam mynstre to trymmanne eac opre geleaffulle men to Jodes
- 20 þam upplican wyllan. Ða zelamp hit sona swa he on færelde wæs, þæt in Ðara fæmnena mynstre, in þam wacode eac þæs ylcan fæder J lareowes ymbhoza, þa an þara
- 25 nunnena, þe wæs swyþe fægru æfter þæs lichaman gesceape, wæs þa færlice mid fefre geswenced J mid mycelum brogan nallæs na rihtstefnum, ac mid gristbitingum
- 30 ongan clypigan J cweðan: 'nu ic sceall sweltan, buton Basilius se munuc cume to me, J he þonne me gehæle þurh þone wisdom his læcecræftes.' ac þa ne dorste nan

wer locode on hine, þa cwæð he to þam biscope: 'leof fæder, ne þincð me na, þæt þes si munuc, þe þu me beodest, ac ic geseo, þæt he is swutol deofol.' him þa se bisceop andswarode J cwæð: 'nu þu secest beladunge, þæt þu ne þurfe zetidian þæs þe ic þe (8b) bidde.' se Jodes þeow þa sona him to cwæð: 'witodlice ic secge be him þæt þæt ic him on geseo. ac swa þeah ne wen þu na, þæt ic þe hyran nelle. ic do þæt þu me hatest.' he wearð þa underfangen in to þam mynstre. Ða æfter feawum dagum ferde se Jodes þeow hwon feorr fram þam mynstre to lærenne geleaffulle men to þam upplicum gewilnungum. þa zelamp hit sona swa he on færelde wæs, þæt on þære fæmnena mynstre, on þam wacode eac þæs ilcan fæder ymbhoza, an þara nunnena, seo wæs swiðe fæger æfter þæs lichaman gesceape, wearð færlice mid before geswenced J pearle geanzsumod J na mid rihtstefnum, ac mid micelum hreama J gristbitunge ongan clypian J cweðan: 'nu ic sceall sweltan, buton Basilius se munuc cume, J he me gehæle mid his læcecræfte.' þa ne dorste nan

1 -ade O 2 to:: b. H, -ceope O || þin(c)ð C, ðinceð O 3 no O || þes þis O || sy si O 5 he hit O 6 -ceop O 7 bel- ladunze O || mæge mæge O 8 tidian O 9 eart geart O || se sona se O, e in se aus o C 10 þa f. O 12 no O || nelle O 15 -ceopes O || hæse bene O 16 naht f. O || mon- O 17 mon O 18 from O || -enne O 19 -leafulle O || men f. O 20 upl- O || willan O || -lomp O 21 færlde O 22 Ðara þam C || -enna O 22-23 in þam wacode wacode in Ðam O || ilc- O 25 þe seo O || swiþe fæguru O 26- homan gesceape heo wæs O 27 færlice (10a) mid O 28 micl- O || brogan f. O || nales O || no O 29-30 rehtstefnum ongon clipian O 31 sceal O || butan O 32 cy to O 34 -cræftas C || d ston nænig O

þæra muneca on heora hlafordes
 æfweardnysse Ʒan in þa Ʒesam-
 nunge þara fæmnena, Ʒ mycle læs
 þam wæs alyfed, þam þe niwan
 com, (10b) Ʒ his lif wæs þa Ʒyt
 uncuð eallre þære Ʒesomnunze
 þara broðra. Ʒ þa sona sændon
 hi ærendracan to þam Ʒodes þeowe
 Equitie Ʒ him þæt bodedon, þæt
 seo nunne wære inhæted mid un-
 mætum feferadlum, Ʒ þæt heo
 Ʒeornlice bæde Basilies neosunze
 þæs muneces. sona swa se halȝa
 man þas ærendu Ʒehyrde, þa hloh
 he eall swylce he þæt spell ofer-
 hogode Ʒ þus cwæð: 'hwæt! ne
 sæde ic hit ær, þæt he wære deo-
 fol nalles munuc? Ʒað nu to him
 Ʒ hine adrifað of þam mynstre;
 Ʒ be þam Ʒodes mænnene þære
 nunnan, þe þær nearolice Ʒeþread
 wæs mid feferadle, ne þurfe Ʒe na
 sorgian, forþon on þissere ylcan
 tide, þe ic þas word cweþe, na ma
 heo ne byþ winnende on fefer-
 adlum, ne heo ne biddeþ Basilies
 tocymes.' Ʒ þa cyrde him ham
 se munuc, þe hit ærendode, Ʒ sona
 onȝæt, þæt seo Ʒodes fæmne wæs
 Ʒehæled in þa ylcan tide, þe se
 Ʒodes þeow cyrde. þeah he feor
 wære, Æquitius þa he hire hæle
 Ʒecwæþ Ʒ Ʒehet. witodlice þes

þæra munuca on hyra ealdres
 framsiþe Ʒangan inn to þæra fæm-
 nena Ʒesomnunze, Ʒ micele læs
 se þe þa niwan com, Ʒ wæs his
 lif þa Ʒyt uncuð þara broðra Ʒe-
 samnunze. ac þa hrædlice wæs
 asend to þam Ʒodes þeowe Æqui-
 tie Ʒ him Ʒecyðde, þæt seo nunne
 wære Ʒetyrfed mid ormætum fe-
 foradlum, Ʒ þæt heo mid anȝsum-
 nysse Ʒeornlice bæde Basilies neo-
 sunze þæs munuces. swa þe
 halȝa wer þis Ʒehyrde, þa smer-
 code he swilce he þæt spell for-
 hogode and þus cwæð: 'hu, ne sæde
 ic hit ær, þæt he wære deofol Ʒ
 na munuc? farað nu Ʒ hine adri-
 fað ut of þam mynstre; Ʒ ne beo
 Ʒe na carfulle be þære Ʒodes þeo-
 wene, þe þær swa anȝsumlice wæs
 mid feforadle Ʒeþread, forþam þe
 of þysre ylcan tide ne bið heo
 na swincende on fe(9a)foradlum,
 ne eac heo ne Ʒyrneð Basilies to-
 cymes.' þa Ʒecyrde him ham se
 munuc, þe hit ærendode, Ʒ sona
 oncneow, þæt seo Ʒodes fæmne wæs
 Ʒehæled on þære ylcan tide, þe se
 Ʒodes þeow Æquitius hyre hæle Ʒe-
 cwæð, þeah he feorr wære. witodlice

1 þara munuca O || hira O 2 -nesse O || -ncge O 3 micle O 4 niowan
 O 5 Ʒiet O 6 Ʒesamnunze O 7 sendon O 8 hie O 9 Equities O || -dan O
 10 sio O 11 hio O 12 niosunze O 13 -nucses O || haleȝa O 14 -hierde O ||
 hloh] ahloh O 15 eall f. O || swelce O || oferhogode] eall forhogode O
 16—17 cwæð hwæt ne sæde ic hit ær] cwæð ond sæȝde ic ær O, e in ne
 aus æ C || diofol O 18 nales O 20 mænnene] menn O 21 hinter þær
 1 buchst. (e?) r. C || nio]rozlice O 22 no O 23 on] of O || disse ilcan O
 24—25 na ma heo] ne hio O || on] of O 26 hio O || ne f. O || bædeð O || -liæs
 O 28 æ||dode O 29 onȝeat O 30 tide] tid O 31 cyrde f. O || fior O
 32 þa he f. O

- halga man in þam mægne þisses
wundres wæs habbende þa bysene
ures lareowes, þæt is þæs hælend-
dan Cristes, se wæs zelaþod to
5 anes rices mannes suna J wæs
gebeden fram his fæder, þæt he
him hæle gæfe. J he þa sona
mid his anum worde hine gehælde,
J sona swa þæs cnihtes fæder him
10 fram cyrde, on þa ylcan tid he
oncneow, þæt him wæs eft lif
seald, þe he ær gehyrde of þæs
hælendes sylfes muðe, þæt him
lif gehaten wæs. witodlice ealle
15 þa munecas heora fæder hæse J
bebod gefyldon J pone ylcan Ba-
siliū of ðæs (11a) mynstres ear-
dunge utadriƿon. J þa þa he uta-
drifen wæs, he cwæð: 'zelom-
20 lice ic wæs mid minum drycræf-
tum Equities cytan J mynster
ahonde, J ic hwæpre nænigne man
of his mynstre beswican ne mihte.'
se æfter medmyccum fyrste eft in
25 þyssere ylcan Romebyrig fram
cristenum folce forbærned wearð
for his mandædum.

on þyses wundres mægene he
hæfde þæs hælendes gebysnunge,
se wæs zelaðod to sumes under-
cininges suna hine to gehælenne
þurh his fæder bene. J he sona
mid his worde anum hine gehælde,
swa þæt þæs cnihtes fæder ham
cyrrende oncneow, þæt him wæs
lif forgifen on þære ilcan tide þe
he ær gehyrde, þæt him wæs lif
behaten of þæs hælendes muðe.
eornostlice ealle þa munucas hyra
fæder hæse gefyllon J pone ilcan
Basiliū of þæs mynstres eardunge
utadriƿon. he þa utadriƿen sæde,
þæt he mid his drycræfte zelom-
lice on þa lyfte ahenge Æquities
mynster, J he swa þeah of his
mynstre nænne man beswican ne
mihte. eft æfter lytlum fyrste
on þysre ylcan Romana byri he
wearð forbærned fram cristenum
folce for his mandædum.

Be þære nunfæmnan, þe bat pone leahtric.

- Soðlice sume dæge hit zelamp,
30 þæt an nunne of þam ylcan myn-
stre para fæmnena eode in pone
wyrttun. þa geseah heo ænne
leahtric. þa lyste hi þæs J hine
zenam J forzeat, þæt heo hine
35 mid Cristes rodetacne gebletsode,

Soðlice sumon dæge hit zelamp,
þæt an nunne of þam ilcan mynstre
para fæmnena eode in on hyra
wyrttun. þa geseah heo ænne
leahtric J hy zelyste þæs. heo
þa hine zenam J forzeat, þæt heo
hine mid rodetacne ne gebledsode,

1 monn O || mægene O || þises O 2 hæbb- O || bysne O 3 lareweowes
O 5 monnes O 6 from O 7 hælo azeƿe O 8 anum| anon O 10 tiid O
11 liif O 12 zeseald O || zehirde O 13 sylfe| muðe O || zefyl(l)don H 14 lif
gehaten wæs| w. l. z. O || weotod- O 15 munucas hyra O 17 -uncge O
18 -dreofon O || J. f. O 19 -driƿon C, -dryƿen O 19—20 wæ| ic O 21—22
m|(10b)| nine monn O 23—24 meahte || r medmielcum O 25 ðisse O || il-
O 25—26 from| cristenum O 28 vor be ist be Æquitio rad. worden H 29 hit
f. O || -lomp O 30 ilcan O 31 þæra O 32 wurttun O || anne O 33 zelyste
O || hig O || hyne O 34 zenom O || forzet O || hio O || hine| hig O

ac heo hine freclice bat. þa wearð
 heo sona fram deofle gegripen
 J niðer on þa eorðan gefeoll J wæs
 swiþe zeswenced. J hi þa hræd-
 lice to heora fæder Equitio ærend-
 racan sændon J him þis sædon
 J hine bædon, *þæt* he hraðe come
 J mid his gebedum heora swuster
 gehælde. J þa se halga man ge-
 biddende arn. J sona swa se halga
 fæder in þone wyrtun ineode, þa
 ongan se deofol, þe þa nunnan
 swencte, of hire muþe clypian
 swylce he dædbote don wolde J
 þus cwæð: 'hwæt dyde ic hire?
 hwæt dyde ic hire? ic me sæt
 on anum leahtrice, þa com heo
 J bat me.' he þa se 3odes wer
 mid mycelre æbylignysse bebed,
þæt he of hire gewite, J *þæt* he
 þa stowe on þæs ælmihtigan 3odes
 fæmnan lænz ne hæfde ne on
 hire ne wunede. J he þa sona
 onweg gewat, J he na onufan *þæt*
 hire gehrinan ne moste ne ne
 dorste.

ac heo hine freclice bat. þa wearð
 heo sona fram deofle gegripen J
 hrædlice nyðer afeoll. þa þa heo
 swiðe wæs gedreht, þa wearð hit
 hraðe gecyðed *þam* fæder Æquitio, 5
 J he wæs gebeden, *þæt* he (9b)
 ofstlice come J mid his gebedum
 hire gehulpe. sona þa se halga
 fæder wæs inn aȝan on þone
 wyrtun, þa ongan se deofol, þe 10
 þa nunnan gegrap, of hire muðe
 clypian swilce he dædbote don
 wolde J þus cwæð: 'hwæt dyde
 ic hire? hwæt dyde ic hire? ic
 sæt me on anum leahtrice, þa com 15
 heo J bat me.' he þa se 3odes
 wer mid mycelre yrsunȝe him
 bebed, *þæt* he fram hire gewite,
 J *þæt* he nane wunungstowe næfde
 on þæs ælmihtigan 3odes þeowene. 20
 he þær rihte aweȝ gewat J na
 lænz syððan hyre æthrinan ne
 dorste.

25

Hu Æquitius onfeng leafe to bodianne.

Sume dæȝe hit ȝelamp, *þæt* Fe-
 lix, se wæs æpele fæder Nursine
 þære mægðe J (11b) hlaforð pisses
 ylcan Castories, se nu ȝyt mid
 us wunað in pissere ylcan Rome-
 byrig J us þis spell be Equitie

Sum wæs aȝele wer Nursine þære
 mægðe Felix ȝenemned, se wæs fæ-
 der þyses ylcan Castories, þe nu ȝit 30
 wunað mid us on þysre Romebyrig
 J us þis spell sæde be Æquitio

1 freclice] færlice O 2 from O || r in gegripen auf ras. C 3 nyðer
 O 4 -cedu O || hiȝ O 5 hira O 6 sen- O || sæȝdon O 7 hraðe] raðe O ||
 cwome O 8 hira sweostor O 9 monn O 10 -endum C 11 þone wyr-
 tun] ðone ilcan wyrtun O 12 ongan ðæt O || 2 buchstaben (de?) vor deofol
 rad. C 16 ic hire ic me] ic hire yfles ic me O 17 heo] hio O 18 bat]
 bæd, gloss. momordit (12. jhd.) O 19 mic- O || -bylȝnesse O 21 on f. O
 22 fæmnan f. O 22-23 lænz ne hæfde ne on hire] in hire lænz O || wu-
 nede] gewunade O 25 no O 25 erstes und drittes ne f. O 28 ȝelomp þætte
 O 30 pisses O 31 ilc- O || i in Castories aus e. a. C., -ores O || ȝit O 32 ðisse
 ilc- O 33 Equitio O

- sæde þam halgan were. þa þa he Ʒeacsode, þæt se arwurða wer næfde þone halgan had, þe Ʒodes folces lareowas habban scoldon,
- 5 J swa þeah ferde Ʒeond manige stowe J Ʒeornlice Ʒodes bebod cƷþde J lærde, þa sume dæƷe Ʒesohte Felix hine Equitium mid hiwcuþlicre bylde J þus cwæð to
- 10 him: 'hu dearest þu æfre þus bealdlice læran? ne þu þone halgan had næfst, ne þu nane leafe ne onfenge æt þam Romaniscan biscope, þe þu under drohtast J
- 15 eardast.' Ða wæs se halga wer Equitius mid þære acsunge Ʒeþread J Ʒenyded, J he þa him secƷan ongan, hu he þa leafe onfeng þære bodunge þus cƷeþende:
- 20 'þa wisan, þe þu nu to me sprecest, þa ic me sylf ær swiþe Ʒeorne Ʒemunde. ac sumere niht hit Ʒelamp, þæt me sum Ʒeong man æt Ʒestod, se wæs swiðe fægƷerre
- 25 ansyne, J he asette his læceiren on mine tunƷan J þus cƷeþende wæs: 'Ʒeseoh nu, þæt ic sette min word in pinum muðe. ac Ʒang þu J boda!' Ða æfter þam dæƷe,
- 30 þe þe ic wolde para Ʒodeundra lara ƷesƷigian, þonne ne mihte ic.' Petrus cwæð: 'ic wolde þæs halgan fæder weorca nu Ʒyt ma witan J onƷytan, forþon þe hit Ʒe-
- 35 sæd is, þæt he þyllice Ʒife onfenge.'

þam halgan were. Ða þa se Felix Ʒeaxode, þæt se arwurða wer næfde þone halgan had, þe Ʒodes folces lareowas habban sceolon, J swa þeah ferde Ʒeond manega stowa and Ʒeornlice bodode Ʒodes lare, þa sume dæƷe ferde he to him mid hiwcuðlicre dƷyrstynsse J him to cwæð: 'hu dearest þu æfre þus openlice læran, nu þu þone halgan had næfst, ne þu nane leafe to bodienne ne onfenge æt þam Romaniscean biscope, þe þu underwunast J drohtnast?' þa wearð se halga wer Æquitius mid þære axunge Ʒeneadod, þæt he him asæde, hu he onfeng leafe to bodianne, J he þus cwæð: 'þa ping, þe þu nu to me sprycst, þa ic ær on minum mode swiðe Ʒeorne me sylf smeade. ac on sum(10a)re nihte þurh Ʒesihðe me sum iungling æt Ʒestod, se wæs swiðe fægƷerre ansyne. se þa an blodseax asette on mine tunƷan þus cƷeðende: 'efne nu ic asette mine word on pinum muðe. far þu nu J boda þa!' J of þam dæƷe, þeah þe ic wylle be Ʒodes lare ƷesƷigian, ic ne mæg.' Petrus cwæð: 'ic wolde nu Ʒita ma oncnawan para weorca þises halgan fæder, þe is Ʒesæd, þæt he þillice Ʒifa onfenge.'

1 sæƷde O 4 sceol- O 5 swa] se O || moniga O 6 stowa O 6-7 Ʒeorn[] de J lærde O 8 Felix[] mid O 10 der(11a)stu O || bald- O 11-12 had[] ðu nænize O || zweites ne f. O || -nƷe O 13 -cean O 13-14 -ceope un[] þam ðu drohtast O 20 spriest O 22 niht] nihte O || -lomp O 23 ƷionƷ O || mon O 24-25 fægƷer on onsene O 26 tunƷa O 27 wæs f. O 30 ðeah O 31 meahte O 33 Ʒit O 34-Ʒitan O || Ʒesæd] sæƷd O 35 ðyllicre O

Be Equities gyrelan J þeawum.

Gregorius him Jswarode: 'wite þu, Petrus, þæt þæt weorc byþ of þære gife geseald, nalles seo gifu of þam weorce, elcor ne byþ seo gifu ƿodes gifu, forþon se mann ne mæg naht gewyrcean, buton hit sy ær fram ƿode gyfen. ac symble þa gyfa ƿap nu beforan ælcum weorce, þeah þe þa gyfa eac of þam æfter(12a)filigendan weorce geweaxen J ƿemærsien. ne scealt þu hwæpre þæs Jgites bedæled beon pisses eadigan mannes lifes Equities. wel þæt onzæt se eadiga wer Albinus, se wæs biscop in þære circan on þære cæstre Reatina, J nu ƿyt syndon manize men lifigende, þa þe þis ƿemunan mazon. ac hwæt secest þu ma þæs weorces, þa þa seo clænnys his lifes ƿepwærede mid þære ƿeornfulnesse his bodunga? J mid swiþe mycclum ege he wearð onæled, þæt he wæs manna sawla þam ælmihtigan ƿode ƿestreonende, J swa he þa mynstru heold, þæt he arn þurh cristenra folca ƿesomnunze ƿeond ceastre J ƿeond tunas on healfa gehwilce J þurh ƿeleaffulra manna hus, to þon þæt he þara ƿehyrendra heortan to þære lufan þæs heofonlican eþles awehte.

Gregorius him to cwæð: 'wite þu, Petrus, þæt þæt weorc bið seald of þære gife, na seo gifu of þam weorce, elles seo gifu ne bið na eallunga ƿodes gifu, forþam þe se man ne mæg nan þing gewyrcean, buton hit sig ær fram ƿode forgifen. witodlice þa gifa forestæppað ælc weorc, þeah þe þa ilcan gifa eac weaxan of þam æfterfyligendan weorce. swa þeah ne scealt þu beon bedæled þære oncnawennysse þæs eadigan Æquities lifes. wel cuðe hine Albinus, se arwurða bisceop þære cyrcean Reatine þære ceastre, J nu ƿita syndon libbende manega men, þe þis ƿemunan mazon. ac hwæt secest þu mare his weorces, þonne his lifes clænnys ƿepwærede mid þam bigenze his bodunga? eornostlice swa micel hæte hine onælde sawla to ƿestrynenne ƿode ælmihtigum, þæt he swa wæs mynstra hyrde, þæt he on healfa gehwilce ferde ƿrnende J lærende on cyrcean, ƿeond ceastra, ƿeond tunas, ƿeond hus ƿeleaffulra manna, J þara ƿehyrendra heortan simle awehte to lufe þæs heofonlican eðeles.

1 e in -ties aus o H 2 3 f. C 3 þæt þæt] ðætte þæt O || bið O 4 zes.] seald O || nallæs O 5 elles O || bið O 6 (se) O || mon O 7 noht O || -cean O 8 si O || gifen O 9 ƿyfa] gife (e undeutlich) O || nu f. O 10 ƿifa O 11 -fylzendan O 12 -gendon H || ƿemersien O 13 þæ] ondzites O 14 þises O || mon- O 15 onzæt O 16 -ceop O 17 ciricean O || cæstre R.] ceastre seo hatte R. O 18 ƿit O || sindon O || mon- O || menn O 19 ƿemunon O 21 -nes O 22 ƿepwærede] ƿeðwærlæhte O, ƿehwæprede C 23 bodunga O || J f. O 24 micle O || wear] onæl- O 25 monna saule O 26 ƿestryn- O 27 þæt] þætte O 28 crist] ðenra O || -ra in. ceastra aus -re H 29 ceastra O 30 on(11b)] ylce O || ƿeleaffull(r)a das pergament durchlöchert n manna O 32 ðara] e(oder i, nicht) yrendra O 33 heof] lican O || awehte] e wæs O

he wæs swiðe yfellic on his ge-
 zereþan 1 swa forsewenlic, þe he
 hit gelumpe, þæt him hwile man
 þe hine ne cuþe onzen come 5
 se þonne wære gegreted, þæt he
 forhogode tozenes gretan. 1 swa
 oft swa he to oðrum stowum fa-
 ran wolde, þonne wæs his þeaw,
 þæt he wolde sittan on þam horse,
 10 þe he mihte findan forcuplocost on
 þam mynstre. 1 eac he breac on
 þam hælfre for bridelse 1 weþera
 fella for sadole 1 lædde him sylf
 his halgan bec mid him in felle-
 15 num sæccum, þa wæron aleggð his
 on þa swiðran healfe 1 on þa
 wynstran. 1 þonne swa hwider
 swa he com, he symble ontynde
 þone æsprynz godcundra gewrita
 20 1 þænde þa mædwe geleaffulra
 moda.

soðlice he wæs swiðe wælic on
 his gewædum 1 swa (10b) for-
 sewenlic, þæt þeah hwile man him
 onzean come þe hine ne cuðon
 1 he þone mid wordum gegrette,
 he wæs forsewen, þæt he næs
 onzean gegreted. 1 swa oft swa
 he to oðrum stowum feran wolde,
 þonne wæs his þeaw, þæt he wolde
 sittan on þam horse, þe he on þam
 mynstre forcuðost findan mihte.
 on þam eac he breac hælfre for
 bridele 1 weðera fella for sadele.
 him sylf he lædde his halgan bec
 mid him on fellenum saccum, þa
 wæron ahangene him on þa swy-
 ðran healfe 1 on þa wynstran. 1
 swa hwyder swa he þonne becom,
 he simle geopenode þone wyll-
 spring haligra gewrita 1 þænde þa
 mæda geleaffulra moda.

Hu man het Æquitium cuman to Rome.

þa æt nexstan becom pisses
 ylcan weres hlisa to cyþnysse Ro-
 25 mana biscope, 1 þa wæs hit sona,
 swa hit for oft byð, þæt seo tunge
 þara leasolecendra cweleþ 1 swen-
 ceþ þæs sawle, þe hi ge(12b)hie-
 ran lystep: swa on þa ylcan tid,
 30 þe þa preostas gehyrdon þises
 apostolican setles bisceopes þone
 hlisan þæs halgan weres, hi þa
 sona olæcende wæron ymb þæt

Witodlice þa æt necstan se hlisa
 pyses ylcan weres bodunge becom
 to cyðnysse Romanebyri. 1 swa
 swa hit for oft gewuna is, þæt
 þara liffetendra tunge cwylymeð
 þæs sawle, þe hi gehyran wyle,
 on þam timan pyses apostoli-
 can settles bisceopes preostas

1 yfel:ic O 2 (swa) O || ðeah O 3 hwylc O || monn O 4 onzenz O
 5—6 þæt bis gretan f, O 7 færan O 8 þonne| ðone O 9 (his) H 10 meah-
 O || forcuplocost (for auf r.) C, forcuðlucust O 11 on| in O 11—12 on ðam
 he breac hælfres for O 14 halga O || him| hine O || *erstes e in fellenum aus*
i O 17 wynstran| westran O 18 symle O 19 æsprencz O 20 medwe ze-
 leafullra O 23 nehstan O || be:com O 24 ilc- O || -nesse O 25 -ceope O
 26 bið O || sio O || tuncze O 27 ðæra O 28 saule|e hie gehiran O 29 lystep
 ond swa O || ilcan tiid O 30 -hierdon pisses O 31 seldes bisceopes O
 32 hie O 33 oliciende O

seofiende J þus cwædon: 'hwæt is þes ceorliscra wer, þe þus hafað him sylfum genumen þa ealdorlicnyssse þære halgan lare J neþeþ þus ungelæred, þæt he aƷnað him sylfum þa þenunƷa ures apostolican hlaforde? ac la, hlaford, Ʒif hit þin willa sy, sænde man ærendwrecan to him, J se hine hider Ʒefecce, þæt we maƷan onƷytan, hwilc his seo circlice strenƷþ sy.' þa sona swa hit þeaw is, þæt þam mode, þe biþ abysƷod in manigum þingum, swiþe undercreopeð seo lease olehtunƷ, Ʒif heo ne byþ þy hrapor onweg adriƷen fram þære heortan æmtignesse: swa þa lærendum þam preostum se papa Ʒeþafode, þæt EƷquitius moste beon Ʒelæded to Romebyrig, J þæt man onƷæte, hwæt se his wisdom wære. J he þa sænde Iulianum his witan, se æfter þon wearð biscop on Sabinense þære cyrcan, J þæt bebead, þæt he hine Ʒelædde mid mycelre are, þy læs se Ʒodes þeow æniges teonan oht onƷeate for þissere Ʒemetinge. he þa sona wolde Ʒehyran be þære wisan þara preosta willan J ferde ofstlice to þæs halƷan mannes mynstre. J þa he þær com æfweardum þam abbode, he Ʒemette þa writeras ærest writende J þa acsode he hi, hwær se

liffetende syrwdon þus cweðende to þam papan: 'hwæt is þes ceorl, þe þus hæfð him to genumen þa ealdorlicnyssse to bodianne þa halƷan lare J þus ungelæred Ʒedyrstlæcð, þæt he him sylfum ƷeaƷnað þa þenunƷe hures apostolican hlaforde? ac, hlaford, Ʒif þin willa sy, læt sendan ærendracan, þe hine hider Ʒefecce, þæt seo rihtwise strenƷð þære cyrclican Ʒesettnyssse oncnawe, hwilc he sy.' soðlice swa swa hit þeaw is, þæt þam mode, þe byð abysƷod on manegum þingum, swyðe hit undercrypð seo lease liffetunƷ, Ʒif heo ne bið þi raðor aweƷ adriƷen fram þære (11a) heortan innƷange: swa þa lærendum þam preostum se papa Ʒeþafode, þæt ÆƷquitius sceolde beon Ʒelæded to Romebyri, J man þær oncneowe, hwæt his wisdom wære. he þa þerto asende Iulianum his witan, se eft syððan wearð bisceop Sabinensi þære cyrcan, J him bebead, þæt he hine lædde mid micelum wyrðmynde, þe læs þe se Ʒodes wer ænies teonan æni þing onƷeate for þysre Ʒemittinge. he þa sona be þam þingum wolde hyran þara preosta willan J ofstlice ferde to ÆƷquities mynstre J þær ærest Ʒemette þa writeras writende æfweardum þam abbode, J he þa axode, hwær se

1 siof- O 3 seolf- O || -nesse O 4 neþeþ] deð O 6 seolf- O || ðeƷnuncƷe usses O 7 la f. O || Ʒif O 8 willa] sende O || mon O || -racan O 9 J f. O 10 maƷon O || onƷietan O 11 hwylc O || sio circlice strenƷƷeoð sie O 13 abis- O || manegum O 14 sio O 15 -uncƷ O || hio ne bið O 16 adryfen O || from O 17 hior- O 20-21 þæt m. o.] ðær mon onƷeate O 22 sende Iulianam O 23 æfter (12a) þon O || -ceop O || on f. O 24 ciricean O 24-25 J þæt] hine O || mic- O 26 æniges O 27 tionan] onƷ- O || ðisse O || -ncƷe O 28 Ʒehyran] hieran O 29 wi] ðara O 30 ofost- O 31 mon- O 32 þær] ðar O || -bude O 34 J þa f. O || ascodon O || he f. O || hiƷ O

abbud wære. hi him cwædon to:
 'he mawep heig on pissere dene,
 þe ligep beneopan þisum mynstre.'
 se ylca Iulianus hæfde ænne swiþe
 5 oferhigdigne cniht J mycelne wiðer-
 brecan, þam he sylf mihte uneaðe
 gewyldan. þa (13a) sænde he þisne
 to þam halgan men, þæt he hine
 hrædlice to him gælædde. þa arn
 10 se cniht J mid þweorum gehigde
 eode hwætlice on þa mædwe, J
 þa geseah he, þæt hi ealle meo-
 wan þæt heig, þa þe þær wæron.
 Ða acsode he, hwilc wære Equitius.
 15 þa sona swa he zeacsode, hwilc
 he wæs, J he hine feorran on-
 locode, þa wearð he mid unmætum
 ege gepread. he ongan him on-
 drædan J wergian J to þon swiðe
 20 cwacian, þæt he uneaðe hine sylfne
 aberan mihte, J þa swa bifigende
 com to þam 3odes mæn J sona
 mid his earmum befenz his cneowu
 J wæs cyssende J him sæde,
 25 þæt his hlaford þider to him cumen
 wære. J he þa se 3odes þeowa
 gehalette þone cniht J him þus
 bebead J cwæð: 'aris J ber þis
 grene hig þam horsum to mete,
 30 þe ge hider on comon. J nu is
 lytel to lafe þysses mæpes J swa
 þis gedon byþ, ic 3a æfter þe.'
 þa wundrode Iulianus swiþe, þe
 þider onsænded wæs, hwæt þæt

abbot wære. hi cwædon him to:
 'he mæwð zærs on þysre dene,
 þe lið beneoðan þisum mynstre.'
 soðlice se ylca Iulianus hæfde
 ænne ofermodine cniht J micelne
 wiðerbrecan, þone he sylf uneaðe
 mihte gewyldan. þa sende he þone
 to Equitie, þæt he hine hrædlice
 to him gælædde. þa arn se cniht
 J mid þwyrum mode hwætlice
 stop on þa mæde, J þa geseah he,
 þæt hy ealle meowan, þe þær
 wæron. þa axode he, hwilc Æqui-
 tius wære. þa sona swa he ge-
 hyrde, hwilc he wæs, J he þa 3ita
 feorron him onlocode, þa wearð
 he mid ormætum ege gepread. he
 onzann þa him ondrædan J wer-
 gian J to þam swyðe cwacian J
 mid fotum tealtian, þæt he uneaðe
 hine sylfne aberan mihte. he þa
 swa bifiende com to þam 3odes
 men J sona mid earmum eadmod-
 lice his cneowa cyssende befenz J
 him sæde, þæt his hlaford pyder
 to him cumen wære. hwæt! þa
 se 3odes þeow þone cniht gehælde
 (11b) J him bebead þus cweðende:
 'aris J ber þis grene zærs to mete
 þam horsum, þe ge hider on comon.
 nu is lytel to lafe þyses mæðes
 J swa þis gedon bið, ic 3a æfter
 þe.' Ða wundrode swiðe Iulianus,
 þe pyder asended wæs, hwæt þæt

1 hie O 2 hez O || ðisse O 3 beniopan þisum O 4 ilca O || anne O
 5 -hyzdigne O || mic- O 6 sylfa meahte O 7 zewealdan O || sende O 8 menn
 O || he *zweimal* H, 9 orn O || (c)niht H 10 þweore O || -hyzde O 12 hi f.
 O || meowon O 13 hez O || þa f. O 14 asc- O || hwylc O 15 zeasc- O ||
 hwylc O 16 J he| ond Ða ziet Ða he O 17 unmæte O 18 onzon O 19 þon|
 Ðan O 21 meah|ond O || bifiende O 22 men O 23 befenz O || cneow O
 24 J wæs| J Ða wæs O || sæzde O 26 ðeow O 27 gehalettæ O 28 ariis
 O 29 hez O 31 þisses O 31—32 J s||ðis O || bið O 33 -ade O 33—34
 þe þ|der onsended O

wære, *þæt* se cniht yldode, *þæt* he hraðor ne come. *þa* he *þa* ȝeseah þone cniht to him cyrrende J hiȝ berende on his sweoran of þam mædwum, *þa* onȝan he swiðe yrre clypigan onȝæn him J þus cwæð: 'hwæt is þis, *þæt* þu dyst? ic wende, *þæt* þu scoldest me mann to lædan, nu byrst þu heȝ.' se cniht him Jswarode J cwæð: 'he cymð æfter me, se þu secest.' *þa* com se ȝodes wer ȝescod mid ȝehamnenum scon J bær on his eaxle his heȝsiþe. þam habbude *þa* ȝyt feorr ȝanȝende se cniht sæde *þa* his hlaforde, *þæt* *þæt* wære, se þe he sohte. *þa* semninga se ylca Iulianus, swa he ȝeseah þone ȝodes þeowan, he forseah hine sona for his ȝeȝerelan J pohte mid þwerum (13b) mode on his oferhiȝdum, hu he sceolde him to spreca. ac *þa* sona swa se ȝodes þeowa him was neah, on þæs ylcan Iulianus mod ȝefor unaraefnedlicu fyrhtu, swa *þæt* he forhtode, *þæt* uneaðe him mihte his tunge ȝenihtsumian, to þon *þæt* he sæde his ærende, þe he þider fore com. he *þa* sona mid ȝeædmodadum ȝaste ȝeorne to his cneowum ȝewilnode, *þæt*

wære, *þæt* se cniht ylde, *þæt* he hraðor ne come. *þa* ȝeseah he þone cniht onȝean yrrende J on his swyran ȝærs berendne of þære mæde. *þa* onȝann he sona swiðe yrre clypian onȝean hine J þus cwæð: 'hwæt is þis, *þæt* þu dest? ic sende þe, *þæt* þu sceoldest man to me ȝelædan J na ȝærs to beranne.' se cniht him andswarode J cwæð: 'he cymð nu æfter me, se þe þu secest.' ða com se ȝodes wer ȝesceod mid ȝeclutedum scon J bær his siðe on his eaxle. ða *þa* he *þa* ȝita was feorron þyderweard, *þa* sæde se cniht his hlaforde, *þæt* *þæt* wære, se þe he sohte. mid þam þe se ilca Iulianus ȝeseah þone ȝodes þeow, *þa* forseah he hine sona for his wacum ȝyrelan J smeade mid toþundenum mode, hu he þwyrlicost sceolde him wiðspreca. ac *þa* sona swa se ȝodes þeow him nealæhte, *þa* ȝefor on þæs ylcan Iulianes mod unacumendlic forhtnys, swa *þæt* he bifode J forhtode to þam swiðe, *þæt* he earfoðlice hæfde his tunȝan ȝeweald, *þæt* he mihte abeodan *þæt* ærende, þe he þyder fore com. he *þa* sona mid ȝeæðmedum mode arn to his cneowum J to him ȝewilnode, *þæt*

1 yldode] elde O 2 raðor O || com O 4 his f. O || swiran O 5 mædwum O || onȝan O || he swiðe] he sona sw. O 6 clypigan] clypiende O || onȝen O 7 þis f. O || dest O 8 sceol- O || monn O 9 hiȝ O 10 cniht] chihht O 11 cymeð O 11—12 secest(12b)]wer O 13 behamnenum O 14 eax[his siðe (heȝ f.) O || hinter his 2 bis 3 buchst. rad. H 14—15 þam h. þ. ȝ. f.] þone abbud ða ȝiet feor O || ȝonȝ- O 16 sæȝde O || þa f. O 17 se f. O || samn- O 18 ilca O 19 ȝeseah he þone H || þeow O 20 ȝeȝir- O || ðweore O 22 hu he sceolde him to spreca f. aber dafür leerer platz für etwa 20 buchst. O 23 þeowa] wer O 24 was neah] neah æt was O || ilcan O || Iulianes O 25 unaraefnigendlicu O 26 -ade O 26—27 þæt u. h. m.] þæt he uneaðe mihte C, ðæt uneaðe him meakte O 28 sæde his] sæȝde ðæt O 29 cwom O 30 ȝeæd-] eadmode O 31 ȝewilla- O

he for hine gebæde J sæde, *þæt*
 his fæder se apostolica bīscop
 hine geseon wolde. þa ongan se
 arwyrða Equitius don unmaete þan-
 5 cas þam ælmihtigan Ʒode J *þæt*
 sæde, *þæt* hine Ʒeneosode seo up-
 lice Ʒifu þurh þone hean bīscop
 Ʒæs apostolican setles. J þa hræde
 Ʒecigde his broþer J him bebead,
 10 *þæt* on þa ylcan tid sceoldon beon
 heora hors Ʒegearwode J ongan
 his Ʒeferan swiðe þreagan, *þæt* hi
 sceoldon on þa tid utfaran. þa
 cwæð Iulianus to him: 'ne mæg
 15 *þæt* nænigra þinga beon, forþon
 ic eom swiþe weriƷ for þy langan
 wege, *þæt* ic ne mæg todæg heo-
 nan faran.' þa Iswarode se halga
 him J þus cwæð: 'þu Ʒeunrotsast
 20 me þonne, min sunu, forþon ic
 wat, Ʒif we on þysum ylcan dæge
 ne ferap, *þæt* we tomorgen nænig
 færelde ne purhteoð.' J þa swa
 se Ʒodes þeowa wæs Ʒenyded fram
 25 weriƷnysse his Ʒeferan, *þæt* he
 wunode þa niht on his mynstre.
 þa þe æfterfylgendan dæge sona on
 dægred com ærendraca to Iuliane
 mid epistolā J mid swiðe Ʒe-
 30 swenctan horse for ærninge. in
 þam epistolā wæs beboden, *þæt*
 he ne Ʒedyrstlæhte to þon, *þæt*
 he aht Ʒrette þone Ʒodes þeowan,

he him fore gebæde J sæde him,
þæt his fæder se apostolica bi-
 sceop hine geseon wolde. hwæt!
 þa se arwurða Æquitius ongan
 ormaetlice to þancienne þam æl-
 mihtigum Ʒode J cwæð, *þæt* seo
 uplice Ʒifu (12a) hine Ʒeneosode
 þurh þone healian bīsceop. J he
 þær rihte Ʒecigde his Ʒebroðro J
 bebead, *þæt* hyra hors on þære
 ylcan tide wurdon Ʒegearwode J
 ongan þa ærendracan þearle þrea-
 gean, *þæt* hy huruþinga hrædlice
 feran sceoldon. Ða cwæð Iulianus
 him to: '*þæt* na to þæs hwon beon
 ne mæg, forðam þe ic eom to
 þam weriƷ for þam langan wege,
þæt ic nu todæg heonan feran
 ne mæg.' him þa andswarode Æqui-
 tius: 'eala, sunu, nu þu Ʒeunrot-
 sast me, forþam Ʒif we ne farað
 nu todæg, ne farað we na to-
 morgen.' witodlice se Ʒodes þeow
 þa mid Iulianes weriƷnysse wearð
 Ʒeneadod, *þæt* he þa niht on his
 mynstre Ʒewunode. efne þæs on
 morgen sona on dægred com sum
 oniht mid swiðe Ʒeswencedum
 horse for ærninge to Iuliane mid
 ærendƷewrite. on þam write him
 wæs beboden, *þæt* he na ne Ʒe-
 dyrstlæhte to þam, *þæt* he þone
 Ʒodes þeow ænig þing hrepode,

1 for f. O || sægde O 2 -ceop O 3 ongon O 4 -wurða O || þoncas O
 5 -tizum C 6 sægde O || Ʒen-] niosade O || sio O 7 -ceop O 8 seldes O ||
 J] on O || raðe O 9 broþer] Ʒebroðro O 10 ilcan tid O 11 hira O || -wod
 O || ongon O 12 ðreagæn O || hiƷ O 13 sceoldon O || þa f. O || utfaran] ut-
 gan O 15 nænigra] nænig O 16 þy langan] ðiƷ longan O 17 ne f. C 18 fe-
 ran O || halga] halga monn O 21 on f. O || þysum ylcan] þis ilcan O 22 farað
 O || (to) O 23 færlid O || -tihð O 24 (se) O || þeowa] monn O || fram]
 for O 25 -nesse O || -ferana C 26 wunode] Ʒewunade O 27 ði æftanfyl-] ut-
 29 -ole O 29—30 J mid swiðe Ʒeswenctan] on swiðe Ʒeswenctum O 31 -ole
 O 32 ne Ʒedyrstlæhte] no Ʒeneoðde O 33 oht Ʒrete O || ðeow O

opþe hine of ðam mynstre styrede.
 I þa sona swa he acsode, for hwon
 se cwide onwæended wære, he on-
 gæt, þæt (14a) þy ylcan nihte,
 þe him se ærendraca æfter wæs
 sænded, þæt se apostolica biscop
 wæs swiðe abreged on swefne
 þurh nihtlice gesihþe, for hwon
 he geprysstlæhte, þæt he hete þone
 3odes man swa swæncan I to him
 spanan. I þa hraðe aras Iulianus
 se ærendraca I hine sylfne þære
 gebedrædenne þæs arwurðan weres
 befæste I þa cwæð to him: 'eower
 fæder eow biddeð, þæt ge ne
 scylen eow swencan on þone sip.'
 þa se 3odes þeowa þis gehyrde,
 þa wæs he sona zeunrotsod I þus
 cwæð: 'hu, ne sægde ic zyrstan-
 dæge, þæt gif we þa sona ne fer-
 don, þæt us nu nære alyfed to
 farene?' I þa fore zezearwunze
 þære soþan lufe he hæfde þone
 ærendracan Iulianum hwylcnehuza
 fyrst in þam mynstre, to þon þæt
 he him swa zelettum I swa ze-
 nyddum forzeafe I gedyde hwæt-
 huzu zetæse his zewinnes. on-
 zyt nu, Petrus, on hu mycelre
 3odes hyrnysse beoð, þa þe cunnon
 hi sylfe forseon on þysum life, I
 mid hwylcum ceasterwarum beoð
 in are zetealde innan, þa þe ne

oððe hine of his mynstre styrode.
 Ða axode Iulianus þone cniht, for
 hwan se cwyde onwendend wære.
 þa sæde he him, þæt on þære yl-
 can nyhte, þe he se ærendraca 5
 him æfter asended wæs, se healica
 papa wearð þurh nihtlice zesihþe
 on swefne swiðe zebregeð, hu he
 dorste zepristlæcean, þæt he hete
 þone 3odes man swencean I him 10
 to zelangian. Iulianus þa þær
 rihte aras I hine sylfne befæste
 þæs arwurðan weres gebedræddene
 I him to cwæð: 'la, leof, ure fæder
 biddeð, þæt ge eow on þone wez 15
 ne zeswencean.' Ða þa se 3odes
 þeow þis gehyrde, þa wearð he
 sona swiðe unrot I þus cwæð:
 'hu, ne sæde ic zyrstandæg, þæt
 gif we þær rihte ne ferdon, þæt 20
 us nære na alyfed (12b) syððan
 to farenne?' I he þa for zezear-
 wunze þære soðan lufe þone ærend-
 racan Iulianum on þam mynstre
 sume hwile gehæfde, to þam þæt 25
 he him zeneadodum I zelettum
 gedyde sume zetæse hyððe his
 zeswines. oncnaw nu, Petrus,
 on hu mycelre 3odes gehyrdnysse
 beoð, þa þe cunnon hy sylfe for- 30
 seon on þysum life, I mid hwilcum
 ceasterwarum hy beoð on wyrð-
 mynde innan zetealde, þa þe ne

1 hi(13a)ne O 2 sona[]for O 3 cwyde onwendend O || onzeat O 4 þi
 il[]niht O 5 æfter wæs| w. æ. O 6 sended O || -ceop O 9 gedrist- O 10 monn
 O || swencean O 11 raðe O || aras O 12 sylfne þære| sylfne befæste ðære
 O 14 befæste f. O 15 eow biddeð| eow biddað C, eow ic bidde O || (ne)
 (vom rubr.) O 16 sceolen O || -cean O 17 þa| þa ða O || ðeow O 18 zeun-
 rosad O 19 hu| a(c) (vom rubr.) O 20 zyt O || ferdon| foron O 22 -enne
 O || fore zeg-| for zezearwunze O 23 lufan O || gehæfde O || þone| þonne
 C 24 -hweza O 27 forzeafe O || -hweza O 28 zetæsu O || on;git O 29 on|
 in O || micelre O 30 hyrnysse| heordnysse O 31 in þisum O 32 hwil- O

- scamiað, þæt hi syn mannum forsewene utan. swa eac wið þan beforan 3odes eazum licgað forsewene, þa þe aþindað J aswellað
- 5 þurh þa wilnunze þæs idlan gylpes mid heom sylfum J beforan þam eazum heora nehstena. be þan seo soðfæstnys, þæt is Crist, cwæð to sumum mannum: 'ge
- 10 wæron þa þe eow sylfe zodiap beforan mannum, ac 3od cann eowre heortan, forþon eall þæt mannum pinceð healic, þæt byþ onscuniendlic beforan 3ode.' Petrus
- 15 cwæð: 'ic wundrige swyþe, þæt æfre mihte be swilcum were J swa mycclum biscope (14b) beon undercopen seo deofollice scinnys þurh þa olehtinga þara preosta.'
- 20 3regorius him Jswarode: 'to hwan wundrast þu, Petrus, forþon þe we, ðe men syndon, beoþ ful oft belogene fram oþrum mannum? hwæþer þe of mode abeah, *þæt
- 25 þu ne gemundest, þæt Dauid, þe gewunade, þæt he hæfde witedomes gast in him, he demde dom ongen pone unscyldigan Ionathanes sunu, þa þa he gehyrde þæs leogendan cnihtes word?
- 30 þæt þonne hwæpre gedon wæs þurh Dauid, we gelyfað, þæt hit riht wære in þam diglan 3odes

forsceamiað, þæt hi utan beon mannum forsewene. swa eac þær ongear beforan 3odes eazum licgað forsewene, þa þe mid him sylfum J beforan hyra necstana eazum toþindað þurh gewilnunze ideles gylpes. be þam se hælend cwæð to sumum mannum: 'ge syndon þa þe eow sylfe rihtwisiað beforan mannum, ac 3od cann eowre heortan, forþam þe eall þæt mannum pinceð healic, þæt is onscuniendlic beforan 3ode.' Petrus cwæð: 'ic forswiðe wundrie, þæt æfre þæra preosta lease liffetung mihte undercreopan swa micelne bisceop be swilcum were.' 3regorius him to cwæð: 'hwæt wundrast þu, Petrus, forþam þe we, þe men syndon, beoð foroft belogene fram oðrum mannum? hwæðer þe þe of mode gewat, þæt þu ne gemundest, þæt Dauid, þe gewunode to hæbbenne witedomes gast on him, demde dom ongear þone unscyldigan Ionathes sunu, þa þa he gehyrde þæs leogendan cnihtes word? J þeah hwæðere þæt wæs gedon þurh Dauid, J we gelyfað, þæt hit riht wære on 3odes diglan

1 scomiað O || sin O || monnum forsewenlic O 2 þon O 3 hi beforan O 5 gewilnunze O || idelan O 6 him selfum O 7 þam f. C 8 ðon O || seo soðfæstnes O 9 monnum O 9—11 ge bis mannum f. O 12 iowre O 13 monnum O || bið O 14 -igendlic O 15 -rie O || swiðe O 16 meahthe O 17 miclum O || -ceope O 18 scyndnes O 20 (h)wan (h vom rubr.) O 21 wun[]-(13b)[rðon O 22 ðe f. C || syndon] wæron O || beoþ J beoþ C 23 be[]from O || monnum O 24 þe of] þe ðe of O || abeah] aleah C 24—25 þæt[]ne O || þæt] þætte (te sp. *hd.*) O 26 -ode O 28—29 þ. u. I. s. þ.] pone cniht Ionathanes sunu þe unscyldig wæs þa O 30 leogendan] hligendan O 31 hwæpre] wæðre O 32 gelif- O

dome, ac hwæpre we ne mazon
 na geseon ne geþæncan, hu hit
 riht wære in þam mænniscan rihte.
 hwylc wundor is þæt forþon, Pe-
 trus, þeh þe we hwilum syn ge-
 lædde in oþer of leogendra muþe,
 we þe nænige witigan næron? ac
 we witan, þæt þæt swiþe mycel
 is, þæt anra gehwilces biscopes
 mod byþ forhergod J todrifeþ full
 oft seo picnes þara woruldlīcra
 ymbhogena, J þonne hit þæt mod
 byð todæled to manegum wisum,
 hit byð þy medmare to hwylcum
 synderlicum þingum. J swa myccele
 ma hit byþ undercopen mid scin-
 nysse J beswicen in hwylcumhugu
 anum þinge, swa myccele hit rumor
 J widdor byþ abysgod on manegum
 wisum.' Petrus him cwæþ to:
 'swiðe soðe wæron þa word þe
 þu sagast.

dome, ac swa þeah we ne mazon
 oncnawan, hu hit riht wære on
 þam menniscan rihte. hwilc wun-
 dor is, þæt we, þe witegan ne syn-
 don, beon hwilum on oðer (13a) 5
 gelædde of leogendra muðe? soð-
 lice seo picnys þara woruldcara
 swiðe awesteð J todrifeð anra
 gehwilces bisceopes mod. þonne
 þæt mod byð todæled to manegum 10
 þingum, þonne byð hit þe læsse
 to gehwilcum anum synderlicum
 þinge. J swa mycele swyðor hit
 byð undercopen on gehwilcum
 anum þinge, swa micle swa hit 15
 byð widdor abysgod on manegum
 þingum. Petrus him to cwæð:
 'swiðe soðe syndon þa word þe
 þu sægst.'

20

Hu seo earc wæs aworpen of Æquities byrigene.

Gregorius him Jswarode: 'ne
 sceall ic na forswigian, þæt ic iu
 onæt þy þe me hit sægde se
 arwyrþa wer Valentinus be þam
 ylcan abbude. he cwæð, þæt his
 lichama wære bebyrged in þam
 gebedhuse þæs eadigan Lau-(15a)
 renties þæs martyres. þa eode
 sum ceorl J asette his earcan mid

Gregorius cwæð: 'ne sceal ic na
 forsuwian þæt, þæt ic be þisum 25
 were oncneow of zesegene þæs
 arwurðan mines iu abbodes Ua-
 lentiones. he cwæð, þæt þa þa
 Æquities lichama wæs bebyr-
 ged on gebedhuse þæs eadigan 30
 martires Laurenties, þa com sum
 ceorl J asette his earce mid

2 no O || geðencean O 3 menniscan O 4 hwilc O 5 þeah O || hwilon
 O || sin O 6 oþer of L] oþra leogendra C, li(o)gendra (o com rubr.) O
 7 witegan wæron O 8 witon O || micel O 9 -ceopes O 10 bið O || ful O
 11 woroldl- O 12 embehogena O 13 bið O || monegum O || wi-son O 14 bið
 þe O || hwile- O 15 micle O 16 bið O || scyndnesse O 17 hwilcumhweza O
 18 micle O 19 bið O || on] in O || monegum O 20 wison O 21 soðe]
 soð O 25 sceal O || no O || iu] nu C, io O 26 onæt O || þy] þi, aber i
 zu e O 27 arwurða O || (mines) H 28 ilcan O 28-29 þæt]s lichoma O 30 ren
 in Laurenties fast unleserlich O 32 J f. O || earce O

- hwæte gefylde ofer þæs halgan
 mannes byrgene J ne gымde,
 þæt he gepohte oþþe him ondrede,
 hu mycel J hu arwurðe wer þær
 5 reste. þa semninga wæs geworden
 þoden of heofonum, þæt he ahof
 upp þa earcan, þe aseted wæs ofer
 þa byrgene J hi forð awarep feorr
 of þon þe heo on stod, J elles
 10 ealle þa þing þe þær wæron ge-
 wunedon on heora agnum stede,
 efne swa þæt openlice ealle þa
 þe þær wæron onzæton, hu my-
 celre gecearnunge wæs, se þe his
 15 lichama þær reste.

Hu þa reðan Langbearde aweddon, J þa munecas wurdon
 alysede.

- Eac þa word, Petrus, þe ic her
 20 gyt secgan wille, ic oncneow of
 sægene þæs forecwedenan J þæs
 arwurþan weres Fortunates, þæs
 yldu J weorc J bylwtines me licap
 swiðe wel. se ylca me sæde,
 þæt Langbearde foron herziende
 25 in Ualeriam þa mægðe. þa þa
 munecas of þæs arwurþan weres
 mynstre Equities gefluzon in þæt
 gebedhus, hi ongunnon teon ut þa
 munecas J hi todrifon þurh ma-
 30 nezu tintregu J eac sume mid
 heora swurdum acwealdon. þa an
 þara muneca wæs onstýred mid
 grimman sare, he ageomrode J
 35

hwæte gefyllede ofer his byrgenne
 J ne gымde na, þæt he asmeade
 oððe him ondrede, hu micel J hu
 mære wer þær reste. Ða færinga
 wæs geworden þoden of heofonum,
 se uppahof J feorr awarep þa earce,
 þe wæs asett ofer his byrgenne,
 J elles ealle þa þing þe þær wæ-
 ron gewunedon þær þær hy ge-
 sette wæron, efne swa þæt ealle
 þa þe þær wæron openlice on-
 cneowon, hu micelre gecearnunge
 he wæs, se þe his lichama þær
 reste.

Eac þa þing, þe ic her to gita
 geþeode, ic oncneow, swa swa me
 rehte se forecwedena arwurða wer
 Furtunatus, se me swiðe wel ge-
 licode on ylde, on weorce J on
 bilwitnysse. se ilca me rehte, þæt
 þa þa Langbearde foron herziende
 on Ualeria þære ylcan mægðe,
 þa (13b) fluzon þa munecas of
 þæs arwurðan Æquities mynstre
 in to þam forecwedenan gebedhuse
 to Æquities byrgenne. Ða stopon þa
 reðgiendan Langbearde in to þam
 gebedhuse J ongunnon teon ut þa
 ilcan munecas, to þam þæt hi hi
 mid tintregum astencton oððe mid
 swurdum acwealdon. hwæt! þa
 an þæra munuca ageomrode J mid

2 monnes byrgenne O || gimde O 4 micel O 4—5 ar||r reste O || sam-
 ninga O 6 -fenum O 7 earce O || aseted] seted O 8 -enne O 9 þon
 Ðam O || he(o) C || stod (14a) ond O 10 ealle] eal O 10—12 gewuned||stealle
 efne O || swa þæt] þæt swa O, C 13 onzeat] micelre O, mycele C 15 -homa
 O 18 w||Petrus O 19 git secgan O 20 sægene] zesezene O 21 Furt- O
 22 yldu] eldo O || bilw- O 23 ilca O || sægde O 24 Long- O || -gende O
 25 Ualeria O 26 fluzon þa nachträglich am rande H 27 Aequitius O || ge-
 fluzon] gefulzon O 28 utt O 29 monezu O 31 swurdum] swurda eezum
 (das a zu e, sp. hd.) O 32 -rod O 33 grimme O

cleopode þus: 'loca nu, þu halga Æquitius! licað þe, þæt we synt þus atogene, I þu us nylt no scyldan?' sona to þæs stefne se unclæna gæst gefor on þa reþgiendan Langbeardan, I hi þa urnon 3eond þæt land wedende, I swa lange hi wæron fram deofle geswencte, oþ þæt þa Langbeardas ongeaton, þa þe þær ute wæron, þæt hi ofer þæt ne dorston nohte 3retan þa (15b) halgan stowe. I hit 3elamp þa, þæt se halga wer mundbyrde his agene þegnas, I he for3æf eac manegum oþrum læcedom I mundbyrd, þe þyder æfter þon 3e-flugon to his byrgenne.

teartum sare astyrod þus clypode: 'eala, þu halga Æquitius! licað þe, þæt we syndon þus atogene, I þu us na ne bewerast?' to þæs munuces stefne þa hrædlice se 5 unclæna gæst gefor on þa reð3ien-dan Langbearde. hy þa on eorðan ahruron I wurdon geswencede swa lange, oð þæt þa Langbearde, þe þær ute wæron, ongeaton, þæt hy 10 na leng ofer þæt ne dorston þa halgan stowe dyrstilice hreppan. I swa se halga wer bewerede his 3ingran, þæt he eac for3æf frid I læcedom manegum oðrum, þe 15 syððon þyder flugon to his byrgenne.

V. Hu Constantius 3efyllde mid wætere þa leohtfatu I onælde, I hy burnon.

I eac ic 3eleornode, þæt ic nu se3can wylle, of þære 3esægene mines efenhadan þæs biscopes, þe leofode manega 3ear in munuchade in Anthonitana þære byrig, I þær his þæt æwfæste lif leofde swyþe un3neþelice; þæt us cyðdon be þam ure freond manize, þe on þam lande wæron. se ylca me sæde, þæt neah þære cæstre, þe he on wæs, wære aseted þæs eadigan Stephanes cyrice þæs martyres. in þære wæs sum swiðe arwurðes lifes man, þam wæs nama Constantinus, I se breac

Soplice þæt þæt ic nu se3can 20 wille, ic 3eleornode of 3esægene sumes biscoopes mines efenhadan, se on munuchade manega 3ear lifode on Anchonitana þære byri I þær his eawfæste lif unheanlice 25 adreah; þæt us eac cyddon sume ure yldran frynd, þe of þam lande wæron. witodlice neah þære ceastre wæs asett þæs eadigan martires Stephanes cyrce. on þære þeo- 30 wode sum arwurðes lifes wer, þam wæs nama Constantius, se breac

1 clypode O || þu] la ðu O 2 þæt] ðet O || synt] wæron O 3 atogen O || nylt] nelt O 5 reð3endan O 6 Longbearde O 7 longe O 8 from O 9 Longbearde ongeaton O 11 noht O 12—13 I h. 3. þ. þ.] ond swa hit 3elomp þæt ða O 14 I f. O || for3æf O 15 mon- O 16 ðider O 20 -nade O 21 se3can wille O || 3es-] se3ene O 22 ef||hadan O || -ceopes O 23 lifde moniz 3ear O || munoc- O 24 Anch- O 25 þæt f. O || leofde] lædde O 26 swiðe O 27 frynd monize O || on] in O 28 ilca O 29 sæ3de O || (þere) ceastre O 30 asetedu O 31 eade3an Step(h)anes O 31—32 cirice þæs (14b)||s sum O 33 arwurðe C || mon O 34 wæs||Constantinus O

þær 1 þeowode cyricweardes þe-
 nunge. þæs halignysse hlysa hine
 sylfne gemærsode feor 1 wide 1
 hine gelædde to manigra manna
 5 cypnesse, forþon þe se ylca wer
 forseah eallinga þa eorðlican þing
 1 mid ealles modes geornnysse
 lufode þa heofonlican ane. sume
 dæge hit gelamp, þæt in þære
 10 ylcan cyrcan wæs eles wana, 1 þes
 forecwedena 3odes þeowa næfde,
 þæt he mihte þa leoftfatu onælan.
 þa gefylde he mid wætre þære
 cyrcan cyllan 1 sette tapor on-
 15 middan, swa hit þeaw is, 1 þa
 mid fyre ontænde. 1 swa þæt
 wæter barn þa in þam leoftfatum,
 swylce hit ele wære. ac ongyt
 nu, Petrus, hwylcere geeearnunge
 20 þes wær wære, þe wæs swa mid
 nyde genyded for elelæste, þæt
 he gewænde þæs wæteres gecynd
 on eles picnesse.' Petrus him
 cwæð to: 'hit is swiþe wundorlic,
 25 þæt ic nu gehyrde æt þe. ac ic
 wolde witan, hwylcere eadmod-(16a)
 nesse þes man mihte beon innan,
 þe swa mycelre halignysse wæs
 utan for þam mægenum þe he
 30 wrohte.' 3regorius him 1swarode:
 'genoh gerisenlice þu hit secest,
 þæt þu wilt witan, hwilc his mod
 wære betwih þam wundrum þe

þær cyrcweardes þeununge. þæs
 halignysse hlysa hine sylfne ge-
 widmærsode feorr 1 wide 1 hine
 gelædde to(14a)manegra manna
 cyððe, forþam þe se ylca wer
 eallunga forseah þas eorðlican
 þing 1 þa heofonlican ane lufode
 mid ealles modes geornfullnysse.
 soþlice sume dæge, þa þa on þære
 ylcan cyrcan wæs elewana, 1 se
 forecwedena 3odes þeow næfde,
 þæt he mihte furðon þa leoftfatu
 onælan, þa gefyllde he mid wætere
 ealle þære cyrcan ciellan 1 sette
 weocon onmiddan, swa swa hit
 þeaw is, 1 þa mid fyre ontænnde.
 1 swa þæt wæter þa barn on þam
 leoftfatum, swilce hit ele wære.
 understand nu, Petrus, hwilcere
 geeearnunge þæs wer wære, þe wæs
 for eleleaste swa geneadod, þæt
 he awennde þæs wæteres gecynde
 on eles picnysse. Petrus cwæð:
 'hit is swiðe wundorlic, þæt ic
 nu gehyrde. ac ic wolde witan,
 hwilcere eadmodnysse þes wer
 mihte beon innan, se þe wæs swa
 micelre halignysse utan for þam
 mægnum þe he worhte.' 3regorius
 him to cwæð: 'genoh gerisenlice
 þu secest to witanne, hwilc his mod
 wære betweoh þam wundrum þe

1 ciric- O || þe[]nge O 2 -nesse O || zewidmærode H || hlysa O 3 selfne
 O || feorr O 4 monegra monna O 5 ilca O 6 þa] þas O 7 ealles ealre
 O || geornesse O 8 þa] þam C 9 -lomp O 10 ilcan ciricean O || þes] þeas
 C 11 ðeow O 12 meahthe O || inælan O 13 he mid] he hi mid O || wætere
 O 14 ciricean cillan O 16 ontende O 18 swelce O || (on)gyt O 19 hwilcere
 zeeearnunge O 20 wer O 21 nyde] ny(o)de C, nede O || eleleaste O 22 ge-
 wende O || gecyndo (o zu e *sp. hd.*) O 23 on in O 24 wunder- O 25 ac]
 eac O 26 hwyl(c)re O 27 þes man] ðæs mon O || meahthe bion in: non O
 28 micelre healcnesse O 29 uton O || mægnum O 30 worhte O 32 hwylc
 O 33 þe] ðy O

he dyde, forþon þe *þæt* swyþe mycel is, *þæt* symble deofol sliteð þæs mannes mod innan mid his costunge I hine wile ȝeteon in oferhigð, ȝif se man oht wundorlices oppe clænlices wyrceþ utan þurh ȝodes ȝife. ac ȝif þu ȝehyrest þysses arwurðan Constanties ane dæde þe he ȝedyde, þu onȝytest swiðe hraðe, hwilcere eadmodnesse man he wæs.' Petrus cwæð: 'æfter þan þu me sædest hwile wundor his dæda, ofer *þæt* me lysteþ ȝet, *þæt* þu me hwæt-hugu lære be his modes eadmodnesse.'

he worhte, forþam *þæt* is swiðe micel, *þæt* simle deofol mid his costuunge sliteð þæs mannes mod innan I wyle hine ȝeteon on upahafennysse, ȝif he ænig þing wundorlices wyrceð utan þurh ȝodes ȝife. ac ȝif þu ȝehyrst þyses arwurðan Constanties ane dæde þe he worhte, þonne oncnæwst þu sona, hwilcere eadmodnysse man he wæs.' Petrus cwæð: 'æfter þam þe þu me sædest swyle wundor his weorces, ofer *þæt* me lysteð, *þæt* þu me eac secge sum þing be his modes eadmodnysse.' 15

(14b) Hu Constantius ȝepancode sumon ceorle, *þæt* he hine forseah.

Ȝregorius him Iswarode: 'forþon þe þisses mannes halignysse hlisa swiðe weox, manige men hine ȝeornlice lystan ȝeseon of manigum boldȝetalum. þa sume dæge hit ȝelamp, *þæt* sum ceorl for feorran, to þan *þæt* he hine ȝeseon wolde. þa com he on þa ylcan tid, þe se halȝa wer fylde þa leohtfatu in þære cyrcan I stod uppe on treowene hlædran. he wæs lytel on his wæstmum I swiðe yfellices hiwes I

Ȝregorius him to cwæð: 'forþam þe þyses mannes halignysse 20 hlisa swiðe weox, fela manna of manegum scirum ȝeornlice lyston hine ȝeseon. Ða sume dæge com feorran sum ceorl, to þam *þæt* he wolde hine ȝeseon. þa ȝe- 25 lamp hit on þære ylcan tide, *þæt* se halȝa wer stod on treowenre hlædre I ȝefyllde þa leohtfatu on þære cyrcan. soðlice he wæs swiðe lytel on wæstmne I yfellices hiwes I 30

1 forðam O || swiðe O 2 micel O || simle diofol O || slitað O 3 monnes m. innon O 4 -uncge O || hine[yle O 5 -hygd O || mon aht O 6 clænlices] clæne[es O || uto O 7 ȝyfe O || ȝyf O 8 ðisses O || -wyrðan Constantines O 9 dæd O || h in he aus r C 10 raðe O || hwyl-O 11 mon O 12 þan] ðon ðe O || sægdest O 13 hwile] swyle O || wundur O 14 ȝit O 20 monnes ha(15a)lignesse O 21—23 von m- bis -nizum nur schwache spuren erkenntlich O 24 hit ȝel-] ȝ. h. O 25 f[|| feorran O || ðon O 26 þa] I Ða O || he f. O 27 ilcan O || tiid O || þe se sehr undeutlich O 28 cyrcean O 29 treowene] trinen: O || hlæder O 30 uwas O || wæp(s)num O 31 yf-] efnlices O || hiowæs O

- forsewenlices. þa se ceorl, þe
 þider com hine to geseonne, ac-
 sode 1 Ʒeornlice bæd, þæt him
 scolde beon Ʒetæht, hwilc he wære.
 5 1 þa tæhton him þa þe hine cuð-
 on, hwilc he wæs. ac swa se man
 nat, þa dysigan mod leoƷað, þonne
 hi wenaþ, þæt þæs mannes Ʒe-
 earnunƷ sy swylce his lichaman
 10 ansyn byþ, ða sona, swa se ceorl
 Ʒeseah þone Ʒodes þeowan swa
 lytelne 1 swa forseowonlicne, þa
 nolde he eallunƷa Ʒelyfan on his
 mode, þæt he se ylca wære, ac
 15 wende, (16b) forþon þe he ær Ʒe-
 hyrde be him, 1 forþon þe he Ʒe-
 seah, hulic he wæs, þæt þæt wære
 sum ceorlisc bysmrunƷ, forþon þe
 he wende, þæt swa sceort man
 20 1 swa unfæƷƷer on ansyne ne
 mihte næfre habban swa ormætne
 haligdomes hlisan. ac þa þa him
 to soðan Ʒesæd wæs fram mane-
 Ʒum mannum, þæt hit se ylca
 25 wære, þa forseah he hine sona 1
 hloh þus cweþende: 'ic wende,
 þæt þes sceolde beon mycel 1 fæƷer.
 nu næfð he naht men Ʒelices.'
 þa se Ʒodes wer Constantius þæt
 30 Ʒehyrde, he forlet þa swiðe bliðe
 þa lehtfatu, þe he rædde 1 fylde,
 1 swiðe hraðe ofdune astah 1

forsewenlices. se ceorl þa, þe þyder
 com hine to geseonne, axode, hwilc
 he wære, 1 Ʒeornlice bæd, þæt he
 him ætywed beon sceolde. 1 þa
 tæhtan him þa þe hine cuðon,
 hwilc he wæs. ac swa þa stun-
 tan mod leoƷað, þonne hi wenað,
 þæt þæs mannes ærnunƷ beo of
 his lichaman missenlicnysse, se
 ceorl Ʒeseah Constantium lytelne
 1 forsewenlicne. þa onƷan he beon
 eallunƷa ungeleaf, þæt he hit wære.
 on þam ceorliscan mode wæs
 swilce þær wære Ʒeworden sum
 sacu betweoh þam þe he ær be
 him Ʒehyrde 1 þam þe he þa on
 him Ʒeseah, forþam þe he wende,
 þæt swa scort man 1 swa unfæƷer
 on ansyne ne mihte na habban
 swa ormætne hlisan þurh halnysse.
 ða þa him fram manegum man-
 num wæs to soðe Ʒesæd, þæt he
 se ilca wære, þa forseah he hine
 sona 1 hloh þus cweðende: 'ic
 Ʒelyfde, þæt þes wære micel man
 1 fæƷer. nu næfð he nan þinƷ
 men Ʒelices.' mid þam þe se
 Ʒodes wer Constantius þa þis
 Ʒehyrde, he sona swiðe bliðe
 forlet þa lehtfatu, þe he be-
 wearf, 1 hrædlice nyðer astah 1

1 forsezenlices O 2 acsode] he ascode O 4 sceolde b. Ʒeteaht O
 hwylc O 5 tæhte O 6 hwylc O 7 leoƷað] lizað O 8 hie O || monnes O ||
 -uncƷ O 9 sie O 10 on sien bið O || Cons(t)antium H 11 ðeow O 12 for-
 seuenlice (u auf ras.) O || þa] þo C 13 allunƷa O 14 he] ðæ O 15 hierde
 O 16 bi O || he Ʒes-] he ða Ʒeseah O 17 (he) dieselbe hd. C 18 sumu
 ceorlis bismrunƷ O 19 mon O 20 -fæƷer O || onsyne O 21 meahte O ||
 orm.] unmaetne O 22 hlisan O 23 soðe O || Ʒesægd w. from monizum O
 24 mon- O || ilca O 26 hloh] ahloh O || wende] Ʒeliefde O 27 þes] þis O ||
 sceol]]beon O || mycel mon O 28 nafað O || noht O 29 þa] mid þy ða þæ
 O || Constantinus C, Constanti:us (n rad.) O || þæt f. O 30 þa] sona O
 32 astah] Ʒestaz O

zefeoll on þæs ceorles clyppinge þone ceorl beclypte J mid swiðlicre
 J hine mid swyðlice lufan on- lufe onzann mid his earmum hine
 zann teon to him be þam earmum clyppan J cyssan J him swiðe þancian
 J cyssan J mycle þancas him
 sæde, þæt he swa be him gedemde J þus cwæð: 'þu ana hæfdest on- 5
 tynde eazan on me J me mid rihte oncneowe.' of þære wisan, Petrus,
 we maƷon onƷytan, hwylcere eadmodnysse man he wæs mid him
 sylfum, se þe lufode þone ceorl þæs þe swiðor, þe he hine forseah.
 ac symble se onƷebrohta teona acunnað, hulic Ʒehwile man byþ innan
 on his dyƷolnysse mid him sylfum. forþon þa oferhyðƷan blissiað 10
 for þam arum þe hi beƷytað, swa eac full oft þa eaðmodan blissiað
 for heora forsewennysse, J þonne hi Ʒeseoð hi sylfe yfellice on oðera
 manna eazum, hi þæs þonne Ʒefeoð, forþon þe hi witon, þæt hi wile
 Ʒod Ʒeseon, þeah hi men forseon. Petrus cwæð: 'þæs þe ic onƷyte,
 þes wæs mycel wer utan on þam mæƷnum þe he worhte, J eac he 15
 wæs mara innan in his eað(17a)modnesse.'

VI. Hu Marcellinus bisceop wæs asett onƷean þæt fyr J
 hit acwanc.

Ʒregorius him Iswarde J cwæð: 'eac swylce þære ylcan cyrican
 Anchonitane biscoƷ wæs swyðe arwurðes lifes wer, þam wæs nama 20
 Marcellinus. þæs fepe Ʒetuzon mycle fotswylas J fornamon, swa þæt
 hine bæron his hiwan on heora handum swa hwider swa him pearf
 wæs. soðlice sume dæƷe hit Ʒelamp purh Ʒemeleasnyse, þæt seo
 ylca cæster Anchonitana wearð on bryne. J þa þa heo swyðlice barn,
 þa urnon þa Ʒebroðru ealle, to þon þæt hi þæt fyr adwæsetan. J heom 25
 þa Ʒeornlice þæt wæter onweorpendum to þon swiðe se liƷ weox,
 þæt heom puhte, þæt eall seo burh forbyrnan sceolde. J þa þa þæt
 fyr Ʒeondferde ealle þa neahstowa J þære burƷe unlytelne dæl for-
 nam J forbærnde J him næniƷ man wiðstandan ne mihte, þa com

1 oll in Ʒefeoll *undentlich* O 2 swið- O 2—3 onƷon teo[to O || ear-
 mom O 4 micle ðoncas O 4—5 him sæde] him þæs sæƷde O 6 on me] mine O ||
 ryhte O 7 hwylcere O || -nesse mon O 7—8 him sylfum] hine sylfne O || -ade
 O 9 simle O || accunap O || Ʒehwelc O || mon bið O 9—10 innon(15b)](nesse
 O 10—11 blis[fore ðæm O || hie O || ful O || eadm- O || b in blissiað *ver-*
schwunden O 12 fore hiera sæƷenisse O || hie O || hiƷ sylffe O || on] in O || oðera]
 þara C 13 monna O || *erst. u. zweit.* hi] hie O 14 hie O || onƷiete O 15 þis
 O || uton O || -Ʒenum O 16 innon O || in] on O || eadm- O 19 -swarode O ||
 J cw. f. O || ilean O || -cean O 20 -tana O || -ceop O || swiðe O || -wurðe C,
 arwyrd[|]lifes O 21 Ʒetuzon J mid micle fotswilas fornamon O 22 be-
 ran O || hiwan] Ʒehizean O || hyra hond- O 23 -lomp O 23—24 Ʒymeleas-
 nesse scyld þ. sio ilce ceast- O || Anchorit- C || on bryne] inbærnedu O || þa
 þa] ða þe O || swiðlice O || born O 25 urnun O || broðro O || hie O || adwæ-
 cceð O || him O 26 wæter] wæær O || leƷ O 27 him O || sio burƷ O 28 eall
 O || -stowe O || fornorn O 29 mon wiðston- O || meah- O

se biscop, se wæs boræn on his hiwcuðra broðra handum, J he wæs
 gecnyssed J gebæded for neodpearfa swa myccles plyhtes. þa bebaed
 he þam þe hine bæron þus cwepende: 'asettað nu me on gæn þysum
 fyre.' J þæt þa swa wæs gedon, þæt he wæs þær aseted, þær hit
 5 gesewen wæs, þæt þæs lizes mægn J strengð mæst wæs. þa ongan
 seo bryne mid wundorlicum gemete beon gebized in hi sylfe, efne
 swa swa mid bignysse his agnes onræses, swylce se lig cleopode J
 cwæde, þæt he for þam biscope furður faren ne mihte. J swa hit
 wæs geworden, þæt se lig in þære bærninze sæt þam gemære þæs bis-
 10 copes wearð swa gehæft J gecyrred, þæt he in him sylfum acolode,
 J on ufan þæt he naht þære burge botles ne gehrinan ne dorste.
 gehygeost þu, Petrus, hu myccles haligdomes þis wære, (17b) þæt se
 mettruma man sæt on gæn þam fyre J mid his gebedum þæs fyres
 mægen J strengðe todwæste?' Petrus cwæð: 'ic hit gehicge J his
 15 eac wundrige.'

VII. Hu Nonnosus se prafost pone mycelan stanclud awez adyde.

Gregorius him Jswarode: 'be pissere neahstowe ic þe eac hwæt-
 hugu sæge, þæs þe ic on gæt fram Maximianes gesægene þæs ar-
 20 wurðan biscepes J fram Lauriones þæs ealdan muneces, þe þu zære
 canst, þara ægðer nu gyt leofaþ. se Laurio wæs afeded J zelæred
 fram þam halgan were Anastasie in þam mynstre, þe is gehaten Sub-
 pentama neah Nepesinam þære byrig. J se Anastasius wæs gepeoded
 mid mycelre geornnysse to Nonnosus þæs arwurðan lifes, se wæs pra-
 25 fost on þam mynstre, þe zeseted is in þam munte Soractis. J he
 him peodde to fore þære stowe neawiste J for his þeawa J mægna
 mycelnysse. se ylca Nonnosus drohtnode under þam repestan fæder
 his mynstres, ac þæs þeawas he aræfnode symble mid wundorlicum
 gepylde. J swa he wæs fore þam broðrum mid mycelre monþwær-

1 -ceop O || boren O || heocud- O || hond- O 2 -cnyssed O || neddearue O ||
 micles plihtes O 3 þe hine bæron || his beo || endum O || cweðendum O || onzen
 O || ðissum O 4 swa wæs ged- || w. s. z. O || aseted O 5 gesezen O || mæ-
 gen J strengzeo O 6 seo bryne || sio bærninze O || -lice O || hie O 7 bez-
 nesse O || swylce f. O || læz O 8 -ceope furdon faran ne mehte O 9 læz
 O 9-10 -ceopes he wearð (16a) swa O || gehæft J gecierred O 10-11
 acolode || noht O || boldes O || erstes ne f. O 12 gehygeost || gehyres || Petr. O ||
 micles O 13 mettruma || sæt O || on gæn O 14 stre || eo gedwæste O || gehy-
 geost O || his || hit O 15 -drie O 18 þisse O || -hweza O 19 on gæt O ||
 from O || gesez- O 19-20 -wurðan bisceopes O || from Laurianes O || munu-
 ces O || zeare O 21 const O || lyfað O 22 from O || -asio O || geh. || haten O ||
 Subpentonia O 23 -asios O 24 mic- O || geornfulnisse O || -osio O || lifes
 were O 25 zeseted O || on || in O || Syrahti O 26 fore || for O || ne(a)wiste O ||
 mægna O 27 micelnisse O || ilca O || drohtode O 28 þeawas (a vom rubr.) O
 28 simle O || -licre O 29 monþwærnysse C, micelre monðwærnysse O

nyssse, swa he eac swiðe ðelomlice mid his eadmodnesse gestilde þæs
 lareowes reþnesse 1 þa heortnyssse. þa forþon þe þæt mynster wæs
 2 geseted in heanum cnolle þæs mantes, swa þæt þær nahwær næs
 nænig smepnes, þæt man mihte aht to þan lytelne wyrtun þam
 broðrum to nytte 3 gewyrcean, þa wæs þær an stow swyfe sceort in 5
 þæs mantes sidan, þa abysgode seo mycelnes þæs unmætan stanes,
 se wæs asceoten 4 gecyndelice of þam munte. þa sume dæge pohte
 se arwyrf þa wer Nonnosus, þæt seo ylce(18a)stow mihte beon ge-
 coplice wyrtan on to settanne, 5 gif seo mycelnes þæs stanes nære. þa
 6 gearn him on mod, þæt ne mihte hundteontig oxena þone stan on-
 styrian. 7 I þa þa him wæs geworden seo orwennys be þam menniscan
 gewinne, he forðeaf hine sylfne to þære 8 godcundan frofre I hine þa
 þær abysgode ealle þa niht in his 9 gebede. þa sona swa hit morgen
 wæs, þa comon þa gebroðru to þære ylcan stowe I fundon þone stan
 swa mycelre mycelnesse of þære stowe feor gewitanne. 10 I þa for his 15
 feorrunza gewearð þam gebroðrum þær genoh rum stow wyrtan on to
 settanne.

Hu Nonnosus þæt tobrokene glæsfæt on his gebede geed-
 staðelode.

Eac hit ðelamp on oðre tid, þæt se ylca arwyrf þa wer hof upp 20
 glæsene leohtfatu in þam gebedhuse. þa feoll an of his handum, þæt
 hit wearð tobrocen I tostrægd on unarimedlice styccu. þa ondre he
 him þa myccan haheortnyssse þæs mynstres hlafordes I þa sona ge-
 samnode ealle þa styccu þæs leohtfates I asette beforan þam weofode
 I hine sylfne astrehte on his gebede mid hefigre geomrunge. 25 I mid
 þy þe he þæt heafod upp ahof of þam gebede, he funde gesund þæt
 leohtfæt, þe he ær ondrædende gesomnode in manegum sticcum. swa
 he þa wæs onhyrigende on þam twam wundrum twegra fædera mægnu:
 on þæs stanes mycelnesse 3 Gregories dæde, þe þone munt onstyrede,

1 -nisse O 2 -nyssse] -nesse O || forðan O || mynstre C 3 heaum O || na-
 wor O || næs]wæs O 4 nænig O || mon meah- O || aht] O || þon O || wyrt-
 tun O 5 nytte b(eg)innan I gewyrcean ða O || sto]swiðe O 6 ða abisgode sio
 mice]nes O || þæs f. O || unmetes O 7 se] þe O || ascoten O 8—9 Nonnosu]
 (16b)]beon gecop]wyrtan on to setta]] sio myceln- O 10 gearn O || ne]]e
 O, he C || meahthe O || þone] þæne O 11 sio O || -nis bi O || meniscan O
 12 sylne O || to f. O 13 abisgode O || neaht O 14 erstes þa f. O || geb.
 broðru O || ilc- O 15 micelre micelnisse O || fior gewitenne O || I f. O || þa::for C
 16 feorrunge O || geb.] broðrum O || zenoz O 17-enne O 20 tiid O || ilca O
 21 glæsenne O || feol O 22 tostrægd in O || -medu O || andred O 23 mycl-
 O || -nesse O || gesom- O 24 eall O || styccu] gebrocu O || -fates O || þam
 weofode] þæt wibed O 25 gebed O || hefige C || -unge O 26 y in þy aus
 e C, ði O || funde] fond O || gesund] zenoz ges. O 27 mon- O || styccium O
 28 onhyrg- O || on] in O || feadora mægnu O 29 on] in O || micelnisse O ||
 dyde O

J on geedniwunge þæs leotfates Donates mægn, þe þone tobrocenan calic þære ærran zesynto eft ageaf.' Petrus cwæð: 'nu we habbaþ, þæs þe me (18b) þinceþ, be þam ealdan bysenum niwe wundru.' Gregorius him Iswarode: 'wilt þu þe nylt, þæt þu hwæthugu in 5 Nonnosos weorce oncnawe eac be Heliseus onhyrenesse?' Petrus cwæð: 'ic wylle J swyþe lustlice wille.'

Hu se ele weox under Nonnosos prafostscire.

Gregorius þa gyt spræc: 'eac hit gelamp sume dæge, þæt iu þam mynstre wæs wana ealdes eles. J þa nealæhte seo tid, þæt man 10 sceolde eleberizean somnian, ac þær ne ætywde ænig wæstm on þam eletreowum. þa gepuhte þæs mynstres hlaforde þæt ræd, þæt þa broþra foron on healfe gehwilce J somnedon ele J þæt earnodon mid heora handa weorcum to utan- (15a) mid heora handa weoroum cumenum mannum, þæt hi hwæt- æt utlendisceum mannum, þæt hi 15 hugu eles eft ham brohton to þam mynstre of þæra mede heora weorces. J sona swa þæt gehyrde se drihtnes wer Nonnosus, he styrde hi þa mid mycelre eadmodnyse, þæt 20 þæt þæt swa beon ne mihte, þy læs hit gelumpe, þæt þa broðra utfarende of þam mynstre, þa hwile þe hi sohton þa gestreon þæs eles, þæt hi hwylcne æfwyrd- 25 læs geprowedon heora agenra sawla. ac þa forþon þe he geseah, þæt on þam treowum wæron feawa eleberigan, þe to þam mynstre belumpon, þa heht he þa zesomnian 30 J don on bydene, J swa hwæt swa man mihte gedon þæt þær uteode, peah þe hit medmycel ele wære, þæt man þæt to him sylfum brohte. J þæt wæs swa

1 in geedniwuncge O || -fætes O || mægen O || þon C 2 hæbbað O 3 bise- O 4 3 vom rubr. vergessen C || wilt tu O 5 -osæs O || werce O || w. J oncnawen C || onhyrenesse| onhyre reaðe O 5-6 Petrus bis wille f. O 8 Grezo(17a)rius O 8-9 þæt||wæs O || aldes O || sio tiid þe mon O 10 ele|| somnian O || -eawde O || ænig| nænig O 11 eletreum O 12 broðro foren O || halfa gehwylce O || somnode O || earn-| geearnodon O 13 hyra O || wyrcum O || utoacundum O 14 mon- O || hie O 16 ðære meorde O || hyra werces O, weorcas C 17 sana O 19 hi þa f. O || mic- O || -nesse O 20 meahthe O 21 broðro O 24 hwelcne æfwyrdlan O 25 -odon O || hiora O || sawla O 27 feawa| feala O 28 -erian O 29 het O 31 mon meah- O 32 medmicel O 33 mon O

gedon, *pæt* þa broðra onfenzcon
 hwylcne hugu ele in anum med-
 mycclum fate J þone brohton
 Nonnose þam (19a) 3odes þeowe.
 J he þa sona þone asette beforan
 þam weofode, J utzangendum eal-
 lum þam oþrum broðrum he hine
 gebæd lange hwile. J þa sona
 æfter þan eft gecigde þa broðru J
 heom bebed, *pæt* hi þone ele namon,
 þe hi ær to him brohton, J
 hine todældon geotende swiðe
 gneþelice geond ealla þa fatu þæs
 mynstres, to þon *pæt* þa fatu ealle
 wæron hwæthugu in gegotene mid
 bletsunge þæs ylcan eles, J het
 þa sona þa fætelas bewreon J
 inne belucan, swa æmtigu swa hi
 þa wæron. J þa oðre dæge, þa
 hi eft unwrigene wæron, hie wæ-
 ron fulle gemette, J *pæt* wæs fore
 gewilnunge þæs halgan weres Non-
 noses.' Petrus cwæð: 'ælce dæge
 we acunniað, *pæt* þære soþfæst-
 nysse word beoþ gefyllede, *pæt* is
 Crist. seo soðfæstnyss is 3odes
 sunu, se cwæð on his godspelle:
 'nu 3yt min fæder wyrceð, J ic
 eac wyrce.'

gedon, *pæt* þa gebroðru onfenzcon
 sumne dæl eles on anum lytlum
 fæte, J þone brohton Nonnose þam
 3odes þeowe. he þa sona þone
 asette beforan *pæt* weofod, J him 5
 eallum utzangendum he hine lange
 hwile gebæd J syððon eft ge-
 langode him to þa gebroðru J
 heom bebed, *pæt* hy namon þone
 ele, þe hi ær to him brohton, J 10
 hine todældon swiðe gneþelice
 geotende geond ealle þæs mynstres
 fatu, swa *pæt* ealle þa fatu wæron
 hwæthwega ongoten mid bledsunge
 þæs ylcan eles. J het þa sona þa 15
 fatu bewreon J inne belucan, swa
 æmtige swa hi þa wæron. soþ-
 lice on þam oðrum dæge, þa hi
 eft unwrigene wæron, þa wæron
 hi ealle fulle gemette for gewil- 20
 nunge þæs halgan weres Nonnoses.
 Petrus cwæð: 'dæg hwamlice we
 acunniað, *pæt* beoð gefyllede þa
 word þæs soðfæstan hælendes, þe
 cwæð: 'nu 3yta min (15b) fæder 25
 wyrceð, J eac ic wyrce.'

VIII. Hu Anastasius J oðre seofon broðru wæron gecigede 30
 of þysum life.

Gregorius him Iswarode: 'eac Gregorius cwæð: 'eac hit ge-
 hit 3elamp in þa ylcan tid, *pæt* lamp on þam ilcan timan, *pæt*

1 broðro onfenzcon O 2 -miclum O 3 fæte O 6 þam weofode þæt
 wigbed O || utzandum O 7 broðrum f. O, broðrum: he C || hine him O
 8 longe O 9 þan eft þon he eft O || ge:cegde O || -ðro O 10 him O ||
 hie O || noman O 11 hie O 13 eall O 14 þæt þætte O || eall O 15 ge-
 gotene geoten O 16 bledsunge O || ilc- O || het he C 17 bewreon beforan O
 18 æmettugu O || hie O 20 hie O || onwrigene O || hie wæron f. O 21 ge-
 meted O || (þæt) (r. ders. hd.) C || -unre O || þæs þæt C 23-24 cwæð
 (17b) unniað þæt O || -nesse O 25 3e þæt O || min min H 26 -nisse O
 27 in O || godspelle O 32 -ede O 33 ilcan tid O

se arwyrða wer Anastasius, pæs
 zemynd ic her bufan sæde, se wæs
 writere in pissere halgan Romane
 cyrican, pære ic peowige 3ode
 5 stihtigendum minum ordfruman.
 se Anastasius forlet þa scrine his
 feohgestreones 1 mynster zeceas 1
 zewilnode, þæt he zeemtigode hine
 3ode anum to peowiganne. 1 þa
 10 on pære stowe, þe ic ær beforan
 spræc, seo is haten Subpentoma,
 he zelædde his lif manega zær
 pær on manegum dædum 1 þam
 mynstre fore wæs mid zeornlicre
 15 heordnysse. 1 ofer þa stowe ufon
 wæs hangiende unmaete stanclif, 1
 eac beneoðan swipe deop (19b)
 neowelnys geonode. þa sume nihte,
 þa þa se ælmihtiga 3od zeteoh-
 20 hode, þæt he þa zewin zeedleanode
 pæs arwyrðan weres Anastasies,
 fram þam hean clife wæs stefn
 geworden, seo forðgelæddum hle-
 oðre swa zecleopode 1 þus cwæð:
 25 'cum, Anastasius!' 1 þa him swa
 gecigdum pær wæron eac opre VII
 broðru be naman gecigde. þa ane
 berhtmhwhile aswygode seo stefn,
 þe pyder onsæended wæs, 1 þa eft
 30 gecigde pone eahtopan broður.
 mid þy þa seo zesomnunge eall zehyrde
 swa openlice þa stefne, þa næs pær
 nænig twoe, þæt hit nealæhte para
 forðfore, þe pær gecigde wæron.
 35

se arwyrða wer Anastasius, pæs
 zemynd ic her bufan dyde, wæs
 writere on pysre halgan Roman-
 iscean cyrcean, pære ic peowie
 under 3odes anwealde. se Anasta-
 sius forlet þa scrine his feohge-
 streones 1 mynster zeceas 1 ze-
 wilnode, þæt he hine zeæmtigode
 3ode anum to peowianne. 1 he
 þa on pære ilcan stowe, þe ic
 bufan ymbe spræc, seo is geciged
 Subpentoma, manega gear his lif
 adreah on halgum dædum 1 þam
 mynstre fore wæs mid zeornlicre
 heordnysse. witodlice ofer þa
 stowe wæs ufan hangiende ormæte
 stanclud, 1 eac beneoðan swiðe
 deop niwelnys ginode. soðlice on
 sumre nihte, þa þa se ælmihtiga
 3od zeteohhode eallunga to ze-
 leanienne þa zeswinc pæs arwur-
 ðan weres Anastasies, fram þam
 hean clude wæs zehyred stefn,
 seo forðgelæddum hleoðre þus
 clypode 1 cwæð: 'cum þu, Anasta-
 sius!' him þa swa gecigedum
 pær wurdon eac oðre seofon bro-
 ðru be hyra naman gecigede. þa
 zeswigode swiðe lytle hwile seo
 stefn, þe pær ær clypode, 1 þa
 eft gecigde pone eahtoðan broðor.
 þa þa seo zesomnunge swa openlice
 zehyrde þa stefne, þa næs pær
 nan twynunge, þæt nealæhte para
 forðsið, þe pær gecigede wæron.

2 buzan sægde O 3 on ðisse O 4 ciricean O 5 stiehtendum O
 7 fe(o)hgestriones O 8-ade O || zeæmetzode O 8-9 hine 3ode f. C || ðiowiende
 O 10 in O 11 sio O || Subtoma O 12 manega: (w? rad.) zær C, monizu
 gear O 13 in monizum O 14 mynstere O || zeorlicre 15 hiortnisse O || 1
 f. O || ufan O 16 hong- O || -cliif O 18 niolnes O || geonade O || neaht O
 19 þa þa f. O || 3od f. O || zetihhade O 22 from O 23 -denu O || seo f. O
 24 zecleopade O 26 gecig- auf ras. C, zecegzdum O || VII siofon O 27 broðro
 be noman zecegzde O 28 bærhtm- O || ætswigde O || sio O 29 ðider onsen-
 ded O 30-31 broðor mit ty ðe sio O || somnunge O 33 twy O || nælæhte
 O || þara] ðære O 35 geciged(e) H

þa ymb feawa dazas ærest se ar-
 wyrða wer Anastasius zeferde, 1
 þa eft þa oðre broþru wæron of
 lichaman zelædde be ændebyrd-
 nysse, swa swa hi ær zecizde
 wæron of þæs stanclifes heannesse.
 1 þa se broðer, þe æt þære ci-
 gizingce seo stefn hwæthuȝu ze-
 swigode 1 hine eft zenæmde, swa
 þa sweltendum þam oþrum bro-
 ðrum. he leofode feawa dazas 1 þa
 his lif zeendode, swa þæt openlice
 wæs zecyþed, þæt seo betweoh
 ongesette swigunȝ ðære ufan cy-
 menan stefne zetacnode medmy-
 celne fyrst to lybbanne þam broðer
 ofer ða oðre, þe þær eac zecizde
 wæron. eac þær zelamp wundor-
 lic wise, þæt þa þa se arwyrða
 wer Anastasius utferde of his lic-
 haman, þa wæs sum broður in
 þam ylcan mynstre, þe ofer hine
 libban nolde, ac he þa forð onlōten
 to his fotum onȝan hine biddan
 mid tearum þus cweþende: 'ic þe
 halsize þurh þone, þe þu to færst,
 þæt ic ne þurfe lybban · VII ·
 dazas ofer þe in þisum middan-
 earde. þa ær Ana(20a)stasies þam
 seofodan dæȝe, se ylca broðer wæs
 eac forðfered, se þonne hwæpre
 in ðære nihte betweoh þam oþrum
 broðrum næs na zecized, ac hit
 wæs openlice zecyþed, þæt his

witodlice binnan fæawum dazum
 forðferde ærest se arwyrða wer
 Anastasius, 1 þa eft þa oðre broðru
 forðferdon be ende(16a)byrdnysse,
 swa swa hi of þæs stanclifes heah- 5
 nysse ær zecizede wæron. se
 broðor, þe seo stefn sume hwile
 zeswigode to his zecizednysse 1
 hine eft zenemde, se lifde feawa
 daza æfter þam oðrum swelten- 10
 dum broðrum 1 þa his lif zeen-
 dode. þæt wæs openlice zeswute-
 lod, þæt seo lytle betweoh zesette
 swigunȝ þære ufan cumenan stefne
 zetacnode þone lyttlan fyrst to 15
 libbanne þam breðer ofer þa oðre,
 þe þær eac zecizede wæron. eac
 þær zelamp wundorlic þing, þæt
 þa þa se arwyrða wer Anastasius
 forðferde, þa wæs on þam ylcan 20
 mynstre sum broðor, þe æfter him
 libban nolde, ac he forð onlōten to
 his fotum onȝann hine biddan mid
 tearum þus cweðende: 'ic þe hal-
 sie þurh þone, þe þu to færst, 25
 þæt ic ne þurfe libban seofon da-
 zas æfter þe on þysum middan-
 gearde.' þa ær þæs Anastasies
 seofeðan dæȝe, wæs eac forð-
 fered se ylca broðor, se swa þeah 30
 næs na zecized on þære nihte
 betweoh þa oðre broðru, ac hit
 wæs openlice zeswutelod, þæt his

1 embe O 2 zeferde] zewat (wat auf ras.) O 3 -ðro O 4 -homan
 O || be æ. a endebyrdes O, be ende be ende H 5 hie O 6 heannesse O
 7 broðor O || þe f. O || cizynne O 8 sio stefn æt huȝu O 9 zene::de (d
 sehr undeutlich) O 10 ðam (18a) oðrum O 11 lyfde O 12 zeendo[] ðe open-
 lice O 13 þæt] þæt þe O || sio betwih O 14 ðæ[] ufan O 15 medmycelne
 aus -lre C, mid mycelre O 16 lifen[] ðam O || breðer O || þær eac ze-
 cizyde O 18 þar O || -derlicu O 20 -færde O || his f. O 21 broðor O
 22 ilc- O 23 lifȝian O 24 ondȝon O 26 færest O 27 lif(i)an siofon
 O 28 ðissum O 29 Anastasies] ðæs O 30 siof- O || ilca broðor O 32 neahte
 betwih ða oðre O 33 broðro O || no O

forðfore begeat seo pingunȝ þæs ar-
 wyrðan Anastasies. Petrus cwæð:
 'þa þa þes ylca broþer næs be-
 tweoh þam oþrum ȝecized I hwæ-
 5 þre ȝetogen wæs of þisum lechte
 mid ȝepingum þæs halȝan weres,
 hwæt maȝon we ærest onȝytan,
 nemne þæt þa þe mycelre ȝeear-
 nunȝe beoð mid drihtene, hwilum
 10 hi maȝon beȝytan þa þing, þe
 heom ær teohhode næron?' Ȝre-
 gorius him lswarode: 'ne maȝon
 hi nænigra þinga beȝytan þa þing,
 þe heom ær ȝeteohhode næron, ac
 15 þa þing, þe þa halȝan weras mid
 heora benum ȝefremmað, hi beoð
 ær swa forestihtode, þæt hi sceolon
 beon eft mid benum beȝytene.
 soðlice seo ylce forestihtunȝ eac
 20 þæs ecan rices wæs ȝeseted þus
 fram ælmihtigum Ȝode, þæt his
 ȝecorenan becumaþ mid ȝewinne
 to þissum rice, I þæt hi sculon
 biddende ȝeearnian, þæt hi onfon,
 25 þæt se ælmihtiga Ȝod ȝeteohhode
 heom to onfonne ær eallre wo-
 rulde.' Petrus cwæð: 'ic wolde,
 þæt me ȝyt openlicor wære ȝe-
 cȝeped, hweþer beon mihte, þæt
 30 seo forestihtunȝ mihte beon mid ȝe-
 bedum ȝefultumod.' Ȝregorius him

forðfore begeat seo pingunȝ ana
 þæs arwurðan weres Anastasies.
 Petrus cwæð: 'þa þa þes ilca
 broðor næs betweoh þa oðre ȝe-
 cized I swa peah wæs of þissum
 life atogen mid þingunȝum þæs
 halȝan weres, hwæt elles mæȝ
 beon onȝiten, buton þæt þa þe
 mid Ȝode synd micelre ȝeearnunȝe,
 maȝon hwilum beȝitan þa þing,
 þe him ȝeteohhode næron?' Ȝre-
 gorius him andswarode: 'ne maȝon
 hi to þæs hwon beȝitan þa þing,
 þe him ȝeteohhode næron, ac þa
 þing, þe þa halȝan weras mid
 hyra (16b) benum ȝefremmað, hi
 wæron ær swa forestihtode, þæt
 hy sceolon beon eft mid benum
 beȝitene. soðlice eac seo ylce
 forestihtunȝ þæs ecean rices is
 ȝesett fram þam ælmihtigan Ȝode,
 swa þæt his ȝecorenan becumað
 of ȝeswince to þam rice, þæt hi
 biddende ȝeearnian, þæt hi onfon
 þæt, þæt se ælmihtiga Ȝod ær
 ealre worulde ȝedihtnode him to
 forȝifenne.' Petrus cwæð: 'ic
 wolde, þæt me wære ȝit open-
 licor ȝecȝeðed, hwæðer seo fore-
 stihtunȝ mihte beon mid ȝebe-
 dum ȝefultumod.' Ȝregorius him

1 pingunȝ] ȝepingunȝ an O || arwur- O 3 ilca broðor O 3-4 betwih
 ða oðre O || ȝecized gloss. 12. jhd. u:ocatus C || hwæþre gloss. 12. jhd. tam
 C 7 onȝitan O 8 nemne gloss. 12. jhd. n C, nimðe O || mic- O || ȝeear-
 nunȝe O 9 drihtne O || hwilon O 10 beȝit- O 11 him O || teohhode
 2. gloss. 13. jhd. predestinata C, ȝeteohade O 13 nænige O || beȝitan þa
 ðinga O, þ(i)ng H 14 him O || ȝeteohade O 16 hyra O 17 -stihtode gloss.
 12. jhd. pdestinata C, -ade O 19 ilce O || -ting O 20 ecean O || ȝesett O
 21 from O || þætte O 23 þisum O || ri:ce (:n?) C || þætte hi sceolon O
 25 ȝetiȝode O 26 him to ȝifanne O || ealre worlde O 28 ȝit(18b)]hwæð-
 kaum zu erkennen O 29 meah- O 30 forestihtunȝ gloss. 12. jhd. pdestinatio
 C, fore[]] O || meakte O 31 -temad O || Ȝegori[]him O

Jswarode: 'þu, Petrus, þis þæt ic þe sæde, hrædlice hit mæg beon þe gecyðed, I þu þe sylf wast, þæt ure drihten cwæð to Abraham: 'þe byþ gecigð sæd in Isaace.' I eac he to him cwæð: 'þe ic zesette fæder manigra þeoda.' I eft he þam ylcan gehet þus cweþende: 'ic bletsige þe, I ic gemænifealde þin sæd swa swa heofones steorran I swa swa þa sandcorn, þa þe beoð be (20b) sæs waroðum.' of þære wisan hit is openlice cuð, þæt se ælmihtiga Ʒod ær forestihtode, þæt he Abrahames sæd wolde gemanifealdigan þurh Isaac I hwæpre swa swa hit awriten is: Isaac wæs to his drihtne biddende for his wife, for þon þe heo wæs unwæstm bære. þa gehyrde drihten his bene I sealde Rebeccan his wife wæstm. forþon þus wæs forestihtod seo manigfealdnys Abrahames cynnes þurh Isaac, for hwan elles onfeng Isaac unwæstm bære wif, buton forðon þe hit cup is, þæt seo forestihtung scolde beon mid bedum gefylled, þa þa he begæt mid his gebedum, þæt he mihte suna habban, on þam ylcan ær Ʒod forestihtode, þæt Abrahames sæd sceolde beon gemanigfealdod?' Petrus cwæð: 'nis me naht æniges

andswarode: 'Ia, Petrus, þis þæt ic þe sæde, mæg beon hrædlice gecyðed. gewisslice þu þe sylf wast, þæt drihten cwæð to Abraham: 'on Isaace þe bið sæd 5 geciged.' eac he cwæð to him: 'ic zesette þe manegra þeoda fæder.' I eft he him behet þus cweðende: 'ic gebedsige þe, I ic gemenigfylde þin sæd swa swa heofones 10 steoran I swa swa þa sandcorn, þe beoð be sæs waroðe.' of þam ping is openlice cuð, þæt se ælmihtiga Ʒod ær forestihtode, þæt he Abrahames sæd wolde 15 gemenifyldan þurh Isaac, I swa þeah hit is awriten, þæt Isaac gebæd to drihtne for his wife, for þam þe heo wæs unwæstm bære. þa gehyrde drihten his bene I 20 sealde wæstm Rebeccan his wife. þus wæs forestihtod seo meni-fealdnys Abrahames cynnes þurh Isaac. eornostlice, gif seo meni-fealdnys Abrahames cynnes wæs 25 forestihtod þurh Isaac, hwi underfeng he þonne unwæstm bære wif, buton forþam þe hit is cuð, þæt seo forestihtung sceolde beon mid benum (17a) gefylled, þa þa se 30 mid his gebedum beget, þæt he mihte suna habban, se þe on him ær Ʒod forestihtode to gemenifyldenne Abrahames sæd?' Petrus cwæð: 'nis me nan 35

1 Petre O 2 sæde] secge O || mæg[]eon O 5 bið O || gecigð gloss. 12. jhd. uocabitur C 7 monegra O 8 ilc- O 9 gemoni- O 11 -fenes O 13 sæs] west O 15 fore gestihtade O 16 gemanifealdigum C, gemonifealdan O 17 hwæpre gloss. 12. jhd. tam C 19 gebiddende O || fore O 20 unwæstm bære gloss. 12. jhd. sterilis C, -bæru O 23 fore gestihtad O 24 monigfealdnes O 25 hwan O 27 sio O 28 (fore)stihung (fore erste hd.) C sceolde O || bedum] benum O 29 he] se O || beget O 30 meahthe sunu O 31 in O || ilc- O 32 -tade O 33 gemonigfaldad O 33-34 Petrus[]wæð O || noht ænigre O

tweon nu to lafe be pissere fore-
sprecanan wisan, forþon þæt riht-
gescead me ontynde þa deozolnesse
purh pine zesæzene.' Zregorius
5 him Iswarode: 'wilt þu, þæt ic
þe secge hwæthugu be þam dælum
Tuscie þære mægðe, þæt pu on-
gyte, hulice weras wæron on þam
lande 1 hu swyðe neah þæs æl-
10 mihtigan 3odes cyðnyse?' Petrus
cwæð: 'ic wille 1 þe þæs mid
eallum gemete bidde.'

twynung nu to laue be þam ping-
um, þe pu nu sædest, forþam þe
þæt rihtgescead me zeopenode þa
digolnyse purh pine sezene.' Zre-
gorius cwæð: 'wilt þu, þæt ic þe
secge sum ping be þam dælum
Tuscie þære mægðe, þæt pu on-
cnawe, hwylce weras wæron on
þam lande, 1 hu swiðe neah hi
wæron þæs ælmihtigan 3odes
cyððe?' Petrus cwæð: ic wille,
1 ic þe þæs eallum mægene bidde.'

IX. Hu Bonifatius bisceop todælde win on fatu 1 hit weox.

Zregorius him Iswarode: 'sum
15 wæs swyðe arwyrdes lifes wer,
þam wæs nama Bonifacius. se
hæfde biscopdom in þære cæstre,
þe is haten Ferentis, 1 þone bi-
sceophad mid his þenunze 1 mid
20 his þeawum rihtlice gefylde. þyses
manega wundru 3audentius se
mæssepreost me sæde, se nu gyt
leofað. se wæs afedod on his
þenunze, 1 he mæg swa mycele
25 gewislicor secgan gehwylc ping be
(21a) him, swa mycle ma him
gelamp, þæt he sceolde betwyh
his þegnungum beon. þisses ylcan
Bonifacies cyrican gelamp, þæt
30 þær wæs sume gære swiðe hefigu
wædl 1 pearfednes, seo gewunað
symbel, þæt heo byð þære ead-
modnesse hyrde on 3odum 1

Zregorius him to cwæð: 'sum
wæs arwurðes lifes wer, þam wæs
nama Bonifatius. se hæfde bisceop-
had 1 þone mid 3odum þeawum
wel gefylde on þære ceastre, þe
is genemned Ferentis. þyses bi-
sceopes manega wundru me rehte
se mæssepreost 3audentius, þe nu
gita leofað. se wæs afedod on his
þenunze, 1 he mæg gehwylc ping
be him swa mycele gewisslicor
seccan, swa micle swa him ge-
lamp, þæt he oftor wæs betweoh
his þenungum. on þisses ilcan
Bonifacies cyrcean wæs swiðe
hefi wædlung 1 hafenleost, seo
simle gewunað, þæt heo bið
hirde þære eadmodnisse on 3odum

1 tweonunze O || lafæ O || ðisse foresprecanane O 2 þu þe H 3 digol-
O 4 zesæzne O 6 -hweza O 7 ongyte O 8 hulice | hwylce O 9 swiðe
10 -nesse O 12 ealle O || 3e(19a) | bidde O || eal | mægene bi | H 14 Is-
Iswarode 1 sægde O 14—15 su | ðe arwurðes O 16 noma Bonifatius O
17 hæfde | sceopdom O || ceastre O 18 þon C || bisc | had O 20 þisses O
21 monegu O 22 sægde O || git O 23 in O 24 gewisslicor (i rad.) H 24—25
m. 3. | micle O || gehwylc O 26 micle O 27 -lomp O || betwih O || þissum H
28 ðenunze O || ilcan O 29 Bonifatius O || ciricean O || gelomp O 30 wæs
f. O || 3eare O 32 hio O || bið O || eadm- O 33 in O

acorenūm modum, J þær næs naht
 elcor to ealles geares andlyfne, buton
 þæt an, þæt he hæfde ænne win-
 geard. J se þa sume dæge wæs
 forslagen J forhergod mid onhreo-
 sendum hægle, swa þæt on þam
 wingearde on feawum wintreowum
 uneaðe to lafe wunodon swyþe
 lytle J swyþe feawa geclystru
 þara winbyrgena. J þa þes fore-
 cwedena wer se arwurða Bone-
 facius se biscop eode in þone
 wingearð, þa sæde he þam æl-
 mihtigan Ʒode mycele þancas, þæt
 he onƷæt, þæt Ʒod hine in þære
 his wædle þa Ʒyt wolde ma Ʒe-
 swæncan J Ʒenyrwian. ac swa
 þeah þa seo tid nealæhte, þæt þa
 feawa clystru þara bergena, þe þær
 læfde wæron, mihton ripe beon,
 þa sette he weard, swa hit þeaw
 wæs, to þam wingearde J bebead,
 þæt hine man scolde healdan mid
 Ʒeornlicre wacunge. þa sume dæge
 het he Constantium þone mæsse-
 preost, se wæs his swustersunu,
 þæt man ealle þa winfatu in þære
 biscopscire J ealle þa bydenu,
 swa swa hit ær Ʒewuna wæs,
 Ʒegearwode J mid pice ƷeondƷute.
 J þa sona swa hit Ʒehyrde se
 mæssepreost his nefa, he wæs
 swiðe wundrigende J þohte, þæt

modum, J þær nan ping elles næs
 to ealles geares andlifene, buton
 þæt an, þæt he hæfde ænne win-
 geard. se sume dæg wearð for-
 Ʒorscen mid onreosendum hetolum 5
 hægle J awæstod, swa þæt on þam
 wingearde on feawum wintreowum
 uneaðe to lafe wunodon swiðe
 litle J swiðe feawa clistru þara
 winbergena. Ʒa þa þes forcwedena 10
 wer se arwurða biscop Bone-(17b)
 fatius eode in on þone wingearð,
 þa þancode he swiðe Ʒode ælmiht-
 igum, forþam þe he oncneow,
 þæt he þa Ʒita on þære his wædle 15
 wæs swyðor Ʒeangsumod. ac swa
 þeah þa þa se tima nealæhte, þæt
 mihton ripe beon þa feawa clystru
 þara bergena, þe þær læfde wæron,
 þa sette he hyrde, swa hit þeaw 20
 wæs, to þam wingearde J bebead,
 þæt hine man heolde mid car-
 fullre wæccan. soþlice þa sume
 dæge het he Constantium þone
 mæssepreost, se wæs his swustor- 25
 sunu, þæt man ealle þa winfatu
 on his biscopscire J ealle þa
 kyfa Ʒegearwode J mid pice Ʒeond-
 Ʒute, swa swa hit ær Ʒewune- 30
 lic wæs. sona þa se mæsse-
 preost his nefa þæt Ʒehyrde, þa
 wundrode he swiðe J wende, þæt

1—2 noht elles O || ondyfene O 3 anne wineard O 4 forðorscen] for-
 dorcean H 5 forslagan C, forslegen O || -Ʒad O || -ende O || -reose(n)dum H
 6 hægle O, halƷode H 8 -edon O 8—9 swiðe litle J swiðe O || clistrum H
 10 þara winbergena O || þ:es (a rad.) H 11 Bonifatius O || a(r)wurða H
 12 -ceop O 13 sæƷde O 14 micle ðoncas O 15 onƷeat O 16 Ʒit O || -cean O
 17 -wan O 19 ðara O 20 læfede O || meah- O 23 mon sceolde O 24 -lice
 C || wacone O 25 þo:ne (n rad.) C 26 swustor- O 27 mon O 28 -sceop-
 O || bydena O 30 mid(19b)]Ʒute O || J] þæt O || se f. H 31 Ʒeh- hyrde O
 32 -preost]]s Ʒenefa O 33 -iende O || J þohte] J þæt pohte O

þæt wære sum ungewittignesse,
 þæt he behead, þæt man scolde
 þa winfatu gearwian, se þe nænig
 win næfde. pehhwæpre ne dorste
 5 (21b) se mæssepreost pone biscop
 zeacsian, for hwon he swilc bude,
 ac he þa hyrde his hæsum J ge-
 gearwode ealle þa fatu, swa hit
 þeaw wæs. ac þa se Ʒodes wer
 10 eode in pone wingeard J zesom-
 node þa geclystru para byrgena J
 gebrohte in pære wintreddan J het
 ealle þanon utgan, buton he ana
 mid anum lytlum cnihte pær wu-
 15 node J þa pone cniht asette on
 þa ylcan wintreddan J het hine
 wringan þa feawa geclystru pæra
 byrgena. J þa þa he of ðam yl-
 can geclystrum ut apyde lytelne
 20 dæl wines, þa ongan þæt se Ʒodes
 wer mid agnum handum nyman
 on an lytel fæt J todælan mid
 bletsunge geond ealle þa bydena
 J geond ealle þa fatu, þe pær
 25 zegearwode wæron, þeh þe of
 þam ylcan wine wæron uneaðe
 zeseowene þa fatu geondgotene.
 J þa þa he of þam wætan pæs
 wines hwæthugu sænde geond
 30 ealle þa fatu, þa cigde he him
 pone mæssepreost to J het sona,
 þæt þa pearfan pær beon sceoldon.
 J þa onzann þæt win weaxan in
 pære wintreddan J þa swa gefylde
 35 ealle þa fatu para pearfena, þe him

he spræke on unwis, þa he behead,
 þæt man winfatu gearwode, se þe
 nan win næfde. ne dorste swa
 peah se mæssepreost pone bisceop
 zeaxian, for hwan he swylce ping
 bude, ac he þa gehyrsumode his
 hæsum J ealle þa winfatu zegear-
 wode æfter gewunelicum þeawe.
 hwæt! þa se Ʒodes wer eode in
 on pone wingeard J zegaderode þa
 clystru para bergena J gebrohte
 on pære wintreddan J het hi ealle
 þanon utgangan, J he ana mid
 anum lytlum cnapan pær gewu-
 node J pone cnapan þa asette on
 þa ylcan wintreddan J het hine
 tredan þa feawa clystru para ber-
 gena. ða þa of þam clystrum
 ut fleow lyttles hwæt wines, þa
 onzann se Ʒodes wer mid his
 agenum handum þæt underfon on
 anum lyttlum fæte J hit todælde
 for bledsunge geond ealle þa kyfa
 J geond (18a) ealle þa fatu, þe
 pær zegearwode wæron, þæt of
 þam ilcan wine wæron zesewene
 uneaðe ealle þa fatu geondgotene.
 witodlice þa þa he of pæs wines
 wætan sum ping lyttles asende
 on ælc pæra fata, þa clypode
 he him to pone mæssepreost J
 hrædlice het, þæt pær pearfan
 beon sceoldon. ða ongan þæt
 win weaxan on pære wintred-
 dan, swa þæt wurden gefyllede
 ealle para pearfana fatu, þe him

1 wæ[]e O || sumu O || -nes O 2 mon sceolde O 4 win f. O || næfde |
 hæfde O || pehhwæpre ne| no ðonne hwæðre O 5 -ceop O 9 þea(w) C ||
 ac| ond O 10 -samnode O 11 þa| þæ O || bergena O 13 þanone O || ut-
 zangan O || (he) H 14 ane O || lytle O || gewunode O 16 ilcan O 17 fean
 clystru O || ðara O 18 bergena O || ilc- O 20 del O || onzon O 21 agnum |
 his agnum O || hondum O || neoman O 22 on| in O || mid| fore O 23 ea in
 ealle undeutlich O 25 þeh þe| ð: a ðe O 26 ilcan O 26—27 uneaðe o ze-
 se(e aus æ)wene O 29 -hweza lyttles sende O 30 eall O || þim| (i aus e?)
 C 32 þa f. O 33 J f. O || onzan O || þa swa| swa þæt O

to gebrohte wæron. I þa þa he
 zeseah, *þæt* þa þearfan genoh hæf-
 don, he het pone cniht stigan of
 þære wintreddan I beleac *þæt*
 winern I asette his azen insegl
 on *þæt* loc. he forlet hit swa be-
 locen I sona him gecyrde eft to
 cyrcan. þa þy þryddan dæge, þa
 þa he his gebedu gedon hæfde,
 he cigde þone forecwedenan mæsse-
 preost Constantium I untynde *þæt*
 winern I gemette þa fatu swa ge-
 nihtsumlice mid wine gefyllede,
 þa þe he geat ær swyðe lytelne
 dæl þæs þynnestan wætan (22a),
 efne *þæt* swa þa weaxendan winu
 woldon feallan ofer þa fatu on þone
 flor, gif se biscop þa gyt lættra
 wære, *þæt* he inne eode. I þa
 Bonifacius se arwyrða wer swiðe
 ondrysenlice bebad þam mæsse-
 preoste, *þæt* swa lange swa he
 sylfa leofode on lichaman, *þæt* he
 næfre ænigum men ne sæde þis
 wundor. I he him *þæt* ondredde,
þæt he scolde innan þanon atyd-
 drian, þanon he utan wære man-
 num mycel æteowed, gif he o wære
 gecnyssed mid mænniscere here-
 nesse fram þam mægne þyssere
 wyrde. ac he fylgde on þon þære
 bysene ures lareowes, *þæt* is Crist,
 se to þon *þæt* he us getrymede
 to eadmodnysse wege, he bebad
 his þegnum be him sylfum þus

to brohte wæron. I þa þa he ge-
 seah, *þæt* þa þearfan genoh hæf-
 don, þa het he pone cnapan stigan
 nyðer of þære treddan I beleac
þæt winern I asette his azen in- 5
 segl on *þæt* loc I forlet hit swa
 belocen I him sona to cyrcan
 gehwearf. Ða pi þridan dæge
 clypode he him to pone fore-
 cwedenan mæssepreost Constan- 10
 tium, I geendodum his gebede
 he geopenode *þæt* winern I ge-
 mette þa fatu, þe he ær on ageat
 swiðe litelne dæl þæs þynnystan
 wætan, swa genihtsumlice gefyl- 15
 lede mid wine, efne *þæt* þa weax-
 endan win woldon feallan ofer þa
 fatu on þa flor, gif se biscoep þa
 a lator inn eode. hwæt! þa se
 biscoep swiðe egeslice bebad þam 20
 mæssepreoste, *þæt* he nanum men
 þis wundor ne asæde swa lange
 swa he sylf on lichaman lifde,
 þe læs þe he on þæs weorces
 mæzene wurde mid mennisceum 25
 wyrðmynde gebreged I þanon
 innan aidlode, þanon þe he utan
 wære mannum micel ætywed. ac
 he on þam fyligde þæs hælendes
 bysene, se to þam *þæt* he us ge- 30
 tyde to eadmodnysse wege, bebad
 his gīngum be him sylfum þus

35

1 to brohte O 5 azene O 7 gecyrde swa gecir- O 8 ciricean || þi ðridan O
 9 geþe(20a)du O, u aus a? C 10 -denan || preost O 11 ontynde O 12 gemete O ||
 fa || geniht- O 13—14 gefylled in þa O || (he) C || zet O || swiðe O || -eln ||
 dæl O 16 win O 17 þone || Ða O 18 -ceop O || git lætra O 19 inne in O
 20 Bonifacius O || arwurða O 21 ondryslice O 22 longe O 23 selfa lyfde
 in lichoman O || þæt f. O 24 ænezum O || ne f. O || asægde O 25 ondred O
 26 sceolde O 27 mon- O 28 micel ætywed O 29 gecnyssed O || menn- O
 30 from O || ðisse O. 31 fylde O || þære || þa O 32 usses larewes O, -was C
 34 -nesse wezge O

cweþende, *þæt* *þæt* *þe* *hi* *gesawon*,
hi *nanum* *men* *ne* *sædon*, *ær* *þan*
þe *mannes* *sunu* *fram* *deaðe* *arise*.
Petrus *cwæð*: 'forþon *þe* *nu* *ge-*
5 *noh* *gecoplicu* *wise* *hi* *sylfe* *ge-*
gearwode *ƿ* *gecyðde*, *me* *lysteþ*
acsian, *hwæt* *þæt* *la* *sy*, *þæt* *ure*
alysend, *þa* *þa* *he* *aƷeaf* *leoht* *ƿ*
gesihðe *twam* *blindum* *mannum*,
10 *he* *bebead*, *þæt* *hi* *hit* *nanum*
men *ne* *sædon*, *ƿ* *hi* *þa* *sona* *þanon*
Ʒanzende *Ʒemærsodon* *hine* *Ʒeond*
eall *þæt* *land*. *ac* *hwæt* *cwyðst*
þu? *hweþer* *se* *acenneda* *Ʒodes*
15 *sunu*, *se* *is* *efnece* *þam* *fæder* *ƿ*
þam *halƷan* *Ʒaste*, *on* *pißere* *wisan*
wolde *Ʒefyllan*, *þæt* *he* *Ʒefyllan* *ne*
mihte, *þa* *þa* *þæt* *wundor*, *þe* *he*
forswigan *wolde*, *þæt* *hit* *nanra*
20 *pinƷa* *forholen* *beon* *ne* *mihte*?'
Ʒregorius *him* *Ʒswarode*: 'ure *aly-*
send *purh* *his* *pone* *mænniscan*
lichaman *eall* *þæt* *he* *dyde*, *he* *ge-*
gearwode *ƿ* *gecyðde* *us* *þæt* *in*
25 *þære* *bysene* *his* *weorces*, *to* *þon*
þæt *we* *sceoldon* *folƷian* *his* *swaðe*
be *þam* *Ʒemete* *ura* *mæƷena*, *ƿ* *þæt*
we *sceoldon* (22b) *on* *unforspur-*
nedum *fotum* *pißes* *andweardan*
30 *weorces* *Ʒan* *on* *þone* *weƷ* *þæs*
ecan *lifes*. *witodlice* *se* *hælend*
worhte *þæt* *wundor*, *ƿ* *he* *het* *hit*
helan, *ƿ* *swa* *þeh* *hit* *forholen* *beon*
ne *mihte*. *on* *þan* *we* *mazon*
35 *cuðlice* *onƷytan*, *þæt* *his* *Ʒecorenan*

cweðende, *þæt* *þa* *pinƷ*, *þe* *hi* *ge-*
sawon, *hi* *nanum* *men* (18b) *ne*
asædon, *ær* *þam* *þe* *mannes* *sunu*
of *deaðe* *arise*.' *Petrus* *cwæð*:
'i forþam *þe* *þeos* *wise* *nu* *hi* *sylfe*
gecwemlice *gegearwode*, *nu* *lysteð*
me *axian*, *hwæt* *þæt* *sy*, *þæt* *þa*
þa *ure* *alysend* *aƷeaf* *Ʒesihþe* *twam*
blindum *mannum*, *þa* *het* *he*, *þæt*
hi *hit* *nanum* *men* *ne* *asædon*, *ƿ*
hi *þa* *sona* *þanon* *Ʒanzende* *ge-*
widmærodon *hine* *Ʒeond* *eall* *þæt*
land. *ac* *hwæt* *cwyðst* *þu*? *hwæ-*
ðer *se* *ankenneda* *Ʒodes* *sunu*, *se*
þe *is* *efenece* *his* *fæder* *ƿ* *þam* *halƷan*
Ʒaste, *on* *pysum* *pinƷe* *wolde* *Ʒefyl-*
lan, *þæt* *he* *Ʒefyllan* *ne* *mihte*, *þa* *þa*
he *wolde* *habban* *forsuwod* *þæt*,
þæt *na* *forholen* *beon* *ne* *mihte*?'
Ʒregorius *him* *andswarode*: 'eall
þæt *ure* *alysend* *dyde* *purh* *his*
menniscan *lichaman*, *eall* *þæt* *he*
gegearwode *us* *on* *gebyßnunƷe*
Ʒodes *weorces*, *to* *þam* *þæt* *we* *be*
Ʒemete *urra* *mæƷena* *sceolon* *fylian*
his *fotswaðe* *ƿ* *unætspornenum*
fotum *pyßes* *andweardan* *weorkes*
Ʒan *on* *þone* *weƷ* *þæs* *ecan*
lifes. *witodlice* *se* *hælend* *worhte*
þæt *wundor* *ƿ* *het* *hi* *helan*, *ƿ*
hit *swa* *peah* *forholen* *beon* *ne*
mihte. *on* *þam* *we* *mazon* *cuð-*
lice *onƷitan*, *þæt* *his* *Ʒecorenan*

1 *þæt* *þæt* *þe* | *þæt* *þe* *C* 1—2 *zeseƷon* *hie* *næneƷum* *men* *O* || *ne*
f. O || *asæƷdon* *O* 3 *mon-* *O* || *from* *deadum* *O* 4 *nu* | *þu* *C* 5 *sylfa* *O*
7 *si* *O* 8 *he* *f. C*, *h* | *O* 9 *monn-* *O* 10 *næneƷum* *O* 11 *asæƷdon* *O* 11—12
þanon *Ʒonz-* *O* || *-edon* *O* 13—14 *cwyðst* | *hwæðer* *O* 15 *efenece* *O* 16 *hal-*
Ʒan | *ælmihtigan* *O* || *in* *piße* *O* 18 *meahte* *O* 19 *þæt* *hit* *f. O* || *nane* *O*
20 *meah-* *O* 22 *menniscan* *O* 23 *lichoman* *O* || *dide* *O* 24—25 *gecyðde* (20b) | *n*
ðære *bysne* *oder* *-ene* (*schwer leserlich*) *O* || *worces* *O* 26 *sceolon* *fy* | *his* *O*
27 *mæƷna* *O* 28 *on* *f. O* || *unforspornenen* *O* 29 *Ʒet* *pyßes* *Ʒw-* *O* 30 *weorces* |
lifes *O* 31 *ecan* *O* 33 *peah* *O* 34 *meahte* *in* *þon* *O* 35 *onƷitan* *O*

fylgeað þære bysene his lara in þam mycclum weorcum þe hi wyrceað. 1 heora wylla byþ, þæt hi syn forholene; ac þeh þæt hi nytte syn oðrum mannum, hi beoð full oft ȝepte swa hi nellað. 2 þæt byð mycelre eadmodnesse, þæt hi wilniað, þæt heora weorc syn forholene, 3 eac mycelre eadmodnesse, þæt hi heora weorc forhelan ne maȝon. nis hit na þæt, Petrus, þæt drihten wolde aht swylces beon 4 ne mihte beon, ac he sealde þa bysene mid þy lareowdome his sylfes lare, hwæt his leomu sceolan wilnian þæt we wæron, oððe hwæt hi sceolan nyllan. Petrus cwæð: 'me licað þæt þu saȝast.'

fylgeað þa ȝebysnunga his lare on þam micelum weorcum þe hi wyrceað, 5 1 hyra willa bið, þæt hi beon forholene; ac þæt hi oðrum mannum fremian, hi beoð for oft ȝeppede swa hi nellað, swa þæt hit si for micelre eadmodnysse, þæt hi ȝewilniað, þæt hyra weorc beon forholene, 2 hit si for micelre nyttlicnysse, þæt hyra weorc forholen beon ne maȝon. eornostlice drihten nolde na, þæt æni þing swilces ȝewurde 3 hit na beon ne mihte, ac he sealde bysene mid lareowdome his (19a) 4 sylfes lare, hwæt his limu scylon ȝewilnian, oððe hwæt eac be him nellendum ȝewurðan sceoldon. Petrus cwæð: 'me licað þæt þu sæȝst.'

Hu Bonifatius foresæde to sweltenne pone cimbalgliwere. 20

Ȝregorius him 1swarede: 'nu ȝyt hwylcehugu wisan wæron to lafe, þa we willað sprecan be Bonefacies weorce þæs biscopes, þæs ȝemynd we dydon her bufan. hit ȝelamp on sume tid, þæt to ȝeNealæhte se ȝebyrddæg þæs eadigan Procules þæs martires. on þære stowe wunode swyþe æpel wer, þam wæs nama Furtunatus. se mid micclum benum bæd pone arwurðan wer Bonefacium, þa þa he ȝedyde his

Ȝregorius him to cwæð: 'nu ȝita syndon to lafe sume feawa þinga, þe we wyllað sprecan be þæs biscoopes weorce Bonefaties, forþam þe we dydon her bufan 25 his ȝemynd. hit ȝelamp on sumum timan, þæt to nealæhte se ȝebyrddæg þæs eadigan martires Procules. on þære stowe wunode sum æðele wer, þam wæs nama 30 Furtunatus. se mid micelum benum bæd pone arwurðan wer Bonifatium, þæt he ȝebuge to his huse to sylenne him his bledsunȝe, 35 pone he dyde his

2 miclum O || hie O 3 wyrceað O || hira O 4 sin O || ȝeholene O || þeh f. O || hie O 5 sin O || mon- O 6 ful O || hie O 7 bið micelre eadmodnesse O || hira O 9 sin O || micelre O 10 eadmodnesse O || hie O 11 worc O || no O 12 zweites þæt] þætte O 13 oht O || meahte O 14 sealde us þa O || þi O 16 limu sceolon willan O 17 sceolon O 18 nellan O 22 ȝit hwylchweȝa O 24 Bonifatius worc O || -ceopes O 26 -lomp O 27 nealæhte O 28 eadmodnesse O || þæs martires] mynstres C 29 in O || -ade swiðe O 30 æðle O || noma O 31 miclum O 32 arwurðan auf ras. aber v. d. 1. hđ. C || Bonifatium O 33 ȝedyde] dyde O

- mæssan symbelnysse æt þam eadigan martyre, þæt he zebuze to his huse 7 him bletsunge sealde. þa ne mihte he forsacan þæt 3odes
- 5 mægn, forðon þe hine bæd þæs seo soðe lufu of Furtunates mode. 7 þa gedonum symbelnessum þara mæssan, þa þa he com to þæs (23a) forecwedenan Furtunates beo-
- 10 de, þa ær ðon þe he 3ode þone lofsanꝥ asæꝥde, swa swa sume men gewuniaþ, þæt hi singað mid hergendlicum cræfte ær hi etan, þa stod þær semninga sum man
- 15 mid anum apan 7 bæd him metes 7 sloh cymbalan. þa sona se halga wer wæs forhycgende þæt glig 7 eorringa þus cwæð: 'wala wa! dead sceall beon þes erming!
- 20 ic com to þises gereordes mysan, 7 nu gyt ic na minne muþ to 3odes herenysse ne ontynde, 7 he com mid apan 7 sloh cymbalan.' þa 7et he togeecte þas word 7
- 25 cwæð þus: 'zangað ze nu 7 for 3odes lufan syllað him mete 7 drync, 7 witað ze hwæpre, þæt he dead byð unfyrn.' þa se ungesaeliga wer sona swa he þone
- 30 hlaf 7 þæt win onfeng, þa wolde he 7an þurh ðæs huses duru. ac þær feoll an unmæte stan of þam hrofe þæs huses 7 hine færinga ufan on þæt heafod sloh. for þam
- 35 sleze he feoll adune, 7 hine man

mæssæna symbelnysse æt þam eadigan martire. Ða ne mihte se 3odes wer forsacan þæt, þæt seo sope lufu hine bæd of Furtunates mode. witodlice gedonum symbelnyssum þara mæssena, þa þa he to þæs forecwedenan Furtunates mysan becom, ær þam þe he his beodfers sunge, þa færinga stod þær ætforan þære dura sum man mid anum apan 7 sloh cimbalan 7 bæd him metes, swa swa sume men gewuniað, þæt hi mid glig-cræfte heom andlyfene seceað. hwæt! þa se halga wer pone sweꝥ gehyrende yrringa cwæð: 'wala! wala! dead is þes yrming, dead is þes yrming! ic com to pyses gereordes mysan, 7 ic nu gyt ne 7eopenode minne muð to 3odes lofe, 7 he com mid apan 7 slyhð cimbalan.' he swa peah þa (19b) git þas word 7eihte 7 cwæð: 'zangað ze nu 7 for soðre lufu syllað him mete 7 drinc, 7 witað ze swa peah, þæt he is dead.' Ða þa se ungesaeliga wer of þam ylcan huse underfeng hlaf 7 win, þa wolde he 7an ut on þa duru. ac þær færlice feoll of þam hrofe ormæte stan 7 becom him on ufan þæt heafod. he wearð þa mid þam sleze nyðer astreht, 7 hine man

1 mæssena O || -nesse O 2 -tire O 4 meahte O 5 mæzen O 6 -tus O 7 gedonum þam symb- O 8 mæssena(21a)þa O 9-10 Furtu[] þa O || ðon] þam O 11 -song O 11-12 swa[] me menn O 13 heriendlice O || eten O 14 samninga O || mon O 15 anum] anre O || apan] hearpan O 16 cim- O 17 forhicg- O 18 yrringa O || cwæð] cweðende O 19 sceal O || yrming O 20 cwom O 21 git O || no O 22 -nesse O 23 cwom O || apan] hearpan O || cim- O 24 gyt O || -7eihte O 25 zongað O || ze f. O 27 drine O 28 bið O 29 he f. H 32 þær feoll] þa 7efeoll O || an f. O 35 7efeol ofdune O || mon O

þa healfewicne upp ahof, I þam
 oðran dæge æfter þæs Ʒodes weres
 cwide eallunga he his lif Ʒeendode.
 on þære wisan, Petrus, us is to
 ƷehycƷanne, hu mycelne ege we
 sceolon witan to ðam halƷum
 werum, þa syndon Ʒodes templu.
 I þa þa se halga wer wæs Ʒe-
 togen to hatheortnysse for ðam
 unnyttan Ʒlige, hwylc wæs þær
 aweht to þam eorre, butan þam
 ylcan temples ineardiend, þæt wæs
 Crist? forþon us is swa mycle
 ma to ondrædanne rihtwisra manna
 yrrer, swa mycle ma us cuð is,
 þæt se byð andweard in heora
 heortum, se þe naht (23b) un-
 strang nis wræce to donne, þam
 þe he wile.

healfewicne handlunga þanon ahof,
 I þa oðre dæge æfter þæs Ʒodes
 weres cwide he eallunga his lif
 Ʒeendode. on þam pingre, Petrus,
 is to Ʒeþenceanne, hu micel ege 5
 si to hæbbenne to þam halƷum
 werum. soðlice hi syndon Ʒodes
 templu. I þa þa se halga wer
 wæs Ʒetogen to hatheortnysse mid
 þam unnyttan Ʒlige, hwilc oðer 10
 wæs þær aweht to þære yrsunge,
 buton þæs ylcan temples on-
 eardiend, þæt is Crist. eornostlice
 swa micle swyðor is to ondræ-
 deanne rihtwisra manna yrrer, swa 15
 micle swa hit soð is, þæt on
 hyra heortan se is andweard, se
 þe nis na unstrang wrake on
 to Ʒebringenne, þam þe he wyle.

20

Hu Bonifatius þæs horses wurð todælde pearfum.

Eac hit Ʒelamp on sumre tide,
 þæt se forecwedena mæssepreost
 Constantius þæs biscopes swuster-
 sunu bebohte his hors to twelf
 mancussum I þa þa mancessas
 alegeð in his agene cyste. I he
 Ʒewat feran ut sum dæl oðres
 weorces to wyrccanne. þa sem-
 ninga comon þa þearfan to þam
 biscope, þa hine bædon swiðe Ʒe-
 mahlice, þæt heom se halga Bone-
 facies biscop hwæthuƷu sellan
 scolde to frofre heora wædle. ac

Eac on oðrum timan hit Ʒe-
 lamp, þæt se forecwedena mæsse-
 preost Constantius þæs biscopes
 swustorsunu Ʒesealde his hors wið 25
 twelf mancosum I þa mancosas
 aledon on his agene cyste I him
 ut Ʒewat sum weorc to wyrccanne.
 ða færinga comon þearfan to þam bi-
 sceopstole, þa swyðe Ʒemahlice bæ- 30
 don, þæt se halga wer Bonifatius bi-
 sceop him sum ping syllan sceolde
 to (20a) frofre hyra wædlunge. ac

1 up O 1—2 þa oðre dæge O 3 cwide O || Ʒeendode O 4 on| in O
 5 ƷehicƷane O || mic- O 7 sin- O 9 hatheortnesse Ʒweites e auf ras. O
 10 unnettan O 11 yrrer buton O || þam| þæs O 12 ilc- O || wæs| is O 13 for-
 þo||us O || mic- O 14 monna O 15 mic- O 16 þæt f. O || bið O || ondw- O
 16—17 h. h.] his heortan O || noht unstrang O 18 nis| is O 22 -lomp on
 sume tid O 24 Constanti(n)us O || bisceop- O || swustor- O 25 (his hors) H
 26 moncesum O || mancusas O 28—29 Ʒe(21b)|er hƷu(u?)Ʒ||oþer worc to O ||
 -ceanne O 29—30 sæmninga||on þearfan O 31 b. þ.] bisceope þe O 32 maƷ-
 lice||im se O || Bonifatius O 33 biscop| se bisceop O || hwæthƷeƷa syllan O
 34 sceolde O || hiora O

se 3odes man nyste hwæt he
 heom sealde. þa ongan he hatian
 on his ȝeþance I smeagan, þæt þa
 þearfan ne eodon æmtige onweg
 5 fram him. þa semninga ȝehwearf
 him to ȝemynde, þæt se mæsse-
 preost Constantius his mæg be-
 bohte þæt hors, þæt he sylf ær
 full oft on sæt, I þæt ilce weorð
 10 hæfde þa ȝyt on his cyste ȝe-
 healden. þa æfweardum þam yl-
 can his nefan se biscop eode to
 þære cyste, I arfullice nyd ni-
 mende he toslōh þa locu þære
 15 cyste I þær ȝenam þa .XII. man-
 cossas I þa ȝedælde þam þearfen-
 dum mannum, swa swa him wel
 licode. I þa þa Constantius com
 ham of his weorce, þa funde he
 20 his cyste tobrocene, I he ne funde
 his horses weorð, þæt he þær on-
 leȝde. þa ongan he mid mycelre
 stefne hlydan I mid swyðlicre hat-
 heortnysse clypian I þus cwedan:
 25 'ealle her libbaþ, I ic ana ne mæg
 libban on þysum hirede.' þa bu-
 ton tweon to þæs þam manig-
 fealdum I unȝefohlicum stefnum
 se biscop com, I ealle þa witan
 30 mid him, þe in þære biscopscire
 wæron. I þa þa se 3odes wer
 (24a) wolde hine ȝemetȝian I ȝe-
 stillan mid liðre spræce, he ongan
 him symble I swarian mid ȝecide

forþam þe se 3odes wer næfde
 hwæt he him sealde, he ongan
 on his ȝeþance þefian I smeagean,
 þæt huru þa þearfan idelhende
 fram him ne eodon. Ða færinga
 ȝehwearf him to ȝemynde; þæt se
 mæssepreost Constantius his mæg
 ȝesealde þæt hors, þe he sylf ær
 ȝewunode on to sittenne, I hæfde
 þæt ylce weorð on his cyste ȝe-
 healden. witodlice þa æfweardum
 þam ylcan his nefan se biscop
 stop to þære cyste I arfæstlice
 stræc tobræc þære cyste locu I
 þær ȝenam þa twelf mancosas I
 hi ȝedælde þam þearfendum man-
 num, swa swa him wel licode.
 witodlice þa þa Constantius mæsse-
 preost com ham of his weorke, he
 funde his cyste tobrokene I ne
 funde na his horses wurð, þe he
 þær onlede. þa ongan he mid
 micelre stefne hlydan I mid swið-
 licre hatheortnysse clypian I cwe-
 ðan: 'ealle her libbað, ic ana on
 þysum hirede libban ne mæg.'
 untwylice þa to þæs unȝefohlicum
 hream becom se biscop I ealle,
 þa þe him mid wæron on þam
 ylcan biscoprice. I þa þa se
 3odes wer wolde hine ȝestillan
 mid liðre spræce, þa ongan
 he him mid ceaste andswarian

1 man] wer O 2 him O || þa] I þa O || he f. O || hatizean O 3 ȝeþance]
 ȝeþohte O || -ȝean O 4 aweȝ O 5 from (o?) O || sæm- O 9 ful O 11 æf-
 weardan O || ilcan O 12 -ceop ȝeeode O || b(i)sceop H 13 neod nymende O
 15 -nom O || twelf mancusas O 16 -endan O 17 mon- O 18 ȝelicate O ||
 cwom O 19 þa funde he] he fond þa O 20 his f. O || he ne funde] no
 ne fond O 21 wurð O 22 onȝon O || mic- O 23 swyðlicra C, swiðlicre O ||
 -nesse O 25 ealle O || lifiað O || I f. O 26 lifian O || þisum O || butan O
 27 monig- O 29 -ceop]wom O 30 i. þ. biscopsc-] in ð. ilcan biscoopsc- O,
 -rican H 32 -etigan O 33 onȝon O

J cweþan: 'ealle men magon libban mid þe, buton ic ana ne mæg her beforan þe libban. ac aȝif me mine mancessas!' þa wæs se biſcop onſtyred mid þam wordum, J þa eode he in þa cyrican þære eadigan J þære clænan fæmnan *sancta* Marian, J upp ahafenum handum J aþenedum his ſceate he ongan ſtandende biddan, *þæt him* 5
Ʒod forȝæfe, *þæt* he ȝeſtillan mihte þæs hatheortan preoſtes unſtilnyſſe. J þa þa he færinga beſeah in his aȝenne ſceat betwih his þa aſtrehtan earmas, þa ȝemette he in his aȝenum ſceate . XII . mancessas, J þa wæron ſwa lixende, ſwa ſwa hi wæron on þa ylcan tid of fyre ut atogene. J he þa ſona wæs utgangeþe of þære cyrcan, J þa awearp he þa mancoſſas in þæs hatheortan mæſſepreoſtes ſceate þus cweþende: 'loca, nu þu hafaſt þine mancoſſas, þa þe þu ſohteſt. ac ſy þe þis cup, *þæt* æfter minum deaðe þu ne biſt piſſere cyrcan biſcop for þinre ȝitsunȝe.' of þam cwide mihte beon mid soðe onȝeten, *þæt* se mæſſepreost *þæt* ilce feoh to þan beȝæt, þe he þohte, *þæt* he þone biſcophad mid ȝebycȝan wolde. ac þæs Ʒodes weres word wæs to þan ſtranȝ, *þæt* se ylca

J cweðan: 'ealle þine men magon libban mid þe, buton ic ana ne mæg her beforan þe libban. ac aȝif me mine mancoſas!' hwæt! þa se biſceop wearð aſtyrod mid 5
 þam wordum J eode in to cyricean þære ſimle eadigan fæmnan *ſanc-tam* Marian, J up aha(20b)fenum handum aþenedum reafe he onȝann ſtandende ȝebiddan, *þæt him Ʒod* 10
forȝæfe mid hwam he mihte ȝeſtillan þæs hatheortan mæſſepreoſtes woffunȝa. Ða þa he færinga beſeah on his aȝenne ȝrædan betweoh his aſtrehtan ear- 15
 mas, þa ſona ȝemette he on his ȝreadan twelf mancoſas, þa wæron ſwa ſcinende, ſwilce hi wæron on þære ylcan tide ut atogene of fyre. he þa ſona ſtop ut of þære 20
 cyrcan J awearp þa mancoſas on þæs hatheortan mæſſepreoſtes ȝreadan þus cweðende: 'efne nu þu hæfſt þine mancoſas, þe þu ſohteſt. ac ſi þe þis cuð, *þæt* 25
 æfter minum deaðe þu ne biſt na þysre cyrcan biſceop for þinre ȝitsunȝe.' of þam cwyde mihte beon mid soðe onȝiten, *þæt* se mæſſepreost þa ilcan mancaſas 30
 beȝeat to þam, *þæt* he þone biſceopfolȝoð J had mid ȝebicȝean þohte. ac þæs Ʒodes weres word wæs to þam ſtranȝ, *þæt* se ylca

1 lifian O 2—3 mæg[er O || lifian O 4 moncusas O || wæs[þe biſceop O 6 ȝeode O || he f. O || ciricean O 7 eadeȝan O 8 upa- O || hon- O || 10 onȝon ſtandende[ebiddan O 11 forȝæfe O || meah- O 12 (hat)heort- O || preoſtas H || -neſſe O 13—14 beſeah (22a) in O || bethiȝ (thi?) O 15—16 aſtree(a?)[his O || twelf moncusas O 17—18 lixiende[swa hi O || ilc- O 20 wæs[ȝonȝende O 21 ciricean O || J f. O || moncusas O 22 -tas H 23 ſceat O 24 moncusas O 25 ſi O || þætte O 27 byſt Ðiſſe ciricean O || -ceop O 28 cwyde O 29 meahthe O || onȝiten O 31 Ðon O || beȝeat O 32 -ceop- had O || ȝebicȝan O 33 wolde] ſceolde O || (weres) vom rubr. O 34 Ðon O || ſtranȝ O || ilca O

mæssepreost Constantius on preost-
hade his lif geendode.

mæssepreost Constantius on mæsse-
preosthade his lif geendode.

Hu Bonifatius þam ȝotan gefyllde þa flaxan.

Eac hit gelamp on sume tid,
5 þæt him comon tweȝen men to
of ȝotena peode, þa sædon, þæt
hi to Rauennan faran woldon. J
þa sealde he heom mid his aȝenre
handa ane trywene flascan wines
10 fulle, (24b) to þon þæt hi mihton
heom þa on heora færelde to
undernȝeweorce habban. of þære
hi druncon, oþ þæt hi to Rauen-
nan becomon. J wel manize dazas
15 þa ȝotan in þære ylcan cæstre ȝe-
wunodon, J þæt win, þe hi fram
þam halȝan were onfengon, daza
ȝehwylce hi heom þæt win to
bryce hæfdon, J swa hit heom
20 ȝelæste, oð þæt hi eft to þam
ilcan J þam arwurðan fæder com-
mon. J hi nanum dæȝe ne ȝe-
blunnon, þæt hi ne druncon of
þam ylcan fate, J heom nanes
25 wines wana næs. J swa hit wæs
to onȝitanne, þæt swa swa hit on
þam trywenum fate, þe se biſcop
sealde, þæt win nære na elles
ȝeeced, ac swylce hit þær in
30 weaxende wære.

Soðlice on oðrum timan him
comon to tweȝen men of ȝotena
peode, þa sædan, þæt hi to Rauen-
nam faran woldon. þa sealde he
him mid his aȝenre handa ane
treowene flaxan fulle wines, to
þam þæt hi mihton him þa on
hyra færelde to hyra ȝereorde
habban. of þære hi druncon, oð
þæt hi to Rauennam becomon.
þa wunodon þa ȝotan (21a) ma-
neȝa dazas on þære ylcan ceastre
J dæȝhwamlice hæfdon him to
brice þæt win, þe hi æt þam hal-
ȝan were onfengon. J swa hit
him ȝelæste, oð þæt hi eft be-
comon to þam ylcan arwurðan
fæder, þæt hi nanum dæȝe ne
ȝeswicon þæt win to drincene, J
swa peah næs him næfre wines
wana of þam ylcan fæte, swilce
þæt win nære na ȝeiced, ac wære
akenned weaxende on þam treo-
wenum fæte, þe se biſceop sealde.

Hu Bonifatius aflizȝe þa emelas.

Eac swilce nu niwan us to com
sum eald preost of þære ylcan

Nu niwan eac us to becom
sum eald preost of þære ylcan

1 in mæssepreosthade O 4 hit eft O || -lomp O 5 cwomon O 6 sæȝ-
don O 7 feran O 8 him O 9 honda O || treowene flaxan O 10 meahon O
11 him O || hiora færlð[] to O 13 oðð O 14 becwomon O || monize O 15 il-
can ceastre ȝewunodon O 16 from O 18 him O || þæt win f. O 19 brice
O || him O 20 oðð O 21 fæde[] comon O 22 nænize O || blunnon O
24 ilcan fæte O || him O 24—25 no wines wana wæs O, wane C 26 on-
ȝytanne (on *unleserlich*) O || þæt J O 27 treowenan O || fæte O || -ceop O
29 ȝeiced O 29—30 inne w[] ende O 32 swylce O 33 ilcan O

stowe sumum dæle, forþon þe þa
 wisan, þe he be him sæde, næran
 us þa mid swigunge to forlætanne.
 soðlice he sæde, *þæt* se halga wer
 sume dæge eode in his wyrttun.
 þa gemette he pone wyrttun ofer-
 wrigene mid unasecgendlicre mæ-
 nige emela. *J* he *þæt* geseah, *þæt*
 þa wyrta ealle forweorðan sceol-
 don. þa gecyrde he hine to *pam*
ilcum emelum J þus cwæð: 'ic
 eow halsize on naman ures driht-
 nes hælendes Cristes, *þæt* ge heon-
 non gewitan, *J* ge lænz þas wyrta
 ne etan.' Ða sona swa se 3odes
 wer þa word gecweden hæfde, swa
 wæron hi sona ealle utgange, *þæt*
 þær þær nan anlipiz binnan *pam*
 fæce þæs wurtgeardes to lafe ne
 wunode.

stowe dælum *J* þa ping, þe he be
 him rehte, ne syndon na mid swi-
 gan to forlætanne. soðlice he
 sæde, *þæt* se halga wer sume
 dæge eode in to his wyrttune. 5
 þa gemette he pone wyrttun beon
 oferwrigenne mid micelre menieo
 emela. þa geseah he, *þæt* ealle
 þa wyrta sceoldon forwurðan, *J* he
 þa bewende hine to *pam ylcan* 10
emelum J him to cwæð: 'ic eow
 halsize on naman ures drihtnes
 hælendes Cristes, *þæt* ge heonon
 gewiton, *J* ge na lænz þas wyrta
 ne eton.' hi þa sona to þæs 3odes 15
 weres worde ealle endemes utfer-
 don, swa *þæt* furðon þær an ne
 belaf binnon *pam* wyrttunhege.

20

Hu Bonifatius forstæl pone hwæte his meder *J* sealde
 pearfum.

'Ac hwile wundor is, cwæð
sanctus 3regorius, *þæt* we þas
 wisan secgaþ be þære tide his bi-
 scophades, nu hit gesæd is, *þæt*
 he þa geo mid *pam* (25a) æl-
 mihtigan 3ode weoxe samod in
 endebyrdnysse, ge eac swylce in
 þeawum godra dæda, *J* þa weorc
 us syndon swyðor to wundrianne,
 þa þe us se ealda preost cypðe, *þæt*

'Ac hwile wundor is, cwæð
sanctus 3regorius, *þæt* we þas ping
 cyðon be *pam* timan his bisceop- 25
 hades, þa þa he mid *pam* æl-
 mihtigan 3ode eallunga weox on
 endebyrdnysse samod *J* on þea-
 wum godra dæda, þonne þa weorc
 syndon (21b) swyðor to wun- 30
 drianne, þe her se ealda preost
 sæde? soðlice he sæde, *þæt*

1 þe f. O 2 (be) hi||sægde O || næron O 4 soðlice(22b)||ga wer
 (sehr verstümmelt) O 5 wurtun O 6 ge||one wyrttun beon oferw- O 7 un-
 asæcgendlicre O, unasecgendlicu C 7-8 -licre||io ymela O || he þæt geseah
 þa geseah he O 10 oncirde O 11 ilcan O 12 in noman usses O 13 heo
 in heonon undeutl. O 14 gewiton O || lænz O || wurta O 15 eten O || Ða
 hie Ða O || 3odes| halega O 16 Ðas word O 17 hie O || ealle sona þanon
 utgong- O 18 ænlife O 19 wurtgeardes| weardes C || ne f. O 20 wunode|
 wurde O 23 hwylc O 23-24 cwæð||us þæt O 25 secgen O || -ceophades
 O 26 sægd O 27 þa geo| geara iu O 29 -nesse O 31 sind swiðe O ||
 -ienne O 32 se f. O || ealde preostas O, ealde preost C

he þa worhte, þa he þa ȝet in
 his ȝeoȝoðhade lytel wæs? soðlice
 he cwæð, *þæt* on þa tid þe he
 mid his meder on cnihtthade eard-
 5 ode, he wæs utganzende of hire
 huse, J full oft butan his kemese
 J eac ȝelomlice butan his tunecan
 he eft on hire huse cyrde. for-
 ðon sona ȝif he ænigne pearfan
 10 nacodne ȝemette, þonne wæs he
 hine sylfne unȝyrdende, J mid his
 hrægle he pone pearfan ȝescrydde.
 to þon he þis dyde, *þæt* he him
 sylfum ȝeearnode mede beforan
 15 ȝodes eazum. þa ȝewunode his
 aȝen moder, *þæt* heo hine ȝelom-
 lice mid wordum preade þus cwe-
 ðende, *þæt* hit riht nære, *þæt* he
 sylf, þe wædla wæs, oðrum pear-
 20 fendum mannum his hrægl sealde.
 þa sume dæge eode his moder in
 to hire byrene. þa ȝemette heo
 hire hwæte ealne beon neah ȝe-
 dæledne fram hire aȝenum suna
 25 pearfendum mannum, eall *þæt* heo
 ofer ȝær habban scolde to byz-
 leofan. þa onȝan heo þerscan heo
 sylfe mid hire fyste ȝe eac mid
 hire bradum handum J cwæð, *þæt*
 30 hire to lore ȝedon wære ealles
 þæs ȝæres byzleofa. þa com se
 ȝodes cniht Bonifacius J onȝan

on þam timan, þe he mid his
 meder on cnihtthade eardode, þonne
 wæs he ut aȝan of hire huse, he
 foroft butan his kemese J eac
 ȝelomlice butan his tunecan eft
 ham ȝecyrde. forþam sona ȝif
 he ænine pearfan nacodne ȝemette,
 pone he scrydde. he bereafode
 hine sylfne, to þam *þæt* he hine
 mid his mede ȝescrydde beforan
 ȝodes eazum. þa ȝewunode his
 modor, *þæt* heo him ȝelomlice
 cidde; cwæð, *þæt* hit nære riht,
þæt he sylf wædla sealde his
 hrægl pearfum. Ða sume dæge
 eode heo in to hire berne. þa
 afunde heo, *þæt* hire sunu hæfde
 pearfum ȝedæled forneah eallne
 pone hwæte, þe heo hæfde hire
 beȝiten to ealles ȝæares andlyfene.
 heo onȝann þa hiȝ sylfe beatan mid
 fystum J eac mid bradum handum
 J cwæð, *þæt* þæs ȝæares help hire
 forspilled wære. þa becom þyder
 se ȝodes cniht Bonifacius J onȝann

1 ȝit O 2 ȝioȝoðhade eardode J lytel O 3 *þæt* he on O 4 in O ||
 -hade::: (wære? *rad.*) eard- C 5—6 ut of hire huse ȝonzende O || ful O ||
 cem- O 8 on] to O || cirde O 9 na in sona *unleserlich* O || ænnie O 10 ȝe-
 metne O 11 onȝyrwendne O 12 he f. O || ȝescrydde O 13 *þæt*] þe(t) t
vom rubr. über der zeile O 14 ȝeearnode mede] m. ȝ. O || beforan] be O
 15 -ade O 16 aȝenu modor O || hio O || -lomlice *undeutl.* O 17 wordom
 O 19 self O 20 mon- O || hrægel O 21 modor O 22 to f. O || byrene]
 bernhus O || hio O 23 fulneah O 24 from O 25 pearfendum m. e. þ.] in
 ðearfena ælmeſſan pone (23a) þe O || heo (o *nachtr.*) C, hio O 26—27 ofer ȝ.
 h. s. t. b. þ.] ær hire sylfne to ealles ȝæares andlyf[] Ða O || hio ðerscean O
 27—28 hi sylfe ȝe mid O 28—29 ȝe m[] bradum O || hond- O 31 ȝæres byzle-
 eares ondlyfen O || cwom O 32 cn. þider Bonifacius wæs J O || -ȝon O

his modur frefrian. ac þa þa heo
naht þære frofre onfon nolde, he
bæd hire, *þæt* heo ut of *pam*
byrene Ʒan sceolde, in ðam of
eallum heora hwæte wæs funden
hwæt lytles Ʒelæfed. þa se Ʒodes
cniht astrehte hine sylfne on Ʒe-
bede, I þa þæs ymb lytel he eode
ut I Ʒelædde his (25b) moder eft
in to ðam byrene. I þa Ʒemette
heo hit eft swa full hwætes, swa
hit ærror næs þæs Ʒæres Ʒefylled.
I heo þa sona þæs ƷefæƷnode,
þæt heo hæfde ealles þæs Ʒæres
biƷleofan. þa Ʒesewenum *pam*
wundre seo moder wæs onbryrde
I swiðe Ʒefeande onƷan Ʒode pan-
cas secƷan, forþon þe he *pam*
cnihte swylce Ʒife forƷæf, *þæt* he
swa hrædlice mihte onfon swa
hwæt swa he bæd.

hi frefrian mid swylcum wordum
swylcum he mihte. ac þa þa heo
naht þære frofre ne undernam, þa
bæd he hiƷ, *þæt* heo sceolde Ʒangan
ut of *pam* berne, on *pam* wæs 5
funden hwæthweƷa lyttles læfed
of eallum hyra hwæte. hwæt!
þa se Ʒodes cniht þær rihte hine
sylfne on Ʒebed astrehte, I þæs
ymbe lytel fæc he uteode I his 10
modor Ʒelædde eft in to *pam*
berne, þa wæs hit (22a) Ʒeme-
ted swa full hwætes, swa hit ær
næs swa full. þa þa his modor
Ʒeblissode, *þæt* heo ealles Ʒæres 15
andlyfene Ʒegaderod hæfde. þa
Ʒesewenum *pam* wundre seo modor
wearð onbryrde I onƷann eallunƷa
biddan, *þæt* he sealde swa micel
swa he wolde, se þe swa hrædlice 20
mihte onfon þa þing þe he bæde.

Hu Bonifatius mid his Ʒebede adydde þone fox, þe bat his
modor henna.

Eac þeos ylce his modur Ʒe-
wunode, *þæt* heo hæfde henna
I fedde in *pam* inƷange hire husas.
ac þa hire afyrde I bereafode an
fox, se com Ʒeneahhe naht feor-
ran. þa sume dæƷe stod Bone-
facius se cniht in *pam* ilcan

Witodlice þeos ilce his modor
Ʒewunode to fedenne henna on 25
hire husas cafortune, ac hiƷ Ʒe-
lomlice aweƷ bær I abat an fox
cumende of *pam* neahlande. soð-
lice sume dæƷe, þa þa se cniht
Bonifatius stod on *pam* ylcan 30

1 -dor O || hio O 2 noht O || nolde] wolde O 3 hire] hi O || hio O
4 berne O 6 hwæt] hwæthweƷa O || læfed O 7 selfne O || Ʒebed O 8 ymbe
alytel O || he:(o rad.) C 9 -dor O 10 berne O || Ʒemete O 11 hio O || hit f.
O || ful þæs hwætes O 12 hit f. O || ær O || næs] no O Ʒæres O || Ʒef. wæs
O 13 hio O 13—14 sona seo modor þæs Ʒefeah *þæt* hire wæs eft Ʒesamnod
ealles O || Ʒæres O 15 Ilifene O || ƷeseƷe- O 16 modor O || inbryrde O
17 Ʒefeonde onƷon O || þoncas O || forðan O 19 Ʒyfe forƷeaf O 20 mea]]te
O 24 il- O || -dor O 25—26 heo hæfde henna I fedde] hio fedde henna O,
fedde :::: (in *pam* rad.) in *pam* C || -ƷonƷe O 27 hir]]afirde I onƷereafode
O 28 cwom Ʒeneahche O || noht feo]]ran] O 29 (dæƷe) *andere* hd. C ||
Bonifatius O

ingange; þa com se fox, swa his
 þeaw wæs, ⁊ genam ane hæn. ⁊
 he þa sona swyðe hraðe gearn to
 cyrican ⁊ astrehte hine sylfne on
 5 gebede ⁊ mid openum stefnum he
 cwæð: 'licað þe nu, min drihten,
 þæt ic ne mæg etan of þam fostor-
 nope minre modur? zeseoh nu,
 þæt se fox eteð þa henne, þe heo
 10 fedde.' þa aras he of his gebede
 ⁊ eode ut of þære cyrcan. þa
 sona gecyrde se fox ⁊ forlet þa
 henne, þe he in his muðe hæfde,
 ⁊ he þa sweltende gefeoll on eor-
 15 ðan beforan þæs cnihtes eazum.
 Petrus cwæð: 'swiðe wundorlic is
 þæt, þæt 3od hine zææadmodað,
 þæt he gehyreð para bene, þe on
 hine gehihtað, ⁊ eac on swa yfel-
 20 licum wisum.' Zregorius him ⁊-
 swarode: 'pis wæs zedon, Petrus,
 of mycelre stihunge ures scypp-
 pendes, þæt we gehihtan sceolon
 þa maran god purh þa lytlan, þe
 25 we her onfoð. soðlice hit wæs
 gehyred in þam yfellicum pingum,
 þæt pes cniht wæs halig ⁊ byl-
 wytte, to þan þæt he on lytlum
 pingum geleornode, hu swiðe he
 30 sceolde apristizean (26a) on mycc-
 lum benum.' Petrus cwæð: 'wel
 me licað þæt þu cwiðst.'

cafortune, þa com se fox, swa his
 zewuna wæs, ⁊ zelæhte ane henne.
 he þa sona swyðe hrædllice arn in
 to cyrcean ⁊ hine sylfne on gebed
 astrehte ⁊ mid openum stefnum
 þus cwæð: 'licað þe, leofa drihten,
 þæt ic ne mæge etan of minre
 modor fostornode? ⁊ efne nu þes
 fox ytt þa henna, þe heo afedde.'
 he þa aras of his gebede ⁊ eode
 ut of þære cyrcean. þa sona ge-
 cyrde se fox ⁊ forlet þa henne,
 þe he on his muðe hæfde, ⁊ he
 sylf sweltende gefeoll on eorðan
 beforan Bonifaties eazum.' Petrus
 cwæð: 'swyðe wundorlic þæt is,
 þæt 3od hine zemedemode eac on
 wacum pingum to gehyrenne para
 bena, þe on hine gehihtað.' Zre-
 gorius him andswarode: 'pis wæs
 zedon, Petrus, of micelre stihunge
 ures scyppendes (22b), þæt we
 sceolon gehihtan þa maran god
 purh þa lytlan, þe we her onfoð.
 soðlice þes halga ⁊ bylwita cniht
 wæs gehyred on þam waclicum
 pingum, to þam þæt he on þam
 lyttlum pingum geleornode, hu
 swiðe he sceolde apristian be
 3ode on micelum benum.' Petrus
 cwæð: 'wel me licað þæt þu
 sægst.'

X. Hu Furtunatus þæt deofolseoke wif gehælde.

Zregorius him ⁊swarode: 'sum 3regorius him to cwæð: 'on
 35 swiðe arwyrdes lifes wer wæs on þam ylcan dælum eac wæs sum

1 i[] [gonge O || þa] and þa O 2 -nom O || henn[] J O 3 swiðe hræd-
 lice georn O 4 ciricean O || astrehte] wæs astreccende O || on] in O 5 gebed
 O || stefnum] stafum O 7 mæge O 8 meder O 9 etað C || hio O 11 ciri-
 cean O 12 gecirde O 13 his f. O 14 -feol O 15-16 þæs(23b)[] cwæð O
 17 zææadmodað (e? rad.) C, zææadmodað O 17-18 -dað [] gehyreð O || para]
 þære C || þe] þo O 19 on] in O || h(i)ne H || yfe[] cum O 21 (wæs) vom rubr.
 O 22 mic- O || -inge O 23 -lan O 24 lytlan] medmran O 27 bilwitte O
 28 ðon O || on (o nachtr.) C, in O 29 -nade O 30 aðristian O || in miclum
 O || (þæt) H 32 cwist O 35 wæs steht hinter sum O || in O

pam ylcan dælum, pam wæs nama Furtunatus, se wæs biscop pære ylcan cyrcan Tudertine. se wæs peonde J weaxende on unmætre gife gastlicra mægna to þon swiðe, *pæt* he þa unclænan gastas, of mannum aflyman mihte, swa *pæt* he ful oft para deofla weoredu adraf of pam mannum, þe hi ær zeswencton. J he wæs geornfull mid teolone his singalra zebeda þem anȝæn zesettum deofla mæniȝum, þe wið him teolonȝe wunnon, *pæt* he hi oferswyðde. eac sum wer wæs pissere ylcan cyrcan mundbora, pæs nama wæs Iulianus. he wæs us se hiwcuðesta, J he wæs nu unfyrn on pissere ylcan byrig forðfered. for pæs zesægenum, cwæð *sanctus* Zregorius, ic geleornode, *pæt* ic nu secȝan wille, forþon he oft betweoh wæs Furtunates dædum mid bylde pære hiwcuðnyse. J æfter þon his ȝemynd he ȝeheold us to trymnyse, forþon hit him wæs swa wynsum, swa he hæfde beobreades swetnyse on his mupe. he sæde, *pæt* pær wære sum æpele ȝesiðwif in pam neahdælum Tuscie mæȝðe. seo hæfde ane snore, þa hire sunu lytle ær him to wife onfeng. seo wæs ȝelaðod mid

arwurðes lifes wer Furtunatus ȝenemned J wæs biscop pære cyrcan Tudertine. se wæs peonde on gife ormaetes mægenes to aflymenne unclæne gastas, swa *pæt* he para deofla eoredweredu foroft adraefde of pam asettum mannum J singallice oferswyðde hyra him ongean standendan menigeo, atiht mid bigenge his ȝebedes. ȝyses weres hiwcuðesta wæs Iulianus ure ciricean mundbora, se nu for lyttlum fyrste on pysre byrig wearð forðfered. of pæs sægene ic geleornode *pæt pæt* ic nu secȝean wylle, forþam þe he wæs oft betweoh Furtunates dædum mid ȝedyrstlæcinge his hiwcuðnyse, J to ure trymninge he syððon ȝeheold his ȝemynd on his muðe swilce beobreades swetnyse. he sæde, *pæt* neah pam dælum Tuscie pære mæȝðe wære sum æðele ȝesiðwif. seo hæfde ane snore, þa hire sunu lytle ær him to wife onfeng. seo þa mid

30

1 ilcan O || noma O 2 -ceop O 3 ylcan f. O || ciricean O 4 in unmætre O 5 -cre mægeno O 7 meah- O 8 þæra d. weorudu O 10 he ða wæs geornful O 11 tolene O || sin[]alra O 12 þam onȝen O || deoflum O || mæniȝo O 13 teolonȝe f. O 14 hie O || -swiðde O || eac swilce sum O 15 wer (e aus æ) C || wæs (s aus r) C || þisse O || ilcan ciricean O 16 noma O 18 in þisse O 19 il- O 20 ȝeseȝ- O 21 geleornode O 22 betwih O 23 -dum undeutl. O 24 bylde O || hiwcuð::nyse (3 bis 4 buchst. rad.) C, heowcuðnesse O 26 -nesse O || hit him him hit O 28 -nesse O || in O 29 sæȝde O || æðle O 30-31 -cia mæȝða O 32-33 wife(24a)onfeng O

pære ylcan hire swegre to cirichalgunge pæs eadigan martyres Sebastianes gebedhuses. pa zelamp pære ylcan niht, pe heo
 5 scolde on morgen to pære cyrichalgunge faran pæs foresprecenan gebedhuses, pa wearð heo mid hire lichaman luste oferswiðed, swa *pæt* heo ne mihte hi sylfe
 10 forhabban fram hire were. (26b) I pa gewordenum *pam* ærmergene heo wearð on hire ingeþohte afyrhted, forþon pe heo pa purhtogenan lustas on hire lichaman gefremede. hire forbead pa pone
 15 forðganꝥ seo sceomu to pære cyrichalgunge, forþon pe heo wæs ma scamigende for manna onsyne, þonne heo wære pone 3odes dom ondrædende. pa ferde heo forð
 20 mid hire swegre to pære halgunge pæs gebedhuses. pa sona swa hi wæron ganꝥende in *pæt* gebedhus, þær pa reliquias wæron pæs eadigan martyres Sebastianes, pa zegræp se awyrꝥda gæst heo pa ylcan snore pæs foresædan gesipwifes, I beforan eallum *pam* folce he ongan
 25 heo swiðe swencan. I pa se mæssepreost pære ylcan cyrcan geseah, *pæt* heo swiðe zeswenced wæs, he genam sona pa scetan of *pam* weofode I oferwreah hi mid.

pære ylcan hyre swegre wearð zelaðod to cyrichalgunge pæs eadigan martires Sebastianes gebedhuses. soðlice on pære ylcan nihte, pe (23a) heo on morgen sceolde faran to pære cyrichalgunge pæs forecwedenan gebedhuses, pa wearð heo mid hyre lichaman luste oferswyðed, swa
 10 *pæt* heo ne mihte hy sylfe forhabban fram hire were. pa gewordenum *pam* ærmergenne wearð heo afyrht on hire geþohte for *pam* purhtogenan luste hyre lichaman. seo scamu hyre forbead pa fare to pære cyrichalgunge, forþam pe hi scamode for manna ansyne swyðor, þonne heo hire ondrede 3odes dom. ferde pa forð mid hire swegre to pæs gebedhuses halgunge. sona swa hi wæron inganꝥende on *pæt* gebedhus I pæs eadigan martires Sebastianes reliquias wæron pyder in geborene, pa zegræp se awyrꝥda gæst pa ylcan snore pæs foresædan gesiðwifes I ongan hi swencan beforan eallum *pam* folke. ða pa pæs ylcan gebedhuses mæssepreost geseah, *pæt* heo wæs swiðe zeswenced, pa hrædlice genam he of *pam* weofode pa scytan I oferwreah hi mid.

1 *pam* ilcan O || hire || halꝥ- O 3 gebed || pa O || -lomp O 4 ilcan nihte O || hio O 5 sceolde on morgenne to || re cirich- O 8 -homan O 9 hio ne meah- O 10 from O 12 hio O || ingeþonce O || -tedu O 13 pe f. O || hio O, (heo) H 14 lust O || -homon O 16 -ganꝥ O || sio scamu O || cirichalgunꝥe O, cyrichalgunꝥ C 17 hio O 18 sconiende O || monna onsenæ O 19 hio O 20 ferde hio O 21 -unꝥe O 23 ganꝥende O 24 wæro || pæs O || eadezan O 25 martires O 26 -rꝥida O || heo f. O || ilc- O 27 -sægðan O 28 onzon O 29 hi O || swencan O || pa onza || se O, se: (o rad.) C 30 ilcan ciricean pa he geseah O 31 hio wæs swiðe zeswenced O 32 -nom O 33 wigbedde O || ofe || wreah O

J þa sona eode se deofol in pone
 ylcan mæssepreost, J forþon þe he
 wolde ofer his agen mægn aht
 swylces genepan, he wæs genyded,
 þæt he mihte on his agenre ge-
 swæncednysse ongytan, hwæt he
 sylf wæs. þa þa men, þe þær æt
 wæron, namon þæt wif on þam
 gebedhuse mid heora handum J
 hi bæron to hire agnum huse. J
 þa þa se ealda feond mid langre
 geswæncednysse bregde þis ylce
 wif swyðe, þa hire magas, þe hi
 lichamlice lufedon J for þære luf-
 an hire mid wæron, befæston hi
 þam drym J þam scincraeftigum,
 to þon þæt hi begæten hire þær
 hælo J læcedom þær funden, J hi
 na ne scrifan, þeh hi eallinga hire
 sawle adwæstcan. þa ongunnon
 hi helpan hire lichaman mid heora
 dry(27a)cræftum to sumre hwile.
 heo wæs zelæded to anre ea J
 bedyppet in þæt wæter, J hi þær
 þa dryas ongunnon ferian geond
 þæt wæter J mid langum onsang-
 um hi golon on, oð þæt se deofol
 of hire uteode, þe hi ær in ge-
 for. ac þa for þam wunderlican
 dome þæs ælmihtigan Ʒodes, þa
 se an deofol hire wæs of adriften
 mid heora þam forcyrdan cræfte,
 sona on hi geeode mycel mæniu

ac se deofol færinga eac on hine
 gefor, J forþam þe he wolde ofer
 his mihta æni þing gedyrstlæcean,
 þa wearð he geneadod, þæt he on
 his agenre geswencednysse on- 5
 cneowe, hwæt he sylf wæs. Ða
 men, þe þær æt wæron, hand-
 lunga genamon þæt wif of þam
 gebedhuse J hi bæron to hyre
 agenum huse. Ða þa se ealda 10
 feond mid singalre geswencednysse
 þæt ylce wif pearle gedrehte, þa
 lufedon hi hyre magas lichamlice
 J on þære lufunge wæron hyre
 ehtende, swa þæt hi befæston þæt 15
 wif drym J scincraeftigum to be-
 gitenne þær hyre hæle læcedom,
 J ne hogodon na, (23b) þeah hi
 eallunga hyre sawle adwæstcan,
 þa þe woldon mid drycræftum 20
 hyre lichaman to sumre hwile ge-
 helpan. witodlice heo wearð þa
 zelædd to sumre ea J on wætere
 bedyfed, J þa dryas þær mid lang-
 sumum galdrum hyre on golon J 25
 syrwdon to gedonne, þæt of hyre
 uteode se deofol, þe hyre ær on ge-
 for. ac mid þam wundorlicum dome
 þæs ælmihtigan Ʒodes, þa þa mid
 forhwyrfedum cræfte se an deofol 30
 wearð hire of adriften, þa færinga
 geeode on hi micel eoredmeniu,

1 geeode O || se|þæt O 2 il- O 3-4 agene magan oht sw||ces O
 5 he ne meahte O || geswencednesse O 6 -gitan O || hwæt (t auf ras.) O
 9 hiora hon- O 10 agenum || J on O 11-12 mi||longre geswencedne O ||
 ilce O 13 swiðe O, sw. J þa C 14 lich-] zelomlice O || lufoden O 15 hi
 þæt wif O 16 bogitenne H 17-18 be(24b)||J læcedom O || (h)ogodon H
 þær f. O 19 na] no O || scrifon O || þeah||]lenza O 20 saule O || -ton O
 ongun(non) (vom rubr.) O 21 hi||lichoman O || hiora O 23 hio O || -dedu
 O 24 hi þær] mid longum O 25 dryas O || onz. hi fergean O 26 longum
 onsonzum O 29 wundor- O 31 hire] hi O 32 hiora O || forcerdan O
 33 J sona O || on] in O || eode micle mænigu O

- deofla, J heo þa ongan on þa
ylcan tid swa manegum styrenys-
sum beon onstýred J swa mane-
gum stefnum J cleopungum hlydan,
5 efne swa heo fram manegum awyrz-
dum gastum wæs gehæfd J ge-
þread. þa eodon hire magas in
geþeaht J geandetton, þæt hit heora
agnes ungeleafan scyld wære, þæt
10 hi þone læcedom to þam scin-
cræftigum sohton. ac hi þa ge-
læddon þæt wif to þam arwyrðan
were Furtunato þam biscope J hi
to þam forleton. J he þa hi on-
15 fenz J hine þa sylfne abysgode
on his gebede manega dāgas J
nihta, J swa mycele ma he ge-
fealh mid geornnysse þam gebe-
dum, swa myccle ma he onzæt
20 him ongan standan in anum licha-
man þæt weorod þara deofla mæ-
nizeo. J þa ymb manega dāgas
he agæf heo hire freondum swa
hal J zesund, swilce hire se deo-
25 ful næfre ænigze anweald ne ahte.

J heo þa of þære ylcan tide on-
gann mid swa fela styrungum beon
onstýrod J mid swa fela stefnum
J hreamum hlydan, swa fela swa
heo mid awyrzedum gastum wæs
gehæfd J geþread. hyre magas
þa ongunnon þær ymbe þeahtian
J andetton, þæt hit wære hyra
ungeleafulnysse gylt, þæt hi þone
læcedom sohton to þam scincraefti-
gum. gelæddon þa þæt wif to
þam arwurðan were Furtunate bi-
sceope J hi mid him forleton. se
bisceop þa hi underfenz J to ma-
negum dāgum J nihtum hine sylfne
on his gebedum abysgode. J he
swa micle swiðor mid geornfull-
nysse befealh his gebedum, swa
micle swa he onfunde on anum
lichaman him ongean standan þone
ormætan truman þara deofla eored-
menizeo. J he þa æfter feawum
dāgum ageaf þæt wif hyre freon-
dum swa hale J swa zesunde,
swilce se deofol næfre on hire
nænne anweald nahte.

Hu Furtunatus þone awyrgedan gast adraf of suman
gedrehtum men.

- Eac hit gelamp on oðre tid, (24a) Eac on oðrum timan se
30 þæt se ilca wer Furtunatus þæs ylca wer Furtunatus þæs æl-
ælmihhtigan 3odes þeowa adraf mihtigan 3odes þeow adraefde
þone unclænan gast of sumum þone unclænan gast of sumum

1 hio O || -gon O 2 ilcan O || monizum O 3 J] on O || monezum O
4 clypenzum O 5 hio from monezum O || awerz- O 6 gehæfd] hæfd O ||
(ge)þread C 7 zeeodon O 8 zeon- O || hiora O 10 hio O 12 arwurðam O
13 -ceope O 14 þam] him O || forlætan O || ða se biscop hire þa onfenz O
15 -ade O 16 in O || monezum dāgum O 17 nihtum O || micle micle ma O
18 zeornesse O 19—20 micle he ma onfand him onzen stondean O, ma for
he C || -homan O 21 werod þæra] [deofla mænizeo O 22 embe unmanega O
23 ageaf hie O || swa f. C 24 hale J swa zesunde swilce in hire O || -fol
25 onw- O || ne f. O 29 -lomp in O 31 þeow O 32 unclæna gast|::: of
(etwa 8 buchst. rad.) H

geswenctum J ofsettum men. J se awyrzda þa þa se dæg æfnode geseah, þæt seo tid wæs mannum dygļu, ðe onlicte hine sylfne to sumum ælpeodigum men J onzann zann ymb þa cæstre J ðeond þa stræta J þus cwæð: 'gehyrað nu, hwæt se (27b) halga werr dyde Furtunatus se biscop. nu he adraf me ælpeodigne man of his huse, J ic forþon sece, hwær ic me ge-restan scyle, nu ic on his cæstre nane ne fand.' þa sum man sæt æt þam zledum in his huse mid his wife J mid his lytlan suna. se zehyrde his stefne J acsode, hwæt se biscop him dyde, J hine laðode, þæt he sæte mid him in his huse æt þam zledan. J he þa swa dyde. þa spræcon hi heom betwux wel fela worda, oð æt nexstan se ylca awyrzda zast zefor in þone lytlan sunu þæs earman mannes J hine awarep in ða zlyda, J þær sona his feorh him ætþrang. J he þa sona se earma man swa astyped J swa bereafod his suna onzæt hraðe, hwæne he sylfa feormode, ze eac hwæne se biscop ær ut adraf. Petrus cwæð: 'hwæt cweðað we la, hwæt þæt sy, þæt se ealda feond onfenz swylcere bylde to acwyllane in þæs huse, þe hine zelaþode to him mid cumliþnysse

ofsettum men. he þa se awyrz- zeda zast þa þa se dæg æfnode J he geseah, þæt seo tid wæs stille mid mannum, þa zehiwode he hine sylfne to sumum ælpeodi- 5 zum men J onzann faran ðeond þære ceastre stræte J þus clypian: 'gehyrað la, hwæt se halga wer Furtunatus biscoep dyde. nu he adraf me ælpeodine mannan of his 10 huse. ic sece, hwær ic me ge-restan scyle, J ic on his ceastre nane findan ne mæg.' þa sæt sum man æt his zledum on his huse mid his wife J mid his lyttlum 15 suna. se þa zehyrde his stefne J axode, hwæt se biscoep him dyde, J he hine þa in zelaðode J zedyde, þæt he sæt mid him æt þam zledum. þa ða hi him betweonon 20 spellodon J wel fela worda spræcon, þa zefor se ylca awyrzda zast on þæs earman mannes lytlan sunu J hine awarep on þa ylcan zleda, J þær sona his feorh 25 him ætþrang. J he þa se earma man swa æt his suna bereafod oncneow, hwæne he sylf underfenz, oððe hwæne se biscoep ær ut adræfde. Petrus cwæð: 'hwæt cwe- 30 ðað we, hwæt þæt sið, þæt se ealda feond onfenz swilce dyrstynysse to acwellanne on þæs huse, þe hine to him zelaþode mid cumliðnysse

35

1—2 ond þa se aw. zast þa O 2—3 æf. he geseah O || mon- O 4 digle J zeonlichte O || self- O 5 æl(25a)peodezum O || onzon O 6 ymbe O || ceastre O 6—7 z[] J þus cweðan O 8 wer O 9 Furtu[]se O 10 mon O 11 ic[] þon O 12 in his ceas- O 13 ne f. O || fond O || mon O 16 -hirde O 19 zledum O 21 him betwih O || oð] oð ðæt O 22 nehstan O || ilca O 24 mon- O 25 zleda O || feorh (f aus w unrollst. corrigiert) C 26 -ðronz O 27 astæped O 28 sunu onzæt O 29 hwæne] ze hwone O || selfa O 30 hwone O 32 si O 33 swel- O || bylde O 34 cwellanne O 35 laðode O || -nesse O

1 gife I wende, þæt he ælþeodig
 wære?' 3regorius him I swarode:
 'fela þinga, Petrus, beoð gode ge-
 sewene, ac hi ne beoð na gode,
 5 forþon hi ne beoð of godum mode
 cumene. be þan seo soðfæstnys
 cwæþ on his godspelle: 'gif þin
 eage byð manfull, þonne byð þin
 lichama eall þystrig.' forþon
 10 þonne þæt ingeþanc þæs mannes
 byð woh I forcyrrad, þe þær fore-
 gangeþ, þonne bið þæt weorc eall
 þweorh I unríht, þe þær æfter-
 fylgeþ. forþon ne wene ic na,
 15 þæt þes wer wære mid arfæst-
 nysse mode gelustfullod, ac mid
 tælnysse þæs bisceopes. se þe his
 suna bereafod wæs, se ongan
 swilce he for 3odes lufan zestliþ-
 20 nysse zegearwode. soðlice þæt
 æfterfylgende wite þær cyþðe, þæt
 seo ærre feormunz næs na butan
 scylde I zylte. eac swylce (28a)
 manize men syndon, þe forþon
 25 tiliað, þæt hi god don, þe hi wil-
 lað gedwellan þa gife oðra manna
 weorces. ne hi na forþon oþre
 mæn feormiað, þæt hi mycelum
 zyman, hwæper heom þæt god sy
 30 þæt hi doð, ac ma hi wyllað, þæt
 hi syn beforan oðrum mannum
 wel zeherede. for pere wisan ic
 wene, cwæð sanctus 3regorius, þæt

gife I wende, þæt he ælþeodi
 wære?' 3regorius him andswarode:
 'fela þinga, Petrus, beoð gode ge-
 sewene, ac hi ne beoð na gode,
 forþam þe hi ne beoð na of godum
 mode cumene. be þam se hælend
 (24b) cwæð on his godspelle: 'gif
 þin eage bið manfull, þonne bið
 þin lichama eall þystrig.' forþam
 gif þæs mannes ingeþanc, þe þær
 forestæpð, bið forhwyrfed, þonne
 byð þwurh eall þæt weorc, þe þær
 æfterfyligeð, peah þe hit beo riht-
 lic zepuht. soðlice ne wene ic na,
 þæt þes wer wære zelustfullod on
 'arfæstnysse weorke, ac on þæs
 bisceopes tælinge, þa þa he on-
 gann swylce he cumliðnysse ge-
 gearwode I wearð þa æt his suna
 bereafod. ac þæt æfterfylende wite
 gecyððe, þæt seo forestæppende
 underfangennys næs na butan zylte.
 witodlice fela manna syndon, þe
 for þiz penceað god to wyrceanne,
 þæt hi adilgian þa gife oðra manna
 weorces. ne hi oðre men ne feor-
 miað, forþam þe hi aht swiðe zy-
 mon, hwæðer him god siz gedon
 þæt þæt hi doð, ac hi swyðor
 gewilniað, þæt hi beon toforan
 oðrum mannum wel zeherede.
 be þysum þinge ic wene, þæt

1 gife O 3 god zeseznu O || zesewene for H 4 ne| na O || (beoð) vom
 rubr. O || na f. O 6 ðon O || -nes O 8 eaga C || bið O || bið O 9 homa O ||
 þrystiz (urspr., r und z halb wegrad.) C 10 þæt| se O || -þonc þ|| monnes O
 11 bið O || -cerred O || þe| se O 12 bið (unleserlich) O || worc O 13 þweor O ||
 þe| þæt O 14 na| no O 15 -nesse O 16 -llad O 17 -nesse O 18 berea-
 fod| besteped I bereafod O 18—19 ongonn swa he O || -nesse O 21 zende
 (25b)| þæt O 22 na| no O 22—23 butan| e J O 24 monize O || sindon þa
 þe O 24—25 ðon| ðæt O || wyllað O 26 dwellan O || oðra mon- O
 27 na| no O 28 men O || miclum O 29 zymen O || him O || si O 31 sin O ||
 monnum O 32 þere (er aus on) C, þære O 32—33 wi| ic wene nu cwæð O

we maƷon ma behealdan þysne wer, þe þone awyrȝdan ȝast on ȝestliþnysse onfenȝ in æteownysse þæs idlan ȝylpes þurh þa deofolican costunȝe, þonne we maƷon ȝeþencan, þæt he betran dæde dyde þonne se ȝodes wer. ac he wolde, þæt for mannum ȝesewen wære, þæt he betran lifes wære þonne se biscop, þa he þone man onfenȝ, þe se drihtnes wer Furtunatus ær onweg adraf.' Petrus cwæð: 'eall hit is swa hit ȝesæȝd is. soþlice þæs weorces ænde ȝecyþde, þæt þæt inȝeþanc næs clæne.'

we maƷon þysne wer, þe þone awyrȝedan ȝast on cumliðnysse underfenȝ, swyðor beȝyman on bounȝe ideles ȝylpes, þonne on arfæstum weorke. ac he wolde 5 beon ȝeþuht, swylce he bet dyde þonne se bisceop, þa þa he underfenȝ þone, þe se drihtnes wer Furtunatus ær ut adraf.' Petrus cwæð: 'eall hit is swa swa hit 10 ȝesæd is. soðlice þæs weorces ende ȝecyðde, þæt se inȝeþanc næs na on þam weorke clæne.'

15

Hu Furtunatus ȝehælde þone blindan J sum hors fram deofle.

Ȝregorius him Jswarode: 'eac hit sæȝð, þæt sum man wære, þe forlet his eazena ȝesyhðe. þa wæs he ȝelædd to þam ȝodes were, to þan þæt he ȝewilnode J abæde him þa helpe þæs halȝan mannes þingunga. soðlice þa þa se ȝodes wer hæfde ȝedon J ȝefylled his ȝebedu, he asette J awrat Cristes rodetacen ofer þæs bysenan mannes eazan, J þa sona aȝyfenum þam leohte seo niht þære blindnysse ȝewat fram þam eazum. on ufan þæt eac ȝelamp, þæt sumes militisces mannes hors wæs ȝecyrred in mycclre reðnysse,

(25a) Ȝregorius cwæð: 'on sumum timan ȝelamp, þæt sum man forlet his eazena ȝesihðe. þa 20 wearð he ȝelædd to þam halȝan Furtunate, þæt he þurh his þingunga him help abæde, J he beȝeat. soðlice þa þa se drihtnes wer hæfde his ȝebed ȝeendod, þa 25 awrat he Cristes rodetacen on þæs blindan mannes eazum J þær rihte aȝifenum leohte seo niht þære blindnysse ȝewat fram þam eazum. eft syððon wearð sumes þeȝenes 30 hors awend on feondlice reðnysse,

1 þisne O 2 þe] se O 3 -nesse O || -eawnesse O 4 deoflican O
5-6 -neȝ þone weg maƷon o ȝeþencean O 8 mon- O 10 mon O 11 Fur-
na- C 13 swa swa hit O 14 ende O 15 zweites þæt] se O || -þonc O
19 hit sæȝð] swylce O || mon O 20 eazena ȝesihðe O, aȝene (ȝe)syhðe C
22 ðon O || -nade O 23 him f. O 24 monnes (nes undeutl.) O || ȝeðingða O
28 bysenan O, f. hier C || mon- O || eazan þæs bysenan J (bysenan auf ras.)
C 29 aȝif- O 30 -nesse O || from O 31 on] J C || -lomp O 32 mon- O
33 ȝecir- O || micle reðnesse O

swa þæt hit mihte uneaþe beon
fram ænigum mannum gehealden,
ac swa swilce swa hit mihte, hit
slat J wundode heora limu mid
5 bitum. þa wearð hit þeh ge-
bunden fram manegum mannum
J wæs (28b) gelæded to þam
Jodes were. he þa sona awrat
Cristes rodetacen on þam hæafde
10 þæs horses mid his aþenedre han-
da J gecyrde ealle his reðnysse
in manþwærnysse, swa þæt hit
wæs æfter þon stilre, þonne hit
wæs ær þære wedenheortnysse.
15 þa se ylca þegn þæt his hors, þe
he geseah acyrred fram his weden-
heortnesse mid swa hrædlicum be-
bode þæs halgan wundres, he þa
bebead, þæt man þam halgan were
20 þæt ilce hors eft bringan sceolde.
þa wiðsoc he, þæt he hit nates-
hwon underfon nolde. ac he on
his wilnunge þurhwunode J bæd,
þæt he his gife ne forsawe. þa
25 se halga wer nam þæt hors J
healfne þone weg on geferde. J he
þæs militiscan mannes bene ge-
hyrde J hwæpre wiðsoc, þæt he
hit to gife habban nolde swa for
30 gebedenum mægene. ærest he
gegearwode him medeme weorð
for þan horse J þa æfter þan nam

swa þæt manega men earfoðlice
mihton hit gehealdan, ac swa
hwylce swa hit ongeræsan mihte,
hit bat J slat J hyra lima totær.
þa æt nextan wearð hit fram ma-
negum mannum gebunden J to
þam Jodes were gelædd. he þa
sona mid aþenedre his handa awrat
Cristes rodetacen on þæs horses
heafde J ealle his reðnysse awende
on geþwærnysse, swa þæt hit syð-
ðon wæs stillre J gedreohre, þonne
hit wære ær þære wodnysse. þa
þa se ilca þegen geseah, þæt his
hors wæs awended fram his wod-
nysse mid swa hrædlicum bebode
þæs wundres, þa geteohhode he
hit to forgifenne þam ylcan halgan
were. he þa wiðsoc hit to under-
fonne. ac se þegen þurhwunode
on his benum biddende, þæt he
his gife ne forsawe. se halga wer
þa nam þæt hors healdende mid-
ne weg twegra dæla, swa þæt he
ægðer ge þæs þegenes bene ge-
tiðode, ge eac he forsoc þa
gife to underfonne for swa be-
gitenum mægene. ærest he ge-
gearwode medeme wyrð for þam
horse J syððan (25b) underfeng

1 meahte O 2 from monegum mon- O 3 ac J O || swilce J hwilcne
O || meahte ongefaran hit O 4 hiora O 5 bitu C || wearð h. þ J hwæthweza
h. wearð O 5—6 gebunden(26a)from O || mon- O || mon- O 7—8 læded || þa
O 9 heafde O 10 hors || his O || aþenedra C || hon- O 11 -cirde O || -nesse
O 12 -þwæ || nesse O 13 æfter þon f. C || stille C 13—14 þonne hit wæs
ær f. C || wede || heortnesse O, wedendra heortnysse C 15 ilca þegen O
16 acirred from O || wedendra heorta C 17 -lice O 17—18 he:: (he rad.)
hit H || -en(n)e H 19 mon ðam ilcan halgan O 20 bringan O 21 nates-
hwon O 22 nolde J wolde O 23 -ncge O || -ade O 24 forsege O 25 nom
O 27 -cean mon- O 29 habban J healdan O || nolde J wolde O || swa for J f.
s. O 30 mægne O 32 þan J þi O || þon O || nom O

þæt hors, þe him wæs ær to gif
 geboden, forþon þe he ȝeseah,
 ȝif he hit ne underfenȝce, þæt se
 wære ȝeunrotsod, þe hit ær ahte.
 þa nydendre þære lufe he ȝebohte,
 þæt him nan þearf næs to hab-
 benne,

þæt hors, þe him ær wæs to gif
 geboden, forþam þe he ȝeseah,
 ȝif he hit ne underfenȝe, þæt se
 wære ȝeunrotsod, þe hit ær ahte.
 I þa neadiendre þære soðan lufe 5
 he ȝebohte þæt, þæt him nan neod
 næs to hæbbenne.

Hu se ȝota ȝeneadod aȝeaf Furtunate þa cnapan, I hu he
 awehte Marcellum of deaðe.

Ne sceal ic eac na pis forswi-
 gian, þæt ic onȝæt nu for anum
 · XII · nihtum huhugu swa. þa
 me wæs ȝelæded to sum eald
 þearfa, I ic þa acsode hine swiðe
 ȝeornlice, hwæt he wære, swa swa
 symble me on ȝewunan wæs, þæt
 me wæs swyðe leof ealdra manna
 spræc. I þa Iswarode he me I
 sæde, þæt he wære of Tudertine
 þære cæstre. þa cwæð ic to þam:
 'la, fæder, ic þe frine, hweþer þu
 cupest Furtunatum þone biscop.'
 se þearfa cwæð: 'ic hine cupe.'
 þa ȝyt (29a) ic cwæð: 'saȝa me,
 ic bidde þe, hwæðer þu onȝæte
 his wundra ænigū I me wilnien-
 dum ȝecyð, hwilc se wer wære.'
 þa cwæð se þearfa to me: 'se man
 wæs swiðe feorr I unȝelic þysum
 mannum, þe we nu ȝeseoð. soðlice
 eall swa hwæt swa he ȝewilnode
 æt ȝode þam ælmihtigan, efne swa
 he his bæd, swa he wæs tyðe.

Ne sceal ic na eac forsuwian þæt, 10
 þæt ic nu nealice for twelf daȝum
 oncneow be þyses weres mæȝe-
 num. witodlice me wæs to ȝe-
 lædd sum eald þearfa, I ic þa
 ȝeornlice hine axode, hwanone he 15
 wære, swa swa min ȝewuna is,
 þæt me simle is swyðe leof eall-
 dra manna ȝespræc. þa sæde he,
 þæt he wære of Tudertina þære
 ceastre. ða cwæð ic to him: 'la, 20
 fæder, ic axie þe, hwæðer þu
 cuðest Furtunatum þone bisceop.'
 se þearfa cwæð: 'ic hine cuðe I
 wel cuðe.' þa cwæð ic þa ȝyta:
 'ic bidde þe, þæt þu secȝe me, 25
 hwæðer þu oncneowe ænie his
 wundra I me wilniendum ȝecyðe,
 hwilc wer he wære.' he cwæð:
 'se mann wæs swiðe feorr I un-
 ȝelic þysum mannum, þe we nu 30
 ȝeseoð. soðlice swa hwæt swa he
 ȝewilnode æt þam ælmihtigan ȝode,
 sona swa he his bæd, þær rihte

2 þe f. O 3 fencȝe O 4 ȝeunrotsad O 5 nedendre O || lufan þe he
 O 6 (næs) vom rubr. O || hæbb- O 10 na] no O || forsuwigan O 11 onȝ[
 for O || (for) H 12 twelf O || huhugu] hwæthweȝa O 13 ȝelæde[] to O
 16 symble me] me symble O || þatte O 17 swiðe leo[] ealdra monna O
 18 ȝespræca O || erstes I f. O 19 sæȝde O || -tina O 20 þære mæȝde I
 þære ceastre O || þam] him O 21 frigne O || hwæðer O 23 þearfa (r
 radiert H || cuðe I wel cuðe O 24 ȝit O 25 onȝeate O 26 ænigū O
 27 hwyle O 28 mon O 29 feorr] for þissum mon- O 30—31 nu(26 b)]
 swa he O || -ade O 32 ȝode þam ælm-] þ. ælmihti[] de O 33 he wæs
 tyðe] abæd he hit O

pæs ylcan ic wylle secgan *þæt*
 an wundor, *þe* me nu on mode
 bearn, *þæt* sume dæge 3otan
 comon neah Tudertinum *þære*
 5 cæstre, *þa* onetton to Rauennan
þære byrig, J hi genamon *þær* of
 pæs biscopes æhte twezen lytle
 cnihtas. seo æht *þæra* cnihta
 wæs underpeodod *þære* cæstre
 10 Tudertinam. mid *þy* *þe* pis wæs
 gebodod *pam* halzan wære Fur-
 tunato, he sænde men sona æfter
 J het to him gecigan *þa* ylcan
 3otan. *þa* se 3odes man wæs
 15 sprecende to *pam* 3otum mid liðum
 worðum J tihhode, *þæt* he sceolde
 ærest geliðian heora reðnysse. J
þa æfter þon he spræc þus J cwæð:
 'hwylc weorð willað ge *þæt* ic
 20 sylle eow, J ge me agyfan *þa*
 cnihtas, *þe* ge on minum lande
 namon, J zegearwiað me *þæt*
 to gife eowres pances?' *þa* se *þe*
 pær yldost wæs him Jswarode J
 25 þus cwæð: 'swa hwæt swa þu
 elles beheodest, we syndon gearwe
þæt to done. witodlice *þas* cnihtas
 we nateshwon ne zifað.' *þa* se
 arwyrða wer wæs beotigende swiðe
 30 liðelice to *pam* J þus cwæð: 'þu
 me unrotsast nu þu nylt hyran
 pinum fæder. ac nylle þu me
 ma unrotsian, þy læs hit *þe*

he hit beget. pæs ylcan an wun-
 dor ic wylle secgean, *þæt* me nu
 on mod bearn. witodlice sumon
 dæge comon 3otan neah Tuder-
 tinam *þære* ceastre, *þa* onetton to
 Rauennam *þære* byrig. *þa* ge-
 namon hi twezen lytle cnapan
 of pæs bisceopes lande. *þæt* land
 wæs underpeodd *þære* foresædan
 ceastre Tudertine. *þa* *þa* (26a)
 pis wearð gecyðed *pam* halzan
 were Furtunate, *þa* sende he sona
 forð æfter J het him to zelan-
 gian *þa* ylcan 3otan J him to spræc
 mid liðre spræce. pohte ærest,
þæt he wolde hyra reðnysse ge-
 gladian J *þa* syððon him þus to
 cwæð: 'hwylc wyrð wyllað ge
þæt ic sylle, J ge me agifon *þa*
 cnapan, *þe* ge on minum lande
 genamon, J me pyses to gife
 eowres pances getiðiað?' se *þa*
þe hyra fyrmost wæs zesewen,
 him andswarode J cwæð: 'we
 syndon gearwe to donne, swa
 hwæt swa þu elles bebydst. J
 wisslice *þas* cnapan we natopæs-
 hwon ne agifað.' se arwurða wer
þa hine liðelice pywde J þus
 cwæð: 'nu þu unrotsast me J nelt
 gehyran pinne fæder. ac ne ge-
 unrodsa þu me, *þe* læs *þe* hit

1 il- O || wil[]|secgan O 2 þe| *þæt* O 3 beorn *þætte* O 3—4 sume[]|
 æge 3otan cwomon O || -tinam O 5 ceastre O || onetton hi to O || -nam O
 8 sio O 8—9 cnihta hyrde J O || -peoded O || ceas- O 10 þi O || *þe* f. O
 11 bodad O || ha(l)zan O || were O || -ate O 12 sen- O 13 -gean O || il- O
 14 mon O 15 bliðum O 16 -ade O 17 hiora reðnesse O 20 eow selle
 O || agifen O 21 minon O || londe O 22 genamon O 23 ðonces O 24 yl-
 dost wæs] zesewen wæs *þæt* hiora yldost beon meahte O 25 þus J O
 26—27 syndon gearwe *þæt* ðe wæron[]|*þæt* O || donne O 28 nateshwon
 ne zifað] nænige þinc[]|azifað O 29 arwurða O || -tiende O 30 -lice[]|o
 pam O 31 zeunrotsast O || nelt O 32 nylle] ne wylle O

eft offpynce.' ac þa ȝyt se ylca ȝota þurhwunode on his heortan reðnysse J swa wiðsacende onweg ȝewat. þa þam oðrum dæge eode he eft, oð he com to þam biscope. J þa bæd se biscop hine eft þæs mid þam (29b) ylcan wordum þara forecwedena cnihta. J þa þa he nolde nænigra þinga ȝepafa beon, þæt he hi aȝyfan wolde, þa wæs se biscop swiðe ȝeunrotsod J þus cwæð: 'ic wat, þæt þe na ne helpeð, þæt þu ȝa fram me þus unrotum.' se ȝota forseah þa word ealle J eft ȝecyrde to his huse J þa ylcan cnihtas asette on his hors. be þam wæs þus ȝedon: he sænde hi beforan him mid his mannum J him sylf sona strad upon his hors J wæs him æfterfarende. J þa þa he com in ðære ylcan cæstre beforan þære cyrcan þæs eadigan apostoles sancte Petres, þa wearð his horse asliden se fot, J he þa mid horse ealle ȝefeoll, J sona his scanca wæs tobrocen, þæt þæt ban wæs todæled on twa stycca. þa wæs he upp aræred J on manna handum ȝelæded to þam cumenahuse. he þa sona sænde þa cnihtas ham, þe he ær beforan sænde, J bead hi þam arwyrdan were Furtunato þus cweþende: 'fæder, ic þe bidde,

eft ne fremie.' se ylca ȝota þa þurhwunode on his heortan reðnysse J swa wiðsacende panon ȝewat. soðlice þa oðrum dæge, þa þa se ȝota faran wolde, þa com he eft to þam biscope. þa bæd se biscope hine eft mid þam ylcan worde para foresædra cnapena. ða þa he þurh nan þing nolde ȝeþwærian, þæt he hi aȝeafe, þa wearð se biscope ȝeunrotsod J cwæð: 'ic wat, þæt þe na ne fremað, þæt þu ȝewite fram me þus unrotum.' se ȝota forseah þa word J ȝewennde to his inne, J þa ylcan cnapan, þe we ymbe sprecað, asette uppon hors J asende hi forð mid his mannum. J he sylf þær rihte astah uppon his hors J wæs him æfterfylende. ða þa he on þære yl(26b)can ceastre becom beforan þa cyrcean þæs eadigan apostoles sancte Petres, þa wearð his horses fot asliden, J he mid horse mid ealle afeoll, þæt him sona his þeoh forbærst, swa þæt þæt ban wæs todæled on twa sticceu. he wearð þa upp aræred J on handum ȝelædd onȝean to his inne. J he þa ofstlice ofsennde J onȝean ȝelædde þa cnapan, þe he ær forð asende, J asende to þam arwurðan were Furtunato þus cweðende: 'la, fæder, ic bidde þe,

1 eft offpynce] eft ne helpe O || ȝit O || il- O 2 -nade O || þa::: (þurh getilgt) þurh- H 3 -nesse O 4 þam f. O || oþre O 5 oð] oð þæt O || cwom O 7 þæs f. O 8 ilcan O || forecwedena (d aus ð) C, forecwedenra O 9—10 nænigra þinga] nane ȝemete O || aȝif- O 11 biscop auf ras. C 12 ȝeunro(t)sad O 13 na f. O 14 from O 15 for(27a)seah O || eall O || -cirde O, ȝecyrde t (auf ras.?) C 16 huse[]tas O 17 be] bi O 18 sende b[]foran O 19 mon- O || seolfa O 20 upp[]his O 22 cwom O || ilcan ceas- O 23 þære] þa O || ciricean O || eadeȝan O 26 sconca O 28 tu sticcio O 29 in monna hon- O || (on)ȝean H 31 sende O 32 sende O 33 hie O || arwurðam O

þæt þu sænde to me pinne deacon.'
 sona swa his deacon com to him
 liggendum, he gælædde þa cnihtas
 toforan him, þe he eallinga ær
 5 forsoc, þæt he hi æfre azyfan
 wolde, 7 he hi þa azeaf þam dia-
 cone 7 þus cwæð: 'za 7 sæge mi-
 num hlaforde þam biscope, þæt ic
 eom nu zeslægen, forþon he me
 10 wyrðde. ac ic nu bidde hine, þæt
 he gepingie for me 7 nime þa
 cnihtas, þe he ær bæd.' þa se
 deacon onfeng þa cnihtas 7 hi ge-
 lædde to þam biscope. þa sona
 15 se arwyrða wer Furtunatus ge-
 bletsode wæter 7 cwæð to his
 diacone: 'stregd þis gehalgode
 wæter ofer þæs licgendan mannes
 lichaman.' soðlice þa ferde se
 20 diacon to þam 3otan, 7 he in to
 him eode 7 þæt gebletsode wæter
 stregde ofer his limu. þa gelamp
 þær swyðe (30a) wunderlicu wise,
 seo wæs swiðe to wafienne. þæt
 25 is, þonne sona swa þæt gehalgode
 wæter geran þæs 3otan scanan,
 þa wearð se bryce eall eft ge-
 staðelod 7 þam sceancan wæs seo
 ærre hælo agifen, swa þæt he on
 30 þa ylcan tid aras of his ræste 7
 eode to his horse 7 ferde eft on
 þone ylcan wez, þe he ær onzan,
 efne swilce he næfre ne geprowode
 ænige deringe his lichaman. 7 þa

þæt þu sende to me pinne diacon.'
 ða þa his diacon com to him lic-
 gendum, þa het he tomiddes
 forð gælædan þa cnapan, þe he
 eallinga ær wiðsoc to agifenne
 þam biscope, 7 hi þam diacone
 azeaf þus cweðende: 'za 7 seze
 minum hlaforde þam biscope,
 þæt ic eom nu zeslagen, for-
 þam þe he me wyrðde. ac ic
 bidde nu, þæt he pingie for me
 7 hæbbe þa cnapan, þe he ær bæd.'
 se diacon þa underfeng þa cnapan
 7 hi gælædde to þam biscope.
 hwæt! þa se arwurða wer Fur-
 tunatus þær rihte gebletsode wæter
 7 sealde his diacone 7 him to cwæð:
 'zan 7 hrædlice 7 spreng þis wæter
 ofer þæs licgendan lichaman.' wi-
 todlice se diacon þa ferde 7 stop
 inn to þam 3otan 7 þæt gebletsode
 wæter sprengde ofer his limu. ðær
 gelamp þa wunderlic ping 7 swiðe
 to wafienne. sona swa þæt ge-
 halgode wæter gehran þæs 3otan
 þeoh, þa wearð eall seo bryce eft
 gestapelod 7 þam þeo wæs agifen
 seo ærre hælo, swa þæt he on
 þære (27a) ylcan tide aras of þam
 bedde 7 wearð uppon his horse
 7 ferde eft on þone ylcan wez,
 þe he ær onzann, efne swilce
 he næfre nane derunge his lic-
 haman ne þolode. 7 wæs þa

1 onsende O || (to) H || diacon O 2 deacon (a über erstem o von ders.
 hd. (?) O || cwom O 3 liczen- O 4 eallencza O 5 azif- O 6 azeaf O ||
 dea- O 7 saga O 9 slezen O || forðam O 11 pingie O 12 hæ O 13 on-
 fencz O || þam cnihtum O || zezelædde C 15 arwurða O 17 astregd O
 18 monnes O 19 lichoman O 20 dea- O 22 stregd || ofer O || -lomp O
 23 swiðe wunder- O 24 sio O || wafzinne O 25 soñ O 26 gehran O ||
 sconcan O 27 brice eft eall O || -lad O 28 sconcan O || wæs his sio O
 29 ærre || æfre C 30 ilcan O 31—32 on (27b) || e ær O || -zonn O 33 swyl-
 O || ne f. O || -ade O 34 æni || eringe O || -homan O

wæs þis geworden, *þæt* se se þe nolde beon underpeoded mid hyrsumnysse, to þon *þæt* he aȝæfe þam halȝan were Furtunato his enihtas for heora weorðe, se wæs eft mid wite ȝenyded, *þæt* he aȝeaf hi butan ceape.⁷

geworden, *þæt* se þe nolde beon underpeodd hyrsumnysse, to þam *þæt* he þa cnapan wið weorðe aȝeafe þam halȝan were Furtunate, se wearð eft mid wite ȝeneadod, *þæt* he hi aȝeaf butan weorðe.⁵

Be Marcelle.

Þa þis þus ȝefylled wæs, se ealda man þa ȝyt tihode, *þæt* he sæde me oðre wisan be þam ylcan halȝan mæn. ac forþon þe me þa wæron æt manize men for þære lare, ic wæs abysȝod, I eac me afeoll seo æfentid þæs dægæs, *þæt* me næs alyfed, *þæt* ic swa lange moste ȝehyran þa weorc I þa dæde Furtunates þæs arwurðan weres, þe ic wille I me lysteð symble ȝehyran, ȝif me alyfed bið for oðrum þingum. ac þa hwæpre oðrum dæge se ilca ealda man me rehte ma be him þa ȝyt swyðe wundorlice wisan. he sæde me, *þæt* in ðære ylcan byrig Tudertina wære sum swyðe ȝodes weorces wer, þam wæs nama Marcelinus.⁸ se eardode þær mid his swustrum twam. þam ȝelamp, *þæt* he for ðæs lichaman hefignysse I mettrumnesse wæs forðfæred on sæternes dæg þam halȝan I þy easterlican æfenne. þæs lichama

Witodlice þysum þus ȝeendodum se ealda man ȝeteohode, 10 *þæt* he me þa ȝyta ma þinga ȝerehte be þam ylcan Furtunate. ac forþam þe me þa æt wæron manega men, ic wearð abysȝod hi to lærenne, I eac asah seo æfentid þæs dægæs, *þæt* ic ne moste swa lange swa me lyste ȝehyran þa weorc þæs arwurðan Furtunates, þæs dæda ic simle wylle ȝehyran, ȝif me alyfed bið for 20 oðrum bysȝungum. ac on oðrum dæge se ylca ealda man me rehte mare þa ȝita be him swiðe wundorlic þing. he cwæð, *þæt* on þære ylcan byri Tudertine eardode 25 mid his twam swystrum sum ȝodes weorces wer, þam wæs nama Marcellus. se for his lichaman hefignysse I untrumnysse wearð forðfæred on sæternes dæge on þam halȝan 30 easteræfenne. ac his lichama

1 þis f. O 2 beon[derpeoded O || -nesse O 3 aȝeafe O 5 hira O 6 ȝenided O 6—7 he aȝeaf] wæs eft ȝenyded *þæt* he aȝeaf C || aȝeafe O 10 mon O || ȝit tihade O 11 sæȝde O || ilc- O 12 men O 13 monize O 14 abisȝad O 15 onfeoll O || þæs æfentid *rad. hinter* -tid C 17 ȝehiran O 18 arwurðan O 19 þe] þa O 20 ȝehyren C || bið O || for] from O 21 (þa) O 22 oðre O || mon O 23 ȝit swiðe O 24 wunderl- O || sæȝde O 25 il- O 26 wæs O || swiðe O 27 noma O 29 swystrum O, swustre C || ðæm ȝelamp O 30 -homan O || -nesse O 31 -ness O || -færed O 32 þam] þy O 33 -ene O || -homa O

wæs feorr to berenne, þæt he ne mihte þy ylcan dæge beon bebyrged. þa wæs þær hwylichugu ylding þære (30b) tide, þe man 5 sceolde þa licþegnunge J þa gedafenu þære byrgene gefyllan J gylðan. þa wæron his swustra mid his deaðe swiðe geswencte. hi urnon weopende to þam hal- 10 gan Furtunate J ongunnon clypian mid micelum stefnum J þus cwædon: 'we witon, þæt þu hafast þara apostola lif J anweald. þu geclēnsast hreofe J onlihtest blinde. 15 cum eac J awece uncerne broþur.' þa sona swa he ongæt hira broður forðfæredne, he ongan þa sylf weopan for his deaðe J cwæð to þam wifum: 'gewitað inc anweg 20 gan J ne secge git þis nanum mæn, forþon þæt is þæt gyt bid- dað þæs ælmihtigan 3odes hæs, þam ne mæg naht wiðstandan.' þa gewiton hi heom onweg gan, 25 J þa se biscop him þær gewunode swiðe unrot for þæs forðfarenan mannes deaðe. þa þy æfterfyl- gendan sunnandæge ær þæs upp- cumendan leochtes dagunge he ge- 30 cigde his diaconas twezen him to J eode him to þæs forðfarenan mannes huse to þære stowe, þær se orsawla lichama læg, J hine sylfne þær abysgode on his gebede.

ne mihte on þam ylcan dæge beon bebyrged, forþam þe he wæs feorr to berenne. ðær wæs þa sumre tide ylding to gefyllanne þa licþenunge his bebyrginge. þa wurdon his swustra geswencede mid (27b) his deaðe. hi urnon þa wepende to þam arwurðan were Furtunate J ongunnon clypian mid micelum stefnum J þus cwædon: 'we witon, þæt þu hæfst þara apostola lif J anweald. þu geclēnsast hreofle, þu onlihtst blinde. cum eac J awece urne deadan broðor.' sona swa he wiste hyra broðor forðfæredne, he ongann eac him sylf wepan for his deaðe J cwæð to þam swystrum: 'gewitað incc heonone J ne spreke ge þas þing, forþam þe þæt þæt git bid- dað is þæs ælmihtigan 3odes hæs, þam ne mæg nan man wiðstandan.' þa gewiton hi þanone, J se bisceop þær wunode unrot for þæs farenan mannes 31 huse. he þa genealcæhte to þære stowe, þær se sawulleasa lichama læg, J hine sylfne þær abysgode on his gebede.

1 feor O || ne f. C 2 meahte O || il- O 3 hwy(c)hweza (c vom rubr.) O 4 mon O 5 licþenunge O 6 -enne O 7 ziel- O || sweostra O 9 wep- O 10 halzan were F. O || ongonnon O 11 miclum J longum O 13 onweald J þu O || -lih(s)st H 14 hreofe f aus w C, hreoflan O || J þu onl- O || b(l)inde (1 sp. hd.?) O 15 awece unc. deadan broðor O 16 forðferend(n)e H 16—17 ongeat hiora broðor forðferendne O || þa eac O 18 wepan O 19 onw- O 21 men O || git bid(28a)dað O 23—24 ne[] þa O || him O 25 þa f. O 25—26 gewun[] þe unrot O 27 mon- O 29 dazinge O 30 dea- O 31 him f. O || forðfarenum C, forðferendan O 32 monnes O 33 -homa O 34 self- O || in O

I þa gefyldum his gebede, he aras
 I zesæt neh þam lichaman þæs
 unlifigendan mannes. I þa þone
 forðfarenan be naman gecigde mid
 unhludre stefne þus cweþende:
 'waca, broðor Marcelle!' he dyde
 gelice þon swylce he swyþe leoht-
 lice slepe I wæs aweht to þære
 nealecan stefne, þeh þe heo med-
 micclu wære, I sona untynde his
 eagan I locigende to þam biscope
 he þus cwæð: 'eala, hwæt dydest
 þu? eala, hwæt dydest þu?' þa
 þam se biscop Iswarode (31a) þus
 cweðende: 'hwæt dyde ic?' þa
 cwæð he to þam biscope: 'gyrstan-
 dæge comon hi twezen to me,
 þa me adydon of þam lichaman,
 I hi me to godre stowe gelæddon.
 nu todæge wæs an onsended to
 me se cwæð: 'gelædað hine eft
 to þam lichaman, forþon þe Fur-
 tunatus se biscop com on his hus
 I hine to him gecigde.' I þa ge-
 fyldum þam wordum sona he
 wearð gelæded of þære untrum-
 nysse I syppan lange on þisum
 life wunode. nis hit hwæpre to
 gelyfanne, þæt he þa stowa for-
 lure, þe he ær onfeng, forþon þe
 hit ænig twoe nis, þæt he mæge
 bet lifian for þam benum his þing-
 eres æfter deaðe, se þe ær þam
 deaðe symble tilode I wilnode,
 þæt he licode þam ælmihtigan

soðlice þa zeendodre his bene he
 aras I zesæt neah þam deadan
 lichaman I mid unludre stefne
 þone forðfarenan be his naman
 nemde I clypode þus cweðende: 5
 'waca, broðor Marcelle!' he þa
 dyde swylce he leohtlice slepe I
 wearð aweht to his nealæcendan
 stefne, þeah þe heo gehwæde wære.
 I he þær rihte zeopenode his eagan 10
 I lokiende to þam biscope he þus
 cwæð: 'eala, hwæt dydest þu?
 eala, hwæt dydest þu?' him þa
 se bisceop andswarode I cwæð:
 'hwæt dyde ic?' þa cwæð he to 15
 þam biscope: 'gyrstandæge comon
 hi twezen, þa me adydon of þam
 lichaman, I hi me on gode stowe
 gelæddon. nu todæg wæs (28a)
 an send to me se cwæð: 'gelædað 20
 hine eft to þam lichaman, forþam
 þe Furtunatus bisceop becom in
 to his huse I hine to him clypode.'
 Ða zeendodum þam wordum he
 wearð gestrangod sona of þære un- 25
 trumnysse I syððon lange on þy-
 sum life wunode. swa þeah nis
 na to gelyfenne, þæt he forlure þa
 stowe, þe he ær onfeng, forþam
 þe untwylice for his þingeres ben- 30
 um he mihte libban æfter deaðe,
 se þe eac ær his deaðe hozode
 to gelicienne gode ælmihtigum.

2 neah O || -homan O 3 mon- O 4 -ferdan O || noman O || cigde O
 5 unhludre stefn(e) O 6 dide O 7 swilce O || swiðe O 8 nealican O
 9 þeah O || hio medicu O 10 ontynde O 11 -iende O 12 cwæð spræc O
 13 þa f. O 14 Iswarode f. O 17 cwom[]hi O 18 -homan O 19 on
 god[]stowe O 20 wæs :: an send (wæs rad.) H 21 lædað O 22 -homan
 O 23 cwom in O 26 gelæded gehæled O || -nesse O 27 siððan O ||
 longe he on O 28 wunode O 29 stowe O 30 onfeng O 31 nænig O ||
 nis] is O || he ne mæge O 34 simble O || wilnade O 35 -ade O

- swiðe wundorlices lifes wer, þæs
 nama wæs Seuerus. se wæs sacerd
 in þære halgan cirican, seo wæs
 halig þære eadigan J þære clænan
 5 fæmnan *sancta* Marian. þa zelamp
 hit, þæt sum rice man bæd his
 ærendracan, þæt he swiðe hraðe
 to him come, forþon þe hit wæs
 swiðe neah his ende, þæt he mid
 10 his gebedum for his synnum þin-
 gode, J þæt (32a) he þa dæde be
 his agnum yflum mihte him ge-
 ldettan, J þæt he wære alysed
 mid dædbote fram his scyldum,
 15 ær þon þe he eode of lichaman.
 þa zelamp hit, þæt se mæssepreost
 wæs unwenlice abysgod wineard
 to settanne. þa cwæð he to þam
 ærendracan, þe him to comon:
 20 'zað ze beforan; ic eow cume
 æfter.' J þa þa he geseah, þæt
 him wæs in þam weorce lytles
 hwæt to lafe, he gedyde þa hwylce-
 hugu yldinge, to þon þæt he ze-
 25 fylde þæt medmycclæ weorc, þe
 þær to lafe wæs. J þa þæt ze-
 fylled wæs, þa ongan he feran to
 þam seocan men. J þa him gang-
 endum in þam wege him ongen
 30 geurnon þa ærendracan, þe him
 ær to comon, J wæron onzæn hine
 swiðe sarige gewordenæ J þus
 cwædon: 'la, fæder, to hwon la-
 tedeð þu? nelle þu nu beon ma

swyðe wundorlices lifes wer, þam
 wæs nama Seuerus. se wæs sacerd
 on þære cyricean, þe is hali þære
 eadigan Jodes cennestran J simle
 (29a) fæmnan *sancta* Marian. hit
 zelamp þa, þæt sum hires hla-
 ford becom to his endeniextan
 dæge. þa sende he ærendracan
 hraðlice to him J bæd, þæt he
 swyðe raðe come to him J mid
 his gebedum þingode for his synna,
 þæt he geworhtre dædbote J be-
 hreowsunge be his yfelum wurde
 alysed fram his gyltum, ær þam
 þe he ferde of lichaman. Ða ze-
 lamp hit, þæt se sacerd unmynd-
 lunga wearð abysgod wineard to
 settanne J cwæð to þam æren-
 dracan, þe him to comon: 'zað ze
 forð beforan; ic eow cume æfter.'
 Ða þa he geseah, þæt him on þam
 weorce wæs sum þing lytles to
 lafe, þa dyde he sume lytle yl-
 dinge, to þam þæt he zeendode
 þæt lytle weorc, þe him þær to
 lafe wæs. J þa þæt zeendod wæs,
 þa ongan he faran to þam seocan
 men. soðlice þa him þyder gangen-
 dum on þam wege him onzæn un-
 non þa ærendracan, þe him ær to
 comon, J þus cwædon: 'la, fæder, for
 hwi latodest þu? ne swinc þu nu na

1 wunder- O 1—2 wer[] noma O 3 ciricean sio O 4 halgan O ||
 eadezan O 5 fæmnan f. O || -lomp O 6 þæt þisne sum O || mon O || bæd
 wið his O 7 ærendwrecan O 8 cwome O 12 yflum he meahte O || zeand-
 dettan O 13 þætte O || onlysed O 14 from O 15 -homan O 16 -lomp O
 17 (wineard) H 18 -anne J þa O 19 cwomon O 20 beforan O 23 hwyl-
 cehugu] hwæthweza O 25 medmicle O 27 onzon O 28 gong- O 31 onzen
 O 33 to] for O 34 ma f. O

geswenced, forþon þe he is forð-
fered.' þa þis gehyrde se ȝodes
þeow, he ongan clypian mid myc-
cūm stefnum ȝ þus cwēpan, þæt
he sylfa wære cwymlend þæs
mannes. ȝ þa swa weopende eode,
oþ þæt he becom to þam forðfere-
nan lichaman ȝ hine sylfne þær
astrehte on eorðan mid tearum
beforan þæs deadan bære. ȝ he
þa swiðlice weop on þære eorðan
ȝ beot his heafod ȝ a clypode ȝ
cwæð, þæt he wære sylfa scyldig
his deaðes. þa semninga se þær
forðfered wæs onfeng his sawle,
ȝ þæt ȝesawon manige, þe þær
ymbstodon. hi sendon forð swiþe
wundorlice stefne ȝ ongunnon we-
pan for þam ȝefean, ȝ þa sona
acsodon hine hwær he wære, oþþe
hu he eft ȝecyrde. þa cwæð he
to þam, þe hine acsodon: 'þæt
wæron swiðe swearte men, þæt
me læddon, of þara muþe ȝ of
heora nosum eode þæt fuleste fyr,
þæt ic ne mihte nænigra þinga
aræfnian. ȝ hi me þa ȝelæddon
on swyþe (32b) þeostre stowe.
þa færinga sum ȝeong swyðe fæ-
gærre ȝesihþe man com þær mid
oþrum ongen us ȝangendum. se
cwæð to þam, þe me tuzon: 'ȝe-
lædaþ hine eft ham, forþon Seue-
rus se mæssepreost cwyþeð ȝ

mare, forþam þe he is eallinga forð-
fered.' þa þis gehyrde se ȝodes
ðeow, he ongan clypian mid my-
celum stefnum ȝ cwæð, þæt he
his cwymlend wære. witodlice 5
he becom þa wepende to þæs
forðfarenan mannes lice ȝ hine
sylfne mid tearum on eorðan
astrehte beforan þæs deadan bedde.
ða þa he swyðlice weop ȝ his hea- 10
fod beot on þa eorðan ȝ a clypode,
þæt he his deaðes scyldi wære,
þa færinga se þe þær forðfered
wæs onfeng his sawle. sona swa
þæt ȝesawon manega men, þe þær 15
ymbuton stodon, (29b) hi for þære
blisse ongunnon swyðor wepan forð
asendum stefnum micelre wund-
runge. þa þa hi hine axodon hwær
he wære, oððe hu he eft ȝecyrde, 20
þa cwæð he: 'þa wæron swiðe
swearte men, þe me læddon, of
þara muðe ȝ of nosum uteode þæt
fuluste fyr, þæt ic na aræfnian ne
mihte. ða þa hi me þurh swyðe 25
þystre stowa ȝelæddon, þa færinga
us utȝangendum com onȝean sum
iungling mid fiðerum swiðe fæ-
gærre ȝesihðe, se cwæð to þam,
þe me tuzon: 'ȝelædað hine eft 30
ham onȝean, forþam þe Seue-
rus mæssepreost hine bewepð ȝ

3 -ȝann :: (he *rad.*) clypian *H*, ongon clipian *O* || miclum *O* 5 cwilme ||
þæs *O* 6 mon- *O* || wepende *O* 7 -cwom to ð || forðferdan *O* 8 -homan *O*
9 in *O* 11 in *O* 12-13 ȝ cwæð *f.* *O* || sylfe *C* 14 samn- *O* || þær *aus* þe þ *O*
16 ȝeseȝon mon- *O* || þ(ær) (*vom rubr.*) *O* 17-18 sen(29b) || lice *O* || licu *C*
19 for || ȝefean *O* 20 -don hi hine *O* 20-21 oððe || he *O* || -cirde *O* 21-22
he eft to þon *O* || acsodon || frunon *O* 23 menn þe me *O* 24 ðara *O* 25 hiora
O || fuloste *O* 26 meahte nænige *O* 27 -nan *O* || læddon *O* 28 swiðe *O* ||
þystre *O* 29 (ȝ)eong (ȝ *vom rubr.*) *O* || swiðe fægærre *O* 30 mon *O* 31 ȝon-
gendum *O* 32 me læddon ȝ tuzon *O* 33 eft :: m forðon *O* 34 cwepeð *O*

mæneþ his sawle 7 mid tearum
 biddeð, þæt him drihten þa for-
 gife.' þa sona Seuerus aras of
 þære eorðan, 7 dondum þam cwi-
 5 can men dædbote he forgæf him
 þone fultum his azenra þingunza.
 7 he þa se seoca mann eft acwi-
 cod dyde dædbote seofon dazas
 for his þam ær zefremedum syn-
 10 num, 7 þy eahtoðan dæge he ze-
 ferde bliðe of þam lichaman.
 zehoza nu, Petrus, ic þe bidde 7
 sceawa þisne mæssepreost, þe we
 nu ymbspræcon. forþon drihten
 15 let hine him swa leofne, þæt he
 ne zepolode, þæt he wære med-
 mycelne fyrst zeunrotsod. Petrus
 cwæð: 'þas wisan syndon swiðe
 to wundrianne, þa me wæron oþ
 20 þisne fyrst æfre bedizlode, 7 ic
 hi nu hwæpre ongyte. ac hwæt
 cwepaþ we, þæt þyllice weras ne
 mazon on þysum dazum beon fun-
 dene?' 7regorius him 7swarode:
 25 'ic wene, Petrus, þæt hit na zyt
 sy wana þæs, þæt þyslice mazon
 beon fundene in þyssere worulde, 7 ic
 eac þæt wat, þæt þa ne beoð na
 þyslice weras 7 þysum bufancwedenum
 zelice, þa þe ne mazon æt
 30 3ode abiddan, þæt hi wyrcean
 þyslicu wundru. ac witodlice þæt
 bið seo soðe æhtunz þæs mannes
 lifes in þam mægne his zodra weorca
 7 mægna, nalæs in æteownysse
 para foretacna. swa þeh syndon
 full manega, þa þe nænezu
 wundra wyrcað 7 þonne hwæpre
 næron na unzemæccan þam,
 þe þa foretacnu doð.' Petrus
 cwæð: 'ic þe frigne, hwanon

heofað, soðlice drihten hine hæfð
 forgifen his tearum.' witodlice
 Seuerus sona of þære eorðan
 aras, 7 dondum þam zeedcuke-
 dan dædbote he him forzeaf
 fultum his azenre þingunze. 7 þa
 þa se edcukeda seoca seofon da-
 zas dyde dædbote 7 behreosunze
 for his ær zefremodum zyltum,
 þa on þam eahteoðan dæge ferde
 he bliðe of þam lichaman. be-
 sceawa nu, ic þe bidde, Petrus,
 þysne Seuerum, be þam we nu
 sprecað, þone drihten let him
 swa leofne, þæt he ne zepolode,
 þæt he furðon litelne fyrst wurde
 zeunrotsod.' Petrus cwæð: 'þas
 þinz syndon to wundrianne, þa
 me wæron a oð þis bedizlode.
 ac hwæt cweðað we, hwi hit
 sy, þæt þyllice weras ne mazon
 nu on þyssum dazum beon ze-
 mette?' 7regorius him andswarode:

4 dondum| he C 5 he f. C, -zeaf O || -zæf 7 him C 6 þingunza| ze-
 þinczða O 7 monn O || -cad O 10 zeferde| gewat O 11 -homan O 13 ze-
 sceawa O || þe| bi ðam O 14 ymb f. O || forþon þe dr. O 16 medmic- O
 17 -sad O 18 sindon O 19 -ienne O || wæron a oð O 20 æfre f. O || -lede
 O || 7 f. O 21 -zite O 22 þislice O || ne f. C || mazon nu in þis- O 25 na|
 no O || zit si wona O, wana (erstes a aus o) C || þæt monize þislice O
 26 þisse O || worlde O || 7 f. O || ne f. O || na| no O 27 þisum O || -cwedenan
 O 28 wyrcean pilce O 29 mon- O || mæzene O || worca O 30 nalles O ||
 æteawnesse O || þeah sin- O 31 ful (30a) monize O || nænezu wundru
 wyrceað O, nænezu f. C 31-32 þon|| zemæcce O || ic þe|| hwon- O

me mæge beon þis ȝeȝybed, þæt sume syndon, þa þe nana (33a) wundru ne wyrcað J þonne hwæðre næron ungelice þam, þe hi wyrcaþ? Ȝregorius him Iswarode: 'ac cwyðst þu, þæt þu nyte, þæt Paulus se apostol is broður in þam apostolican ealdordome Petre þam yldestan þara apostola?' Petrus cwæð: 'ȝenoh ȝeradelice 5 ic wat J me nænig twoe is, þæt þeh þe Paulus wære se medmesta J latost ȝecoren þara apostola, þonne hwæðre he wan ma eallum þam oðrum apostolum.' Ȝregorius him Iswarode: 'þæt þu þe sylfa ȝemynest J onȝytest ȝenoh wel, þæt Petrus se apostol eode mid drigum fotum ofer þone sæ, J Paulus ȝeprowade scipȝebroc in þam sæ. ȝe- 10 þenc þe nu, þæt þæt wæs eall an ȝesceaft þæs strangan sæs: þær Paulus ne mihte mid scipe faran, þær Petrus eode mid drigum fotum. emne þæt us openlice cuþ is, þæt þeh þe heora æȝðres mægen wære ungelic oþrum, þonne hwæpre heora æȝþres med J ȝeearnunȝ nis naht unȝemæcce on heofonum.' Petrus cwæð: 'ic þe andette, þæt 15 me eallunga swiðe wel licað þæt þu saȝast, J ic nu openlice onȝæt, þæt þara ȝodra manna lif J þeawas wæron ma to secanne J to wilnigenne þonne heora wundru. ac forþon þa wundru, þe þonne ȝe-weorðað, bringað symble þa ȝewitnysse þæs ȝodan lifes, þy ic bidde ȝyt, ȝif hwylce syn þe cuþe þara haligra wyrda, þæt þu secȝe to þon 20 þæt þu me hingriende fede J trymme þurh þa bysene ȝodra weorca.' Ȝregorius him Iswarode: 'ic wolde asecȝan hwylcehuȝu wisan to heren- nesse ures alysendes be þæs arwyrðan weres wundrum Benedictes. ac ic ȝeseo, þæt þeos Iwearde tid þyses dæȝes ne mæȝ us ȝeniht- sumian (33b) ne ȝelæstan to þysum bysenum. ac eft we sprecað þis 25 freolicor J bealdlicor, ȝif we nimað oþerne fruman foreweardre bec þissera æfterfylȝendra spella.

1 mæȝȝe þis beon O || nana | nænig | w. O 2 ne f. O || -ceað O 3 wir-
ceað O || ac f. O || cwist O 4 þæt | þætte O || broþor O || ealdord | me O
5 ild- O || þara (apl) (vom rubr.) O || Petru | ð ȝenoh O || -radlice O 6 me:
nænig (ein strich rad.) C || þætte þeah O || medmesta | niþemesta O 7 won
O 8 þe f. O 9 þætte Petrus O 11 st(r)onȝan O 12 meah- O || drig-
ium O 13 cuð is openlice O || ðeah O || hira O 14 hira O 15 noht un-
gelice in heofenum O 16 -linga O || onȝeat O 17 monna O || ma | me O ||
secȝanne O || -nienne O 18 hyra wundor O || zwischen wundru und ac etwa
8 buchst. rad. C || forþam O || þa f. O || wundor O || -wurðað O 19 bringað
symle O || -nesse O || þy | þi O 20 ȝit O || hwilce sin O || þu þa asecȝe O
21 -iendne O || fede ma J O || try | me O 22 wolde þe asec- O || hw. wisan |
hwæthweȝa O 23 usses O || alysendes (n auf ras.) C || arwur- O 23—24 -ctes
(30b) | wearde O || þisses O 24—25 ȝenihtsu | e ȝelæstan O || þissum O
26 freo | cor J O || bald- O || neomað O 27 þissa O

Nu is geendod seo forme boc heora tvegra gespræces 3regories
 þæs papan 1 Petres his diacones, 1 her on þysan oþran leafe onginð
 seo æftere boc heora gespræces be manigfealdum wundrum þæs æadi-
 gan weres 1 þæs æfæstan abbudes sancte Benedictes.

1 [u is geendad sio O || hiora tvegra zespreces O '1—2 3regorius þ[pan
 on Petres O || on þysan oþran leafe] beneoþan O || onginneð O 3 boc eac
 hiora O || mon- O || eadigan O 4 -bodes O || *die übrige seite leer O; die
 übrige seite urspr. leer, aber nach Benedictes liest man jetzt: Explicit liber
 primus dialogorum beati Gregorij pape und unten: Incipit liber secundus
 dialogorum beati Gregorij pape (14. jhd.) C.*

H.

- (30a) X. Hu he adwæscte *þæt* gedwimorlice fyr.
 XI. Hu he gehælde þone cnapan, þe wæs mid hryre tocwysed.
 XII. Hu þa gebroðra æton 1 druncan buton leafe.
 XIII. Be Ualentinianes breðer.
 XIV. Hu he arasode þa hiwunge Totillan cininge. 5
 XV. Be þære witegunge, þe wæs geworden be þam ylcan cininge Totillan.
 XVI. Hu he alydde þone preost fram deofle.
 XVII. Hu he witegode be his mynstres toworpenness.
 XVIII. Hu he þurh gast wiste þa behyddan flaxan. 10
 XIX. Hu se 3odes þeow onfeng þa sceatas.
 XX. Hu he oncneow þurh gast þæs cnapan modinysse.
 XXI. Hu þa twa hund mittena melewes wæron fundene æt þam mynstergeate.
 XXII. Hu he þurh gesihþe gedihte þa mynstertimbrunge neah 15 Terracine.
 XXIII. Hu þa 3odes þeowena æfter deaðe wurdon amansumode.
 XXIV. Hu se eorðe awearp þone munuccnapan of his byrgenne.
 XXV. Hu se munuc gemette þone dracan, þa þe he of mynstre ut gewat. 20
 XXVI. Hu he gehælde þone man fram þære micelan adle.
 XXVII. Hu þa scillingas wurdon þurh wundor a3ifene þam biddendum.
 XXVIII. Hu *þæt* 3laesfæt wæs aworpen uppon þa stanas 1 næs tobroken. 25
 XXIX. Hu seo æmtige kyf wearð mid ele gefylled.
 XXX. Hu he alydde þone munuc fram deofle.
 XXXI. Hu he mid his eazum unband þone ceorl.
 XXXII. Hu he awehte þone deadan.

XXXIII. Be Scolastican wundre his swustor.

XXXIV. Hu he geseah his swustor sawle, hu heo utferde of lichaman.

5 XXXV. Hu he geseah ealne middaneard under anum leoman J Germanes bisceopes sawle.

XXXVI. Hu he awrat munuca reȝol.

XXXVII. Hu he witeȝode þam broðrum be his forðfore.

XXXVIII. Hu þæt wode wif wearð ȝehæled æt his scræfe.

Her endiað þa capitulas þære æftran boce.

10 (H. 30b) Her onginneð seo æftre boc dialogorum be life J wun-
drum sanctus Benedictes abbodes.

C.

(34a) Her yrneð up se æftra
stream þære ȝodecundan spræce,
se cymð of þære rynelan þæs
15 ȝastlican æsprynȝes J þam halȝan
ȝaste forȝeofendum ȝæþ þurh þa
oferȝyldan weoloras þæs eadigan J
þæs apostolican weres sancte Ȝre-
ȝories, se mid Ȝrecum Crysotho-
20 mas is ȝehaten, to þon þæt þurh
þa toflowendnysse þæs ylcan strea-
mes sy onlihte J ȝeþenede þa in-
ȝeþancas ȝeleaffulra breosta. þy-
sum wordum se ilca ȝyldenmuða
25 Ȝregorius wæs sprecende J þus
cwæþ: 'sum wæs swyfe arwyrðes
lifes wer, se wæs mid Ȝodes ȝife
ȝebletsod J be naman Benedictus
ȝenemned, þæt is on Englisc se
30 ȝebletsoda. se sona of þære tide
his cnihtades wæs healdende J

H.

Her uppyrneð se æftera stream
ðære ȝodecundan spræce, se cymð
of þam burnon þæs ȝastlican wylles
J þurh þæs halȝan ȝastes ȝife ȝæð
þurh þa oferȝyldan weleras þæs
eadigan J þæs apostolican weres
sancte Ȝregories, se mid Ȝrecum
is ȝenemned Crysothomas, to
þam þæt þurh þa toflowennysse
þæs ylcan streames beon onlihte
J ȝeþenede þa innȝeþancas ȝe-
leaffulra breosta. þysum wordum
se ylca ȝyldenmuða Ȝregorius wæs
sprekende J þus cwæð: 'sum wæs
arwyrðes lifes wer, se wæs mid
Ȝodes ȝife ȝebledsod J be naman
ȝenemned Benedictus, þæt is on
Englisc se ȝebletsoda. se of þære
tide his cnihtades wæs berende

(31a) *am oberen rande des blattes*: Incipit liber secu[] O 12 h[r] O ||
yrnet upp se æft[]stream, str *undeutlich* O 14 cymet O || rynelan] burnan O
15 æsprynȝes O 16 -ȝif- O 17 weleras O || -eȝan O 20 is hat- O 21 to-
flownesse O || il- O 22 se onliht J ȝeþæned þa þonc- O 23 þis- O 24 ȝylde[]m-
O 25 sum, s vom *rubric. vergessen* H 26 swiðe O || -wurð- O

donde swyðe gedafenlice ylde on
his peawum, J ne sealde he his
mod nænigum unrihtum. ac he
wæs þa ȝyt on pyssere eorðan
geseted, þæt he mihte hwilwend-
lice lifizean, swa ma manna doð.
he þa sona forseah þisne middan-
eard mid his blostman, efne
swylce he naht J adruȝod wære.
he wæs ȝeboren of freon J of æpe-
lum cynne Nursize pære mæȝðe,
J he wæs befæsted to Rome-
byrig, þæt he sceolde boccræftas J
ȝewrita wisdomas leornian. ac þa
þa he ȝeseah manize men ȝan
purh þa stæphlypan heora uncysta,
his aȝnum fet he wiðteah, pone
he asette ær swa swa in þam
inȝange pisses middaneardes. þam
he wiðbræȝd, py læs hit ȝelumpe,
þæt hwæt unrihtes hine ȝehrine
of his aȝenum ȝepohte J un-
ȝewitnyse, J he þonne sylfa æfter
þon eall ȝeeode in mycele for-
spildnyse. J þa forsæȝenum (34b)
þam onȝinnum þara boccræfta, he
forlet his hus J his fæder æhta J
ȝewilnode, þæt he ȝode anum
licode. he sohte J ȝeeas pone had
J ȝeȝyrelan pæs halȝan munuclifes
J him þa ȝewat swiþe ȝewisful-
lice, swilce he unwis wære, J ferde
swa unȝelæred swyþe snotorlice.

ealdlice heortan J oferstah his
ylde mid ȝodum peawum J ne
sealde his mod to nanum unrihtum
luste. ac þa þa he wæs þa ȝita
on pissere eorðan, þæt he mihte 5
freolice brucan hwilwendlicra þinga,
þa forseah he pysne middaneard
mid his blostman, eallunga swilce
he forsearod J forscrunkn wære.
he wæs ȝeboren of freoȝum J 10
of æðelum kynrene of Nursie pære
mæȝðe J wæs befæsted to Rome-
byrig to leornienne pær boccræftas
J ȝewrita wisdom. ac þa þa he
on þam ȝeseah fela manna faran 15
purh þa stæðhlepan hyra leahtra,
þa wiðteah he his aȝenum fet,
pone he ær asette swilce on inn-
ȝange middaneardes. þam he wið-
(31a) bræd, pe læs hwæt unrihtes 20
hine on his ȝeþance ȝehrine, J he
sylf syððon ferde eall on micele
forspillednyse. witodlice forse-
wenum biȝenȝum þara boccræfta
he forlet his fæder hus J æhta J 25
ȝewilnode, þæt he ȝode anum
ȝelicode, J sohte him þone ȝe-
ȝyrelan halizre drohtunȝe. he
ȝewat þanone swiðe ȝewissfullice,
swilce he unȝewis wære, J ferde 30
swyðe wislice swa unȝelæred.

1 þeonde swiðe ȝedefelice O || eldo O 2 he f. O 3 næneȝ- O || unrih-,
r aus w? C 3—4 un. lustum ond eac h. w. ða ȝiet O || disse O 5 þæt] þæs
O || meah- O || hwilend- O || lifȝ- O 6 monna det O 7 þa ȝeo sona C || mid-
danȝ- O 9 naht adru- O 9—10 w. J he O || freom O 11 -siae O 13 sceold
boc- O 14 ȝew. leornian J wisdom J eac þa O 15 moniȝ]menn O 16 hiora O
18 in(n)ȝ- H 19 inȝonȝe þisse O || middanȝ- O 19—20 þa] he O || -ið- auf
ras. O 22 aȝn- O || ond inȝewitnesse O 24 ȝeide O || mycelre C, miclum O ||
forspildnyssum C, forspilnisse O 25 J eac þa O 26 -ȝyn- O 28—29 ȝew.
(31b)] J he O, spuren von -icode erhalten O 30 ȝeȝe]ðæs O 31—32 swiðe ȝe-
]sfulli]swylce O || unȝewis O 33 -ed]wiðe O || -ter- O

ne leornode ic sylf na ealle þa
 dæda þyses godan weres, ac þa
 feawa, þe ic secge, ic onzæt æt
 feowrum his zingrum, þa hit me
 5 sædon, witodlice fram Constantine
 þam swyþe arwurðan were, se him
 æfterfylizde in þæs mynstres riht-
 inge J hlaforddome, J eac swylce
 ic hit gehyrde fram Ualentine, se
 10 manega zær wæs fore þam myn-
 stre æt Latrane, J fram Simplicio,
 se wæs þrydda þe rihte æfter him
 Benedicte his zesomnunge, J eac
 ic hit zefrægn æt Honorate, se nu
 15 gyt todæge is fore þam ylcan
 mynstre, in þam se ylca wer wæs
 drohtniende. witodlice se halga
 wer Benedictus zepohte, þæt he
 forlete þa ongin þæra boccræfta.
 20 he zesohhte westennu, J his fostor-
 moder ane wæs him fylgende,
 forþon þe heo hine swyðe zeorn-
 lice lufode. J þa þa hi becomon
 to þære stowe, þe is zenemned
 25 Effide, hi wunodon þær mid ma-
 nizum arwyrdum werum. þa we-
 ras hæfdon hi sylfe þær mid lufan
 in þære cyrican þæs eadigan
 apostoles *sancte Petres*.

ne leornode ic na ealle þyses hal-
 gan weres dæda, ac þa feawa, þe
 ic cyððe, ic oncneow æt his feower
 zingrum, þe hit me rehton, þæt
 is æt þam swyðe arwurðan were
 Constantine, se him æfterfylizde
 on þæs mynstres ealdordome, J
 eac ic hit gehyrde æt Ualentiniane,
 se wæs mænig zear ealdor þæs
 mynstres æt Laterane, J fram
 Simplicio, se wæs þridda þe æfter
 Benedicte rihte his zesomnunge,
 J eac ic hit zeaxode æt Honorate,
 se nu gita is ealdor þæs mynstres,
 on þam se ylca wer ær droht-
 node. witodlice þa þa se halga
 wer Benedictus eallunga forlet to
 leornienne þa boccræftas, þa ze-
 teohhode he to secenne westen-
 stowa, J his fostormodur ana him
 fylizde, forþam þe heo hine swiðe
 zeornlice lufode. þa þa hi be-
 comon to þære stowe, þe is ze-
 nemned Effide, þa gewunodon hi
 þær mid manegum wurðfullum
 werum. þa weras hi þær mid
 soðre lufe gehæfdon on þæs eadi-
 gan Petres cyricean.

30 I. Hu he zeedstaðelode þæt tobrokene hridder.

Ða zelamp hit, þæt seo fore-
 cwedene fostermoder þæs halgan
 weres abæd an hriddern hire

Ða zelamp hit, þæt seo fore-
 cwedene ðæs halgan weres fostor-
 modur abæd an hridder (31b) hire

1 no alle O 2 dæde þisses O 3 fean O || onzæt O 4 feower- O ||
 giuncrum O 5 sæzdon O || weot- O || from O || -ino O 6 swiðe O 7 -fylz- O ||
 ryh- O 8 J æc swilce O 9 from O || -ino O 10 wæs monizu zer O
 11 Latipane O || from Symplic(i)o O || (þe) H 12 þrydde C, þridda O || ryhte O
 13 -uncze O 16 ilca O 17 -ohtien- O || w. þa se O 19 ðara O 20 westen
 J O || -dor O 21 ana O || hine O || fylzien- O 22 hio O || swiðe O 23 hie
 O 24 stowwe O || nem- O 25 hie zewunade O || monegum O 27 gehæf- O ||
 hie sylue O || lufon O 28 cyricean O || eadgan O 29 scæ O 31 ða hi on
 ðam westene wæron ða zelamp O 32 -tormodur O 33 (h)ridder H || hiere O

to læne æt oðrum wife hire neah-
gebyrene, to þon *þæt* heo mihte
sum dæl hwætes on geclænsian. þa
wearþ *þæt* ofer þære þylinge un-
wærlice forlæten, *þæt* hit (35a)
for sumum ungetymum wearð to-
brocen *þæt* todæled on twa styccu.
þa sona swa *þæt* eft cyrrende wif
his fostormodur gemette hit to-
slegen, heo ongan swyþlice wepan,
forþon þe heo geseah tobrocen *þæt*
fæt, þe heo ær to læne onfeng.
þæt Benedictus se æfæsta *þæt* se
arfulla cniht, þa þa he geseah his
fostormoder wepan, he wæs sona
hire sare efensariȝ *þæt* genam þa
butu þa sticcu mid him þæs to-
brocenan hriddres *þæt* hine sylfne
astrehte mid tearum on his gebed.
sona swa he aras fram his gebede,
he funde *þæt* fæt þær neah him
swagesund, *þæt* hi ne mihton on
him nænige swaðe findan þæs
bryces. *þæt* he þa sona wæs fre-
friende his fostormoder swiðe lipe-
lice *þæt* hire aȝef *þæt* hriddern
gesund, *þæt* he ær æt hire nam
tobrocen. seo wise in þære stowe
wæs ongyten fram eallum þam,
þe þær eardodon, *þæt* in swa mycelre
wundrunge gehæfd, *þæt* þa land-
leode on þære stowe ahengon *þæt*
ilce hriddern in ðære cyrcan in-
gange, to þon *þæt* þa Iweardan

to læne æt oðrum wife hyre neah-
geburene to feormianne sumne dæl
hwætes. þa wearð hit ofer þære
þylinge unwærlice forlæten, *þæt*
hit for sumon ungelimpe wearð 5
tobrocen *þæt* wæs swa gemeted, *þæt*
hit wæs todæled on twa sticcu.
sona swa his eft cyrrende fostor-
modor gemette hit swa toslagen,
heo ongan swiðlice wepan, for- 10
þam þe heo geseah tobrocen *þæt*
fæt, þe heo ær to læne onfeng.
soðlice þa þa se eawfæsta *þæt* se
arfulla cniht Benedictus geseah
his fostormoder wepan, þa wearð 15
he sona hyre sare efensariȝ *þæt* ge-
nam mid him butu þa sticcu þæs
tobroceanan hridderes *þæt* hine sylfne
mid tearum on his gebed astrehte.
he þa eft of his gebede arisende 20
gemette wið hine *þæt* fæt swa
gehal, *þæt* on him ne mihton beon
fundene nane swaðu þæs bryces.
þæt he þa sona his fostormoder
swiðe liðelice gefrefrode *þæt* hire 25
aȝeaf gehal *þæt* hriddern, þe he
ær æt hire tobrocen genam. þeos
dæd þa wearð cuð eallum þam,
þe on þære stowe wunedon, *þæt* wæs
gehæfd on swa micelre wundrunge, 30
þæt þære stowe landleodan *þæt*
ylce hriddern ahengon on þære
cyricean innange, to þam *þæt*
ægðer ge þa þe þær þa andwearde

1 -enne O 2-3 hio meahte hwylenehugu hwæte O 4 þilincge O 6 -t(y)m-
O 7 ond swa *þæt* hit wæs todæled in tu stycciu O 8 cer- O || wif wif J
wæs O 9 -dor O || hit swa toslægen O 10 hio ongon O || swið- O 11 fo[-
don þe hio O 11-12 geseah his heo hit O || -feȝn O 13 arfæs- O 14 ar-
fulla arwyrða O || ȝe(32a)seah O 15 -dor O 16 h[] ond genom O 17 sticce[]
H, stycciu O 18 hr[] O 19 in O || gebede O 20 ar[] from O 21 fond O ||
fet O || ðar O 22 hio O 22-23 meahte in h. ænȝe O 25 -dor O 26 aȝef O
28 sio O 29 ongetenu from O 30 ðar eardedan O || mic- O 31 -uncȝe O ||
hæfd(on) ðætte O || -liode O 32 on in O || -gan O 33 cyricean inȝon- O
34 *þæt* ðætte O

- ealle J eac þa æfterfylgendan on-
 zætan, *þæt* *Benedictus* se cniht
 þa gife his drohtnoðes onzann
 fram swiðe mycelre lifes ful-
 5 fremednyse. *þæt* hridder þær
 wæs manega zær beforan heora
 eallra eazum J hangode ofer
 þære cyrcan duru a oþ þas
 tide þissera Langbeardena zewinnes. ac *Benedictus* zewilnode ma,
 10 *þæt* he þrowode þyses middaneardes yfel þonne þa herunza, J *þæt* he
 wære for 3ode swyþur mid zewinnum zeswænced, þonne he wære
 up ahafen on þam herungum þisses Jweardan lifes. J he þa dygollice
 wæs fleonde þa his fostormoder J zesohhte þa deozolnyssa þære westan
 stowe, (35b) J þæra nama is *Sublacus*, seo onbyrð on feowertigum
 15 mila of þissere Romaniscan byrig. þær weallað upp cealde wæteru
 J swiðe hluttre, J seo zenihtsumnes þær þæs wæteres byð ærest ze-
 somnod in widum seaðe, oþ *þæt* æt nexstan hit byð zegæred in
 myccele ea. J þa se halga man ferde þider fleonde, hine zemette sum
 munuc, þam wæs nama *Romanus*. se acsode hine hwider he higode,
 20 J mid þy þe he onzæt his wyllan, he zeheold J zehæl þa deozol-
 nyse mid him J him zefremode zedefenlicne fultum. he sealde him
 þone zephyrelan þæs halzan munuclifes J him þeznode swa swyðe
 swa alyfed wæs. J þa þa se 3odes wer becom to þære ylcan stowe,
 he sealde hine sylfne in *þæt* nearweste scræf J wunode þær þreo zær
 25 eallum mannum uncuþ buton *Romane* þam munuce. witodlice se
Romanus lifde J eardode naht feor þanon on anum mynstre under
Peodates regole þæs fæder. J eac swyþe arfullice þæs ylcan his
 fæder eazum he zestalode þa tid, J gif he hwilcne hlaf mihte ze-
 niman him sylfum to etane on zewissum dagum, he brohte þone

1 -dum O 1-2 onzætan þætte B. O 2-3 cniht þa zyue O || drohtnoð- O ||
 onzon O 4 from O || mic- O || fremednyse O 5 þær O 6 monizu O || gear O ||
 hiora O 7 ealra O || eazan O || -ade O 8 cyricean dura O 9 tid O || þioss ||
 Longbeardna O || ma || me O 10 -wod || þisses middanzeardes O || herenisse O ||
 11 swiður O || -swenc- O 12 upp ahauen mi || þam herenessum O || andwerd-
 O || diogoll- O 13 -dor O || diogolnesse O 14 ðære stowe nama O || sio on-
 bireð O || huhugu on flow- O 15 þisse O || wal- O || cald O 16 hluttern J
 ðonne sio O || zenyht- O || þær || þæt O || bið O || -nad O 17 nehtan O || bið
 zeger- O 18 micle O || þa ða se O || mon O 19 asca- O 20 mit ty þa O ||
 -zeat O || willan J zeheold O || diogolnesse O 21 -ede || (32b) || him, auch deutl.
 reste von sealde erhalten O 22 zeger- O || halezan || clifes O || þenade O ||
 swi- O 23 J ða || se O || ilc- O 24 nearweste || nehste O || gear O 25 mon-
 O || -nece O 26 noht swiðe feor ðanon in O 27 Adeodates O || swiðe O ||
 ilc- O || his f. O 28 zestapelode C || tide O || gif, i aus e. a. C || he f. O ||
 hlaf he meahhte O 29 self- O || etanne O

Benedicte. J þa to þam ylcan scræfe næs nan weġ fram Romanes mynstre, forþon þe þær oferhlifade micel stanclif. ac þa ġewunode Romanus, þæt he of þam ylcan stanclife let ofdune þone hlaf mid langum rape ġewriðenne. on þam rape wæs eac ġefæstnod sum litel belle, to þon þæt for þære bellan hleoðre se Ʒodes wer onġæte, 5 hwænne Romanus him þone hlaf brohte J ġegearwode. J he þonne onfeng þam hlafe J æt hine. ac se ealda feond onġan æfstigian þæs oðres lufan J eac þæs oþres ġereordnysse. þa sume dæġe, þa (36a) he ġeseah þone hlaf ofdune lætan, he wearp mid stane J tobræc þa bellan. J þonne hwæpre ne ablan Romanus na forþon, þæt he him ne 10 þegnode mid ġerisenlicum ġemetum. ac þa se ælmihtiga Ʒod wolde, þæt Romanus ġestilde fram þam ġewinne, J Benedicetes lif wære ġecyþed mannum to bysene, J þæt seo candel scine asetod ofer candel-stæf, to þan þæt heo lihte eallum þam, þe in Ʒodes huse wæron, hit ġelamp þa, þæt sum mæssepreost wæs feorr wuniende, se ġegear- 15 wode him sylfum ġereord in þa easterlican symbelnysse. þa wæs drihten ġeeadmodod, þæt he æteowde him þurh ġesihðe J þus cwæð: 'þu ġegearwodeþ þe nu wiste J bleomettas, J min þeowa is ġeond in þære stowe mid hunġre ġecwylmed.' þa sona aras he J in þære easterlican symbelnesse he hiġode to þære stowe mid þam mettum J 20 biġleofan, þe he him sylfum ær ġegearwode. J þa sohte þone Ʒodes wer ġeond ealle þa stæphlypan þara munta J ġeond þa holennesse þara dena J ġeond þa seapas J dicas þara landa. þa ġemette he hine lutian in anum scræfe. J hi þa dydon heora ġebedu heom betweoh J bletsigende þone ælmihtigan drihten hi heom tosomne ġesæton, J þa 25 æfter þam wynsumum lifes ġespræcum se mæssepreost þe þyder com cwæð to him: 'aris, min broðer, J þiġce wit J niman mete, forþon nu todæġ wæron eastran.' þam se Ʒodes wer Jwyrde J þus cwæð: 'ic wat, þæt hit eastron wæron, forþon ic ġeearnode, þæt ic þe ġeseon moste.' witodlice he wæs swa feorr ġeseted fram mannum, þæt he 30 nyste hwylcum dæġe seo eastor(36b)lice symbelnys wæs. J þa eft

1 ilc- O || næniġ w. from O || -nus O 2 -nade O 3 ilc- O 4 longe O || -ene C || on] in O || -nad O || sumu O 5 litelu O || onġæte O 6 zweites mal (J) O 7 -fencz O || onġon O || -iġean, vor i ein teil eines 8 oder d O 8 -nesse O 10 J þeah hwæð- O || blon O || na ðy ær þæt O || he him ne f. O 11 þe-nade O || -rys- O 12 ġescilde from ðam ġeswince O || -tus O || cyðed O 13 mon- O || þætte O 14 ðon O || hio O 15 -lomp O 16 self- O || -ordnesse O || eartorlic- C, eaderlic- O || -nesse O 17 dr. (33a)ġeaðmodad O || -ywde hine O 17—18 ġesi||ġearwast O || J met- O || þeow O 19 ðæ||we O 20 eartorlic- (zweites r aus e. a. ?) C, east||lic- O || he hoġo- O 21 ondyfenum O || self- O 22 holnessa ðæra O 23 dica O 24 didon hyra O || him O || -twih O || -siende O 25 dr. J hi C || him O 26 -suman O || -sprec- O 26—27 m. cwæð þe ðider to him com O || -ðor O || þicġen O || -men O 28 todæġe O || -stron O || -werde O 29 ġegearn- O 30 from mon- O 31 hwylce O || se C || eartorlica C, easterlice O || -nes O

- se arwyrða mæssepreost him to cwæð: 'soðlice ic þe cyðe, þæt þis is se eastorlica dæg þære drihtenlican æriste, I þe na geriseþ, þæt þu fæste I þe fram mettum wiðhæbbe, forþon þe ic wæs to þisum hider onsænded, þæt wit nyman I geþigcan samod þa gife þæs æl-
 5 mihtigan drihtnes.' I hi þa bletsigende heora Ʒod onfenzcon þam mete I pigdon. I þa gefylledre þære gereordnesse I þam zesprecum se mæssepreost him gewat eft to his azenre cyrican. ac hit zelamp on oðre tid, þæt þisne lutizendne in þam scræfe þa hyrdas gemetton, I þa zesawon hi hine þurh þa scealdþyfelas mid fellum gezgyredne.
 10 hi wendon I zelyfdon, þæt hit sum wilde deor wære. ac hwæðre ongytende þone Ʒodes wer manize heora wæron gewende fram þam dreorlican mode to arfæstnysse gife, I æt nexstan his nama wæs cuð geond ealle þa neahstowa. I þa wæs geworden of þære tide, þæt he wæs zeneosod fram manegum mannum, þa brohton him lichamlice
 15 mettas I symble of his muðe namon I heom ham bæron in heora breoste þa bigleofan þæs ecan lifes.

II.

- Eac him zelamp sume dæge, þa þa he wæs ana, þæt him wæs æt se costere. soðlice him com to sum swyþe sweart I lytel fugel, se is on folcisc prostle gehaten. se onzann flozettan I fipercian ymb
 20 his ansyne I swiþe zemaglice zefeol on þæs halgan mannes Ʒwlitan, swa þæt heo mihte beon mid þære hande befangen, Ʒif se halga werr hi niman wolde. ac þa awrat he Cristes rode(37a)tacn, I se fugel sona onweg gewat. I þa onweg zewitendum þam ylcan fugele him wæs fyl- (32a) þam ylcan fugele him be-
 25 zende I on becom swa mycclu cost- com on swa mycel costnung his tung his lichaman, swa mycclu lichaman, swa mycel swa se hal- se halga wer næfre ær næs on- ga wer næfre ær ne onfunde. findende. þa æt nexstan he ze- þa æt nextan he zeseah sum seah sum wif, þæt zelædde se wif, þæt zelædde se awyrzgeda
 30 awyrzga gast beforan þam eagum gast beforan his modes eazan

1 arwyrða O || him sægde I cwæð O 2 easter- O, s aus r C || no O
 4 -send- O || wyt nimen O || -piczen O 5 bletsien- O || hyra O || -fencz- O
 6 zesprece O 7 -preo||him O || ciricean O || -lomp O 8 in O || tide O || lu-
 tiende O || -meton O 9 zesez- O || hyne O || -zir- O 10 wildeor O 10—11
 hwæl(33b)er mon- O || hire O 11—12 fro||orlican O || d(r)eor- C || -nesse
 gife ac þa æt nehstan||s noma O 13 Ʒiond O || -owe O 14 niosad O || mo-
 nizum mon- O || licum- O 15 -mle O || him O || bæran O || hiora O 16 big-
 leofe C, ondliefene O || ecean O 17 I eac O || su||dæge O || wæs zewites mal:
 w aus e. a. C 18 swi- O 19 strosle haten O || onzon fleozende O || fider-
 zende ymbe O 20 ons- O || swiðe O || zefeol an O || mon- O 21 hio meahthe O ||
 honda zefonzen O || wer O 22 (wolde) O || -tacen O || on(d) O 23 awez O ||
 awez O 24 ilcan fugele O 25 miclu O 26 -hom- O || miclu O 27—28 wæs
 on him fin- O || nehst- O 29 þæ ze zel- O 30 ða eazan O

his modes J mid swa mycelum
 fyre onælde þam 3odes þeowan
 þæt mod in þæs wifes ansyne,
 þæt he uneaðe hine sylfne 7eheold
 in his azenum breoste for ðam
 leze þæs wifes lufan. J eac swilce
 forneah he 7eþreodode, þæt he for-
 let þæt westen oferswiðed mid
 þam unrihtan luste. þa semninga
 wæs he gesewen J 7emiltsod fram
 þære upplican 7ife, J þa 7eseah
 he neah him þa þiccan scealdþy-
 felas weaxan netlenu J bremla.
 he ungyrede hine his hrægle J
 hine sylfne nacodne awearp J wy-
 lewede on þam ordum þara þorna
 J on þam tændlengum þara nete-
 lena, J þær þa wæs lange welwed,
 oþ þæt he 7ewundod wæs 7eond
 ealne his lichaman. eode þa of
 þam þornum, J þa þurh þære
 hyde-wunde he ut 7elædde of his
 lichaman þa wunde his modes,
 forþon he 7eteah þone synlust
 in his lichaman sar. J þa þa he
 barn witodlice utan, he adwæscte,
 þæt he unalyfedlice barn innan.
 witodlice he oferswiðde þa synne,
 forþon he swa onwænde þa hæte
 J þone synlust, þe him se ealda
 feond ongebrohte. þa of þære
 tide, swa swa he sylfa sæde æf-
 ter þon his 7ingrum, seo costung
 synlustes wæs atemed on him, swa

J mid swa mycelum fyre on hire
 hiwe onælde þæs 3odes þeowes
 mod, þæt he earfoðlice hine sylfne
 7eheold on his breoste for þam lige
 hyre lufe, swa þæt he forneah ofer- 5
 swyðed mid þam unrihtan luste
 þohte eallunga to forlætenne þæt
 westen. hwæt! þa færinga him
 to beseah seo upplice 7ifu, þæt
 he wearð to him sylfum 7ehwyr- 10
 fed. J þa 7eseah he þær neah
 him weaxan þicce scaldþyfelas
 netelena J bremla. he þa un-
 scrydde his reafe J hine sylfne
 nacodne awearp J wylede on þæra 15
 þorna ordum J on þæra netela
 tendingum J wæs þær þa 7ewyl-
 wed swa lange, oð þæt he þanon
 eode of him 7ewundod eallum lic-
 haman, J þurh þære hyde wunda 20
 he ateah of his lichaman his mo-
 des wunde, forþam þe he þone
 unlust 7eteah on his lichaman sar.
 J þa þa he wel witelice barn utan,
 þa adwæscte he þæt, þæt he una- 25
 lyfedlice barn innan. he ofer-
 swyðde þa synne, forþam þe he
 swa onwende þa ontendnysse. wi-
 todlice of þære tide seo costnung þæs
 unlustes wæs 7ewyld on him, swa 30

1 mid f. O || miccle O 2 inæl- O || þeowe O 3 -sine O 4 self- O
 5 azen- O 6 lige O || swylce O 7 7eprowode O 8 þa westene O 9 þam] þi
 O || sæm- O 10 sewen O || -mil(t)sad from O 11 upl- O 12 he þær neah O
 13 nytelena O || bremla O 14 on3- O || h. sylfne h. O 15 self- O || þære H ||
 wylede O 16 in O || þæra O 17 in O || tendline3um O || nytelena O 18 longe
 wyl- O 19 -od, d aus e. a. O || wæs f. O || 7eond O 20 ealne þone lichom-
 O || iode O || þa f. O 23 -hom- O 24 þone(34a)syn- O 25 -homan O 25-26
 he]he adw- O 27 þæt f. O || born O 28 he]swiðde O || þ]ne O 29 -wen-
 O 30 ðone syn]þe O || s[æ]l O 32 sæ3de O 33 -unc3 O 34 in O

þæt he pyslices naht on him syl-
 fum næfre ofer þæt ne onzæt.
 (37b) þa æfter þan ongunnon ma-
 nige men forlætan þisne middan-
 5 eard J efston to his lareowdome.
 J he wæs freo þa fram þære un-
 cyste deofles costunze J eallunga
 mid rihte wæs geworden mæzna
 lareow. be þon wæs þurh Moyses
 10 beboden, þæt þa diaconas sceoldon
 þegnian fram fif J twentigum win-
 tra J ofer þæt, J þonne of þam
 fiftigoðan zære hi mihton beon
 hyrdas þara fata J madma þæs
 15 temples.' Petrus cwæð: 'nu me
 betwyh læteð hwæthugu Jzyses
 þyssere forðlæddan cyðnyse. ac
 þonne hwæpre ic bidde, þæt me
 þis zeredelicor sy gerihted.' Jre-
 20 gorius him Jswarode: 'cuþ þæt
 is, Petrus, þæt in zeogoðhade þæs
 lichaman costunz wealleþ, J þonne
 fram þam fiftigoðan zeare colað
 seo hæte þæs lichaman. witod-
 25 lice þa halzan fatu syndon ze-
 leaffulra manna mod. forþon þa
 gecorenan, þonne hi beoþ þa zyt
 in costunze heora lichaman, heom
 is neodþearf, þæt hi syn under-
 30 þeodde J þeowian oðrum mannum
 J syn mid þegnungum J zewinnum
 zeswencte. J þonne æfter þæt on

swa he syððon his zingrum sæde,
 swa þæt he swilces (32b) nan
 þinz næfre ofer þæt on him syl-
 fum ne zefredde. æfter þam on-
 gunnon fela manna eallunga for-
 lætan þysne middaneard J efstan
 to his lareowdome. cuðlice he
 wæs þa freoh fram leahtre þære
 costnunge J wæs eallunga rihtlice
 geworden mægena lareow. be þam
 eac wæs þurh Moysen beboden,
 þæt þa diaconas sceoldon þenian
 fram fif J twentigum wintra J ofer
 þæt, J þonne of þam fiftigoðan
 zeare hi mihton beon hyrdas þara
 fata J madma þæs temples'. Pet-
 rus cwæð: 'witodlice eallunga me
 nu betweoh læteð be sumum dæle
 andzites þysre forð zelæddan cyð-
 nyse. ac swa þeah ic bidde, þæt
 me þis sy fullicor zetrahtnod.' Jre-
 gorius him andswarode: 'cuð
 þæt is, Petrus, þæt on zeogoðhade
 þæs lichaman costunz wealleð, J
 fram þam fiftigoðan zeare colað
 þæs lichaman hæte. soðlice þa
 halzan fatu syndon zealeaffullra
 manna mod. eornostlice þam ze-
 corenum, þe beoð þonne zita on
 costnunge hyra lichaman, him is
 nedþearf, þæt hi beon underþeodde
 J þeowian oðrum mannum, J þæt
 hi beon zeswencede mid þenungum
 J mid zeswinceum. J þonne on

1 noht in O || self- O 2 ne f. O || -zeat O 3 þan f. O || mon- O
 4 -danzearð O 5 -stan O 6 þara uncysta C 7 -ncze O 8 -zena O 10 þætte
 O || dea- O 11 þenian O || from O 12 -nos H 13 -teoz- O || zeare O ||
 mea]ton O 16 (be)twyh C, betwih O || -hweza O 17 þisse O || -lætenan O ||
 -nesse O 18 hwæðere O 19 zeredelicor O || si O || gerihted] zereced O
 21 iozod- O 22 -hom- O || -ncz O 23 from O || þam f. O || -tioz- O 24 si
 O || -hom- O 25 fatu f. O || sind- O 26 manna f. C, monna O 27 þa] þonne
 O 28 hira O || -hom- O || him O 29 ned- O || sin O 30 þeowzen O || mon-
 O 31 sin O || þeninz- O 32 æfter] ofer O

þære smyltan ylde þæs modes,
þonne seo hæte þære costunze on-
weg gewiteð, hi beoð para fata
hyrdas, forþon hi beoþ sawla la-
reowas.' Petrus cwæð: 'ic þe J-
dette, þæt me licað þæt þu sægst.
ac forþon þe þu nu unluce þa locu
pissere forðbrohtan cyðnyse, ic
þe bidde, þæt þu scule geondyrnan
zyt þa þe syndon ungunnene be
þam life þæs rihtwisan mannes.'

smyltre ylde hyra modes eallunga
aweg gewiteð seo hæte þære
costunze, þonne beoð hi hyrdas
para fata, forþam þe hi beoð
þonne sawla lareowas'. Petrus 5
cwæð: 'ic andette, þæt me licað
þæt þæt þu sægst. ac forþam þe
þu geopenodest (33a) þæt loc þysre
forðbrohtan cyðnyse, ic bidde,
þæt þu sceole geondyrnan þa þing, 10
þe syndon ongunnene be þæs riht-
wisan mannes life.

III. Hu he tobræc þæt glæsene fæt mid rodetacne.

Gregorius him Jswarode: 'witod-
lice onweg gewitendre þære cost-
unze, se ȝodes wer swa swa
wel beganum lande J upp aloce-
num þorum he sealde swiðe
soðlice þone wæstm of þam æcere
ȝodra weorca, J þa for þære weorð-
mynde þæs healican lifes his nama
(38a) wæs swiðe ȝemærsod. þa
naht feorr þam wæs sum mynster;
þæs mynstres ȝesomnunze fæder
wæs forðfered, J þa eall seo ȝe-
somnung of þam mynstre cwom
to þam arwurðan Benedicte J
gewilnodon to him mid mycelum
benum, þæt he þam mynstre
beon scolde fore. J he þa se
ȝodes wer wæs lange wiðsa-
cende J hit eldode J heom be-
foran sæde, þæt his þeawum ne
mihton ȝeþwærigean þa þeawas
para ȝebroðra. ac oferswiðed æt

Gregorius him andswarode: 'wi-
todlice aweg gewitendre þære cost- 15
nunze se ȝodes wer swa swa up
alokenum þorum J wel beganum
lande he sealde swiðe ȝenihtsumne
wæstm of þam ækere haligra mæ-
ga, swa þæt his nama wearð ȝe- 20
hæfd mære for þam wurðmynde
his healican drohtnunze. Ða wæs
þær unfeorr sum mynster; þæs
mynstres ȝesomnunze ealdor wæs
forðfered, J eall seo ȝesomnung of 25
þam mynstre þa becom to þam
ylcan arwurðan Benedicte J mid
mycelum benum to him gewilno-
don, þæt he hyra mynstres ealdor
beon sceolde. he þa lange wið- 30
sakende ylde J him foresæde, þæt
his þeawas ne mihton ȝeþwærian
to para broðra þeawum. ac æt

35

1 yldo O 2 sio O || hæto O || -nege O 5 þon(n)e H 6 saȝast O 7 on-
luce O 8 þisse O || -nesse O 9 sceole O 9—11 -nan [(34b)] þæs O 11—14
monne[us h. O 15 cos[nege O 17 londe [p al- O 19 þa]æcere O 20 wyrð-
O 21 noma O 23 noht feor O || þam] þær O 24 m. J of þæs O 24—27
-nege comon to C || -uncge O 25 sio O 28 miclum O 29 mynstre f. O
30 fore beon sceolde O 31 longe O 32 J he mælde J him O 33 sæȝde O ||
ne] hi ne O 34 meah- O || -rian O 35 broð- O

nexstan he sealde gepafunze heora
 benum. J þa þa he nam þa hyrd-
 nysse þæs regollican lifes in þam
 ylcan mynstre, sona næs þæra
 5 broðra nænigum alyfed, þæt he
 buge þurh þa unalyfedan dæde
 fram þam wege þæs munuclifes
 on þa swiðran healde oppe on þa
 wynstran. þa ongunnon þa ge-
 10 broðru swiðe ungewittelice reþ-
 giende ærest hi sylfe oncunnan,
 þæt hi æfre sceoldon biddan, þæt
 heom swylc wer fore wære, þara
 wohnes bealh for þam þeawum his
 15 rihtwisnysse. J þa þa hi gesawon,
 þæt heom næs alyfed, þæt hi ænigu
 unalyfedlicu weorc worhton under
 þam halzan were Benedicte, hi þa
 sorzodon, þæt hi sceoldon heora
 20 gewunan forlætan, J heom þuhte
 heardlic, þæt hi wæron zenydede
 on eallum mode, þæt hi scoldon
 niwe wisan hyczan J smeagean,
 swa swa þam þweorum modum J
 25 þeawum symble pinceð zodra
 manna lif þurhhefig. þa ongunnon
 hi trahcian J hwæthugu smeagean,
 be his deaðe, J hi þa ongunnon
 þeahcian, þæt hi gemengdon attor
 30 wið wine. J þa þa þæt glæsæt,
 on þam wæs se wolberenda drync
 gehæfd, to þam arwurpan fæder
 wæs gebroht, swa swa hit þæs
 mynstres þeaw wæs, to bletsigenne,

nehstan oferswyðed he getiðode
 hyra benum. Ða þa he on þam
 ylcan mynstre heold þa geheald-
 sumnysse regollices lifes J hyra
 nanum ne alyfde, þæt he buge on
 þa swyðran healde oððe on þa
 wynstran fram þam wege munuc-
 licre drohtnunge þurh unalyfedlice
 dæda, swa swa hi ær dydon, þa
 ongunnon þa broðro ungewittelice
 reðgiende ærest hi sylfe oncunnan
 J him betwynan cidan, forþam þe
 hi æfre (33b) hine bædon, þæt he
 hyra ealdor wære, þara wohnys
 ætspearn æt þam regole his riht-
 inge. Ða þa hi gesawon, þæt him
 næs alyfed unalyfedlic þing under
 him to donne, J hi besargodon,
 þæt hi sceoldon hyra gewunan
 forlætan, J him heard wæs, þæt
 hi on ealdum mode wæron ge-
 neadode niwe þing to smeagenne,
 swa swa þam þwyrum þeawum
 symle pinceð þurhhefig zodra manna
 lif, þa þohton hi to smeagenne sum
 þing be his deaðe. hi þa ongunne-
 num geþeahcte gemengdon attor wið
 wine. J þa þa þæt glæsene fæt,
 on þam wæs gehæfd se deadberenda
 drinc, wæs broht to bledsianne

1 nehst- O || hiora O 2 nom O || hiordnisse O 4 ilc- O 5 næneg- O
 7 from O || wegge O || -noclif- O 9 win- O || -broðro O 11 selfe hi oncun-
 ðon O, sylfe ongunnon C 13 him O || swilc O 14 wones hy bealz O
 15 -nesse O || gesezon O 16 him O || hig ænig O 17 unalyfedlic worc O
 19 hiora O 20 him O 21 heald- C || -ded O 22 in O || sceoldon O 23 hie-
 z- O 24 þwe(o)rur C 25 -cað C 26 mon- O 27 -tizean O || -hweza O
 29 ðeahizean O || gemezn(35a)don O 30—31 þæt[]da O || drinc O 33 w.
 broht[]hit O 34 þe:aw (a rad.) C

he þa *Benedictus* aþenede his handa
 J awrat Cristes rodetacn, J þæt
 fæt, þe ȝyt wæs feorr ȝehæfd, mid
 þære ylcan senunȝe he (38b) to-
 bræc, þæt hit wæs swa tobrocen,
 efne swilce he mid stane wurpe.
 on þæs fætes forwyrd, þa þa he
 Cristes rodetacen þær toweard
 wrat, þa onȝæt se ȝodes wer,
 þæt þæt fæt hæfde deaþes drync
 on him, forþon þe hit aberan ne
 mihte þæt lifes tacen. J þa hraðe
 aras he mid swiðe liðre ansyne
 J smyltum mode, ȝecigde þa ȝe-
 broðru to him J heom wæs þus
 to sprecende J cwæð: 'gemiltsige
 eow ȝebroprum ælmihtig ȝod! for
 hwon, la, wolde ȝe wiþ me þus
 don? ne sæde ic eow ær, þæt
 eowrum þeawum J minum ne mihte
 an wise ȝewurðan? ȝað nu J
 æfter eowrum aȝenum þeawum
 secað eow fæder J hlaford, forþon
 þe ȝe me nan þing ofer pis hab-
 ban ne maȝon.' þa se halȝa wer
 eft ȝehwearf to þære stowe þære
 leofan anetnysses J þær beforan
 þam eȝum þæs uplican sceaweres
 eardode ana mid him sylfum.'
 Petrus cwæð: 'ne onȝyte ic naht
 openlice, hwæt þæt sy, þæt he
 eardode mid him sylfum.' Ȝre-
 gorius him Jswarode: ȝif se halȝa
 wer þa ȝebroðra, þa onȝæn hine

æfter mynsterlicum þeawe sitten-
 dum þam halȝan fæder, þa aþe-
 nede *Benedictus* his hand J awrat
 Cristes rodetaken þær toweard, J
 þæt fæt, þe wæs feorr ȝehæfd, he 5
 mid þam ylcan tacne tobræc. J
 hit wearð swa tobroken, swylce
 he on þam deaðes fæte asende
 sumne stan for rodetaken. hwæt!
 þa se ȝodes wer underȝeat hraed- 10
 lice, þæt þæt fæt hæfde on him
 deaðes drinc, forþam þe hit ne
 mihte aberan lifes taken. J he
 þær rihte aras J mid bliðre ansyne
 J smyltum mode ȝelangode him 15
 to þa broðru J him þus to spræc:
 'gemildsie eow, broðro, ȝod æl-
 mihti! la, for hwi woldon ȝe þus
 don wið me? hu, ne sæde ic
 eow ær, þæt eowrum þeawum J 20
 minum ne mihte ætȝedere ȝewur-
 ðan? farað nu J æfter (34a) eow-
 rum aȝenum þeawum seceað eow
 ealdor, forþam þe ȝe me na æfter
 pysum habban ne maȝon.' he þa 25
 se halȝa wer eft ȝehwearf to þære
 stowe his leofan ænettes J þær
 ana mid him sylfum eardode befo-
 ran þæs upplican sceaweres eȝum.'
 Petrus cwæð: ne onȝite ic na open- 30
 lice, hwæt þæt sy, þæt he eardode
 mid him sylfum.' Ȝregorius him
 andswarode: 'ȝif se halȝa wer ȝe-
 neadod lange wolde under him ȝe-
 habban þa broðro, þe onȝean hine 35

1 -dictu[adened][honda O 2 -tacen O 3 fæt þæt þa ȝit O 4 ilc- O ||
 þeznunge C 6 he stan sende O 7 in O 9 onȝet O 10 þætte O || drinc O
 11 in O 12 meah- O || raðe O 13 swið:e (r rad.) C || liðre] bliðre O || ons- O
 14 -lte O || m. J ȝec. O || hinter mode rasur v. 1 od. 2 buchst. C || broð- O
 15 him O 16 sp(r)ec- C 16-17 -tsie iow broðru O 18 woldon O 19 ȝedon
 and ne sæȝde O || iow O 20 iowr- O || meah- O 21 ȝew.] ȝeðwærigan O
 22 iow- O 23 seceað O || iow O 24 nænige þincȝa O || habba O 27 ænet-
 nesse, t auf ras. O 28 þam f. C || -eras C 29 sceaw(er)es H 30 onȝite
 O || noht O 31 si O 32 self- O 34 -ðru O || þe onȝen O

sylfne anmodlice wæron spelliende
 J his agenre liflade swiðe un-
 gelice, wolde swa lange genyded
 under heom habban, þonne wære
 5 him wen, þæt he forlete þone ge-
 wunan his agenre stiþnysse J þæt
 gemet his stilnysse, J eac þæt
 he gebizde þæt eaze his modes
 fram þam leohte þære godcundan
 10 sceawunge, J þonne he daga ge-
 hwilce on heora rihtinge wære
 zeswenced, he gымde þy læs his
 agenra þearfa J wenunga hine
 sylfne forlete J na þy hrapor hi
 15 zelærde fram heora wohnesse.
 witodlice swa oft swa we beoþ
 zelædde fram us sylfum purh þa
 styrunge þæs swyplican gepohtes,
 we beoþ swa peh mid us J ne
 20 beoð, forþon þe we us sylfe (39a)
 na ne gepenceað, þonne ure ge-
 hygd wide fareð ymb oþra manna
 wisan. oþþe we mazon cweþan,
 þæt se wære mid him sylfum, þe
 25 zesæd is on ðam godspelle, þæt
 he fæder forlete J feorr land sohte
 J forname þone dæl his fæder
 yrfes, þe he underfenz, J folzode
 in þære cæstre anum þa ceaster-
 30 warena. he fedde his swin J ge-
 seah, þæt þa æton beanbelgas. þa
 hingrede hine; mid ty he ongan
 þa gepencan æfter þan þa god,
 þe he ær forleas, J hit is swa

wæron anmodlice wordliende J wæ-
 ron his drohtnunge feorran un-
 gelice, þonne wære him wen, þæt
 he forlete þone gewunan his stið-
 lican drohtnunge J þæt gemet his
 stilnysse, J eac þæt he gebizde his
 modes eaze fram besceawunge þæs
 godcundan leohtes, J þæt he þe
 læs begымde his agen lif, þonne
 he dæghwamlice wære zeswenced
 on hyra rihtinge, J þæt he we-
 nunga forlete hine sylfne J na þe
 hraðor hi ne gerihltæhte fram hyra
 wohnyssse. witodlice swa oft swa
 we beoð zelædde wiðutan us sylfe
 purh styrunge swyðlices gepohtes,
 we beoð swa þeah, J we mid us
 ne beoð, forþam þe we us sylfe
 na ne gepenceað, þonne ure ge-
 þanc wide færð ymbe oðre þing.
 oððe mazon we cweðan, þæt se
 wære mid him sylfum, se þe on
 þam godspelle is zesæd, þæt he
 fæder forlete J feorr land sohte
 J forspilde his fæder æhta þone
 dæl, þe he under(34b)fenz, J fol-
 zode on þære cæstre anum þa
 ceasterwarena? he læsode his
 swyn J geseah, þæt hy æton bean-
 bylgas, J hine hingrode. he
 ongan þa syððon gepencan
 þa god he ær forleas, J is

1 selfne O 3 lancze gened- O 4 him gehabban O 5 oferliorde J for-
 lete O 6 -nesse O 7 -nesse O 8 abizde þone eze O 9 from O || code- O
 10 -hwylce O 11 in hiora O || -ncze O 12-13 -ced(35b) || zenre deafe *nur*
in spuren O || wenin- O 14 self- O || forle||y raðor O 15 hiora wonisse O
 16 swa||swa O 17 zelæded O || fram| buton O || sylfe O 18 -rincze O ||
 swið- O 19-20 ðeah J mi:d us ne be||ðon O 21 no O || ingehyd O 22 ymbe
 O || mon- O 25 -sæzd O || in O 26 he his O || feor lond O 27 -nome ðæne
 O 28 -ncz O 29 ceastre O 31 þa beancoddas O 32 zehingrode O || -zon O
 33 -gan O || ðon O

awriten be him in ðam godspelle,
 þæt he wære on hine sylfne ȝe-
 cyrred J cwæde: 'eala, hu manige
 esnewyrhtan wæron in mines fæder
 huse J þam hlaf ȝenihtsumað.'
 ac nu ȝif he wæs mid hine sylfne,
 þanon ȝecyrde he eft to him syl-
 fum. forþon ic sæȝde, þæt pes
 arwurða wer Benedictus eardode
 mid him sylfum, forðon þe he
 symble wæs ymbsewen on his
 sylfes heordnysse, J symle he
 sceawode beforan þam eazum his
 scyppendes. symble he wæs smea-
 gende ymbe hine sylfne J na ne
 aflymde ne ne abyȝde fram him
 sylfum þone ege his modes.' Pe-
 trus cwæð: 'hwæt cwyst þu la,
 hwæt þæt sy, þæt awriten is be
 Petre þam apostole, þa þa he wæs
 fram þam engle ut ȝelæded of þam
 carcerne, þæt he wære to him syl-
 fum ȝecyrred: 'nu ic wat sop-
 lice, þæt drihten sænde his engcel
 J me ȝenerede of Herodes ȝe-
 wealde J of eallre þære bade Iudea
 folces?' Ȝregorius him Iswarode:
 'twam ȝemetum, Petrus, we beoð
 butan us sylfum ȝelædde, forþon
 oppe we ȝewitað under us sylfe
 purh þone slide ures ȝepohtes,
 oððe we beoð upp ahafene ofer
 us sylfe purh þa ȝife þære ȝast-
 lican sceawunge. witodlice se þa
 swin fedde, he ȝefeoll under
 hine sylfne (39b) for his modes

awriten be him, þæt he wearð on
 hine sylfne ȝecyrred J cwæð:
 'eala, hu fela esnewyrhtena on
 mines fæder huse habbað hlaf ȝe-
 nohne.' ȝif he ȝewisslice wæs 5
 mid him sylfum, hwanon ȝecyrde
 he eft to him sylfum? eornost-
 lice ic sæde, þæt pes arwurða wer
 Benedictus eardode mid him sylf-
 um, forþam þe he symle wæs ymb- 10
 sewen on his sylfes ȝehealdsum-
 nysse, J he simle hine sylfne
 besceawode beforan his scyppendes
 eazum hine sylfne symle ame-
 riende, J he wiðutan hine sylfne 15
 ne ȝewidmærsode his modes eage.'
 Petrus cwæð: 'ac hwæt is þæt,
 þæt is awriten be Petre þam
 apostole, þa þa he fram þam engle
 wæs ut ȝelæded of þam cwearterne, 20
 þæt he þa to him sylfum ȝecyr-
 red cwæð: 'nu ic wat soplice, þæt
 drihten asende his engel J me
 ȝenerede of Herodes ȝewealde J
 of eallre ȝeanbidunge Iudeisceas 25
 folkes?' Ȝregorius him andswa-
 rode: 'twam ȝemetum, Petrus, we
 beoð wiðutan us ȝelædde, forþam
 oððe we beoð ȝelædde under us
 sylfe purh ures ȝepohtes slide, 30
 oððe we beoð upp ahafene ofer us
 sylfe purh þa ȝife þære ȝast-
 lican sceawunge. witodlice se
 þe þa swyn fedde, he ȝefeoll
 under hine sylfne for his modes 35

2 in O || self- O 3 manig C, monige O 4 (fæder) C 6 him sylfum O
 6 hwanon O || he f. O 8-10 ic bis forðon f. O 11 in O 12 self- O || -nesse
 O || sym||le O 14 sym||le O 15 ymbe f. O || self- O || sylfe H || no O 16 ȝe-
 bigde buton hine O 17 selfne O 18 cwist O 19 si þætte O 21 from O
 22 self- O 23 -cyred O 24 sen- O || engal O 25 -rode O 26 ealre O 29 us
 f. O || self- O || ȝe(36a)lædde O 30-31 sylfe þ||ses ȝeðoh- O 33 þur||ðære O
 33-34 ȝas||ceawunge O 35 he f. O 35-36 und||hine||r his O

wiðgalnesse 1 for his unclænnysse
 gebærum ma þonne þes apostol, þe
 se engel alysd 1 his mod zę-
 5 grap 1 zelædde in ellhygd buton
 him sylfum, ac swa þeh he wæs
 ofer hine sylfne zelæded, forþon
 ægþer heora zęcyrde to him syl-
 fum, þa þa se ær zecwedena zę-
 10 zaderode hine sylfne to his heortan
 for þam zedwolan his weorces, swa
 eac se æfter zesægða apostol zę-
 cyrde to his heortan fram heanesse
 þære gastlican sceawunge, þæt he
 15 wæs in þam zemænan 1gyte, þe
 he ær wæs. forþon ic secge,
 þæt se arwyrða wer Benedictus
 eardode in þam westene mid him
 sylfum, swa swiðe swa he hine
 sylfne zeheold binnan þam locum
 20 his zepohtes. ac soðlice swa oft
 swa hine zęgrap 1 ahof in hean-
 nysse seo hæte 1 se wylla þære
 upplican sceawunge, butan tweon
 he forlet hine sylfne under him
 25 sylfum.' Petrus cwæð: 'nu me
 is cup þæt þu sægst. ac ic þe
 bidde, þæt þu me 1swarige, hweþer
 he scolde oððe moste forlætan þa
 zebroðru, þe he ær cynlice under-
 30 fenng.' 1regorius him 1swarode:
 'þæs þe ic wene, Petrus, þær þe
 beoþ to aberene 1 zępyldelice to
 adreoganne þa yflan men, þær hi

wid(35a)galnysse 1 for his unclæn-
 nysse. ac se apostol, þe se engel on-
 lysde 1 his mod zęgrap on wafunge,
 he wæs wiðutan hine sylfne, ac he
 wæs þeah ofer hine sylfne. eor-
 nostlice hyra ægðer zęcyrde to
 him sylfum, þa þa se an zeteah
 hine sylfne to his heortan fram
 zedwyld his weorkes, 1 se apostol
 zęcyrde to his heortan fram heah-
 nysse þære gastlican sceawunge,
 to þam þæt he wæs eft on þam
 zemænan andgyte, þe he ær wæs.
 se arwurða Benedictus on þam
 westene eardode mid him sylfum,
 swa swiðe swa he hine sylfne
 zeheold binnon his zepohtes lo-
 cum. soðlice swa oft swa hine
 zęgrap on heahnysse seo hæte 1
 se willa þære upplican sceawunge,
 buton tweon he forlet hine sylfne
 under him sylfum.' Petrus cwæð:
 'me licað þæt þæt þu sægst. ac
 ic þe bidde, þæt þu me secge,
 hwæðer he sceolde oððe moste
 forlætan þa broðro, þe he æne
 underfeng.' 1regorius him and-
 swarode: 'þæs þe ic wene, Petrus,
 þær þær beoð zemette sume, þa
 þe zęfultumiað þa zodan, þær beoð
 zępyldelice to forberenne þa to-
 zęþeoddan yfelan men. ac þær

1 widgal- O || -nesse O 2 ma f. O || þe] þone O 3 engel onlysd O
 4 ellhygd] hellehygd O || butan O 5 deah O 6 ofer] of O C || him selfum O
 7 hiora O || zęcyrde] zęcizde C || self- O 8 cwedena O || zęzaderode] zęgear-
 wode O 9 self- O 10 worces O 11 zęcir- O 12 from O 13-14 dætte
 h. w. eft O 14 ongyte O 15 forþon f. O 16 þæt se] þe se O || -wurða O
 18 self- O || (he) C 19 heold O 20 zęponces O 21 zęgrap (r aus e. a.) C ||
 -nesse O 22 seo] sio O, se C || hæto O || willa O 23 scear- (c aus s) O ||
 buton O 24 selfne O 25 selfum O 26 (is) O || sazast O 27 -arie hwæ-
 ðer O 28 sceol- O || oððe] of ðe O 29 broðro O || cynlice] ana O 31 zewites
 þe f. O 32 -enne O || -diglice O 33 -zenne O

sume beoð gode onfundene J ȝe-
 mette. ac þær þe eallum ȝemete
 se wæstm wana byð on þam
 ȝodum mannum, þær æt nehstan
 byð unnyt ȝewinn J idel on þam
 yflan mannum, J eac ealle þe swy-
 þor, ȝif on neawiste ȝenihstsumiað
 þa wisan J ȝefultumiaþ, þæt þa
 ȝodan maȝon bringan betran wæstm.
 witodlice se halȝa wer forlet þa
 eowde þara ȝebroðra, forþam he
 ær ȝestod hi to healdanne, J þa
 æt nehstan he ȝeseah, þæt hi ealle
 (40a) anmodlice wæron his eh-
 tende. witodlice swa hit byð full
 oft ȝedon in fulfremedra J æfæstra
 wera mode, þæt nis na mid swi-
 gunȝe to forlætanne, J þonne hi
 ȝeseoð, þæt heora ȝewin byþ bu-
 tan wæstm, hi farað on oðre stowe
 mid wæstm to ȝewinne. be þan
 cwæð se æþela lareow *sanctus*
Paulus: 'ic wilnige, þæt ic sy to-
 lysed J ic sy mid Criste'. þam
 þulhte, þæt him þæt Crist wære
 þæt he lifde, J ȝestreon þæt he
 swulte. se þa ȝewin þære pro-
 wunȝe nalæs þæt an þæt he sylfa
 ȝewilnode, ac eac swylce he tihte
 J onælde oðre men þus to aræf-
 nienne. he prowode *Damasco* eht-
 nesse; þæt he mihte þa ȝedyȝlian
 J him beheorgan, he sohte rap J

.

 þær æt neahstan idel ȝeswinc be
 þam yfelum mannum J swyðost, 5
 ȝif on neawiste ȝestranȝiað þa
 þinȝ, þe ȝode maȝon bringan selran
 wæstm. witodlice se halȝa wer
 ȝeseah, þæt hi ealle anmodlice
 wæron his ehtende, þa þe he 10
 for hyra pearfe stod hi to heal-
 denne. J foroft on fulfremedra
 wera mode (35b) byð ȝedon þæt,
 þæt nis mid swiȝean to forlætanne:
 forþam þonne hi ȝeseoð hyra ȝe- 15
 swinc beon butan wæstm, þonne
 farað hy on oðre stowe to ȝeswince
 mid wæstm. ðanon eac se æðela
 lareow *Paulus* ȝewilnode, þæt he
 wære tolysed J wære mid Criste. 20
 him wæs Crist þæt he lifde J
 ȝestreon þæt he swulte. se na
 þæt an þæt he sylf ȝewilnode
 prowunȝa ȝewinn, ac eac swilce
 he ȝetihte J onælde oðre men þa 25
 þinȝ to forberene. he prowode
Damasci ehtnysse, J to þam þæt he
 hi forbugan mihte, he sohte rap J

30

1 ȝemete O 2 þe f. O || ealle O 3 westm O || wana | hwon O || on| be O
 4 mon- O 5 bið O || on| be O 6 yflum O, yflan (f. aus e. a.) C || mon- O ||
 ealles þe swiðor O 7 -weste O || -sumað O 8 -tumað O || þæt f. O || þa
 þa ðe O 9 ȝodan f. O || beteran westm O 11 e(o)wde C, ewde O || broðra
 O 12 healdende O 13 æt(36b)|hi O 14—15 -ende|ice swa O || bið O ||
 ful O 16—17 æfæs|wera O || no O 18 for|ðæt þonne O 19 hiora O ||
 ȝewinn O || byþ f. O 20 westme|on O 20—21 hi bis wæstm f. C || to|
 ::to: (bu u. n rad.) C || þon O 22 æðla O 23 -nie O || si O 24 si O 26 lyfde
 O 27 -winn þære þære (erstes þære durch darunter stehende punkte getilgt) O
 28 nalæs O || (he) C || selfa O 29 ȝetihte O 30 inælde O || þus| þas O || ræf-
 nienne O 31 -ade O 32 þæt| J þæt O || meah- O || ȝedigeon O 33 bebyr-
 ȝean O || ȝesohte O

- spertan I wolde, *pæt* he wære deogollice ofdune asetod ofer þone weall. ac hwæt cweþaþ we nu, *pæt* Paulus him ondrede þone deað,
- 5 þone þe he sylfa wæs cypende *pæt* he gewilnode for þæs hælendes lufan? ac þa þa he geseah, *pæt* in þære stowe wæs him sylfum lytel wæstm for ȝode I hefig
- 10 gewin for worulde, þa geheold he hine sylfne in þære stowe to gewinne mid wæstm þæs ȝodan weorces. I swa se ȝodes stranza wiza *sanctus* Paulus nolde beon
- 15 gehæfd binnan þære byrig Damasco, ac sohte þone feld þæs *campes*. be þon eac swylce ȝif þu hit lustlice gehyrest, þu hit bealdlice onȝytest, *pæt* se ylca arwurða wer
- 20 *Benedictus* forþon forlet selfa cwic þa ungelæredlican ȝebroðru, forþon þe he swiþe manize oþre awehte fram hira sawle deaðe on *oprum* stowum'. Petrus cwæð:
- 25 'soþ hit is *pæt* þu seȝst, I seo cupe ȝesceadwisnes us tæceð swiþe ȝerysenlice cypnesse. ac ic þe bidde nu ȝyt, *pæt* þu ȝecyrre (40b) to endebyrdnysse þære seȝene be þam life swa haliges fæder.' Ȝregorius him Iswarode: 'se halga wer weox I wearð mære lange in þam westene for þam mæȝnum I
- 30 þam wundrum, þe he worhte. I þa fram him wæron manize mæn ȝesomnode in þa ylcan stowe to ðæs ælmihtigan ȝodes þeowdome, swa *pæt* he ȝetimbode þær .XII. mynstru mid fultume ures drihtnes hælendes Cristes. on ælcum para he ȝesette .XII. munecas on þam he ȝetealde .XII. wise fæderas, I he hæfde mid him sylfum swiþe

2 digol- O 5 selfa O 6 -ade O 8 selfum O 10 -winn O || worolde O
 13 swa||e O || stron- O 17-18 lustlice gehyrest þu hit f. C || bealdlice| heard-
 lice O || onȝit- O 19 ilca O 20 he selfa O 21 unȝ. ȝeb. | unȝerædlican
 broðor O 22 mon- O 23 from hiora sawla O || on| in O 25 soþ| swa O ||
pæt| swa O || ȝagast O 26 sio O || tæcet C || swiðe O 27 ȝit O || ȝecyrre O ||
 nesse O || sæȝene O 28 fæderes O || him (37a) Iswarode I he ða se halga O
 29 wearð||westene O || mæȝenum O 30 wor||I O || fro||monize O || menn O
 31 ilcan stow||ihtigan O 32 þær XII| ða||welf O || fultome usses O 33 on|
 æara O || twelf O 34 he f. O || twelf ȝewisse O || he hæfde| gehæfde O ||
 swiðe O

feawa, þa þa him þuhte, þæt þa ȝyt mihton on his andweardnesse bet
 beon ȝelærede. eac ongunnon þa to him faran þa æþelan ȝ þa æfæstan
 was, þe wæron in Romebyrig, ȝ him befæstan heora suna to fedanne
 ȝ to læranne to ȝodes hyrsumnesse. þa him befæstan eac þæs ȝodan
 hihtes heora bearn: Equitius him befæste Maurum his suna, ȝ Ter- 5
 tulus se ealdorman him befæste Placidum his sunu. of þam twam
 Maurus se ȝingra þeah sona in ȝodum þeawum, þæt he ongan beon
 fultumiend þæs lareowes in para oðra broþra lare. ȝ Placidus þa
 ȝyt heold his cnihtþeawas ȝ ȝebæru.

IV.

Þa ȝelamp hit in anum para mynstra, þe Benedictus trymede 10
 ymbe hine, þæt sum munuc wæs, þe næfre ne mihte æt his ȝebede
 fæste ȝestandan, ac sona swa ða broðru hi onhyldon to ȝeornesse
 hira ȝebedes, he eode ut ȝ mid wiðgalum mode worhte a hwæthugu
 eorðlices ȝ ȝewitendlices. þa wæs he swiþe oft ȝelæred fram (41a)
 his abbude, þæt he swa don ne sceolde, ȝ þa æt nehstan he wæs 15
 ȝelæded to þam ȝodes were Benedicte, ȝ þa he sylf cidde ȝ preade
 þæs ȝymeleanan muneces dysiznyse. ȝ þa swa ȝecided he wæs eft
 ȝecyrrred to his mynstre. ȝ uneaðe tweȝen dawas he ȝeheold on him
 þa lare þæs eadizian weres, ȝ þa on þam þriddan dæȝe he wæs eft
 ȝecyrrred to his aȝnum ȝewunan ȝ ongan weallian symble fram þam 20
 broðrum in þa tide heora ȝebedes. þa wæs þæt ȝebodod þam ȝodes
 þeowe Benedicte fram þam ylcan fæder þæs mynstres, þe he sylf þær
 to ȝesette. þa cwæð se halȝa wer: 'ic cume pyder ȝ hine þurh me
 sylfne ȝebete.' ȝ þa þa se ȝodes wer com in þæt mynster, ȝ on
 ȝesetedre tide, þa se sealmsanȝ wæs ȝefylled, ȝ þa broðra hi sylfe 25
 sealdon ȝ astrehton on heora ȝebed, þa ȝeseah he, þæt pone ylcan
 munuc, þe in þam ȝebede wunian ne mihte, þæt sum sweart cniht
 teah ut be þam fnæde his hræȝles. þa cwæð Benedictus deoȝollice

1 ȝit meahton in O 2 ȝelæred O || eac ȝ eac O || ȝefaran O || æfæstan
 O 3 -ston hiora O 4 -renne O || -ston O 5 hiora O || Euitius O || sunu O
 6 -monn O 7 iungra O || -ȝon O 8 fultumiend O || ðæra O || lare f. O 9 ȝit
 O || -bæro O 10 -lomp O 11 munoc O || meah- O 12 ȝeston- O || ða swa C ||
 broðro O 13 hiora O || wiðȝala O || -hweȝa O 14 from O 15 -bode O
 16 -dicto O || he þa selfa ofercidde ȝ ȝeðreade O 17 -noces dysiznesse O ||
 ȝecided ȝ ofercidde O 18 -cerred O || on ȝ in O 19 lare (37b) || ond O || he f. O
 20 -rred || aȝnum O 20-21 wilnian simle from ð || broðrum || n ða tid hiora O
 21-22 ȝebodod || e Ben- O || il- O || mynstre || r to O 23 þid || r ȝ hin || rh me O
 24 selfne O || ȝodes (s aus r) C || cwom O || mynstre C 25 ȝesetre O || se se:
 (o rad.) C || -sonȝ O || broðor O || selfa O 26 hiora O || ilcan O 27 munoc O ||
 ȝewunian O || meah- O || swart O 28 teah hine O || fnæde || fæsce C || diȝol- O

to þæs mynstres fæder, þam wæs nama *Pompianus*, I to *Maure* þam
 3odes were: 'ac la ne geseoð git, hwæt se sy, þe þysne munuc ut
 atyhð?' hi Iswarodon him I cwædon: 'nese.' *Benedictus* cwæð to
 heom: 'gebidde we us, þæt git eac magon geseon, hwam þes munuc
 5 fylgeð.' I þa ymb twa niht wæs abeden, þæt *Maurus* hine geseah,
 I *Pompianus* þæs mynstres fæder hine geseon ne mihte. þa þe
 oprum dæge gefyldum heora gebede se 3odes wer eode ut of þam
 gebedhuse I gemette standende pone munuc þær ute. þa sloh he
 hine mid anre gyrde for his heortan blindnesse. I þa sona æfter þam
 10 dæge (41b) ne prowade he nane costunge fram þam sweartan cnihte,
 ac ealle niht purhwunode stapolfæst I unonwendedlic to þam wyllan
 his gebedes. I þa swa se ealda feond ne dorste ofer þæt gehrinan
 þæs muneces gepohte, efne swylce he selfa wære zeslægen I be-
 swungcen mid *Benedictus* swinȝlan.

V.

- 15 Witodlice pæra .XII. mynstra, þe *sanctus* *Benedictus* zetim-
 brode, wæron þreo aseted in þæs munes stanclifum, I þam broþrum
 wæs symble swyðe gewinnful I uneaðe niper to astigenne to þam
 wæterseade, þonne hi sceoldon heom wæter hladan I ham beran. I
 eac ealre swiðost, forþon þe of þære widȝyllan sidan þæs munes wæs
 20 swiðe hefzu frecednys for ege þam niper stizendum. þa wæron þa
 gebroðru zesomnode of þam þrym mynstrum I comon to þam 3odes
 þeowe *Benedicte* I him þus to cwædon: 'la, fæder, us is þæt swipe
 mycel gewinn, þæt we for þam wætere daga gehwilce ofdune stigað
 to þam seade. forþon us is nydþearf, þæt þa mynstru of þære stowe
 25 moten beon gecyrrrede to opre stowe.' he þa se halga wer swiðe
 bliðelice afrefriende hi forlet, I þa py ilcan nihte astah on þæs munes
 stanclif mid *Placido* þam lytlan cnihte, þæs ȝemynd ic ær bufan dyde.
 I þær se halga wer *Benedictus* hine gebæd lange hwile, I þa gefyl-
 dum þam gebede he asette for tacne I to mearce on þære stowe þry

1 noma O || Pomp(e)ianus (e spāt. hđ.) C 2 ne] :ne (ein strich rad., n
 aus m) C || hwæt (h st. e. a.) C || si O || ðisne munoc O 3 tihð O || him
 f. O 4 him O || gebidden O || þæt] þætte O || hwon O || munoc O 6 meahte O ||
 þe] ðy O 7 oðre O || hiora O || iode O 8 gemete O || ston- O || -noc O
 9 girde O || æfter] of O 10 ne bið fram] he ne ðrowode noht ðære scynd-
 nesse ofer þæt æfre from O 11 willan O 13 munoces ȝeðohte O, muneces
 he ȝeþohte C || swilc O || wæræ slezen I zeswungen O 15 twelf O || sce O ||
 zetim(38a)brode O 16 þæs] ðes O || J || wæs O 17 swiðe ȝewinful O || to ast.]
 te stizenne O 17-18 ðam w[is]n him O || wæter f. C 19 ealr[iswið]n þe
 O || widȝyllan O 20 hefzu freceas O || þa] þas O 21 broðor O || cwomon O
 22 to cw.] cw. to O 23 micel O 24 forðam O || nedþearf O 25 moton O ||
 26 afrefriende] æfre frefrigende O || nihte he ȝestah O 28 longe
 fore O || mearce on] mearcæ[]ne in O

stanas I eft gecyrde to his agnum mynstre, swa þæt nænig þæra
broðra nyste, þe in þam mynstre wæron. þa eft oprum dæge comon
þa forecwedenan broðra to þam halgan (42a) were for þæs wætres
nedpearfnysse. þa cwæð Benedictus to heom: 'gaþ ge I þæt stanclicf
hwæthugu holiad, on þam ge gemetað þry stanas heom betweonum to- 5
somne asette. þonne mæg eaðe se ælmihtiga 3od eac in þam cnolle
þæs munes wæter forð zelædan I hine gemedemian, þæt he for his
mildheortnesse eow afyrreð þæt gewinn swa myccles I swa earfoplices
weges.' I hi þa zanzende gemetton sona þæt stanclicf swætende I
wætende, swa swa Benedictus be þam heom ær sæde. þa ongunnon 10
hi on þam stanclice hwylcehugu holinga don, I þa sona þæt wæter
fleow swyþe zenihtsumlice, swa þæt hit nu 3yt todæge floweð zenoh
swiðe I is gecgyred to þam neoderum stowum fram þam cnolle þæs
munes.

VI.

Eac hit zelamp on opre tid, þæt sum 3ota, se wæs pearfa on 15
gaste, com to þan halgan men to drohtienne mid him. þone se
drihtnes wer sona onfeng swiðe lustlice. þa sume dæge sealde he
him irengeloman, þæt is haten wudubill, I het, þæt he sceolde on
sumre stowe bremas awez aceorfan, þæt þær mihte beon wyrtun. seo
ilce stow læz ofer þam stæþe (36a) aræred. seo stow, þe se 20
sumes wæterseades. þas stowe 3ota underfeng to clænsienne, læz
se 3ota underfeng to clænsienne. ofer sumes wæteres seades ofre.
I þa þa se ylca 3ota heow awez ða þa se ylca 3ota mid eallum
þa picnysse þara brymela mid his mægene heow para bremela
eallre zeornnesse his mægnys, picnysse, þa færinga ræse forð 25
færinga þæt iren forð ahleop of þæt isen of þam hylfe I befeoll
þam hylfe I gefeoll on ðone seað. on þone seað. wæs þara wætera
þær witodlice wæs mycclu deopnes deopnys þær on þam seaðe swa
þara wættra, þæt þær næs nænig micel, þæt næs eallunga nan

1 gecir- O || þæt f. O || nænig| ænig O || þara O 2 nyste| (ne) wiste O ||
wæron| wæs O || oðre O || cwomon O 3 broþru O || wæteres O 4 nead-
ðearfnesse O || him O 5 -hweza aholiad O || on| in O || ge f. C || him O
5—6 tosomne (ne aus m) standað asette C || eþe O 7 munes| mynstres
(gloss. montis) O, mynstres C 8 mildhiortnesse (o aus r) O || afyrreð| zeedrað
O || micles O 9 wegges O || zande gemeton O 10 wætzende O || him O ||
sæzde O 11 hi| (38b)| hwylchwege eallunga doon O || sona| sana O 11—12
wæt| swiðe zenyht- O 12—13 -dæ| floweð zenoz| iðe I is gyred O || niðerran
stowum| þæs O 15 3ota| on O 16 þan| ðam O || menn O || drohtiende O ||
him| hine O || þone| ðonne O 17 dryh- O || wer Benedictus sona O || dæg O
18 erstes þæt| se O 19 onweg O || meahthe O || wyrttun O || seo| se C 20 stou
O || staðe O 21 þas (s nachtr.) C 22 under-| noder- O || clænsiende O
23 ilca O || heow| he O || onweg O 24 þincnesse O || bremela O 25 ealle
zeornnis O || -znes O 26 færenza O || forð: ahleop (þ rad.) C 27 on| in O
28 mycclu diopnis O 29 ðæra wættra O || þær| ðar O

wen þæs geloman ofer þæt to
 secanne. swa þa forlorenum þam
 irene he arn forhtigende to Maure
 þam munuce J him bodode þa
 5 hynðe, þe he geworhte, J eac
 gehet his agenre scylde dædbote.
 þæt eac swylce Maurus se munuc
 sona (42b) ongan secgan Benedi-
 cte þam Jodes þeowe. J þa se
 10 Jodes wer Benedictus, þa he þis
 gehyrde, he eode to þam seaðe J
 zenam on þæs Jotan handa þæt
 hylfe J sceat in ðone seað. J þa
 hraþe gecyrde þæt iren eft of þam
 15 grunde in þæt hylfe. þa sona eft
 se halga man azeaf þam Jotan
 pone geloman J þus cwæð to him:
 'loca nu! her is þin geloma. J wyrc
 þin weorc, J ne beo þu ofer þis
 20 geunrotsod.'

hiht to secenne þæt isene tol.
 witodlice þa forspilledum þam
 isene se Jota gearn forhtiende to
 Maure þam munuke J him cyððe
 þa hynðe, þe he geworhte, J dyde
 behreowsunge his gyltes. Mau-
 rus se munuc eac sona hit
 cyððe Benedicte, þam Jodes þeowe.
 hwæt! þa se drihtnes wer Bene-
 dictus þis gehyrende stop to þam
 seaðe J zenam þæt hylfe of þæs
 Jotan handa J sceat hit on þone
 seað. J þær rihte gehwearf þæt
 isen of þam grunde J wearð on
 þam hylfe. he þa hrædlice azeaf
 þam Jotan þæt tol þus cweðende:
 'her is þin tol. wyrc þin weorc,
 J ne beo þu nan ping sari.'

VII. Hu his leorningcniht eode upon þam wætere.

Hit zelamp eac sume dæge,
 þa þa se ylca arwyrða wer Bene-
 dictus wæs in his mynstre, þa
 25 wæs utgāngende se foresprecena
 cniht Placidus se munuc þæs hal-
 gan weres to hlādane wæter of
 þære ea. þa forlet he unwærlice
 in þæt wæter þæt fæt, þe he on
 30 handa hæfde, J eac swylce he sylf
 æfter in þæt wæter gefeoll. þa
 underfeng hine sona seo yþ J teah
 ofðunewearðes, oþ þæt he wæs
 full neah in anes flanes scyte ut

On sumon dæge, þa þa se ar-
 wurða Benedictus wunode on his
 cyricean, þa wæs ut agan þæs
 halgan weres se foresprecena cnapa
 Placidus munuc to hlādene wæter
 of þære ea. he þa unwærlice
 nyðer alet on þæt wæter þæt fæt,
 þe he on handa hæfde, J eac he
 sylf feallende wæs him æfter fy-
 liende. hine þa sona seo yð ge-
 grap J hine fram lande innor (36b)
 ateah nealice anre flane scyte. se

2 secenne O 3 irene O || arn] zeorn O || -iende O 4 munoc O
 5 hwylice hynðe O || þe f. O 7 munoc O 8 ongan O 9 Jodes] drihtnes O
 11 iode O 12 zenom O || honda O 13 sceat O 14 raðe O 16 menn O ||
 azeaf eft ðam O 17 þone geloman] þæt bill O 18 þin (n aus s) C || ze-
 loma] bill O 19 worc O || ne beo þu] nelle þu beon O 20 -sad O 22 -lomp
 O 23 þa nur einmal O || ilca arwur- O 26 munoc O 27 weres(39a)to
 hlādanne O 28—29 -let[]wæter O 29—30 þe bis he] J C 30 wæs f. H
 30—31 he s[][]wæter O || in þæt wæter f. C 32 hine f. O 32—33 sona[]
 []of- O 34 ful O || anr[]nes scyte O

fram þam lande. þa se drihtnes
wer binnan þam mynstre zeseted
onȝæt þæt sona J þa ofstlice cizde
Maurum þone munuc J þus cwæð:
'broþor Maurus! yrn hraðe, forþan
þe se cniht, þe eode wæter
hladan, feoll in þa ea, J hine nu
tyhð seo yð mid hire feorr of-
dune.' eala, Petrus, þæt þæt wæs
wundorlicu wise J æfter Petre
þam apostole swiðe ungewunelicu!
hwæt! he þa Maurus abæd Bene-
dictes bletsunge, J þa onfangenre
þære he wæs swiþe hræd J ferde
æfter his fæder bebode, oþ þæt
he com to þære stowe, þær se
cniht wæs fram þære ype boren
J zelæded. he arn ofer þæt wæter
J wende, þæt he fore ofer drige
land. he ȝenam þone cniht be
þam loccum J eft mid færlicum
ryne gecyrde. J þa sona swa he
þæt land ȝehran, he wæs cyrrende
to him sylfum J on bæc beseah.
J þa forþon þe he onȝæt, þæt he
ne mihte ne ne dorste (43a) to
þon ȝedyrstlæcan, þæt he swa
ferde, ȝif he hit wiste, he wæs
wundriende þa wisan J aforhtode
J þa cyrde to þam fædær J ȝe-
sæde þa wisan him swa ȝedone.
witodlice se halȝa wer Benedictus
onȝan þis wundor tellan nalles na
his aȝnum ȝeearnunȝum, ac Mau-
res hyrsumnysse þæs munuces.

ȝodes wer þa binnan cyrcean ȝe-
seted hrædlice þæt onȝæt J ofst-
lice clypode Maurum J þus cwæð:
'broðor Maurus! yrn hraðe, forþan
þe se cnapa, þe ferde to hladenene 5
wæter, ȝefeoll on þa ea J hine
eallunga seo yð tyhð feorr aweȝ.
eala, hu wundorlic þing þær ȝe-
wearð J æfter Petre þam apostole
unȝewunelic! soðlice Maurus abæd 10
Benedictes bletsunge, J hyre on-
fangenre he ferde be his ealdres
bebode swiðe hrædlice to þære
stowe, þær se stream bær aweȝ
þone cnapan. he arn uppon þam 15
wætere J wennde, þæt he fore on
drigeum lande. he ȝelæhte þone
cnapan be þam feaxe J mid swif-
tum ryne eft gecyrde. sona swa
he þæt land ȝehran, þa wearð he 20
to him sylfum gecyrred J on bæc
beseah. J þa forþan þe he onȝæt,
þæt he arn uppon þam wætere,
J þæt he ne mihte ȝedyrstlæcean,
þæt hit swa ȝewurde, ȝif he hit 25
wyste, þa wearð he mid wun-
drunȝe afyrht for þære dæde J
gecyrde to his ealdre J him rehte
þa þing swa ȝedon. se arwurða
wer Benedictus þa onȝann tellan þis 30
wundor to Maures hyrsumnysse,
na to his aȝenum ȝeearnunȝum.

35

1 from O 2 þam f. O 3 onȝæt O || ofeslice O 4 -noc O 5 Ma[]rus
O || raðe O 7 ȝefeoll O 8 tiht O 10 wunder- O 12 hwæt þæt O 13 -sunga
O 14 þære þære bletsunge O 17 from O 18 læded O || orn O 20 lond O ||
-nom O 21 -lice O 22 -cirde O 23 lond ȝewann O || he[]cirrende O
24 selfum O 25 forðan O || onȝæt O 26 meah- O 27 ȝedyrstlæcan ȝe-
neðan O 29 forhtode O 30 ȝecirde O || J f. O || ȝesæde he asæȝde O
33 onȝon O || wundo[]tellan O || nallæs O 33-34 na his no on his O ||
Maurus O 35 ȝehyrsumnesse O

J þa Maurus on gæn hine cwæð, *þæt* hit wære geworden for his sylfes bebode, J sæde, *þæt* he sylfa nære nænig gewita þæs mægnes, J *þæt* dyde *þæt* he dyde swa he hit nyste. ac in þam freondlican geflite þære wrixiendlican eadmodnesse þær eode to genoh rihtwis dema, *þæt* wæs se cniht, þe wæs atogen of þam wætre. se sæde þus J þus cwæð: 'þa þa ic wæs atogen of þam wætere, ic geseah þæs abbodes þylican ofer minum heafde, J þa ylcan ic geseah me upp gelædan of þam wætere.' Petrus cwæð: swyþe wundorlice J mycele syndon þa wisan, þe þu sægest, J nytwurþe to manigra manna trymnesse J lare. soþlice swa me þæs godan weres wundor habbað geblissod, *þæt* swa ic swyþor drince, swa me swyþor þyrsteð.'

ac þær on gæn Maurus sæde, *þæt* hit wære geworden for his bebode sylfum, J cwæð, *þæt* he nære na gewita þæs mægnes, þe he nytende worhte. ac on þam freondlican geflite þære wrixiendlican eadmodnysse þær (38a) to genealæhte rihtwis dema, *þæt* wæs se cnapa, þe þær wæs up atogen of þam wætere. he þus cwæð: 'þa þa ic wæs getogen of þam wætere, þa geseah ic þæs abbodes kæppan ofer minum heafde, J ic geseah hine sylfne teon me up of þam wætere.' Petrus cwæð: 'swiðe mære syndon þa þing, þe þu sægst, J wel nyttwyrðe to manigra manna trymninge. soðlice swa ic þæs godan weres wundra ma drinke, swa me hyra swyðor þyrsteð.'

VIII. Hu se hrefn feorr abær þone geættrodan hlaf.

Gregorius him Jswarode: 'mid ty þe hi weollon J burnon in þam ylcan stowum, þa þe mære wurdon on ures drihtnes naman hælendes Cristes feorr J wide ymb þone halgan, þa forþon manige men forleton þis woruldlice lif J gebygdon heora heortan J heora

Gregorius cwæð: 'ða þa eallunga þa ylcan stowa feorr J wide weollon on lufe ures drihtnes hælendes Cristes, þa forleton fela manna þis woruldlice lif J gebygdon hyra heortan

1 onzen O 2 sylfes] azenre O 3 sægde O || nære] wære O 4 mægnes O 5 þæt he dyde f. O || swa] swa swa O 6 neste O 7 þære(39b)] nesse O 8 geeode O 8—9 rihtwis] wæs O || þe] þæ O 10 -tere O || se] he O 10—12 he]]] c geseah (es fehlen etwa 8 buchstaben; sægde i oder sægde þus i?) O 13 abbodes O || þylican] cæppan O 13—14 ofer]]] ne ilcan O 15—16 w]] Petrus O || swiðe wunder- O 17 micle sin- O 18 sazaest O || J f. O || monegra O 19 monna trymninge O 20 þæs] þas O || weras O 21 swiðdor O 22 drince swa me swyþor f. O || þyrsteð] þyrstige O 25 wiolon O 26 il- O || mære] zemærsode O 27 in usses O || noman O 28 embe O 29 -ðam monige O 30 menn O || woruldlice] wordlice O 31 gebygdon J atemedon]] iora hiortan O || J heora f. O

sweoran under *pam* liðan *geoce* ures alysendes. *pa* *gelamp* hit, swa swa hit *pweora* manna *peaw* is, *pæt* hi symble *æfæstiað* oþra manna *goddæde* *ƿ* hefelice *nipað* (43b) *pa* hi selfe no ðy ær habban willað: *pær* wæs *sumre* neah cyrican mæssepreost, *pam* wæs nama *Florentius*, se wæs *Florenties* yldrafæder ures subdiacones. *pa* wearð se mid hete *ƿ* mid niðe *pæs* ealdan feondes *gehrinen* *ƿ* ongan fandian *pæs* halgan weres willan *ƿ* *geornnyse* *ƿ* eac tælan his liflade, *ƿ* swa *hwylcum* mæn swa he mihte he wolde *gestyran* *ƿ* *pa* læran *fram* his neosunge *ƿ* *lufan*. *ƿ* *pa* se *æfæstiga* mæssepreost *geseah*, *pæt* he ne mihte wiðwiprian *pæs* halgan mannes fremmingum *ƿ* *godum* weorcum, *ƿ* eac *gehyrde* pone hlisan weaxan his *godan* lifes, *ƿ* *pæt* manige men wæron *gelaðode* unablinnendlice mid *pære* mærdæ *pæs* ylcan hlisan to stapole hira *beteran* lifes, *pa* wæs he a ma *ƿ* ma inæled mid *pam* *pyccylum* *pære* *æfæste* *ƿ* *ge-tihted* mid *pæs* feondes lare, *pæt* he wæs *wyrsa*, forþon *pe* he *ge-wilnode*, *pæt* he hæfde lof *ƿ* *heren-esse* *pæs* clænan lifes, ac *hwæpre* he nolde in him habban *ƿ* *gechealdan* *pæt* hergendlice lif.

swuran under *pam* liðan iuke ures alysendes. Ða wæs *pær* *sumre* neah cyrican mæssepreost, *pam* wæs nama *Florentius*, se wæs *Florenties* ures subdiacones yldra- 5 fæder. *pa* wearð se mid *pæs* ealdan feondes yfelnyse þurhslagen *ƿ* ongan andian on *pæs* halgan weres *gecneordnyssum* *ƿ* tælan eac his drohtnunge, *ƿ* *gehwylice* men 10 *pe* he mihte he ongan *geweman* eac *fram* his neosunge, swa swa *pweorra* manna *peaw* is, *pæt* hi *æfstiað* on oðrum mannum hyra mægenes *god*, *pæt* hy sylfe ne 15 *gewilniað* to hæbbenne. Ða *pa* se niðfulla mæssepreost *geseah* eal-lunga, *pæt* he ne mihte wiðstan-dan *pæs* halgan weres forð-(38b) *weardnyse* *ƿ* *godum* weorcum, *ƿ* 20 *gehyrde* *wexan* pone hlisan his mæran drohtnunge, *ƿ* eac *pæt* manie men untolætendlice wæron *gelaðode* to staðole *beteran* lifes mid *pære* ylcan mærdæ his hlisan, *pa* 25 wearð he *swyðor* *ƿ* *swyðor* onæled mid *pæs* niðes blæsum *ƿ* pone halgan tælde, forþam *pe* he *ge-wilnode* to hæbbenne *pæt* lof *ƿ* *herunge* his mæran drohtnunge, 30 ac he nolde habban heriendlic lif.

1 swiran O || gioce O 2 onlysendes ond þa O 3 mon- O 4 æfestigeað
opera 5 mon- O || -dæda O || hefiglice O || nipað nipa C 6 selfe no ðy f. C
7 wyllað O || ðar O || sum || e neah ciricean O 8 noma O 9 se wæs Fl.
f. O 10 usses O || þa || ond þa O 11 hete (erstes e aus æ) O 12 ongon O
13 fandian | ondian O 14 gyrnesse O 15 liflade (if aus e. a.) C || menn O 16 meah-
O 17 þa f. O || from O 18 þa || þa O || æfæsta O 19 meah O- || -wiðeran O
20 monnes O || fremmingum | fram ænizum C 21 ƿ f. C || weorcum O 23 þætte
monige menn O 25 mærdæ O || il- O 26 staloðe O || hiora 27 inæled (40a)
mid O 28 bæcelum O || æfestunge O 28-29 zetih || des lare O || f: eon-
des (r rad.) C 30 þe f. O 31-32 pæt || || þæs O || hwæðere O 33 he n || in || ab-
ban O 34 heriend- O

- J þa wæs he ablended mid *pam* pýstrum þære ylcan æfæste, op
þæt he wæs to þon gæhted J on
þon gebroht, *þæt* he þæs ælmihti-
5 gan 3odes þeowe onsende lac, swylce
hit his bletsung wære, beweledne
hlaf J mid attre gemengedne. þa
onfeng se drihtnes wer *pam* mid
dæde pancunze. J in *pam* hlafe
10 næs na bemipen *þæt* wol, *þæt* he
tihhode, *þæt* *pam* halgan were be-
deoglod beon sceolde. ac symble
on þa tide his gereordnysse wæs
gewunod an hræfn, *þæt* he com
15 of *pam* neah wuda J onfeng hlaf
of Benedictes handa. þa com se
fugel mid his gewunelican þeawe,
J sona se 3odes wer awearp forð
beforan *pam* hræfne (44a) þone
20 hlaf, þe se æfestiga mæssepreost
him sænde. J he bead *him* þus
J cwæð in his drihtnes naman
hælendes Cristes: 'nim þisne hlaf
J aweorp hine on swylce stowe,
25 þær he næfre ne mæge beon ge-
funden fram nanum men.' þa se
hræfn untýndum his mupe J ape-
nedum his fíperum ongan yr-
nan ymb þone ylcan hlaf J cræc-
30 cettan, emne swa he openlice
cwæde, *þæt* he *him* hyran wolde
J swa þeh his hæse gefyllan ne mihte. þa eft se 3odes wer bebed
pam hræfne þus cweþende: 'hefe hine upp J aweorp hine þær

1 wæs h[]ablended O 2 ilcan æfstunze O || op[] ond O 3 ðan O 4 he
þæs] he ðam O, he wæs þæs C || -tizean O 5 onsende] onsendend C || lac]
to lace C || swilce O 6 -welledne O 8 mid] nyd, *darüber* mid (12. jhd.) O
9 dæda þoncunze O 10 na] no O 11 tihcode O || bediglod O 12 symle
O 13 -nesse O 14 hrefen O || cwom O 15 wude O || hlafe O 16 hon- O
17 fuzol O || his þam zew- O 18 awea[]forð O 19 þone hrefen O 20 æfs-
tizea O 21 sende O || he bead] bebed O || him f. O 22 -tenes noman
O 24 awyrp O 25 ne f. O || mæge O || zef.] funden O 26 from ænezum O ||
menn O 27 hrefen ontyn- O 28 onzon O 29 ymbe O || ilcan O || -etta C,
-etan O 32 ðeah O || meah- O 33 hrefene O || upp sorhleas J awurp O

þær he næfre eft ne wurðe gefunden.' þa wæs he lange eldende þone
 to nimame, 1 hwæpre æt nexstan se hræfn hine upp ahof 1 him on-
 weg gewat, 1 eft ymb þreora tida fæc onweg aworpenum ðam hlafe
 ongæn com 1 þær onfeng his bigleofan, eall swa his gewuna wæs ær,
 of þæs 3odes mannes handa. þa zeseah se arwurða fæder þæs sa- 5
 cerdes mod byrnan 1 æfæstizian wiþ his life. he sorgode ma for þam
 æfstizian mæssepreoste þonne for him sylfum. eac swylce se ylca
 forecwedena Florentius se mæssepreost, forþon þe he his lareowes
 lichamau acwellan ne mihte, he onælde hine sylfne 1 þohte to acwel-
 lane þa sawla þæs halgan weres leornungmanna, swa þæt he 10
 sænde . VII . nacode mædenu beforan heora eazenum in þone wyrtun
 þæs ylcan mynstres, þe Benedictus on wæs. þa mædenu beforan þam
 leornungmannum hæfdon hi sylf be handa heom betweenan 1 þa
 lange hwile plezdon. hi onældon 1 onhætton þæra zeongrena mod
 to forcyrrrednesse heora synlustes. þa se halga wer zeseah þæt of þam 15
 mynstre 1 þa sona him wæs ondrædende þone slide þære (44b) synne in
 þam merwum leorningmannum, 1 eac þæt þohte 1 smeade, þæt hit wære
 gedon for his anes ehtnesse. 1 he þa forlet þa stowe, þe he on wæs, for
 þære æfæste, 1 ealle þa mynstru, þe he ær zestapelode 1 zeændebyrde
 1 zesette mid þam gezadredum broðrum, 1 heom zesette gewisse pra- 20
 fostas 1 recendas. he bewrixlede him sylf þære stowe eardunge 1 ze-
 nam mid him feawe munecas. 1 þa sona se 3odes wer beseah eadmod-
 lice þa læppe 1 feondscipe þæs æfstizian mæssepreostes. ac se ælmihtiga
 3od sloh þysne preost ondrysnlíce. soðlice þa þes forecwedena mæsse-
 preost zestod in þam solore þæs mynstres 1 ongæt 1 zefeah Bene- 25
 dictes onwegfæreld, þa þurhwuniendum unonwendedlice eallum þam
 zetimbre þæs hames þæt wundorhus sylf zefeoll, in þam stod se

1 þær he n. e. n. w. 3.] he ne mæge nanon þinge beon funden O || longe O
 2 þone hlaf O || nymenne O || nehst- O || hrefen O || hine ymbzan 1 upp O ||
 awez O 3 ym[(40b)]onweg O || onweg aworpenum ðam hlafe f. C 4 ongæn
 com 1 þær] þyder ze[()]ðær O || his bigleofa eall swa his gewuna wæs
 ær C, þa onðlyfene þe he ær gewunode O 5 ðæs[()]s monnes O || honda
 O || ar[()]cerdes O 6 æfstizian O || hi[()]e he[()]a for ðam O 7 sy[um] 1 eac
 O || swil- O || il- O 8 he f. C 9 -homan O || meah- O || inælde O || acwel-
 lane O, acwel(l)ane C 10 sawle O || -ningmonna þis gemete swa O
 11 sende seofon O || hiora O || eazenum] zeazum O 12 il- O || mæzd- O
 13 -ningmonnum O || honda him O || -onum O 14 lon- O || plezdon] plezende O ||
 inæl- O || -hæton O || iongrena O 15 forcer- O || hyra O || -stas C 16 sona
 iuða O 17 mearw- O || -mon- O 18 -nesse þa sealde he 1 O || he þa f. O
 for] to O 19 æfste O || -ade O || 1] hi O || zeen- O 20 gezader- O || him O ||
 praef-] preostas C 21 recc.] rihtend O || -lode O 22 feawa O || beseah] for-
 beah O || eaðm- O 23 læddo O || -scype O || æfstian O 24 þisne mæsse-
 preost swiðe ondryslic O 25 solere O || ongeat (41a) 1 O || zeseah C ||
 -reldes O 26 þa[()]unon- O || unon-, u aus o C 27 hames[()]hus self O

- æfstiga mæssepreost, se wæs feond þæs halgan Benedictes. þæt þa sona þæs 3odes weres þegn, þam wæs nama Maurus, wende, þæt hit wære to bodianne þam arwyrdan fæder Benedicte, se þa gyt of þære ylcan stowe wæs uneaðe gefaren tyn milum feor. J þa cwæð Maurus
- 5 to þam fæder: 'min fæder, gecyrr eft, forþon se mæssepreost is acweald, þe þin ær ehte!' þa þæt se 3odes wer Benedictus gehyrde, he sealde sona hine sylfne in hefize cyþnysse, ægþer ge forþon þe se his feond deað geprowode, ge eac forþon þe se his gingra gefægnode for þæs feondes deape. for þære wisan wæs geworden, þæt he behead
- 10 þam ylcan his þegne dædbote, forþon þe he gepriðlæhte, þa þa he pylicu word bodode, þæt he gefægnode for þæs feondes (45a) forwyrd.' Petrus cwæð: 'wundorlice syndon J swiðe to wafienne þa þe þu segst. soðlice ic seo J ongyte in þam forð gelæddan wætere of þam stane, þæt he onhyrede Moysen þone latteow þære ealdan æ.
- 15 J in þam irene, þe gecyrde of þæs wæteres grunde, ic ongyte Heliseum, J in þæs wæteres wege Petrum þone apostol. in þæs hræfnes hersumnesse ic ongyte Heliam þone witigan. in þam heofe þæs feondes deaðes ic ongyte Dauid þone cyning. J þæs þe me þincp ic ongytan mæg, þæt þes wer wæs full J gehladen mid þy gaste eallra
- 20 rihtwisra J 3odes gecorenra.' Gregorius him Jswarode: 'se drihtenes wer sanctus Benedictus hæfde in him þæs anes gast, þe gefylde eallra his gecorenra heortan purh þa gife þære ealdan alysdnesse. be þam ylcan Iohannes se godspellere cwæð: 'he wæs þæt soðe leoht, þæt onlyhteþ æghwilcne man cumende in þisne middaneard.' J be þam
- 25 is eft awriten, þæt we ealle of his gefyllednesse gife onfengon. soþlice þa halgan 3odes men mihton gecearnian æt drihtene, þæt hi hæfdon sylfe þæs 3odan weorces mægnu, ac hi ne mihton na þa oþrum mannum syllan. ac se sealde his underpeoddum þæs 3odan mægnes tacnu, se þe gehet his feondum, þæt he wolde heom syllan Ionan tacen
- 30 þæs witigan, J eac gehet, þæt he wære sylfa geeaðmodod, þæt he

1 æfstiga f. O || feond f. O || h[] B[] ictes O || þæt and O 2 þegen O ||
 no[] M[] rus O 3 -dienne O || arwur- O || B[] ned- O 4 il- O || feorr O 5 þam
 him O || zweites fæder f. O 7 cwiðnesse O || se f. C 8 -ade O || -þon] -ðam O ||
 giungra O || gefægnode] gefeah O 9 behead] gebæd O 10 il- O || þegene O
 11 pyslicu O || gefægnode] gefeah O 12 sin- O 13 sagast O || seo] zeseo O ||
 ongyte O 14 onh.] ofhyrede C || ladteow O 15 irene þæt gecyrde O || on-
 gyte Eliseum O 16 J f. C || hrefnes O 17 hyrs- O || witegan ond in O || heafe O
 18 ongyte O || þinceð O || ic] J O 19 ongitan O 19—20 ealra þissa riht-
 wisra O 20—21 -tnes wer Petr[] sanctus O 22 alysnesse O 23 ilcan þæt is
 Crist Iohannes O 23—24 wæs(41b) [] æghwilcne O, æghwil(c)ne C || mon O ||
 mid[] d ond O 25 -lled[] life O 26 3o[] [] rnian æt drihtne O 27 sylfe[] 3odan[]
 mægenu O || mehton no O || þa] þam O 28 monnum sel[] n ac O 29 tacenu
 O || þe f. O || him O 30 witegan O || geeaðmodad O

wolde swyltan for oferhizgum J eft arisan for eadmodum, *pæt* þa ofer-
 hidzan mihton geseon, hwæt hi ær forhogodon, J þa eadmodan, hwæt
 hi sceoldon lufian J weorþian. of þam geryne is gecweden J gedon
 J us gecyþed, *pæt* þonne þa oferhydzigan sceawiað þa forsewennesse
 þæs deapes, (45b) J þa eadmodan wiþ þam deaðe onfoð þam wuldre 5
 þæs ecan anwealdes.' Petrus cwæð: 'ic þe bidde, *pæt* þu me gecype,
 to hwylcum stowum se halga wer fore æfter þysum, opþe hwæþer
 he ænigū mægnu æteowde.' Gregorius him Jswarode: 'witodlice se
 halga wer, þa þa he wæs farende to oðrum stowum, ne onwænde he
 noht pone ealdan feond, þe þe he sylfa gecyrde to opre eardungstowe. 10
 ac swa mycclē ma he aræfnede æfter þon hefigran gewin, swa mycclē
 swa he ma gemette J onfand pone lærow selfne þæs bealwes open-
 lice feohtendne onzæn hine. an cæster wæs geseted in þæs hean
 munes sidan, J seo cæster wæs haten Casinum. witodlice se munt
 tobræddam his sceate onfeng J hæfde pis ilce cæster. J þonne ofer 15
 preo mila upp in ða heanesse se munt wæs aræred J aþened swylce
 swyþlice heah cnoll. J þær on þam cnolle wæs se yldosta hearz J
 tempel aseted, in þam of ealdra hæpenra manna þeawe J fram þam
 dysigum ceorla folce wæs began J weorðod se hæpena god, þe Apollo
 is genemned. J eac þær ymb on healfa gehwylce weoxon bearwas 20
 in para deofla bigange, J in þam bearwum þa zyt in þa tid won J
 hyrde þam manfullum onsæzdnnessum seo ungewittige mængeo un-
 zealeaffullra manna. J þa ferde þider se ȝodes wer Benedictus, J sona
 swa he þider com, he toscynde *pæt* deofolgyld J towearp *pæt* weofod.
 he forbærnde þa bearwas, J in þam ylcan temple Apollones þæs 25
 hæpenan ȝodes he worhte gebedhus þæs halgan J þæs eadigan Mar-
 tines þæs biscopes. J eac þær þæs ylcan Apollones weofod wæs, he
 ȝetimbrede gebedhus þæs halgan Iohannes. J þa þær þa wuniendan

1 sweltan beforan oferhydezum O || oferhizgum C || beforan eadmo[im]m
 pætte O || -hydizan O 2 meahton O || eadmo- O 3 wurð- O || cweden O 3-4
 gedon J f. O || -hydi[an] O || forsezene O 5 J f. O || eadmo- O || þam] ðon O
 6 ecean O || cyðe O 7 hwil- O || halga[er] fore O || þisum O 8 mægen
 ætywde O 9 he[æs] far- O || onwen- O 10 ðone[aldan] O || ðeah O || selfa
 gecerde O || opere eardung[etowe] O 11 micle O || -ode O || -winne O ||
 micle O 12 -mete O || -eow[ylfne] O 13 -tende ongen O || an[ea]ster O || þæs
 ðam O 14 ceaster[æs] haten Cassium O 15 his[ceate] O || ceaster O 15-16
 ofor[reo] O || (ða) C || swil- O 17 swið- O || wæs (42a) se O || yldosta f. C ||
 hearh O 18 ðam [monna] O || from O 19 dysizra O || folce[gan] O || ge-
 wurðod O 20 is nemned O, i: genemned (1 buchst. rad., ȝ?) C || þær ymb
 f: O || on h[hwylce] weolon O 21 ðara O || bigon- O || J [im] bearwum O ||
 zit O || wonn O 22 þam] þa O || manfullan ondsezed- O || mænizo O
 23 -fulra O || mon- O 24 cwom O || deofolgyld] feondgyld O || weofod wiz-
 bed O 25 bea[ri]was O || il- O 26 ȝeworhte O || h. J þ. e.] eadigan J þ. h.
 O 27 -ceopes O || ilc- O || weofod] wizbed O 28 -rode O

- mænigū his ymbsittendra he gecigde (46a) daga gehwylce to *pam* rihtan zeleafan mid his pære singalan lare. ac þa se ealda feond ne mihte adreoƷan þas wisan swiƷende ne deoƷollice þurh swefn mið-
 5 zian, swa swa is æfre his Ʒewuna, ac mid openlicre Ʒesihpe he Ʒe- brohte hine sylfne J Ʒelædde beforan eazum þæs arwyrðan fæder Benedictes, J þa mid swa mycclum cleopunƷum he seofode, þæt he prowode his ned, emne þæt þa opre Ʒebroþru eac Ʒehyrdon his stefne, þe þær mid *pam* halƷan were wunodon, þeh þe hi na ne Ʒesawon his anlicnesse. ac swa swa se arwyrða fæder æfter þon his Ʒeong-
 10 rum sæde, þæt se ealda J se swearta feond inæled hine æteowde his lichamlicum eazum, J þæt he Ʒesawe pone feond reðian on hine mid his mupe J his byrnendum eazum. witodlice þa word, þe se feond Ʒecwæð, ealle þa Ʒebroðru Ʒehyrdon. ærest he gecigde þone halƷan man be his naman, J se halƷa wer nolde ƷelƷwarian. þa sona eft
 15 him to teonan he upp ahof his stefne J þa cleopode J þus cwæð: 'Benedicte! Benedicte!' þa puhte him þa Ʒyt, þæt he nane þinga him Jwyrdan nolde. þa swiðe hraðe Ʒeycte he his spræce J þus cwæð: 'Maledicte, non Benedicte!' þæt is on Engliſc, 'þu arwyrƷða, nalæs þu Ʒebletsoda!' J þæt swa Ʒecwæð se deofol for hole J for
 20 æfste J eac þas word spræc: 'hwæt hafast þu wiþ me Ʒemæne, oþþe for hwon ehtest þu min?' ac nu, Petrus, us syndon to sceawienne niwe campas J Ʒewin þæs ealdan feondes onƷæn þone Ʒodes þeow, on *pam* he Ʒebrohte his willum manige ƷefeohƷ, ac swa þeh Ʒenyded he Ʒedyde biƷias J fleam fore þæs halƷan mannes siƷore.

IX.

- 25 (46b) Eac hit Ʒelamp sume dæƷe, þæt þa Ʒebroðra timbredon þæs mynstres hus, J þa læƷ þær an stan tomiddes, þone hi mynton

1 mænigū O || ymbsitt- O || Ʒehwylcra C, Ʒehwilce O 3 meahƷe O || swiƷende O || diƷol- O || swefen O || miðƷian] andian O 4 is æf. h. Ʒ.] his Ʒewuna is O || Ʒesihpe (i *auf ras. von p?*) C 5 hyne sel(f)ne O || beforan þa eazan O || arwur- O 6 -tus O || miclum O || clypingum O 7 þrowade O || ned] dimnesse O || emne f. O || broðru O 8 -nedon þeah O || hiƷ no O || Ʒe- seƷon O 9 andlic- O || ac swa se arwur- O || ƷiunƷrum O 10 sæƷde O || sweartosta O || ætyw- O 11 ƷeseƷe O || reðizian O 12—13 feond(42b)[]ru Ʒehyrdon O || -cigde (*ausser Ʒe- auf ras.*) C 13—14 hal[]nn be O || nom- O J] ðam O || nolde ƷelƷw-] no ne Ʒeandswa[]e O 15 stef(n)e C || clypode þus J cwæð O 16 B. þ. þ. him] Benedicte[]e him O || Ʒit O 17 Jwerdan O, Jwyrdan (r st. e. a.) C || nolde] wolde O || swi[]ðe Ʒeihte O || he f. O || spræce O, spræce (r st. *angef. æ?*) C 19 -ƷƷða[]lles þu O 20 s(p)ræc C || -mænes O 21 sin- O 22 com- O || -winn O || onƷen O 23 willan moneƷu O || ðeah O 24 biƷeas O || fore f. O || mon- O 25 -lomp O || þætte þa broðor O

hebban upp on þæs huses timbrunge, ac hine ne mihton twezen mæn
 ne þry onstyrian. þa eodon þær ma manna to, ac he swa þeah
 wunode fæst J unwendedlic, emne swylce he wære hæfd be wyrt-
 walan in þære eorðan. J eac hit openlice mihte beon ongyten,
 þæt se ealda feond sæt ofer þam stane, þone ne mihton swa 5
 manigra wera handa onstyrian. þa for þære earfoþnysse wæs sende
 to þam Ʒodes were, J þa broðra bædan, þæt he come J mid his
 Ʒebedum þone feond onweg adrife, þæt hi mihton þone stan
 upp ahebban. þa sona swa se (37a) upp ahebban. he þa sona
 Ʒodes wer pider com, he dyde com J dyde þær his Ʒebed J his 10
 þær his Ʒebed J sealde his blet- bletsunge þær to sealde, J se stan
 sunge, J þa wearð se stan mid wearð upp ahafen mid swa mycelre
 swa mycelre hrædnesse upp ahafen, hrædnysse, swylce he ær nane
 swylce he ær nænig hefignysse hefignysse næfde.
 on him næfde. 15

X. Hu he adwæsete þæt Ʒedwimorlice fyr.

Ða Ʒelamp hit, þæt in Ʒesyhþe Ða Ʒelicode þam Ʒodes were,
 þæs Ʒodeundan weres Ʒelicode, þæt hi on þære ylcan stowe dul-
 þæt he het adelfan in þære ylcan fon þa eorðan. J þa þa hi deop-
 stowe eorðan for sumre neod- por delfende neoðor becomon, þa 20
 þearfe, J þa hie þa eorðan del- fundon þa broðru þær sum æren
 fende deoppor ofdune becomon, deofolgyld. þa to sumre hwile
 þa Ʒebroðru fundon þær sum æren awurpon hi hit in to hyra kicanan.
 feondgyld, J þa awurpon hie þæt þa færinga wæs Ʒesewen fyr þær
 to sumre hwile in þa cycenan. of Ʒan J on eallra þara munuca 25
 þa semninga wæs him Ʒepuht, eagam hit ætywde, þæt eall þære
 þæt þær eode fyr ut, J þæt æteowde ylcan kicanan Ʒetimbrung sceolde
 in eallra þara muneca eagam, þæt beon forburnen. Ða broðru þa mid
 eall þæt Ʒetimbre þære cycenan Ʒehlyde wurpon wæter on þæt fyr, 30
 sceolde beon fornumen. þa on- gunnon hio weorpan wæter J hly-
 dan, swa þa doð, þe fyr J bryne

1 hine| he O || meah- O || menn O 2 eode O || mon- O 3 unawen- O ||
 swil- O 4 meah- O 5 meah- O 6 monegra O || honda O || -nesse wæs
 word onsended O 7 broðor bædon O || cwome O 8 meah- O 9 up O 10 com
 O 11 sealde f. C 12 wearð se stan] wæs siððan O 13 mic- O || -nesse
 (43a) up ahafen O 14 nænigne C 14—17 -nesse| Ða O || Ʒel| hit O || -sihðe O
 18—19 Ʒeli| hi du| n þæ| ilcan O 20 stowe þa eorðan O 20—21 sumere
 | fe o| hie O || hie| he C || -dune (ne st. m) O 23 broðor O 24 -gild O ||
 hi O 25 sumere O || cic- O 26 sæm- O || him| hie C 27 ætywde O || ylca H
 28 ealra O || þætte O 29 cycenan| ciricean O 31 hio| hi O || wurpan wæter
 on J O || hlydan (d aus e. a.) C

dwæsað. þa wæs Benedictus se
 3odes wer gecnysed J onstýred
 fram þam geruxle J com pider
 (47a) to J þa sona geseah, þæt
 5 þæt ylce fyr wæs in þara broðra
 eazum gepuht J næs na in his
 aznum swa zesewen. þa hraðe
 he gebizde his heafod to zebede
 J þa broðru gecizde to him, þe he
 10 gemette þær mid þam scinlacan
 fyre bysmrian, J zelærde heo, þæt
 hie zeblotsodon heora eazan J ze-
 sawon, þæt þær stod zesund hus
 þære cycenan, J þæt hio na leng
 15 ne beheoldon þa ligeas, þe se ealda
 feond leaslice zehiwode purh his
 scincraeft.

swylce hit to adwæscenne. þa
 wearð se drihtnes wer mid þam
 ylcan zehruxle astýrod J pyðer
 becom. þa geseah he sona, þæt
 þæt ylce fyr wæs gepuht on þara
 broðra eazum, ac hit næs na on
 his azenum swa oncnawen. he
 þa hraðlice gebizde his heafod
 on zebed J þa broðru, þe he ge-
 mette mid þam zedwimorlicum
 fyre bepæhte, he onzean gecizde,
 þæt hi zesenodon hyra eazan, J
 zesawan, þæt þære kicenan zetim-
 brung stod zeha J zesund, J hi
 na ne zesawon þa ligeas, þe se
 ealda feond leaslice zehiwode.

XI. Hu he gehælde þone cnapan, þe wæs mid hryre tocwysed.

Eft hit zelamp, þa pa pa ze-
 20 broðra woidon þæs huses wah
 hwene herran zetimbrian, forþon
 þæs swa sum neodpearflicu wise
 bædde, J Benedictus se 3odes wer
 wunode binnan þam locum his
 25 mynstres in þam willan J zeorn-
 nysse his zebedes, þa se ealda
 feond bysmriende æteowde J sæde,
 þæt he wolde feran to þam ze-
 broðrum, þe þæt hus worhton. þa
 30 þæt sona behead Benedictus swipe
 hraðlice þam broðrum purh ærend-
 racan J þus cwæð: 'broðra, dop
 ze wærlíce, forþon þe eow cymþ
 in pyssere ylcan tide se awyrzda

(37b) Eft hit zelamp, þæt pa
 zebroðru sumes huses wah hwene
 heahran zetimbrodon for sumre
 neode, J se 3odes wer Benedic-
 tus wunode binnon his mynstres
 clysingum on his zebedes zeorn-
 fulnysse. him þa se ealda feond
 bysmriende ætywde J sæde, þæt
 he wolde zecuman mid þam swin-
 cendum broðrum. se 3odes wer þa
 purh ærendracan swiðe swiftilíce
 þæt þam zebroðrum cyððe þus
 cweðende: 'broðru, doð eow wær-
 líce, forþam þe on pysre ylcan
 tide eow to becymð se arwyrzgeda

1 -sceað[] Bene- O 3 fram] fore O || fore[] ruxle O || cwom O 5 ilce[] in O
 6 na] no O 7 az[] zesewen J onziten þa O || raðe O 8 gebizde he his O
 10 þam] ðy O 11 J he O 11—12 lærde hig þæt hi zesenodon hyra O || ze-
 sezon O 14 cicena[] O 14—15 hig no ne behieldon leng þa leasanza þe se O
 16 feo[] leasl- O 19 -lomp ða þe ða broðor O 20 waz O 21 hearan O
 22 sumu nedþ- O 23 bædde] wæs O 24 -ade O 25 zeornesse O 26 þa]
 þam O 27 ætyw- O || sæzde O 28 broðrum O 30 sona se 3odes wer on-
 bead swiðe O || (be)bead C 31 ærenddr- O 32 broðru O 33—34 -ðon (43b)
 [] tide O

gast to.' þa se þe on þæt ærende
for, uneaðe he mihte þa word
abeodan, ær þon se awyrȝda gast
toweap þone wah, þe þær ȝetim-
brod wæs, I mid þy fylle ðæs
wages forþryccende he ȝeþræste
æne para muneca, se wæs anes
ȝerefan sunu. þa sona wæron
ealle þa broþra swiþe ȝeswence
I ȝeunrotsode, nalæs na for þy
dæmme þæs wages fylles, ac for
ȝeþræstednysse þæs broðres. hi
þa tilodon hrædlice mid hefigum
heofe, þæt man þæt sceolde bodian
þam arwyrðan fæder Benedicte.
þa se ylca fæder het, þæt man
sceolde bringcan þone ȝewundodan
cniht to him. þa ne mihton hi
hine ne aberan buton on (47b)
hwitle, forþon þe þa stanas þæs
toglidenan wages nalæs þæt an,
þæt hi his limu tobræcan, ac eac
swylce mid ealle his ban ȝebryse-
don. þa sona behead se ȝodes
wer, þæt hine man aleggde in his
cytan on þa meattan, þe he him
on ȝebed, I þa sænde he þa bro-
ðra ut I beleac þa cytan. I he
þa se halȝa wer ȝefealh his ȝe-
bede mycle ȝeornlicor, þonne he
ær ȝewunode. wundorlicu wise
þæt wæs, Petrus, þæt on þa ylcan
tid he onsænde þone cniht eft to
þam weorce swa ȝesundne I swa

gast.' se þa þe þæt ærende þyder
brohte, uneaðe mihte þa word
abeodan, ær þam þe se awyrȝda
gast toweap þone wah, þe þær
ȝetimbrod wæs, I mid þæs wages 5
hryre ofþryccende tocwysde æne
munuccnapan sumes ȝerefan sunu.
hi wurdon þa ealle ȝeunrette I
swiðe ȝeswencede, na for þæs
wages fylle, ac for þæs ofþrorenan 10
broðres tocwysednysse. I hi þa
hrædlice tilodon mid hefigum woþe
þæt to kyðanne þam arwyrðan
fæder Benedicte. se ylca fæder
þa het him to bringan þone for- 15
wundodan enapan. ac hi ne miht-
on hine beran buton on anum
hwitle, forþam þe þa toglidenan
stanas þæs wages na þæt an, þæt
hi his limu tocwysdon, ac hi eac 20
swylce mid ealle his ban tobrys-
don. ða behead se ȝodes wer
þær rihte, þæt hi hine aledon in
on his cytan uppon his meattan,
þe he ȝewu(39a)node on uppan 25
to ȝebiddenne, I ut asendum þam
broðrum he beleac þa cytan I be-
fealh þa his ȝebede mycele ȝe-
ornlicor, þonne he ær ȝewunode.
ða ȝewearð þær wundorlic ping, 30
þæt on þære ylcan tide he asende
þone cnapan eft to þam weor-
ke swa ȝesundne I eall swa

1 on f. O 1—2 ære[]r lædde uneaðe O || he f. O || meahte O 3 abeo-
d[]on se[]yrȝda O 4 wag O 4—5 þær[] I O || mid[]y fylle O 6 for-
ðric- O 6—7 he ȝedr[]ste æ[]muneca O 7—8 anes ȝerefan[] cniht sumes
refan O || wæ[]n ealle O 9 broðor O 10 ȝe[]rotsode O || nalles no O
11 demme O 12 -æstnesse O || broðor O 13 -ledon O || hefige O 14 heafe
O || mon O || ȝebodian O 15 arwur- O 16 il[]het O || mon O 17 -nȝan O
18—19 cniht[]ne hi ne meahon no beran O || on[] in O 20 -ðon[]nas ðæs O ||
(þa) C 21 nalles O 22 limu[]ac O 23 m. e. h. b.] his ban m. e. O || -sdon
O 25 mon O 27 ȝebæd O || sende O || broþro O 30 mic- O 31 wunder- O
32 ilc- O 33 onsen- O 34 worce O

strangne, swa he ær wæs, to þon
 5 *þæt* he sceolde gegearwian J ful-
 fremman þone wah mid *pam* oprum
 broprum. mid *pæs* cnihtes fore-
 wyrde se ealda feond gelyfde, *þæt*
 he mihte gebysmrian *Benedictum*.
 þa ongan se 3odes wer betweoh
 pysum wisum eac swylce þeon J
 weaxan mid witedomes gaste, *þæt*
 10 he bodode þa toweardan þing J
 sægde þa æfweardan Jweardum
 mannum.

strangne, swa he ær wæs, *þæt* he
 eac sceolde fullgearwian þone wah
 mid *pam* gebroðrum, he *pæs* for-
 wyrde se ealda feond gelyfde, *þæt*
 he mihte gebysmrian *Benedictum*.
 se 3odes wer þa betwux pysum
 þingum ongan eac þeon on wite-
 gunge gaste J foresæde towearde
 þing J andweardum mannum cyððe
 æfwearde þing.

XII. Hu þa broðru æton J druncon buton leafe.

15 Soplice *pæs* mynstres þeaw
 wæs, *þæt* swa oft swa þa broðra
 ut eodon to ænigre Jsware, *þæt*
 hi nænigra þinga ne namon ne
 ne pigdon mete ne drync wiðutan
 20 mynstre. mid ty þe þis wæs ge-
 healden for *pam* gewunan *pæs* ymb-
 hydiglican regoles, þa sume dæge
 hit *gelamp*, *þæt* þa gebroðra eodon
 ut to sumre spræce, J in þære
 25 spræce hi wæron genyðde, *þæt*
 hi for þære lættran tide wunedon
 lænz þonne hi sceoldon. þa wiston
 hi, *þæt* hi wicodon neah sumum
 æwfæstum wife. þa eodon hi in
 30 to hire huse J namon þær mete
 J pigdon. þa hi eft cyrdon lator

Soðlice *pæs* mynstres þeaw wæs,
þæt swa oft swa þa gebroðru ut
 ferdon to ænigre spræce, *þæt* hi
 ne æton ne druncon ut of mynstre.
 Ða þa þis wæs carfullice gehealden
 be *pæs* regoles gewunan, þa sume
 dæge *gelamp* hit, *þæt* þa broðru
 ferdon ut to sumre spræce. on
 þære spræce hi wurdon genea-
 dode to wunianne oð ða lættran
 tide. þa wiston hi, *þæt* þær neah
 wunode sum eawfæst wif. þa
 eodon hi in to hire huse J
 þær ætan. Ða þa hi eft late

1 stron- O || wæs (s aus r) C 2 sceolde eac geg- O 3 waz O 4 for-
 wyrde O 6 meah- O || -icte O 7 -zon O || -twih O 8 þisum O || swilce O
 10 J] on O 11 onwear- O || mon- O 15 broðor O 16 ondsware O
 17 hig nænigze O || ne f. O || -mon(44a)ne O 18 ne drync] oððe drinc O ||
 wiðutan] butan O 18-19 -tan ðam my[]ðis O || gehealden] he[]den O 20-21
 ymbhydizli[][]ume dæge O 22 hit gel-] gelomp hit O || broðor O 23 su[][]in
 O 23-24 J in þære spræce f. C || geneðde O 25 for þære lættran tide] for
 þæteran]ran tide (æteran *unterstrichen wohl von sp. hd.*) O 26 lenz O ||
 hig O 27 hig (*statt des ersten* hi) O 28 æwfæstum wizfe O || hig O 29 to
 f. O || hire] þære O || hus O 30 hig O || cirdon O, cyrdon (n aus r) C

ponne hi sceoldon to pam mynstre,
 hi bædon pæs halȝan fæder bletsunȝe,
 swa swa hit þeaw wæs. sona wæs se ȝodes wer acsiende
 þa broðra ȝ þus cwæð: 'hwær æton
 ȝe?' hi him ȝswaredon (48a) ȝ
 cwædon: 'nohwær.' Benedictus
 cwæð to pam broðrum: 'for hwon
 leoȝað ȝe swa? cweþað ȝe, *þæt*
 ȝe ne eodon in pæs wifes hus?
 ac la ne onfenzcon ȝe þær ne ne
 piȝdon pas mettas? cweðað ȝe,
þæt ȝe ne druncon þær þus manige
 calicas fulle?' ȝ þa þa se arwurða
 fæder rehte pam broðrum ȝe pæs wi-
 fes hus ȝe para metta cyn ȝe eac
 pone rim para drincena, hi ȝe-
 cneowon sona ealla þa piȝ, þe
 hi sylfe ær dydon, ȝ feollon for-
 hiȝende to his fotum ȝ wæron and-
 ettende, *þæt* hi ȝeȝylt hæfdon.
 he þa sona se ȝodes wer ȝearode
 heom on pære scylde, ȝ hi þa ȝe-
 hogodon, *þæt* hi ofer *þæt* swa don
 noldon in pæs fæder æfweardnysse.
 be pam hi onȝæton, *þæt* he him
 symble wæs ondweard on his
 ȝaste.

ȝecyrdon to mynstre, þa bædon
 hi pæs halȝan fæder bletsunȝe,
 swa swa hit þeaw wæs. ac he
 hrædlice axode ȝ þus cwæð: 'hwær
 æton ȝe?' hi cwædon: 'nahwær.' 5
 se halȝa wer him to cwæð: 'for
 hwi leoȝað ȝe swa? cweðað ȝe,
þæt ȝe ne eodon in to pæs (39b)
 wifes huse? cweðað ȝe, *þæt* ȝe
 pas mettas ȝ pas ne onfenzcon? 10
 cweðað ȝe, *þæt* ȝe þus fela scen-
 cea þær ne ȝedruncon?' ða þa
 se arwurða fæder pam broðrum
 sæde ȝe pæs wifes hus ȝe hu
 fela cynna mettas þær wæron ȝe 15
 para drincea ȝetel, þa oncneowon
 hi ealle þa piȝ, þe hy ær dydon,
 ȝ forhtiende feollon to his fotum
 ȝ andetton, *þæt* hi aȝylt hæfdon.
 he þa sona pam ȝylte ȝearode 20
 pencende, *þæt* hi ofer *þæt* ne dy-
 don on his æfweardnysse, pone hi
 wiston, *þæt* he wæs symle and-
 weard on his ȝaste.

25

XIII. Be Ualentinianes brøðer.

Eac Ualentianus Benedictes
 munuces broður, pæs ȝemynd ic
 ær bufan dyde, se wæs læwde
 wer, ac swa þeh he wæs swiðe
 æwfæst, se ȝewunode, *þæt* he for

Eac Ualentinianes brøðor Bene- 30
 dictes munukes, pæs ȝemynd ic
 ær bufan dyde, se wæs læwede
 wer, ac he wæs swyðe eawfæst,
 se ȝewunode, *þæt* he ælce ȝeare

1 hiȝ O 3 wæs] is O 4 wæs s. 5. wer] s. 5. wer wæs O 5 -ðru O 7 nowær
 O 9 cweð(að) O 11 onfenzcon ȝe] onfenge O || (*þæt* ȝe) H 13 monize O
 14 caliceas O || ȝ ða se O 16 para O || cynn O 17 drincea O || -cnewon O
 18 eall O 19 hiȝ O || ȝefeollon O 21 hiȝ ȝylt O 22 -ede O 23 him O ||
 hiȝ O || ȝehogodon] ȝeheton O 24 hiȝ O 25 pæs fæs fæder C || -nesse O
 26 hiȝ O || -ȝæton O 27 symle O || ondwear[]on O 30 -anes O 31 -noces
 broðor O 32 læwede O 33 þeah O 34 æwfæst O

ælce gære of his agenre stowe,
pæt he becom to *sancte Benedictes*
 mynstre, to þon *pæt* he onfenge
 þær þæs 3odes weres bletsunge J
 5 gesawe *Ualentinianum* his gebore-
 nan broþur. witodlice hit *gelamp*
 sume dæge, þa þa se broðor on
 þone wez ferde to *Benedictes*
 mynstre, *pæt* oper wezferend hine
 10 sylfne to him zepeodde, se bær
 mid him mettas to picgenne in
pam weze. J þa þa seo lættre
 tid com, J seo ufere þæs dægæs
 weox J agan wæs, þa cwæð se
 15 wezferenda to þam æwfaestan mæn:
 'broþur, cum hider, *pæt* wit magan
 picgan mete ætsomne, þy læs wit
 wergien on þisum weze.' he þa
 Jswarode *pam* J pus cwæð: 'feorr
 20 *pæt* sy, *pæt* hit gewurðe, broþor.
 nelle ic *pæt* don, forþon (48b) þe
 ic gewunode, *pæt* ic com fæstende
 to þam arwurðan fæder *Benedicte*.'
 þa onfangenre þære Jsware, se
 25 wezferenda geswigode sume hwile.
 ac þa æfter þysum hi gefremedon
 medmycelne dæl þæs wezes, þa
 eft se wezferenda hine lærde, *pæt*
 hi æton, ac him nolde heran se
 30 þe getihhode, *pæt* he fæstende
 sceolde becumen to þam halzan
 were. J þa geswigode se þe hine
 laðode to ete J mid him fæstende
 þa zyt ferde J *pæt* gepafode sume
 35 hwile. ac þa þa hi þa zyt fyrr

ferde of his agenum J becom
 fæstende to *Benedictes* mynstre,
 to þam *pæt* he onfenge þæs 3odes
 weres bletsunga J gesawe *Ualen-*
tinianum his geborenan broðor. wi-
 todlice sume dæge, þa þa he ferde
 on þone wez to þam mynstre
 weard, þa zepeodde him to sum
 oðer wezferend hine sylfne, se
 bær formete mid him. ða þa seo
 lætre tid eallunga weox, þa cwæð
 se wezferenda to þam eawfaestum
 men: 'broðor, cum hider, *pæt* wyt
 magon etan, þe læs þe wit werigian
 on þysum weze.' he þa him and-
 swarode J cwæð: 'ne gewurðe
pæt, broðor. ne do ic na *pæt*, for-
 þam þe ic gewunode, (40a) *pæt*
 ic symle becom fæstende to þam
 arwurðan fæder *Benedicte*.' ða
 onfangenre þære andsware se wez-
 ferenda sume hwile geswigode.
 ac þa þa hi æfter þysum sumne
 dæl þæs wezes zeferdon, þa myne-
 gode hine eft se wezferenda, *pæt*
 hi æton. ac he nolde gepwærian,
 forþam þe he teohhode fæstende
 becumen to mynstre. ða geswi-
 gode se þe hine zelaðode to æte
 J sume hwile gepwærode þa zyta
 fæstende mid him to farenne.
 ða þa hy þa zyta foron fyrr

1 geare O 2 -cwom O 3 -enze O 4 weres f. O 4—5 J zebedrædene
 ond eac *pæt* he seze *Ualenti:nianum* O 6 bro(44b) [hit O || -lomp O 8 ðone|
 [de to O 9—10 wezfer[se]lf[]to O || wezfereld O 11—12 ðicze[]eze O ||
 sio lætere O 13 cwom O 13—14 sio ufere[] J O || werig(i)an H 15 -rend
 O || æfæs- O. || menn O 16 broðor O || cym O || wyt magon O 17 wyt O
 18 werigean O || he| ha O 19 feor O 20 si O 23 -wurðan were B. O
 24 onfong- O 25 -rend O 26 ða ða æfter O || ðis- O 27 medmic- O
 28 -rend O 29 hyran O 33 zelaðode O || æte O 34 zit O 35 zit O

foron on heora weȝ, I hi þa seo
ufere tid mid fæstene ȝeswencte
swa ȝanȝende in þam weȝe, þa ȝe-
metton hi fæȝre mædwe I easprynȝ,
I eall swa hwæt swa mihton beon
ȝesewene lustfullice þone lichaman
mid to ȝereordianne. þa cwæð se
weȝferenda to him: 'loca nu! her
is wæter I mædwe I ȝeseoh, þæt
þis is fæȝru stow on þære wit
maȝon unc ȝereordian I hwæthugu
ȝerestan, þæt wit maȝon æfter þon
þe eað uncerne weȝ onsunde ȝe-
faran.' mid þy þa word ȝecwem-
don his earum, I þa stowe ȝelicedon
his eagum, I he þa mid þære þrid-
dan manunȝe ȝelæred ȝehyrde his
wordum I æt mid him. þa on
þa æfentide he becom to þam
mynstre, I þa þa he wæs ȝecyðed
þam arwyrðan fæder Benedicte,
he ȝewilnode him sylfum his blet-
sunȝe I ȝebedrædenne. ac sona
se ȝodes werr him þæt oþwat,
þæt he on þam weȝe dyde, þus
cweþende: 'hwæt is þæt, broður,
þæt þu dydest? se awyrȝda feond,
se to þe wæs sprecende þurh þinne
ȝeferan on weȝe, se þe æne ȝe-
læran ne mihte, ne eac æt þam
æftran siþe ne mihte, ac æt ðam
þriddan cyrre (49a) he þe ȝelærde
I oferswiðde to þon þe he wolde.'
ða se æwfæsta man onȝæt hraðe

on hyra weȝ, I seo lætre tid hi
ȝanȝende ȝewæhte, þa ȝemetton
hi be þam weȝe fæȝre mæde I
wynsumne wylle, I eall swa hwæt
swa mihton beon ȝesewene lust- 5
fullice to þæs lichaman ȝereord-
unȝe. ða cwæð se weȝferenda
to him: 'loca nu! her is fæȝer
wæter, her is fæȝer mæd, her is
smeðe stow, on þære wit maȝon 10
unc ȝereordian I hwæthweȝa ȝe-
restan, þæt wit maȝon syððan þe
eað unkerne weȝ ȝesunde faran.'
witodlice þa ȝecwemdon þa word
his earum, I þa stowa ȝelicedon 15
his eagum, I he þa mid þære þrid-
dan myneȝunȝe ȝelæred him ȝe-
tiðode I æt mid him. ða on þa
æfentide becom he to þam myn-
stre, I þa þa he becom beforan 20
þone arwurðan fæder Benedictum,
þa bæd he his bletsunȝe. ac se
halȝa wer sona him ætwat þæt,
þæt he on þam weȝe dyde, þus
cweðende: 'hwæt is nu, broðor? 25
se awyrȝeda feond, (40b) þe þurh
þinne ȝeferan spræc to þe on þam
weȝe, ne mihte þe æne ȝelæran,
ne he ne mihte oðre siðe, ac
æt þam þriddan cyrre he þe ȝe- 30
lærde I þe oferswyðde to þam
þe he wolde.' he þa oncneow

1 hyra O || sio O 3 ȝonȝ- O || ȝemeton O 4 fæȝere mæde O || æsprincȝ
O 5 mihton] mealte O 6 -sewen O || -homan O 7 -ienne O || cwæð O
8 -rend O 10 fæȝeru O, fæȝru (f aus w?) C || in O 11 hwæthugu] æt hweȝa
O 13 þe] þi O || -sundne O 14 mit ty O || ȝecwemodon O 15 -cedon O
17 monunȝe O || ȝelæred. f. C || ȝehyrde] he ȝehyrde C, hirde O 19 be-
com he O 20 wæs ȝeondweardod ond ȝecy(45a)ðed O 21 -wurðan O 22 ȝe
□□m h[tsunȝe O 23 -dene O 24—25 ȝode□□t he in O 26—27 hw□□dy-
dest O || awyrȝde O 28 sp□□de þurh (de undeutl.) O 29—30 ȝelæran ne
mihte f. O || æt þam f. O 31 æfteran s[te ne meahte O 32 þryd- O
34 æfæsta mon onȝeat O || raðe O

þa scylde his tydran modes, he
 wæs forð onloten to þæs halgan
 mannes fotum, I swa mycclē ma
 ongan his scylde weopan I sca-
 5 mian, swa mycclum swa he hine
 sylfne ma onzæt æfweardne azyt-
 an beforan his fæder eazum Benedic-
 tes.' Petrus cwæð: 'me þinceþ,
 þæt in þam gehizdum þyses halgan
 10 weres wære Heliseus gast þæs
 witigan, forþon þe he wæs Iweard
 his æfweardum þegne.'

pone gylt his tyddran modes I
 gebizde hine sylfne to þæs halgan
 weres fotum, I swa micle swy-
 ðor sceamiende ongan his gylt be-
 wepan, swa micle swa he onzæt
 hine sylfne æfweardne azytan on
 gesihðe þæs fæder Benedictes.' Petrus
 cwæð: 'me þinzð, þæt on
 þæs halgan weres inngehzdum
 wære Heliseus gast þæs witegan,
 se wæs andweard his æfweardum
 leorningcnihte.'

XIV. Hu he arasode þa hiwunze Totillan þæs cyninges.

Gregorius him Iswarode: 'þe
 15 gedafenað, Petrus, þæt þu sume
 þrage zeswigige, þæt þu ofer þis
 mazæ maran wisan ongytan. soþ-
 lice hit zelamp in 3otena tidum,
 þa þa Totilla cyning gehyrde, þæt
 20 se halga wer hæfde witedomes
 gast, he ferde to his mynstre I
 þa gewicode þær naht feor I þam
 halgan mæn hine toweardne bo-
 dode. þa sona wæs onboden of
 25 ðam mynstre, þæt he selfa come.
 þa ongan he sona, swa swa he
 wæs þa git zetreowleases modes
 wer, girnan, þæt he sceolde ze-
 cunnian I arasian, hwæþer se driht-
 30 nes wer hæfde witedomes gast.
 þa þæs cyningces sweorðbora wæs
 Ricgo gehaten, þam se cyning
 sealde his zescy I gedyde, þæt
 he wæs gyred mid cynelicum

Gregorius cwæð: 'ðe gedafenað,
 Petrus, þæt þu sume hwile ze-
 swigie, þæt þu nu zyta mæge
 maran þing oncnawan. soðlice on
 3otena tidum, þa þa hyra cyning
 Totilla gehyrde, þæt se halga wer
 hæfde witegunze gast, þa ferde he
 to his mynstre I þær unfeorr ze-
 wicode I het cyðan þam halgan
 were hine toweardne. him þa
 sona wæs beboden of þam mynstre,
 þæt he come. ða pohte he, swa
 swa he wæs zetrywleases modes,
 þæt he wolde zecunnian I arasian,
 hwæðer se 3odes wer hæfde wite-
 gunze gast. ða wæs sum his
 swurðbora zenemned Rizzo, þam
 he sealde his zescy I dyde, þæt
 he wæs zescrydd mid cynelicum

1 tyddran O 3 monnes O || micle O 4 -gon O || wepan O || scom- O
 5 micle O 6 onzæt æfwearne O 9 ingehydum O || þises O 10 Eliseus O
 11 witgan O 14 þe (e aus o?) C 15 sume] me O 16 þætte O 17 mæge
 O || onzit- O 18 -lomp O 19 T. hyra cyning O 22 noht feorr O 23 men
 O 24 wæs] þæs C 24—27 onboden bis git f. C || treowleases O 28 girnan]
 hæfde C 31 þa f. O || -inzes O || swurðbora se wæs O || wæs f. C 32 haten
 O || cin- O 33 his azen zescy O 34 zegyred O

hrægle, J he behead him, *pæt* he ferde to *pam* *Ʒodes* men, swylce hit se cyning sylfa wære. J eac on his þegnunga he sende. III. ealdormen, þa Ʒewunodon, *pæt* hi him fylgdon beforan oprum mannum, þa wæron þus Ʒehatene: Uult, Ruderic J Blidin, *pæt* hi sceoldon beforan pæs Ʒodes þeowes eazum þone ylcan RicƷan Ʒeonlician Totillan *pam* cyninge, J *pæt* hi sceoldon Ʒan on ælce healfe ymb hine. eac swylce him man Ʒegearwode oðre (49b) þegnunge J Ʒesette swurdboran, to þon *pæt* hit wære Ʒepuht, *pæt* he se sylfa cynge wære, Ʒe for *pam* þegnungum Ʒe for *pam* Ʒodwebbenum hræglum, þe he mid Ʒegered wæs. J þa þa se ylca RicƷa mid *pam* hræglum þus ƷewliteƷod wæs Ʒangende in *pæt* mynster, J hine mid siðode seo mænigeo þara þegnienðra manna, þa sæt se Ʒodes wer feorran lociende on þone, þe þiderweardes wæs Ʒangende. J þa sona swa hit mihte beon Ʒehyred fram *pam*, þe þider comon, Benedictus cleopode J þus cwæð: 'alege, sunu, alege *pæt* þu byrst! nis hit na þin.' þa sona feoll se RicƷa on eorþan J aforhtode, forþon þe he Ʒepristlæhte, *pæt* he bysmrode swa

reafum, J him behead, (41a) *pæt* he ferde to *pam* Ʒodes men, swylce hit se cyning sylf wære. J eac to his penunge he asende his þry þegenas, þa Ʒewunodon, *pæt* hi 5 wæron him to Ʒepeodde toforan oðrum mannum, þa wæron þus Ʒehatene: Uuru, Deric J Blidin, *pæt* hi beforan pæs Ʒodes þeowes eazum þone ylcan RicƷean Ʒean-10 licodon *pam* cyninge Totillan J eodon him on ælce healfe. eac he Ʒesette him men to oðrum þenungum J funde him swurdboran, to *pam* *pæt* sceolde beon wened, 15 *pæt* he wære se cyning, æƷðer Ʒe for *pam* healicum þenungum, Ʒe for *pam* pællenum reafum, þe he wæs mid Ʒescrydd. ða þa se ylca Riggō þus ƷewliteƷod mid 20 *pam* reafum stop on *pæt* mynster þrutiende swyðe, J him mid siðode micel meniu þeniendra manna, þa sæt se Ʒodes wer feorron behealdende þone cumendan Riggō, J 25 sona swa hit mihte beon eallunga fram him Ʒehyred to *pam* Riggō, þa clypede he þus cweðende: 'alege, sunu, alege *pæt* þæt þu byrst! nis hit na þin.' se Riggō 30 þa þær rihte on eorðan Ʒefeoll J pearle aforhtode, forþam þe he Ʒepristlæhte don to bysmore swa

1 hræglum O 2 menn swil- O 3-4 ond(45b)[]Ʒe he O || þry O 5-6 -men þæ Ʒe(Ʒ?)Ʒeful[]edon *pæt* hi beforan O 6-7 monnum[]Ʒehatene O 8 Wulth Ruderic et Blindin O 8-9 *pæt*[]ran pæs O 10-11 ilcan[] Totillan O || -inge O 12 Ʒa[]on O 12-13 he[]hine O || swil- O || mon O 14 þenunge O 15 -set[]sweordboran O 16 Ʒepuht] wened O || se sylfa f. O 17 cyning O || -uncum O 18 Ʒodwebum O 19 Ʒegyred O 20 RicƷo O 21 ƷoneƷende O 22 munster O 23 siðode] soðe O, siðian C || sio O || -Ʒio O || þeniendra O 24 monna O || feorron O 26 ƷioneƷende O 27 meah- O || Ʒehiered from O 28 com O 29 clyp- O 30 berest O || na] no O 31 Ʒe- feoll O

- mycelum J swa arwyrbum were. J ealle þa men, þe mid him comon to þam 3odes men, wæron astrehte on þære eorðan J eft arisende ne dorston ne to him 5 arisende ne dorston ne to him genealæcan, ac eft gecyrdon to heora cyninge J bodedon J sædon swiðe forhte, on hu mycelre hrædnysse hi wæron arasode.
- 10 ða se ilca Totilla eode him self to þam 3odes men, J þa þa he geseah feorran hine sittende, he næs naht beald him to to ganne, ac hine sylfne astrehte on þa eorðan. J þa se 3odes wer cwæð 15 twuwa J prywa: 'aris, broðor, aris!' ac swa peah he ne dorste beon beforan him upp aræred of þære eorðan. Benedictus þa se Cristes
- 20 þeowa wæs gemedemod purh hine sylfne, þæt he genealæhte to þam astræhtan cyninge J hine þa upp ahof J him for his agnum dædum cidde J mid feawum wordum him
- 25 foresæde ealle þa ping, þe him towearde wæron, J þus cwæð: 'manega (50a) yfel þu wyrcest, J manigu þu worhtest geara ær. ac læt þe gestyran fram pinum unrihtum. þu oferfærest þone sæ 30 rihtum. þu oferfærest þone sæ J bist gangende to Romesbyrig. þu rixast nygon gear J on ðam

mycelum were. J ealle þa þe him mid wæron comon to þam 3odes men J hi on eorðan astrehton J eft arisende ne dorston na to him genealæcean, ac gecyrdon on gean to hyra cyninge J swyðe forhte cyddan him, on hu mycelre hrædnysse (41b) hi wurdon arasode. he þa se ylca Totilla him sylf eode to þam 3odes men, J þa þa he feorron geseah hine sittendne, þa ne dorste he him to genealæcean, ac he hine sylfne on eorðan astrehte. se 3odes wer þa tuwa J priwa him to cwæð: 'aris!' ac he ne dorste beforan him upp arisan of þære eorðan. Benedictus þa þæs hælendan Cristes þeowa wearð gemedemod purh hine sylfne, þæt he genealæhte to þam astræhtan cyninge J hine of þære eorðan up arærde J hine for his agenum dædum ofercidde J mid feawum wordum him foresæde ealle þa ping, þe him towearde wæron, J þus cwæð: 'fela yfela þu gewyrcest, J fela þu geworhtest. ac on sumne sæl gewyld þe sylfne eallunga fram unrihtwisnysse. witodlice in to Rome þu becymst. ofer sæ þu færst. nigon gear þu rixast. on þam

1 miclum O || -yrðan O 2 J f. O || menn O 3 menn O 5 zweites ne] no O 6 geneol- O || -cirde O 7 hiora O || -incge O || J] hi O || sægðum O 8 on] in O || mycele C, micelre O 9 -nesse O || arasode] ansæde O 10 -ille O 11 silf O || menn O || -end(n)e H 12 feorran hine] feor ðone O || -endne O 13 noht O || zande O 15-16 cwæð to ðam twigear J ðrigear O 17 swa] se O || he (ne) (ne *urspr.*, he (ne) *sp. hd.*) O 18 bef. hine O 19 se] ðæs hæ- lendan O 20 þeow he wæs O 21 neolæhte O 22 astreah- O || -incge(46a) þone he þa of ð[e eorðan up O 23 him] hine O 23-24 az[]um wordum O 25 -sægde eall O 26-27 tow[]onize yfel O, manega fol. 50a *wiederholt C* || wyrceð O 28-29 monize þu wor[]þe O || from O || pinon unrihte O 30-31 ofer[]angende to O || Romebyrig O 32 ricsast O || nigon gear] and on O

teoðan þu sweltest.' þa se cynz þas word hæfde gehered, he wæs swiðlice abreged J gewilnode þæs halgan mannes gebedrædene, J he him syððan onweg gewat, J syppan of þære tide he wæs swiðe unwælgim. þa æfter lytlum fæce he gesohte Romesbyrig J ferde to Siciliam þam ealande, J þa þe teoðan Ʒære he wæs his rices bereafod mid þæs ælmihtigan Ʒodes dome.

teoðan þu swyltst.' ðysum wordum þa gehyredum se cyninz wearð swiðe pearle ablycged, J abedenre þæs halgan gebedrædenne he him þanon gewat, J syððan of þære tide he wæs eallunga læs wælhreow. þa æfter unmycelum fæce he becom to Rome J ferde to Siciliam þam izlande, J on þam teoðan Ʒeare his rices mid 10 þæs ælmihtigan Ʒodes dome he forlet þæt rice samad mid his life.

XV. Be þære witeƷunge, þe wæs geworden be þam ylcan cuninge Totillan.

J on ufon þæt eac se biscop Canusine þære cyrican gewunode, þæt he com hwilum to þam ilcan drihtnes þeowan. se drihtnes wer lufode hine swyðe for his lifes Ʒeearnungum. witodlice þa þa he hæfde spræce wiþ Benedictum be Totillan þæs cynzces inƷange J be Romeburge forspillednesse, he cwæð be þam cuninge þus: 'þurh þisne cyninz Totillan þeos ceaster byþ toworpen, þæt heo ofer þæt ne byþ ma Ʒeardod.' þam se drihtnes wer Iswarode J þus cwæð: 'ne byð næfre Romeburh toworpen fram hæpenum peodum, ac for hreounessum J ligetslehtum, for podenum

(42a) Syððon eac gewunode be- 15 cuman to þam ylcan Ʒodes þeowe þære cyricean bisceop Canusine, þone se drihtnes wer swiðe lufode for his lifes Ʒeearnunge. witodlice þa þa se hæfde spræce wið 20 þone Ʒodes wer be innƷange Totillan þæs cyninzes J be Romanaburge forspillednysse, þa cwæð he: 'þurh þysne cyninz Totillan þeos ceaster byð toworpen, þæt heo leng 25 ofer þæt ne bið on Ʒeardod.' him þa se drihtnes wer andswarode: 'ne wyrð næfre Romeburh toworpen fram hæðenum peodum, ac mid stormum J ligetslihtum, mid podenum 30

1 þa] gehyrdum þ[m wordum O || ciningz O 2 þas word hæfde gehered he f. O 3 swyð- O || -ade O 4 mon- O 5 syððan f. O || -wæg O || siððan O 7 lytlum] noht miclum O 8 Romebyrig O 9 þa þe] þi O 10 Ʒeare O || he was f. O 11 bereafod f. O 12 dome he forlet þæt rice samod mid ðy life O 15 on f. O || ufan O || -ceop O 16 -sin[] þære ciricean O 17 whilon O || to (þæs) O 18 þeowan se] were þone se O || drihtnes] Ʒodes O 19 hine f. O || swi- O || Ʒeearnunge O 20 -lic[] þa O || he] se O 21 Ʒe- spræc O 22 cininzes inƷonge O 24 ciningz O || ciningz O 25 þeos] þys (y aus u) O 26 ne byþ ma] ma ne byð O || Ʒear- O 28 þ[cwæð O 29 -burg O || from O 30 æðenum O || -nessū (ū aus e) C 31 -slihtum O

J eorðstyrenum heo byð zeswen-
ced, *þæt* heo weornað J brosnap
in hire sylfre.' þæs witedomes
gerynu us wæron nu *geo swipe*
5 *cupe*, forþon þe we sceawiað nu,
þæt in pissere byrig syndon fram
podene þa weallas tolysede J hus
toslægene J cyrcan toworpene, J
ealle þa zetimbru pissere burge
10 we geseoð mid langre ealdunge
zewacode, J swiðe forð hi wæron
zehrorene zelomlice mid fyllum.
(50b) þeah þe pis *Honoratus* his
geongra na ne sægde, *þæt* he hit
15 sylf gehyrde of *Benedictes* muðe,
J of *Honoratus* spelle hit wæs me
cuð, J eac forðon he pis sæde,
þæt he cyðde, *þæt* hit wæs him
gesæd fram þam gebroðrum, þe
20 neah þam halgan were wæron.

J eorðstyrungum heo byð zeswen-
ced J on hire sylfre forweornað.
ðysre witegunge gerynu us eal-
lunga syndon swutollice cuðe ge-
wordene, forþam þe we geseoð nu,
þæt on þysre byri syndon fram
podene weallas tohrorene J hus
toslægene J cyricean toworpene, J
þysre burge zetimbrunga we ge-
seoð mid langre ealdunge awacode,
forþam þe hi syndon mid ze-
lomlicum hryrum tofeallenne. ðis
spel me wearð cuð of gereced-
nysse *Honorates* his leorningcnihtes.
he sæde swa þeah, *þæt* he hit na
ne gehyrde of *Benedictes* muðe,
ac forþam he hit sæde me, þe he
cwæð, *þæt* hit wære him gesæd
fram þam broðrum, þe wæron
neah þam halgan were.

XVI. Hu he alysde þone preost fram deofle.

Eac hit *gelamp* in þa tid, *þæt*
sum preost *Aquinensis* þære cyri-
can wæs mid deofle zeswenced.
25 þa wæs se onsended geond manize
martyra stowe fram þam arwyrðan
were *Constantio* his cyrcan bi-
scope, to pon *þæt* he mihte beon
gehæled. ac þa halgan martyras
30 noldon him his hælo gife syllan,
to pon *þæt* hi cyðdon, hu mycclu
gyfe wære in *Benedicte* þam *ðodes*
men. witodlice þa wæs *gelæded*

Eac on þam ylcan timan sum
preost *Aquinensis* (42b) þære cyri-
cean wearð gedreht mid deofolseoc-
nysse. þa wearð he asended geond
manega martira stowa fram þam ar-
wurðan were *Constantio* his cyrocean
biscope, to þam *þæt* he mihte beon
gehæled. ac þa halgan *ðodes* mar-
tiras noldon him syllan his hæle,
þæt hi mid þam zeswutelodon, hu
micel wære on þam halgan *Bene-
dicte*. witodlice he wearð þa *gelæded*

1 -styringum O || bið zeswencedu O 2 weosnað O 4 *geo* iu O 6 *pisse*
O || sin- O || from O 7 -lysde O 8 toslæg- O || ciricean O || -enne O 8—9 ond
eac eal þe zet- O 9 *pisse* O || -unga (a aus e) H 10 longre eld- O
12 *z. m. f.* mid *zelomlicum* feallum O 14 *geonra* no O 15 self O
16 w[me] O 17—18 he me þis sægde (46b) [wæs O 19 -sægd O 20 hal]
[wæron O 22 -lomp on O 23 s[][] þære O || ciricean O 24—25 -ced[][] ge-
ond O || monize O 26 from O || þam f. O 26—27 þa[][] *Constantio* O || cir-
ican biscope O 28—29 he[][] þa O 29—30 -tyras [oldon O || sel- O 31 ge-
cyðdon O || micelu O 32 gifu O || B[][] dicte O 33 menn O || witodlice þa]
witodlice hit *gelomp* eac *þæt* sum oðer mæssepreost wæs mid deofle ze-
swenced ða O || wæs he *gel-* O

se wodseoca man to þæs ælmihti-
 gan Ʒodes peowe Benedicte. he þa
 hraðe onsænde his bene to urum
 drihtne hælendum Criste Ʒ sona
 ut adraf ðone ealdan feond of þam
 ofsetenan men. Ʒ þa Ʒehældum
 þam preoste he bebead Ʒ þus
 cwæð: 'Ʒa nu Ʒ æfter þisum ne et
 þu næfre flæsc, Ʒ ne Ʒeneð þu
 næfre, þæt þu Ʒa to þam halȝan
 hade, oððe maran underfo, þonne
 þu nu hæfst. soðlice on swa hwil-
 cum dæge swa þu Ʒepristlæcst,
 þæt þu underfehst pone halȝan
 sacerdhad, sona þu bist eft mid
 deofles anwealde Ʒehæftned.' ða
 Ʒewat se preost him hal ponon, Ʒ
 swa swa hit Ʒewunelic is, þæt
 þæt niwe wite abregeð symble
 þæs mannes mod, he heold þa be-
 bodu þa sume hwile, þe him be-
 bead se Ʒodes wer Benedictus.
 ac ða æfter manegum Ʒærum hit
 Ʒelamp, þæt his yldran Ʒeforon of
 þysum leohte, Ʒ he Ʒeseah, þæt
 Ʒeongran men sacerdhad under-
 fengon. he þa swa swa of langre
 tide wæs forȷytende Ʒ him on
 bæc sette þa lare þæs halȝan Bene-
 dictes Ʒ Ʒeode baldlice to þam
 halȝan (51a) sacerdhade. þa sona
 hine eft Ʒenam se deofol, þe hine
 ær forlet, Ʒ se ne ablann, þæt he

to þæs ælmihtigan Ʒodes peowe
 Benedicte, Ʒ he þa his bena asende
 to urum drihtne hælende Criste Ʒ
 sona ut adraf pone ealdan feond of
 þam ofsetenan menn. him þa Ʒe- 5
 hældum he bebead þus cweðende:
 'Ʒa nu Ʒ æfter þysum ne et þu
 nan flæsc, ne þu næfre ne Ʒedyrst-
 læc, þæt þu to halȝum hade Ʒe-
 nealæce, oððe maran underfo, þonne 10
 þu nu hafast. soðlice on swa hwil-
 cum dæge swa þu dyrstilice Ʒe-
 pristlæcst, þæt þu pone halȝan
 sacerdhad underfehst, þær rihte þu
 bist eft mid deofles anwealde Ʒe- 15
 hæftnieded.' ða Ʒewat se preost
 him hal panon, Ʒ swa swa hit Ʒe-
 wunelic is, þæt þæt niwe wite
 Ʒebregeð þæs mannes mod, he
 sume hwile Ʒeheold þa ping, þe 20
 se Ʒodes wer him bebead. soðlice
 æfter manegum Ʒearum, þa þa
 ealle his yldran witan foron of
 þysum leohte, Ʒ he Ʒeseah, þæt
 his Ʒingran wæron toforan him 25
 Ʒesette on halȝum sacerdhadum,
 he þa him on bæc sette swylce
 of langre tide forȷitende þa word
 Ʒ lare þæs hal(43a)ȝan weres
 Benedictes Ʒ Ʒeonealæhte to þam 30
 halȝan sacerdhade. hine þa sona
 Ʒelæhte se deofol, þe hine
 ær forlet, Ʒ na ne Ʒeswac

1 wodseoca] wedendseoca O || man] preost O 3 raðe onsen- O || bena
 O || ussum O 6 ofsettenan O || menn O 9 næfre] nænig O || Ʒeneð þu] Ʒe-
 næðu O 11 onderfo O 12 hafast O 13 -læcest O 15 byst O 16 onw-
 O || -hæfdnied O 18 þæt] þætte O 20 þæs urspr. þ, aber ~ rad. u. æs üb.
 d. zeile C || mon- O || heold ðy ða O 21 þa f. O || sume (auf ras.) C
 22 (wer) C 23 moneȷum Ʒear- O 24 -lomp O || yldran witan foron O
 25 þis- O 26 Ʒingran O || men] þonne he wære wæron him seolfum ofer-
 Ʒesette in þam halȷum O || -hadum O || underfenzon f. O 27 of f. O ||
 lenȷ- O 28 forȷit- O 29 þa word Ʒ lare O || halȝan weres B. O 30 Ʒe-
 Ʒeode O 32 hine] þone O || -nom O || þe] se ðe O 33 ne] no ne O || blan O

hine ne swencte, op *þæt* he his feorh aþrang of pam lichaman.' Petrus cwæð: 'me pynceð eac swylce, *þæt* pes 3odes wer purh-eode þa deoglan þing þære godcundnysse, se þe purhseah swa þone preost forðon gesealdne deofle, gif he gedyrstlæhte, *þæt* he underfengze ðone halgan sacerdhad.'

10 3regorius him lswarode: 'se halga wer for hwan ne cupe he þa deogolnysse þære godcundan sceawunge, se ðe heold þa bebodu þære zesetnysse, mid þy hit awriten is: 'se þe fylgeð drihtene, *þæt* byð an gast his J drihtnes?' Petrus cwæð: 'nu hit byð an gast mid drihtne, se þe him folgað, hwæt is *þæt* þonne, *þæt* se æpela

20 lareow cwæð *sanctus* Paulus: 'hwa can drihtnes Jgyt, oððe hwilc wæs his geþeahtere?' swyþe ungerisenlic me pynceþ, *þæt* *þæt* wære, *þæt* se nyste drihtnes Jgyt, mid pam þe he

25 wæs geworden an gast.' 3regorius him lswarode: 'þa halgan weras swa swipe swa hi beoð an J samod mid drihtne, hi witon drihtnes Jgyt. soðlice se ylca apostol Paulus cwæð: 'hwæt is *þæt* þe wite,

hine to swencenne, oð *þæt* he his sawle him from asceoc.' Petrus cwæð: 'ðæs þe me pinceð, *þæt* pes 3odes wer purhferde eac þa diglan þing þære godcundnesse, se þe swa purhseah þone preost for þi deofle gesealdne, *þæt* he ne gedyrstlæhte to underfonne þone halgan sacerdhad.' 3regorius cwæð: 'hwi ne cuðe þa diglan þing þære godcundnysse, se þe heold þa bebodu þære godcundnysse, þonne hit is awriten, *þæt* se þe geþeodeð to drihtne, þonne byð an gast his J drihtnes?' Petrus cwæð: 'gif hit an gast bið mid drihtne þæs þe drihten to geþeodeð, hwæt is þonne, *þæt* se ylca æðela lareow Paulus eft cwæð: 'hwa can drihtnes andgit? oððe hwylc wæs his geþeahtere?' swyðe unþæslic mæg beon gepuht, *þæt* se nyte drihtnes andgit, se þe mid him byð geworden an gast.' 3regorius him andswarode: 'þa halgan weras swa swyðe swa hi beoð an samod mid drihtne, swa swyðe hi witon drihtnes andgit. soðlice eac se ylca apostol Paulus cwæð: hwylc man wat

1 ne f. O 2 oðþrang O || -homan O 3 þinc- O 3-4 eac(47a)swylce O 5 þætte O 4-6 þurhleornode þa[] se se ðe O 5 -sse: se (s rad.) C 7-8 forþo[] eððe *þæt* he to eode oððe underfenge O 9-10 þone[] 3regorius O 10-11 se halga wer f. O || þa diglan (*doppelt aber das 1. mal durchstr.*) H 11-12 hwan ne[] ære godcundan O || godcundan godcundnysse C 12-14 sceawunge se ðe h. þ. b. þ. zesetnysse f. C 13 be[]odu O 14 ge[]nesse O || mi(d) þy C, mit ty O 15 gefilieð O || dr[]e O 16 bið O 17 hit f. O || byð bit O || *hinter bit raum für etwa 3 buchst. leer gelassen* O 18 se þe him[] ðam þe drihten O || gefolgað O 19 þonne[] elles O || *þæt* eft cwæð se æð- O 20 cwæð f. O 21 con O || ondgit O || hwilc[] wilc O 22 swiðe O || -rysenlic O 23 þinceð O 25 3 (*vom rubr. vergessen*) O 27 samo[]mid O 28 ondgit O 29 il- O || ap. *sanctus* P. O 30 *þæt* þætte O || þe wite f. O

hwylc þæs mannes modgeþancas
 syn, buton se Ʒast ðæs mannes,
 þe on him sylfum byp? swa eac
 þa þe beoð Ʒodes Ʒeþeahtunges,
 nan man hit ne can buton se
 Ʒodes Ʒast.' eac se ylca Paulus,
 to þan þæt he Ʒecyððe hine sylfne
 cunnan, hwylce wæren Ʒodes Ʒe-
 stihtunge, he þas word Ʒeecte ⁊
 þus cwæð: 'ne onfengon we na
 þone Ʒast þyses middaneardes, ac
 þone Ʒast, þe fram Ʒode is.' ⁊ eft
 he cwæð be þan, þæt eage ne Ʒe-
 seah, ne eare ne Ʒehyrde, ne in
 mannes heortan ne astah þa Ʒod,
 þe Ʒod Ʒegearwode þam, þe hine
 (51b) lufiað. soðlice þa he on-
 wreah us þurh þone halƷan Ʒast.
 Petrus cwæð: 'ac la Ʒif þam ylcan
 apostole Paule þa Ʒodes Ʒeþeah-
 tās wæron onwrigene þurh þone Ʒodes
 Ʒast, hu spræc he ofer þæt, þe ic
 bufan Ʒemyngode, þa þa he cwæð:
 'eala, hu mycclu heanes is þara
 welena Ʒodes snyttro ⁊ wisdomes,
 ⁊ hu unymbfangenlice syndon his
 domas, ⁊ unaspyrgendlice syndon
 his wegas?' ac þa word me sec-
 gendum eft oðru socn ⁊ frignung
 me is on mod becumen. soðlice
 Dæd se witega spræc to drihtne
 ⁊ þus cwæð: 'in minum welerum
 ic bodode ealle þa domas þines

þæs mannes modgeþancas, butan
 þæs mannes Ʒast, þe on him syl-
 fum byð? swa eac þa þing, þe
 beoð on Ʒodes Ʒeþeahtunges, nan
 mann ne (43b) can butan se 5
 Ʒodes Ʒast.' eac se ylca Paulus
 þær to Ʒeihhte, þæt he ætywde
 hine sylfne cunnan þa þing, þe
 syndon Ʒodes Ʒestihtunge. he
 cwæð: 'ne onfengon we na þone 10
 Ʒast þyses middaneardes, ac þone
 Ʒast, þe is of Ʒode.' eft he cwæð
 be þam, þæt eage ne Ʒeseah, ne
 eare ne Ʒehyrde, ne on mannes
 heortan ne astah, hwylce þing Ʒod 15
 Ʒegearwode þam, þe hine lufiað.
 soðlice þa he onwreah us þurh
 his Ʒast.' Petrus cwæð: 'Ʒif þonne
 þam ylcan apostole Paule þurh
 Ʒodes Ʒast wæron onwrigene þa 20
 Ʒodes Ʒeþeahtas, hu Ʒespræc he
 ofer þæt, þe ic bufan Ʒemyngode,
 þa þa he cwæð: 'eala, hu mycel
 heahnys is þara welana Ʒodes wis-
 domes ⁊ his innƷehiƷdes, ⁊ hu un- 25
 befangenlice his domas syndon ⁊
 his wegas unaspyriendlice?' ac me
 þas word sprekingum is eft oðer
 axung on mod becumen. soðlice
 Dæd se witega spræc to drihtne 30
 ⁊ þus cwæð: 'on minum welerum
 ic bodode ealle þa domas þines

1 hwylce O || mon- O || modƷeðon- O 2 sin O || buton| nimþe O || mon-
 O 3 on| in O 5 næniƷ mon O || hit ne f. O || con O, can (c aus 3) C ||
 buton| nymðe O 6 il- O 7 to to þon O || selfne O 8 wæron O 9 to
 Ʒeihhte O 10 ne| no O || na| no O 11 þises middange- O 12 from O 13 ðom
 O 14 zweites ne f. O 15 mon- O || ne f. O 15-16 astah þa ðe Ʒod Ʒegear- O ||
 þa Ʒod: (e rad.) C || þe f. C 18 þurh f. C 19 P (vom rubr. vergessen) C ||
 il- O 20 -eahtes O 22 Ʒespræc O 24 micelu heannys O 25 welena|
 wolena O || snytro O 26 sin- O 27 sin- O 28 þa| ðas O 29 æfter oðrum
 O || socn| acsuneƷe O || frininge O 30-31 is o[mod(47b)]witega O
 32-33 wele[]dede ealle O

muðes.' hwæt! we witon, *þæt* *þæt*
 is læsse, *þæt* man wite gehwæt
 hwylces, þonne *þæt* sy, *þæt* his
 man wite 1 eac bodie: hwæt is
 5 *þæt*, *þæt* Paulus sæde, *þæt* 3odes
 domas wæron unbefangenlice, 1
 Daid se witiga cyððe nalæs *þæt*
 an, *þæt* *þæt* he wiste þas ealle,
 ac eac swylce *þæt* he bodode hi
 10 1 mærsode on his welerum? 3re-
 gorius him 1swarode: 'æt ægþrum
 þisra ic þe 1swarode ær mid hræd-
 nysse her bufan, þa þa ic cwæð,
þæt halige was swa swiðe swa
 15 hi an beoð mid drihtene, hi witon
 1 ongytað drihtnes 1gyt. soðlice
 ealle þa þe fylgað drihtne 1 him
 hyrað estfullice, hi eac mid est-
 fulnysse beoð mid drihtne, 1 þonne
 20 gyt þe hi beoð ahefegode mid
 byrðenne þæs brosnienðlican licha-
 man, hi ne beoð na mid drihtne.
 ac witodlice þa dygla 3odes do-
 mas swa swiðe swa hi beoð to
 25 3ode geðeodde, hi witon ða, 1
 swa swiðe swa hi beoð fram him
 apeodde, hi ne cunnon his domas;
 1 for þy þe hi þonne gyt full-
 fremedlice ne þurhleoriað ne ne
 30 ongytað his deogolnysse, forþon
 hi secgað 1 cyðað, *þæt* his domas
 syn unymbfangenlice; 1 þonne for-
 þon þe hi him mid heora mode
 oncleofiað 1 onclifigende ge on þæs
 35 halgan gewrites zesprecum (52a)

muðes.' 1 þonne hit læsse is to
 witenne, þonne hit sy eac to bo-
 dianne, hwæt is *þæt*, *þæt* Paulus
 sæde, *þæt* 3odes domas syndon
 unbefangenlice, 1 Daid cyððe na
þæt an, *þæt* he ealle þas þing
 wiste, ac he hi eac swilce bodode? 3
 Gregorius him andswarode: 'æt
 ægðrum þysum ic þe geandswa-
 rode ær mid sceortnysse her bu-
 fan, þa þa ic cwæð, *þæt* halige
 was swa swyðe swa hi beoð an
 samod mid drihtne, swa swyðe hi
 witon drihtnes (44a) andgit. soð-
 lice ealle þa þe estfullice drihtne
 fyliað, hi eac mid estfullnysse
 syndon mid 3ode, 1 þa ne syn-
 don na mid 3ode, þa þe nu gyt
 syndon gehefegode mid byrðene
 þæs brosnienðlican lichaman. wi-
 todlice swa swyðe swa hi beoð
 to 3ode gepeodde, swa swiðe hi
 witon his diglan domas, 1 swa
 swyðe swa hi beoð him fram
 apeodde, swa swyðe hi hi nyton.
 eornostlice for þy hi secgeað, *þæt*
 his domas syndon unbefangelice,
 forþam þe hi nu gyt fullfremedlice
 ne purhfarað his digolnyssa; 1 for-
 þam þe hi mid hyra mode him oncli-
 fiað 1 onclifiende oncnawað swa
 swiðe swa hi onfoð oððe on spræcum

1—2 muðes[] [] se *þæt* O || mon O 2—3 hwæt swylces O || si O 3—4 *þæt* []
 h(w)æt O || is f. O 5 sægde O 6—7 domas[] Daid O 7 -tega O || nalæs
 O 8—9 h[] swilce O || -dade O || þysum H 10 -ade O 10—11 h[] 1swarode
 O 12 ðe g[] swarode O || ær æt ægðrum[] hrædnesse O 15 -tne O || -tan O
 16 ongit- O || ondziet O 18 -nesse O 20 giet O 21 byrd- O || -homan O
 22 na] no O 23 diglan O 24—26 to bis beoð f. C || from O 28 þy] -ðon
 O || git fulfr- O 29 -leornað (*sehr undeutl.*) O 30 ongit- O || digolnesse O
 32 sin unymbefon- O 34 onclif- O || -fiende O 35 zespræce (*undeutlich*) O

ge eac on oðrum deoglum on-
 gewrigenyssum, swa swyðe swa
 hi æt 3ode onfoð, hi hit ongytað,
 I þonne witon hi þas I bodiað.
 ac þa domas, þe 3od heleð, hi
 nyton þa, I þa þe 3od spreceþ,
 þa hi witon. be þan Daud se
 witga spræc, þa þa he cwæð: 'in
 minum welerum ic bodode ealle
 þa domas,' þa zeecte he þær to
 þæt word 'pines muðes', emne swa
 he openlice cwæde: ic mihte þa
 domas witan I bodian, þa þe ic
 þe ongyt secgan, I þa þe þu
 sylfa ne spræce, butan tweon
 urum ongytenessum þu behydest
 þa. her nu 3eþwærað, Petrus,
 se witelica I se apostolica cwyde
 þus, I 3odes domas wæron unymb-
 fangenlice, I þonne hwæpre þa þe
 beoð of 3odes muðe forðbrohte,
 þa beoð bodode mid mænnis-
 cum welerum, forþon þe hi ma-
 gon beon ongytene fram mannum,
 þonne hi beoð forð zelædde þurh
 3od, I na ne ma-
 gon beon witene,
 þonne hi beoð þurh 3od bediglode.'
 Petrus cwæð: 'in þære Isware
 minre acsunge me wearð cuþ nu
 seo wise þæs rihtan zesceades.
 ac ic þe bidde, gif hwylce syn
 nu gyt to secganne be þam mæzne
 þyses halgan weres Benedictes,
 þæt þu þa gecyðe.'

haliges gewrites oððe on digelum
 onwrigennyssum, þa þing hi witan
 I bodiað. witodlice þa domas, þe
 3od forsuwað, þa hi nyton, I þa
 þe he sprycð, þa hi witon. I 5
 Daud se witega þa þa he cwæð:
 'on minum welerum ic bodode
 ealle þa domas,' þa sona zeeac-
 node he þær to 'pines muðes',
 swilce he openlice cwæde: ic 10
 mihte witan I bodian þa domas,
 þe ic oncneow þe sylfne secgean,
 ac þa þe þu sylf ne sprycst, un-
 twywllice þa þu behydst urum
 oncnawennyssum. eornostlice her 15
 to 3eþwærað se witiendlica I se
 apostolica cwyde þus, þæt 3odes
 domas syndon unymbfangenlice, I
 swa peah þa þe of 3odes muðe
 beoð forðbrohte, þa beoð bodode 20
 mid mennisceum welerum, forþam
 þe hi ma-
 gon beon ongitene fram
 mannum, þonne hi beoð forðbrohte
 (44b) þurh 3od, I hi na ne ma-
 gon beon oncnawene, þonne hi beoð 25
 þurh 3od bediglode.' Petrus cwæð:
 'on þære andsware minre axunge
 me is zeopenod nu se intinga
 rihtes zesceades. ac ic bidde þe,
 þæt þu gita zerecce, gif þu hwilce 30
 ma wite be þyses weres Bene-
 dictes mægene.'

1 ge[o]oðrum O || diglum onwrigenessum O 2 swiðe O 2-3 swa[æt
 O || hi:æt (e rad.) C || -gitað O 7 þon O 8 witega O 10 zehte O || cwæde
 f. H 12 meah- O 14 -geat O || sazan O 15-16 tweon on urum C ||
 ussum O || (on)gyt- C, ongit- O || -hyðdest O 17 apo(sto)lica H 19 J[æt]te O ||
 u[lymbefong- O 20 þonne(48a)hwædere O 21-22 -ohte[]mid O 22-23
 menni[m wel- O || þe (þ aus h) O 24-25 ongit[]beoð O 26 na] no O
 26-27 -zon[]beoð þurh O 28 þær[]Isware O 29 -uncge O 30 sceades O
 31 sin O 32 git O || mægene O 33 pises O 34 þa f. C

XVII. Hu he witegode be his mynstres toworpennessse.

5 *Gregorius* him *Is*warode: 'sum
 æpel wer wæs, *pam* wæs nama
 Theoprob^{us}. se wæs gecyrr^{ed} to
 10 5 geleafan for þæs ylcan fæder lare
 Benedictes, I se hæfde eac mid
 him myccele bæld^e hiwcupnesse
 for geearnunge his sylfes lifes. þa
 sume dæge wæs þes gangende
 10 in þa cytan þæs halgan weres
 Benedictes, I þa gemette he hine
 swiþe bitterlice weopende. I þa
 gestod he well lange, oþ *þæt* he
 geseah, *þæt* þa tearas ne ablunnon,
 15 I no þonne hwæpre se 3odes wer
 ne weop, swa swa he gewunode
 ær him gebiddende, ac elles gnor-
 nizende. þa acsode hine Theopro-
 bus, hwæt la seo (52b) wise wære
 20 swa myccles heofes. *pam* se 3odes
 wer hraðe *Is*warode I þus cwæð:
 'eall pis mynster, *þæt* ic zetim-
 brode, I ealle þa wisan, þe ic ge-
 gearwode *pysum* broðrum mid
 25 þæs ælmihtigan 3odes dome, hæpe-
 num peodum beoþ gesealde. un-
 eaðe ic mihte bezytan æt 3ode,
þæt me wæron befæste of þære
 stowe I alysd^e þa feorh þara ge-
 30 broðra.' þæs halgan weres stefne
 gehyrde Theoprob^{us} þa, I we nu
 witon I geseoþ, *þæt* *þæt* mynster
 is toworpen fram Langbeardna
 peode. hit gelamp niwan, *þæt* on
 35 niht, þa þa gebroðra wæron on

5 *Gregorius* cwæð: 'sum æðele wer
 wæs Theoprob^{us} genemned, se
 wæs gecyrr^{ed} to haligre droht-
 nunge þurh mynegunze þæs ylcan
 fæder Benedictes. se eac for his
 lifes geearnunge hæfde to him
 mycelne truwan synderlicre hiw-
 cuðnysse. sume dæge þa þa þes
 eode to *pam* halgan were in to
 his cytan, þa gemette he hine
 þær swyðe bitterlice wependne.
 Ða þa he þær wel lange gestod
 I geseah, *þæt* his tearas na ne
 zeendodon, na swa þeah se 3odes
 wer ne weop na mid gebiddende,
 swa swa his gewuna wæs, ac
 gnorniende, þa axode hine Theo-
 prob^{us}, hwæt wære se intinga
 swa micles wopes. him þær
 rihte se 3odes wer andswarode I
 cwæð: 'eall pis mynster, þe ic
 zetimbrode, I ealle þa þing, þe ic
 zegearwode *pysum* broðrum, mid
 þæs ælmihtigan 3odes dome syn-
 don gesealde hæðenum mannum.
 earfoðlice ic mihte begitan æt
 3ode, *þæt* me wurdon forgifene of
 pysre stowe þara broðra feorh.'
 Ðæs halgan weres stefne (45a)
 gehyrde Theoprob^{us} þa, I we, þe
 hit witon, geseoð nu, *þæt* his myn-
 ster is toworpen fram Langbeardena
 peode. soðlice nu niwan gelamp
 on niht, þa þa broðro wæron on

1 (he) *H* 3 æpele *O* || noma *O* 4 *peoprob*us *O* || -cerred *O* 5 il- *O*
 7 micle *O* 8 zegear- *O* || hiw cuð|cuðnysse *H* 9 zonz- *O* 10—12 hine þær
 swiðe bitterlice wep- *O* 13 wel loncge *O* || ze(s)tod *H* 14 ne ne blunnon *O*
 15 I f. *O* 16 ne f. *O* || ær gew. *O* 17 elles| swiðor *O* || znorzende *O*
 18 *þeo*- *O* 20 micles heafes *O* 24 ðissum *O* 25 domes *C* 27 meahthe
 bezit- *O* 29 (ze)broðra *C*, broðra *O* 31 Ð[*þ*rob^{us} *O* || we| ze *C* 32 witan
O 33 from *O* || Long- *O* 34 -lomp *O* 35 -broðro *O* || broðron *H*

ræste, þa comon þær þa Lang-
bearde, 1 hi gereafdon 1 zenamon
ealle þa þing, þe in þam mynstre
wæron, buton þæt hi ne mihton
nænigne man þær gefon. ac ða
gefylde se ælmihtiga 3od, þæt he
ær gehet his getreowum freonde
Benedicte, þæt he geheolde þa
feorh þara broðra, peah þe he ge-
sealde þa æhte hæpenum mannum.
in þære wisan ic geseo, þæt Bene-
dictus hæfde Paulas gewrixle, þa
þa he þæs scipes geprowode æf-
wyrdlan 1 lore ealra þara þinga, þe
in him wæron, 1 he sylfa in frofre
onfeng ealra þara lif, þe him mid
ferdon.

reste, þæt comon þyder þa Lang-
bearde 1 þær zenamon ealle þa
þing, þe on þam mynstre wæron,
buton þæt hi ne mihton þær nænne
mann gelæcccean. ac se ælmihtiga 5
3od þa gefyllde þæt, þæt he ær
behet his getrywum þeowe Bene-
dicte, þæt he geheolde þara manna
lif, peah þe he þa æhta sealde
hæðenum mannum. on þam þinge 10
ic oncnawe, þæt Benedictus hæfde
Paulus gewrixle, se þa þa he
þolode scipes forwyrd 1 lyre eallra
þara þinga, þe þær on wæron, þa
onfeng he sylf him to frofre eallra 15
þara lif, þe him mid ferdou.

XVIII. Hu he þurh ȝast wiste þa behyddan flaxan.

Eac hit ȝelamp on sume tid,
þæt Exilatus þes ure ȝefera, se
wæs nu niwan to rihtum ȝeleafan
ȝecyrred, he wæs fram his hla-
forde onsænded in þæt mynster to
þam ȝodes were Benedicte, to þon
þæt he him beran sceolde twa
treowene fatu fulle wines, þa syn-
don on folcisc flascan ȝehatene.
he þa soþlice oðre þara flascan
þam halȝan were brohte, oðre he
in þam wege farende ahydde. þa
witod(53a)lice se drihtnes wer,
þone þa æfweardan þing bediglian
ne mihton, þa oðre flascan he
mid dæde þancunȝe onfeng, 1 þone

Eac hit ȝelamp on sume tid,
þæt Exhilaratus ure ȝefera, þone 20
þu canst ȝecyrredne to rihte droht-
nunȝe, he wæs fram his hlaforde
asended to þam mynstre, þæt he
sceolde þam ȝodes were Benedicte
beran twa treowene fatu wines 25
fulle, þa syndon on folkisc flaxan
ȝehatene. þa brohte he him þa
oðre, 1 þa oðre ȝehydde be wege
þyderweard farende. witodlice se
drihtnes wer, þam þa æfweardan 30
þing ne mihton beon bediglode,
þa underfeng (45 b) mid þanc-
unȝe þa ane flaxan, 1 þone

1 cwomon O || Long- O 3 eall O 4 meah- O 5 nænige monn O
8—9 -icte (48b) [feorh O 10 þa (a aus æ) C || þa [enum mon- O 12 hæf
[Paulas wrixle O 13 ða þæs scyp ȝedrowode O || scipes] sumes H 13 bis
14 -ode [ra þara O || þe [him O 15—16 selfa [ealra O 18 flaxan H 19 -lomp
O || su [e tid O 20 Exilatoratus O || ȝefera] ȝerefa O 22 ȝecir- O || from O
23 -sended O 26 trinenu O 27 flaxan O 28 -lice þe hi beran sceolde
oðre O || flaxena O 30 ferende O 33 meah- O || flaxan O, f(l)axan H
34 dæda þoncunȝe O

eft cyrrendan cniht he manode J
 lærde þus cweþende: 'zeseoh þu,
 sunu, be þære flaskan, þe þu in
 ðam wege hyddest. ne drinc ðu
 5 of þære, ac hyld þu hi wærlice,
 J þu þonne onfindest, hwæt heo
 in hire hæfð.' he þa swiþe sca-
 miende eode eft fram þam 3odes
 men, J cyrrende he þa wolde ȝyt
 10 cunnian, hwæt þæt wære, þæt he
 ær gehyrde. mid þy þe he þa
 flaskan gehylde, þa wæs þær hraðe
 sunu nædre ut ȝanzende. þa se
 forecwedena cniht Exhilaratus for
 15 þære nædran, þe he on ðam wine
 ȝemette, aforhtode J him swiþe on-
 dred þæt yfel, þe he him sylf ȝedyde.

eft cyrrendan cniht he warnode
 þus cweðende: 'sunu, foresceawa
 be þære flaxan, þe þu be wege
 ȝehydddest, þæt þu þær of ne drince,
 ac ahyld hi wærlice, J þu þonne
 onfindst, hwæt on hire is.' he þa
 swyðe ȝescynd J ofsceamod eode
 fram þam 3odes men J cyrrende
 wolde þa ȝyt ȝecunnian þæs þe
 he ær ȝehyrde. þa mid þam þe
 he þa flaxan onhyllde, þa eode
 þær ut hræddlice an næddre. se
 forecwedena cniht Exilaratus þa
 aforhtode þurh þæt þe he on þam
 wine ȝemette, J him ondred þæt
 yfel, þe he worhte.

XIX. Hu se 3odes þeow onfenz þa sceatas.

Eac þær wæs fram þam myn-
 20 stre unfeor sum tun, in þam wæs
 manna mycelu mænizeo ȝecyrred
 fram deofolȝylda bigonge to 3odes
 ȝeleafan for lare J trymnysse þæs
 eadigan weres Benedictes. þær
 25 wæron eac in þam ȝlcan tune
 sume nunnan, J ȝelomlice se 3odes
 þeowa Benedictus ȝewunode, þæt
 he ða broðor þider sænde, to þon
 þæt hi þæt folc trymman J læran
 30 scoldon to heora sawla þearfe. þa
 sume dæge sænde se halga wer
 þæra muneca sumne, swa him
 ȝeþeawe wæs. J se munuc, þe

Soðlice unfeorr fram þam myn-
 stre wæs sum tun, on þam wæs
 mycel meniu manna ȝecyrred fram
 deofolȝylda bigenge to 3odes ȝe-
 leafan þurh Benedictus lare. ðær
 on tune wæron eac sume nunnan,
 J se 3odes þeow Benedictus be-
 ȝymde, þæt he ȝelomlice þyder
 asende his broðru, to þam þæt hi
 sceoldon þæt folc trymman J læran
 to hyra sawla þearfe. ða sume dæge
 sende he þyder sumne munuc swa
 him ȝeþywe wæs. ac se munuc, þe

1 cirr- O 2 zeseoh] beseah O 3 flaxan O 4 wegge O || ahyddest O;
 hyddost C 5 hyl O 7 hafað O || scom- O 8 eft] ut O || from O 9 cirr-
 O 9-10 þ. w. ȝ. c.] wolde þa ȝit ȝecunnian O || h(w)æt (w *sp. hā.*) O 11 mit
 ty[he O 12 flaxan onhyld O || ȝehylde (l *auf rad.* r) C 13 ȝong- O 14 Exilo-
 ratus O 15 næd[þe ne O || on] of C 17 yf[he O || self O 19 from O
 20 -feorr O 21 monna micelu O 21-22 ȝecirred J ȝehwyrfed from deofol-
 ȝyldea O || bigonge f. C 23 -nesse O 25 il- O 26 sume] hwæthweȝa O ||
 nunnenna O 27 ðeow O || ȝewunode] ȝemende O 28 ða broðor f. C || sen-
 O 29 hie O || trym(49a)man O 30 sceol- O || -don (o *auf ras.*) C || hyra O
 30-32 þearfe ð[muneca O || þæra (þ *aus w*) C 33-143, 1 w[ð was O

þær onsendend wæs, æfter þære
gedonan lare J bodunge þæs folces
þa wæs he gebeden fram þam
nunnum, þæt he sumne dæl sceattes
onfengce to leane J to mede his
ganges J his lare, J he þa on
his bosme behydde. J sona swa
he eft cyrrende wæs, þa ongan
se 3odes wer hine mid swyplicre
biternesse preagean J þus cwæð:
'hu wæs þis unriht in þinne bosm
gange?' J he þa aforhtode,
forþon þe he forgæt, hwæt he
dyde, J he nyste, for hwon he
swa (53b) gecided wes. þa cwæð
se halga wer him to: 'cwyst þu,
þæt ic nære þær ondward, þa þa
þu þa sceattas from þam nunnum
onfenge J þa on þinne bosm dy-
dest?' J he þa sona se munuc
feoll to þæs halgan weres fotum
J him swiðe hreow, þæt he swa
dysiglice dyde, J þa sceattas, þe
he ær in his bosme ahydde, he
him fram awarep.

þyder onsendend wæs, æfter þæs
folces lare J geendodre þære bo-
dunge wearð gebeden fram þam
nunnum, þæt he sume sceatas on-
feng, J he him þa behydde on 5
his bosme. sona þa he ham com,
þa ongann se (46a) 3odes wer
pearle biterlice hine preagean J
cidan þus cweðende: 'hu becom
þeos unrihtwisnys on þinne bosm?' 10
he þa aforhtode J hæfde forgiten,
hwæt he gedon hæfde, J nyste, for
hwan he swa wæs ofercidd. Ða
cwæð se halga wer him to: 'cwyst
þu, þæt ic nære þær andward, 15
þa þa þu æt þam nunnum onfenge
þa sceatas J hi dydest on þinne
bosm?' se munuc þa sona feoll
to Benedictes fotum J behreow-
sode, þæt he swa dyslice dæde 20
gedyde, J him fram awarep þa
sceatas, þe he ær on his bosme
behydde.

25

XX. Hu he oncneow þurh gast þæs cnapan modinysse.

Eac hit gelamp sume dæge, þa
þa se arwyrða fæder *Benedictus*
on æfentid onfeng his lichaman
Jlifne, þa wæs þær sum munuc
mid him, se wæs sumes rices
mannes sunu, J se heold candeles
beforan þæs halgan mannes beode.

Eac hit gelamp sume dæge, þa
þa se arwurða fæder *Benedictus*
on æfentide onfeng his lichaman
andlyfene, þa wæs his an munuc 30
sumes gerefan sunu, se heold
leoht ætforan *Benedictes* mysan.

2—3 b[] gebeden O || from O 4 he sumne dæl sceattes | hwæthwega[] e
sceatas O || seatas gloss. mappulas H 5 -enze O || lene O || (he) H 6 in O
7 ahydde þa J sona O 8 -gon O 9 swiðlire O 10 J on O 12 zong- O
-tod[] forðon O 13 -geat O 14 him f. H 15 gecided | ofercid O || wæs O
16 cwysðu þæt O 17 þa þa | þa O || sceat:as (t rad.) H 18 from | for O
19 on | in O 20 -noc O 23 dyslice dæde gedyde O 25 from O 27 -lomp
O 28 arwur- O 29 -homan O 30 -noc O 32 mones O 33 beforan (*zwei-*
mal, das zweite mal getilgt) O || þæs ælmihtigan 3odes þeowe æt his mysan
foran O

1 þa þa se 3odes wer ætt, se
 munuc þær æt stod mid þegnunze
 þære candeale. J þa ongan he
 þurh oferhizdes gæst in his mode
 5 swigende þæncan J þurh his ge-
 þoht cweþan: 'hwæt is þes man,
 beforan þam etendum þe ic stande
 J candeale healde J do him þeow-
 dom? hwylc eom ic la, þæt ic
 10 æfre sceolde þyslicum men þeo-
 wian?' to þam se 3odes wer wæs
 sona gecyrred J swiðlice ongan
 him cidan J þus cweþan: 'seþna
 þine heortan, broðor! hwæt is
 15 þæt þu cwyst oððe þæncest?' J
 þa sona cigde Benedictus þa bro-
 ðru him to J heom bebead, þæt
 hi namon þa candeale of þæs mu-
 neces handum, J hine sylfne het
 20 gan fram þære þegnunze J het,
 þæt he of þære tide him stille
 gesæte. he þa sona wæs geacsod
 fram his gebroðrum, hwæt he un-
 rihtes gedon hæfde oððe geþoht
 25 in his heortan. J he þa heom þæt
 eall þurh endebyrdnesse asægde,
 hu swiðe he wæs mid oferhyzdes
 gaste apunden, J hwylc word he
 cwæð swigende þurh his geþoht on-
 30 gæn þone 3odes wer. þa swutollice
 wæs eallum þam broðrum cuð, þæt
 þam arwurðan were Benedicte ne
 mihte beon nan þing bemipenes, in
 þæs earum hleoþredon eac swylce
 35 þa word þæs muneces geþohtes.

ða þa se 3odes wer æt, se munuc
 stod him ætforan mid þenunze
 þæs leohthes. þa ongan he þurh
 oferhogodnysses gæst swigende on
 his mode wealcen J on his geþohte
 cweðan: 'hwæt manna is þes, þam
 etendum ic æt stande J him can-
 delle healde J him þus swiðe þeowie?
 hwylc eom ic la, þæt ic æfre þus
 his gelican þeowie?' ðær rihte se
 3odes wer wearð to him gehwyr-
 fed J ongan him swiðe cidan þus
 cweðende: 'sena þine heortan, bro-
 ðor! hwæt is þæt, þæt þu sprycst
 on þinum gepance? sena þine
 (46b) heortan!' he þær rihte
 clypode þa broðru J het geniman
 þæt leoht of his handum J het
 hine gewitan fram þære þenunze,
 J þæt he of þære tide him stille
 sæte. he wearð þa geaxod fram
 þam broðrum, hwæt he on his
 heortan smeade, J he þa him be
 endebyrdnesse eall asæde, hu
 swyðe he wæs toþunden mid ofer-
 hizdes gaste, J hwylce word he on
 his geþohte swigende cwæð on gæn
 þone 3odes wer. ða wæs eallum
 þam broðrum hluttorlice geopenod,
 þæt þam arwurðan Benedicte ne
 mihte beon nan þing bediglod, þa
 þa on his eare sweigdon eac þa
 word þæs munukes geþohtes.

1 æt O 2 -noc O || þen- O 3 J] on O || -zon O 4 -hyzde O 5 þen-
 cean O || þur O 6 mon O 7 þe f. O 9 hwil(e) O 10 sceolde f. O || þillicum
 me || þeowize O || (men) C 12 -cirred O || -zonn O 13 hine ofercidan O ||
 sena O 14 -ðor seþna hwæ || is O 15 þen- O 16 gecigde O 16-17 ge-
 bro || him to J him O 18 genamon O 19 hon- O 20 aþan O || from O || þe-
 nunze O 21-22 ðære (49b) || ac ða sona O 22-23 geacsod || broðrum || rihtes
 O 24-26 -þoht || || þur endeb- O 27 he f. O 27-28 wæs || || hwylc O
 29 swiziende O || geðonc O 29-31 on || || tullice w || s eallum O || gebroðrum
 O 33 meakte noht beon bemiðenes 34 earum hl.] we ær gehyrdon O ||
 swylce f. O 35 geþonces O

XXI. Hu þa twa hund mittana melewes wæron fundene æt þam mynstergeate.

(54a) Eac hit ȝelamp on oðre tid in þam ylcan Campanialande, þæt þær onsæt mycel hunzer, I seo wædl þæra Ilyfna ȝenyrwde ealle, þa þe þær on lande wæron. I eac þa in Benedictes mynstre wæs hwætes wana, I eac þa hlafas forneah wæron ealle fornumene I ȝebrocene, þæt þær ne mihte beon na ma ȝemette þonne .V. þam broðrum to nytte on þa tid heora ȝeordnysse. þa se arwyrdæ wer Benedictus ȝeseah, þæt þa broðra wæron ȝeunrotsode, he onȝan heora earfoþnyssa ȝebetan mid ȝemetfæstlicre þreaunge I eft mid his ȝehate hi hyrtan I þus cwæþ: 'for hwan is eower mod ȝeunrotsod for hlafes wædle? todæg he byð eow læssa þonne eow lyste. tomorgene ȝe habbað ȝenohne.' þa þy æfterfylȝendan dæge hi ȝemetton beforan þæs mynstres ȝeate in sæccum twa hund mittana melwes, þa se ælmihtiga ȝod pider onsænde; I nu ȝyt todæge is uncuð, hwa hi pider brohte. þa þæt þa broþru ȝesawon, hi ȝeleornodon, þæt hi sædon drihtne þancas for þære ȝenihtsumnysse I na ofer þæt næron omode ne ne ȝetweodon in þære wædle.' Petrus

Witodlice on oðre tide ȝelamp on þam ylcan Campanialande, þæt þær onsæt mycel hunzor, I seo mycele wædl þære meteleaste ȝenyrwde ealle þa landleode. I eac on Benedictes mynstre wæs þa eallunga hwætes wana, I hyra hlafas wæron forneah ealle bebrokene, swa þæt þær ne mihton beon fundene na ma þonne fif hlafas þam broðrum to hyra ȝeordungtide. Ða þa se arwyrdæ fæder ȝeseah, þæt þa broðru wæron unrote, þa hoȝode he hyra wacmodnysse to þreaengne mid unȝemetlicre ceaste I eft mid his behate wolde hi ȝehyrtan, I he þus cwæð: 'hwi is eower mod un(47a)rot for hlafes wædle? witodlice nu todæg he byð eow læssa þonne eow lyste, ac tomorgen ȝe habbað ȝenohne.' soðlice on þam æfterfyliendan dæge ætforan þæs mynstres ȝeate wæron fundene on sæccum twa hund mittana melewes, þa se ælmihtiga ȝod pyder asende; I nu ȝyta is uncuð, hwa hi pyder brohte. Ða þa broðru þæt ȝesawon, hi þa drihtne þanciende eallunga ongeaton, þæt nis na to twynienne be ȝodes mildheortnesse naðor ne for ȝenihtsumnysse ne on wædlunge.' Petrus 35

3 -lomp in O 4 il- O || -londe O 5 micel hunzor O 6 ðara ondlyfena O || -nyrwede O 7 lon- O 8 mynster C 9 wona O 11 bebrocene O || meahton O 12 na f. O || (þonne) C || fife O 13 hyra O 14 -nesse O || þa mit ty O || arwyrd(a) (a unter der zeile nachgetragen) O || wer fæder O 15 -ðor O 16 -ȝonn O || hyra O 17 earfoþnyssa (þ aus w) C, eadmodnesse O 19 I þus þus I O 20 hwon O || -sad O 23 -ȝen O 24 -meton O 25 -ron O || -st(r)es O 26 sæccum tu O 28 -sende O || ȝit O 29 þæder (über das æ ein i korrigiert) O 30 broðor O, broþru (o aus u) C || -nedon O 31 sæȝdon O || þon- O 32 nihtsumnesse O 33 ȝetweodon ȝeunrotseden O || -n(i)enne H 34 P vom rubr. verg. O

cwæð: 'ac la, ic þe bidde, cwyst
 þu, hwæper hit to gelyfenne sy,
 þæt þysum 3odes ðeowan mihte
 symble æt beon se witedomes
 5 gast, hwæper þe hwiltidum his
 mod gefylde þæs witedomes gast?'
 3regorius him Iswarode: 'ne in-
 lihteð na, Petrus, ealling se wite-
 domes gast þa mod þara wite-
 10 gæna, forþon hit is swa gecweden
 be ðam halgan gaste: 'se gast
 epað þær he wile.' forþon we
 mazon witan, þæt þonne se gast
 wile, he gæðað to þæs mannes
 15 mode I hit inlihteþ purh þa gast-
 lican gife.

20

25

þæt swa se æl-
 mihtiga 3od geændebyrdeð of ge-
 stihtunge his mycelan arfæstnysse,
 þæt hwilum he (54b) seleð halgan
 30 witedomes gast, hwilon he eft
 wiðtyhð þam modum þara wite-
 gana, hwilum he ahefð hi on
 heannesse, I hwilum he eft ge-
 healdeð hi in eadmodnysse, to
 35 þon þæt þonne hi onfoð þone gast,
 hi ongytan, hwæt sy be 3ode,

cwæð: 'la, leof, sege, ic þe bidde,
 cwyst þu, hwæðer hit sy to ge-
 lyfenne, þæt þysum 3odes þeowe
 mihte symle æt beon þære wite-
 gunge gast, hwæðer þe þære wite-
 gunge gast hwiltidum his mod
 gefyllde?' 3regorius cwæð: 'þære
 witegunge gast, Petrus, ne onlihteð
 na simle þara witegana mod. for-
 þam swa swa hit awriten is be
 þam halgan gaste, þæt he orðað
 þær he wyle, swa is eac to wit-
 enne, þæt he orðað þonne he
 wyle. be þam is, þæt Nathan se
 witega from þam cyninge wæs
 geaxod, hwæðer he mihte þæt
 templ getimbrian, ærest he ge-
 þwærode, I syððan he hit forbead.
 be þam is eac, þæt Heliseus, þa
 þa he geseah þæt wepende wif, I
 he nyste þone intingan, þa cwæð
 he to þam cnihte, þe hyre wæs
 forbeodende þone wop: 'forlæt hi,
 forþam þe hyre mod is on biter-
 (47b)nysse, I drihten hit bediglude
 fram me I hit me na ne geswute-
 lode.' ðæt se ælmihtiga 3od swa
 gedihtnað of þære micelan gediht-
 nunge his arfæstnysse, þæt þonne
 he hwilum sylð þære wite-
 gunge gast I hwilum his oftyhð,
 þonne onfehð he on heahnysse
 þara witegiendra mod I hi eac ge-
 healdeð on eadmodnysse, to þam
 þæt þonne hi onfoð þone gast,
 þonne ongyton hi, hwæt hi for 3ode

1 cwysða O 2 lyfenne si O 3 þis- O || þeowe O || meah- O 5 bis
 6 hwæðer bis witedomes gast f. O 7 || 3regorius (neue zeile) O 8 na| no O ||
 alning O 9 witega O 12 wyle O 14 wile (51a) he O, wile: he (þ rad.) C ||
 mon- O 15—27 purh || s || geændebyrdeð O 23 forb(e)od- H 27—29 -tinge
 his || yleð his halgan O 30—31 hw || odumðara O || witega O 32—33 ahe-
 fed hie on || esse J O || forb(e)od- H 34 hie O || eadmodnesse O 35 þæt hie
 þonne O || hie O 36 hie ongyten O || si O

J eft þonne hi nabbað þone wite-
domes ƒast, hi oncnawan, hwæt sy
be heom sylfum.' Petrus cwæð:
'seo myccele rihtwisnys cleopað J
cypað, þæt is swa swa þu sæƒst.
ac ic þe bidde nu ƒyt, þæt þu
sprece swa hwæt swa þe on mod
ƒeurne be þam arwyrðan fæder
Benedicte.

syndon, J eft þonne hi nabbon
þære witeƒunƒe ƒast, þonne on-
cnawen hi, hwæt hi syndon be
him sylfum.' Petrus cwæð: 'seo
micele ƒesceadwisnys clypað J
cwyð, þæt hit is swa swa þu
sæƒst. ac ic bidde, þæt þu nu
ƒyta ƒerece swa hwæt swa þe
on mod ƒeurne be þam arwurðan
fæder Benedicte.'

10

XXII. Hu he þurh ƒesihðe ƒedihte þa mynstertimbrunƒe neah Terracinense.

ƒregorius him Jswarode: 'hit
ƒelamp on sume tid, þæt Bene-
dictus wæs ƒebeden fram sumum
ƒetreowum were, þæt he onsaende
his þeƒnas to his tune, to þon
þæt hi sceoldon þær an mynster
ƒetrymman neah Terracinense þære
byrig. þa biddendum þam ƒe-
treowum freonde Benedictus þæt
sona ƒeþafode J him þæs ƒetyþode
J þa ƒetealde þa ƒebroðru to þam
mynstre J heom ƒesette ƒewisne
fæder J eac ƒeænðebyrde, hwylc
æfter þam beon sceolde. þa ƒanƒ-
endum þam broðrum þyder Bene-
dictus heom ƒehet, þæt he æfter
heom cuman wolde, J heom þone
dæg ƒenæmde þus cweþende: 'ƒað
nu, J þy dæƒe ic cume æfter eow
J þonne tæce ic eow, hwær ƒe
sceolon cyrican tymbrian, J hwær
þara broðra metern wære, J in

ƒregorius him to cwæð: 'hit
ƒelamp eac on sume tide, þæt
Benedictus wæs ƒebeden fram
sumum ƒetrywum were, þæt he
sceolde asendan his leorningƒnihtas
mynster to timbrienne on his tune
neah Terracinense þære byri. him
þa biddendum Benedictus ƒetiðode
J ƒetealde þa broðru to þam myn-
stre J him ealdor ƒesette J ƒe-
enðebyrðde, hwylc wære æfter
oðrum. ðam broðrum þa ut-
ƒanƒendum Benedictus behet þus
cweðende: 'farað nu, J on þam
dæƒe ic cume J eow ƒetæce, on
hwylcere stowe ƒe sceolon cyrcean
ara(48a)ran J hwær broðra beod-
ern, hwær cumena inn, J ƒehwilce

30

1 hie O 2 hie oncnawen O || si O 3 him sel- O || (P)etrus; (P vom
rubr. vergessen und von späterer hd. hinzugefügt) O 4 miccle rihtwisnes cly-
pað O 5 saƒað O 6 nu f. O || ƒit O 7 hwæt (h auf ras) C 8 arwur- O 13 hit
eac hit O 14 -lomp O 15 from (über o ein a sp. hd.) O 16 -sende O 18 hie
O 19 ƒetr.] ƒetimbrian O 22 ƒetið- O 23 broðor O 24 him O 25 ƒe-
ende- O 26 ƒonƒ- O 27 ðider O 28 him O 29 him O || him O 30 ƒenem- O
32 ƒetæce O || ic f. O 33 ciricean timbrian O || hwær] hwæt C 34 metern
wære] mete earƒagian O

- hwylcere stowe ge sceolon cumena
 hus tymbrian, J eac eall swa hwæt
 swa neodðearflic byþ ic eow secge.
 hi þa þa broðra onfengcon his
 5 bletsunge J hrafe ferdon pyder J
 þær zegearwodon ealle þa þing,
 þe hi zesawon þæt wæron neod-
 þearflicu J lycwyrðe þam, þe mid
 swa mycelum J swa arwyrðum
 10 fæder þider coman, J hi geornlice
 wæron anbidiende þone zesettan
 J zenæmdan (55a) dæg his tocymes.
 þa in ðære nihte, þa se gehatena
 dæg æfter lihte, þam ilcan 3odes
 15 þeowe, þe he zesette þær to fæder,
 J his prafuste se drihtnes wer
 Benedictus in swefne æteowde J
 heom getæhte swyðe smealice on
 gehwilecum stowum, hwæt hi þær
 20 timbrian sceoldon. J þa þa hi
 begen fram slæpe arison, hi sædon
 heom betweonum þæt heom on
 swefne gepuht wæs, J na swa þe
 eallunga þære zesihþe gelyfdon,
 25 ac forð abidon þone 3odes wer,
 swa swa he ær gehet, þæt he
 cuman wolde. J þa þa se 3odes
 wer on þam zesettan dæge J ær
 zenamedan ne com, hi wæron eft
 30 gecyrde to Benedicte mid gnor-
 nunge J þus cwædon: 'fæder, we
 abidon, þæt þu come, swa swa þu
 us gehete, þæt þu cuman woldest,

þing, þe syndon neadbehefe, ic eow
 eall gewisie.' hi þa onfangenne
 bletsunge þær rihte ferdon J swyðe
 wæron zeambidiende þone zesettan
 dæg his tocymes J þær zegear-
 wodon ealle þa þing, þe mihton
 beon gesewene þæt wæron nyd-
 behefe J licwyrðe þam, þe mid
 swa mycelum fæder pyder cuman
 mihton. soðlice on þære ylcan
 nihte, þe se behatena dæg æfter
 lihte, se drihtnes wer Benedictus
 on swefnum ætywde þam 3odes
 were, þe he þær to ealdre zesette,
 J his prafoste J him swyðe smea-
 þancollice getæhte þa syndrigan
 stowa, hwæt hi þær J þær tim-
 brian sceoldon. ða þa hi begen
 of slæpe arison, þa rehton hi hym
 betwynon hwæt him on swefne
 wæs gepuht, ac hi swa þeah eal-
 lunga ne gelyfdon þære zesihðe,
 ac forð abidon, þæt se 3odes wer
 come, swa he ær behet. ða þa
 se 3odes wer ne com on þam ze-
 settan dæge, þa gecyrdon hi eft to
 him mid sarinysse J þus cwædon:
 'leof fæder, we zeambidodon, þæt
 þu come, swa swa þu behete,

1 hwiler[towe O 2 tymbrian] wyrcean O || eal O 3 nedþ- O || ge-
 secge O 4 -ðor O || -nczon O 5 þid- O 7 hie zesezon O || neadþ- O 8 lic-
 wurðe O || mid f. O 9 micle O || arwurðe O 10 þider f. O || cwomon O,
 coman (a aus o) C || hie O 11 anbidiende] a biddende O 12 zenomedan O
 13 on O || niahte O || þa se] þe O 14—15 -ter(51b)] þeowe O || þe] þone O
 16 -foste]]wer O 17—18 æowde C, ætywd[on O 19 gehwyl- O || (hi)
 (sp. hd.) O 20 timbr[hiz O 21 from O || sæzdon O 22—23 him]]ne geduht O ||
 na] no O 23—24 ðeah eallunga þære si]]ðe zel- O 24—25 -don]]abidon O ||
 -abidon (b auf ras.) C || þone] þæs O || weres O 29 genom- O || eft] æfter
 O 30 gecyrrende O || gnornunge O

J *þæt* þu us þonne *zetæhtest*, hwær we timbrian sceoldon, J ðu þa ne come.' *Benedictus* cwæð to þam: 'for hwan, broðra, for hwan cweðað *ge* þas word? ac ne com ic swa swa ic *zehet*?' sona se fæder J se prafost þæs mynstres him *Jswarodon* J cwædon: 'for hwanne come þu?' *Benedictus* heom *Jswarode*: 'cweþað *git*, *þæt* ic ne ætywde inc slæpendum J tæhte synderlice *gehwylice* stowe? *gað* nu forð J *zetimbriað* ealle þa eardungstowa þæs mynstres, swa swa *git* *gehyrdon* slæpende *purh zesihðe*.' sona swa hi *gehyrdon* þa word, hi wundrodon swiðlice J wæron eft *gecyrde* to þam forecwedenan tune, J þa *getrymedon* ealle þa eardungstowa ðæs mynstres, swa swa hi ær of þære onwrigennysse on swefne *zeleornodon*.' *Petrus* cwæð: 'ic wolde, *þæt* me wære *gecyped*, on hwile *gerad* *þæt* mihte beon, *þæt* he swa feor eode J slæpendum þam broðrum *Jsware* sægde, J *þæt* þa broðru wel *gehyrdon* (55b) J on-geaton *purh zesihðe* on swefne.' *Gregorius* him *Jswarode*: 'hwæt is *þæt*, *Petrus*, *þæt* þu swa smeagende twest ymb þa ændebyrdnysse *gedonre* J *gewordenre* wisan? witudlice hit is cup, *þæt* se *gast* is *styriwendlicran* J *ferendran*

J us þonne *zetæhtest*, hwær we *þæt* J *þæt* timbrian sceoldon, J þu na ne come.' *Benedictus* him to cwæð: 'for hwi, broðru, for hwi secge *ge* swa? hu ne com ic, swa swa ic behet?' hi him to cwædon: 'hwænne come þu?' he him andswarode J cwæð: 'cweðað *git* la, *þæt* ic ne ætywde (48b) inc bam slæpendum J synderlice *ge-* 10 *hwylce* stowe eow *zetæhte*? *farað* nu J ealle þæs mynstres eardungstowe *zetimbriað*, swa swa *git* *purh zesihðe* slæpende *gehyrdon*.' hi þa þas word *gehyrende* *pearle* 15 *wundrodon* J *gehwurfon* eft to þam foresædan tune J ealle þa eardungstowa *zetimbrodon*, swa swa hi of þære onwrigennysse *zeleornodon* on swefne.' *Petrus* 20 cwæð: 'ic wolde, *þæt* me wære *gecyðed*, on hwile *gerad* *þæt* mihte beon, *þæt* he swa feorr ferde to secgenne andsware þam slæpendum broðrum, þa andsware 25 hi *purh zesihðe* *gehyrdon* J on-geaton.' *Gregorius* him andswarode: 'hwæt is *þæt*, *Petrus*, *þæt* þu swa smeagende twynast embe þa endebyrdnysse þæs *geworde-* 30 *nan pinges*? *gewisslice* hit is cuð, *þæt* se *gast* is *styriendlicran*

35

1 ðæt[us] O 2 hwær hwæt we zetimbrian O || ðu] nu C 4 hwon O || -ðor O 5 hwon O 8 -roden O 9 for hwanne] to ðon O 10 him O || -rode J cwæð cweðað O 11 ne ywde O 12 zetæhte O 13 forð] forðon O 14 -uncgostowe O 17 g. þ. w.] ðas word gehyrdon O || awundredon O 20 eardungstowa] in O C 20-21 ðæs mynstres] þæt mynster C 22 wriðnesse O || -nedon O 24 hwylc O 25 mehte O 26 feorr O 27 þa] ða þa O 28 -ðor O -geaton O 31 (þu) (sp. hd.) O 32 twest embe ða endebyrdnesse O 34 witod- O || þætte O 35 styriend- O

gecyndes þonne se lichama. gewis-
 lice we, þæt witon I habbaþ us to
 gewitan þæt halige gewrit, þæt
 Abbacuc se witga wæs ahafen
 5 færinga of Iudealande mid his
 underngereorde I asetod in Chal-
 dealande, I þa witodlice mid þy
 metes gereorde Danihelem þone
 witzan in þam leoneseaðe gereor-
 10 dode, I eft semninga he com on
 Iudealand. ac hwilc wundor is
 þæt nu, þa Abbacuc mihte on anre
 breohtwile licumlice swa feorr
 faran I mid him beran his undern-
 15 mete, hwæt wundrige we þæs,
 þe þe Benedictus se fæder be-
 zeate, þæt he ferde þurh þone
 gast I þam gastum para restendra
 broðra heora nydpearfe sæde? ac
 20 swa swa Abbacuc lichamlice ymb
 þæs lichaman mete ferde, swa eac
 þes halga wer gastlice ferde to
 lare þæs gastlican lifes.' Petrus
 cwæð: 'ic andette, þæt seo hand
 25 þinre spræce adrigde fram me
 þone tweon mines modes. ac ic
 wolde witan, hulic þes wer wære
 in gemænre spræce.'

gecyndes þonne se lichama. I ge-
 wisslice we cunnon on gewitnesse
 þæs halgan gewrites, þæt Abbacuc
 se witega wæs færinga up ahafen
 mid his underngereorde of Iudea-
 lande I wearð asetod on Chaldea-
 lande. mid þam ylcan gemete
 he gereordode Danihelem þone
 witegan on para leona seaðe, I
 eft færinga he wearð gemeted on
 Iudealande. gif þonne Abbacuc
 mihte on anre bearhtmhwhile lic-
 hamlice swa feorr gefaran I mid
 him beran underngereord, hwylc
 wundor is þæt, þeah þe Benedictus
 (49a) se fæder bezeate, þæt he
 ferde þurh his gast I para resten-
 dra broðra gastum gecyðde hyra
 nydpearfe, þæt swa swa Abbacuc
 lichamlice ferde ymbe þæs licha-
 man mete, swa eac Benedictus
 gastlice ferde to zesetednysse I
 lare þæs gastlican lifes?' Petrus
 cwæð: 'ic andette, þæt seo hand
 þinre spræce adrigde fram me þa
 twynunge mines modes. ac ic
 wolde witan, hwilc þes wer wære
 on gemænre spræce.'

30 XXIII. Hu þa 3odes þeowena æfter deaðe wurden
 amansumode.

3regorius him Iswarode: 'un-
 eaðe, Petrus, his seo gemæne

3regorius him andswarode: 'un-
 eaðe, Petrus, seo his gemæne

1 -ynde O || seo C || -homa (50a) I gewislice O || gew. (3 auf ras.) C
 3—4 -tan þ[] hafan O 5—6 mid[] haldea- O || undernzeworce C || -lond O
 7 -lic O 7—8 ðy m[] n þone O 9 -tezan O || l(e)onseaðe O || gereor-
 dode f. O 10 sæm- O 11 -lond O 11—12 ac hwylc wundor is þæt onzit O ||
 meah- O 13 berhtmhwhile O || licumlice f. C || feor O 14 faran:: (n aus r,
 dahinter an rad. C 15 hwæt wundrige we þæs] hwilc wundor is þæt O
 16 þeah O || se fæder (zweimal) O || -zete O 19 neaððearfe O || ge-
 sæzde O 21 lichoman O || ferde f. O 22 þæs] ðæs O 24 ondytte O || sio
 hond O 25 adrigde] ferde O 26 modes] domes O 29—30 -don un amansu-
 mode H 31 3 (vom rubr. vergessen) C O 32 sio O

spræc wæs æmetegod þære mycelnysse his godan mægnes. ac forþon þe his heorte hi selfe aheng in heanesse, ne feollon nanra þinga þas word on idelnysse of his muðe. ac swa hwæt swa he æfre gecwæð bodiende, þeah þe he hit na eorneste gecwæde, swa mycele mægnu ⁊ strenge his word hæfde, efne swylce he *þæt* untweogendlice ⁊ buton yldinge ⁊ eac eall for rihtum dome forðbrohte, *þæt* he þonne spræc. soðlice naht feor fram his mynstre wæron sume (56a) twa nunnan of æpelum cynne geborene ⁊ drohtnodon on heora agenre stowe. þam sum æwfæst wer *gegearwode* þegnunge ⁊ hyrsumnesse to bryce þæs uttran ⁊ þæs lichamlican lifes. ac þa swa swa manigra manna þeaw is, *þæt* seo æpelnes heora gebyrda *gegearwað* þæs modes unæpellesse, ⁊ *þæt* hi forseoð hi selfe læs on þysum middanearde þa þe þæncað, *þæt* hi syn sylfe ma 3ode þonne oðre men: swa na þa 3yt þa forecwedenan nunnan fulfremedlice heora tungan *geheoldon* mid þære steore heora hades, ac þone ylcan æwfæstan wer hi full oft *gezgremedon* mid unwærlicum wordum to hatheortnesse, se *gegearwode* heom

spræc wæs æmti fram mægnes byrðene, forþam þe his heorte hi sylfe aheng on heahnysse, *þæt* na to þæs hwon þa word of his muðe ne befeollon on idelnysse. soðlice swa hwæt swa he æfre gecwæð ne cwæð he hit na eallunga gestihtende ac pywende. swa mycele strengðu hæfde his spræc, swilce he hit na twyniende oððe yldende, ac eallunga þurh rihtne dom forðbrohte *þæt* *þæt* he þonne spræc. witodlice unfeorr fram his mynstre wæron sume twa nunnan of æðelum cynne geborene ⁊ drohtnodon on hyra agenre stowe. þam þenode sum eawfæst wer to bryce þæs uttran ⁊ þæs lichaman lifes. (49b) ac swa swa manigra manna þeaw is, *þæt* seo æðelnys hyra gebyrda *gegearwað* unæðelnysse þæs modes, *þæt* hi læs forseoð hy sylfe on þysum middanearde þa þe penceað, *þæt* hi beon be dæle beteran toforan oðrum mannum: swa þa foresædan nunnan fulfremedlice þa 3yta ne heoldon hyra tungan mid hyra hades steore, ac mid unwærlicum wordum foroft to hatheortnysse *gegremedon* þone ylcan eawfæstan wer, þe him þenunge *gegearwode*

1-tegu O ||-nesse O 2-genes O 3-ðan O || sylfe O 4 aheng O || hea:-
nesse O 5 nane O || þa word in idelnesse O || word: (þ rad.) C 6 of on O
7 beotiende O || (na) H 8 na eorneste on eornost O 10 streng O 11-zen-
lice O 12-tan yldinge O || ealle O || rihtne O 13 dom O || þon(n)e C
14 from O 15 sume f. O 16 æðlum O 17 drohtedon O || hio- O 18 ar-
fæst O 19-nuncge O ||-nysse O 20 uterran O 21 monigra O 24-nysse O
25 sylfe O || þissum O || middange- O 26 penceað O 27-28 3ode(50b) || swa O ||
na no O 29 fullfr- O 29-30-lice || 3an geheoldon O 31-32 steore hio-
||an ||tan wer O || 3e3r.] 3efremedon O 33-34 unwærl || esse se O || him O

- his hyrsumlice þegnunge to heora
 þam uttran nydþearfnessum. J þa
 þa he lange þæt aræfnode, he
 ferde to þam 3odes men Bene-
 5 dicte J him sæde, hu manigne
 teonan J orwyrdu þara nunnena
 fracoðwyrda he geprowode. J þa
 þa se 3odes wer gehyrde þa word
 be þam nunnum, he onbead sona
 10 to heom þus cweþende: 'zerihtað
 incre tunzan, forþon gif git hit
 gebetan nellað, ic amansumige inc.'
 witodlice pone cwyde þære amæn-
 sumunge ne zespræc he na þy
 15 þe he hit wolde forðbryngan, ac
 elles beotigende. witodlice þa
 nunnan nahte þy ær næron on-
 wænde fram heora þam ærran
 unþeawum. þa binnan feawum
 20 dagum hi wurdon forðferde butu
 J bebyrgde in þære cyrcan. þa
 in þære ylcan cyrcan wæron ze-
 lomlice weorðode mæssena sym-
 belnessa, J þa wæs þeaw ær
 25 þam huselzange, þæt se diacon
 cleopode J þus cwæð: 'swa hwile man swa to husle ne ga, ponne
 buze se of pissere stowe J ga ut of pissere cyrcan.' þa wæs þær
 þara nunnena fostormodur, seo gewunode, þæt heo brohte (56b) off-
 runge drihtne for ða forðferdan nunnan. J seo þa zeseah, þæt þa
 30 nunnan æt þam huselzange forð eodon of heora byrgenum J eodon
 ut of þære cyrcan. J heo þa þæt zeseah swiþe zelome, þæt symble

1—2 hearsumlice ðeg[] dðearfnesse O 3 loncge O || þæt] ðas O 3 bis
 4 aræfnode[] Benedicte O 5 sæde] andswarode O || monize O 6 tionan O ||
 -wyrðu O || þære O 7 -worda O 8 3odes (s aus r) C || þa] þas O 10 him O ||
 zeryh- O 11 tunczan O || zyf O 12 nyllað O || -summige incz O 13 cwide
 O || amansumencze O 14 na] no O 15 -brinczan O 16 elles] æ[r O ||
 -tiende O || witod- O 17 noht O || -wende O 18 from O || :ærran (1 buchst.
 rad.) C 20 hi w.] wurdon hi O || wurdon (n aus r) C 21 -rgede O || cy-
 ricean O 22 cyricean O 23 we[]ðode O || mæsse[]a symbelnesse O 24 þa]
 ðonne O 25 -zancze O 26 clyp- O || hwylc mon O 27 ðisse O || ðisse
 cyricean O 28 þara (-ara auf ras.?) C || -der O || hio O || -uncze drihtne
 []forðferdan nunnun O || -ferendan C 29 sio O 30 nunnun O || huselzancze O ||
 hera byrgenum O 31 cyricean O || hio O || simle O

æt þæs clypizendan diacones stefne þa nunnan eodon ut 1 in þære
 cyrican Ʒewunian ne mihton. þa Ʒehwearf hire to Ʒemynde, þæt se
 Ʒodes wer þam nunnan þa Ʒyt lifizendum bebead 1 cwæð, þæt he
 hi asceadan wolde fram þam Ʒodcundan Ʒemanan, buton hi Ʒerih-ton
 þa word 1 þeawas. Ða þam Ʒodes þeowe wæs þis ƷesæƷd fram þære 5
 fostormeder mid mycclum sare 1 ƷnornunƷe. 1 he þa sona sealde mid
 his aƷenre hand ofletan 1 bebead þus 1 cwæð: 'Ʒað nu 1 doð, þæt
 þis lac sy drihtne ƷeoƷfrod for þam nunnan. þonne ofer þæt ne beop
 hi na amansumode.' 1 þa þa seo ofrunƷ wæs onsæƷd for hi unliƷi-
 Ʒende, 1 hit Ʒeclypod wæs fram þam deacone æfter þam þeawe, þæt 10
 þa þa to husle ne eodon, eodon ut of þære cyrican, hi næron þa ofer
 þæt Ʒesewene utƷanzende of þære cyrican. of þære wisan untweo-
 Ʒendlice wæs cup, þæt na syþþan aweƷ ne Ʒewiton þa nunnan of þære
 cyrican betwyh þam, þe besceƷrede wæron þæs Ʒodcundan Ʒemanan,
 forþon þe hi onfenzon þone Ʒemanan fram drihtne þurh þone driht- 15
 nes þeowan Benedictum.' Petrus cwæð: 'swiðe wundorlic þæt is,
 þeah þe he arwyrðe 1 se halƷosta wer wære, he þonne hwæpre þa
 Ʒyt wæs lifigende on þisum brosnienðlican lichaman, þæt he æfre
 mihte alysan 1 Ʒefreozian þa sawla, þe eallunƷa Ʒesette wæron in þam
 unƷesewenlican Ʒodes dome.' Ʒregorius him 1swarode: 'cwyst þu la, 20
 Petrus, þæt in þisum lichaman þa Ʒyt nære, se þe Ʒehyrde drihten
 sylfne (57a) to him cweðan, þæt wæs se apostol: 'swa hwæt swa þu
 Ʒebindest ofer eorþan, hit bið Ʒebunden on heofonum, 1 swa hwæt
 swa þu alysest ofer eorðan, hit byð alysed on heofonum?' þæs Ʒe-
 wrixle beƷytað nu 1 habbað Ʒebindende 1 eft onlysende, þa þe nymað 25
 mid Ʒeleafan 1 þeawum þa stowe þæs halƷan recenðdomes. ac þæt
 se man mæƷe swa fela of eorðan Ʒefremman, þy com to eorðan of
 heofonum se sceppend heofones 1 eorðan, 1 þæt eac mæƷe se lichama

1 clipien- O 2 -cean O || meahton þe Ʒewearf O || þætte O 3 nunnan
 O || Ʒiet lifizendum onbead O 4 from O 5 þa word| hiora word O || ða f. C ||
 þiowe O || wæs f. C || from O 6 -modor O || micelre O || -nuncƷe O 6—7 mid
 (52a) his O || handa ofenlætan O || þus 1| 1 ðus O 7—8 Ʒað|||d fore þam O
 8—9 beoð|||þa þa O || sio ofrunƷ O 9—10 lifizende|||acone æfter O 11 hu(s)le|
 ||eoden ut O || -cean O || næron f. O || ða no ofer O 12 þæt wæron Ʒesegene utƷan
 of O || -cean O || -zenlice O 13 þætte no siððan onweƷ Ʒewiton O || -nun O
 14 -cean betwyh O || þe hi besce. C || besceƷ- O 15 from O 16 þeow O 17 -Ʒesta O
 18 Ʒiet O || lifizende O || þissum O || Ʒebrosnendlican lichom- O 19 meahte onl-
 O || ƷefreƷean O || saula O || -lenƷa O 20 unƷesegē- O || ondswa- O 21 ðissum
 lichom- O 22 wæs Petrus se O 23 -fenum O 24 þu (u auf ras.) C || ðu on-
 lyse(s)t O || bið onlysed (ið aus eo) O || -fenum O || þæs| þam C 25 wrixle
 beƷytan O || Ʒebindende| Ʒebundene C || onlysede C 26 -Ʒan r|domes O ||
 þætte O 27 mon mæƷe O || þy| þa O 28 heofonan O || -fonas C || ðætte O ||
 mæƷe O || -homa O

deman be *þam* gastlican *þeawum*, *þæt* wæs *zeeadmodod*, *þa* he *þam* men forgeaf, *þa* *þa* he wæs lichama *zeworden fram mannum*; forþon *þe* *þanon* aras ure *mænnisce tyddernes ofer* hi sylfe *þurh þa* *gastlican sceawunge*, *þonne* eac seo *Ʒodes trymnes wæs zeeadmodad* under 5 hi selfe for *þam* *underfengce þære menniscan tydernesse*.¹ *Petrus cwæð*: 'nu sprecð *Ʒeþwærlice mid þy mæzne þara wundra seo rihtwisnes þara worda*.'

XXIV.

Ʒregorius him Iswarode: 'eac hit *zelamp sume dæge*, *þa þa sum*
10 *Benedictes cniht*, se wæs munuc, lufode his *magas ofer þæt* *þe* he mid rihte sceolde, *Ʒ zeneahhe hi- Ʒode Ʒ ferde to heora huse*, *Ʒ þa sume dæge eode he ut of þam*
15 *mynstre butan Benedictes bletsunge*, *þa þy ylcan dæge*, sona swa he to *þam magum becom*, he wæs forðfired *Ʒ eac bebyrged*.
20 *þa þam oðran dæge wæs his lichama funden ut aworpen of þære byrgene*. *þane his magaz eft to-læddon*, *þæt hi woldon þære byrgene hine eft befæstan*. ac on *þam æfteran dæge hi Ʒemetton*
25 *hine eft ut aworpen Ʒ unbebyrged*, swa swa he ær wæs. *þa hraðe urnon hi to Benedictus fotum Ʒ hine bædon mid mycclum wope*,
30 *þæt he wære zeeadmodod*, *þæt he his forgyfnysse sealde* (57b) *þam*

(50a) *Ʒregorius cwæð*: 'witodlice *þa þa sum Benedictes munucnapana lufode his magaz ofer þæt* *þe* he sceolde, *Ʒ to hyra huse for Ʒrnende*, *þa sume dæge eode he ut of mynstre buton bledsunge*, *Ʒ on þam ylcan dæge wearð forðfired*, sona swa he to his *magum becom*. he wearð *þa bebyrged*, ac on *þam oðrum dæge his lichama wæs funden ut aworpen*. his *magas þa bezymdon*, *þæt hi hine eft bebyrgdon*. ac on *þam æfterfyliendan dæge hi fundon hine eft uttor forð aworpenne Ʒ unbebyriedne*, swa he ær wæs. hi *þa hraðlice urnon to Benedictes fotum pæs fæder Ʒ mid mycelum wope bædon*, *þæt he Ʒemedemode*, *þæt he his mildse forgeafe þam*

1 -eaðmodad O || þa] þæt O 2 -homa O || from O 3 þe] þa O || þanon O || men- O || sylue O 4 -uncge O || seo] se C, sio O || eaðmodod O 5 sylue fore(52b)]re O || -cean tiddernisse O 6 spre]]lice mid O || mæzne]]ra wundra sio O 6-8 rihtwis]]rius him O 9-10 dæge]]cniht O 11 lufude O 11-12 of]]Ʒ zen. O 13 hiora huse]]a sume O 14 eo]]þam O 15 -ctus O 16 il- O 17 he com to þ. mazon O || magum (becom) he C 18 Ʒ mit ty he wæs O 19 þa f. O || oðre O || -homa O 21 -Ʒenn]]þonne eft his magaz toledon O 22 -Ʒenne O 23 hyne O || eft f. O || -iendne H 24 æfterfylzendan d]]hi Ʒemeton O 25 eft ðar ute forð aworpenne O || -Ʒedne O 26 swa swa] swa O || hraðe] hwæðre O 27 Ʒeurnon O || -tum ðæs fæder O 28 mycelre O 29 -odad O 30 forgyfennesse O

unlifigendan cnihte. *pam* se *Ʒodes* wer sona sealde mid aƷenre hand þone Ʒemanan ures drihtnes lichaman, *þæt* is *þæt* husl, *Ʒ* heom þa þus to cwæð: 'Ʒað nu *Ʒ* þisne drihtenlican lichaman alecƷað ofer his lichaman breoste mid mycelre arwurðnesse *Ʒ* hine aƷyfað his byrgene.' *þæt* wæs þa swa Ʒe-worden, *þæt* seo eorðe Ʒehæfde his þone onfangenan lichaman *Ʒ* na ofer *þæt* hire fram ne awearp. onƷytst þu, *Petrus*, hwylcere ƷeearnunƷe wer þes wære mid *pam* hælendan *Criste* urum drihtne, nu þæs lichaman eac swylce seo eorðe hire fram awearp, þe *Benedictes* forƷyfnesse næfde?' *Petrus* cwæð: 'ic hit onƷyte *Ʒ* eac swyþlice wundrige.'

unlibbendum munucenanpan. him þa sona se *Ʒodes* wer mid his aƷenre handa sealde husl *Ʒ* him to cwæð: 'farað nu *Ʒ* þysne drihtenlican lichaman mid mycelre arwurðnysse alecƷeað uppon his breost *Ʒ* hine swa bebyriað.' Ða þa *þæt* wæs sona swa Ʒedon, þa Ʒeheold seo eorðe his underfangenan lichaman *Ʒ* hine ofer *þæt* hire fram ne awearp. onƷitst þu, *Petrus*, hwylcere ƷeearnunƷe þes wer wære mid *pam* hælendum *Criste*, *þæt* seo eorðe eac hyre fram awearp þæs lichaman, þe næfde *Benedictes* mildsunƷe?' *Petrus* cwæð: (50b) 'ic hit swutollice onƷite, *Ʒ* eac ic his swiðe wundrige.'

20

XXV. Hu se munuc Ʒemette þone drakan, þa he of mynstre Ʒewat.

Ʒregorius him *Ʒswarode*: 'eac wæs *Benedictes* muneca sum, se wæs unstapelfæst on his mode *Ʒ* nolde Ʒewunian on *pam* mynstre. mid þy se *Ʒodes* wer hine Ʒenehhe preade *Ʒ* cidde *Ʒ* eac Ʒelomlice lærde, *þæt* he hit Ʒebetan sceolde, he swa þeah nanum Ʒemete him to þon hyran nolde, *þæt* he on þære ƷesomnunƷe

Ʒregorius cwæð: 'soðlice sum wæs eac *Benedictes* munuc, se wæs unstaðolfæst on his mode *Ʒ* nolde Ʒewunian on his mynstre. hine þa se *Ʒodes* wer Ʒeneahhe preade *Ʒ* Ʒelomlice myneƷode *Ʒ* lærde to his þearfe, ac he swa þeah na to þæs hwon ne Ʒepwærode to þurh-wunianne on þære ƷesamnunƷe,

1 unlyfƷendan O || -te[]am se O 2 we[]ona sealde O || mid his aƷenre O || handa O 3 usses O || -homan O 4 husel O || him O 5 to f. O || acwæð O 6 -cƷeað O 8 arwyrð- O || forƷyfað O 9 -Ʒenne O 10 sio O 11 on-fonƷƷnan O || -homan O 12 na] no O || hyre O 13 onƷytest O || þu[]rus hw. O || -neƷe O 14 þes] ðæs O 15 ussum O 16 lichoma O || eac] ea C 17 from O || -tus O 18 forƷyfnesse O || P vom rubr. vergessen C 19 swið- O 20 -drie O 21 mynstre H 23 andsw- O 24 -dictus sum munuc O 25 -staðol- O 27 se (s aus þ) C 27-28 Ʒeneahlice ðreatod[] Ʒ O || cidde] ofercidde O 30 þeah[] nane O 31 hyra wolde O 32 in O || somnunƷe O

purhwunian wolde, ac fylgde þam
 halzan were mid *gemaglicum* be-
 dum, þæt him wære alyfed ut to
 farenne. þa sume dæge se ylca
 5 arwyrða fæder wæs zeswænced
 mid unluste his swiðlican georn-
 nesse J þa yrre het, þæt he on-
 weg gewite. sona swa he þa eode
 ut of þam mynstre, he gemette
 10 on þam wege standan sumne drac-
 an onzæn hine mid geniendum
 muþe. J se draca þa dyde, swylce
 he hine forswelzan wolde. þa on-
 zan se munuc forhtiende J brede-
 15 tende mid mycclum stefnum clypian
 J cweþan: 'yrnað hider! yrnað hider!
 forþon þe þes draca wile me for-
 swelzan.' þa urnon þa gebroþru
 pider J nænigne dracan pær ne
 20 zesawon, ac ðone munuc byfiende
 J brodetendne hi eft ze(58a)læd-
 don to þam mynstre. J he þa
 sona gehet, þæt he næfre of þam
 mynstre gewitan nolde, J he þa
 25 of þære ylcan tide purhwunode
 on his gehatum. J þa swa se mu-
 nuc zeseah for þæs halzan weres
 benum him onzæn standan þone
 dracan, þæt wæs deofol sylf, þam
 30 he ær fylgde J hyrde, þeah þe
 he hine na ne zesawe.

ac mid *gemalicum* benum befealh
 þam halzan were, þæt him wære
 alyfed ut to farenne. Ða sume
 dæge se ylca arwurða fæder wearð
 zeswenced mid gedrefednysse his
 swiðlican onhropes J þa yrre
 het, þæt he awez gewite. sona
 swa he of þam mynstre ut eode,
 þa gemette he on þam wege anne
 dracan him onzæn standan mid
 ziniendum muðe. Ða þa se ylca
 draca, þe him ætywde, wolde hine
 forswelzan, þa onzann he ofdrædd
 bifian J broddettan J mid mycelum
 hream clypian þus cweðende:
 'yrnað hider! yrnað! forþam þe
 þes draca wyle me forswelzan.'
 Ða urnon þa broðru pyder J pær
 nænne dracan ne zesawon, ac hi
 þone munuc cwakiendne J brod-
 dettendne zelæddon onzæn eft
 to mynstre. he þa pær rihte be-
 het, þæt he næfre þanon forð of
 þam mynstre gewitan nolde. J he
 (53a) eac of þære ylcan tide on
 his behate purhwunode. witodlice
 for þæs halzan weres benum se
 munuc zeseah him onzæn standan
 þone dracan, þæt wæs sylf deofol,
 þam he fylgde ær, þeah þe he
 hine na ne zesawe.

1 -wu(53a)nian O || fylgde O, f aus w C 2-3 mid z[]lyfed ut O 4 ilca O
 5 ar[]nced mid O 6-8 geornesse[]ez gewite O 9-10 my[]gemete on þa[]stan-
 dan O || mynstre f. C 11 onzen O || gyn- O 12 ond Ða se O || draca se him
 ætywde O 12-13 swylc he wolde hine forswelzan O || hine[] him C || -zon
 O 14 -det(t)an H || munoc O || bredetende[]brocciende O 15 mid[]J mid O ||
 miclum O 16 yrn[]ð O 17 þe f. O || wyle O 18 broðor O 19 n. d. þ.
 p. n. d. O 20 zesezon O || -noc bif- O || brodet(t)end(n)e H 21 brodetendne[]
 brocciende O 22-24 and bis mynstre f. O || gewitan wolde (unter der
 zeile durch punkte getilgt.) O 25 il- O 27 zeseah:: for(þ und anfang. a
 oder æ rad.) C 28 onzen gesto(n)don O 29. diofoll O 30 fyligde O
 31 no O || ne f. O

XXVI. Hu he gehælde þone cnapan fram þære mycelan adle.

Eac ic wene, *þæt* pis ne sy to
forswygienne, *þæt* ic onzæt fram
þam æpelan were Aptonio, ðe hit
me sæde. se cwæð, *þæt* his fæder
cniht wære gepread mid þære hreo-
fan adle, swa *þæt* him eallunga
þa hær afeollon, I seo hyd asweoll,
swa *þæt* heo ne mihte bedyglian
þæt weaxende wyrms I wiðl. þa
wæs se cniht onsæded to *þam*
ƿodes were Benedicte fram *þam*
ylcan his fæder, I he þa sona æt
þam halgan were onfeng mid eallre
hrædnesse þære ærran hæle.

Ac ic wene, *þæt* ne sy na to
forsuwienne *þæt*, *þæt* ic oncneow
fram *þam* mæran were Aptonio,
se me pis rehte. he cwæð, *þæt* 5
his fæder cniht wære gepread mid
þære hreoflican adle, swa *þæt* eal-
lunga his hær afeollon, I his hyd
tosweoll to *þam*, *þæt* heo *þæt*
weaxende wyrmsi bediglian ne 10
mihte. he wearð þa asended fram
þam ylcan Aptonies fæder to *þam*
ƿodes were Benedicte, I he mid
ealre hrædnysse æt him onfeng
his ærran hæle. 15

XXVII. Hu þa scillingas wurdon þurh wundor aƿifene þam
biddendum.

Ne mæg ic eac *þæt* swigian,
þæt his geongra me sæde, *þam*
wæs nama Peregrinus. se cwæð,
þæt sume dæge wære mid ƿafoles
neode geneded sum ƿetreowe wer
I him nyste nænne ræd. þa ge-
lyfde he, *þæt* him sylfum *þæt* an
mihte beon læcedom, ƿif he ferde
to *þam* ƿodes were I him sæde,
hwylc neod þæs ƿafoles hine
preade. witodlice þa com se man
to *þam* mynstre I þær gemette
þæs ælmihtigan ƿodes þeowan I
him þa sæde, *þæt* he wære hefig-
lice ƿeswænced fram his monien-
dan fore . XII . seyllingum. *þam*

Ne ic eac ne forsuwie *þæt*, *þæt*
his ƿingra ƿeunode to recenne,
þam wæs nama Peregrinus. se 20
cwæð, *þæt* sume dæge wære mid
ƿafoles neade ƿeprafoð sum ge-
leaffull wer I him nyste nanne
ræd. þa gelyfde he, *þæt* him
mihte *þæt* an to helpe beon, ƿif 25
he ferde to *þam* ƿodes þeowe
Benedicte I him asæde, hwylc
neadunƿ þæs ƿafoles hine preatode.
witodlice he becom þa to mynstre
I gemette þæs ælmihtigan ƿodes 30
þeow I him sæde, *þæt* he wære
hefilice ƿeswenced fram his ma-
niende for twelf scillingum. him þa

2 si O 3 -swigienne O || onzeat O || from O 4 Appotonio O || ðe he
C 5 sægde O 6 wær || ƿeðread O 7 -lenza O 8 hær of afeol || lon O 9 hio
O || meah- O || bedig- O 10 wurms I wiðl O 11 -sended O 12 from O
13 il- O 14 -fencz O || ealre O 15 hælo O 18 mæg f. O || swige O
19 geoncƿ- O || sægde O 20 noma O 21 þætte O 22 niede genieded O ||
-treow O 23 nanne O || ƿeliofde O 24 sweites þæt || þæt þæt C 25 meah- O
26 asægde O 27 nyd O || þæs || þæt O 28 mann O 29 gemitte O 30 bis
31 -tigan (53b) || ƿgde þæt O 32 -swenced from O 33 m || twelf scillingƿon O

se arwyrða fæder Jswarode J sæde,
 þæt he nanra þinga him sylf næfde
 .XII. scillingas. ac þonne hwæpre
 his wædle he mid liðre spræce
 5 afrefrode J þus cwæð: 'za nu ymb
 twa niht J cum eft, forþon nu
 todæge me is wana, þæt ic þe
 syllan sceall.' soðlice in þam
 twam nihtum he wæs abysgod
 10 in his gebede. þa þe pryddan
 dæge (58b) com eft þider se þe
 zeswænced wæs mid þæs gafoles
 manunze. þa semninga ofer þæs
 mynstres earce, seo wæs hwætes
 15 full, wæron fundene .XIII. scillin-
 gas, J þa het se 3odes wer bringan
 þa to him J hi þa sealde þam
 zeswæncgtum biddere J þus cwæð,
 þæt he ageafe his maniendum þa
 20 . XII. J þone ænne hæfde him
 to his agenre nytte. ac nu ic
 cyrre eft to þam, þe ic ongeat in
 fruman þissere bec, swa swa me
 sædon his forecwedenan zeongran,
 25 þæt sum wer wunne on þære he-
 figestan hatunze his zesacan. þæs
 læþþu J feondscipe forðweox to
 þon swiðe, þæt he sealde þam
 oðrum swa he nyste attordrincan,
 30 J þeh þe he ne mihte his lif him
 on zereafian, swa peah he awænde
 eallre þære hyde hiw, swa þæt
 seo fagunz wæs tobræded zeond

35

se arwurða (53b) fæder andswa-
 rode J cwæð, þæt he na to þæs
 hwon him sylf næfde twelf scil-
 lingas. ac swa peah he mid liðre
 spræce his wædle gefrefrode J þus
 cwæð: 'za nu J æfter twam da-
 gum cum eft hider, forþam þe
 nu todæg me is wana þæs þe
 ic þe syllan sceal.' J on þam
 twam dagum mid his azenum
 þeawe he wearð swiðe abysgod
 on his gebede. ða on þam þrid-
 dan dæge com eft þyder se þe
 zeswenced wæs mid þæs gafoles
 manunze. þa færinga wæron fun-
 dene preottyne scyllingas ofer þæs
 mynstres earke, seo wæs hwætes
 full. J þa het se 3odes wer hi
 bringan to him J syllan hi þam
 zeswencedan biddere J het, þæt
 he ageafe his maniende þa twelf
 scyllingas J þone ænne hæfde to
 his azenum behofe. ac nu ic ge-
 cyrre eft to þam þingum, þe ic
 oncneow on foreweardre þysre bec,
 swa swa me rehton his forecwede-
 nan zingran, þæt sum wer swunce
 on þære hefigestan hatunze his ze-
 sacan. þæs læðð J feondscipe forð-
 weox to þam swiðe, þæt he ge-
 sealde attordrincan þam oðrum swa
 he nyste, J peah þe he ne mihte
 his lif him on zereafian, swa peah he
 awende eallre his hyde hiw, swa þæt
 seo fagunz wæs tozoten zeond

1 -der[]de þæt O 2 nane þincza O || næfde] hafde O 3 twelf s[]
 hwæpre O 5 afr[]ymbe O || afref(r)ode C 6 neiht O || J f. O 7 -dæ[]e is
 O 7-8 þe sy[]scyll soð- O 9 abis- O 10 þe] ðy O 12 zeswen- O
 13 -uncze O 14 sio O 15 ðreottyne scyllinczas O || sciht C 16 J] on O ||
 heht O || bringzan O 17 hi] he O 18 zeswenctan O 19 aziefe O || mo-
 niende O 20 twelf scyllingas J O 22 cerre O 23 þisse O 24 sæzdon
 O || zyngran O 25 ðæt ðe sum O 26 hættuncze O 26-27 ðæs[]ððo J O ||
 -scype O 28 þon] ðam O || zesælde O 29 -zedrincan O 30 ðeah O || meah-
 O 31 onwende O 32 ealre O || hiow O 33 sio O || faguncz wæs ðære
 le tobrocen zeond O

eallne his lichaman, þæt he wæs eallne his lichaman, þæt he wæs
 ȝeþuht swylce he hreof wære. ȝeþuht swylce he hreofli wære.
 ac ȝelæded to þam ȝodes men ac he wearð ȝelæded to þam
 Benedicte, he onfeng hradlice ȝodes men Benedicte ȝ hradlice
 þære ærran hæle. soðlice sona
 swa hine ȝehran se halȝa wer, he ȝeflymde ealle þa faȝunȝe þære hyde.

5

XXVIII.

Eac hit ȝelamp on þa tid, þe seo wædl wæs para ȝleofna his aȝnes
 mynstres missenlicum þearfendum mannum, þæt þær forneah naht to
 lafe ne wunode, buton hwylchugu lytel ele in anum ȝlaesenum fæte.
 Ða sum subdiacon, Ðæs noma wæs Azapitus, com ðider ȝeornlice bid- 10
 dende, þæt him sceolde beon seald tohweȝa eles. þa se drihtnes wer
 Benedictus ȝeteohhode, þæt he eall þæt he hæfde on eorðan sealde
 ȝ dælde, topon þæt him wære eft on heofonum eall ȝehealden. he
 þa forþon þæt lytle, þe þær to lafe þæs eles wunode, het syllan
 þam biddendum deacone. þa se munuc, þe þæt hordern heold, ȝe- 15
 hyrde þa word þæs hatendan, ac hwæpre he yldode, þæt he þa hæsa
 ȝefyllan nolde. mid þy ymb lytel fæc Benedictus acsode, hweþer þæt
 þe he het ȝeseald wære, se munuc him ȝswarode, þe þæt (59a)
 hordern heold, ȝ cwæð, ȝif he þæt sealde, þæt þær eallunga naht
 nære to lafe þam broþrum. þa eorre bebed Benedictus oþrum mu- 20
 necum, þæt hi ut awurpon þurh þæt eahþyrl þæt ilce ȝlæsfaet, in þam
 wæs ȝesewen sum dæl eles to lafe, forþon þe se ȝodes wer nolde,
 þæt þær wære aht to lafe in þam mynstre, þæt ænig man cweþan
 mihte, þæt hit wære þurh unhyrsumnysse asparod. þa wæs þæt þus
 ȝeworden, þæt under þam ylcan eahþyrle ȝeonode mycelu neolnes, ȝ 25
 seo wæs eall toweaxen mid mycelnessum para clifstana. þa witodlice
 þæt ut aworpene ȝlæsfaet com in þa stanas, ac swa ansund hit wunode,

1 eallne (n aus r) C, ealle O 2 ȝeþuht O 3 ac he wæs þo: non
 ȝelæded O || menn O 4 -fencȝ O 5 hælo O 6 ȝeflyde O || faȝunȝe (erst.
 ȝ auf ras.) C, faȝ: nuncȝe O 7 wæs f. O || ondliofne O || aȝenes O 8 mon-
 O || þætte O 8—9 noht || fe wunode O || ne f. O || hw. lytel || sum dæl O ||
 ele || eles (auf ras.) O 9—11 in bis eles f. C 12 -ctus se ȝetiðchode O ||
 erstes he f. C || on || in O 12—13 ȝesealde (54a) ȝ O || ȝedælde O || hit him O || in
 heof || the O || -don C 14 þe || þæt O 14—15 w || þam O || -ndan O || -nuc: : þe
 (2 buchst. rad.) C || -noc þe || d ȝehyrde O 16—17 he || ȝefyllan wolde O ||
 mid þy || ond ty O || embe O || hwæð- O 18 he f. O || -noc O 19 -linga
 noht O 20 nære f. O || lafe wunode Ðam ȝebroðrum ond Ða yre O || B. f.
 O 21 þur || þæt O || eȝðyrl O 22 sum dæl || hwæthweȝa lytel dæl O || eles
 f. O || lafe wunian for- O 23 oht O || þæt ænig || þe ænig O 23—24 monn
 cweð || meah- O || -nesse O || þ || wæs O 25 il- O || ehþyrle || mynstre C || ȝy-
 node micle niwelnes O 26 seo wæs eall || w. e. s. O || -xenu O || micelnes ||
 para O 27 ȝewunode O

swylce hit ut aworpen nære, 7 swa *þæt* hit tobrocen beon ne mihte, ne *þæs* eles naht ut agoten. *þa* bebead se halga wer, *þæt* man *þæt* upp name swa *gesund*, swa hit ær wæs, 7 *þæt* man *þone* ele sealde *þam* biddendan *diacone*. 7 *þa* *Benedictus* *gesomnode* *þa* *gebroðru* 7
 5 beforan heom eallum cidde *þam* ungehyrsuman munuce for his un-
 getreownesse 7 oferhizdo.

XXIX.

þa gefylledre *þære* cæste he astrehte hine sylfne mid *þam* ylcan
gebroðrum to his *gebede*. witodlice in *þære* stowe, *þær* *Benedictus*
 hine *gebæd* mid *þam* *broðrum*, wæs sum oferwrizen byden 7 ælces
 10 eles æmtig. 7 mid *þy* *þe* se halga man *purhwunode* on his *gebede*,
þa *færinga* ongan *þæt* wriðels *þære* ylcan bydene for *þam* weaxendan
 ele beon upp ahafen, 7 *þa* onstyredum *þam* wriðelse 7 up ahafenum
 se ele, *þe* *þær* weox, feoll ofer *þa* brerdas *þære* bydene 7 *gewætte*
 15 *dictus* se 3odes *þeowa* *þæt* *geseah*, he gefylde sona his *gebed*, 7 *þa*
hraþe ablan se ele, *þæt* he na tofleow geond *þone* flor, swa he ær
 dyde. *þa* eft *Benedictus* *rumlicor* lærde 7 manode (59b) *þone* ortreo-
 wan 7 *þone* unhyrsuman *broðor*, *þæt* he leornode, *þæt* he hæfde *ge-*
leafan 7 eadmodnesse. *þa* se ylca *broðor* halwendlice *geþread* him
 20 *gesceamode* 7 areodode, forþon *þe* se arwyrdæ fæder *þæt* mægn *þæs*
 ælmihtigan drihtnes mid wundrum *gecyðde*, *þæt* he ær mid his ma-
 nunga tæhte 7 sæde. *þa* næs ofer *þæt*, *þæt* æfre ænig mihte oððe
 dorste *getweogean* be his *gehatum*, se in anre breohtwile for anum
glæsenum fate forneah æmtigum ageaf 7 ageald mycele bydene eles fulle.

XXX.

25 Eac hit *gelamp* sume dæge, *þa* *þa* *Benedictus* ferde to *þæs*
 eadigan *Iohannes* cyrican, seo wæs *geseted* in *þæs* mutes heanyssum,

1 hit ne ut O || wære O || meah- O 2 noht agoten beon meahthe þa
 bebead O || mon O 3 moþone O 4 deac- O || 7 f. O || -ðro O 5 him
 O || ofercidde þonunhyrsuman munoc O || untreownesse O 6 -hyzdo O
 7 ceaste O || ilcum O 8 stowe þunBene- O 9 gebroðrum O || sumu ofer-
 wrizenu O 10 -tigu O || mit ty se halga (54b) || on his O 11 onzon O || -zelsf ||
 bydene O 12 bion O || -fenunstyredum O || wriðelse O || -hæfe- O 13 ele
 seunfer ða O || gewæt(t)e (sp. hð.?) O 14 flor ðære || ðe hi unhleonodon 7
 him gebædon O 15 þeow O 16 hræðe blan O || na f. O || -fleowe geond
 to ðæne O 17 rumedlicor dælde 7 O || ortriowon O 18 leornode
 leorande O 19 il- O || him his O 20 gescomade O || mægen O 21 -rum
 gecyðde O || monincge O 22 sæzde O || ðætunætte æfre O || meah- O ||
 23 zetwigan O || inunre bearthwile O 24 glæsum fæte O || æmitigum O ||
 ageafunzald micle O || eles f. C 25 ðaunenedictus O 26 -dezan O || ci-
 ricean sio O || -tedunðas O || heanyss C, heannesse O

him com on gæn se ealda feond sittende on anum mule on læces an-
 syne J bær horn J his blodsex. J se halga wer acsode pone feond
 þus cweþende: 'hwider wilt þu faran?' he him Jswarode J cwæð:
 'gehyr þu, *þæt* ic wylle faran to þam broþrum J him syllan drenc
 drincan.' witoðlice þa ferde se arwyrþa wer *Benedictus* to his ge- 5
 bede, J þa gefyldum þam gebede swipe recene J hraðe he eft ge-
 cyrde to þam broþrum. J se awyrȝda ȝast ȝemette ænne ealdne
 munuc wæter hladende. þa ȝeode he sona in pæne J hine to eorðan
 awearp J hine swiðlice ȝeswæncte. J þa þa se ȝodes wer wæs ham
 ȝangende fram his gebede, he ȝeseah pone ealdan munuc swiðe un- 10
 heorlice J wælgimlice fram deofle ȝeswænced. þa sloh he hine æne
 mid his bradre hand, J sona he adraf pone awyrȝdan feond of þam
 munece, swa *þæt* he ne dorste ofer *þæt* to þam eft ȝecyrran.' *Petrus*
 cwæð: 'ic wolde witan, hweþer þes halga wer þas þus mycclan wundru
 symble beȝeate mid þy mægne his gebeda, hweþer þe he hwilum eac 15
 hi ȝegearwode mid þære mihte anre his ȝodan wyllan.' *Ȝregorius*
 him Jswarode: 'soðlice (60a) þa þe ȝode ȝefeolað mid estfullum mode,
 þonne hwylc neod beþearf, hi maȝon ȝegearwian þa foretacnu; hwylum
 hi æȝper ȝewuniað to donne, *þæt* þa wundru, þe hi wyrcað, hwilum
 hi þa beȝytað mid heora bene, hwilum eac hi ȝedoð of heora mihte. 20
 hwile wundor is *þæt*? we witon, *þæt* Iohannes se apostol cwæð:
 'swa manige swa hine onfengcon, he sealde þam mihte, *þæt* hi wæron
 ȝodes bearn.' forðon nu ȝif hi beoð ȝodes bearn of heora mihte,
 hwile wundor is *þæt*, peah þe hi maȝon þa foretacenu wyrcean eac of
 heora mihte? forþon *Petrus* se apostol cyððe, *þæt* æȝðrum ȝemete 25
 þa rihtwisan men ȝegearwiað þa wundru, se awehte mid his gebedum
þæt deade wif Thabitam, J leorende Annaniam J Saffiram he sealde J
 ȝepreade to deaðe. nis hit na ræded, *þæt* he ȝebæde in heora cwale, ac

1 ongen O || onsione O 2 bær hine mid horn O || his f. O || blodaexe
 mid ty se halga O || (1 in halga auf ras.?) C || ascode O 3 wylt O 4 ge-
 hier O || wille O 6 gebe[] e swiðe ricene O 7 -rȝeda O || anne O 8 -ende[] a
 ȝeode O || pone O 9 -lice[] eswencte O 10 ȝoncȝende from O || unhior(t)lice
 O 11 -grim(55a)lice O || from diofle ȝeswencedne O || he f. O 11—12
 hine[] ona he O || -rȝedan O 13 munu[] orste ofer O 14 ic[] der þes O ||
 þus f. C || micelu O 15 simle beȝyt[] mid ty mægene O || gebeoda hwæder
 O || hwilcum O 16 meahte O || wil- O 17 ȝefyllað O || -fulle O 18 ned
 O || beþearf[] bædeð O || hwylcum O 19 h[] æȝðer O || -wunað O || ðætte O ||
 -ceað O 20 *zweites* hi f. O || hyra meahte O 21 hwile wundor is *þæt* f. O
 22 monize O || -enȝon O || meahte O 23 forðon *bis* bearn f. C || hiora meahte
 O 24 hwylc wundur O || mæȝen O || -cean O 25 hiora meahte O || forð[]
Petrus O || *þætte* æȝðre O 26 ryht- O || me[] ȝegearwiað O 27 Tabitam
 O || leorende[] lifȝende O 28 na[] no O || hiora O

- þæt an, þæt he preade þa scylde, þe hi þurhtugon. forþon is cuð, þæt hwilum þas wundru þa halgan mæn doð of heora mihte, hwilum*
 5 *eac ȝeȝearwiað of heora bene. mid þy Petrus þysum bufan cwedenum mannum prægende heora lif afyrde, J eac þam deadan wife mid his ȝebedum hire lif aȝeaf. witodlice*
 10 *nu ic eac unfealde J ȝerecce her æfter twa dæda þæs ȝeleaffullan ȝodes þeowes Benedictes, in þam openlice scineþ, þæt he mihte oþer þara ȝedon of þære onfange-*
 15 *nan mihte, þe he fram ȝode onfeng, oþer of his aȝnum ȝebedum.*

(54a) *þæt an, þæt he preade pone ȝylt, þe hi þurhtugon. openlice is cuð, þæt þa halgan ȝeȝearwiað þa wundra hwilum of hyra mihte, hwilum eac of hyra bene. forðam Petrus þam twam leogendum mannum prægende hyra lif afyrsode, J þam deadan wife ȝebiddende hyre lif aȝeaf. soðlice ic eac nu ȝerecce þæs ȝeleaffullan ȝodes þeowes Benedictes twa dæda, on þam openlice swutelað, þæt he mihte oðer þara ȝedon of þære ȝodecundlice onfangenan mihte, oðer of his ȝebedum.*

XXXI. Hu he mid his eazum unband þone ceorl.

- Sum ȝota wæs, þam wæs nama Zalla, se wæs fylgende ðæs ar-
 20 *rianiscan ȝedwolan treowleasnesse, se on Totillan dazum þæs cyninges J on þæra ȝotena tidum abarn J aweoll mid þy bryne þære un-*
 25 *mætestan wælhreownesse onȝæn þa æfæstan weras þære æallæcan cyrican, swa þæt ȝif hwylc preost oþpe munuc com to him beforan his onsyne, ne eode he nanra pinȝa cwic fram his handum.*
 30 (60b) *þa sume dæȝe wæs he onbærned mid þære hæte his ȝit-sunȝe J hiȝiende to ȝestrude*

Sum ȝota, Zalla ȝenemned, wæs fyligende þæs arrianiscean ȝedwolan trywleasnyse, se on Totillan hyra cyninges tidum wearð ontend mid bryne þære ormætestan wælhreownesse onȝean þa eawfæstan weras ȝeleaffullre ȝelaðunȝe, swa þæt ȝif hwilc preost oððe munuc becom toforan his ansyne, ne eode he nateshwon libbende fram his handum. Ða sume dæȝe wæs he onæled mid þære hætan his ȝit-sunȝe J wæs ȝrædig to reaflice

1 þre(a)de O || scy(l)de O 3 þætte O || wu[]dru O 4 menn O || hiora O || meahthe O 5 ȝeȝearwi[]of O || hiora O || myt ty O 6 ðissum O || -denan O 7 monnu[]ðreazende hiora O || þre(a)ȝ- H || afir- O 9 ȝe-bed[]hyre O 10 onfea(l)de O 11 tw[]dæle þæs O || ȝeleafful- O 12 þiowes O 13 scin[]ðæt O || meah- O 14 -fongnan O 15 meahthe O || from O || -fencȝ O 16- beodum O 17 his:::: eazum H 19 ðæs] þa C 19-20 -scan (55b) []snesse se O 21-22 cynin[][]þara O 23-24 ðy[]unmættesta]ælhreownesse O || onȝen O 25 æfæ[][]as þære O || æallæcan] haleȝan O 26 ciricean O || hwilc O 27 oð[]com O 28-29 nane ðincȝa O || from him J from his hondum O 32 hiȝiende] hogiende O || ȝestreone O

manna æhta. þa zeswencte he
 sumne ceorl for his aȝnum æh-
 tum mid wælgrimmum tintregum
 J hine slat J wundode þurh mis-
 senlicu witu. þa æt nehstan mid
 þam witu oferswiðed se ceorl
 ȝeandette, þæt he befæste his æhte
 Benedicte þam ȝodes peowe, J
 þæt dyde to þon þæt he ȝelyfde,
 þæt fram þam tintregiendan sume
 þraȝe wolde seo wællgrimnes ȝe-
 bidan J ȝeyldan, þæt he on þære
 hwile eft mihte beon ȝehyrtd.
 þa sona swa se Zalla ȝehyrde þone
 ȝodes wer næmnian, he ablan,
 þæt he na ma ne swencte þone
 ceorl mid þam tintregum, ac ȝe-
 band his earmas mid strangum
 rapum J hine onȝan drifan beforan
 his horse J het, þæt he him cypde,
 hwylc Benedictus wære, þe his
 æhta underfeng. þa eode se ceorl
 beforan þam mid ȝebundenum ear-
 mum J hine ȝelædde to þæs hal-
 ȝan weres mynstre J þa hine ænne
 ȝemette sittende J rædende beforan
 þære dura his cytan. þa to ðam
 æfterfylȝendan J reþȝiendan ylcan
 Zallan se ceorl cwæð: 'loca nu,
 þis is Benedictus se fæder, be
 þam ic þe ær sæde.' þa locade
 se leodhata on þone halȝan wer
 mid weallendum ȝeþohte J mid
 unwittȝnysse þæs þweoran modes;
 he wende, þæt he mihte þa ylcan
 broȝan him ȝedon, þe he ær ȝe-
 wunode oðrum mannum to donne.

manna æhta. þa zeswencte he
 sumne ceorl for his aȝenum æh-
 tum mid wælgrimmum tintregum
 J hine þurh menifealde witu slat
 J cwyldde. þa æt niextan se
 ceorl mid þam witu oferswy-
 ðed ȝeandette, þæt he befæste
 his þing Benedicte þam ȝodes
 peowe, J þæt he sæde to þam
 þæt se his cwyldend his ȝelyfde,
 10 J he wurde sume hwile fram (54b)
 þære wælgrimnysse to life ȝenered.
 se ylca Zalla þa zeswac to swen-
 cenne þone ceorl mid þam tintre-
 gum, ac ȝeband his earmas mid
 15 strangum rapum J onȝann hine
 drifan beforan his horse J het,
 þæt he him zeswutelode, hwylc
 wære Benedictus, þe his æhta
 underfeng. ða stop se ceorl be-
 20 foran him mid ȝebundenum ear-
 mum J hine ȝelædde to þæs halȝan
 weres mynstre J hine ænne ȝe-
 mette sittende J rædendne ætforan
 þam mynsterȝeate. ða cwæð se
 25 ceorl to þam æfterfyliendan J reð-
 ȝiendan Zallan: 'loca nu, þis is
 Benedictus se fæder, be þam ic
 þe ær sæde.' ða locode se leod-
 hata on þone halȝan wer mid
 30 weallendum ȝeþohte J mid un-
 ȝewittȝnysse his þwyran modes;
 wende, þæt he mihte ȝedon
 þone ylcan eȝe, þe he ȝewu-
 node to donne oðrum mannum. 35

1 mon- O || æhte O 2 aȝenum O 6 -ðed || ceorl O 8 -des || owe
 J O 10 þæt he from O || tintregien || m sume O 11 wælȝr- O 12 þæt || on
 O 13 meahthe O 15 nemnian O || he ablan || ne blon O 16 na f. O || ma
 || zeswencte O 18 his || rmas mid O || strongum O 19 onȝonn O || befo || an
 O 22 -fencȝ O 23 þam || þone O 25 myn || re J O || anne O 27 þære || ȝura
 O 28 reðȝendan þam ilcan O 30 ys O 31 -code O 33 -lende O 34 un-
 ȝewittȝnesse O 35 meahthe O || il- O 37 mon- O

- J þa ongan he mid mycelum stefnum clypian J cweðan oferhygdlice: 'aris, leofa, aris J agif þises ceorles æhta, þe þu underfenzge!' 5 to þæs stefne se drihtnes wer hraðe his eazan upp ahof fram þære boc-rædinge J locode on pone. J eac sona swa he beseah on pone ceorl, þe þær wæs gebunden, J his 10 eazan (61a) gebizde to þæs earmum, wundorlicum gemete mid swa mycelre hrædnesse ongunnon þa gewriðenan rapas of þam earmum toslupan, swa þæt nanra 15 þinga mid ænigre efestinge mannes hi mihton beon undon J unwriðene. J þa se ceorl, þe þyder com gebunden, ongan semninga þær standan unlysed J unbunden. J þa se Zalla feoll to eorðan afyrhted for 20 þam weorce swa mycelre are J gebizde to þæs halgan mannes fotum pone sweoran his þære strecan wælhreownesse J hine sylfne þa befæste þam gebedum þæs arwyrfan 3odes peowes. soðlice se halga wer Benedictus ne aras na fram his rædinge, ac gecizge his broðra him to J bebead, þæt hi hine sceoldon þær adune niman J to him 25 gelædan, þæt he onfenge his bletsunge. J þa pone 3otan to him gelædedne Benedictus lærde J manode, þæt he scolde gestillan fram þære wedunge J ungewittignesse swa mycelre wælhreownysse. J þa gebrocen J oferswiðed se 3ota him onweg gewat J ne dorste ofer þæt nan þing biddan æt þam ceorle, þone þe se 3odes wer na zehrinende ac onlociende ær alysd J unband. zeseoh nu, Petrus, þæt þis is 30 þæt ic þe ær sæde, þæt þa þe þam ælmihtigan 3ode hiwcuplicor J

1 ond (56a) þa O || -gonn O || he f. O || miclum O 2—3 J cw(undeutl.)
 []laris O 4 æhte O 4—5 þu[]e drihtnes O 6 raðe O || eazan (an undeutl.)
 O 6—7 fr[]þæ[]nre J O 9 ceorl[]þær O 11 -derlice O 12 mic- O
 12—13 ongunn[]ða on gewriðenan O 14—15 þætte na[]þinga O || efæst-
 þinge O || mon- O 16 meah- O || ondo[]J onwriðenne O 17 þider O
 18 onzon se[]ninga ðar standan O 19 onlys- O || ungebunden O || zefeol O
 20 J f. O || gebizde] zebeac O || mon- O 21 swyran O || strecean O 22 ge-
 bedu[]ðæs O 23 na] no O || from O || rædinge] reðan O || -cezde O || -ðor O
 24 bebea[]þæt O || ofdune O 25 -fencge O || -suncge O 25—26 -ed[]Bened-
 O || monade O || sceol- O || from O 27 w[]ze J un- O || -nesse O || J f. O
 27—28 -cen[]ferswiðed O || onweg] onzen O || ne] no ne O 29 nan þing]
 ohtes O || þe f. O || na] no O 30 -cien[]ær onlyside J onbeod zeseoh ðe
 nu O 31 þe f. O || sæzde þætte[]ðe O || hiowcuðlucor O

freondlicor þeowiað, hwilum eac maƷon wyrcan wundru of heora aƷenre mihte. nu se halƷa wer *Benedictus* wæs sittende æt his rædingƷe J forsette þa reðnesse þæs ondrƷslican Ʒotan; he tolysd e J unband mid his eazum þa rapas J þa cnottan þara bænda, þa Ʒetugon tosomne þa earmas þæs unscyldigan ceorles, J he ƷecƷpde mid þære ylcan hræd- 5 nesse his wundes, þæt he of þære mihte, þe he æt Ʒode onfeng, on him hæfde, þæt he swylc mihte (61b) wyrcan. J eac eft ic her be-neoðan to Ʒeþeodde J ƷecƷpde, hulic wundor J hu mycel he mihte mid his Ʒebedum begytan.

XXXII.

Sume dæƷe he wæs ut farende mid þam broþrum to þæs landes 10 weorce. þa bær sum ceorl in his earmum his forðferdan suna lichaman. he wæs byrnende J hatiende for þam heafe þære asteopnesse. J þa he com to þam mynstre J acsode *Benedictum* þone fæder, J mid þy þe þam wæs Ʒesæd, þæt se ylca fæder wunode uppon lande mid þam broðrum, þa sona awarep he þæs deaðan sunu lichaman 15 beforan þære duru þæs mynstres, J mid sare Ʒedrefed he swiþe hraðe onƷan Ʒran, to þon þæt he wolde findan þone arwyrðan fæder *Benedictum*. soþlice on þa ylcan tid se Ʒodes wer ham cyrde mid þam broðrum fram þam weorce þæs landes. sona se astypta ceorl locode on þone, he onƷan clypian J cweþan: 'aƷif me minne sunu, 20 fæder! aƷif me minne sunu!' þa sona se Ʒodes wer *Benedictus* for þissere stefne Ʒestod J þus cwæð: 'cwyst þu, þæt ic þe þinne sunu on Ʒename?' he him Jswarode J cwæð: 'he is dead; ac cum J hine eft awece.' sona swa se Ʒodes wer þæt Ʒehyrde, he wæs swiðe Ʒe-unrotsod þus cweþende: 'Ʒewitaþ fram me, broðru, Ʒewitaþ. næron 25 þis na ure weorc, ac hit wæron þara haligra apostola. to hwan wyllað we on us alecƷan J Ʒefætan þa byrþene, þe we aræfnan ne maƷon?'

1 þeowiað ðiowiað O, þrowiað C || -að h||eac O || -cean O || hiora
O 2 meah- O || rædingƷe| reðan O 3 ondrƷslycan O || onbond O 4 þara|
ðære O || ben- O 5 -mas (56b) || ond he O || il- O 5-6 -nesse || þæt O || meah-
O || -feneƷ O || on| in O 7 hæfde || ylce weorcean mihte ond O || eft f. O
7-8 benyðan || wylc wundor O || meahthe O 9 Ʒeþe || Ʒytan O 11 -homan O
12 beornende J haƷiende O || asteþednesse O 13 he f. O || axode O || J
f. O 14 þy| ty O || þe f. O || Ʒesæd| sæƷd O || il- O || -nude upon landa O
15 broðru O || suna lich- O 16 þære| ða O 17 hraðe| ricone J hræd O ||
onƷon O || þon| ðan O || wold(e) O 18 ilcan O || se| ðe se O || cyrde| ferde
O 19 from O || lon- O || sona swa se astepta O 20 -Ʒon cliopian O || cwe-
ðan || Ʒyf O 21 aƷyf O 22 ðisse O || cwystu O 23 he is| he (auf ras.)
his O || ac| ah O 24 se Ʒodes wer þæt| þ. s. 3. w. O || -rodsod O 25 from
O || -pro O || næ:ron (æ sum teil auf ras.) O 26 na| no O || wil- O
27 alecƷean O || -ðenne O || mæƷon O

- J he swa þeah se ceorl purhwunode in his bene, þane genyðde swyþ-
 lic sar, to þon þæt he þa swor, þæt he nolde þanon gewitan, buton
 he him his sunu of deape awehte. sona se 3odes wer acsode hine,
 hwær he wære. he him Jswarode J cwæð: 'loca nu, his lichama
 5 lizeð æt þæs mynstres duru.' þa com se 3odes wer þyder mid þam
 broðrum J þær his cneowu gebizge J gehleonode ofer þæs cildes lic-
 haman, J eft (62a) arisende he apenede his folmas upp to heofonum
 þus cweþende: 'drihten, ne loca þu na to minum synnum, ac sceawa
 þone zeleafan þisses mannes, þe biddeþ, þæt his sunu sy aweht of
 10 deape, J azif þa sawle in pysne lichaman, þe þu him on gename.'
 uneape Benedictus in his gebede þa word gefylde, ær þon þe eft
 cumendre þære sawle eall se lichama þæs cnihtes acwacode, swa þæt
 wæs æteowed þam eazum eallra para manna, þe þær æt wæron, þæt
 he brodette byfiende mid wundorlicre styrunge. sona þæs hand genam
 15 Benedictus J hine sealde his fæder swa lifigendne J swa zesundne,
 swa he ær wæs. cuð þæt is, Petrus, þæt þes halga man næfde þis
 wundor in his agnum anwealde, ac he forþ astreht abæd æt 3ode, þæt
 he hit mihte gedon J zezearwian.' Petrus cwæð: 'openlice hit is cuþ,
 þæt hit is eall swa swa þu hit segst, forþon þa word, þe þu ær
 20 beforan sædest, þu nu mid þam wisum zecyþest. ac ic þe bidde,
 þæt þu me sæge, hweþer þa halgan weras mazen abiddan eall swa
 hwæt swa heo biddað J begytan eall þæt hi zewilniað.'

XXXIII.

- 3regorius him Jswarode: 'hwylc man la, Petrus, byþ æfre on
 pysum life betera J healica þonne Paulus se apostol, se for his lic-
 25 haman stihtunga þriwa bæd drihten J pehhwæpre ne mihte begytan
 þæt he wolde? J of þære wisan eac is nyðþearf, þæt ic þe secge be

1 -nade O || þane| ðone O || swiðlic O 2 þonon O 3 aweahte
 O || axode O 4 -homa O 5 lizeð O || munstres dura þa co||se O || ðider O
 6 -ðrum(57a)J O || cneow O || -nade O 6—7 of||J O || aþenode O || folme up
 O 7—8 -fenum ð||drihten O || zeloca O || na| no O 9 ðone||leafan O ||
 þe| se O || bi(d)deð O || si O 10 azyf O || saule O || ðisne lichom- O || þe|
 þa O 11 in f. O || gefylde J zespræc ær O 12 saule O || -homa O
 12—13 þæt to wæs æteawede O || þær| ðar O || æt (t auf ras.) O 14 he brodette
 f. C, he brodettyne O || bifende O || wundur- O || -rinege O || hond zenom
 O 15 lyfgen- O || zesu: ndne O 16 zweites þæt| ðætte O || þes| se O || monn O ||
 næfde no þis O 17 wundur O || onwealde O || -ehte O 18 meahte O || hit f. O
 19 segest O 20 sægdes O || wisum| wise C || zecyðdes O 21 me zese||hwæðer
 O || þa halzan| halze O || mazon O 22 hi bidd||J O || þæt| swa hwæt swa
 O || wilniað O 23 -swar||hwylc monn O || bið O 23—24 in ðissum O || -licr||
 Paule ðam apostole O || -homan O 25 -uncge þrizea O || þeh-| ðonne hw. O ||
 meah- O 26 J f. O, (auf ras.) C || þær||wisan O || nied- O || asecege O

Ðam arwyrðan were *Benedicte*, þæt sumu wise wæs, þe he wolde ge-
 fyllan, ac he ne mihte. soðlice his swuster, þære nama wæs Sco-
 lastica, seo wæs gehalgod þam ælmihtigan drihtne of þære tide hire
 cildhades, ⁊ heo gewunode, þæt heo ælce gear eene com to þam
 breðer *Benedicte*, ⁊ þa to ðære se Ʒodes wer ferde naht feorr butan 5
 þam Ʒæte þæs mynstres, ac binnan þam londe ðæs mynstres. þa
 sume dæge ferde se arwyrða broðor mid his Ʒeongrum (62b) ⁊ com
 hire to, swa swa his þeaw wæs. ⁊ hi eallne þone dæg Ʒelæddon in
 Ʒodes herenesse in þam Ʒespræce þære halignysses. ⁊ þa þa eallunga
 þære nihte þeostru heom onsæton ⁊ feollon, hi fencgon samod to mete. 10
 ⁊ þa Ʒyt þa hi sæton æt þære mysan ⁊ betwyh heom þa halgan Ʒe-
 spræcu spræcon, seo lætere ⁊ seo ufore tid þa Ʒyt forþ teah, þa seo
 ylce nunne seo Ʒodes fæmne *Benedictes* swuster bæd hine ⁊ þus
 cwæð: 'broðor, ic þe bidde, þæt þu me þissere nihte ne forlæte, ac þæt
 wit sprecaþ unc of morgen hwæthugu be þam Ʒefean þæs heofonlican 15
 lifes.' *Benedictus* hire Ʒswarode ⁊ cwæð: 'hwæt is þæt, swuster, þæt
 þu spycst? ne mæg ic ne nylle nanra þinga þas niht wunian butan
 mynstre.' soðlice in þa tid swa mycelu smyltnes wæs þæs heofones,
 þæt in þære lyfte næs nan Ʒenip ne wolcen æteowed. þa seo halige
 nunne eallunga swa heo Ʒehyrde þa word þæs wymendan broðor, heo 20
 aleggde hire handa ⁊ sette þa fingras tosomne ofer þa mysan ⁊ Ʒebigde
 hire heafod in þa handa ⁊ Ʒeornlice wæs biddende þone ælmihtigan
 drihten. mid þy swa heo ahof þæt heafod upp of þære mysan, swa
 mycel mægn ligetslehta ⁊ þunurrade ⁊ swa mycel yðgiung ⁊ reƷnes
 Ʒyte þær forþ com, þæt hi ne mihton þone fot onstyrian ne *Bene-* 25
dictus se arwyrða wer ne eac þa broðra, þe mid him wæron, ofer
 þa þyrxwolde þære stowe, þe hi on sæton. witodlice seo halige
 nunne Ʒebigde þæt heafod in þa handa ⁊ aƷeat on þa mysan þone

2 meahthe || lice O || swystor O || wæs noma Scolastico O 3 sio O || -Ʒedu
 O || hyre O 4 hio O || hio O, heo (o nachträgl. eingefügt) C 5 ðæ || se O || feor
 O 6 þa Ʒeatu O || ac binnan þam londe ðæs mynstres f. C || ac (57b) || m londe
 O 7 ferde hire se C || se || broðor O || Ʒeongrum O 8 hire to | t. h. O || swa
 (1 mal) O || wæs || a eallne O 9 hiernesne O || on ðam halgum || spreocu J
 ða ðe eallunga O 10 piſtru O || him ons || ton J fiol || on O || hi fengon f. C ||
 somud O 11 my || betwih him O || Ʒesprecu O 12 spræcon f. O || sio O ||
 sio ufore O || tieh O || sio O 13 il- O || seo f. O || swystor O 14 broðor bis ac
 þæt f. O 15 wyt O || sprecað O || of || to O || æthweƷa O 16 hyre O ||
 swystor O 17 sprecest O || nelle nane ðineƷa O || Ʒewunian O 18 mycelu O ||
 19 ætywed O || sio halƷe O 20 hio O || hio O 21 hyre O || aſette hyre || cƷras
 to- O 22 hiere heafud O 23 mit ty O || hio O 24 mæƷen lieƷietslyhta J
 þunerada O || -celu yðƷuncƷ O || renes O 25 Ʒyte on || e O || meah- O || ne
 B. he B. O 26 arwurða O || -ður O || him hine O 24 þyrxwolde | þencƷelde
 O || sio halƷe O 28 on | in O

- flod hire teara. þurh þa tearas heo ȝeteah to regne þa smylnesse
 þære lyfte, J naht late þæs seo yþgung þæs regnes wæs cumen æfter
 hire ȝebede. ac swa mycclu wæs seo ȝeþwærnes hire ȝebedes J þæs
 regnes, þæt eallunga heo ahof þæt heafod of ðære mysan samod mid
 5 þære þunorade. þæt we maȝon (63a) swutollice onȝytan, þæt þæt wæs
 an brehtmhwil, þa heo þæt heafod upp ahof, J se regn ofdune feoll.
 þa se ȝodes wer *Benedictus* ȝeseah betwyh þam ligetslehtum J þunor-
 radum J yðgiunge þæs unmætan regnes, þæt he ne mihte ham faran
 to mynstre. þa onȝan he seofian J ȝeunrotsod cweþan: 'arie þe, min
 10 swuster, se ælmihtiga ȝod! hwæt is þis, þæt þu dydest?' heo him
 Jswarode: 'ȝehyr nu, ic bæd þe, J þu noldest me ȝehyran. þa bæd ic
 minne drihten, J he me ȝehyrde. ȝa nu forþon ut, ȝif þu maȝe, J
 ȝewit þe to mynstre fram me forlætenre.' soþlice he ne mihte na
 ȝan ut of þam huse for þam unȝewydere, ac þa ȝewunode ȝenyded in
 15 þære stowe, se þe his sylfes wyllan þær ær wunian nolde. J swa
 hit wæs ȝeworden, þæt hi þa tȝon J læddon ealle niht þurh wæccende
 J ȝereordon hi sylfe mid neahfealdlicre ȝesæȝne þurh þa halȝan spræcu
 þæs ȝastlican lifes. for þære wisan ic sæde ær, þæt he wolde hwæt-
 hȝu þæs ȝedon, þæs þe he ȝedon ne mihte. forþon ȝif we sce-
 20 wiað þæt mod þæs arwyrdan weres *Benedictes*, þonne ne byþ us
 nænig twoe, þæt he wolde, þæt seo ylce smylnes þæs wederes þurh-
 wunode, in þære þe he onȝan ærest feran. ac þa wið þon þe he
 wolde he ȝemette þæt wundor of þæs wifes breoste in þæs ælmihti-
 ȝan ȝodes mæȝne. nis hit nænig wundor, þæt in þa tid þæt wif ȝe-
 25 stranȝode ma þonne he, seo þe lange ær ȝewilnode to ȝode, þæt heo
 hire broður ȝesawe. forþon æfter Iohannes stefne ȝod is seo soðe
 lufu, py for his þam swiþe rihtwisan dome heo mihte ma beȝytan J
 abiddan, forþon heo ma hine lufode.' Petrus cwæð: 'ic þe andette,
 þæt me licað swyþe wel þæt þu sæȝst.'

1 hyre O || heo] hi O || -teah || regne O 2 noht læte O || sio O || -uncȝ þæs |
 nes wæs O 3 hyre O || micelu O || sio O 3—4 þæs r. p. e. h. ahof (*auf ras*).
 C || allincȝa hio O || -fod || ðære O || som- O 5 -lice || ȝytan þæt O 6 wæs
 abrehtmhwil O || hio O || -fud O || regn (58a) of- O 7 seah || slyhtum J
 þunoradum O 8 yðuncȝ O || renes || meahte O 9 to ðam mynstre O || onȝon
 O || seoff || unrotsad O 10 swystur O || dydes O || he(o) C, hio, O 11 noldes O
 12 mæȝe O 13 from O || me (*zweimal*) C || meah- O 14 þam f. O || ȝeneded
 O 15 wil- O || ȝewunian O 16 ealle ða neaht þurh sprecende O 17 sylue
 O || neahfald- O || ȝeseȝene O || ȝesprecu O 18 sæȝde O || hw.] tohweȝa O
 19 meah- O 20 þæt þæt mod C 21 twy O || sio il- O 22 þe f. O || -ȝon O
 23 wun; dur O || breost O || ælmih || ȝan O 24 mæȝene næs hit O || -dur
 O || ȝestr || ȝode O || he seo þe lange hy swilonȝa O || hio O 26 hyre broðor
 ær ȝeseȝe O || sio O 27 ryht- O || hio meahte me O 28 hio O || ma] me
 O || -ade O || ondytte O 29 swiðe O || saȝast O

XXXIV.

Gregorius him Iswarode: (63b) 'mid þy hit zelamp opre dæge, *þæt* seo arwyrd̅e fæmne zewat hire to hire mynstres cytan, I se 3odes wer him eft zecyrde to his mynstre. *þa* zelamp hit ymb preo niht *þæs*, *þæt* Benedictus stod in his cytan, I upp ahafenum his eazum (51a) I upp afenum eazum on 5 *þa* lyfte he zeseah *þære* ylcan his swuster sawle utgāgende of hire lichaman I on culfran hiwe zesecean *þæs* heofones digolnysse. hwæt! *þa* se halga wer wæs efenblissiende 10 hyre wuldres I *þam* ælmihtigan 3ode pancode on ymensangum I on lofsangum I *þam* broðrum cyðde hyre forðsið. he eac hrædlice hi asennde, *þæt* hi hyre lic- 15 haman brohton to *þam* mynstre I aledon on *þa* byrgenne, *þe* he him sylfum ær zegearwode. ðysum gedonum hit zelamp, *þæt* para *þe* symle wæs an mod on 3ode, para 20 lichaman eac næron todælede on *þære* byrgenne.

XXXV. Hu he zeseah eallne middaneard under anum leoman I 3ermanes bisceopes sawle. 25

Eac hit zelamp in sume tide, *þæt* Seruandus se diacon I abbud *þæs* mynstres, *þæt* wæs zetimbred iu fram Liberio *þam* ealdormen in *þam* dælum Suplangbeardena, se deacon hæfde him to peawe,

Eac on oðrum timan hit zelamp, *þæt* him to becom for zeneosunge pingon, swa swa his peaw wæs, Seruandus se diacon I abbod *þæs* mynstres, *þe* Liberius se ealdor- 30 mann iu zetimbode on Suðlangbeardena landes dælum. witodlice

1 andswarode *þa* zyt sægde mit ty O || -lomp O 2 sio arwyrd̅ fæmne zewat to hyre mynstres cetan O 3 ymbe O 4-5 *þætte* (58b) [s]lytan I O || ahafenum O 6 in ða [] seah O 7 his f. C || swystor O || saule utgānde O 8 hyre [] oman in O || onsyne O 9 hio O || deazolnesse O 10 *þa* wæs wæs ða O || -feonde O 11 hyre miclan wundre O 12 poncas O || *þam* *þæs* C 12-13 3ode [] hymnum O || -sangum O || sægde O 14 hyre O 15 sen- O 16 hyre O || -homan O 17 mynstr [] O || -don O 19 ær f. O || zetih- O || ðy [] *þa* C 21 simle O || wæron wæs O 22 swilce hiora lichoman O || næron no O 27 *þæt* f. O 29 from [] rio ðam O 30 Suðlonczbeardna O 31 d [] acon O || ð(e)awe O

5 *pæt he com geneahhe mid geneo-*
sunge gife to þam halgan were
Benedicte. 7 he geneahhe geneo-
sode his mynstres, to þon pæt hi
 10 *sænden heom betweoh þa wyn-*
suman word pæs ecan lifes 7 pone
swetan mete pæs heofonlican eþles.
peah pe hi þa gyt pone fullfremed-
lice gefeonde ne mihton picgan,
 15 *hi hine huru sworetende 7 geom-*
riende hwæthugu onbyrgdon, for-
þon pe se ylca wer fleow 7 wæs
gefylled mid lare þære heofonlican
gife. mid py þa wæs seo tid
 20 *heora ræste 7 stilnesse beddes,*
Benedictus se arwyrða wer ge-
stapolode hine sylfne in þam uferan
dælum pæs torres, 7 Seruandus se
diacon gestapolode hine (64a) in
 25 *þam neoðeran dælum pæs ylcan*
torres. witodlice in þære stowe
fram þam nyperan dæle in to þam
uferan wæs samodganz purh ge-
wisne upstige. soðlice beforan
 30 *þam ylcan torre wæs swipe rum*
hus, in þam hyra ægþres penas
hi zereston. mid py se drihtnes
wer Benedictus fore com 7 behogode
þa tide pæs nihtlican gebedes, he
 35 *gefealh his wæcce, 7 þa oðre bro-*
ðra hi reston. he wæs standende
æt þam ehpyrle 7 gebiddende him
to þam ælmihtigan drihtne, 7 þa
semninga on þa tid þære stillan

he geneosode Benedictes mynster
 gelomlice, to þam pæt hi him be-
 twynon gemanelice him on aguton
 þa swetan lifes word 7 pone wyn-
 suman mete pæs heofonlican eðeles,
 þone hi þa gyt fullfremedlice ge-
 blissiende picgean ne mihton, huru
 pinga hi hine geomriende onbyrig-
 don, forþam pe se ylca wer Ser-
 uandus eac fleow on lare heofon-
 licre gife. soðlice þa þa eallunga
 becom se tima hyra reste 7 still-
 nysse, þa gelogode se arwurða
 Benedictus hine sylfne on sumes
 stypeles upflora, 7 Seruandus (51 b)
 se diacon zereste hine on þære
 nyðerflore pæs ylcan stypeles. 7
 wæs on þære ylcan stowe trum
 stæger mid gewissum stapum fram
 þære nyðerflora to þære upflora.
 wæs eac ætforan þam ylcan sty-
 pele sum rum hus, on þam hyra
 bezra ginzran hi zereston. ða þa
 se drihtnes wer Benedictus be-
 hogode þone timan his nihtlican
 gebedes þam broðrum restendum,
 þa gestod he purhwacol æt anum
 eahpyrle biddende þone ælmihti-
 gan drihten, 7 þa færinga on
 þam timan þære nihte stillnysse

1—2 mid neo[]e to O 3 neosode O 5 sendon him betwih O || wun[]r-
 lican O 6 ecean O 7 eðeles O 8 fullfrem- O 9 gefeonde[] geseonde C || meah-
 ton picgean O 10 hyne O || swortende O || geomer- O 11 hw.] tohweza O ||
 onb.] gebyrged O 12 il- O 14 gyue mit ty O || sio O 15 hiora reste O ||
 stilness C || bedde O 16—17—staðelod[] ine sylfne O 18—19—dus[] eacon zest. O
 20 nyðoran O || il- O 22 from O || nioperan O || dælum O || in f. O 23 samod-
 ganz[] somedtoncz O 23—24—ne[] stige O 25 il- O 25—26 swiðe rum (59a)
 hus O || hiora O || ðeznas O 27 -ton [] nes wer O 29 pæs[] gebedes O
 30 wacone O || -þru O 31 hi rest[] wæs O 32 ehpyrle[] mynstre O 33 ælmih[]
 gan driht- O 34 -nincza (kaum zu lesen) O || on[] stillan O

nihte he wæs forð lociende J ge-
seah ufan onsended leoht aflyman
ealle þa þeostru þære nihte J mid
swa mycelre beorhtnesse scinan,
þæt þæt leoht wæs beorhtre þonne
dægæs leoht, þæt þær lymde be-
twyh þam þeostrum. eala þæt
swiðe wundorlicu wise in þissere
sceawunge wæs æfterfylgende, for-
þon, swa swa he sylfa æfter þam
sæde, þæt eac eall þes middaneard
swa swa under anum leoman þære
sunnan wære gezaderod J zelæded
beforan his eazum, J se arwyrða
fæder *Benedictus*, þa þa he ge-
fæstnode þa geornfullan gesihpe
his eazena in þam leoman þæs
scinendan J þæs witegan leohtes,
þa geseah he Germanes sawle þæs
biscopes Capuane þære cæstre in
fyrenum clywene fram ænglum
beon borne in þone heofon. þa
wolde he begytan him sylfum
sumne gewitan swa myccles wun-
dres. he cigde *Seruandum* þone
deacon tuwa J þriwa mid his eft
zenemdom naman J mid mycel-
nysse his cleopunge
. swa myccles
J swa arwyrþes weres. þa stah
he upp J forþ locode, J þa geseah
he mycelne dæl þæs leohtes.
þam deacone wafiendum for þus

him ut lociendum geseah he ufan
onsended leoht aflizean ealle þa
nihtlican þystru J mid swa micelre
beorhtnesse scinan, þæt þæt leoht,
þe þær lymde betweoh þam þystrum, 5
wæs beorhtre þonne dægæs leoht.
hwæt! þa on þysre sceawunge
swyðe wundorlic þing æfterfylgde,
swa swa he sylf syððan rehte,
þæt eac eall middaneard swylce 10
under anum sunnanleoman gelogod
wære beforan his eazan zelæded.
ða þa se arwurða fæder his eazena
atihtan scearpnysse gefæstnode on
þære beorhtnesse þæs scinendan 15
leohtes, þa geseah he englas ferian
on fyrenum cliwene in to heofon-
um Germanes sawle, se wæs bi-
sceop Capuane þære cæstre. he
wolde þa zelangian him sylfum 20
sumne gewitan swa micles wund-
res J *Seruandum* þone diacon cly-
pode tuwa J þriwa J oft hrædlice his
naman nemde mid hrea(52a)mes
micelnysse. *Seruandus* þa wearð 25
gedrefed for þam ungewunelican
hream swa mæres weres, J he
up astah J þyder locode J geseah
eallunga lytelne dæl þæs leohtes.
ðam diacone þa wafiendum for þus 30

1 neahte O 2 leoht J afl- C || zeflyman O 3 þys- O || neah- O || mid f. C
4 mic- O 5 þætte þæt O 6 lymb(d)e O 7 þys- O 8 wundur- O || pisse O
9 -wuncge O 10 þam] ðon O 11 sægde O || middan[d swa O 12 leoma[||
þære O 13 gezæazrad O 14 gefæst(n)ode H 16 geor[] zesyhðe O 19 -anus
saule O 20 -ceopes Capuan[] þære O || ceas- O 21 cleowene from O || encgum
O 22 borne] bo[]ne O, berende C 24 my(c)eles O 25 -andus O 26 twizea
J ðrigea O || eft f. C 27 zenemde O || nom- O || micelnesse O 28 his f. C ||
-uncge O 30 micles O 31 staȝ O 32 up[] J O 33 medmicelne O 34 wæuien
dum O

mycelum wundre se 3odes wer
Benedictus him sæde æfter ende-
 byrdnysse ealle þa wisan, þe þær
 gedone wæron. J þa sona in Cas-
 5 sinum þære stowe he onbead þam
 æwfæstan (64b) were Theoprobo
 þæt, þæt he onsænde þære ylcan
 niht man to Capuanan þære byrig,
 J þæt he sylf ongeate J eft pider
 10 gebude, hwæt geworden wære be
 3ermane þam biscope. þa wæs
 þæt swa gedon, þæt pone arwyr-
 pestan wer 3ermanum þone biscop
 se ærendraca, þe pider onsænded
 15 wæs, gemette þa forðferedne. J
 he þa acsiende smeaðancollice on-
 geat, þæt on ða ylcan tid wæs
 þæs biscopes forðfore, þe se driht-
 nes wer oncneow his upstige to
 20 heofonum.' Petrus cwæð: 'swiðe
 wundorlic wise þæt is J eac swipe
 to wafienne þis, þæt her gecweden
 is, þæt beforan his eazum swa
 swa under anum leoman eall mid-
 25 daneard wære gezaderod J to him
 gelæded, swa swa ic næfre ær næs
 ongytende. ne furþon ȝyt ic swa
 zeradelice ne can, hwylcere ænde-
 byrdnesse J on hwylcere zerad þæt
 30 beon mæg, þæt eall middaneard
 sy ȝesewen fram anum mæn.'
 3regorius him Jswarode: 'nim þe
 nu fæste, Petrus, þæt ic sprece;

mycelum wundre se 3odes wer
 be endebyrdnesse ȝerehte þa þing,
 þe þær gewordenne wæron, J on
 Casino þam stocwic þam eawfæstan
 were Theoprobo þær rihte bebed,
 þæt he on þære ylcan nihte asende
 sumne mann to Capuanan þære
 byri J ȝewiste J him eft ȝecyðde,
 hwæt wære ȝeworden be 3ermane
 þam biscope. Ða wæs ȝeworden,
 þæt se þe þyder asended wæs
 ȝemette eallunga forðferedne pone
 arwurðan wer 3ermanum biscoep,
 J he þa smeapancollice axiende
 oncneow, þæt his forðsið wæs on
 þam ylcan timan, þe se drihtnes
 wer oncneow his upstige to heo-
 fonum.' Petrus cwæð: 'þis is
 swiðe wundorlic þing J pearle to
 wafienne; ac þis þæt her ȝe-
 cweden is, þæt beforan his eazan
 swylce under anum sunnanleoman
 eall middaneard wære ȝezaderod
 J to him ȝelæded, swa ic næfre ær
 ne ȝemunde, ne furðon ic beþen-
 cean ne cann, hwylcere endebyrd-
 nysse hit beon mæge, þæt fram anum
 men si ȝesewen eall middaneard.'
 3regorius him to cwæð: 'Petrus,
 ȝenim nu fæste, þæt þæt ic spreke;

1 myclan O 2 asæzde O || -nesse O 3 þær] ðar O 5 þære stowe]
 þæt stoc O 6 æfæstan O || Theoppo O 7 þæt (einmal) O || onsen- O 8 neahte
 O 9 ongyte] ðider O 10 hwæt] het O 11—12 -ceope (59b)] þæs pone O ||
 arwurðan O 13—14 -ceop]] þe O || onsen- O 15—16 ond]] enlice J sme-
 ændlice ongeat O 17 il- O 18 þes]] es forðfor on ðære se drihtnes O 19 his
 auf ras. C || -stiz O 20 -fenum O 20—21 swiðe] erlicu wise O 22 þætte
 O 23 þætte O 24 -daneard O 26 næs] wæs O 27 onȝit- O || ȝit O ||
 swa] Jswarian C 28 zeradelice f. C || can] conn O || hwylcere] swylcere C ||
 ende- O 29 hwylc C || ȝeræd O 30 middaneard O 31 si ȝe]] wen from O ||
 menn O 33 fæstlice O

forþon þære sawle, þe zesyhð hire scyppend, þynceð swiþe nearu ælc zesceaft. þeah þe heo lytles hwæt zeseo of þam leohte þæs scyppendes, hire þynceð sceort eall þæt þær zesceapen byþ, forþon þe in þam leohte þære incundan zesihþe þæs modes sceat byð toleoðod J swa swiðe byð tobræded J aþened in 3ode sylfum, þæt hit byþ ufor eallum middanearde, J seo sawl sylf þæs zeseondan byð eac ofer hi selfe. J þonne heo byþ zenumen in þæt 3odes leot ofer hi sylfe, heo byþ gebræded in ðam inran dælum, J þonne heo besyhð under hi sylfe, heo ongyteð hi upp ahafene, J hu lytel J sceort wæs, þæt þe heo ne mihte ymbfon J oncnawan, huclic þæt wæs, þa þa heo on lichaman wæs gehæfd J zehyned. soðlice se halga wer Benedictus locode on þæt fyrene clywen, J swylce he zeseah ænglas (65a) to heofonum hweorfende, buton tweon ne mihte he þas zeseon J sceawian buton in 3odes leohte. hwylc wundor is þæt forþon, þeah þe he zesawe þisne middaneard beforan him sylfum zegaderodne, se þe wæs upp ahafen ofer þisne middan geard in þam leohte his modes? soðlice þæt þær gecweden wæs,

forþam þære sawle, þe zesihð hyre scyppend, hyre þinceð nearo J lytel ælc zesceaft. þeah þe heo hwæt lyttles zeseo of hyre scyppendes leohte, hyre þinceð sceort eall þæt zesceapen is, for- (52b) þam þe on þam leohte þære incundan zesihðe þæs modes bosum byð tolaeten J on 3ode gebræded J aþened to þam swiðe, þæt hit byð hyhra ofer middaneard, J seo sylfe þæs zeseondan sawl byð eac ofer hi sylfe. J þonne heo byð zegripen on 3odes leohte, heo byð ofer hi sylfe tobræded on þam inn- rum dælum, þæt þonne heo up ahafen besihð under hi sylfe, þonne oncnæwð heo, hu sceort þæt is, þæt heo on lichaman zesaðmoda onzitan ne mihte. eornostlice se halga wer Benedictus, se þe locode on þæt fyrene cliwen J eac zeseah ænglas hweorfende to heofonum, untwylice ne mihte he þas ping zeseon buton on 3odes leohte. hwylc wundor is þæt, þeah þe he zesawe þysne middaneard beforan hine zegaderodne, se þe on his modes leohte wæs upp ahafen ofer þysne middaneard? soðlice þæt þæt gecweden is,

1 zesihð O 2 þin- O || nearo O 3 heo he O 5 hyre O || þin- O
6 eall[þær O || bið O 8 zesihþe (h aus þ) C 9 bið toliðod O || bið O
10 selfum O 11 bið O || -dangearde O 12 sawel O 13 bið O || sylfe O
14 hi[þeoð ze]en in O 15 selfe O || hi beoð O 16 inneran O 17 heo
hi O || -seoð O || selfe 18 hi onzitað[þupp O 20 meahte O || hwilc O 21 on
in O || -homan O 22 hæfd O || J[þe]ledu(?) soðlice O 23 -tus se locode O
24 fyre(n) C || cliwen O || swilce O 25 he f. O || ænglas O || -fenum O
26 hwyr- O || -tan O 27 meah- O 28 buton nimðe O 30 zeseze O || -dan-
geard O 31 hine sylfne O 32 þis(60a)ne O 33—34 modes[þ]den wæs O

- 5 *þæt eall þes middanzeard wære
 gezaderod beforan his eazum, nis
 hit na þy gecweden, þæt heofon J
 eorðe wære tosomne zetozen, ac
 þæs geseondan mod wæs tobræded;
 þa þa þæt mod wæs to 3ode ze-
 numen J zegripen, buton earfoð-
 nyssum him mihte gesewen J
 gesceawod beon eall þæt þe beneo-
 10 þan 3ode wæs. forþon in þære
 sceawunze, seo ascan þam utran,
 wæs þæt inre leoht in þæs halzan
 weres mode; þæt leoht þæs geseon-
 dan mod Benedictes zenam to þære
 15 uferan wisan þære zastlican scea-
 wunze J him gecypte, hu nearwe
 J hu ænre wæron ealle þa neope-
 ran gesceafta.' Petrus cwæð: 'me
 sylfum pynceð, þæt ic na ne on-
 20 zyte fornytlíce J nydþearflíce þa
 word, þe þu sædest, þa þe þin
 gerecenes J zesægn weox swa
 swiðe forð fram minre lætnysse
 J dysezan swongernesne. ac forþon þe þu þas sweetollice minum
 25 Jzytum ingute, ic þe bidde nu zyt, þæt þu eft gehweorfe to ænde-
 byrdnesse þissere zesægne.'*

XXXVI.

- 30 *Gregorius him Jsworode: 'me lysteþ, Petrus, þæt ic nu zyt sæcge
 fela be þam arwyrðan fæder Benedicte, ac sume his wisan fyrwetgeorn-
 líce ic forganze J forlæte, for ic þæncende efste to þam dædum J wund-
 rum opra æpelra weras. J swa peah ic nelle, þæt þe þis bedeozlie J sy
 bemiðen, þæt se 3odes wer Benedictus betwyh swa manezum wundrum,*

2—3 befor[]næs hit O || no O || þi O || þæt] þ(t)e *offenbar* þætte
aufzulösen O || -fen O 4—5 -tozen[]þæs O || mod[]tobræded O 7 butan
 earfeðnessum O 8 meahte beon gesewen O 9 beon *f.* O || þe *f.* O, þe (þ
aus b?) C 11 ascan] acsunz O, acsunz C || þam] þæs C || uteran O 12 innere
 O 14 mod] modes C || -ictus zenom to ðam O 15 -uncze O 17 encze O
 19 na] no O 20 ned- O || þa] þæ O 21 sæzdest O || þa þe] þa þa O 22 ze-
 sæzen O 23 from O || -nesse O 24 swanczernesne O || þas] ðus(?) O || -tolice
 O 25 -zitum O || ingute] onzete O || zit O || þæt *bis* -hweorfe *schwer leserlich* O ||
 ende- O 26 ðisse zesezene O 27 Petr[]ðæt O || zit O || secze O 28 arwur-
 O 29 forzonze O || for] forðon O || þenc- O 30 oðera O || J] on O ||
 bedizlige O 30—31 sy bemiðen] swa bemiðed O || -twih O || mon- O

for þam he wæs mære in þysum middanearde, eac swylce he scan un-
 gneþelice mid þy worde þære halgan lare. soðlice (65b) he awrat þara
 muneca regel mid healicum ȝewrite J mid torhtum J swutolum wordum.
 swa hwylc swa wile smeapanlicor þæs þeawas J his lif onȝytan, he mæg
 in þære ylcan ȝesetnesse J lare his regoles findan J onȝytan his la- 5
 reowdomes dæde, forþon þe se halga wer nanum ȝemete ne mihte
 ne nolde on oðre wisan læran on oðre he sylf lifde.

XXXVII.

Soplice þy ylcan ȝeare, þe he leorende wæs of pisum life, he
 cypde J sæde þone dæg his þære halgostan forðfore sumum þam
 ȝingrum, þe mid him lifdon J drohtodon, J sumum þam, þe feorr 10
 wunedon on oðrum stowum. he sæde þam Jweardum, þæt hi mid
 swigunge sceoldon helan þæt þe hi ȝehyrdon, J he sæde þam æfwear-
 dum, hwæt þam to cypnesse wære J hulic tacen, þonne his sawl of
 þam lichaman ferde. soðlice ær þam syxtan dæge his ændes he het,
 þæt him wære his byrgen untyned, J he þa sona wæs ȝeþread mid 15
 fefre J onȝan mid ȝrimre hetan beon ȝeswenced. þa ælce dæge weox
 se ece, J seo adl hefeȝode, J þa on þam syxtan dæge he het his
 ȝingran hine beran to his ȝebedhuse, J þær he cyððe his ænde J ȝe-
 trymede mid þære onfangennesse þæs drihtenlican lichaman J blodes,
 J he þa wreþiende þa tydran limu betwyh his ȝingrena handum upp 20
 arahtum his aȝnum handum in þone heofon ȝestah J alet þone yte-
 mestan ȝast J ferde betwyh þam wordum his ȝebedes. witodlice on
 þam dæge wæs æteowed anre J naht unȝelicre ȝesyhðe onwrigennes
 twam broðrum be þam halgan were oðrum wuniendum in þam ylcan
 mynstre J oðrum feor wuniendum on oþre stowe. hi ȝesawon beȝen, 25

1 ðissum middangearde O || ascan unȝrædiglice O 2 wordum C || hale-
 gan O || wrat O 3 -lice O || torhte J swutole worde O 4 hwilc O, hwylc
 (c nachtr. angefügt) C || wile || wylle O || smeapanlice C, smeagan ðoncelicor
 O || onȝitan O 5 il- O || -domæs O 6 dæda O || nane O || ne mihte |
 meahte O 7 lyfde O 8 soðlice þes halga wer þy ilcan O || þe || ðy O || nach
 wæs raum für etwa 10 buchst. C 8—9 of (60b) || J O || sæde | lærde O ||
 -ȝestan O 9—10 sumum || cȝrum þe O || lyf- O || -htnodon O || J eac sum- O ||
 ðe || r wunedon O 11 sæȝde O 12 swi || unȝe O || forhelan O || þe | þæt O ||
 hi | he C || -rdon || e sæȝde O 13 -nessum O || hulic | hwylc O || sawol O
 14 -homan O || endes O 15 ontyned O 16 onȝonn O || hæto O || þa ælce |
 ðy ilcan O 17 he het | het he O 18 ȝionȝran O || beran || ȝeȝyðde O || ende
 O 19 -ȝenesse O || lichom- O 20 ða wreðþende O || -tweoh O || ȝionȝrena
 hondum up O 21 astrehtum O || hon- O || ȝestah | ȝestod O 22 ȝast-:
 ferde forð bitwyh O || witodlice | || oðlice O 23 ætywed || e J O || noht
 unȝelicre ȝesih- O || -ȝenes O 24 il- O 25 feorr O || stowe || i ȝesawon O

5 *þæt* an scinende weƷ J lyxende wæs astreht mid Ʒodwebbenum *pæl-*
lum J unarim*um* leoht*fatum* ymbseted J mid rihtre stige eastweardes
 wæs aþened to heofonum fram *Benedictes* cytan. J ofer þam weƷe
 wæs stan(66a)dende swiðe beorht wer mid arwyrðlicum ƷeƷyrelan,
 10 se acsode þa broðra, hwæs weƷ *þæt* wære, þe hi sceawedon. hi and-
 etton, *þæt* hi nyston. se beorhta wer cwæð to þam: 'þis is se weƷ,
 on þam drihtnes deorling *Benedictus* Ʒestah to heofonum.' þa witod-
 lice, swa swa þas forecwedenan þeƷnas Ʒesawon þæs halƷan weres
 forðfore, swa eac þa æfweardan hi onƷæton of þam tacne, þe heom
 15 wæs ær foresæd. soðlice *Benedictus* wæs bebyrged in ðære cyrcan
 þæs eadigan fulluhteres Iohannes, þa he sylf Ʒetimbrode, þær he to-
 wearp Apollones wiƷbed þæs hæþenan Ʒodes. se eac nu Ʒyt todæg
 scineþ mid wundrum in þam yican scræfe, þe he ær bliþe eardode
 alæded fram oþrum mannum, Ʒif *þæt* findeþ æt him J abædeþ se Ʒe-
 15 leafa para, þe hine biddað.

XXXVIII.

Witodlice niwan wæs Ʒeworden seo wise, þe ic nu secƷan wille,
þæt sum wiƷ wæs aƷangen of hire mode, *þæt* heo eallunƷa forleas
 hire Ʒewit J andƷyt, J þa weallode wide dægес J nihtes Ʒeond þa
 muntas J þa dena, Ʒeond þa wudas J þa feldas, J *þæt* an, *þæt* heo
 20 þær Ʒereste, þær hi seo werignes Ʒenydde, *þæt* heo restan sceolde.
 þa sume dæƷe, þa þa heo swa wiðƷal swiðe dwolode, heo becom un-
 myndlinga to þam scræfe þæs eadigan weres J þæs arwyrðan fæder
Benedictus. J heo þa þær wunode inganƷende, swa swa heo nyste.
 þa wæs *þæt* þus Ʒeworden, *þæt* on morƷene heo uteode mid swa
 25 halum J Ʒesundum JƷyte, swylce heo næfre æniƷ unƷewit oððe un-
 hæle hire heafodes næfde. J heo þa purhwunode on ealle tid in
 þære ylcan hæle, þe heo þær onfeng.' *Petrus* cwæð: 'hwæt cweþað
 we la, hwæt *þæt* sy, *þæt* we full oft onƷytaþ, *þæt* hit þus byð eac

1 liƷende O || astreht J oferbræd O || Ʒodwebnum O || pellum O
 3 aþened O || -fenum from O 4 ston- O || swyþe O || wer (r *auf ras*.) C ||
 -liere O || -Ʒyrelun C 5 ahsode O || Ʒebroðru O || ondetton O, andetten O
 6 hi hyt nyston O || breohta O || to him || is se O || þis || þi C 7 on || in O || dyr-
 O || -fenum O 9 onƷeton O || him O 10 -sægð O || þære(61a) circean O
 11 sy || de þær O 12 Ʒodes || Ʒyt O || -dæƷe O 13 il- O || þe || in ðam O || h ||
 bliðe O 14 from O || monnum O 16 wylle O 17 þætte O || afonƷen O ||
 -linga O 18 andƷit O 19 dene O || heo || hi O 20 sio O || hio O 21 hio O ||
 hio O || -lincƷa O 22 -deƷan O 23 hio O || wuno || ingeoneƷe swa O || hio
 O 24 morƷenn || hio O 25 halum hale O || J bis oððe f. O 26 hyre
 heafdes hæfde O || hio O || -nade O || on || in O 27 hælo O || hio O || onfen ||
Petrus O 28 si O || bið O

in ðam mundbyrdum haligra martyra, þæt hi na ne cyðað swa manige fremsumnesse þurh heora lichaman, swa hi ful oft ȝod eowiað þurh heora (66b) reliquias, ȝ þær hi wyrceað full oft maran wundru, þær hi na ne licgaþ ne ne restað þurh hi sylfe? Ȝregorius him Ȝswarode: 'þær þa halȝan martyras licȝað in heora lichaman, nis nænig tweo, þæt 5 hi maȝon manige foretacnu æteowian, ȝ hi eac swa doð, ȝ hi cyðað unarimedlice wundru þam, þe hi secað mid clænum mode. ac forþon hit mæg beon tweod fram tyddrum ȝ unstrangum modum, hwæper hi syn þe ne syn þær andwearde, us is to ȝehyrenne þær hit cuþ is, þæt hi ne beoð na selfe on heora lichaman. ac þær is nydþearf, þæt 10 hi æteowian maran wundru, þær þæt tydre mod tweoð be heora ȝ-weardnysse; ac para manna mod, þe in ȝode fæst byð, swa myccle ma hit hæfð þæs ȝeleafan ȝeearnunge, swa myccle hit ma wat, þæt þa martyras þær in heora lichaman ne licgaþ ȝ þonne hwæpre næron wana fram þære ȝehyrnesse, þæt hi ne ȝehyran þa, þe hi biddað æt 15 þam lichaman mid clænum ȝeþohte. be þon eac seo soðfæstnes sylf cwæð, þæt is Crist, to þon þæt he ȝeecte þone ȝeleafan his ȝingrum: 'ȝif ic onweg ne ȝewite, þonne ne cymð na to eow se froferȝast.' soþlice we witon, þæt us is cuð, þæt se froferȝast symble forð ȝæp of þam fæder ȝ þam suna; for hwon cwæð se sunu, þæt he wolde 20 onweg ȝewitan, to þon þæt se halȝa ȝast come, se næfre ne ȝewat fram þam suna? ac forþon þe þa ȝingran sceawiende drihten in lichaman heom symble lystep þisne ȝeseon mid heora lichamlicum eagum, forþon to þam wæs rihtlice ȝecweden: 'nymþe ic heonan ȝange, se froferȝast ne cymþ to eow,' emne swylce hit openlice ȝe- 25 cweden wære: ȝif ic ne ateo fram eow þone lichaman, þonne ne ȝe-cyþe ic na, hwylc seo lufu is þæs halȝan ȝastes, ȝ ȝif ȝe ne forlætap, þæt ȝe (67a) me lichamlice sceawian, ne ȝeleorniað ȝe næfre, þæt ȝe me ȝastlice lufian.' Petrus cwæð: 'me licað wel þæt

1 hi| hie (e aus o) O || na| ne O || mon- O 2 -homan O || hi| hio O ||
eaweð O 3 hiora O || reliquia O || hie wyrceað O || full oft f. O || mar|wundru O
4 na| no O 5 halȝan:::martyras (ȝan rad.) O || -ȝeað O || þæt f. O 6 moniȝu O ||
ætewian O || doð (o fast wie a) O || ȝecyðað O 7 -licu O || -ceað O || clæne
O || -ðan O 8 f||tiēddrum O || unstron- O 9 sien þe ne sien O || ondwe- O ||
þær| ðæt O 10 na| no O || hiora O || nead- O 11 ætywan mara (61b) || tydre
12 ac þa þ||ȝod þe in O || micle O 13 hafað O || -fan||arnunge swa O ||
micle O 14 -homan O || þ||n hwæðre O || nearan O 15 wona from O || ȝe-
hyren O 16 -homan O || clæne O || sio O || self O 17 ȝehte O || ȝionȝrum O
18 cymeð O || na| no O || fro(f)re- O 19 erstes þæt| þ O || is| ic O || frofre- O ||
simle O || ȝionȝeð O 20 hwam||wolde O 21 cume O 21—22 næfre||þam O ||
forðan O || ȝeoneȝra O 22—23 dryhten on licha||symle O || hiora licum-
licum O 24 forðan O || heonan O 25 ȝange O || frofre- O || cymeð O ||
swilce O 26 (ic) (v. ders. hā.) C 27 sio O || þæs hal||ond ȝif O 28 lic-
umlice O || sceawiende O || ȝelior- O 29 ȝastlice| ma etlice O || lufien O

þu sægest.' *Gregorius* him *Iswarode*: 'us is nu hwæthugu to blinnenne
 ȝ to ȝerestenne fram pissere spræce, to þon ȝif we higiað to oþra
 æþelra were wundrum þa to ȝereccanne ȝ to aseczanne, we þonne nu
 sume hwile þurh swiȝunȝe ȝeedniwian ure mæȝn eft to spreccanne.'

- 5 ȝ æfter pissere onȝinneþ seo pridde, seo is eac mid haligra were
 wundrum ȝeȝlæȝced ȝ ȝetrymed mid heora tweȝra ȝespræce.

1 saȝast O || -huȝa O || blinnende O 2 from O || pisse O || þon ȝan
 O || oðerra O 3 weora O || -cenne O || asecende O 4 swizenne ȝeedniowian
 urur mæȝen O || spreccenne O. *die folgenden worte durch einen zwischen-*
raum von 2 zeilen vom vorhergehenden getrennt. 5 pisse onȝyn- O || sio is
 O || halȝum||e:ra O 6 ȝeȝlæȝced O || tweȝea O || *Explicit liber secundus*
dialogorum beati Gregorij. pp^a. (14. jhd.); die übrige seite leer, nur unten
(ebenfalls 14. jhd.): Incipit liber tertius dialogorum beati Gregorij. pp^a. C.

(67b) Her onginneð se þrida flod of ðam neorxnawanglican wylle,
 þe þurh þone zyldenān muþ forð aarn þæs halzan papan J biscopes
sancte Gregories, þone Romane for þæra fægðan worda zyfe Os Avrevm
 nemniað. on þam flode he wæs sprecende be halizra manna wundrum
 J þeawum, swa he ær dyde on þam ærrum bocum, J þus wæs cwe- 5
 þende:

I.

‘Nu ic þus swiðe behealde þa neahfædras, þe mid us wæron,
 maran J zepungenran manna dæda ic forlet, swa þæt me þynceþ of
 zemynde beon Paulines wundor Nolane burge biscopes, se manize
 mæn para, þe ic gemunde, ægþer ge on tida zezange ge eac on wun- 10
 drum oferþeah. þurh witena sægena us zecyðde se mæra nama J
 þa wundorlican weorc þæs arwyrðan weres Paulines, þara witena
 zesægene, þe be him sægdon, ic mæg zelyfan, efne swa ic hit mid
 minum eazum zesawe. hit zelamp in þam ðazum, þa þa Wandale
 swiþost ricsodon, þæt forhergod wæs Langbeardna rice, J manize men 15
 wæron alædde of þam lande in Affricaland, se drihtnes wer Pauli-
 nus zesealde wædligendum mannum eall, þæt ðe to his biscoprices
 bryce belamp. J þa he nawiht næfde, þe he mihte biddendum sellan,
 þa sume dæge com to him an wydewe, seo sæde him, þæt hire sunu
 wære zelæded in hæftnyde fram Wænla cynzces aðume, J bæd þone 20
 3odes wer, þæt he hire his wliteweorþ zesealde, þæt heo mihte hire

1 (62a) Her O || flod || neorxnawanglican O || wylle | welan O 2 þe | se O ||
 muð for || ðæs halizan O || biscoopes O 3 -rius O || for || fægðan O, fægðra
 C 4 nemnað O || monna O 5 ærran O 7 ðas neahfæderas O 8 monna
 O || ðinceð O 9 Nolane | Mediolane O || biscoep O || monize 10 men O || on:
 (þ rad.) C || zezonge O 11 oferþeah O || witen || sezene O || -gena J us C
 12 arwurðan O 13 sezene ge þe O || sædon O 14 zlamp C || on O || Wendle
 O 15 swyðost rixedon þæt Langbeardena m || wæs forhergod O 16 on || frica-
 O 17 zes || lde wædliendum mon || eal O || ðe f. O 17—18 biscoprice brice
 belomp O 18 nowiht hæfde O || syl- O 19 þa f. O 19—20 wuduwe seo s || him
 hyre sunu on hæftnyd zelædedne from Wendla cynynges O || Wæn:: la (la
 rad.) C 21 hyre O || -wyrð O || hyre O

- sunu mid alysan, gif *þæt* his hlaforð onfon wolde J hire zeunnan, *þæt*
 he eft mid hire ham gecyrde. ac se 3odes wer georne sohte, hwæt
 he mihte syllan þam biddendum wife J nawiht ne funde mid him
 buton hine sylfne. þa Jswarode he þam biddendum wife J cwæð:
 5 'wif, nat ic hwæt ic þe sylle elles buton me sylfne. (68a) nim me
 J sæge, *þæt* ic þin rihtpeowa sy, J syle me on þeowdome for hine,
þæt þu pinne sunu eft onfo.' þa heo þis gehyrde of þam mupe swa
 myccles weres, heo wende, *þæt* hit ma wære bysmrunz þonne efen-
 sargunz. J he þa, swa swa he wæs se getingesta wer J mid utan-
 10 cunenum brocum oft zelæred, *þæt* tweogende wif hraðe oncneow, *þæt*
 heo him ne zelyfde, J he þa cwæð: 'ne tweo þu na, *þæt* þu sylle
 þisne biscop on þeowdome, to þon *þæt* þu pinne sunu eft onfo.' hi
 þa ferdon butu ætsomne to Affricalande, J þa forð zangendum þæs
 cyninges aðume, þe hire sunu hæfde, him onzæn zearn seo wydewe
 15 J hine ærest bæd, *þæt* he hire sunu hyre alyfde. *þæt* þa se ælpeodiga
 wer, se þe wæs apunden mid oferhigde J onblawen mid þy zefean
 þissere gewitendan zesælignysse, nalæs *þæt* an, *þæt* he forseah to
 donne, *þæt* heo hine bæd, ac eac forhogode hit to gehyrenne. heo
 þa *þæt* wif hraðe cwæð æfter þan to him: 'zeseoh, *þæt* ic þe sylle
 20 þysne man to gehwearfe for hine. zedo me *þæt* an to are, azif me
 minne azenne sunu.' J þa þa he zeseah þone biscop fægerne on an-
 syne, þa acsode man hine, hwylcne cræft he cuðe. him þa se drihtnes
 wer Paulinus Jswarode J cwæð: 'ne can ic nænigne operne cræft
 buton þone, *þæt* ic mæg wyrta wel bezangan.' *þæt* þa se hæþena wer
 25 swiþe lustlice onfenz, þa þa he gehyrde, *þæt* he zelæred wæs wyrta
 to bezangenne, J onfenz hine him to þeowan J azæf þære wydewan
 hire sunu, J sona swa heo hine hæfde, heo hire ham zewat fram
 Affricalande, J Paulinus onfenz þa nytte þæs wrytgeardes. J þa þa
 se ylca cyningces aðum zelomlice eode in þone wrytgeard J sumra
 30 worda acsode þone his wrytweard, þa gecneow he, *þæt* he wæs swiþe

1 *þæt* f. O || his hl. o] hl. his o. O || hire] him O || zeunnan wolde O
 2 hyre O || cyrde O || 3odes (s aus r) C 3 biddendan wif[] J nowiht O 4 þa
 J ða O || biddendan O 5 wif f. C || sylf[]nim O 6 seze O || -þeow O ||
 ðeowdom O || hine] him O 7 pinne sunu] hine O 8 mycles O || hit f. O
 9 *erstes* he] hy O || J mid f. O || -cym- O 10—11 oft *bis* zelyfde f. O
 10 hraðe (r aus w) C 11 no O 12 -ceop O || ðeowdom O 12—13 ðu
 þin[] (62b) ða O || -londe O || ða[]m þæs O 14 hyre O || on zearn[] wuduwe
 O 15 hyre O || *zweites* hyre f. C || ða se[]lþeod- O 16 oferhyde O 17 þisse
 O || -nesse O || nales O 17—18 to donne f. O || to f. C || zehyran C 19 raðe
 O || ðon O || zes. ðu *þæt* O 20 mon O || hine] him O || azyf O 21 azene C,
 f. O || -ceop O || onsyne O 23 ænigne O 24 *erstes* *þæt* be O || (h)æþ- C
 25 swyðe O || ze[]læred O 26 *erstes* J f. O || þeowe O || azeaf ðære wudewan
 O 27 hyre O || hyre O 29 illca cyningces O || on O || -geard] -tun O
 30 worda] wyrta C || þa] J ða O || *erstes* he f. O

wis man. J þa ongan he his freond J his zeferan bebuzan J zelomlice
 spreca wip þone (68b) his wyrtweard J hine ongan wel his worda
 lystan. þam zewunode Paulinus dæg hwamlice bringan to beode grene
 wyrta wel stincende J onfangenum hlafe eft hweorfan to þære zymingze
 his wyrtgeardes. J þa þa he pis wel lange zedyde, þa sume dæge 5
 he spræc to his hlaforde J þus cwæð on dygolnysse: 'geseoh hwæt
 pu do J fela sceawa hu sceole zeseted beon Wændlarice, forþon þe
 þes cyning under eallre hrædnesse swylteð.' þa he pis zehyrde, he
 hit þam cyningze ne forhæl, forþon þe he synderlice wæs zelufod
 fram him, ac he him sæde, hwæt he zehyrde æt his þam wisan wyrt- 10
 wearde. þa þa se cyning pis zehyrde, he sona cwæð: 'ic wolde zeseon
 þisne man, þe pu me biȝ sægst.' him þa his aȝum J Paulinus hwi-
 lena hlaford Jswarode J cwæð: 'grene wyrta he is zewunod me to
 bringanne; þonne zedo ic, þæt he þa to ure mysan bringeð, þæt pu
 oncnawest, hwylc he is, se þe me þis sæde.' þa wæs zeworden, þæt 15
 se cyning sæt æt his mete. þyder com Paulinus J brohte of his
 weorce zehwylce grene J wel stincende wyrta. þa se cyning him
 færinga on beseah, eall he acwacode J cwæð to his hlaforde, þe him
 wæs þurh his dohtor on mæg rædenne: 'soþ þæt is, þæt pu æt þysum
 men zehyrdest; J ic þe nu secge deozollice, þæt ic þe ær ne zesæde. 20
 witodlice nu toniht on swefne ic zeseah rice deman on heahsetle
 sittan ongan me, betwyh þam ic zeseah þisne ylcan sittan, J þæt
 anweald mines rices, þe ic zefyrn onfenz, þurh heora dom hit me is
 of zenumen. ac aca þu, hwæt he sy; witodlice ne wene ic ne pysne
 wer swa mycelre zearnunze swa swiþe beon pissere worulde man, 25
 swa swa we wenað.' he þa þæs cynzces apum eigde Paulinum on
 sundor J acsode, (69a) hwæt he wære. him þa se drihtnes wer
 Jswarode J cwæð: 'ic eom þin þeowa, þone pu to zehwearfe name
 for þære wydewan sunu.' J þa hine zeorne bæd, þæt he sæde, hwæt
 he on his cyðþe wære, nalaes hwæt he þær wære, J þis he sohte æt 30
 him mid zelomlicre acsunze J halsunze. he þa se ȝodes wer zenyded

1 mon O || -fera O || ze[]omlice 2 worda wyrta C 3 zewunode
 O 4 hwyrfan to ðare O || zimingze O 5 longe O || þa f. O 6 he f. O || spre-
 cendum his h. mid hine on digolnesse he cwæð to him zeseoh O 7 sceal
 Wendlarice zeseted beon O 8 ealle O || swelteð O, swyltað C 9 -inge O ||
 wæs lufad O 10 fram him f. O || asæde O || wyrd- O 11 sona f. O 12 þysne
 mon O || his se O || -ines se hw. O 13 -rude O, (d aus r) C || to f. O
 14 bringan þonne (63a) zedo O 15 oncnaw[] se O || þe f. O 16 mete J[]com
 O 17 wyrta J we[]cende O 18 cwacude O || to ða[]his h. O || se ðe wæs O
 20 ðe ne secge dyȝ- O 20—21 ne s[]wit- O || ic zes. on sw. O || -setlum O
 22 ongan O || -tweoh O || þysne ilc- O 23 þe[] þæt O || hyra O 23—24 me
 wæ[]on zenumen O || ahsa O || wære ic ðysne O 25 swyðe O || þisse || mon O
 26 þæs cynzces apum se cyning O || acizde O 28 Jswarode (J und s z. t.
 zusammengefallen) C || þeo[]ðone O 29 ðare wudewan O 31- licra O || ac-
 sunza O || J halsunze f. O || se ȝ[]wer O || ȝodes (s aus r) C

- mid mycelum halsungum ne mihte læng wiþsacan, hwæt he wæs, ac sæde him 7 cwæð: 'ic eom biscop.' þa þa his hlaforð þæt gehyrde, he him swiðe ondred 7 him eadmodlice beað 7 cwæð: 'bide swa hwæt swa þu wille, þæt þu mæge to pinum lande mid mycelre gifte eft hweorfan fram me.' þa cwæð se drihtnes wer to him: 'an lufu is, pe þu miht me gegearwian: þæt þu forlæte to me ealle þa mæn, pe on minum biscoprice gehergode wæron.' 7 hi þa sona ealle wæron zeacsode in Affricanalande 7 wæron zelætene for þære eadmodnysse þæs arwyrdan weres Paulines in his anweald. 7 he þa het ealla heora scipu, þe hi on sceoldon feran, mid hwæte zehlēstan. 7 þa æfter feawum dazum Wændla cyninz forðferde, swa him se 3odes peowa Paulinus ær beforan sæde. 7 þa wæs þæt swa geworden, þæt se 3odes wer, pe hine ænne in Cristes bysene to sumre hwile in þeowdom sealde, þæt æfter fæce mid manigum zefreod eft ham gehwyrfe.' Petrus him 7swarode: 'nu me zelamp, þæt ic þæt gehyrde, þæt ic æfterhyrgan ne mæg, 7 ma me lystep wepan þonne sæcgan.' 7 Gregorius him 7swarode: 'be þæs ylcan Paulines forðfore is awriten, þæt he wæs zehrinen mid sidwærce 7 purh þæt to his ænde zelæded, þæt eall his mynsterstede full fæste zestod, buton þam zebedhuse anum, in þam he læg (69b) seoc; gewordenre eorðstyrene eall hit abifode, 7 ealle, pe þær æt wæron, mid swyðlicum brogan astyrede. 7 þa wæs alysed seo halige sawl of þam lichaman. 7 þa wæs geworden, þæt myccle fyrhtu zeeode on ealle, þa þe Paulines ænde zesawon.
- 25 nu þonne gif þu wille cume wit to þam utran wundrum, þara fela us syndon cuðe, 7 ic zeleornode fore sægne æfæstra wera

II.

Hit zelamp in þam dazum 3otena rices, þa þa Iohannes se eadegosta wer 7 papa pissere Romaniscan byrig ferde to Iustine, þe

1 lenz O || hwæt h||wæs O 2 -ceop þa his O 3 zebeað O || hwæt| hwæs O 4 mæge O || mid f. O || zye O || eft f. O 5 hwyrf- O || (se) C 6 men O 7 biscoep- O || hy O || ealle f. O 8 on Affricalande O || zelætene| zelædde O || ðæ||eadmodnesse O 9 arwur- O || on his anwealde O || ealle O 10 hyra O || hy O 11 feawum (f aus w) C || Wen- O 12 þeow O || Paulinus f. O 13 þe| se ðe O || on O || on O 14 monezum O || eft f. O || hwyrfe O 15 Petrus þa se diacon him O 15-16 ic æ|| (63b)||mæg O || þonne| þone C 16-17 seczean||cwæð to him be O || il- O || is| his O 18 he||s zehrinen O || sidwærce O || ende O 19 ful O || butan O 20 in| on O 21 bifode O || swiðlice O || zestyred O 23 micle fyrhtu O || ende O 25 cume| cumen O 26 for zesezene æwf- O 29 in| on O || dazum| tidum O || þa ða|:.....s se O 30 eadgesta O || pisse O || burge O || -tino ðam þe O

þa wæs Rome hlaforð, I he becom to Chorinthia þære cæstre, þa
 wæs him an hors pearf, þæt man him funde, þæt he mihte on sittan.
 þa þæt geacsode sum æpele man I brohte him his hors, on þam ge-
 wunode his wif for mycelre stilnesse on sittan, on þæt gerad, þonne
 him man oper his lic hors findan mihte, þæt man þæs wifes hors 5
 ham asende. I þa wæs geworden, þæt se foresprecena wer to þære
 gecwedstowe wegendum þam ylcan horse wæs gelæded; sona swa he
 oper gemette, ham he asænde þæt, þe him gelæned wæs. I þa þa
 þæt wif þæs foresædan weres æfter hire þeawe wolde on ridan, ac heo
 ne mihte, forþon æfter þam onsæte swa haliges biscopes hit wiðsoc, 10
 þæt hit wif bære. witodlice hit ongan blawan I gremetian ungemetlice
 I mid unablinndlicre brogdettunze ealles lichaman meldian I yppan,
 þæt hit ne mihte wifman beran æfter þam leomum þæs biscopes. þa
 þa hire wer wislice þæt oncneow, he hit sona eft sænde to þam ar-
 wyrþan were I mid mycclum benum bæd, þæt he hit him sylfa 15
 hæfde, forþon he hit mid his onsetle him sylfum to æhte ær gehal-
 zode. be þam ylcan Iohanne þis wundor gewunode sume dæge on 3reca-
 urum witum, þæt he in Constantinopolim þære byrig cumende to þam
 geate, þæt is genæmned Aurea Porta, him ongæn yrn(70a)nendum
 folca mænigum in eallra zesihðe biddendum anum blindum zesyhðe 20
 he sealde I mid ofer asetedre handa he aflymde þara eazena þeostru.

III.

Naht mycelre tide æfter þon abædendre nyde 3otena peode se
 æresta wer Azapitus þyssere halgan Rome cyrcan papa, þam ic ge-
 stihtiendum 3ode nu þeowize, ferde þa to Iustiniane þæs bufan næm-
 dan Iustinianes suna. him þa 3yta ferendum sume dæge on 3reca- 25
 lande wæs to broht to lacnianne an man, se wæs dumb I healt, swa
 þæt he naupær ne mihte ne word acweþan ne æfre of eorðan upp

1 com O || to (o auf ras.) C || þære cæstre] dælum þære ceastre O
 w. h. pearf þæt him mon hors funde on ðam he mihte sittan O 3 mon O || J
 f. O || ðam he gewun- O 4 mic- O 5 mon O || mon O 6 ham f. C ||
 onsende O || þære O 7 il- O 8 ham he] he ham O || onsende O 9 -sæg-
 dan O || hyre O 10 þam onsæte] ðon onsitte O || biscopes] monnes O
 11 grymetizean O 12 unablinndlicre O, unablinndlicra C || brotetunze O
 13 wifman] wif O || limum O || -ceopes O 14 hyre O || he] J O || onsende O
 14—15 ðam ylcan J to ðam arwyrdan O || mic- O || him f. O 17 -nude O ||
 from O 18 in] on O || -poli ðære burze O 19 genem- O || ongean yrnendum
 O 20 ænigum(64a)on ealra zesyh- O || blindum] blindum men O || zesyhðe
 f. C 20—21 zesyh] J O || ofer setedre his handa O 21—22 þystru]noht O ||
 naht] æfter naht C || abed- O 23 se æ]wer O || þisse haligan O || circean O
 23—24 gestihtend] 3ode O || -iano O, Iusti(ni)ane C || nem- O 25 3yt O || far-
 O || -londe O 26 to brunzen O || -nienne O || mon O 27 naðer O, naupær
 (u auf ras., þ aus w) C || up O

arisan. J þa þa hine his mægas wewende to him brohton, se drihtnes wer georne acsode, hwæper hi hæfdon pone geleafan, þæt he mihte beon gehæled. hi him Jwyrdon J cwædon, þæt hi fæstne hiht hæfdon be his hæle in Jodes mægne J sancte Petres aldorlicnesse. he þa
 5 sona se arwyrþa wer onhyldde hine to gebede J ongan mæssan singan J in þæs ælmihtigan Jodes gesihpe geoffrode þa onsægdnyse. J þa þa he þæt gedon hæfde, he eode fram þam weofode J þæs healtan handa *genam ætstandendum* folce J tolociendum J hine arærde on his agene fet J him on mup sænde drihtnes lichaman. þa wæs seo
 10 tunge alysed to spræce, seo þe lange ær wæs dumb. J hi ealle wundriende ongunnon wepan J heora mod wearð afyrhted, þa þa hi sceawodon J gesawon, hwæt *Agapitus* in drihtnes mægne J sancte Petres fultume gedon mihte.

IV.

Eac swylce hit *gelamp* on þa tide þæs ylcan ealdermannes, þa
 15 þa *Datius* wæs gefyrðrod mid trymnesse rihtes geleafan, se wæs bi-scop pære burge *Mediolana*, þa ongan he faran to *Constantinopolim* pære byrig, (70b) J he becom to *Cozenth* pære mægðe. þa ongan he secan him swa rum hus, þæt he mihte mid his zeferrædene eallum in gewician, J he þæt uneaðe findan mihte. þa zeseah he feorran
 20 sum hus, þæt wæs zerisenlicre mycelnyse, J þa het he, þæt man þæt him zezearwode, þæt he mihte þa niht pær inne gewunian. þa sædon him þa landleode pære ylcan stowe, þæt he in þam huse beon ne mihte, forþon þe þæt deofol pær maniz gear in eardode J hit forþon weste wunode. þa Jswarode him se halga wer *Datius* se biscop þus
 25 cwepende: 'þæs þe lustlicor we sceolon pær inne eardian, nu se awyrzða gast to þon ferde in þæt hus, þæt he manna eardunge of þam huse adrife.' þa bebed he, þæt hit him zezearwod beon scolde, J orsorh he pær in eode, to þon þæt he wære ræfnende þa zewin þæs ealdan feondes. þa *gelamp* hit in pære nihte, þa þa seo mæste

2 hwaðer hy O 3 *erstes und zweites* hi] hy O || hyht hæfdon O 4 hælo on || -des :: mægne O 5 arwur- O 6 in] on O || mægne J zesyhðe O || on-sægednesse O 7 þæt f. C || wizbede O 8 tol-] onl- O 9 sende to (ures) drihtnes O 10 tunge sona alysed O || seo se ðe wæs ær lange dumb O || hy O 11 hyra O || hy O 12 on drihtnes naman J his mægne O 14 -dormonnes O 15 -ceop O 16 pære O || feran O || -polianum O 17 pære O || *Corinthi pære* O 18 þæt] þæt þa O || zeferscipe ealle O 19 on O || zesea(h) C 20 zerys- O || -nesse O 20—21 man þæt him] him mon þæt O 22 ðare O || in] on O 23 þæt f. C || deofla pær manize in eardodon C, deofol þæs moniz zea (64b) [] him O || hit] him O 24 wunude O || wer] [] se biscop O 25 inne] []rdian O awyrzða O || þon] ðam O || in] on O || mon- O 27 -wod] []eon scolde O 28 in] on O || refn- O 29 on ðare O || mæsta C

stilnes J swigunȝ wæs, J se ȝodes wer reste, þæt se ealda feond on-
 gan onhyrgian mid unmaetum stefnum J mid mycclum cleopunȝum
 leona ȝrymetunȝe J hryðra ȝehlwe J eosola ȝehlyd J næddrena hwist-
 lunge J swyna ȝrununȝe J musa hwicunȝe. þa færinga wearð se 5
 þa swyplice eorre aras J wið þam ealdan feonde ongan mid mycclum
 stefnum clypian J þus cweðan: 'wel is þe ȝelumpen, þu earma, þe
 iu cwaede: 'ic sette min heahsetl to norðdæle heofona rices, J ic beo
 þam hehstan ȝode ȝelic.' ȝeseoh nu, þæt þu for þinum oferhiȝde
 eart ȝeworden swynum J musum ȝelic, J þu, þe wære unwyrðe J 10
 hwæpre woldest þinne drihten onhyrgian, nu, swa swa þu wyrðe eart,
 þu onhyrest wilðdeor.' J þa ȝehyredre þære his stemne, swa swa
 (71a) ic secȝe, for ðære onwegadrifennesse se awyrȝða ȝast his sceaa-
 mode. oþðe na ne scomude, se þe onufan þæt ne eode na in þæt
 hus, þe he ær his scincraeftas in ȝeȝearwode? J swa æfter þon hit 15
 wæs ȝeworden ȝeleaffulla manna eardunȝhus, forþon þa þa þær wæs
 an ȝeleaffull man soðsecȝendlice in ȝanzende, hraðe se leasa ȝast J se
 unȝeleaffulla onweg ȝewat. ac nu ȝedafenað, þæt we sume hwile ȝe-
 swigian be þam ærran wyrdum J dædum, J us is to cumene to þam
 wundrum, þe on urum dagum ȝelumpon J ȝedone wæron. 20

V.

Soðlice sume æfæste weras us wæron cuðe, þa wæron of dælum
 þæs boltȝeteles, þe hatte Apaulie; þa us þis cyðdon, þæt mid manigra
 ȝewitnysse feorr J wide ȝemærsod wæs be Sabino, se wæs þære burȝe
 biscop, þe hatte Canusina. hi ȝewunedon us cyðan, þæt þes ylca wer
 lange ær his eazena ȝesihpe forlete, swa þæt he nanwiht ȝeseon ne 25
 mihte. þa ȝeacsode ȝotena cynning, se wæs ȝehaten Totila, þæt se
 biscop hæfde witedomes ȝast; J he hwæpre þæt ne ȝelyfde, ac he

2 onhyrgan O || myclum O || clypenȝum O 3 ȝrymetunȝe f. C || eos-
 lena ȝehlyde O || nædrena wistlunge O 4 swina ȝrunnunȝe O || muse hwi-
 setunȝe O 5 haliga O || mon- O || wilðeora O || aweht O 6 swiðlice yrre
 O || feonde he ongan O 7 zweites þe] þu ðe O 8 to ðon norð- O 9 hyh-
 O || þu f. O 9—10 ðinre oferhyde þu eart O || swinum O 11 hwaðre O ||
 -ȝean O 12 wilðeorum O || þære O || stefne O 13 ðære weȝadr- O || awyr-
 ȝeda O || scomude O 14 oþðe na ne scomude f. C || no on O 15 on O
 17 -ful mon O || soðsecȝende C || on ȝonzende raðe O 18 swigien O 19 wyr-
 dum (ein kleines o über dem y) O || cumenne O 21 æwfæste O 22 bold-
 ȝetales O || Apulea þe us O || þætte O || mon- O 23 -nesse feor O || ȝemæred
 O || Salino C || þære O 24 -ceop O || hy O || þætte þæs O 25 longe O ||
 ær f. C || ȝesihðe eall forlet O || he eallinga nowiht O || na(n)wiht (von ders.
 hd.?) O 26 mihte (65a) þa O || haten Totilla O 27 -ceop || wite- O

- wolde cunnian, hwæper hit swa wære, swa swa he ær secgan gehyrde. J þa þa se cyning becom on þæt land, þa gelaðode se drihtnes wer þysne cyning to underngeweorce; J þa þa se cyning to þære mysan becom, þa nolde he sittan on þa wynstran healfe, ac he zesæt
- 5 on þa swiðran þæs arwyrðan biscepes Saunes. þa bær þæs biscepes cniht to his fæder wines drync, swa swa hit þeaw wæs. þa ræhte se cyning his hand forð swigende J zenam þone hnæp æt þam cnihte J mid his handa for gewrixle þæs cnihtes he þam biscope þone drync sealde, to þon þæt he zesawe J ongeate, hwæper se biscop foreseondum
- 10 3odes zaste hit oncnawan mihte, hwa þæt wære, þe him þone drync sealde. þa se 3odes wer onfeng þam (71b) hnæppe J na ne zeseah þone þegn, ac he hwæpre cwæð: 'lifize þeos hand in ecnysse, þe me þysne drync syleþ!' for þam worde se cyning wæs bliðe J pehhwæpre him sceamode, forþon peah þe he fram þam 3odes were
- 15 ongyten wære, hwæpre he þæt mægn onfunde, þæt he þær sohte. soðlice pysas arwyrþan weres lif in langre ylde wæs zetogen to bysne þara æfterfylgendra. þa wearð his diacon mid unrihtre gewilnunze onæled, J he þohte, þæt he þone biscop wolde mid attre acwellan. þa zebizde he þæs fætfylleres mod, to þon þæt he zemængde attor to
- 20 ðæs wines drynce. J þa æt þæs zereordes tide, þa se biscop to mete sæt, þa funde se his arceðeacon æt þam cnihte, þe wæs þæs biscepes byrele mid medum, þæt he þone zeattredan drync him to bær. þa sona cwæð se arwyrða biscop to þam cnihte: 'drinc þu pis, þæt þu me berest to drincane.' þa cwacode se cniht, forþon þe he ongæt,
- 25 þæt he arasod wæs. J ma he wolde þæs deaðes drync drincan, þonne he wolde þæt mennisce wite J scame ræfnian for þam zylte swa myceles mordes. J þa se cniht dyde þone hnep to his muðe, þa styrde se drihtnes wer him þus cwepende: 'ne drync þu pis, ac syle me; ic hit drince. J ganȝ þu J sæge þam, þe þisne drync þe sealde,
- 30 þæt ic drince pis attor, J he ne biþ hwæpre biscop.' J þa hræðlice

1 zecunnian hw[]hit O || secgean hyrde O 2 on[]land O 3 ðare O
 5 swyðran hand O || arwur- O || -ceopes Sabines O 5-6 þæs biscepes cniht] his
 cniht þæs bisceopes O || þæs (s aus r) C || drinc O 7 hand:(a rad.) C ||
 swigiende O || hnæp] steap O 8 -ceope O 9 hwæðer se b[]foreseondum
 O || foreseondum] wære zeseondum C 10 3odes zaste hit oncnawan mihte] J
 oncnawan mihte þurh 3odes zast C 11 hnæppe] steape O || na] no O 12 on
 ecesse O 14 hwæpre O || hine scamude O || (pah) (12. jhd.) O || from O
 15 hwæðer C || mægen O 16 on long[]ylde O || bysene O 17 zewearð O
 18 þohte (þ aus w) C || syrede O || -ceop O 19 zebizde (i zu e, sp. hand) O ||
 fætfylleres] fylleres C || zemenz- O 20 ðæs] þam O || drenc O || þæs] þære O ||
 -ceop to his mete O 21 his f. O || -diacon O || -ceopes O 22 byrle O || ze-
 ætredan drenc O 23 -ceop O 24 -cenne O || ongeat O 25 drenc O
 26 myccles O 27 hnep] steap O 28 ne:: (sy rad.) C || drinc O 29 hit f.
 O || saȝa O || þysne O || drenc O || þe f. O 30 hwæðre næniz bisceop C

gedonum Cristes rodetaene se biscop orsordlice dranc *þæt* attor, I in
 þa ylcan tid se deacon wearp forðfered on oðre stowe, þær he þa
 wæs, efne swa þa attru geondferdon þæs arcedeacnes innop þurh þæs
 biscopes muð. þam swa þeah wæs sona þæs lichamlican attres wana,
þæt him *þæt* ænigne deað ongebrohte, ac he wearð acweald mid þy 5
 attre his aignes nipes in zesihpe þæs ecan deman.' Petrus cwæð:
 'þas wisan syndon wundorlice, I on urum tidum (72a) hi syndon us
 swiðe to wafienne. ac hit sægd is, *þæt* pyses ylcan weres lif swylc
 wære, *þæt* se þe ongyteð his drohtað, ne scyle he wundrian his mægn.'

VI.

Gregorius him Iswarode: 'nelle ic eac pis forswigian, Petrus, 10
þæt me zelomlice cyðdon þa, þe her nu syndon of Narnusnensi pære
 cæstre. witodlice on þa ylcan tid hit zelamp, *þæt* se foresprecena
 3otena cyning Totila com to pære cæstre Narnus. þa ferde him on-
 gæen se wer þæs arwyrdan lifes, þæs nama wæs Cassius, se wæs bi-
 scop pære ylcan burge. I him wæs gecynde, *þæt* he symble wæs 15
 read on his andwlitan. þa ne zelyfde na se cyning Totila, *þæt* hit
 him for his gecynde wære, ac he wende, *þæt* hit for singalum ge-
 drynce wære, I eallum gemetum he hine forseah I forhogode. ac se
 ælmihtiga 3od geeowde, hu myccles mægnes he wæs
 in Narnusnensi þam felda, þær se cyning to com, þa ferde se awyrzda 20
 gast in þæs cyninges swurdboran beforan eallum his folce I ongan
 hine wælgimlice swencan. I he þa wæs zelæded beforan þæs cy-
 ninges zesihpe to ðam arwyrdan were Cassio þam biscope. þa se
 biscop zefyldum his gebede I gedonum Cristes rodetaene adraf þone
 deofol ut of þam mæn, se ne zepriðlahte ofer *þæt*, *þæt* he eft in 25
 hine eode. swa þa wæs geworden, *þæt* se reþa cyning þam 3odes
 þeowan arode of þam dæge I wurðode mid inweardre heortan, þone

1 (65b) Cristes rode- O || -ceop O || gedranc O 1-2 attor O || ða O || il- O ||
 se bis he f. O 3 atru O || -diacones O || -noðu O 4 -ceopes O || licuml- O ||
 wona O 5 him:: (3 buchst. rad.) C || *þæt* f. O 6 azenes O || in] on O ||
 ecean O 7 ussum O || hy O 8 -fianne O || sæd O || il- O 9 *þætte* se se þe
 O || mægen O 10 nelle] ne O || eac] no O || swigie O 11 Narnensi O ||
 ðare O 12 ceastre O 13 Totilla O || com (c *auf ras.*) O || ceastre O || ongean
 O 14 Ca(s)sus (sp. *hd*) O || -ceop O 15 pære ylcan burge f. O || wæs on ge-
 cynde O || symle O 16 read O || na] no O || se cyning Totila (*sweimal,*
das 2. mal ausrad.) C || Totilla O 17 gecynda C || synzalum drynce O
 18 -gude O 19 zeywde I gecyðde hu O || micles O 20 on Narninensi O ||
 -geda O 21 in] on O || sweord- O || folce] herige O 22 -cean O 23 ge-
 syhðe O || -ceope O 24 -ceop O 25 deoful O || men O || zeprið- O || ofer]
 on ufan O || in] on O 26 *þætte* O || reþa] ellreorda O || þam] þone O
 27 ðeow O || arede O || weor- O || onweardre O

he ær demde swiþe forseowene for his ansyne. soðlice forþon þe he geseah, þæt se wer wæs myccles mægnes 7 gecearnunga, þy syþþan þæt fullfremede mod geswyðrode ymbe hine fram þære heannesse þara oferhygda.

VII.

- 5 Ac nu, þa þa ic sæde þa wyrda haligra wer, færinga me becom to gemynde, hu seo godcunde mildheortnes (72b) gecyðde ymbe Andream þone biscop þære cæstre Fundene; þæt þonne hwæpre ic wysce 7 wilnize, þæt þa maƿon gehealdan, þe þis rædað, 7 þæt hi ne genepon na, þæt hi geardian mid wifum, þa þe gehalgiað 7 gehatað heora lichaman þære rihtan forhæfdnesse, py læs hit gelimpe, þæt þam hreowsiendan mode swa mycde ma sio færllice scyndnes undercreope, swa mycle swa þam mode swypur þeowað seo 7weardnes þære lustbærlican onsyne 7 tyhtað to þon, þæt hit yfele 7 unrihtlice gelysteð. nis eac seo wise tweogendlicu, þe ic nu secge, forþon þe þær ful
- 15 neah wæron swa manize men to gewitnesse, swa þær in þære stowe wunedon. witodlice þa þes arwyrða wer his lif gelædde mid manigfealdum mægnum wel gefylled 7 hine sylfne geheold on þære forhæfdnesse cræfte under pylicum sacerdhade, þa wæs sum nunne mid him, þe he ær on his geferscipe hæfde. þa he nolde for his biscopphade hi aweƿ adrifan, ac he geare wiste ge be his sylfes clænnesse ge eac be hire forhæfdnesse, þa let he hi mid him wunian. of þære wisan wæs gedon, þæt se ealda feond beƿeat sumre costunge ingang in þam mode þæs halƿan biscopes. cuðlice in his modes eazum he onƿan hire fægernesse behealdan, 7 he wæs gelustfulod in
- 20 unrihtum gepohte. þa sume dæge wæs sum Iudeisc man farende of Campianalande 7 to Rome cumende. þa þa he on þam siðe farende wæs, he becom to þære stowe, þe Appia hatte. þa geseah he, þæt se dæg wæs onhylded to æfenne, 7 he ne mihte findan, hwær he on

1 ær[]emde swyðe forsewene O || onsyne O 2 micles O || -nunze þa ða syððan O 3 fulfr- O || geswiðrade O 3—4 from þære heannesse(66a) þara O || oferhyda O 5 nu f. O || wera[]me O 6 gecyðde[]Andream O 7 -ceop þære ceastre Fundane O || hw- hæpre O || wysce[]wyrce O 8 mægen O || -den O || hi f. O 8—9 geneþ[]no þæt hy eardien O || hyra O 10 þære f. O || rihte forhæfed- O || zelumpe þætte O 11 hreosend[]mode (en undeutlich) O || micle O || seo ferlice scynesse undercrupe O 12 micle O || swiðor O || þære lustlican O 13 tih- O || þæt[]þe O || yfele O 15 moniz[]men O || on O 16 mon- O 17 gefyll[]7 O || þære forhæfed- O 18 þyslicum O 19 -scype O || -ceophade O || hi f. O || onweƿ O 21 hyre O || forhæfednesse O, -f(d)- C || let[]forlet O || hy O || wunizean O 22 ðære O || sume C 23 -ƿonz on O || halizan biscoep- O || on O 24 hyre O || on O 25 Indisc mon O 26 Campianalande O || 7 f. O 27 ðar[]stowe O || Appie O 28 onhylded[]onæled O || (ne) (sp. hd.) O || hwar O

niht *zereste*. þa wæs þær neah *Apollines templ*. þa *gefealh* he þær
 in *þ* þær þa niht *zewunode* *þ* him swipe ondred þa feondgyld, þe
 þær inne wæron. peah þe he næfde rihtne *zeleafan*, hwæpere he
 hine mid *Cristes rode* (73a) tacne *zeseznode*. *þ* þa soðlice ymb mid-
 deniht he læg wæccende, þa wearð he mid mycelre fyrhte *gedrefed*, 5
þ þa færinga tolociende *ze Seah* he mycele mænigū awyrzdra gasta,
 þa wæron fore zanzende, swylce hi on þegnunge wæron sumes hla-
 fordes. *þ* he þa *ze Seah*, *þæt* se þe heora yldost wæs, in sumum dæle
 þære stowe *zesæt*. þa onzan he acsian synderlice para þegniendra
 gasta *zehwylne*, hwæt he *zedon* hæfde, *þ* he witan wolde, hu my- 10
 celne niþ hi hæfdon menniscum cynne æteowed. *þ* þa para awyr-
 zedra gasta *zehwylc* his acsunge synderlice *zerehton*, hwæt hi wið
godum mannum yfles zedon hæfdon, þa stelde þær an forð in heora
 middle, se sæde mid hu mycelre costunge he onstyrede þone licha-
 man in þam mode *Andreas* þæs biscopes þurh þære nunnan fæzger- 15
 nesse, þe on his *zeferscipe* wunode. þa se awyrzda gast, þe þær
 yldost wæs, þis *geornlice zehyrde*, *þ* he *zelyfde*, *þæt* hit him þe mare
gestreon wære, gif he mihte þæs halzan mannes sawle to þam fylle
 ænigre forspillednysse *gebigan*. þa gyt se ylca gast, se þe þas wisan
Idette *þ* ypte, he to *zeecte* *þ* þus cwæð: 'þæt ic him næfre nahte ne 20
 mihte ær þys ærran æfenne. on æfentid ic *zeteah* his mod to þon,
þæt he lufode mid his bradre hand þa nunnan *þ* ofer þa sculdru *ge-*
paccode.' þa se awyrzda gast *þ* se ealda feond þyses menniscan
 cynnes hine *geornlice* mid liðum wordum bæd *þ* lærde, *þæt* he *ge-*
fremede, *þæt* he ær onzan, to þon *þæt* he synderlice sigor hæfde be- 25
 twyh þam oprum hellezastum. *þ* þa se Iudeisca man, þe þær to com,
 wæccende þis sceawode, *þ* for mycelre nearonesse fyrhto he cwacode,
þ fram ðam ylcan gaste beboden wæs, se þær wæs yldra þonne þa
 oðre, þe him þegnodon, *þæt* hi secan sceolden, hwylc se wære (73b),
 þe *gepristlæhte* to þon, *þæt* he in þam temple *zelæge*, þa ferdon þa 30

1 Apollon[tempel O || zefealh] zebeah O 2 in] to hine O || -nude O || him
 ða swyðe O 3 hwaðre O, hwæper(e) C 4 zesēn- O 6 micle mænigeo awyr-
 zedra O 7 zonzende O || hy O || þez(66b) || wæron O || wæron f. O 8 þæt se f.
 O || hyra yldost O || wæs[]n sumum O 9 þære O || zeset O || deniendra O
 10 mic- O 11 hy O || ætywed O 12 ahsunze O || hi] he O 13 monnum O ||
 stælde O || in] on O || hyra O 14 midle O || mic- O 15 on O || -ceopes O ||
 ðære O 16 wunode O || -geda O || þe] se O 17 yldost O || he f. O 18 hali-
 gan monnes O || to þam fylle] beswican *þ* ðurh O 19 ænige O C || forspild-
 nesse O || gebizean O 20 ypte[]zeiecte O || nohte O 21 þys] ðy O || zet(e)ah C
 22 zelufude O || braddre handa O || scyldru hy ðaccude O 23 awyrzeda O ||
 þysse O || -scean O 24 cynnes he hine O || lærde (r auf ras.) O 25 -licne O
 25—26 betweoh þa O || oðre hellezastas O || Iudisca mon O 26—27 com *þ*
 wæc- O 28 from O || se] se þe O 29 ðeznedon O || secean O || scoldon
 hwilc O 30 þe] se O || geþryst- O || on O || læge O

- awyrȝdan ȝastas J ȝeornlice hine beheoldon, J hi ȝesawon, *þæt* he
 wæs ȝemearcod mid þy halȝan ȝeryne Cristes rodetacnes. þa wæron
 hi wundriende J cwædon: 'walawa! pis is æmtiȝ fæt J ȝeseȝnod.'
 hi þa pis eft heora aldre sædon, J þa sona eall seo mænigū para
 5 awyrȝedra ȝasta onweȝ ȝewat. J þa hraðe se Iudeisca man aras,
 þe pis eall ȝeseah, J to *þam* biscope ferde J hine þa in his cyrican
 ȝemette J hine þa on sundor ȝeciȝde J fræȝn, mid hwylcere costunȝe
 he ȝeþread wære. þa scamode þone biscop J nolde him þa his
 costunȝe ȝeandettan. þa sæde se Iudeisce man him, *þæt* he beheolde
 10 þa nunnan J mid unrihtre his eazena lufe hi lufode. þa ȝyt se bi-
 scop wiðsoc, þa ȝeete se Iudeisca man hit þus cwepende: 'for hwon
 wipsæcst þu þæs þe þu eart ȝeacsod, þu þe ȝyrstan æfenne to þon
 ȝelæded wære, *þæt* þu mid pinre bradre hand þa nunnan ofer hire
 eaxle paccodest?' J þa butan tweon eadmodlice he andette, *þæt* he
 15 ær fæstlice wiðsoc, forþon þe se biscop wæs behealdende, *þæt* he
 in his agnum wordum arasod wæs. þæs hryre J his scame þæs ylca
 Iudeisca man wæs afrefriende, J þa sæde he, hu he pis onȝæt, J eac
 hwylce word he ȝehyrde be him sprecan in ȝemetinge para awyrȝedra
 ȝasta. þa se biscop *þæt* wæs onȝytende, he þa hraðe hine sylfne on
 20 eorðan astrehte J in ȝebed sealde. J he sona aweȝ adraf nalæs na
 þa nunnan ane, ac ealle þa wif, þe ær on his ȝeferscipe wunedon.
 J soðlice he ȝehalgode in þam Apollones temple ȝebedhus þæs eadigan
 apostoles sanctus Andreas, J he fæstlice ealle þa costunȝa of his ag-
 num lichaman adriȝde. J soðlice þone Iudeiscan man he ȝeteah to
 25 þære ecan hæle, þurh þæs (74a) ȝesihðe J preaunȝe se biscop wearð
 ȝehæled. witodlice he ȝelædde hine to þam sceate þære halȝan cy-
 rican, J he hine ȝelærde mid þy halȝan ȝeryne rihtes ȝeleafan, J he
 hine ȝeclænsode mid þy wætere fullwihtes bæpes. J swa hit wæs
 ȝeworden, *þæt* se ylca Ebreisca man, þa þa he þam biscope þa
 30 fremdan hælo forȝæf, þa becom he ȝesæliglice to his aȝenre hæle,

1 awyrȝedan ȝastes O || (be)heoldon C, beheoldo[] J hy O 2 haligon O
 3 ȝesenod O 4 hy O || hira ealdra O || menigo O 5 aweȝ O || hraðe] hwæðe
 þe O || Iudisca mon O 6 -ceope O || on O || circean O 7 þa (þ aus e. a.) C ||
 sundran ȝetiȝde O || hwylcere O 8 scamode O || -ceop O || ða (67a) his O 9 ȝe-
 Jdettan O || Iudisca mon O 9-10 beheo[] nunnan O || lufan hy lufode O
 10-11 b[] wiðsoc O || ȝeicte O || -disca mon O 12 wiðsacest O || þe f. O ||
 -ahsod O || ȝyrstan dæg on æfenne O 13 handa O || hyre O || Jdette O
 15 -ceop O 16 on his agenum O || scame] scamode C || il- O 17 -disca
 mon wæs O || -friende (f aus e. a.) C || onȝeat O || J] ȝe 18 hwylce O || in
 ȝemetinge] on ȝemanz O 19 -ceop O || onȝit- O || hraðe] hwæðre O || in] on O
 20 he ða sona O || na f. O 22 on O 23 sancte Andree O || -unȝe O || agenum
 O 24 -discan mon O 25 ðære ecean hælo O || pre(a)unȝe C || -ceop O
 26 sceatte O || haligan ciricean O 27 haligan O || ȝeryne (n aus h?) C
 28 fulw- O 29 se] ðæs O || ilca Ebreisca monn O || -ceop[] þa O 30 fremdon
 O || -ȝeaf O || hælo O

J swa se ælmihtiga Ʒod panon he eac þone oðerne to Ʒodum life
 Ʒelædde, panon he eac þone oþerne on Ʒodum life Ʒeheold.' Petrus
 cwæð: 'þeos Ʒedone wise, þe ic nu Ʒehyrde, heo me nu Ʒegearwað
 Ʒehwæpre Ʒe mycelne ege Ʒe mycelne hiht.' Ʒregorius him Ʒswa-
 rode J cwæð: 'witodlice swa us Ʒedafenað, þæt we symble ne Ʒe- 5
 tweogen of Ʒodes Ʒemiltsunge, J symble we maƷon forhtian for ure
 sylfra untrumnesse. Ʒeseoh nu, þæt neornxawanges cedertreow wæs
 swyƷe astyred, hwæpre næs hit upp alocen, to þon þæt us untrumum
 for þæs treowes styrenesse wære ege æteowed, J for his staþol-
 fæstnyssse bældo. 10

VIII.

Eac swylce sum wer wæs swiðe arwyrces lifes, þam wæs nama
 Constantius, se wæs Ʒære burge biscop Aquina. se wæs niwan
 forðfereð on þa tid mines foreƷengan, se wæs eadigre Ʒemynde papa
 Iohannes. manige men cypdon, þæt he hæfde witedomes Ʒast, þa þe
 hine cuplice cuðon. eac þæt secgað þa æfæstan J þa soðsazalan weras, 15
 þe him Jwearda wæron, betwyh oprum þingum, þæt hit Ʒelumpe in
 þam dæge his forþfore, þa þe hine ymbstodon þa ceasterware J heom
 swa leof fæder wæs leorende, þæs þe hit Ʒecweden beon mæg, of
 pyssere worulde, J he þa swiðe biterlice wæs cwiped fram þam ymb-
 standendum, J weopende hi hine acsodon þus cweðende: 'hwylcne 20
 fæder habbað we æfter þe?' þa se fæder þurh witedomes Ʒast him
 Ʒswarode þus cweðende: (74b) 'æfter me Constantie fehð to min
 horspegn, J æfter him Iobinus, se wæs min wæscestre. eala, þu burh,
 þu Equine, þæt þe þus Ʒelimpeð!' J þa Ʒecwedenum þyses witedomes
 wordum he his Ʒast onsænde. J him þa forðferdum Andreas, se þe 25
 ær wæs his deacon, he onfeng Ʒære heordelican scire Ʒymnysse, se
 wæs Ʒefyrn þæs biscopes horspegn Constanties. J him þa of þysum

1 he] ðe he O || eac f. O 2 on] to C || heold auf ras.; die nächste zeile
 bis auf Petrus leer, rad.; (platz für panon he bis Ʒeheold) C 3 zweites nu
 f. O 4 hwæper O || hyht O 5 symle O || ne f. O 6 Ʒetweozend (gloss.,
 12. Ʒhd., hihten) O || Ʒemilds- O || symle O || forhtizean O || ura O 7 -wonges
 O 8 swiðe O || up O || þætte O 8—9 us (67b) || for O || ætywed O || his
 [J]olfæstnesse O 10 bylde O 11 -wurðes [J]ifes þam O || (wæs) C 12 Ʒære
 O || -ceop O 14 monize O || cyddon O 15 -Ʒeað O || æwfæstan O || -Ʒelan O
 16 -wearde O || -tweoh O || þinge O || on O 17 -wara C || him O 18 leor-
 :ende O 19 ðisse O || cwiped] cweðende O || from O 20 wep- O || hy O ||
 hine þus acsodon ðus O 21 him] hit O 22—23 to min horspegn] m. h. t. O
 Iubinus O 24 Aquine O || þæt þe f. O || wite:domes (s rad.) C 24 bis
 25 witedomes Ʒaste J wordum O || -sende O || -ferendum O 26 dia- O ||
 ðare hæordel- O || scire] scise C || -nesse O 27 -ceopes O || ðissum O

life alæddum, Iobinus wæs hleotende þa ændebyrdnysse biscophades, se wæs ær wæscestre in þære ylcan cæstre. 7 him þa gyt lifigendum swa þa eardienð þære ceastre wurdon forhergode ealle, 7 mid ælpeodigra manna sweordum 7 mid unmæte mancwealme hi wæron forslægene to þan swiðe, þæt æfter his dæge þær næs nænig þara gemeted, þe biscop beon mihte ne eac þa broðra behealdan mihte. 7 swa wæs gefylled se cwyde þæs halzan weres, þæt æfter forðsiþe 7 æfter geleornesse þara twegra, þe æfter him wæron, syþþan seo cyrice nænigne heorde hæfde.

IX.

- 10 Eac ne forswigie ic na þis, þæt zelamp nu for twam gærum sæcendum þam arwyrdan were Uenantie, se wæs þære cæstre biscop Lunan. witodlice he sæde, þæt in Lucan þære cæstre, seo þe him neh wæs, wære sum wer swiðe wundorlices mægnes, þæs nama wæs Fridianus, se wæs þære cæstre biscop. þæs wundra sum þæt
 15 mæreste wæs gecyðed fram eallum þam, þe þær eardodon, þæt seo ea, seo þe floweþ be þam burhwealle, forhergiende wære his land, 7 oft gedonre ypunge se stream mid his rynum 7 mid his uppzange gewunode, þæt he tozoten wæs geond his æceras, 7 þa zeplantedan wingearðas, þa þe he gemette, ealle he þa oferfleow. 7 þa þa þis ge-
 20 lomlice gedon wæs, 7 mycclu neodpearf nydde þa landleode þære stowe, þæt hi þære ea sum furlang heora weorces zesealdan, þa ongunnon hi on oðre stowe zeryman þa ea. ac peah þe (75a) hi þær lange winnende wæron, ne mihton hi hwæðre pone stream of his rihtryne abygan. þa worhte se drihtnes wer Frigidianus him ane lytle racan
 25 7 eode to þære ea 7 þær ana hine on his gebed onhyldde 7 þære ylcan ea bebead, þæt heo him fylgde þurh þa stowe, þe he on ferde. þa

1 Iub- O || endebyrdnes bisceop- O 2 on ðare ilcan ceastre O || gyt f. O || lifien- O 3 eardien(d) C || þære O || wurdon for (auf ras.) C 4 mon- O || mon- O || hy O || -slægene O 5 ðon O || þætte O || þara f. O 6 -ceop O || -ðor þe hy behealdan O 7 cwide O || haligan O || þætte O 8 siððan O 9 hyrde hæfdon O 10 eac] ac O || na] eac no O || þæt e(a)c (a sp. hd.) zelamp O || gearum O 11 secz- O || -antia O || þære O || ceastre bisceop O 12 on O || þære ceastre se ðe (68a) him O 13 neah O || mægnes[|]nama O 14 ðare ceastre bisceop O 14—15 wunðr[|]þæt æreste wæs sæd 7 cyðed from O || eardedon O 16 seo] se O || forherzende O 17 yðgunze O || ryne O || upzonze O 18 -nude O || tozoten] tozoten 7 tozoten wæs O 19 -rdes C || sweites he] heo C 20 myclu nyd- O || lond- O || ðare O 21 hy þære O || -long hyra || zesealdon O 22 hy O || stowe f. C || zeryman O, zeran C || hy O || longe O 23 wuniende C O || hy O 24 abygan] zebizean O || zeworhte he se O || Fridianus O 25 ðare O || ðare ilcan O 26 (ea) O || flide O

geseah he þa racan æfter þære eorðan, 1 þa forlætenum hire agnum
 streame eall seo ea wæs him fylgende, swa þæt heo eallunga pone
 gewunelican ryne anforlet 1 hire sylfre geahnode pone ryne, þe se
 drihtnes wer beforan mid þære racan ær tacnode on þære eorðan, 1
 heo syþþan naht ne derede heora llyfnum, þe þam mannum bryce 5
 wæron ne on gesawenre eorðe ne on gesettum wingearde.

X.

Eac swylce ic oncneow oðer wundor purh gesægene þæs arwyr-
 ðan biscopes Uenantis. se sæde, þæt hit gedon wære in þære byryg
 Placentsan, þæt se unleasesta wer Iohannes, se is nu zerefsire heal-
 dende in pyssere Romebyrig, se wæs eac geboren 1 gefeded in þære 10
 ylcan byrig Placentsan, he eac gecyðde, þæt hit eall swa gedon wære,
 swa us se biscop ær sæde Uenantius. witodlice hi us sædon, þæt in
 þære ylcan cæstre wære sum biscop swyðe wundorlice myccles mæg-
 nes, þam wæs nama Sabinus. þam þa sume dæge his agen deacon
 sæde, þæt Pad seo ea wære of hire rihtryne on þære cyrican yrðland 15
 up yrnende, 1 þæt þæt wæter hire flodes ealle þa stowe fornumen
 hæfde, þe þær ðam mannum to bigleofan beon sceoldon. þa Iswarode
 se arwyrða biscop Sabinus þam deacone þus cwepende: 'ða 1
 cweð to ðære ea: 'geblin ðu pyses flodes 1 cyrr to ðinum
 agenum rihtryne!' þa se deacon þæt gehyrde, þa hloh he 1 20
 hine forseah. þa se drihtnes wer him to gehet his writere 1 him
 dihtode þus cweðende: 'Sabinus (75 b) se drihtnes þeowa þe het beodan
 þis gebod 1 þus cwæð: ic þe bebeode, Pad, on naman ures drihtnes
 hælendes Cristes, þæt þu ut ne gange of ðinum agnum ryne ofer ðis
 in þas stowe, ne þu na geþrystlæce, þæt þu ure cyricland on ænigum 25
 pinze derige.' 1 þa gyt to geete þam ylcan writere þus cwepende:

1 geseah] geseah O || ðare O || forlet- O || hyre O || agenum O 2 fili-
 zende O || -linga O 3 hyre O || geahnode] getihnode O 4 þare O || tac-
 no]]on O || ðare O 5 naht] nowiht O || heora] hyre O || -lyfne O || mon- O ||
 brice O 6 gesewenre yrðe O || -settan O 7 -dur O || gesezen O || arwurðan
 O 8 biscopes Uenantis O || gedo]]wære on O || ðare byrig O 10 on þisse
 O || wæs (w aus e. a.) C || on ðare O 11 zemynzode 1 gecyðde O || eall]
 eac O 12 -ceop O || hy O 12—13 on ðare illean ceaster O || -ceop swiðe
 O || mic- O 14 *erstes* þam] þæs O || wæs nama] n. w. O 14—15 agen (68 b)]
 [Pad O || hyre O || ðare O 15—16 circean yrð]]de upp yr- O || hyre O
 17 þær f. O || mon- O || bigleofan] bryce 1 to foddornode O, bigleofa C || beon
 f. O || sceolde C 18 -ceop O || dia- O || 3a] gongz O 19 ðare O || cyr O 20 dia-
 eac O 21 1 mid him O 22 dihtade O || ðeow O 23 beode O 23—24 o. n. u.
 d. h. C.] o. u. d. h. C. n. O || ðu no O || ne f. O || agen- O 25 in þas] on þa O ||
 no ðristlæce O || circean land O 26 geicte O || þam ylcan writere f. O

'geseoh þu, þæt þu þis awrite I weorp in þæt wæter þæs ylcan flodes.' he þæt bebod onfeng þæs halgan weres I swa dyde, swa he him be-
 bead. þa syððan gestilde se flod I gecyrde fram þan cyriclande to
 his agnum rihtryne I næfre syððan þæt heo ne geprystlæhte, þæt heo
 5 awer on ðam lande up urne. in þære wisan, Petrus, hwæt oðres
 mazon we ongytan, buton þæt þær wæs onscynded manna heortena,
 heardnes I heora unhyrsumnes, þa þæt unandgytfulle gesceaft þæs
 wætres wæs hyrende þam halgan were in his mægne?

XI.

- þa wæs eac sum wer swiþe arwyrðes lifes, þæs nama wæs
 10 Cerhוניus, se wæs þære burge biscop Populine. se us sealde in
 urum dagum þa cyðnesse his mycclan haligdomes. soðlice þa þa he
 wæs swyðe georne behealdende ða teolone his gestliðnesse, þa wæron
 þær sume dæge militisce men farende. þa onfeng he þa in his gest-
 huse I hi ahydde, forþon þe þær æfter com 3otiscra manna here.
 15 I se 3odes man geheold heora lif wið þara oðra nið. I þæt þa wæs
 gesæd þam treowleasan 3otena cyninge Totillan. þa wearð he onæled
 mid unmættre wælhreownesse I wedenheortnesse. þa het he pysne
 biscop beon gelæded to þære stowe, þe is gehaten Meroles, seo wæs
 . VIII . milum fram his byrig, þær he þa sæt mid his here. I he
 20 het, þæt hine man wurpe berum to fretanne beforan gesihðe ealles
 þæs folces. I þa þa se ylca treowleasa cyninge gesæt in ðære sceaw-
 wunge, to ðon þæt he wolde geseon þæs (76a) biscopes deað, I þa
 wæs þær to cumen swyðe mycclu folca mænig, þa wæs eac se bi-
 scop gelæded in þone middel þæs folces, I þær wæs begyten se mæsta
 25 I se ryþesta bera to his deaðe, se wæs gewunod, þæt he oft wælh-
 reowlice manna lichaman slat. I þa forlet man þone beran of his

1 awrit(e) (e 12. jhd.) O || wyrr on O || il- O 2 he] (he ða) (12. jhd.) O ||
 halizan O 3 gecyrde (über dem y ein e, 12. jhd.) O || from ðare ciricean
 lande O 4 azen- O || næfre syððan] on ufan O 4-5 ne geprystlæhte þæt heo
 awer f. C || upp urne on ðare O 6 wæs onsc.] gescynded wæs O || mon- O
 7 hyra O || þæt] seo O || -3itfulle O 8 wæteres O || halig- O || on O 9 eac]
 eac swylce O || arwur- O 10 þære O || -ceop O || on O 11 miclan O
 12 swiðe geornlice O || tilone O || gist- (i durch ras. aus a) O 13 feren- O ||
 on his gisthus (i durch ras. aus a) O 14 hy O || þe f. O || comon O ||
 mon- O 15 monn O || hyra O 16 -leasan] ena cyninge O, -ninge C 17 un-
 mætre O || I wedenheortnesse f. C || þis- O 18 -dedne to ðare O || þe ge-
 haten is Merolis O 18-19 wæs on . VIII . mila (69a) from O || herize O ||
 I f. O 20 het ða þæt O || hi] wurpe O || -tenne O || gesyh- O 21 -ning O ||
 on ðare sceawunga O 22 to ð] þæt O || -ceopes O || I f. O 23 swið] micel
 O || menizeo O 24 on O || midde] ðæs 25 reð- O 25-26 w. m. l.] m. l. w.
 2 || -lic] slat O || mon O

bendum. þa wæs he swiþe mid reðnesse onæled J þa hraðe þone
 biscop zesohete. ac þa færinga he forȝæt ealle þa his reðnesse J his
 swyran onbiȝde J his heafod eadmodlice ofdune asænde J onȝan
 liccian þæs biscopes fet. þa hit wæs þus ȝedon, þæt hit openlice
 mihte beon onȝyten fram eallum mannum, þæt ymb þone ȝodes man 5
 þara manna heortan wæron ȝewended in wilddeora reðnesse, J þæs
 wilddeores heorte wæs ȝehwyrfed in mænnesse bilwytnysse. þa þæt
 folc, þe þær ær com to sceawunge þæs biscopes deaðes, mid mycelre
 cleopunge wearð ȝecyrred in wundrunge J in are. þa wæs eac se
 cyning sylf onwæended to bezangenne þæs biscopes arwyrðnysse, J 10
 swa hit wæs ȝedon mid ȝodes dome, þæt se þe ær ȝode fylȝan nolde
 in ȝehælde þæs biscopes lifes, sona he eft him fylȝde fram andweard-
 nesse þæs wildan deores. J nu ȝyt syndon manige men lifȝende, þe
 þær þa Jwearde wæron, þa us cyðdon, þæt hi mid eallum þam folce
 þæt sceawedon, J hi sylfe hit ȝesawon. eac swylce ic oncneow oðer 15
 wundor be ðam ylcan were, þæt me sæde Uenantius se biscop in
 Luman. soðlice he het him ȝegearwian byrgenne in þære ylcan byrig
 Populine, þær wæs his biscopstol in þære cyrican. ac þa comon
 Langbeardisca leoda on Italiam J þæt land eall herȝedon. þa ȝewat
 se biscop to Elbam þam ealande, J þa onhreoendre mettrumnesse he 20
 ȝenealæhte to deaðe. þa behead he his preostum, (76b) þe æt his
 þegnum wæron, þus cweðende: 'ȝesettað me on mine byrgene, þe
 ic me ȝegearwode.' þa sædon hi to him: 'hu maȝon we þinne lic-
 haman pider ȝelædan, nu we witon, þæt Langbearde habbað þa stowe
 ȝenumen J æghwær þær ymbutan farað?' þa Jswarode se biscop 25
 heom J cwæð: 'ȝelædað me pider orsorhlice J ne ondrædað eow, ac
 ofstlice bebyrȝað me, J sona swa min lichama bebyrȝed sy, beoð ȝe
 mid eallre hrædnesse eft þanon farende.' þa forðferedum þam bi-
 scope hi asetton his lichaman on scip J ferdon to þære byrig Popu-

1 swyðe O || raðe O 2 -ceop O || -ȝeat O 3 asænde] onsende O
 4 liccan to þæs biscopes foton to ðon hit O || þæt hit] J him O 5 mon-
 O || þæt hit open ymb, hit open *durch punkte getilgt* (12. jhd.) O || mon O
 6 mon- O || on wildeora reðnes] J O 7 wildeores O || on men- O || bylewit-
 nesse O 8 þe] þæt O || -ceopes deaðe O || mic- O 9 clyp- O || ȝecyrred]
 oncyrrred O || on O || on ar]] þa O 10 onwen- O || bezong- O || bisceop]] arw-
 O || biśc O || -nesse O 11 se se ðe O || ȝod C || fylizean O 12 on gehylde O ||
 -ceopes O || him fylȝde] f. h. O || Jwearð- O 13 monize O || lifȝende] lifes O
 14 hi] he O || ealle þy O 15 hi] him O || hit f. O 16 il- O || se wæs bisceop
 on O 17 on ðære O || ylcan f. O 18 his f. O || biśc stol C, bisceopstol O ||
 on ðære cyrcean O 19 -bearde O || leoda f. O || on Italiam f. C || ȝeherȝedon
 O 19—20 ȝew]] se O || -ceop O || (þam) C || -londe O || -ende O 21 -læcte O
 22—23 -ȝenne(69b)] ȝegearwode O || sædon] cwædon O 23—24 -man]] er
 ȝelædan O || nu f. C 25 ȝenum]] æghwær O || biśc C, bisceop O 26 him O ||
 eow (w aus f?) C 27 -lice]] byrȝeað O 28 ealre O 28—29 -ceop]] hy asetton
 O || ðære O

- line. þa wæs swyðe mycel zenip geworden in þam wolcnum, J un-
mæte renas rindon. ac hit eallum mannum gecyðed wæs, þæt in þam
dæle þæs sæs, þær þæt scip bær þæs halgan weres lichaman, J hi
ferdon fram Elba þam ealande, þanon syndon . XII . mila to þære
5 byriz Populine, J on ægðre healfe þæs scipes wæs swipe mycel regnes
storm, J in þæt ilce scip nan regnes dropa ne gefeoll. þa becomon
þa preostas to þære stowe, J þæs biscopes lichaman hi þær bebyrgdon,
J his bebodu hi geheoldon, J ofstlice hi wæron to heora scipe eft
cyrrende. þa sona swa hi on heora scipe eft wæron, þa com se wæl-
10 hreowesta Langbeardena ealdorman in þa ylcan stowe, þær se drihtnes
wer inne bebyrged wæs. of ðæs tocyme him wæs gecyðed, þæt se
Jodes wer hæfde witedomes gast, forþon þe he bebed his pegnum,
þæt hi hrædlice of þære stowe his byrgene aweg gewitan.

XII.

- Soðlice þis wundor þæs regnes gedales, þe þær geworden wæs,
15 hit is us eac getacnod to secgenne þe sumes biscopes arwyrdnesse.
soþlice sum eald preost is nu gyt lifigende, se us cyððe, þæt he sylf
þær Jweard wære, þus cweðende: 'Ful(77a)gentius wæs haten þære
cyrican J þære biscopscire biscop, seo genemned is Utricolensis. se
hæfde swiðe abelged pone wælhreowan cyning Totila, þa þa he mid
20 herge to þære stowe genealæhte. þa gewilnode se biscop, þæt he wið
his preostas hwylcehugu lac pider sænde J þæs cyninges hatheort-
nesse gestildan, gif hi mihton. sona swa se cyningc þa lac geseah,
he forhogode hi J swyðe eorre bebed his mannum, þæt hi pone ylcan
biscop mid mycelre hrædnesse gebundon J hine to his dome geheoldon.
25 þa þa reðan þegnas þæs Jotan genamon hine for þæs cyningces wæl-
hreownysse J þa ymbhæfdon hine utan J bebudon, þæt he stode in
anre stowe J ymb hine gemearcodon anne hring on þære eorðan J

1 swiðe micel O || on O 2 mon- O || þætte O || on O 3 haligan O ||
hy O 4 -londe O || ðare O 5 swipe (w und þ aus e. a.) C || micel renes O ||
6 on O || yl- O || renes O 7 ðare O || þæs hyra O || -ceopes O || hy O 8 hy
O || hy O || hyra O 9 hy on hyra scype O 10 Long- O || eald- (1 auf ras.
von r) C || on O || il- O 11 inne on O 13 hy O || of: ðare O || -zenne onwez
gewiton O 14 -dur O || renes O 15 eac f. C || -nod J to secgenne O ||
-ceopes O 16 git lifien- O 17 ðare O 18 ciricean J ðare biscoep- O ||
biscoep O || seo ðe nemned O 19 abelged] gebylged O || Totillan O 20 herige
O || ðare O || -sceop O 21 preostas O || -hugu gife[ðæs O 22 -ilde O ||
-ning O 23 hy O || swiðe yrre(70a)bebed O || (h)is (sp. hð.?) O || mon- O ||
hy O 24 -ceop under ealre[gebundon O 25 -nas þ[3otan O || hine] þa
preostas (gloss. ðone biscoep, 12. jhd.) O || -ingez wællgrimness[O 26 -don
hy (hine) utan (12. jhd.) O || he] hy (gloss. he, 12. jhd.) O || stode] stod:: (on
red. O || on O 27 stow[O || ænne O || ðare O

heton, *þæt* he *nænige* *þinga* mid his fet *þone* *hring* ne oferstope. J
 þa þa se *Ʒodes* wer wæs *þær* *ymbstanden* fram *þam* *ylcan* *Ʒotum*,
 he barn in *þære* *hæto* *þære* *swyþlican* *sunnan* J wæs *belocen* *binnan*
þam *meorce* *þæs* *hringes*. þa *semninga* *zewurdon* *ligetslehtas* J *þu-*
norada, J swa mycel *regnes* *mægn com*, *þæt* þa þe in *þone* *biscop* 5
fenzon to *healdanne*, *þæt* hi ne mihton *adreogan* þa mycelnesse *þæs*
regnes. J ða ða *þær* wæs swa mycel *yðgung* *ðæs* *renes*, ne *gefeoll*
 an *dropa* *þæs* *regnes* *binnan* *þone* *mearcan* *þæs* *hringces*, in *þam* *stod*
 se *Ʒodes* wer *Fulgentius*. mid *þy* þe *þæt* *þus* *zeworden* wæs *bodod*
þam *wælhreowestan* *cyninge*, þa *sona* wæs his *þæt* *rede* *mod* *gecyrrd* 10
 to mycelre *arwurðnesse* *þæs* *biscopes*, *þæs* *ylcan* þe *hine* *ær* *lyste*
wites J *yflunge* for his *þære* *ungefylledlican* *hathæortnesse*. swa se
ælmihtiga *Ʒod* *wyrceð* þa *wundru* his *mihte* *þurh* his *gecorene*, þa
beoþ *mannum* *forsewene*, ongæn þa oferhydigan *mod* *lichamlicra* *manna*,
 J seo *soðfæstnes* *forseteþ* *heora* *sweoran* J *gebigeð* *þurh* þa *eadmodan* 15
men, forþon þe heo hi symble ahebbað oferhigdilice ongen þa bebodu
þære *soðfæstnesse*.

XIII.

(77b) Eac hit *gelamp* nu *niwan*, *þæt* *Floridus* *þæs* *arwyrðan*
lifes *biscop* me sæde *sum* *swiðe* *wundorlic* *wundor*. he *cwæð*, *þæt*
 se *halga* wer *Erculanus* *min* *fosterfæder*, se wæs *biscop* *Purusine* 20
þære *cæstre*, *þæt* he wære *gelæded* of *þæs* *mynstres* *drohtoðe* to *þæs*
sacerdlican *hades* *gife*, J *þæt* wæs in *Totillan* *dagum* *þæs* *treowleasan*
cyningces. þa *ylcan* *buruh* *ymsæt* *para* *Ʒotena* *here* *singallice*. VII.
gær. þa of *þære* *byrig* *manige* *para* *ceasterwarena* *flugon*, þa þe ne
 mihton *adreogan* *þæs* *hungres* *fræcnesse*. J þa on *þan* *seofodan* *gære* 25
 na þa *gyt* *eallunga* *geendedum* se *here* *para* *Ʒotena* *geeoðe* in ða

1 he| he *aus* hi (12. *jhd.*) O || -nize (e *auf ras.*) O || ne *f.* O 2 þa þa|
 ða O || il- O 3 on ðare O || þare swið- O || (sunnan) (12. *jhd.*) O 4 mearcan
 O || -slyhtas O 4—5 ðunurad| J O || renes O || mægen up com O || on O || -ceop O
 6 -gon hine to O || -enne O || þæt hi *f.* O || mic- O 7 renes O || ða ða *bis*
renes of eallan þam *zewyderu* (ze *nachträgl.*) C || ne| þæt ne C, þætte ne O
 8 renes O || -con C || hringes on O 9 þus| wæs O || -dud O 11 mic- O ||
 -ceopes O || ylc| ðe O 12 yflinge for: (e *rad.*) O || ðare O || -led| hat- O
 13 -cað C || -dra O || his| ðurh O || -renan O 14 mon- O || fors.| zesewene O ||
 -gean O || oferhid- O || licum- O || mon- O 15 J| þætte O || hyra swyran O
 16 heo hi| hy hy sylfe O || symle O || -hydiglice ongean O 17 þare O
 18 eac| Hac C || þ(æs) *aus* þ C || arwur| lifes O 19 -ceop O || wundur O ||
 þæt *f.* O 20 haliga O || fostor- O || -ceop O || Peru- O 21 ðare ceas- O
 22 on O 23 -ingres O || burh O 23—24 seofan gear O || ðare O || mon- O
 25 frecennesse (70b)| seofodan O || gear O 26 no O || -linga ne endedon se
 here| Ʒotena O || -ena ac geeoðe (d *zum teil rad.*) C || on O

- ymbsetenan burh. þa sende se ealdorman, se þe in þam herge yldost
wæs, his ærendwrecan to ðam cyninge Totillan his hlaforde 7 acsode,
hwæt he don sceolde þam biscope oððe þam folce. 7 he him þa be-
bead. 7 cwæð: 'befleh ærest ænne þwanz þam biscope fram þam
5 hneccan oþ þone hoh 7 him þæt heafod syþþan of aceorf 7 syððan
eall þæt folc, þe þu þær finde, sleh mid sweorde.' he þa se ylca
ealdorman het zælædan þone arwyrþan biscop 7 þone halzan wer Ercu-
lanum ofer þære burge weall 7 hine þær heafde beceorfan 7 him het
of deadum aflean þone þwanz fram þam hneccan oþ þone hoh. 7 sona
10 swa anumen wæs se þwanz of his lichaman, he awearp þæt lic ut
buton þone weall. þa sume men mid menniscra arfæstnysse zenydde
zesetton þæt acorfene heafod eft to ðam sweoran 7 bebyrigdon þæs
biscopas lic be ðam wealle 7 an lytel cild mid him, þæt þær ær
funden wæs eac ofslagen. þa þe feowertigoðan dæge æfter þam ilcan
15 slehte alyfde se ylca cyning, þæt þære burge ceasterware, þe ær ge-
hwider todrifene wæron, to þære ylcan byrig eft zecyrdon buton æl-
cere fyrhto, 7 eft hi wæron cyrrende onfangenre leafe to lifigenne,
þa þe ær flugon ægþer þe þone hungor ge eac þone sleht. þa wæron
zemyndige þa buruhwaran, hwylces lifes se heora biscop wæs, 7 þa
20 (78a) zeornlice sohton, hwær his lichama bebyrged wære, þæt hi þone
mid zærisenlicre are bebyrgdon in þære cyrcan þæs eadigan apostoles
sancte Petres. 7 þa þe to ðære byrgene zæodon, þa dulfon hi in þa
eorðan 7 zemetton þone lichaman þæs cildes, þe þær samod mid him
bebyrged wæs, mid molsne zebrosnodne 7 wyrma fulne, swa hit wen
25 wæs ymb feowertiz nihta, 7 soðlice hi zemetton þone lichaman þæs
halzan biscopas swa andsundne, swylce he py ylcan dæge bebyrged
wære. 7 eac þæt nu gyt is to arianne mid maran wundrunge, þæt
swa fæste his heafod wæs zegrowen to ðam lichaman, swylce hit

1 -settan O || ealdor[an se O || on ðam ylcan herige yldost O 3 sceo[
ðam O || -ceope O || bebead] onbead O 4 befleh] fleah O || ærest f. O || -ceope O
5 þæt heafod syþþan] syððan þæt heafod O || (off aceorf) (12. jhd.) O 6 sleah
O || ilca O 7 arwur- O || biscoep O || haliz- O 8 ðare O 9-10 sona bis licha-
man] syððan C 11 butan O || -nisc O || -nesse O || zenydde f. C 12 acor-
fena O, f. C || swyr- O || bebyrg- O 13 -ceopes O || ðam] þe C || ær f. O
14 -slezen O || feowertegan O || ylcan O 15 slyhte O || alyfde] het alyfan O,
zel. C || il- O || ðare[ge ceas- O || burge ceasterware] burhwaran C 16 ðare[an
burh O || zecyrdon] cyrran O || ælcere O 17 hy ða wæron eft[rrrende onf- O ||
-ienne O 18 ægþer f. O || slyht O || burhware O 19 hyra O || -ceop O || J
f. O 20 hy O || þone] hine O 21 zery- O || on ðare ciricean O 22 þa þe]
ða hy O || ðare O || -zenne eodun O || hy on O 23-24 mid h. b. w.] b. w.
m. h O || zebrosnode (3 auf rad. b) C || fulle C 25 hy O 26 haliz- O ||
[ands.] zesundne O 27 þætte nu gyt a O || arianne O || þætte O

næfre of acorfen nære, I swa witodlice, þæt þær ne ætewde nænige swaþe þæs snides. I þa oncyrdon hi þæs lichaman þone hricg upp I sohton, hwæþer hi findan mihton ænig tacen þæs aflægenan þwanges. I þa wæs gemeted eall se lichama swa zesund I swa ungebyrdd, swylce him næfre ne zehrine æniges irenes snide.' Petrus cwæð: 5
'hwylc man ne awundrað swylce wundru þara deadra, þa beoð zedone fore awæcenesse I lare þara lifizendra?'

XIV.

Gregorius Iswarode: 'eac swylce on þam ærran 3otena tidum wæs sum swiþe arwyrdes lifes wer neh Spolitane þære byrig, þæs weres nama wæs Isac. se lifde ful neah oþ þa utemestan 3otena 10 tida. þone cuþon manige urra cuðra freonda I eallra gearost seo halige fæmne, þære nama wæs Gregoria, seo nu eardað in þyssere Romanebyrig be þære cyrican þære eadigan I þære clænan fæmnan sancte Marian. seo foresprecene fæmne Gregoria, þa þa heo in þa tid hire zeoððhades befeah þam zesettan zyfte to 3odes cyrican, in 15 þam hi man gifan wolde, haliges nunlifes drohtop heo sohte I wilnode, I fram þam ylcan 3odes were zescylded I zefreoðod fram þam zyftum heo wæs zelæded gifendum (78b) drihtne I scyldendum to ðam munuchade, þe heo wilnode I zyrnde, I þa forþon þe heo fleah, þæt heo hæfde ceorl on eorðan, heo zearnode habban bryd- 20 guman on heofonum. witodlice fela ic onzæt be þysum ylcan were sæcgendum þam arwyrdan fæder Eleutherio, se þisne hiwcuðlice cuþe, I his lif zedyde I zegearwode, þæt man his wordum zelyfde. witodlice þes arwyrdas Isac næs he na zeboren in Langbeardum, ac hwæþre ic

1 nære] wære O || wære (71a) I O || þætte O || ætywed wæs nænige O || -igne C 2 þæs] I ða O || hy O 3 hw] hy O || afleȝ- O 4 se] seo C || ungeonbyrdd C 5 hi] næfre O || ne f. O || zehrine] zehrinen wære O || isenes O 6 man] manna O || swilc O || deadra] dead] manna O 7 awec- O 8 J- swarode] cwæð O || eac] Ac (raum für E gelassen) C 9 swið] ar- O || arw- (w aus r) C || neah O || ðare O 10 Isaac O || zelyfde full O 11 tidum C || mon- O || ura O || eallra] ealles O 12 ðara O 12—13 on ðisse Rom] byrig O || ðare circean O || þære O || I þære clænan f. O 14 scā O || on O 15 hyre zeoȝuð- O || -fleah on ða O || zyfe O || circean O 15—16 on] hy O || zyfan O || -htað O 16—17 wilno] I from O || il- O || -dedu O || zefriðedu O ða] gif- O || -dedu O || scil- O 19 wilnode (n aus e. a.) C 20 -gumon O 21 onȝeat O || be (b aus e. a. þ?) C || ðissum il- O 22 sec- O || arwur- O 23 zez] zecyðde O || mon O || -lice (c aus e. a. d?) C 23—24 witodl] ðes O || Isaac O || no O || on O || hwæð] ic O

- secge his wundor, þa þe he in Langbeardum lifigende worhte. þa
 þa he ærest com to Spolitanebyrig of Syria dælum his agnum earde,
 he abæd him inganz fram þam cyricweardum, þæt him wære agifen
 leaf him to gebiddenne swa lange swa he wolde, J þæt hi hine na
 5 ne nyddon, þæt he on deogle tid of ðære cyrican ut aeode. he stod
 in his gebede ealne dæg J þam dæge þa æfterfylgendan nihte he to
 geþeodde. eac swylce þone æftran dæg mid his nihte unwerig on
 benum he þurhstod. cuðlice in his gebede þone þridan dæg he þær
 to geþeodde. J þa þa þis an para cyricwearda geseah, mid oferhigde
 10 gaste inblawen þonon he becom to þam dæmme his sylfes wanunge,
 þonon þe he forðþeon sceolde purh þæs oðres þeawas J bysene. witod-
 lice he ongan þisne licetere næmnian J mid ceorliscum worde hine
 cigan æswica, forþon þe he eowde hine sylfne beforan manna eazum
 . III . dazas J . III . niht on gebede standan. J þa sona eornende
 15 sloh þone 3odes wer mid his bradre hand ofer his wange, þæt he
 mid oretlan gebysmrod ut eode of þære cyrican, swa swa he wære
 licetere þæs æfæstan lifes. ac þisne þa sona færinga in geeode se
 wreccenda gast J hine astrehte J afylde to þæs 3odes weres fotum.
 J þa ongan se deofol beforan eallum ðam, (79a) þe in ðære cyrican
 20 wæron, purh ðæs gewitleasan cyricweardes muð clypian J cweþan:
 'Isac me ut drifeð!' witodlice nyste man ær, hwylcum naman se
 ælpeodiga man genemned wæs, ær þon se awyrgeða gast, se þe of
 þam ylcan cyricwearde ut wæs adriften, his naman acleopode J amel-
 dode. he þa sona se 3odes wer gebeah ofer þone lichaman þæs ge-
 25 swenctan mannes, J þa awege gewat se awyrgeða gast, se þe hine ær
 in geeode. sona þæt wæs cuð geond ealle þa burh, hwæt þær in
 ðære cyrcan geworden wæs. þyder þa samod ongunnon yrnan weras
 J wif, æpele J unæpele, J hine heapmælum ongunnon to hyra husum
 laðian J lædan. sume hi woldon sellan heora sundorland mynster

1 on O || -fiende O 2 ærest] eft O || -tane þære byrig O || Siria O ||
 azen- O || ingonz from ðære ciric::: (ean *rad.*) weard[] þæt O || azyf- O 4 þæt::
 hy hine no O 5 digle O || ðære O || cyricean ut eode O 6 on O || æfter (71b)
 [an nihte O 7 -þyðde O || dæg[] is nihte O 8 on O || his[]ede þone O || þær
 f. O 9 -ðyðde O || ðara[]iricwearda O || -hyde O 10 onblawen O || þone (ne)
 (12. *jhd.*) O || demme O 11 ðanon O || þeawas O C 12 þysne licettere O ||
 nemnan O || cyrlisce O 13 cizean æswi:c:a O || þe f. O || ywde O 14 ðry
 O || ðreo O || standan f. O || eorrende C, yrnende O 15 hand: (a *rad.*) O ||
 wonze O 16 ðære ciricean O 17 licettere O || æwfeestan O || ðysne O || se] seo
 C, þa O 18 wreccenda O || ga(sta)s (12. *jhd.*) O || afylde] gefeoll O 19 se] þæt
 O || -ful O || on þære ciricean O 20 -rdas O || cweþan] cw O 21 Isaac O ||
 mon O || hwylcne O 22 -geda O 23 ilcan ciricwearda O || aclypude O
 25 mon- O || onwege O || -geda O || hine] him O 26 on O || on O 27 ðære
 ciricean O || somod O || -nun O 28 hyra f. C 29 hy O || syllan hyra O,
 heo(ra) C

on to zetimbrianne, sume heora feoh him to Jlyfne, sume hi woldon eadmodlice bryngan þam Ʒodes were eall swa hwæt swa hi mihton. ac se peowa þæs ælmihtigan Ʒodes þæs naht ne onfeng, ac ut gāngende of þære byrig naht feor þanon funde him ane weste stowe, in þære he him sylfum Ʒeworhte tela unmycel eardunghus. to þam halȝan 5 men þa þe ferdon manige him ongunnon beon inæled mid þy wyllan þæs ecan lifes purh his bysene, J aȝyfen hi sylfe in ðone ðeowdom þæs ælmihtigan drihtnes under his lareowdom. J þa þa him ȝelomlice J eadmodlice ætfeolan his þeȝnas J lærdon hine, þæt he for his mynstres pearfe onfenge þæt yrfe, þæt him broht wæs, J he þa se 10 wara weard his aȝenre þearfednesse heold him toȝenes strangne J rihtne munuclifes dom J cwæð: 'se munuc, se þe on þysum life wil-nað, þæt he yrfe habbe, ne byð se beforan Ʒode munuc.' J swa se halga man forhtode, þæt he forlure þa ȝymelæste his þearfednesse, swa þa weleȝan J þa ȝitseras ȝewuniað healdan heora (79b) forweorðen- 15 dan welan, þæt hi þa ne forleosān. J þæt þær feorr J wide eardiendum his lif wearð eallum cuþ æȝþer ȝe mid mycelum wundra weorcum ȝe eac mid witedomes ȝaste. witodlice sume dæȝe on æfenne he het weorpan iserne ȝeloman in þæs mynstres wyrȝeard, þa isern ȝeloman ȝewunlice naman we hataþ spada J spitelas, J cwæð to his þeȝnum: 20 'weorpað in ðone wyrȝeard þus manige spada J eow hraðe gāngað onweȝ.' soþlice þære ylcan niht, þa þa he aras æfter his ȝewunan mid his ȝebroþrum drihtne lof to secȝanne, æfter þon he bebead J cwæð: 'ȝað nu J ȝeseoðað ura wyrhtena sufl, þæt hit sy on ærne merȝen ȝearu.' J þa ȝewordenum ærmerȝenne he het beran mid him 25 þone suflmete, þe he ær het ȝeȝearwian, J þa in eode mid þam broðrum in ðone wyrȝeard J þær ȝemette swa manige wyrcende wyrhtan in ðam wyrȝearde, swa manige swa he ær het spadaena þær in

1 on f. O || -brenne O || hyra O 2 bring- O || hy O 3 ðeow O || *erstes* þæs] wæs O || noht O || ne f. O || ȝonȝ- O 4 ðare O || noht O || feorr ðanon O || on ðare O 5 unmycel] (ū)mycel O, mycele C || halȝan f. O 6 menn þa ða monize(72a)ferdon hy ongunnon O || onælede O || will- O 7 ecean]] purh O || aȝeafon hy O || on O || 8 æl]]tigan O || -dome O || -lice (e *auf ras.*) C 9 ætȝylȝedon O || lærdon hine] h. l. O 9—10 hi]]mynstres O || broht] brunȝen O || he f. O 11 war]]weard O || weard *zu* wearð (*sp. hā, gloss. fuit*) O, wearð C || aȝen C || strong- O 12 ðissum liue O 13 yrue hæbbe O || bið O 14 halȝa mann O || -tade O || -leaste O 15 welȝan O || hyra O || forwyr- dendan O, weorðendan C 16 hy O || -leosen O || feor O 17 eallum] pearle C || miclum O 19 wurpan iren ȝel- O || on O || -stre]]wyrȝearde O || isern] iren O 20 namon O || spa]]J O 21 wyrpað on O || mon- O || raðe O 22 aweȝ O || þære] þara O || il- O 23 broðrum O || to f. O || secȝean O || þon] ðam O || he him bebead O 24 ȝeseoð O || wyrtena C 25 þa] ða þa O 26 ȝearwian O || inn O 27 on O || mon- O 28 on O || ðam] ðone C || e swa m (*auf ras.*) C || swa he ær (*auf ras.*) C || on O

- weorpan. soþlice þær wæron in gangende þeofas in þone wrytgeard; ac þurh 3odes gast onwendum heora mode fram þære þyfe hi on-fengon þa þa spada J fram þære tide, þe hi þider in eodon, hi adulfon gehwylcne dæl þæs wrytgeardes, þæs þe þær ær undolfen wæs. be
 5 þam se drihtnes wer, þa he to heom in eode, he cwæð: 'on sælum, la broðru, on sælum! hwæt! ge wel habbað geworht J gewunnen. blinnað nu sume hwile.' J heom þa sona het syllan þa llyfne, þe he ær brohte, J hi gereorde æfter þam zeswince swa myccles ge-winnes. J þa þa hi zenoh fulle wæron, he cwæð to heom: 'ne willað
 10 ge nu lenz þeofian ne yfel don, ac swa oft swa ge hwæt willað of þysum wrytgearde habban, zað þonne to þæs wrytgeardes geate J mid gedæftum biddað J mid bletsunge nimaþ J zeswicað fram ðam þweoran þære þyfe.' J þa het he heora æghwylcum zesomnian his hyrþene wyrta. J þa wæs swa geworden, þæt þa þe þider comon to þam
 15 wrytgearde, to þon þæt hi þær hwaethugu forstælon, þæt hi æfter þon cyrdon buton (80a) þeofte mid ðære mede heora zewinnes mid bletsunge J mid zifum zefylde. eac swylce on sume tide to him zenealæhton sume ælpeodige men J his mildheortnesse bædon ofer-hangene mid toslitenum claðum, swa þæt hi wæron ful neah nacode
 20 zesewene. J þa þa hi hine hrægles bædon, swigende gehyrde heora word se drihtnes wer, J he ænne of his þegnum deozollice to him gecigde J him bebaed J cwæð: 'ganz J sec in þære stowe, þe ic þe secge, an hol treow J bring me þa hrægl, þe þu þær inne finde.' J þa þa se þegn eode J þæt treow sohte J funde, swa swa him be-
 25 boden wæs, J þæt hrægl deozollice brohte to þam lareowe, þæt þa se drihtnes wer þam ælpeodigan J þam nacodan J ðam biddendum mannun eowde J cwæð: 'cumað nu J nimað þis hrægl J scrydað eow mid, forðon þe ge nacode syndon.' þa hi þas hrægl zesawon, hi

1 wyrp- O || on O || on O || -geard (3 auf rad. w) C 2 heora f. O 2—3 from ðare þeof:tte hy zefengon þa spada O || from ðare O || hy O || þider] þær O || -dun hy dulfon] gehw. O 4 -rdas O 5 þa C || him O 6 broðor O 6—7 -nnen(72b)] nu O || him O 8 he]] brohte O || hy O || micles O 9 J f. O || hy O || him O 10 hwæt willað] willon hwæt O 11 ðissum O 12 zebletsunge zað J nimað O (J 12. jhd.) O || zeswicað f. O || from O || ðam þweoran f. C 13 þære þyfe] ðare þeof:te (blinnað) (12. jhd.) O || hyra æghwil- O 14 þætte O || þe f. O 15 -hwugu forstolen O || þæt f. C 15—16 hy eft ham cyrdon O || -tan (a aus o) O || þeofete O || þære O || hyra O 17 zifum zefylde O, zifum zefylzde C || tid O 18 zen.] comon 19 þæt:: (te rad.) O || hy O || full neah:::nacod (hy wæron (?) rad. etwa 8 buchst.) O 20 zesewene f. O || hy O, f. C || -ziende he gehyrde O || hyra O 21 J f. O || he ða ænne O || -lice (e auf ras.) C, dyzlice O 22 cigde O || on ðare O 23 inne] on O 25 dyz- O 26 -digum O || nacedum O || J ðam bidd- f. C 27 mon- O || ywde O || drittes J f. O || scrydað] scyrpað (gloss. scrydað 12. jhd.) O 28 ða þa hy O || hy O

gecneowon, *þæt* hi hi ær gehyddon, J wurden afærede mid mycelre
 scame, J scamiende hi onfenzon heora agenu hrægl, þa þe hi mid
 facne fræmde sohton. hit zelamp eac on opre tid, *þæt* sum man
 wæs hine sylfne befæstende to his gebedum J him onsænde be his
 cnihtum twa spyrtan fulle metes, þara oðre se cniht wiðbræd J on 5
 ðam wege ahydde, J þa oðre brohte to ðam 3odes men J his hla-
 fordes bene him sægde, se hine sylfne þam halzan men in his gebede
 þurh þas lac befæste. J he þa se 3odes wer þa ane þancfullice on-
 feng J þone ylcan cniht lærde J cwæð: 'þis me is on pance, ac be-
 heald þu, *þæt* þu þære oðre ne onhrine, þe þu be þam wege ahydde, 10
 forþon þe an næddre þær wæs in gangezende. beo þu forþon wær,
þæt þu ne sy zeslægen fram þære nædran, gif þu þa spyrtan un-
 wærlice nyman wylle.' for ðam wordum þa se cniht swiðe scamiende
 wæs zefeonde, *þæt* he þone deað zedigde, ac he þehhwæðre to
 sumre hwile wæs zeunrotsod, peah þe he aræfnede halwendlice wite, 15
 hwæpre he bær his agene scame. J þa wæs eft cyrrende to þære
 spyrtan J wærlice J forðonclice hawode J zeseah, *þæt* seo nædre
 þær in wæs, (80b) swa swa se 3odes wer him ær sæde. witodlice
 þa þa se 3odes man unwiðmetendlice wæs zeweorðod mid forhæfdnesse
 mægne J forhozungre worulðæhta mid witedomes gaste J gebedes 20
 zeornesse, an þing wæs, *þæt* zesewen wæs on him tælwyrdre beon,
þæt full oft swa mycclu blis in him wæs zesægenu beon, *þæt* he
 nane þinga næs zelyfed beon zefylled mid swa manigum mægnum
 swa he wæs, nymðe hine man þe gearwor cuðe.' Petrus cwæð:
 'hwæt! ic la acsie þe, hwæt cwepe wit þis beon, þe he his sylfes 25
 wyllan zeleoðode in him sylfum þære blisse zeweald, hwæper þe his
 mod wære hwylum zetogen J genyded to pysum Jweardan zefean,
 þe þe him laðre wære, þa he swa manigra mæгна full wæs?' 3re-
 gorius him Jswarode J cwæð: 'mycel is seo zestihtung þæs ælmihtigan

1-wun O || hy hy O || -dun O 2 scom- O || hy O || hyra agenum hrægle O ||
 hy O 3 fræmde (m aus n) C, frem:e O || eac swylce on O || mon O 4 -tene
 O || -sende O || be wið O 5 cnihtum cniht O || þara þa C 7 asæde O ||
 halizan O || on O 8 oðfæste O || -lice (73a) onfeng O 9 il- O || is wæs O || on
 ða || heald O 10 þære O || onrine O || -dost C 10-11 ahyddes || for- O || on
 O || forþon || -ðam O 12 -slægen O || ðære O || spyrtan (r aus w) C 12-13
 gif bis wylle f. O || cniht || swiðe sceam- O 14 gepizge C || hwæðr || to
 O 14-15 to sumre hwile f. C || zeunrotsod || unrot geworden O || aræfde
 C || -wend || wite O 16 ðære O 17 J forðonclice f. C || hawode O 18 on O
 19 mon O || -metedlice C, -meten:lice (d rad.) O || forhæfed- O 20 woruld :
 O 21 an] ac (an) (. (an) 12. jhd.) O || þætte (te auf ras.) O 22 þætte O ||
 miclu O || on O || zesewenu O || þætte O 23 monezum O 24 nemðe O ||
 mon O || gearor O || cuð C 25 acsize O || wyt O || þe h || his O 26 willan
 zeliðode on O || þære O || zewea || hwæðer O 27 hwil- O || ðissum O 28 peah
 O || manigra (ra sp. hd.) O || ful O 29 miclu O

- 3odes, I full oft hit ȝelimeð, þæt he hwilum ne syleð þa læssan
 dæde sume, þam þe he maran wundru ȝezearwað, þæt symble heora
 mod hæfde hwæthugu þæs þe hit mihte hit sylf symble biȝ ȝetælan,
 þæt hi, þonne hi ȝewilniað fullfremede beon I þonne ne mazon, hi
 5 winnan in þan, þe hi na ne onfengon, I hwæðre ne ahebban na hi
 sylfe in oferhiȝde in þam wundrum, þe hi habbað heom on ȝewealde,
 þeah þe hy æfter þam læssan winnan. ac þis byð ȝedon, to ðon þæt
 hi leornian, þæt hi nabbað of heom sylfum þa maran wundru, þa þe
 in him sylfum ne mazon oferswiðan þa lytlan I þa ytemestan un-
 10 cyste. þanon wæs ȝeworden, þæt ure drihten længest ȝeheold Phi-
 listeas I Chananeas adwæscende ealle þa strangan I þa hwatestan
 para wiðerbrecenan ȝelæddum his folce to þam behatlande, þæt þæt,
 swa swa hit awriten is, Israhela folc byþ acunnod on rihtne dom in
 ðam twam cynnum. forþon þe full swiðe oft, swa swa hit ȝecweden
 15 wæs, eac swylce he lyfeð sumum mannum sume tælwyrðe wisan,
 þam þe he ær sealde þa mycclan ȝife, þæt hi symble habban (81a)
 hwæthugu þæs þe hi mazon wið winnan I feohtan, I hi hyra mod
 upp ne aræran I ne ȝylpan þæs þe hi habban, þeah þe hi hab-
 ban heora feond in þam mycclum dædum oferswiðede, forþon
 20 þe hi in þam læssan dædum þonne ȝyta beoð ȝeswæncte fram
 heora wiðerbrocum. I swa hit ȝeweorðeð wundorlicum ȝemete, þæt
 an I þæt ilce mod æȝþer ȝe mid healicum mægnum weaxeð I
 strangað I eac of his aȝenre untrymnysse werȝað I teorað, to þon
 þæt hit ȝeseo hit sylf beon on opre healfe fæstlice ȝetimbrod I on
 25 opre tyderlice toworpen, to ðon þæt hit eadmodlice I fæste healde
 þæt ȝod, þæt hit hafap, þonne hit habban ne mæg þæt, þæt hit seceð
 I ȝeorneð. ac hwylc wundor is, þeah þe we þis be mannum secȝan,
 nu seo uplice leodræden þære ængeliccan ȝecynde of sumum dæle

2 he ða maran O || þætte symle O || hyra O 3 symle O 4 þæt ðonne
 hy O 5 on ðon ðe O || no O || hwæðr[]ne O || ahebban na hy O 6 on O ||
 -hyde on O || hy O || him O 7 hy f. C || æfter || eft æfter O || læsse winna[]
 ac O || bið O 8 hy leornien O || of heom sylfum f., *aber über* þa maran
steht on him sylfum (12. *jhā.*) O 9 on O || lytlan (73b) || æstan uncyste
 O 10 þætte O || -ten || ȝeheold O 11 þa || onȝan I O || hwatestan (h *auf*
rad. s?) C, hwatestan O 12 -cene C 12—13 ȝehatlande þætte swa hit
 awriten O || bið O || on O 14 forðam O || swa swa swa O 15 wæs || is
 O || ȝelyfeð O || mon- O 16 ær || her C || miclan O || hy symle hæbben O
 17 þe || þe þe C || hy O 18 up O || aræran || aræfnen O || ȝylpen O || þæs þe ||
 þæste O || hy hæbben O || hy O 19 hyra O || on O || mycl- O || -ðed O 20 þe
 on O || læssum O || ȝeswæncte from O 21 hyra wiðerbrecan O || -eorðe ||
 wundorlice O || þætte O 22 ylce O 23 strong- O || of || oft C || aȝenre un-
 trymnesse O 24 -bred O 25 ðon || hit O || hit f. C 26 *erstes* þæt || þætte O ||
 þonne || it habban O 27 ȝyrn- O || is || eah þe O || monnum secȝen O 27 ðære
 engel- O || -cyndes C

æfwerdlan J wonunze aræfnede of hyra efenceasterwarum J on sumum
 dæle fæstlice zestod J zewunode, swa þæt þa zecorenan engla zastas
 selfe swa myccele strenglicor J fæstlicor zestodon, swa myccele swa hi
 eadmodran wæron, þa ða hy zesawon þurh oferhigde þa oðre ofdune
 afeollon? soðlice hi forðfremedon J þunzon þurh þa wonunze heora 5
 zeferscipes, J of ðam dæle heora toworpnysse J zedales to ecnesse
 staðole þy staðolfæstlicor hi wæron zetrymede. þus hit byð zedon in
 anlepra zehwylcre sawle, þæt heo byð full oft to þam mæstan ze-
 streonum zehealdenu of þam lytlan woningum in þa heordnesse J
 weard heora sylfra eadmodnesse.' Petrus cwæð: 'wel me licað þæt 10
 þu cwyst.'

XV.

Gregorius cwæð: 'þis ic eac ne forswigie, þæt þæt ic zecneow of
 þam ylcan lande þurh þa sægene þæs arwyrdan weres J mæssepreostes,
 þam wæs nama Sanctulus; be þæs wordum þu naht ne tweost, forðon
 þe þu zearre canst his lif J ze(81b)leafan. eac swylce in ða ylcan 15
 tid eardodon .II. weras on ðam dælum Nursize þære mægðe in life
 J in hade haliges drohtoðes, þara wæs oper zehaten Euticius, oper
 wæs zenemned Florentius. ac se ylca Euticius aweox J zestrangode
 in gastlicum elne J in þam wylme zodeundra mægna J ageornde, þæt
 he manigra manna sawla þurh þa trymnesse zodeundre lare zelædde 20
 to drihtne. soðlice Florentius he heold þæt lif in bilwitnesse J in
 halgum zebedum. witodlice þær wæs mynster unfeorr fram heora
 huse, þæt wæs forlæten J hyrdeleas for heora hlafordes deaðe J forþ-
 fore of þam mynstre. þa woldon þa munecas habban heom to hla-
 forde þone ylcan Euticium. he wæs sona zepafiende heora bene J hi 25
 underfenz J manega zær heold þæt mynster J wel beeode J zeteah
 þara muneca mod in þa zeornesse haliges lifes J drohtoðes J let

1 ræfnede O || of f. O || hyra] hire C || efenc.] ceasterwarum O 2 -nude
 O 3 selfe f. O || micle O || strenglicor bis myccele f. O || hy O 4 þa ða hy
 zesawon f. C || -hyde O 5 afeollon] zefeallan O || hy forðfremedun O ||
 ðunzon O || wonunze hyra O 6 hyra O || -nesse O 7 stapelfæstlicor O ||
 hy O || bið O || on O 8 ænlipigre O || bið O 9 on O || heard- O C 10 wearde
 C || hyra O 11-12 cwist(74a) 5. O || ic (c auf rad. s?) C 12-13 -cneow[] ilcan
 O || segne O || -pr[] þam O 14 noht O || tweost[] for- O 15 cænst O || on O ||
 il- O || -dedon O 16 twezen O || weras on ðam dælum f. C || Nursie þ[]
 mægðe on O 17 on O || oð[] ten Euticius O 18 zenemned f. O || zestrang- O
 19 on O || on O || azyrn- O 20 monigra O || sawle O 21 to drihtne f. O ||
 heold] helde C || on bilew- O || on O 22 haligum J zodecundum zebedum O ||
 wito[] lice O || -feor O || hyra O 23 hyra O 24 of] on O || him O || ilcan
 O 25 hyra be[] J O || hi] he O 26 monigu zear O || -stre C 27 on O || zeorn-
 nesse O || -taðes O

- wunian þone arwyrdan wer Florentium in þam zebedhuse, þe he ær in eardode, þy læs hit æmtig stode. in þam þa Florentius ana eardode, sume dæge he astrehte hine sylfne in zebed J bæd fram þam ælmihtigan drihtne, þæt he wære zemedemod him forgyfan J
- 5 sellan hwylcehugu frofre þær to eardianne. J sona swa he þæt zebed zefylde, he eode ut of þam zebedhuse J zemette ænne beran standan beforan þam durum. he ofdune onhyld his heafod to þære eorðan J nawiht eowode his reðnesse on his zebærum, þæt hit openlice wæs ongyten, þæt he pyder com to þegnunge þæs 3odes weres. þæt þa
- 10 se drihtnes wer sona oncneow, forþon þær to lafe wunedon feower scep oððe .V. æt his cytan, J þa nyste he, hwa hi heolde. he þa bebed þam ylcan beran J cwæð: 'gan̄ J drif þa scep in heora læse J cum eft to middes dægēs (82a) ham.' þa witodlice ongan þis unablinnendlice beon gedon, þæt is þonne seo heordelice *gyming*, seo ðe
- 15 to þam beran wæs gepungen. J hyt þa þæt wilde deor swa fæstende fedde J heold þa scep, þe hit ær zewunode etan. J þonne se drihtnes wer to nones wolde fæstan, þonne bebed he þam beran, þæt he ham hwurfe mid þam scepum to þære nontide, J þonne he fæstan nolde, þæt he þonne come to middes dægēs. J swa ða in eallum þam wisum
- 20 se bere hyrde þam bebode þæs 3odes weres, þæt he no to middes dægēs ham com, þonne him wæs beboden, þæt he to nones sceolde, ne he hit no ne ylde æt non, þonne he to middes dægēs sceolde ham cuman, J þa þa þis wæs lange swa gedon, þa ongan in þære ylcan stowe se hlisa swa mycclæs mægnes fear J wide beon zemær-
- 25 sad. ac forþon þe se ealda feond þonne zetihð to wite J to yfle þa forhwyrfdan mæn þurh andan J æfæste, þonne þe he sceawap þa zodan fremian J weaxan to 3odes wuldre, þa ongunnon feower of þam þegnum þæs arwyrdan Euticius swiðlice æfæstigan, þæt heora hlaford nænig wunder ne worhte, J þes, se þe ana wæs forlæten, fore swa
- 30 mycclum wundre wearð widmære. J þa sætiende hi ofslogon þone

1 arwurðan O || on O 2 on O 2-3 þy *bis* eardode f. O || on O || from O 4 -demad O 5 syllan O || hwil- O || frofr[] þær O || þær] þara C || -dienne O || zebed] bed (e *aus* æ) O 6 of ða[] zebed- O 7 onhyld[] ahyld[] O || ðare O 8 nowiht ywde O 9 þætte he O || -nunza O 10 sona f. C || laue zewunude O 11 oððe[] æt O || J f. O || he: (o *rad.*?) C || hy O 12 il- O || ðas scep on hyra O 13 midd[] dægēs O || unablinnedlic O 14 gedon(74b)[] e. seo O || seo] se C || -licu O 15 wæs f. O || gepungen] beþancenu C || hit O 16 scep O || hit] him O || him[]r zewunude O 18 ðare[] tide O 19 mid- dægēs[] on eallum O || þam f. O 20 bera O 22 ne *bis* sceolde f. C 23 swa] þus O || -gan[] þare O 24 micles mægnes O || zemær[sad] amæred O 25 þonne] þanon O || zetyhð O || wite J to yfle] wite: ða yfel O 26 (J) þa forhwyrfe- dan men O || æfste O || þonne] þanon O || þe] ðe ðe O 27 fromian O || on- zunn O || feowere O || of] on O 28 arwur- O || æftigan O || hyra O 29 wundor O || þes] þæs O || fore f. C 30 micl- O || sætiende] hatiende (h *auf* ras.) C || hy O

ylcan beran. I þa þa he ham ne com in ða tid, þe him beboden
 wæs, se 3odes wer Florentius þa wende his hamcymes I his abad
 oþ æfentid, I þa ongan he beon sarig, forþon þe se bera ham ne
 com, þone he gewunode for bilwitnessse broðor cigan. he þa sona oðre
 dæge ferde ut geond þæt land samod secende þone beran I þa sceap, 5
 I þa funde he þone beran ofslægene I geornlice ongan acsian I eac
 hraðe zeacsode, fram hwan he ofslagen wæs, I sealde hine sylfne in
 wop I in cwiðnesse I ma weop þara broðra nið, þonne þæs beran
 deað. þone þa se arwyrða wer Euticius (82b) to him zelaðode I hine
 ongan frefrian; ac se ylca drihtnes wer Florentius beforan þam oprum 10
 mid þære unepnysse swa myccles sares onæled biddende cwæð: 'ic
 gehyhte on þone ælmihtigan 3od, þæt hi in þysum life beforan eallra
 manna eazum heora niðes sume wrace onfon, forþon þe hy minne
 beran ofslogon unscyldigne, se þe heom nane dere ne dyde.' I sona
 seo 3odcunde wracu wæs fylgende his muðes stefne, witodlice þa 15
 . IIII . munecas, þe þone ylcan beran ofslogon, sona wurden þurh-
 slægene mid þære adle þæs mycclan lices, swa þæt afuliendum lic-
 haman hi mid ealle forwurdon. þa dæde se 3odes wer Florentius
 swyðlice forhtode I him ondred, forþon þe he þa broðra swa swiðe
 wyrge, I þa forþon weop þa hwile þe he lifde, forþon þe he swa 20
 hraþe gehyred wæs in ðære bene, I sæde, þæt he heora deaðes myrð-
 ra wære. we gelyfað, þæt se ælmihtiga 3od þæt forþon dyde, þy
 læs se halga wer swa wundorlicere bilwitnessse zeþristlahte ofer þæt
 ænigne man wyrzan, þeh þe he mid hwylcum sare gegremed I
 abolgen wære.' Petrus cwæð: 'cwyst þu la, gelyfað we gewislice þæt 25
 beon hefige synne I mycele, gif we hwylcum men wyrzað mid ytre
 onstyrede?' 3regorius cwæð: 'to hwan acsast þu me be þyssere
 synne, hwæðer heo hefig sy? gemyne, hwæt sanctus Paulus cwæð:
 'wyrigewidole men ne magon hi sittan on 3odes rice.' gehyge nu, hu

1 il- O || on O || in ða (auf ras.) C || ða ylcan tid O || bebad C 2 wæs f.
 C || þa wende | wæs wenende O || wende (n auf ras.?) C || bad O 3 (ne) (12. jhd.)
 O 4 -nude O || for| fram O || bylew- O || cigan| cigan I nemnan O 5 zeont O 6 he
 f. O || ofslægene O 7 hwa C || -slegen O || on O 8 on O 9 I hine f. O
 10 oprum| broprum C 11 þære uneadnesse O || micles O 12 þætte he (e zu
 y, 12. jhd.) on ðissum O || ealra O 13 hyra O || hy| he C 13—14 minne
 (75a) beran O || him O || dare O || ne f. O || zedyde O || I sona f. O 15 wrace
 O || fylg- O 16 feower O || il- O || -slegene O 17 þare O || adle f. C ||
 myclan O || þætte O || -iende O 18 hy O || dæde f. C 18—19 -tiu| swið- O ||
 -tade O || broðor O 20 lifde| leofede O 21 raðe O || on ðære O || hyra O
 21—22 myrðr| wære O || þy| þe O 23 hali| wer O || -lice C || bylew- O
 24 ænig mon O || þeah O || hwylce O 25 abolgen| gehylged O || w| Petrus
 O || cwyst þu la f. O 26 synna O || micle O || hwylcum| hwylce O 27 hwon
 acsas O || me be f. O || þysse O 28 hef| gemyne O || sancte O 29 wy-
 riwidule O || magon hi sittan| gesittað hig næfre O || gehige nu la hu O

- mycel seo syn sy, seo þone man asyndrað fram ȝodes rice.' Petrus cwæð: 'ac hu byð þæt ȝif hit ȝelimpeþ, þæt se man þæt wyrȝnesse word ne ȝecwið to his þam nehstan for hete ȝ niþe, ac hit sceoteð forð þurh his tunȝan ȝymeleanesse?' Ȝregorius him ȝswarode: 'ȝehyr þis, Petrus: nu mid þam pearlwisan deman þæt unnytte word byð ȝetæled, þeah þe hit butan (83a) niðe ȝecweden sy, ȝ swa myccle ma þæt scyldige word byð ȝewitnod, ȝif hit mid feondscipe byþ ȝesprečen? ac ȝepenc forþon: nu þæt word byð wites wyrðe, þe butan niðe byþ, hu swiðe forðmedlic þæt byþ, þe ne byð butan hete ȝ
- 10 niðe ȝesprečen.' Petrus cwæð: 'ic hit ȝepence ȝ wel ȝelyfe.' Ȝregorius þa ȝyt spræc: 'se ylca ȝodes wer dyde þa ȝyt oðer wundor, þæt ne sceall beon forswigod. soðlice þa þa his se myccle hlȝsa weox ȝ mærsode feor ȝ wide, sum deacon wæs feor þanon hamfæst, se ȝewilnode feran to him, þæt he hine sylfne his ȝebedum befæste.
- 15 ȝ þa þa he com to ðæs halȝan mannes cytan, he ȝemette ealle þa stowe fulle unarimedra nædrena in þam inȝange þære cytan, ȝ mid þȝ þe se diacon swyðe aforhtode ȝ cleopode þus ȝ cwæð: 'ȝebide þe la, drihtnes þeowa, ȝebide!' ȝ hit wæs þa wundorlic smyltnes þære lyfte, ȝ he þa Florentius ut eode ȝ ahof his eazan up to heofonum
- 20 ȝ his folme aðenede ȝ wilnode, þæt drihten him pone wol fram afȝr-sode. þa semninga for ðæs halȝan weres stefne ahleoðrede se heofon, ȝ seo þunorad ofsloh ealle þa nædran, þe þa stowe abȝszodon. ȝ þa þa se drihtnes wer ȝeseah þa nædran ofslagene, he cwæð: 'drihten, ȝeseoh, þæt þu acwealdeð þas nædran, ac hwa ahfeþ hi heonon?'
- 25 ȝ sona swa þæt ȝecweden wæs, þær comon swa manige fugelas, swa þara ofslagenra nædrena wæron. ȝ hi þa onweg abæron æȝhwylce ȝ swiðe feor awurpon ȝ ȝedydon full clæne þara nædrena þa eardunȝstowe

1 micelu O || seo ð[]man O || -dreð from O 2 bið O || mon O 3 ne ȝecwið[] no ne cwið O || neh[]for O 4 forð for his felawȝrðnysse ȝ his tunȝan O 4—5 ȝehyr[]Petrus O || nu f. O 6 bið ȝetel[]þeah O || ȝ eac O || micle O 7 bið O || ȝewitnod[] ȝehȝred O || byþ ȝesp.] ȝesprečen bið O 8 forðam O || bið witewȝrðe O 9 niðe ȝecweden bið O || bið O || ne byð butan[] mid O 10 ȝesprečen[] ȝeswenced O || -sprečen (n auf rad. d?) O 11 il- O || ȝit O || -der O 12 ne sceal no beon O || micla O || hlisa O 13 dia- O || þanon[] ðonon O || hamfæst[] hæfest O 14 to him to ðon þæt O || he f. O || sylfne mid his C || sylfne f. O 15 to ðæs halȝan mannes[] on þam ymb(75b)[]ære O 15—16 he ȝ. e. þ. s. f.] mit ty se diacon ȝeseah ða O || -medra nædrena[] -medlicu[]ænigo næddrena O 16—17 in bis cwæð[] ðe on symbel ða stowe abȝseȝodon ða wearð[]e mid unmetlicre fȝrhto ȝȝrypen ȝ clypode ȝ ðus cwæð O 18 ðeow O || -derlico O || -nys on ðære O 19 ut eode[] eode ut O 20 his folme aðenede[] að. his folma O || þætte him driht[]ðone fol from afȝrde O 21 sām- O || -rode seo heofon 22 ȝ se ðunorrad O || næddr- O || abȝs.] ær byseȝadon O 23 næddran lic(ȝ)an (ȝ sp. hd.) ofslagene O 24 næddr- O 25 ȝ ða sona þæt word ȝecweden O || mon- O 26 ofsleȝ- O || nædra C || wæron[] wæs O || hiȝ O || aweȝ O 27 ful O

þæs halgan mannes.' Petrus cwæð: 'hwæt cweðað we, hwylces mægnes J hwylcere ȝearnunge þæt wære, þæt symble his muðe wæs swa swiþe neah se ælmihtiga ȝod?' Ȝregorius him Iswarode: 'swyðe þyð la (83b), Petrus, seo clænnes, J fremað seo bilwites þære mæn- niscan heortan mid þæs ælmihtigan ȝodes þære synderlican clænnesse 5 J his þære bilwitan ȝecynde. witodlice þæt ilce, þæt his þeowas ne sprecaþ þa idlan word, þæt is þy þe hi beoð asceadene fram eorð- licum dædum, J bewarniaþ hi, þæt hi hira mod ne besmitað oþþe purh unnyt word tostredan, J þonne forðon hi beȝytað beforan oþrum mannum, þæt hi beoð ȝehyred fram drihtne heora ordfruman J ȝe- 10 þwæriað to þam swiðe eaðelice, swa swa of sumre ȝelicnesse þære clænnesse J bilwitnesses heora ȝeþohtes. þonne we, þe wæron ȝe- mænȝde to þysum folclicum mænȝungum, ȝelomlice we sprecaþ þa unnyttan word J eac full oft þa, þe hefiglice beoþ scyldige, forðon ure muð þam ælmihtigan ȝode byð þonne swa swiþe feor, swa swiðe 15 swa he neah biþ þysum middangearde. witodlice we beoð swyðe feor ofdune ȝelæded, þonne we ȝemenȝde beoð to þysum woroldmannum mid ure ȝelomlican spræce. . . . forþon þe þæt swyþe earfoðlic ðam mæn byþ, þæt seo tunȝe, þe spreceþ ymb þa worulðþing, ne besmite þæt mod, þe heo ȝehrineð, J þonne eac full oft we ȝewuniað, 20 þæt we þam woruldmannum hwæthugu mid sprecað for ȝehlæge, J þa ylcan spræce we nimað lustlice, peah þe heo si us unwyrðelice J unrihtlic to spreccane, J eac, peah þe us na ne lyste to þære ȝe- cyrran, we becumað ȝenydde to ðære for ȝewille þara woruldhada. J swa þonne ȝeweorðeð, þæt we becumað þonne fram þam idlan 25 wordum to þam sceaðfullum J fram þam leohtum wordum to þam hefigran, J ure muð byþ þanne fram þam ælmihtigan ȝode swa myccle

1 mannes] weres O 2 symle O 3 swa f. O || swyðe O 3—4 swyðe la Petrus fremað seo clænnes J seo bylewitnys O || men- O 6 bylew- O || ilce þæt f. O || ne f. C 7 is f. O || hiȝ O || ascad- O 8 hi f. C, hiȝ O || hi hira mod] hi hi samod C || hyra O || ne f. C 9 -nytte O || -stredað O || hi f. O 10 mon- O || hiȝ O || -hyrede from O || hyra O || J hy ȝeðwæriað O 11 to þam] hyra mod O || swyðe eðelice O || swa swa f. O || sumere O || ȝel. þære f. O 12 -nyse O || bylew- O || hyra O || þonne] ac O || ȝemenȝ- O 13 ðiss- O || mænȝ.] monnum O 14 ful O || hefelice O 15 þam æ. 3. b. þ.] bið þonne þ. æ. 3. O || swyðe O || feorr O || swiðe f. O 16 swa f. O || neh O || ðiss- O 16—17 swyðe bis beoð f. C || -dune (76a) ȝelæded O || ðiss- O 17—18 woruldmonn] mid usse O || -licre O 18—19 swiðe earfoðlic b] þam men þæt O || -cað C 19—20 -þing heȝ (über heo: ne corr. 12. jhd.) bes] þæt O || þe] þæt O || þonne f. O || eac (c unvollständig aus 1) C 21 worul]mannum O || mid sprecað] onhyriað O 22 spæce O || þe f. O || sy O || unwyrðelice f. O 23 erstes J f. O || -lice O || specanne O || eac un- wurdlicu J ðeah O || na f. O || lysðe (gloss. ne luste 12. jhd.) O 24 becuma] ȝenydde O || ȝenydde f. C || ðære f. O 25 -weorðe] ðæt O || þonne f. O 26 sceð- O || from O 27 hefeȝran O, hefigrim C || muð] mod O || bið O || ðonne O || micle O

- læs zehyred in ure bene, swa mycle swa he ma besmiten byð mid þy dysilicran spræce. be þon hit is awriten: 'se þe onweg acyrreð his eare, *þæt* he ne zehyre þa 3odes æ, þæs ben byð onscuni-(84a) endlic mid 3ode.' hwylc wundor is *þæt* forðon, þeh þe we biddende
 5 syn late fram drihtne zehyrede, þe drihtnes bebod oððe late oþþe na zehyran wyllað? ac hwilc wundor is *þæt* forþon, þeah þe Florentius in his bene swa hraðe zehyred wære, se þe symble swyþe hrædlice drihten zehyrde in his bebodum?' Petrus cwæð: 'nis naht ma, *þæt* mæge ȝelswarian openlice þam rihte, þe þu recest.' Ȝregorius þa ȝyt
 10 sæde þus cweðende: 'Euticius wæs in 3odes wege zefera þæs forecwedenan Florentius, se wearð swiþur mære æfter his deaðe in þam mægne his wundra. soðlice þa ceasterwara þære burge ȝewunodon, *þæt* hi fela wundra be him sædon, ȝ *þæt* wæs eallra mæst þær ȝetacnod ȝenehhelice, *þæt* se ælmihtiga 3od worhte þurh his ȝeȝyrelan nu ȝit
 15 oð þas ȝewintide Langbeardna. soðlice swa oft swa regnes wæs wana, ȝ seo lange druzung mid mycelre hæte bærnde þa eorðan, þanne ȝesamnodon þa ceasterwara þære burge hi tosomne ȝ ȝewunodon, *þæt* hi in drihtnes ȝesihþe offredon mid heora benum ȝ ferdon mid þære tunecan þæs halȝan weres him ȝebiddende ȝeond heora
 20 æcras, ȝ þonne sona heom wæs seald se regn, se þe fullice mihte þa eorðan wel zehyrta. of þære wisan mæg beon wel onȝyten, hwilc mægn his sawl hæfde in hire, ȝ in hwylcere ȝeearnunge se wæs innan, þæs þe æteowde his ȝeȝyrla utan ȝ acyrde fram þam burhleodum *þæt* yre ures scyppendes.

XVI.

- 25 Eac hit ȝelamp nu niwan in Suðlangbeardum, *þæt* sum swiðe arwyrþe wer, þam wæs nama Martinus, se lædde ancercif in Marsico þam munte ȝ þær wæs manig ȝær ana belocen in þam nearwestan

1 mycle swa *f. O* || he| we *O* || beoð *O* 2 dislicum ȝespæce *O* 3 3od[] þæs *O* || bið *O* || onscunodlic *O* 4 forðon *f. O* || ðeah *O* || þe *f. O* 4—5 we ðe biddende synd syn late zehyred fram urum drihtne *O* || þe drihtnes| we ð[] his *O* || -bodu lata oððe no *O* 6 wil- *O* || hwylc *O* || forþon *f. O* 6—7 Fl. in his bene (*auf ras.*) *C* || raðe *O* || symle swiðe *O* 8 noht *O* 9—10 þa ȝyt sæde| him ȝswarode *O* || Euticius he wæs *O* 11 swiðe *O* 12 mægene *O* || -ware *O* || wunodon *O* 13 hiȝ *O* || eallra mæst| eal mæst *O* 14 ȝeȝyrla *O* || nu ȝit *f. C* 15 -tid Long- *O* 15—16 wæs wana| wona wæs *O* || longe druwunȝ *O* || mic- *O* || hæto bærndon *O* 17 þonne ȝesom- *O* || -ware *O* || þære burge *f. O* || ȝe- won- *O* 18 hiȝ on *O* || -syhðe offredon *O* || hyra *O* 19 þ. h. w. *f. C* || him| hi *C* 19—20 tunecan(76b)| ȝan weres ȝeond hyra æceras him ȝebiddende ȝ *O* || ðonne| na him *O* 21 wel *f. O* || zehyrta| ȝeþænan *O* || onȝit- *O* 22 hwylc mægn *O* || sawul *O* || in hire *f. O* || in *f. O* 23 þæs þe æteowde his| ðonne se *O* || ȝeȝerela *O* || ȝ *f. O* || from *O* 25 Suðlong- *O* || swyðe *O* 26 þam wæs nama| se wæs haten *O* 27 manegz ȝær *O*

scræfe, þone cuðon manega ura zefereana J eac full oft wæron Jwearde
 (84b) his þeawum J dædum. in þam ic eac sylfa fela þinga onzæt
 fram minum forezenzan þære eadigan zemynde papan Pelagio, J eac
 swa me sædon oþre æfæste weras. þis wæs his æreste wundor, þæt
 sona swa he hine sylfne brohte in þæt þyrl þæs forewedenan mutes, 5
 þær forð rædde wætres dropa of ðam ylcan stane, in þam wæs þæt
 holz þæs nearwan scræfes. þæt wæter zenihsumode Martino þam
 3odes þeowe to dæghwamlicum bryce, J napær ne hit næs læsse ne
 mare, þonne hit pearf wæs. in ðære wisan se ælmihtiga 3od zecyðde,
 hu swiðe he dyde zymnesse his þeowes, þam þe he zegearwode drync 10
 in þam westene of heardum stane. ac se ealda feond manna cynnes
 æfæstzende his 3odra weorca onzan syrwian, hu he sceolde þisne mid
 his scinceræfte of þam scræfe adrifan. ða soðlice becreap þær inn to
 þam halzan men sum swyðe unhyre næddre J onzan mid zedonum
 brozan þone 3odes þeowan ut adrifan of ðære eardunze. seo nædre 15
 onzan slincan in þæt scræf J com þider ana, J þær heo hi astrehte
 beforan þam halzan were, þe hine þær zebæd ana, J heo ðær zereste
 mid him restendum. J se halga wer callinga unforht apenede his
 fot J his hand to þære næddran muðe J þus cwæð: 'zif þu hwylce
 leafe habbe me to sleanne J to wundianne ne wyrne ic þe þæs.' 20
 J hit þa þus seo nædre J se halga wer singallice heoldon þreora
 zæra fyrst betweoh heom. þa sume dæge se ealda feond azrimetede
 J hine zebealh oferswiped mid swa mycelre strenzðe þæs halzan
 weres, J heo þa seo nædre sænde hi selfe in forspildnesse zeond þa
 widzellan sidan þæs mutes J forbærnde ealle þa (85a) treowa ðære 25
 stowe mid þy ligge, þe of hire eode. J þa on ðære wisan, þe heo
 forbærnde ealle þa sidan þæs mutes, wæs ongyten, þæt heo wæs
 zenýded fram þam ælmihtigan drihtne, þæt heo scolde cyððan, hwylcere
 zearnunze se wæs, þe hi oferswiðde J awez adraf. zehyze nu,

1 monize O || ful O 2 ic f. C || sylfa f. C || þinga ic onzæt C 2—3
 onzeat J onneow for minum forezenzum O 3 Pelagio C (so Hs.), Pelagian O
 4 sæzdon O || æfæste O || -der O 6 wæteres O 8 to in O || brice O || na: þær
 (h rad.) C, noðær O 9 hit him O || zecyðde O 10 swyðe O || -nyse O || þe f. O
 11 westenne O || (h) heardum (12. jhd.) O || mon- O 12 æf. æfest zeond O || syr-
 wan O || þisne hine O 13 -cræftum O || becreap þær þær zecreap O || in O
 14 men were O || unheru nædre O || zedonum zedynes O 15 þeow ut drifan O
 16 -gon O || slincan snincan O || heo f. O || hig O 17 þam ðone O || wer
 O || hine him O || zeb. ana ana zeb. O 18 resðendum O || unforht C
 19 nædr- O || hwylce f. O 20 hæbbe O || sleanne slittan O 21 hit heo O ||
 þus f. O || nædre (77a) J O || -lice ðus heoldon O 22 zæra O || b him O || azry-
 metode O 23 -swyðed O || strenze O 24 sende O || hig sylfe on O || -nyse
 O 25 -zillan O || sidan þæs f. C || eal O || treow O 26 lige O 26—27 þe
 heo bis mutes f. O || onzit- O 28 from O || sceolde zecyðan O 29 hig O ||
 onwez O

- Petrus, ic þe bidde, in hwylcere modes heannesse þes drihtnes wer
 gestode, se læg I reste þreora gæra fyrst sorhleas mid þære nædran.
 Petrus cwæð: 'ic forhtige for þissere gehyrnesse.' *Gregorius* him I-
 swarode: 'þes ylca þæs arwyrðan lifes wer gepohte I zeteohode on þære
 5 frumtide his inbetynednesse, þæt he ofer þæt nan wif ne gesawe,
 nalles þæt he oferhogode þone wifhad, ac forpon þe he him ondred,
 þæt he sceolde geyrnan on ða uncyste deofles costunze, gif he sceawode
 hire onsyne. þa zeacsode þæt sum wif I stah þa bealdlice upp
 on þone munt I forð eode scamleaslice to þæs halgan mannes scræfe.
 10 I he þa forð lociende wel feor zeseah on ðæs wifes hrægl, þe pyder
 gangende wæs. sona he hine sylfne astrehte in his zebed I asette
 his hleor on ða eorðan I þær læg forð astreht, oþ þæt þæt scam-
 lease wif zeswænced awez zewat fram þam ehpyrle his cytan. I heo
 þa þy ylcan dæge, sona swa heo of þam munte ofdune astah, hire
 15 lif zeendode, þæt hit wæs efne zewislice ongyten of ðam dome hire
 deaðes, þæt þam ælmihtigan 3ode swiðe mislicode, þæt heo sceolde
 zeunrotsian his þeowan mid hire scamleasre bæld. eac swylce hit
 zelamp on oðre tid, þæt manize men efeston mid æfæstlicre estful-
 nesse to þysum halgan were, I seo stiz wæs swiðe neara on ðære
 20 widgellan sidan þæs munes, seo zelædde þa onnettendan men to ðæs
 arwyrðan weres cytan. þa zelamp hit, (85b) þæt an lytel cniht eode
 upp unwærlice on ðære nearwan stize zemanz oðrum mannun, I þa
 he feoll of ðam ylcan munte, oð þæt he zehreas in ða dene, seo wæs
 under þam munte swa feor ofdune, swa man zeseon mihte feorst.
 25 witodlice in ðære stowe se munt wæs swa mycelre heanesse, þæt þa
 mycclan treowa, þe on þære dene wæron, puhton þam mannun, þe
 hi of þam munte zesawon, swylce lytle scealddpyfelas. þa wurdon hi
 swiðe gedrefede ealle, þe pyder upp comon to þam halgan were, I
 mid micclum ymbhogan seofedon, hwær se lichama þæs aslidenan

1 la Petrus O || in f. C || hwylces C || mode O || heanysse O || þæs O
 2 se ðe læg O || zeara O || sorhleas f. O || þære] þa O 3 ðisse O || -nyse O
 4 il- O || ðæs (æ aus e) O || arwur- O || zedocht[] O || zeteohode O 5 frum-
 (f aus w) C 6 nalæs ðy he for(ho)zode O || -ðo[] þe O 8 hire] hira O ||
 astah O || bald- O || up O 9 sceomleas- O || mon- O 10 zeseah] beseah
 O || ðæs wifes h.] þæt wifhrægl O || þe] þæs O 11 -endum O || wæs] wifes
 O || hine] him O || zebedum O 12 ða f. O || scoml- O 13 zeswencedu onwez
 O || from O || ehpyrle] fenestre O 14 il- O 14—15 dæge þæt wif zeendode
 hire lif sona swa heo of ðam munte astah þæt O || wæs] wære O 17 ðeow
 O || byldo O 18 on] in O || þætte mon- O || efesdon O || æfestl- O 19 ðissum
 O || sti O || nearo O 20 widzil- O || onettyndan O 21 arwur- O 22 upp
 f. O || -lice(77b)[]re nearwan O || zemonz O || mon- O 23 he f. O || zefeol on
 ða[][]n munte O 24 mon O || fyrrest O 25 heahnysse O 26 on] in O || wæ-
 ron] stodon O 27 hiz O 28 swiðe O || zedrefd[]ealle O || þe] ða þe O ||
 ðider O || upp f. O 29 mycle O || seofedon O

cnihtes mihte beon funden. næs nænig man, þe aht elles gelyfde,
 buton he acweald wære, ne nænig man næs, þe þæs wende, þæt se
 lichama moste ætsomne gewunian, oþ þæt he eorðan gesohte, ac þæt
 he sceolde beon eall tosliten for þam clifstanum, þe þær gehwær ut
 sceorodon of þam munte. I þa swa þeh wæs se cniht gesoht in 5
 þære dene I eac wæs funden nalles þæt an cwic, ac eac swylce
 æghwæs he wæs ansund. þa openlice wæs gecyþed eallum þam
 mannum, þæt se cniht ne mihte beon gedereð, forþon þe hine bær
 I scylde in his fylle þæt gebed þæs arwyrðan weres Martines. soð-
 lice æt þam scræfe þæs halgan mannes hlifode ofer mycel stancif I 10
 swa hlifende, swylce hit feallan wolde ofer sancte Martines cytan, I
 daga gehwylce, swylce hit beotode swa hreosende to his forwyrde.
 þa com to þysum stancife Mæscator mid mycelre ceorla mænigu
 Armentaries swuster sunu þæs foremæran weres, I he þa bæd, þæt
 se 3odes þeowa wære gecædmodod, þæt he of ðam scræfe ut eode, 15
 þæt he mihte of ðam munte alucan þæt hreosende clif, I þonne se
 3odes þeow ofer þæt eardode sorhleas in his gebedhuse. I þa se
 3odes wer nænigra þinga him hyran (86a) nolde to þon þe he hine
 bæd, þæt he dyde, ac he hine sylfne ahydde in deogolran stowe þæs
 scræfes. I ne puhte nanum men þæs twoe, þæt gif þæt stancif 20
 feolle, þæt hit ne ofsloge þæt scræf I eac Martinum acwealde. þa
 witodlice seo mænigo þara ceorla, þe pider comon, ongunnon trahtian,
 hwæðer hi mihton buton þæs halgan weres frecenesse þæt unmæte
 stancif onweg aleoðian, þe him oferhlifode. eala, Petrus, þæt þæt
 wæs swiðe wundorlic wise, þæt hit zelamp semninga, þæt ealle þa 25
 men gesawon, þæt seo mycelnes þæs stancifes, þe hi aweȝ don wol-
 don, færinga wearð upp aweȝed fram þam mannum, þe hit ymb
 wunnon, I swa ahleop, þæt hit na gehran þæs scræfes hrofe, þe Mar-
 tinus on wæs, ac feoll swiðe feorr, efne swylce hit fleonde wære

1 mon O || aht f. O 2 nænig] ænig O || mon wæs ðæs wende O 3 -homa
 O || ætsomne] samod O 4 eal O || for] from O 5 scoredon O || ðeah O || ge-
 soht] soht O 6 funden gloss. cwyc (12. jhd.) O || nales O || cwic f. O 7 he
 wæs f. O || onsund O 8 mon- O || gedereð] forð gedereð O || þe f. O 9 ar-
 wur- O || -tinus O 10 æt] eac C || mon- O 12 swa hr. to h. f.] to h. f. swa hr. O
 13 ða sume ðæge com O || ðissum O || Masc- O 13-14 mænigo se wæs Ar-
 metaries sweostor sunu O || Armtaries C 15 þeow O 16 clif] (stancif) (12. jhd.)
 O 17 sorgleas O || bedhuse O 18 nænige O || nolde] wolde O 19 sylfne f.
 O || in] on O || þæs f. O 20 scræfes f. O || stancif] clif O 21 ofsloge] toslige
 O || J] samod I O || -tinus O 22 ðæra O || com C || treh- O 23 hiȝ (78a)
 mihton O || halgan] 3odes O || frecnysse O 23-24 unmæte cl] aliðian
 O || him] hine O 25 swyðe wu]licu wise O 26 mic- O || þe hi aweȝ don wol-
 don f. O 27 up O || aweȝen C || from O || mon- O || hit] him O 28 na] no
 ne O || gehra] ðæs O 29 on] inne O || gefeol O || feor O

- þæs 3odes weres deringe. þæt swa gedon mid þære ængeliccan þeg-
 nunge for hæse þæs ælmihtigan 3odes ongyteð ælc ðara, þe zeleaf-
 fullice zelyfað, þæt ealle ping sin zestihtode mid þære 3odcundan
 foresceawunze. eac þes halga wer, þa þa he ærest com on þone ylcan
 5 munt I næs þa zyt eardiende on þam belocenān scræfe, he zeband
 him sylfum þone fot mid iserne racenteage, I ða racenteage he
 zefæstnode on oðre healfe ðæs stanes, to ðon þæt him nære na alyfed
 ofer þæt furður to zanne, þonne swa swa þære racenteage længe aþened
 wæs. I þa þa þæt se arwyrða wer Benedictus zeacsode, þæs zemynd
 10 we dydon on pissere uferan bec, se him bebead þurh his azenne þegn
 I þus cwæð: 'zif þu sy 3odes þeowa, ne binde þe seo isene race-
 teah, ac þe nime Cristes racenteah.' sona swa swa Martinus zehyrde
 Benedictus word, he tobræc hraðe þone fotcops, I swa þeh æfter þan
 he ne stop mid þy unbundenum fet ofer þa stowe, þe he ær wenede,
 15 þa þa he zebunden wæs, ac hine sylfne beode swa him (86b) þearf
 wæs butan racenteage in swa mycclum landsticce ungebunden, swa
 he ær zebunden on wunode. I mid þy he onzan eac swylce habban
 zeongran, æfter þon þe he hine sylfne in þam scræfe beleac, I þa
 his zeongran eardodon on sundran fram þæs halgan mannes scræfe I
 20 þær zewunodon, þæt hi heom wæter hlodon of anum pytte to bryce
 heora lifes. ac zelomlice wæs tobrocen se rap, in þam hangode se
 stoppa, þe man þæt wæter mid hlod. forþon hit wæs þus gedon,
 þæt þa zingran þæs halgan weres abædon þa racenteage, þe se driht-
 nes wer aspeon of his fet, I hi zefæstnodon to þam rape I zebundon
 25 to ðam wæterstoppan. witodlice hit zelamp, þæt syþþan of ðære tide
 se ilca rap wæs ælce dæge bedyped in þam wætre I swa þeh nane
 zemete næs he tobrocen, forðon þe se rap zehran þære racenteage
 þæs 3odes weres, þe he hæfde on him swa mycclre strengðe to

1 derunge O || þæt wæs swa O || zedonum C || eng- O 2 onzite nu ælc
 O 3 zelyfeð O || eal O || synd O 4 foresceawu || eac O || halga ylca O ||
 ylcan f. O 5 næs þa zyt | no ða zyt wæs O || on | in O 6 mid | I mid C ||
 iserne O || I ða racenteage f. C 7 nær || no O 8 furðor O || swa swa f. O ||
 leng O 9 arwur- O || zeac || ðæs O || zemyn O 10 ðisse O || bebead | on-
 bead to O || þegen O 11 þeow ne biðe O || binde (d aus ð rad) C || irene
 racenteag O 12 -tes (s aus r) C || swa swa | swa O 13 -cosp O || ðeah
 O || þan | ðam O 14 mid || unbundenan O || þe he | þe he hine C || wenede |
 zewunode O 15 þa þa | þenden O 16 mycclum lond- O || unbunde || swa O
 17 wunode O || mid þy | mittiz O || he onzan eac swylce | eac sw. h. o. O ||
 18 þon þe | ðem O || in | on O 19 -dedon O || -dron from ðam O || monnis O
 20 -nudan O || hiz him O || brice O 21 hyra O 21—22 -zode (8b) || þa þe
 mon O || forðon þa hit O 22—23 zedon || þa zeongran O || -teage || se O
 24 hiz O 26 ælce | æzhwylce O || wætere O || ðeah O 27 he f. O || for-
 ðam O || geh. þ. rac. | ðære rac. geh. O 28 þe | þy O || micle O || strengze O

adreoganne þa byrde.' Petrus cwæð: 'soðlice þas dæda me liciap, forþon hi wæron wundorlice J eac swiþe niwan gewordene.'

XVII.

Gregorius him Jswarode: 'hit zelamp nu in urum tidum, þæt sum subdiacon wæs Buxentine þære cyrican, þam wæs nama Quadra-
gesimus, se gewunode, þæt he læswode þam eowde his sceapa in 5
Aurelia þam lande. be þæs dædum of swiðe soðsazes weres ge-
sægne me wæs cuþ swiðe wundorlic wise, J seo wæs swiðe deogollice
gedon. soðlice in ðam dazum, þe se subdeacon dyde his sceapa
gyminge in Aurelia þam lande, wæs sum swiðe arwyrðes lifes wer
in ðam munte, þe is gehaten Argentarius. se wer underfeng munuc- 10
had J þone mid fægum þeawum gefylde. witodlice þes hæfde him
to gewunan, þæt he ælce zære wolde faran of Argentario þam munte
to sancte Petres cyrican þæs (87a) eadigan aldormonnes ðara apostola.
J þonne symble gebeah he to þance rihtre cumliðnesse to Quadra-
gesimo þam subdiacone, swa swa he sylfa me sæde. þa sume dæge 15
hit zelamp, þæt he com to þæs subdeacones huse, þæt næs naht feor
fram þære cyrican, J þa wearð þær forðfered sumes earmes wifes
ceorl, þone hi ne mihton byrgan, forþon þe him se æfen on sæt, ac
hine þwogon J mid hrægle gezyredon J mid scytan bewundon, swa
hit þeaw wæs. J þa sæt þæt earne wif weres bedæled ofer þam 20
lichaman hire forðferdan ceorles, seo ateah ealle þa niht in mycclum
wopum. J he þa se 3odes man efensargode hire sare mid singalum
stefnum his wopa. J þa þa þæt wif swa lange weop J nænige gemete
blinnan ne mihte, þa wæs se 3odes wer onbryrded, þe Quadragesimus
se subdeacon þær gefermode, J þus cwæð to him: 'eala þæt min sawl 25

1 þa þa C || byrde] wæter byr[] O || soðlice f. O 2 forðon ðe hig O ||
wunder- O || swiþe] nu O 4 subdiacon] diacon O || cir- O 5 -nude O ||
eowde] eowum O 6 soðsazes] sazoles C || -sæzene O 7 swyðe wunderlicu O ||
swyðe digollice O 8 gedonu O || dazum] dædum C || subdia- O 9 swyðe
arwur- O 10 haten O 11 fægum þeawum] zeheold J gefylde O 12 zære]
dæge O || fegan O || -taurio O 13 -cir- O || eadigan aldormonnes ðara
f. C 14 symle O || ðonce rihtre O || -nyse O || -sima O 16 zelamp hit
O || (he) (12. Jhd.) O || subdia- O || næs] wæs O || noht O 17 from þære
cir- O 18 hi] heo O || mihte bebyrgan O 18—19 ac hine þw.] ac hi
hine onþwogon O || hrægle gezyredon J mid f. C || swa] swa swa O 20 þ[]aw
O || sæt(79a)þæt earne O || earma C 21 lichom- O || hire for[]dan ceorles
O || micelum O 22 3odes] zoda C || man] wer O || efensargode] efensargende
O 23 J f. O || lanze] swyðe lanze O 24 wer] mon O || inbryrded O || þe f. C
24—25-geffi[]se subdiacon O || zefeor- O || J þus] J he ða þus O || sawl O

- efensargap pises wives sare! ac ic þe bidde, *þæt* þu arise, I wit þonne bezen biddan, *þæt* Ʒod þysum wife zeype.' witodlice þa ferdon hi begen to þære neahcýrican I hi sylfe þær samod astrehton to heora zebede. I þa þa hi lange hwile hi ðær zebædon, se Ʒodes
- 5 þeowa bæd *Quadragesimum* þone subdeacon, *þæt* hi *þæt* zebed zefyldon. soðlice zefyldum þam zebede he zenam on ðam wibedheorðe þæs dustes dæl I eode to þæs forðferdan lichaman I hine sylfne þær on zebed astrehte. I þa he hine lange hwile zebæd, I swa þeh he nolde na mid ðam subdeacone his zebed zefyllan, swa swa he ær dyde,
- 10 ac he sylfa sealde bletsunge I aras sona. I þa forðon þe he bær on his swiðran hand *þæt* zesomnode dust, he zenam aweƷ mid his wynstran hand þone wrigels, mid þy wæs bewrigen (87b) se andwlita þæs forðferdan mannes. I þa þa *þæt* wif zeseah *þæt* swa zedon, heo onƷan swiðlice wiðcweðan I wundrian, hwæt he don wolde. I he
- 15 þa onweƷ adonum þam wrigelse Ʒnad þa on ansyne þæs forðferdan mannes *þæt* dust. I þa þa he lange hwile Ʒnad, swa se deada man onfeng his sawle I aƷanode I his eagan untynde I þa him sylf upp sæt I awundrode, hwæt ymb hine sylfne zedon wære, efne swylce he of hefeƷum slæpe wære aweht. þa þa þis *þæt* wif zeseah, þe
- 20 þær mid swa mycclan heofe zeswænced wæs, heo onƷan for ðon zefean ma weopan I swyðor mid hire stefne hlýdan on þam heofe. þa se drihtnes wer onƷan hire styran mid Ʒemetlicre steore I þus cwæð: 'swiƷa, wif, swiƷa! ac swa hwylc man swa eow acsiƷe, hu þeos wise zedon wære, þonne cweðað ze þis an, *þæt* drihten selfa se
- 25 hælenda Crist his sylfes weorc Ʒeworhte in þære wisan.' I þa þa he þis sæde, he eode ut of þam huse, I þa hraðe he forlet *Quadragesimum* þone subdeacon, swa *þæt* he in ðære stowe næfre ofer *þæt* him æteowde. ac he wæs fleonde þa woruldlícan are I *þæt* þy dyde þe he nolde, *þæt* he æfre ofer *þæt* in þysum life wære zesewen from

1 pises O 2 bidden O || þisum O || zeype] zemiltsiƷe O 3 hiƷ O || ðære O || -cirican O || hiƷ O 4 hyra O || hiƷ longe O || hi] him O 5 þeow O || *Quadragesimum* f. O || subdia- O || hiƷ O 6 zefyledum O || zenam] aras I zenom O || wibedheorðe] wife deorwyrd C 7 eode] dyde C || þæs] ðam O || forðferdan] deadan O || lichom- O 8 þa he hine lange] ða þa him lange O || ðeah O || nolde] (n aus h) C 9 na] no O || subdia- O 10 forðam O 11 swyð- O || handa O || onweƷ O || wenstran O 12 honda O || þone] *þæt* O || Ʒwl. O 13 -feredon mon- O || *þæt* swa zedon] *þæt* *þæt* swa zedon wæs O 15 aweƷ O || on f. O || -feredon O 16 mon- O || *þæt* dust f. O || þa þa] ða O || longe O || mon O 17 onfeng] onfeng eft O || ontynde O || þa f. O || up O 18 asæt O || -rad]]hwæt O 19 þa þa] I ða ða O 20 myclum heafum zeswen- O || zefean] fæƷnunƷe C 21 wepan O || hlidan O || heafe O || þa] I þa O 23 *erstes* swiƷa] swiƷa la O || mon O 24 wise (79b)]]]re þonne O || *þætte* O || sylfa O 25 hæf C || -enda]]t his O 26 sæde]]e eode O || þa f. O || he f. O 27 subdia- O || næfre] no O 28 þy] he O 29 þe] þy O || nolde] wolde O || æfre] næfre O || ðissum O || from f. C

þam mannum, þe hine zesawon þæt wundor wyrcan.' Petrus cwæð: 'ic nat, hu opre men þis ongytað; witodlice ic wene, þæt þæt sy wundorlicre eallum oðrum wundrum, þæt þa deadan eft to life gecyrran, I hira sawle eft of deogolnesse to ðam lichaman beop gecigde.' *Gregorius* him Iswarode: 'gif we lociað to þam zesewenlicum 5 þingum, þe swa zeweorðað, we sceolan nyde þæt zelyfan; gif we þonne sceawiaþ I zehygeað þa ungesewenlican, butan tweon us byþ cuð, þæt þæt is mare wundor, þæt man (88a) mid þy worde þære halgan lare I mid þy fultume haligra gebeda þone synfullan man gecyrre fram his synnum, þonne man þone deadan lichaman eft awæcce. 10 in þysum mæn byð se lichama aweht, þe bið eft sweltende, in ðam mæn byþ seo sawl aweht, seo byþ lifigende in ecnesse. be þære wisan ic þe cyðe nu þa bysene be twam mannum, ac zepænc, in hwæprum þara þu wene, þæt wære maran mægnes wundor geworden. witodlice we witon, þæt drihten awehte Lazares lichaman of deaðe, 15 þone we zelyfað him wel zetreowne, I eac he awehte Paulum þone apostol on his mode I hine gecyrde fram his synnum. þa witodlice æfter þæs lichaman æriste be Lazares wundrum I mægnum wæs ætswiged, I soðlice æfter þære sawle æriste ne mæg ure tydernes ymbfon I ongytan, hu mænigfealde wisan wæron zesæde in þære hal- 20 gan spræce godcundra boca be sancte Paules mægnum I wundrum. þæt is þonne, þæt his þa wælgrimmestan zepohtas wæron gebigde to þam hnescan innoðum þære mildan arfæstnesse, I þæt he gewilnode, þæt he swulte for ðam broðrum, in þara deaðe he wæs ær zefeonde, I eac, þæt he wæs zefylled mid þy wisdomes ælces gewrites I þa 25 gedemde, þæt he sylfa naht ne cuðe ne nyste buton þone hælendan Crist I þysne hangierendne I þrowierendne for ealles mancynnes hæle. þæt is eac zesæd, þæt he for Cristes lufan lustlice zepafode, þæt he wære mid gyrðum beswungen, I he wæs eac mid sweordum ehted, I þæt he eac wære heah I upp ahafen mid are ðæs apostolican hades, 30

1 mon- O 2 hu opre] hwaðer O || menn O 3 eallum] manigum O 4 hyra sawla O || digol- O || gecigde] gecyrde C 5 zesew- (w aus f?) C 6 -lon O || zif O 7 bið O 8 mon O || ðare O 9 haligan O || mann O || cyrran O 10 from O || mon O || -dan] lichaman O || awecce O 11 on þissum menn bið O 11—12 þe bis aweht f. O || bið lifigende on O || bi ðare O 13 bysene O || mon- O || zepenc on O 14 hwaðerum O || wene aus wære C, wena O || -dur O 15 awehte] awende O || -arus O 16 we f. O || -trywne O || (he) (12. jhd.) O 17 gecyrde] acyrde O || from O 18 -arus O 19 ðare O || tyder- nesse O, terdernes C 20—21 zesæd on ðam haligan zespræce O || sçe (c auf ras.) C 22 wæror C 23 hnescestan O || ðare O || -nesse (80a) I O 24 swulte] zeswulte O || on ðara] he O 26 naht ne cuðe] noht cuðe O 27 hanð-] ho- zierendne C || ðrowiend] for O || monncynnes O || hælo O 28 zesæd] asægd O || þætte O 29 swungen O || wæs f. C 30 eac wære] w. e. O || up O

- ac swa þeḥ his sylfes wyllan he wæs lytel in ðam midle Cristes
 þegna; J he wæs zelæded to þæs þriddan heofones deogolnessum, J
 þonne (88b) hraðe he biȝde his modes eage þurh ymbhiȝd J ead-
 modnesse to ȝerihanne J to ȝesettanne pone ȝemanan ȝesinsceppendra
 5 manna, J he þa þus cwæð: 'aȝylde se wer þam wife hire ȝedafenu,
 J eac ȝelice þæt wif þam were.' eac hit is be him ȝesæd, þæt he
 wære ȝeþeoded in ȝastlicre sceawunȝe to engla þreatum, J swa þeah
 he na forhoȝode, þæt he ȝeþohte J stihode lichamlicra manna dæda.
 J eac hit ȝesæd is, þæt he ȝefæȝnode on his untrumnesse J him syl-
 10 fum þæt licode, þæt he teonan þrowode, J he þæt cwæð, þæt him
 wære Crist þæt, þæt he lifde, J ȝestreon, þæt he swulte. J eac hit
 awriten is þæt ilce, þæt he lifde in lichaman, hit wære efen þan þe
 he eallinga butan þam lichaman eall wære. ȝeseoh nu forðon,
 Petrus, J ȝeþenc, hu se lifde, þe ȝehwearf fram þære helle his modes
 15 to þære arfæstnesse lifes. forðon þæt is læsse wundor, þæt man
 hwyrcne man in lichaman of deaðe awæcce, buton hit ȝelimpe, þæt
 se man þurh þæs lichaman ȝecwicunȝe sy ȝelæded to þæs modes
 life, þæt pis þonne sy ȝedon þurh þæt wundor utan, þæt he sy ȝe-
 liffæsted innan J ȝecyrred fram his unrihte.' Petrus cwæð: 'swyðe
 20 feorr beneoðan þan ic ȝelyfde þæt, þæt ic nu onȝæt, hu swiþe un-
 wiðmetendlice hit is butan þon þe ic wende. ac ic þe bidde nu,
 þæt þu þa ongunnenan spræce forðsprece, J þæt þa hwile þe þu æmtiȝe
 tid habbe, þæt us seo tid ne ȝewite butan þinre lare J trymnesse.'

XVIII.

- Ȝregorius him Jswarede: 'sum broþor is ȝyt in ðisum mynstre
 25 mid me wuniende J lifiȝende, se is se an ȝeornfullesta ȝodcundra
 ȝewrita, J se is wintrum yldra þonne ic, J he ȝewunode, þæt he
 me sæde manig þinȝ, þe ic sylf ær nyste. witodlice æt þises saȝe

1 ðeah O || wil- O || lytel| hleotend C || on O 2 heofenes O || diȝ-
 O 3 þonne| ðone O || biȝde| ȝebiȝde O || eȝe O || ymbhyde O 4 -tenne O ||
 -tenne O || ȝemanon ȝesienscȝp- O 5 þa f. O || hyre O 6 ȝelic|þæt O
 7 ȝeðȝyded O || on O || to f. O || þre(a)tum C || J f. O 8 no O || ȝestihtade O ||
 dæde O 9 ȝefæȝnode| ȝefeȝe O || untr.| metrumnysse O 10 drittes þæt
 f. O || him| hit O 11 Criste leof þæt O 12 awriten is| is aw. O || þæt ilce|
 yl|ðæt O || on O || efn O || þan þe| þonne O 13 eallingȝ C 14 lyfde O ||
 from O || þære O 15 ðare O || life O || mon O 16 mann on O || awæcce|
 awecte O || buton hit| nympe O 17 mon O 18 þætte O || utan f. C 19 from
 O || unri|Petrus O || swyðe f. C 20 feor O || þan| þam O || onȝet O 21 wende|
 wene O 22 spræce (80b)|præce J O || þætte O 23 hæbbe þætte O || seo|ne O
 24 |regorius O || on ðissum O 25 wuniȝende J lifiende O 26 erstes he f. O
 27 moniȝ O || sylf f. O || þyses ȝeseȝne O

ic gehyrde J geleornode, þæt sum man wæs in Suðlangbeardna lande binnan feowertigum mila (89a) of Romebyrig, þam wæs nama *Benedictus*. se wæs wintrum ðeong J on his þeawum eald J ðedefe, J he hine sylfne ðeteah J ðeheold stranglice J fæstlice in ðam regole þæs halgan lifes. þone onfundon Ʒotan on ða tide Totillan þæs cýninges, J hi ða ongunnon syrwan, þæt hi woldon hine forbærnan samod mid his huse. þa wurpon hi fyr on þa hus J eall forbærndon, þæt in ðam ymbhwyrfe wæs þæs huses, J swa þeh þæs halgan mannes cyte ne mihte beon forbærned mid þy fyre. þa Ʒesawon þæt þa Ʒotan, hi ongunnon ma reðian J hi ƷebelƷan J þa ðone halƷan 10 man atugon ut of his huse. þa Ʒesawon hi unfeor þanon ænne ofen inæledne, se wæs Ʒegearwod to þon þæt man wolde on bacan. þa bescufon hi þone halƷan man þær inn J fordytton þone ofn. J þa opre dæge wæs he Ʒemeted swa Ʒesund, swa he ær wæs, J nallæs þæt an, þæt his lichama wæs Ʒesund for þy fyre, ac eac swylce 15 ne mihton hi forbærnan nanra þinga his hrægles.' Petrus cwæð: 'nu ic gehyre, þæt þis is eft Ʒeworden þæt ealde wundor þara þreora cnihta, þe Ʒeo aworpene wæron in þone byrnendan ofen, J swa þeah þæt fyr hi aderian ne mihte.' Ʒregorius him Ʒswarode: 'þæs þe ic wene þæt wundor wæs Ʒedon of sumum dæle ungelice 20 þisum, forþon þa þry cnihtas wæron aworpene in þæt fyr Ʒebundenum heora fotum J handum, J þa oðre dæge sohte hi se cýning in þam ofne J hi þær Ʒemette Ʒangende æghwæs unƷederede on heora Ʒegerælan. of þære wisan wæs onƷyten, þæt þæt fyr, þe hi in wæron bescofene, fornam heora bendas J ne dorste heora hrægum onhrinan. 25 swa hit Ʒelamp on þa ylcan tid, þæt se liƷ Ʒehæfde his mæƷn in þara rihtwisra cnihta þeƷnunƷe to heora frofre J fultume J hit habban ne mihte to heora wite J tintregum.

1 hyrde O || mon O || on O || -dena londe O 4 strong- O || on O 5 halƷan O || lifes] weres C || -tillan (n aus s?) C 6 hy O || syrwan O || hy O || -don (o aus e) O 7 his f. C || hi] hi::(ne oder re rad.) C, hy O 8 on O || þeh f. O || halƷan O 9 mon- O || onbærned O 9-10 þæt þa Ʒotan] ða Ʒotan þæt O || hy O || reðƷian O || hy O || halƷan O 11 mon O || unfeor] noht feor O || ðanan O || ofn O 12 onæledne O || mon O 13 hy O || halƷan mon O || þær inn] on ðone O 14 opre (þr aus fn) C || nallæs O 16 hy O || nanra] nænige O 17 þi(s) C, f. O || Ʒeworden þæt ealde wundor f. C 18 Ʒeo] iu O || on O || ofn O 19 hi aderian ne mihte] unƷederede Ʒenæson O || Ʒswar C 21 ðissum O || on O || -denan O 22 hyra O || J þa] J hy ða O 22-23 oðre bis hi f. O || ðær (wæron) Ʒemette O (12. jhd.) O || Ʒong- O || unƷe(81a)] edne on hyre Ʒyrelan O 24 ðare O 24-25 fyr]] on wæron on bescofene O || hyra O || hyra O || onhrinan] gehrinan O 26 Ʒehæ]] his O || mæƷen O || on O 27 hyra frofr]] J O 28 (ne) (12. jhd.) O || hire wita O || -treƷa O

XIX.

- (89b) *Pisum ealdum wundrum zelamp in urum dagum zelic*
 wise, þeþ pe hit of ungelicre zesceafte zewurde. soðlice nu niwan
 Iohannes se zerefa me cypde mid his agenre sægne, þæt Pronulphus
 se ealdorman wære in þa tid mid Autharico þam cyninge, þær ze-
 5 lamp wundorlic wise. J se ealdorman cyððe, þæt he him sylfa þær
 æt wære J þa wisan ongeate J oncneowe, J se forecwedena zerefa
 hit æt his muðe zehyrde. se hit me sæde J þus cwæð, þæt nu for
 fif zærum hit zelumpe on Romebyriz, þæt Tifrestream wæs upp
 gangende J swa swiðe weaxende, oð þæt hyre wæter J yða fleowen
 10 ofer þa weallas J in ðære byriz þa mæstan land abysgodon. swa
 eac swylce Atthesis seo ea wæs weaxende æt Ueronense þære byriz,
 oð þæt heo becom to þæs eadigan martires J biscopes cyrican Zenonis.
 þære cyrcan dura wæron þa opene, J swa þeþ ne mihte þæt wæter
 in þa cyrican yrnan, ac hit wæs weaxende, oþ þæt hit becom upp
 15 to þam fenestrum, þa wæron forneah æt þam hrofe, J swa þæt
 wæter wæs standende J beleac þa duru þære cyrican, efne swylce
 seo wæterzesceaft wære onwæended in fæstes wæges staðolfæstnysse.
 eac þær wæron manige men inne, þa þa seo cyrice wæs utan ymbseald
 mid þæs wætres mycelnesse. hi nyston, hwider hi mihton ut gan, J
 20 heom forðon ondredon, þæt hi sceoldon beon zeswæncte mid þurste
 J mid hungre. J þa eodon hi to ðære cyrcan dura J þær hlodon
 heom drincan. J þæt wæter weox upp to ðam fenestrum, swa ic ær
 bufan sæde, J swa þeah hit ne mihte nænigra þinga flowan in to
 ðære circan. eala, Petrus, þæt þæt wæs mycel wundor, þæt þæt wæter
 25 mihte beon hladen swa swa wæter J ne mihte flowan swa wæter,
 ac hit stod beforan þære dura, to ðon þæt hit cyððe eallum þam
 mannum þa zearmunge þæs halgan martyres Zenones. hit wæs wæter
 to fultume J to (90a) helpe þam mannum, þe in ðære cyrican wæron,

1 þissum O || -dre O || on O 2 ðeah O || þe f. O || of f. C 3 zerefa]
 refa O || zecyððe O || sezene O || Pronulfus O 4 on O || Autarico O 5 wund-
 dor(lic) C || cyððe (auf ras.?) C 7 zehyrd[]se O || þætte O 8 . V . zearum
 O || þætte O 9 gangende] yrnende O || swyðe O || oð þis fleowen f. C 10 J
 f. C || on ð[]byriz O 11 Athesis O || ðære O 12 eadigan martires] halgan
 martines C || -ceopes O || ciricean O 13 þære ciricean O || ðeah O 14 on
 O || ciricea[]yrnan O || up O 15 fenestra O || fulneah O 16 þære ciricean O
 17 wæteres zesceaft O || onwended on O || -nesse O 18 monige men O ||
 cirice O 19 wæteres mic- O || hy nystan O 20 him O || hy O || zeswen- O
 21 zweites J f. O || hy O || ðære cyricean O 22 him O || up O || fenestrā O
 22—23 ær her bufan O || nænige O 24 ðære circan O || zweites þæt] ð O
 25 swa swa] swa O 25—26 wæter(81b)[]stod O || ðære O || zecyððe O
 26—27 eall[]n monnum O || haligan O || Zenon O, sēniges C || Zenon[]hit
 wæs O 28 mon- O || on ðære[]iricean O

J swylce hit wæter nære in ða stowe to farane. forþon ic sæde ær, þæt þis nære ungelic þam ealdan wundre þæs ær zesædan fyres, þæt forbærnde ða bændas þara preora cnihta J ne zehran heora hræglum.' Petrus cwæð: 'swiðe wundorlices mægnes was wæron in Sudlangbeardum. ic wolde witan, hwæðer hit zelumpe, þæt hi nænige searwe þæs ealdan feondes aræfnedan, þe hi þonne for ðam searwum swa forð zepunzon. Jregorius him Iswarode: 'ne byð næfre nænig lean þæs sigores, buton hit sy mid zewinne zecampod. hwanon furðor beoð halige men sigorfæste, nymðe hi campian J feohtan wið þam searwum þæs ealdan feondes? witodlice se awyrzda gast symble 10 ætstandeþ urum zepance J ure spræce J urum dædum; ac gif hit zelimpeð, þæt he hwæt unrihtlices on ðan findeð, he wilnað, þæt he mid þy zeweorðe ure wregend J wrohtbora beforan þam dome þæs ecan deman. wilt ðu nu witan, hu he symble us ætstandeþ to æswice? 15

XX.

Sume þa þe nu mid us syndon, us cyðdon þa wisan, þe ic nu secgan wille, þæt swiðe arwyrðes lifes wer wære, þam wæs nama Stephanus, se wæs mæssepreost in ðære mægðe Ualeria, þyses ures deacones J ure cyrican stihteres Bonefacies se nihsta mæg. se mæssepreost com sume dæge ham of siðfæte, J þa he eode in his hus, he 20 cleopode receleaslice to his þeowtlinge J cwæð: 'cum, deoful, hider J unso me!' þa sona swa he hit zecweden hæfde, þa þwanzas þara scona ongunnon heom sylfe toslupan mid mycelre hrædnesse, efne þæt hit openlice wæs cuð, þæt se ylca deofol, þe þær zenemned wæs, him hyrde þa scos of to donne. ac sona swa þæt se mæssepreost 25 zeseah, he aforhtode swiþlice J mid mycclum stefnum ongan clypian J þus cweðan: 'zewit, (90b) yrming, fram me, zewit! ne spræc ic

1 nære] ne wære O || on O || farenne O || secge (von sp. hd. unterpunktirt)
 O 2 næren O 3 (ða) C || bendas O || þara (über r rad.) C || ne] no O || hyra O
 4 swyðe wunder- O 5 on O || hy O 6 þæs (þ aus þ) C || -edon O || þe] þæt
 C || hy O 7 -þunzon O || bið O 8 zecompod O 9 compien O || feohten O
 10 -zeda O || symle O 11 ac] J O || zyf O 12 unrihtes O || ðan] ðon O
 13 weorðe O || wrohtbera O 14 wilt ðu] wiltu O || hu (u auf ras.) C || he]
 hy O || symle O 16 nu] nu ðe O 17 wylle O || swyðe arwur- O 18 wæs
 f. C || on ðære O || þyses] þæs is O 19 dia- O || ciricean O || stihtere C ||
 -facius O || nyhta O 20 ham f. O || of his siðfæte O || he f. O || on O
 21 clypude O || þeowtli(n)ge (n ders. hd.?) C, ðeowetlinge O || J ðus cwæð O
 22 onseo O || þwanzas O 23 him O || onslupan O 24 wæs cuð] cuð wæs O
 25 adonne O || mæsse:::: (mæsse rad.) preost C 26 zeseah (82a) he O || -tade
 O || mic- O || ongan f. O 26—27 clypiende[] cweðan O || zewit from me yr-
 ming O || sprece O

- na to ðe, ac to minum þeowetlinge.' sona swa se deofol eft his stefne gehyrde, he gewat onweg þanon, ⁊ swa þa gewunedon þa þwanzas, swylce hi þær gemette wæron of mycclum dæle untogone ⁊ onleoðode. ongyt nu, Petrus, on þære wisan, þæt se ealda feond, 5 þe swa swiðe Jweard byð urum lichamlicum dædum, hu swiðe he on symbel gefeleð urum gepohtum mid his searwum.' Petrus cwæð: 'swiðe gewinnfullic þæt is ⁊ ondrysnlic, þæt man on symbel hine be-healde wip þæs feondes searwe ⁊ singallice do, swylce he on ge-feohte stande.' 3regorius him Jswarode: 'ne byð hit na swa gewin-fullic, gif we us selfum ne sellað ure heordnesse, ac þære upplican 10 3odes gife, swa þæt we wacian swa swiðe swa we maƷon under his Ʒescyldnesse ⁊ mundbyrde. witodlice gif se ealda feond onginneþ beon adrifen of ðæs mannes mode mid þære Ʒodcundan Ʒyfe, þonne full oft Ʒelimpeð hit, þæt nalles þæt an, þæt se feond ofer þæt ne 15 pearf beon ondræded, ac eac swylce he sylfa byð afyrhted ⁊ abreƷed mid þy mæƷne Ʒodra weorca þara manna, þe rihtlice ⁊ wel heora lif lifiað.

XXI.

- Þære wisan, þe ic þe nu secƷan wille, wæs Ʒewita se ealda J se halƷa fæder Eleutherius, þæs Ʒemynd ic her bufan dyde. se ylca 20 þis me sæde, þæt sum æpele mæden wære in Spolitana þære byriz sumes ealdormannes dohter, seo wæs inæled mid þy luste þæs heo-fonlican lifes. J þa onƷan se fæder wyrnan hire J wolde forstandan þone weƷ þæs ecan lifes. ac heo forhoƷode þæs fæder lare J onfeng þam hade þæs halƷan mynsterlifes. for ðære wisan þa Ʒewearð, þæt 25 se fæder hi bedælde his speda J naht elles hire ne sealde buton .VI. yntsan anre æhte. þa soðlice mid hire bysene wæron forð (91a) ƷeciƷde manige oðre æpeles cynnes fæmnan J onƷunnon beon to hire Ʒecyrde J þeowian ðam ælmihtƷan drihtne mid heora þy ƷehaƷodan

1 na] no O || þeowitlinge O || se] ðe O || -ful O 2 gehyr[]he O || ðanon O, þan C 3 hy O || of] on O || mic- O || ontogone O 4 onleoðode from ðam deofle ongyt O || ðare O || þætte O 5 bið O || swyðe O 6 on (n aus m rad.) C || gefeleð] Ʒefyle O || urum] ðissum O || seorwum O 7 Ʒewinfullic O || on-dryls[]þæt O || mon O 8 swilce O 9 bið O || no O 10 gif we aus Ʒewin C || sylfum O || syllað O || hyrd- O || uplican O 11 maƷen O 12 Ʒyf O 13 mon- O || þære O || gife O 14 nalæs O 15 ondrædend O || he sylfa gloss. .s. feond (12. jhd.) O || bið afyrht[]J O 16 mæƷne J Ʒodum weorce O || rihtlice] riht[]J O || hyra O 18 ðare O || Ʒewita J se C 19 halƷa O || ilce O 20 æpela C || on O || -tane ðare O 21 dohtor O || onæled O 22 hyre O 23 ecean O 24 halƷan O || ðare O 25 hy O || naht elles] noht elcor O || hyre O || ne f. O || seald[]buton O 26 hyre O 27 mon- O || fæmnan (82b) []nnon beon O || hyre O 28 Ʒecyrrede O || -tƷan[]rihtne mid hyre O

mæzðhade. þa sume dæge se ylca abbud þæs arwyrðan lifes Eleuthorius eode to þære fæmnan mid gifre þære ȝodcundan lare J trymnesse, J heo sæt samod sprecende mid þam ylcan ȝodes were. þa semninga com an ceorl mid lace of ðam ylcan staðole, þe heo ær onfeng . VI . yntsan æt hire fæder. J þa þa se ceorl ȝestod beforan 5 hire J þam arwyrðan abbode, þa wearð he færinga ȝeþread fram þam arwyrðan ȝaste J feoll þa þær beforan heom J onȝan beon swiðe ȝeswæncend mid ȝristbitingum J ȝehlowum. þa aras seo halige fæmne J mid yrrre ansyne J mid mycclum cleopungum bebead þam deofle J þus cwæð: 'aȝa, yrmīȝ, ut of ðysum mæn! aȝa, yrmīȝ, ut of þy- 10 sum men!' þa sona Iswarode se deofol þære fæmnan ðurh ðæs ȝeswenctan ceorles muð J þus cwæð: 'ȝif ic of ðisum ceorle ut ȝa, in hwylcne ȝange ic eft?' þa ȝeode hit swa, þæt þær wæs neah sum iunȝ swyn feded. þa bebead seo halige nunfæmne þus cweðende: 'ȝanȝ þu of þysum ceorle J ȝa þe in þis swin.' J þa sona se deofol 15 ȝewat ut of þam mæn J for in þæt swyn, swa him beboden wæs, J þæt acwealde J him þa onweg ȝewat.' Petrus cwæð: 'ic wolde witan, hwaþer heo sceolde eallinga þæt swin ȝesellan þam unclænan ȝaste.' Ȝregorius him Iswarode: 'þære dæde þysre ure forð brohtan bysne wæron ȝelice þy wyrde þære soþfæstnesse. soðlice to urum 20 alysende sylfum wæs ȝecweden fram þam deofla heape, þe þone wedenseocan man ofseten hæfde: 'ȝif þu us ut adrife of þysum men, sænd us in þysra swyna heap.' J he þa se hælend þone heap adraf of þam mæn J heom forȝæf, þæt hi eodon in ða swyn J ȝebrohton þa in þæs sæs neowolnesse. for ðære wisan mæz beon (91b) on- 25 cnawen, þæt butan þæs ælmihtigan ȝodes gifre J leafe se arwyrðda ȝast næfð nænige mihte wið þam men, se þe ne mihte in þa swyn ȝan, buton him alyfed wære. forðon us is nydþearf, þæt we þam

1 dæge[] e O || abbod O || arwur- O 2 ðare O || ȝyfe ðare O 4 sæm-
ninga O || an auf ras. (von se?) C 5 syx yndsan O 6 hyre O || arwur-
O || abbode [] wearð O || from O 7 -ȝedan O || feol O || heom] hy O ||
swyðe O 8 ȝeswen- O || ȝris(t)bitingum C, ȝristbitingum O || fæmne] nun-
fæmne O 9 J f. O || yrrre O, yrrū C || onsyne O || mic- O || clyp- O 10 ðis-
sum men O, ðysum (s aus f C) || ðissum O 11 se] þe O || -ful O || ðare O
11—12 ðurh bis muð f. C || ȝyf O || ðissum O || on O 13 ȝanȝ O || þa] on
ða O 14 ȝeonȝ swin O 15 ȝonȝ O || þu f. O || ðissum O || in] on O ||
-ful O 16 men O || on O || swin O 18 hwaðer O || heo] he C || ȝesyllan O
19 ðisse O || -ton O 20 bysene O || wyrde] worde O || þare O 21 wæs
f. C || from O || deofle O || heapa C 22 adriue O || ðissum O 23 send us on
ðysne swina O || þysra (s aus r) C 24 men O || him O || -ȝeaf O || hy eodon
on O || swin O || J f. O 25 þa f. O || on O || ðare O 26 ȝyue O || leaue O ||
-ȝeda O 27 nafað O || nænigne C, nane O || mihte (83a) wið O || þe f. O || on
O || swin O 28 alyfed[] for- O

ælmhtigan 3ode ura sylfra willan syn underþeodde, þam þe ealle wiðerwearde þing mid nyde wæron underþeodde, to þon þæt we syn swa mycclre strangran wið urum feondum, swa mycclre ma we gefremede beoð under eadmodnesse to þære samodwiste þæs ordfruman 5 eallra zesceafta. hwylc wundor is þæt forðon, þeh þe hwylce 3odes gecorenra, þa hwile þe hi in lichaman beoð zesette, maƷon wyrcean manige wundra, eac swilce we witon, þæt full oft para deadan ban lifiað J mære weorðað mid manigum wundrum?

XXII.

Witodlice in Ualeria þære mægðe þeos wise wæs geworden, þe 10 ic nu secƷan wille, J heo is me cuð of zesæƷene þære eadigan Ʒemynde Ualentine mines abbodes. he hit þus sæde, þæt in Ualeria þam lande wære sum mæssepreost, se mid his preostum lædde swiðe clænlice þæt lif þæs halƷan drohtodes J wæs symble Ʒeornfull J behealden in 3odes hyrnessum J Ʒodum weorcum. þa þa him to com se dæg 15 his forðfore, he wæs bebyrged beforan ðære cyrcan. J on ðære ylcan circean wæron onfæste þa eowestran para broðra sceapa. J þonne seo ilce stow, in ðære þe wæs se mæssepreost bebyrged, wæs se weƷ sylf þam mannum, þe to ðam sceapum eodon. þa sumre nihte singendum þam preostum in þære cyrcan, com se þeof J eode 20 in ða eawestran J þær þyfðe Ʒeworhte, Ʒenam ænne weðer J eft hraðe ut eode. þa he þa com to þære stowe, þe se drihtnes wer inne bebyrged wæs, þa sæmninga he cleofode on ðære eorðan J ne mihte na onstyrian his fet to Ʒanne. ac he asette þone weðer him of ðam swyran J hine wolde forlætan, ac he ne (92a) mihte na his 25 hand him to atean fram þam weðere. þa onƷan he þær standan earm mid his hereðe swa scyldig J swa Ʒebunden, J he wolde þone weðer forlætan, ac he ne mihte, J he wolde aweƷ Ʒan mid þy weþere,

1 sylfr[]willum O || þe f. O || eall O 2 wiðerweardu O || ny[]wæron O || -ðyde O 3 micle strengran O || mycle O 4 ðare O 5 eallra O || þeah O 6 hy on O || mæƷen O 7 monigum wundru O || swylce O || þara] ða O 8 mon- O 9 on O || ðare O 10 zesæƷene þære O 11 on Faleria O 12 preost[] lædde O 12—13 swiðe clænlice þæt lif] þ. l. sw. c. O || halƷan drohtaðes O || symle O || -ful O 14 on O || herenessum O 15 ðare cyrcan O || ðare O 16 ilcan cyrcan O || onfæste] fæste O || eowestran] locu O 17 þonne] ðone O || ylce O, ilca C || on ðare O || þe f. O || se arwurða mæssep. O 18 sylf f. C || mon- O 19 on ðare circean O || Ʒeode O 20 in f. O || eawestran (w aus f) C, locu O || þyfðe Ʒeworhte f. C 21 ðare O || þe] þær þe O 22 inne] on O || he f. O || clyfude he on O || ðare O 23 mihte he na O || -riƷan O || Ʒanne] ƷonƷe O || ase(t)te C 24 swiran O || na] no O 25 from O 26 hereðe] weðere O || J f. O 27 onweƷ O

ac he ne mihte. swa þa wundorlicum gemete se þeof, se þe ondred,
 þæt he sceolde beon gesewen J ongyten fram þam lifendum mannum,
 þysne ylcan se unlifgenda mæssepreost gehæfte J gelette. J he þa
 stod þær ealle þa niht unastyrgendlic J him wæron gebundene þa
 fet J þa handa. þa þa hit wæs mergen geworden, J þæt 3odes lof 5
 wæs gefylled, J þa preostas ut eodon of ðære cyrican, hi gemetton
 uncupne man, se hæfde weðer on handa. þa wæs þam broðrum on
 tweo, hweðer he þone weðer zename, þe he hine þider brohte. ac
 se scyldiga swiðe hraðe asæde þæs gyltes wite. þa wundredon
 ealle þa broðra, forðon þe se in zangenda þeof stod swa gebunden 10
 æt his azenre þyðe.' Petrus cwæð: 'nu æteowað, hu mycelre wyn-
 sumnesse se ælmihtiga 3od is ofer us, þæs swa swiþe wynsume
 wundru beoð zeneahhe ymb us.

XXIII.

3regorius him Jswarode: 'Prenestine þære byrig hlifað an munt,
 ofer ðam munte is mynster zeseted sancte Petres þæs halgan apostoles. 15
 J me zelamp, þæt ic þær wæs in þam mynstre J gehyrde þis mycele
 wundor, þæt ic her æfter secgan wille, of zesæzene godra 3odes wera,
 J þæt eac swylce cyþdon me, þæt hi hit sylfe wiston, þa munecas
 þæs ylcan mynstres. witodlice in þam ylcan mynstre wæs sum swiðe
 arwyrðes lifes fæder, se wæs fedende sumne zeongne munuc, oþ þæt 20
 he zepeah to arwyrðum þeawum. J þa þa he geseah hine weaxan J
 peon in 3odes ege, he zedyde, þæt hine man hadode to mæssepreoste.
 þa sona æfter his hadunga him wæs zetacnod þurh sume onwrignesse,
 þæt hit næs naht feor his ænde. þa bæd he (92b) æt þæs mynstres
 hlaforde, þæt he him alyfde hwærhugu, þæt he him moste byrgene 25
 zezearwian. þa Jswarode he him J cwæð: 'witodlice ær ðe ic sylfa
 sceall beon sweltende. ac þonne hwæpre ga J swa swa þu sylfa
 wylle zezearwa þine byrgene.' þa eode he þanone J his licþruh ze-
 gearwode. J þa æfter noht manegum dagum se ealda fæder wæs

1 þa f. O || -lice(83b)[ette (erstes e?) se þeof se þe O || se þeof f. C
 2 lifendan mon- O 3 unlifenda preost O 4 unonstyrzendlic O 5 morgen
 O 6 ut f. O || ðære ciricean O 7 mon O || on f. O 8 hwaðer ðe he O || ðyder
 O 9 swyðe raðe O 10 zebroðro O || zong- O 11 ætyweð O || -nyse O
 12 bið se ælm. 3od ofer O || -sumu O 14 P(r)enestine (r und d. zweite n
 aus u 12. jhd.?) O || þære O || hlyfað O 15 haligan O 16 on O || þis f. C ||
 micle O 17 zesazena O || wera] weorca O 18 hy hyt O 19 il- O || on O
 20 arwur- O 21 zepeah] zeponz O || weaxen O 22 on O || mon zehadude O
 23 hadunze O 24 noht O || ende O 25 hwærhwugu O || him f. C || -zenne O
 26 ær ðe] her þær C, her þær (darüber ær ðe, die correctur aus d. 12. jhd.)
 O 27 seæl O || J swa ðu O 28 wille O || -zenne O || þanon O || -wude O
 29 noht f. C

- mid feferadle *geswænced* 1 hit nealæhte his ænde, 1 þa æt his forðfore stod se mæssepreost him æt. þa bebed he him 1 þus cwæð: 'alege me nu in þine byrgene.' se mæssepreost him 1wyrde 1 cwæð: 'þu wast, fæder, þæt ic sylfa unfyrn sceall beon sweltende, 1 seo
- 5 þruh ne mæg na unc begen ymbfon.' sona se abbod 1wyrde 1 cwæð: 'do swa ic þe sæcge, forðon þe seo pin licpruh eaðe unc begen ymbfehð.' þa wearð se abbod forðfered, 1 hine man alegde on þa ylcan byrgene, þe se mæssepreost him sylfum *gezearwode*. þa þæs hraðe gestod þone ylcan mæssepreost his lichaman mettrumnes, 1 þa
- 10 weaxendre þære adle on hradum fyrste he his lif *geændode*, 1 þa mid þy þe his lichama wæs geboren fram þam broðrum to þære byrgene, þe he him sylfum ær *gezearwode*. 1 þa ontyndon hi þa þruh, 1 hi *gesawon* ealle þa þe þær æt wæron, þæt þær næs seo stow, þe he ðær mihte beon on alegd, forþon þe þæs mynstres ab-
- 15 budes lichama, þe þær ær alegd wæs, hæfde afylled ealle þa licpruh. mid þy þa þa broðra 1 þa mæssepreostas, þe þone lichaman þider brohton, *gesawon* þa nearonessa 1 þa uneaðnesse, þe him sylfum *gedon* wæs on heora broðres bebyrgunge, þa cleopode an heora 1 cwæð: 'fæder, hwær is nu, þæt þu ær sædest, þæt þeos pruh mihte inc begen ymb-
- 20 fon?' þa færinga æfter þæs stefne, swa swa ealle men *gesawon*, se lichama þæs (93a) abbudes, þe þær ær bebyrged wæs 1 læg upweardes, he hine sylfne cyrde on opre sidan 1 æmtige stowe þære licpruh *gezearwode* þam mæssepreoste his lichaman on to bebyrgenne, 1 seo stow onfeng hi begen, forðon swa swa he hit lifigende behet, he
- 25 unlifigende gefylde. ac þæt þæt ic nu sæde wæs *gedon* in *Prenestino* þære byrig in þam mynstre *sancte* Petres þæs apostoles. ac wilt þu þe nelt eac hwæthugu zehyran be his cyrican cyricwardum in þyssere byrig, þær his se halgosta lichama alegd is?' *Petrus* cwæð: 'ic wille lustlice 1 mid eallre *geornesse* bidde, þæt hit swa *geweorðe*.'

1 *geswen-* O || ende O || ða (84a) æt O 2 bebed[] J O 3 on O || -zenne O || hi[] Jswarode O 4 unfyrn sceall beon] sceal beon unfyrn O 5 na] no O || abbod him 1wyrde O 6 sæcge O 7 mon O 8 -zenne O 9 il- O || -homan O || -nys O 10 weaxende C || hradum] bradum C || geend- O 11 mid þy] mitte O || -homa O || wæs boren from O || gebroðrum O 12 -zenne O || *gezearw.* O || J f. O || hig O 13 J f. O || hig O 14 ðær f. C || mynstres f. O 14-15 abbode[] lichoma O || afylled] alegd C || ealle f. O 16 mid[] ða O || broðor O || -homan O || ðide[] brohton O 17 -nyse O || uneðnyse O 18 hira broðor byrgenne O || hyra J ðus cwæð O 19 inc] unc O 20 ealle men] ða men ealle O 21 -homa O || upweard O 22 he] J C || cyrde] oncyrde O || æmtie O 23 -homan O || -zanne O || J ða seo O 24 onfeng] ymbfeng O || lifigende zehet he hit unlif- O 26 þæs eadigan apostoles O || ac f. O 27 eac f. O || ciri-can O || ciricwardum O, cyricwearde C 28 ðisse O || halga lichoma O || alegd is] lið O || lið(84b)[] s cwæð O 29 wyll O || ealre *geornesse* O

XXIV.

Gregorius him Iswarode: 'nu gyt lifgeað sume þa men, þe cuðon
Peodorum þone cyricweard sancte Petres cyrican. for ðæs ylcan ge-
sægene hit wæs cuð, þæt him gelamp swyðe gemyndelic wise, þæt
sume nihte, þa þa he wel ær aras to betanne þa leoht, þe wæron
neah þære dura, I þa stod he, swa hit þeaw is, on treowenre hlæddre 5
under þam leohtfate I ontynde I gebette þæt leoht, þa stod ðær of-
dune on þære flore sancte Peter se eadiga apostol on hwitum hræg-
lum I þus cwæð to him: 'þu gefera Coliferte, for hwon arise þu
swa hraðe?' þa þæt gecweden wæs, he gewat fram his eazum I
fram his gesihðe, I in hine gehreas swa mycclu fyrhtu, efne þæt in 10
him asprang I ateorode ealles his lichaman mægn, swa þæt he mane-
zum dazum ne mihte of his ræste arisan. hwæt wenað we forðon,
hwæt se eadiga apostol wolde in þære wisan habban æt þam þe him
peowiað, buton þæt he wolde him æteowian I gecyþan þa I weardnesse
his agenre gesihðe, I þæt swa hwæt swa hi dydon for his arwyrð- 15
nesse, he þæt symble sylf geseon wolde butan forlætednesse to mede
heora edleanes?' Petrus cwæð: 'ne pinceð me na þæt swa swiðe
wundorlic, þæt se apostol gesewen wæs, ac þæt me þynceð (93b)
wundorlic, þæt þes se hal wæs, þa þa he hine geseah æfter þon wæs
mettrum.' Gregorius him Iswarode: 'to hwan wundrast þu, Petrus, 20
for pissere wisan? cwyst þu, þæt þu ne gemyne, þæt þa þa Danihel
se witega geseah þa mycclan I þa I drysnlican gesyhðe, he aforhtode
eac for ðære gesihðe? he sylfa þus cwæð: 'ic afeorode þa I gemet-
trumode maneza dazas.' we mazon gepencan, þæt se lichama ne mæg
þa wisan befor I gepencan, þe þæs gastes beoð, I forðon full oft 25
þonne þæt mænnisce mod byþ gelæded ofer hit self hwæthwylces to
geseonne, hit sceall nyde þæt licumlice fæt beon getydrop, þonne hit

1 lifiað O 2 cir- O || ylcan f. O || gesægne O 3 him] hit O || -licu O
 4 niht O || betarian O || þe] þa O 5 neh O || hlædre O 6 -fatum O || ontynde
 I f. O || gebette] beteroðe O || ðær f. O || ofdune] dune O 7 ðære O || Petrus O
 8 Coliuerte O || hwon] hwam O || aris O 9 hraðe] ær O || from O 10 from
 O || miclu O || fyrhto O 11 -homan mægen O || mon- O 12 of (f aus e. a.)
 C || reste O || forðon f. O 14 buton] nymðe O || wolde f. C || æteowan O
 15 -syhðe O || þæt] þætte O || hy O || for] from O || arwurðnyse O 16 symle
 O || sylf f. O || -ton anforlætneße O || mede] meorðe O 17 hyra O || e: dleanes
 (a rad.) O || ðincet O || no O || swa swiðe f. C 18—19 apostol bis se f. O ||
 hal wæs] w. h. O || þa þa] ða O || -seah þæt he æfter O || þon wæs] ðam
 wearð O 20 wundras O 21 ðisse O || cwist O || gemune O || -iel O 22 -tiga
 O || ða I dryslican O || -ade O 23 eac f. O || gesyh- O || he] I he O || afeorode]
 aforhtade O 24 monie O || -homa O 25 geðencan O || ful O 26 men- O || bið
 O || sylf O || hwæthwylces O 27 s(c)ea] O || nede O || licham- O || -dred O

ne mæg aberan þa byrðene swa mycelre wyrde.' Petrus cwæð: 'nu tobræc I tolysd swiðe cuð gesceadwisnes þone incan I tweon mines gepohtes.'

XXV.

- Gregorius him I swarode: 'þær wæs eac oðer cyricweard na ealles
 5 full geara, þæs þe ure ylðran witan sædon, se wæs haten Habundius.
 se wæs mycelre eadmodnesse I gæstæddignesse wer I getreowlice
 þeowiende þam ælmihtigan Ʒode, swa þæt se ylca apostol sanctus
 Petrus mid manegum tacnum gerehte, hwylcne weorðmynd he be
 him hæfde. witodlice hit Ʒelamp, þæt sum mæden wearð lama I
 10 syððan wæs wuniende in sancte Petres cyrican. heo creap on þam
 handum I droh on ðære eorðan ealne hire lichaman for ðam to-
 slopenum lændenum. I lange heo þær swa wunode I wilnode, þæt
 heo sceolde Ʒearnian, þæt heo wære gehæled fram þam eadigan
 apostole sancte Petre. þa sumre nihte stod se apostol æt hire þurh
 15 Ʒesihðe I þus cwæð: 'Ʒa to Abundium þam mæslere I bide hine,
 þæt he þe Ʒedo eft hale.' mid þy heo wæs Ʒenoh Ʒewiss þære myc-
 clan Ʒesyhðe, ac heo nyste, hwylc se Abundius wæs. þa ongan heo
 hider I þider dragan hi selfe Ʒeond þa cyrican I sohte I frægn,
 hwylc Abundius wære. þa semninga com hire ongæn se ylca, þe
 20 heo sohte. þa cwæð heo to him: fæder, (94a) ic þe bidde, þæt þu
 me sæcge, hwylc sy Abundius þes cyricweard.' he I swarode hire I
 cwæð: 'ic hit eom.' þa cwæð heo to him: 'ure hyrde I ure foster-
 fæder me sænde to ðe sanctus Petrus, to ðon þæt þu sceoldest me
 alysan of ðissere mettrumnesse.' þa I swarode he hire I cwæð: 'aris
 25 þonne, Ʒif þu sy fram him to me onsæended!' I þa Ʒenam Abundius
 hire hand I hi arærde, oþ þæt heo stod, I þa sona wæron Ʒestaðe-
 lode I Ʒehælde ealle þa leomu I þa seonu in hire lichaman, swa þæt
 ofer þæt man ne mihte nan tacen Ʒeseon hire unhæle. ac nu Ʒif

1 wyrde(85a) Petrus O 2 swyðe O || -wysnys þ|| ylcan tweon mines O
 4 him (i auf ras.) C || cir- O || no O 5 ful gearo O 5-6 Habundius se| Aco-
 neti|| se O || -ðignysse O 7 -izende O || þætte O || il- O 8 gerehte| Ʒecyðde
 O || hwylce wyrðmynte O 9 þætte O || mægden O || loma O 10 in| inne O
 11 hondum O || hyre lichom- O 12 lend- O 13 þæt heo wære gehæled
 fram| hyre lichoman hælo æt O 14 se eadiga ap. O 15 Ʒesyh- O || þus
 cwæð| cw. ðus O || Aconitium O || mæslære O 16 mid ty O || Ʒewis O || mic-
 O 17 Abundinus C, Aconitius O 18 hy sylfe O || cir- O || I frægn f. C
 19 Aconitius O || sām- O || onƷean O || il- O 21 secge O || Aconitius O ||
 hyre O 22 hyrde| yrde O || festerfæder O 23 sende O || sancte O 24 ðisre
 O || -nysse O || þa| I ða O || hyre O 25 si from O || onsen- O || Aconitius O
 26 hond O || hiz O 27 gehælde O || leoma O || seonu in hire| seonu þe in hire
 C, sinewa hire O || lichoman O || þætte O 28 mon O || nan| næniz O || nu f.
 C || (Ʒif) C

we onginnað reccan ealle þa dæda, þa þe geworden e wæron in sancte Petres cyrican, þonne eallunga buton tweon we sceolon swigian fram eallra oþra haligra wera zesæzene. forðon hit is neodþearf, þæt ure spræc eft hi sylfe zebize to þam zemetfæstum J arwyrðum fæderum, þara lif ascean J mære zewearþ zeond Suplangbeardna land.

5

XXVI.

Nu niwan wæs sum arwyrðe wer in Samni þam boltzetele, þam wæs nama Mennos. se lædde J heold ancorlif, J he wæs zenoh cuð manegum ura broðra J forðferde nu for . X . wintrum. swa þeah be þæs zodan weorces zesæzene ne cype ic nænne ordfruman, forþon þe forneah swa manize men wæron zewitan in his life, swa swa 10 cuðon Samni þæt boldzetel. witodlice þes nahte naht oþres to his agnum bryce buton feawa hyfa beona. þysum wolde zedon sum Langbeardisc man reaflic on ðam ylcum beon. þa þreade se zodas wer hine ær mid wordum J styrde. þa forseah he his steore, J þa sona zefeoll he beforan his fotum zeswænced þurh þone awyrðan 15 gast. of þære wisan wæs geworden, þæt his nama wæs mære gehæfd mid eallum þam landleodum, swa eac mid þære ylcan hæpnan þeode he wearð cuð, þæt nan man ofer þæt ne dorste in his cytan zegan, buton he eadmod wære. soþlice full oft hit zelamp, þæt of þam neahwuda comon beran J ongunnon etan his beon. (94b) J þa 20 þa he onzeat þa beran, he sloh hi J þærsc mid þære telgan, þe he zewunode, þæt he bær him on handa. for ðæs swinglan þa unhyran deor zrymetedon J hwæðre flugon. wæs þæt forwundorlic, þæt þa reþan deor, þe uneaðe hi æfre mihton manna sweord ondrædan, hi forhtodon J hi ondredon þære ferelan slezas of þæs halgan mannes 25

1 onginnað onzean O || dæda þa þe | þing ðe O || on O 2 cir- O || eallunga butan O || from O 3 ealra oðera O || zesezenum O || -ðon (85b) || is O || nyd- O 4 hy O || zemet || æstum O || J J ðam O 5 ascan O || lond O || 6 arwyrðe f. O || Somni O, Sani C || boldzetæle O || nach -tele leerer raum für etwa 4—5 buchst. C 7 Menas O || ancerlif O, ancor: lif (1 buchst. (1?) rad.) C 8 ure zebroðra O || tyn O || þeah huzu O 9 zodan (a aus e) C || weorces | weres O || nænne ænne offruman ac forðon O 10 þe f. O || forneah | ful neah O || mon- O || men | me O || zewitan | to zewiton O || swa swa | swa O 11 Somni O || -tæl O || þes | þæs O || noht O || oðeres O 12 agenum brice nymðe fea hyfe beona ðissum O 13 Long- O || mon O || in O || ylcan O 14 J him styrde O 15 -feol O || he f. O || zeswen- O || -zedan O 16 þæt his | þæt (swa) his (swa 12. jhd.) O || noma O 17 lond- O || eac | eac swylce O || þære | þa O || hæðenan O || þætte næniz mon O 19 buton | nymðe O || eadmod O || ful O 21 þærsc | ðearx O || telgan | færelan O 22 zewunode þæt he f. O || swingelan O 23 hwæðere O || -wunder- O 24 hi | him O || mon- O || hig O 25 hi ondredon | him onezdon O || færelan slezas O || mon- O

- handa. pyses wylla wæs, *þæt* he næfde naht in þysum middanearde,
 ne he naht secan nolde. ac ealle þa þe him to comon for ðære wisan
 pære soðan lufan, he gewunode, *þæt* he symble hi tyhte to ðam lustum
 5 pæs ecan lifes; J gif he hwanne ongeat hwylcra manna gyltas, ne
 arede he heom næfre, *þæt* he heom ne ciddle, ac inæled mid þy fyre
 pære soðan lufan he higode symble J swyðlice repzode on þa scyl-
 digan þurh his tunzan spræce. þa æt nehstan dydon pysne gewunan
 gehwylce men, þe þær landleode wæron, ge þa nearran ge þa feorran,
 10 *þæt* anra gehwylc man him sænde ælcra wucan sume dæge his lac,
 to þon *þæt* he mihte ge him sylf on beon ge ðam syllan, þe him to
 comon. þa on sume tid gelamp hit, *þæt* sum mycel aga, pæs nama
 wæs Characterius, se wæs beswicen mid pyses middaneardes synlustum,
 swa *þæt* he nyde zenam ane nunfæmnan J to him gezaderode mid
 unalfedum synscipe. þa sona swa *þæt* se drihtnes wer ongeat, he
 15 onbead be him þurh swylcne ærendracan, swylce he begytan mihte,
 þa bebodu, þe wyrðelice wæron to gehyranne. J he þa mid þy ge-
 wita his agnes manes him ondred J nænigra þinga ne dorste gan to
 ðam Jodes were. he nolde, *þæt* hit gelumpe, *þæt* he him ciddle swa
 hrædlice swa he gewuna wæs *þæt* he agyltendum mæn dyde. ac
 20 he geworhte his lac J asende þa onmang oþra manna lacum J wolde,
þæt se halga wer huru his lace onfengce, þe he hit (95a) nyste.
 ac hit gelamp, *þæt* ealle þa lac wæron beforan him gebrohte, J he
 þa se drihtnes wer sæt lange swigende J on sundron sceawode ælc
 þara, þe þær broht wæs. he geceas J læs ealle þa oðre J on sundron
 25 alede, J þa lac, þe he oncneow þurh þone halgan gast, *þæt* se ylca
 Characterius þyder sænde, he forhogode þa J awearp J þus cwæð:
 'gað nu J cweþað to him: 'þu zename on þam ælmihtigan Jode his
 offrunge J nu brohtest þine to me; ac ic nelle þa þine underfon, forþon

1 ðisses wil- O || noht O || þissum O || -dangearde O 2 noht O || nolde
 wolde O || þe] ðæ O 3 -nude O || symle hig teah to O 4 hwanne] ðonne
 O || hwylces O || manna] monnes O 5 arode O || heom] him O || heom] hine O ||
 (ne) 12 *jhd.* O || oferciddle O || þy fyre f. O 6 symle O || swiðlice (86a) reð-
 zade O 7 spræce] gespræc O || neh] dydon O 8 men] tocumende men O ||
 þe þær landleode wæron f. O, þe pære l. w. C || nearan O || fyrrian O 9 mon
 him onsende ælcere wican O 10 þon] ðam O || *erstes* ge f. C 11 pæs
 (þ *aus* þ) C || noma O 12 beswicen m (*auf ras.*) C || middange- O || -lustum
 O 13 him sylfum zaderode O 14 unalfede zesinscipe O || *þæt* f. O || *þæt*
 ongeat O 15 be f. O || swylcne] swylce C || begytan mihte] wolde O 16 -hyran
 O || mid þy] mit ty O || -witan C 17 azenes O || -nize þinge O 18 he f.
 O || him ciddle] hine oferciddle O 19 -tende men O 20 onsende O || ze-
 monz O || oðera O || mon- O 21 huru f. O || lac onfenge ðeah O || þe f. O
 22 la]] wæron O || him gebrohte] hine geboren O 23 lange] lon]] hwile O ||
 swigode O || -drum zesceawode O 24 ealle] al O || sunder O 25 alezde O ||
 (he) C || il- O 26 -acte]] ðider sen- O 27 cwe]] to O 28 ofr- O || forðam O

þe þu on 3ode his ȝereafodest." þa for þære wisan wæs ȝewor-
 den, þæt swyðe mycel ege ȝefor on þa mæn, þe þær ȝwearde
 wæron, forþon se drihtnes wer swa swiðe wislice demde be æf-
 weardum mannum.' Petrus cwæð: 'þæs þe ic wene manige þisra
 manna mihton underfon martirhad, ȝif hi swylce ȝemette seo ehtnesse 5
 tid.' Ȝregorius him ȝswarode: 'twa cyn beoð, Petrus, þæs martyr-
 hades, oðer byþ in deoȝolnesse, oþer byþ in opennesse. soðlice
 þeah þe seo ehtnes sy wana utan on þam mæn, þæs þrowendhades
 seo ȝeearnunȝ byþ in deoȝolnesse, þonne þæs mannes mæȝn byrneþ
 in þam mode fus ȝ arod to þære þrowunȝe. forþon þe se man mæȝ 10
 beon martyr buton openlicre þrowunȝe beforan mannum, be þam
 drihten selfa cydde in þam ȝodspelle, ða he cwæð to his þegnum twam
 Iacobe ȝ Iohanne, þa þa hi for heora modes tydernesse þa ȝyt sohton
 maran stowe on to sittanne: 'mæȝon ȝyt drincan þone calic, þe ic beo
 drincende?' hi ȝswarodon him ȝ cwædon: 'wit mæȝon.' þa cwæð se 15
 hælend to him: 'witodlice minne drync ȝyt drincað, ac hit nis na
 min inc to syllanne, þæt ȝyt sittan me on þa wynstran healfe oððe
 on þa swiðran.' hwæt ȝetacnað forþon, Petrus, þæs calices nama,
 buton þære þrowunȝe drync? hwæt! us is cuþ butan tweon, þæt
 Iacob se apostol deað ȝeþrowode in ehtnesse, ȝ Iohannes his broður 20
 (95b) ȝereste in ȝodes folces sybbe. ȝ swa ðeah unȝetweoȝendlice
 he mæȝ beon onȝyten soð martyr butan openlicre þrowunȝe, forþon
 he to þam ȝecweden wæs, þæt he þrowian wolde drihtnes þrowunȝe,
 ȝ swa þeah he næs dead for æniges mannes ehtnesse. ȝeþænc la,
 Petrus, forðon be þyllicum ȝ eac swa mycelum werum, þara ȝemynd 25
 we her bufan ȝemynȝodon, for hwon we ne mæȝon cweðan, þæt þæt
 wæron soðe martyras, þeah þe in ðam ȝadum nære Cristes folces
 ehtnys, forþon hi aræfnedon manige searwe ȝ ehtnesse þæs ealdan
 feondes ȝ wæron a lufiȝende heora aȝene wiðerbrecan on þisum

1 þe f. O || 3od O 2 ȝefor f. O || mæn f. O 3 forðam O || drih||nes
 O || swyðe ȝewislice O || be| be ðam O 4 mon- O || monize þissa O 5 monna
 O || unde||fon O || ȝif hi swilce (*doppelt, das 2. mal rad.*) C 6 twa| tu O ||
 beo(ð) (12. jhd.) O || martir- O 7 bið on diȝ- O || bið (on) (12. jhd.) O
 8 seo(86b)||nys O || m|n O || ðrowerhades O 9 seo||earnunȝ O || bið on
 diȝ- O || monnes mæȝen||yrneð O 10 on O || ȝ||rod O || forðon||mon O ||
 mæȝ| ne mæȝ C || martire butan O || mon- O || þam| ðon O 12 sylf cyððe
 on O || ða f. C 13 hiȝ O || hyra O || ȝit O 14 -tenne O || ȝit O 15 hiȝ O ||
 -redon O || wit (*auf ras.*) C 16 to him f. C || ȝit O || na| no O 17 min|
 minlic O || ȝit sitton O || me| min O 17-18 swyðran healfe oððe on ða
 wynstran O || forþon| þonne elles forðam O || þæs| þæt O || noma O 19 bu-
 tan ðare O || is cuþ| cuð is O 20 -wade on O || -ðor O 21 on O || untweo- O
 22 mæȝ beon| b. m. C || -tir O 23 he| heo C 24 næniges mon- O 25 -ðam
 O || be| be ðam O || mycl- O 26 -ȝedon O || for hwon| forðon O 27 -tiras
 O || on O 27-28 Cristes folces ehtnys| in Cr. f. ehtnesse C || hy O || mon-
 O 29 -fiende O || hyra aȝenne O || ðissum O

middanearde 7 eac symble wiðstodan 7 ongen fuhton heora agnum syn-
 lustum 7 swa gewurdon on þære sibbe tide soðe martyras, þurh þæt
 þe hi hi sylfe cwylmdon in heora heortan 7 onsægdon þam ælmihtigan
 5 7ode? ac nu hit zelamp in pysum urum niwum tidum, þæt eac
 swylce manize swyðe yfelice mæn 7 pyses woroldlican lifes hadas
 becomon to þam wuldorbeazum þæs soðan martyrdomes, þonne hwyle
 hreow oððe ehtnes upp aras, be þam ne dorste us nan wen beon
 7eðuht, þæt hi mihton beon dælnimende þæs heofonlican wuldres.

XXVII.

Soplice hit zelamp nu for . XV . wintrum, þæs þe þa secgað,
 10 þe þær mid wæron, þæt . XL . ceorla wæron gefangene fram hæpe-
 num mannum Langbeardiscum, 7 hi wæron þa zenyddde, þæt hi æten
 þa flæsc, þe deofolgyldum onsægde wæron. ac hi him wiðsocon
 swiðe 7 onfon noldon ne na zehrinan þam unalyfdan 7 7odwræclīcan
 mete. þa þa Langbeardan, þe hi zenamon, ongunnon beotian heom to
 15 deaðe, buton hi æton þæt flæsc, þe hi heora feondgyldum onsægd
 hæfdon. 7 hi ða eallinga ma zecuron 7 zelufedon þæt ece lif, þonne
 þis 7wearde 7 zewitendlice. hi zestodon zelæaffullice 7 samod in heora
 (96a) arodnesse ealle wæron acwealde. hwæt cweðað we forðon,
 hwæt þas wæron, buton þære soðfæstnesse proweras, þa zecuron,
 20 þæt hi heora lif zeendedon, 7 wæron acwealde mid sweordes ecge, þa
 þa hi noldon abelzan heora scyppende in þam forbodenan 7 unriht-
 līcan mete?

XXVIII.

Eac swylce on þa ylcan tid hit zelamp, þæt oðre Langbeardisce
 men zenamon 7 zehergedon sume . XL . neadlinga, 7 hi þa onsægdon
 25 deofle, swa heora þeaw wæs, buccan heafod 7 þæt him zehalgodon
 mid swiðe unclænum leoðe yrnynde 7 singende ymb hit utan. 7 þa

1 middange- O || symle O || -don O || hyra agen- O 2 ðare O 3 hi hi
 hi O || cwylmdon acwealmdon C || on hira O 4 (nu) O || on ðissum O ||
 urum f. O 5 mon- O || yfelice || fullice C || men O || ðyses (87a) woruld- O
 6 -beazu || soðan O || martir- O 7 hreow hrinnes C || up a || be O 8 hi mih-
 ton hi þe mihton O, hit ne mihte C || beon dælnimende || d. b. O, -nimend
 C 9 fiftyne O 10 feowertig O || from O 11 Long- O || hy O || zenyddde
 nydde O || æton O 12 deofulgil- O 13 swyðe O || na || no O || unalyfed- O ||
 7odwræclīcan C, 7odwræclīcum O 14 Longbearde O || hy O || beotizean him
 O 15 hy hyra O || onsæg O 16 hy O || ma f. O || -luffedon O || li || ðonne O
 17 hy O 17—18 somod on hyra a(n)rednesse (n 12. jhd.) O 19 buton nymde
 O || þære O 20 hy hyra O || ecgum O 21 hy O || hyra O || on O || unri ||
 līcan O 23 Long- O 24 sume . XL . neadlinga | huru feower || hæftnyd-
 linga O || hy O 25 hyra O || -gedon O 26 -clæne O || ærnende O

þa hi sylfe hit ærest wurðedon mid onlotenum swyrum, hi eac ge-
 nyddon þa, þe hi zefenzon, þæt hi samod mid heom weorðian sceoldon.
 ac seo mæste mænigo of ðam hæftnydlingum þan wiðsoc I zec-
 eas ma, þæt hi sweltende namon þæt undeadlice lif, ðonne hy weorðende
 þæt deadlice onfenzon. I heo þa seo mænigu nolde hyran þam un- 5
 rihtlican I þam deofollican hæsum ne pone swyran onhyldan to þære
 zesceafte, pone þe hi biȝdon symble ær to heora scyppende. forðam
 þa wæs geworden, þæt þa feondas, þe hi zehergodon, wæron inælede
 mid hefigum yrrre I acwealdon mid heora swurdum ealle, þa þe hi
 ne mihton gedon dælnimende heora gedwolan. hwylc wundor is þæt 10
 forðon, þæt þa mihten beon sope martyras, þe in þære sibbe ȝodes
 folces a swincende wæron I hæfdon in deoȝolnessum þæt nearwe I
 þæt ænge lif þæs martyrdomes, nu we zehyrdon, þæt upp cumendre
 anre lytelre ehtnesse tide þa eac swylce zeearnodon, þæt hi onfenzon
 þa ungebrosnendlican lean þæs þrowethades, þa þa ær wæron in sibbe 15
 zesezene, þæt hi fylȝdon þa ruman weȝas þissere worulde? ne cwe-
 það we swa peah na þis, þæt we be þam acorenum werum sæcȝap,
 be eallum mannum, swylce we hit eallinga to bysne healdan wyllan.
 ac we witon, þonne seo tid openlice cymeð þære ehtnesse, þæt full
 manige men mazon underfon þone þrowethad, þa þe ær þohton in 20
 sibbe, þæt hi wæron (96b) forsægenlice; swa eac full oft þa zefeallað
 fore fyrhto heora tyddernesse, þe ær in sibbe wæron zelyfde, þæt hi
 mihton stranglice standan wiþ heora feondum. ac bealdlice we andettað,
 þæt þa mazon beon soðe martyras, be þam we ær beforan sædon,
 forþon we þæt eallinga onȝæton of heora ænde, þæt hi ne mihton 25
 feallan on openre ehtnesse. þis syndon þa men, be ðam is cuð, þæt
 hi þurhwunedon oð heora lifes ende in ðam diȝlican mægne heora
 sawle.' Petrus cwæð: 'swa hit is swa þu sæȝst. ac ic wundrige
 þa stihtunȝe þære ȝodcundan mildheortnesse ofer us swa unweorðe,

1 hy O || weorð- O || onlot. lotenum O || hy O || eac eac swylce O ||
 nyddon O 2 zefenzon þæt f. C || hi hit C || somod O || him wyrðian O || scol- O
 3 seo se C || hæftnydlicum ðon O 4 hi bis lif undeadlice lif onfenzon
 sweltende C 4-5 ðonne bis onfenzon f. C || heo hy O || -nigo O || un-
 rihtlican O 6 ne þe O || -ldon O || ðære O 7 hy O || symle O || hyra O
 8 ða (87b) || geworden O || þætte O || hy zehereȝedon I zefenzon || æron onælede
 O 9 -fize O || hyra sweordum || alle O 10 (ne) (12. jhd.) O || gedon don O ||
 hyra O 11 -ton O || in on O || þære ða O 12 on diȝolnessum O 13 enȝe O ||
 martir- O || up O 14 -nedon O || hy O || onfenzon O 15 -nedlican O ||
 ðrow || hades ða þe ær O || on O 16 hy fylȝdon O 17 þeah || o ðis O || sæcȝ- O
 18 mon- O || wil- O 19 openlice open C || þære O || ful O 20 mon- O ||
 men || aȝon O || ðrowerhad O || on O 21 hy O || forseȝ- O || ful O 22 for
 O || hyra tyder- O || on O || -yfde || hi O 23 strong- O || -lice || ðettað O
 24 martiras O 25 onȝæton O || hyra ende O || ne f. O 26 zefeallan O ||
 opene C || þys O || þa men || þam O 27 hy O || hyra O || on O || diȝlan O ||
 hyra O 28 sæȝst O 29 ðære O || unwyrð- O

forþon þæra Langbeardna reðnes byð swa gemetegod þurh his gife, þæt heora þa manfullan sacerdas, þe wenað, þæt hi syn sigorfæste, seo ȝodcunde arfæstnes ne læteþ ehtan ȝ oferswiðan pone ȝeleafan rihtȝeleaffullra.'

XXIX.

- 5 *Gregorius* him ȝswarode: 'full oft, *Petrus*, hi wæron onginne, þæt hi þæt don woldon, ac symble heora reðnesse wiðstodon þa up-
 lican wundru. be þan ic mæg an wundor secȝan, þæt ic onȝæt nu
 for þrym nihtum þurh *Bonifacium* mines mynstres munuc, se wæs a
 mid Langbeardum oð nu . IV . ȝear. se me sæde, þæt *Arrianus* se
 10 ȝedwobiscop þara ungeleaffullra Langbeardna come to Spolitanan þære
 byrig ȝ þa næfde þær nane stowe ne hus, þæt he mihte his feond-
 ȝyldes symbelnesse inne ȝedon. he onȝan þa biddan æt þære stowe
 biscope anre cyrican, þæt he mihte þær his ȝedwolan inne ȝehalgian.
 ac se biscop þon swiðe wiðsoc. þa se unrihtwisa *Arrianus* wæs
 15 beotiende, þæt he þy æftran dæge wolde mid nyde ȝan in þa cyrican,
 þe þær neah asetod wæs, þæt wæs *sancte* Petres cirice þæs apostoles.
 ac þa sona swa se ciricweard þære circan þæt ȝehyrde, he arn swiðe
 ofstlice ȝ þa cyrican beleac ȝ mid scyttelum besceat ȝ ȝefæstnode;
 ȝ þa þa hit æfen wæs, he adwæscte ealle þa leohtfatu þære cyrican
 20 ȝ hine sylfne (97a) ahydde on sumre deoȝelre stowe. þa soðlice in ða
 dagunȝe, þa þa hit ærest leohtode, *Arrianus* se ȝedwobiscop com
 pyder mid ȝesomnodre manna mænigū ȝ wæs swa ȝearu swa he
 wolde tobrecan ealle þa belocenān dura þære cyrcan. ac þa sem-
 ninga wurdon ealle þa dura somod untynde ȝ fram ȝode sylfum on-
 25 styrede ȝ þa scyttelas onweȝ aworpene feor þanon; ȝ swa wurdon
 ȝeopenode ealle þa locu þære cyrcan mid myccelum sweȝe ȝ hleoðre,
 ȝ eac ealle þa leohtfatu wurdon onæled of ufan onsendum leohte, þe

1 þæra (oder þara?) O, f. C || Longbeardena O || bið O || -teȝad O ||
 ȝyfe O 2 þætte hyra O || hy O || siȝ- in siȝ- C 3 seo f. C || lætað O
 4 -fulra O 5 ful O || hy O || onȝyn- O 6 hy O || symle hyra O || wiðstod ||
 (88a) þa O 7 ðam O || secȝan || nu O 9 Long- O || feower O 10 ȝedwola
 biscoep O || -fulra O || Longbeardena O 12 symbelnesse (1 *undeutl.*) O || inne
 on O || he onȝan þa || ða onȝan he O || þære O 13 -ceope O || -cean O || þær
 ða O || inne ȝehalgian || on ȝehaldan O 14 biscop f. O || -anum (*über um s*
corr. 12. *ȝhd.*) O 15 beotigen || þæt O || on O 16 cyr- O 17 cyricw- O || þære
 O || cyricean O || swyðe O 18 -cean O || -telsum bescet O || -nade O 19 ðare
 O 20 diȝolre O || on O 21 þa ð || hit O || -tade O || ȝedwola biscoep O
 22 pyder || þær C || þyð || mid O || -nodum C || mon- O || menigū O, mænigenū C
 23 tobr. ȝ tosean O || ealle f. O || duru þære cyricea || ac O 24 wurdon
 wæron O || somod f. C || ontynde O || from O || astyrede O 26 þære cyricean
 O || mycle O 27 of ufan onsendum leohte f. C, ða wurdon onælede of ufa ||
 onsendum leohte ealle ða leohtfatu O

aer wæron acwæncte fram þam ciricwearde. J þa Arrianus se gedwobiscop, þe þider com þæt nyd to wyrçanne, wearð slagen mid sæmnedlicre blindnesse, swa þæt he eallunga stærblind wæs ȝelæded mid fræmdum handum. þa sona swa þæt onȝæton ealle þa Langbearde, þe on ðam lande wæron, hi ne dorston ofer þæt ȝeprystlæcan, 5 þæt hi ohte ȝrettan þa halȝan stowe rihtȝeleaffulla manna. wæs þæt la, Petrus, wundorlices ȝemetes ȝewordenu wise, þæt for ðæs ylcan Arrianes þingum wæron acwæncte þa leohtfatu in þa halȝan Petrus cyrican þæs apostoles, J þa on þa ilcan tid, þe he forleas þæt leoht his ȝesihþe, on þa ilcan tid eft ȝehwearf of heofonum leoht in 10 to þære cyrcan.

XXX.

Eac ic nelle þæt forswigian, þæt seo ȝodecunde arfæstnes ȝecyððe nu for twam ȝærum in þissere byrig to ȝenyþrunȝe J to forðmednesse þæs ylcan arrianiscan ȝedwolan. witodlice of þam twam wundrum, þe ic secȝan wille, ofer þæt folc onȝeat, ofer þa 15 sacerdas oncneowon, J þa ciricewardas cyðdon, þæt hi hit sylfe ȝehyrdon J hi sylfe ȝesawon. soðlice sum cyrice wæs þæra arrianiscra ȝedwolmanna in þam lande þyssere burȝe, þe Subura is haten, seo wunode belocen uð nu for twam ȝærum. þa ȝelicode us, þæt man sceolde hi ȝehalȝian (97b) in þam healican ȝeleafan J þær inne ȝe- 20 lædan þara halȝra reliquias sancte Sebastianes J sancte Agathen þære halȝan fæmnan. þa wæs þæt ðus ȝedon, þæt þa folcu comon þyder mid mycelre mænigȝe, J we wæron ȝangende in þa ylcan cyrican J singende herenesse þam ælmihtigan ȝode. J þa þa in þære cyrican þæra mæssena symbelnyssa wæron ȝesungene, þa þrang seo mænigȝe 25 þæs folces hire betwyh for þære stowe nearonesse. þa sume þa men,

1 wæron| wurdon O || oncwenc| fram O || cyr- O 1-2 ȝedwola biscop
O || þe| se O || ðyder O || -cenne O || slegan O 3 semnedlicre O || -linga O
4 frem- O || onȝæton O || Longbearda O 5 hy O || ȝeprist- O 6 hy O ||
ȝretton O || halȝan O || -fulra (88b) | a wæs O 7 -den wise C, -denu| se
O 8 acwæncte O || on O || þa halȝan| sce O 9 -cean O || yl- O 10 ȝesyhde
O || yl- O 11 ðare cyrican O 12 þæt| no O || ȝecyððe O 13 ȝærum O ||
on ðisse O || ȝeniðerunȝe O 15 wylle O 16 -owun O || cyric- O || hy O
17 hi| him O || þara O || -isca O 18 on O || þissa burȝe O 19 -nede O ||
-cen O || ȝear- O || -licude O || mon O 20 hi f. O || on O || healican| ha-
lȝan O || inne| in O || -don O 21 -tians O || -than þære O 22 halȝan O ||
ðus| hus C || þæt þa folcu comon| J þæt folc com O 23 menigȝe O || on O
24 singende| swigende C || ȝode| ȝode dydan C || on ðare O 25 ðare O,
þære C || -nessa O, -nyss C || ȝesungene| sungene J weorðode O || ðrong
O || menigȝe O 26 hire| him O || -tweoh O || ðare O || stowe f. O

- þe stodon beforan þam sceote, þa semninga zefeldon hi an swyn yr-
 nan hider J þider betwyh heora fotum, þæt sum þæt swyn heora
 hwylc zefylde J sæde þam mannum, þe him nehst wæron. hit ze-
 wilnode þæt swin J sohte þa duru þære cyrcan J onstyrede mid
 5 wundrunge ealle þa men, þe hit geond for, J þa ne mihte hit nan
 man zeseon, J swa þeh hi hit mihton zefelan. þæt zecyðde swa seo
 godcunde æfæstnes, forþon þe heo wolde, þæt eallum mannum wære
 cuð, þæt se unclæna eardiend eode of þære ilcan stowe. þa witodlice
 gedonum þam mæssesange we us onweg zewiton. ac þa zyt on
 10 þære ylcan nihte wæs geworden mycel gehlyd on þam hrofe þære
 ylcan cirican, efne swylce hwylc man urne þær geond dwoliende. þa
 þære æfterfylgendan nihte aweox þær J bræclade mara swez J hefezra,
 swa þæt semninga hit ahleoðrode, swylce eall seo cyrice wære on-
 styred J toworpen fram þam grundweallum. þa sona æfter þon zewat
 15 onweg seo costung, J næfre ofer þæt þær næs æteowed ænizu un-
 stilnes þæs ealdan feondes. ac hit wæs zecyðed þurh pone swez his
 brogan, þe he worhte, hu swiðe zenydde he eode ut of þære stowe,
 þe he lange ær hæfde. eac hit zelamp æfter feawum dagum on
 mycelre smyltnesse þære lyfte, þæt ofer þære ylcan cyrcan weofod
 20 com wolcen of heofonum J hit oferwreah mid his wrigelse J eac ze-
 fylde ealle þa cy(98a)rican mid swa mycclum ege J wynsumnesse
 swetes stences, þæt nan mau ne dorste pider in gan, peah þa dura
 opene wæron. J þa sacerdas J þa cyricweardas ze eac þa, þe pider
 comon mæssan to zehyranne, zesawon þa wisan J ne dorston þær in
 25 gan, ac tugon heom to J zestuncon þa swetnesse þæs wundorlican
 stences. þa oðre dæge hit zelamp, þæt þa leohtfatu, þe in þære
 cyrcan hangodon butan leohte, þæt hi wæron ontænde mid py leohte,
 þe fram 3ode onsændeð wæs. J þa æfter feawum dagum eode eft
 se ciricweard ut of ðære cirican J þa acwencte þa leohtfatu, æfter
 30 þan þe þa mæssesangas zefylde wæron, J þa ymb lytel fæc eode eft
 in þa cyrcan J zemette þa leohtfatu byrnende, þe he ær adwæscte.

1 sām- O || hi f. O || swin O 2 -tweoh O || fet O || þæt swyn heora |
 hyra þæt swyn O 3 hwylc f. O || zefel- O || mon- O || nyht O 4 ðare O ||
 (cyrice) (12. jhd.) O || -red(e) (12. jhd.) O 6 peah O || hy O 7 æfesðnes O ||
 mon- O 8 unclæne O || ðare O || yl- O 9 -donum (89a) þam O || -sonze O ||
 zyt f. O || on f. C 10 ðare || nihte O 10—11 þær || cirican O || mon O || -lien || þa O ||
 12-fylgendan O || bræclade || abraclade O || hefigra O 13 þætte O || -rude O || eal O ||
 14 from ð || grund- O 15 costun || J O || ætywed nænizu O 17 ðare O 18 longe
 O || on J on O 19 þære O || þære O || wigbed O 21 mycle O 22 þætte æniz
 mon ne dor || þyder O 23 cyr || weardas O || þyder O 24 -hyrenne zesaw || ða
 O || þær f. O 25 him O || -uncan O 26 hit zelamp J. h. O || on ðare O
 27 cyricean O || hanzedon O || wæron J wurdon O || ontynede O 28 from O ||
 onsen- O || feawum (f aus w) C 29 cyric- O || ðare cyr- O || erstes þa f. O
 29—30 æfter þan J ær ðon (unterstr.) O || -anges C || -fylle || wæ- O || embe O ||
 fæc f. O 31 on O

þa wende he, þæt he sylfa hi zymealaslicor bette, þonne he sceolde.
 he ongan eallinga hi zeornlicor J behozodlicor cwæncan J þa beleac
 þa cyrican J him ut eode. J eft ymb þreora tida fæc he cyrde to
 þære cyrcan, J þa funde he eft þa leohtfatu ealle byrnende, þe he
 ær adwæscte. J þa wæs him openlice zecyðed of ðam leohte, þæt 5
 seo stow of þeostrum wæs to leohte becomen.' Petrus cwæð: 'peh
 þe we syn in mycclum earfoðnessum zesette, þonne hwefre næron
 we eallinga forsewene fram urum scyppende, J þæt us cyðað his þa
 wundorlican wundra, þe ic æt þam zehyre.' Zregorius him Jswarode:
 'peah ic zeteohhode, þæt ic þa ana wundru ascegan wolde, þe in 10
 Suðlangbeardum zewordene wæron, wilt þu þe nelt, þæt wit faran to
 Ispanialande mid uncre spræce to zecyðanne þa forðmednessa þæs
 arrianiscan gedwolan, J swa þanon þurh Affricanaland eft hweorfan
 to Suðlangbeardum?' Petrus cwæð: 'far swa hwider swa þu wille;
 ic beo bliðe mid þe zelæded J eft mid þe bliðe zecyrred.' 15

XXXI.

(98b) Zregorius him Jswarode: 'pæs þe we oncneowon of manigra
 manna sægene, þe comon of Ispanialandum, nu niwan hit zelamp,
 þæt Erminigildus se cyning Leowigildes sunu pæs cyninges wicode
 in Wauissi þære mægðe Zotena þeode. se wæs zecyrred fram þam
 arrianiscan gedwolan to þam allican zeleafan bodiendum J lærendum 20
 þam arfullestan Leandro þam ispaniscan biscope, se zefyrn to me
 zepeoded wæs hiwcuðlice in manigfealdum freondscipum. þone Ermini-
 gildum his fæder ongan læran J mid medum median J mid beotum
 bregan, to þon þæt he zecyrde to ðam arrianiscan gedwolan. ac he
 him Jswarode swiðe anrædlice J cwæð, þæt he næfre forlætan ne 25
 mihte þone soðan zeleafan, þe he ænne onzæat J oncneow. þa wæs
 se fæder swyðe yrre J hine bescirede pæs rices J bereafode eallra

1 hy O || scol- O 2 hy O || cwencean O 3 -cean O 4 ðare cyrica[] J
 O || he f. O || þa leohtfatu ealle] e. ða l. O 6 þystr[] (89b) leohte O ||
 -men absatz, [] trus O || peah O 7 on mycclum O || hwæðre O 8 we] we na
 O || from O || -pendum O 9 -dru O || zehyrde absatz, [] zregorius O 10 peah]
 ðeah ðe O || -hade O || an O || on 11 Suðlong- O || wyt faron O 12 -londe
 O || uncrum zespræce O || zecyðanne] cyþanne O || -nesse O 13 -icenaland
 eft hwyr- O 14 Suðlong- O 15-16 -red absatz, [] zregorius C || oncneowon]
 zecneowun O 17 zesegne O 18 Ermigildus O || Leowigildes O || wicode
 se rixade O 19 on Wissi þære O || mægðe þe Zotena, þe unterstrichen O ||
 se f. O 20 allican] eallican O 21 ispania C || bisceope O || se] (þe) (12. jhd.)
 O 22 zehyðed O || swæsllice J hiwcuðlice O || on mon- O || -scypum O ||
 Ermigildus O 23 medzian O 24 bregan O || arr- (erstes r aus n) C
 25 swyðe O || anrædlice] arædlice O 27 swiðe O || hyne bescyrode O ||
 ealra O

- his æhta J þa þa he onzæt, *þæt* he ne mihte *gehnescian* J *gebizan*
þæt mægn his modes, he æt nehstan geband his swyran J his handa
mid irene J hine þa beleac on swipe nearwum fæstene. þa ongan
se ylca Erminigildus se *geonza* cyning forseon þis eorðlice rice J
5 secan mid strangum willan *þæt* heofonlice. he læz gebunden on hwi-
tum hræglum J sænde his bene þam ælmihtigan *Ʒode*, J swa myccle
ma he onzæt, *þæt* he wæs sylf gebunden, swa *þæt* him ne mihte
naht pæra bænda beon fram anumen, swa mycle healicor J fæstlicor
he forseah þone gylp þyses *zewitendlican middaneardes*. þa to cumen-
10 dum þam dæge pære eastorlican symbelnesse on pære nihte, þa hit
stillost wæs, se treowleasa fæder sænde *Arrianum* pone *gedwobiscop*
to him J wilnode, *þæt* he name æt his handa *þæt* husl pære god-
wraeclican *gehalgunge* J þonne purh *þæt* *geearnode*, *þæt* he eft *gehwurfe*
to his fæder *gife* J freondscipe. ac þa se wer, þe wæs *Ʒode* *gehalgod*,
15 *gehyspte* *Arrianum* pone *ge(99a)dwobiscop*, þe þider com, J hine *ge-*
leahtrode, swa swa hit *gebyrede*, J his treowleasnesse mid worda
pywungum fram him sylfum adraf, forþon þeh þe he læge uton on
lichaman gebunden, þonne hwæpre he stod sorhleas mid him sylfum
on pære mycclan heanesse his modes. þa witodlice þanon *gecyrdum*
20 þam *gedwobiscop* J ham cumendum se fæder þæs *geongan cyninges*
azrimette J sænde sona his ambihtmen, to þon *þæt* hi acwealdon þone
anrædestan *Ʒodes* andettere þær þær he læz. þa wæs *þæt* swa *gedon*.
swa hi inn eodon to him, hi *gefæstnodon* heora æxe on his brazene
J his lichaman lif him on *gereafodon*. on þon hi *gestranzodon* ofer
25 hine, *þæt* hi hine ofslogon, *þæt* eac swylce he sylfa, þe þa ofslagen
wæs, ær *zeteohhode*, *þæt* he on him sylfum þæs lichaman cwale for-
seon wolde to æteownesse þæs soðan *Ʒodes* wuldres. eac se *geonza*
cyning næs na wana pæra uplican wuldra. ac soplice þær man *ge-*
hyrde in swigre nihte mycelne sealmsanz æt þæs *geongan cyninges* J

1 onzæt O || gebizean O 2 mæzen O || nyhs- O 3 mid irene f. O
4 ylca(90a) Ermigildus O || cyning f. C 4—5 rice || mid O || stronge O || hwitu ||
hræglum O 6 onsende O || þam || to ðam O || mycle O 7 he || swa he O || on-
zeat O 8 noht ðara ben- O 9 -tendlic || middanzeardes O || -ende O 10 ðare
O || east- (s aus r) C || ðare O 11 stillost || swigost O || sende O || -anus O
12 ðare O || godwretlican O, godwraetlican C 14 zyfe O || -scope O 15 Arria-
num || þonne Arrianum O || -ceop O || ðyder O || -trade O 16 gebyrede || zeda-
fenade O 17 pywungum || preanzum O || from O || adraf || draf O || þeah O ||
utan O 17—18 on lichaman gebunden || geb. on his lich. O || hwæp || he O ||
stod (d aus t) C || him || hine O || sylfum || sylfne O 19 ðare miclan O 20 -ceope
O, -cop C 20—21 þæs geongan cyninges azrimette || azryme þæs geongan cy-
ninges O || geonzan C || sende O || anbyhtmen O || hy O 22 anrædestan || ar-
fæstan O 23 sona swa O || in O || hy O || -nedon hyra O 24 -fedon O
hy O || -gedon O 25 hy O || ofslezen O 26 -hade O 27 ætywednesse O
28 na || no O || ðara uplicena wundra O || mon O 29 in f. O || -sonz O ||
-nzes O

martyres lichaman. eac swylce sume men us sædon, *pæt* þær nihtes æteowdon byrnende leohtfatu, forþon þa wæs geworden, *pæt* his lichama sceolde beon zeweorðod fram eallum zeleafullum mannum mid þy rihte soþes martyres. þa se treowleasa fæder J mægmyrþra wæs mid behreowsunge onstýred J sargode, *pæt* he *pæt* æfre gedon 5 sceolde, nalles na forþon þe he ða ecan hæle begytan þohte, ne na þy þe he ongeate þone soþan J þone eallican zeleafan, ac forþon þe he wæs abrezed mid þy ege his agenre peode. J he na ne zearnode sylf, *pæt* he to pysum zeleafan become, ac upp cumendre mettrymnesse he zenealæhte his ænde J wilnode, *pæt* he befæste Leandra 10 þam biscope Recharedum þone cyning his oðerne sunu, þone he on his agnum zedwolan (99b) lærde, J eac þone biscop he oft ær swiðlice swæncte; J þa hine bæd, *pæt* he in þam his oðrum suna mid his larum swylce trymnesse zedyde, swylce he his breðer ær zedyde. þa zefylledre þære fæstinge se ealda cyning wæs forðfered. J æfter 15 his deaðe Reharedus se cyning ne fylzde na ne onhirede his þone treowleasan fæder, ac his broþer þone martyr, J wæs eallunga zecýrred fram þam þweoran þæs arrianiscan zedwolan, emne *pæt* ealle Wissigotena peode he swa zelædde to þam soðan zeleafan, *pæt* he ne let nænigne in his rice him þegnian J campian, se þe him *pæt* ne 20 ondreð þurh þone dwoligendan ungeleafan, *pæt* he wære feond J wipersaca þam Jodes rice. næs *pæt* eac nan wundor, *pæt* he wæs geworden bodiend J lareow þæs soðan zeleafan, se þe wæs þæs martyres broðor; eac swylce þæs zearnunga hine zefyrðrodon J zefultumedon, to þon *pæt* he zelædde swiðe manige men þurh his lare to ðam æpelan 25 sceate þæs ælmihtigan Jodes. in þære wisan us is to sceawianne J to zepencanne, *pæt* nænigra þinga þis ne mihte beon gedon, gif Ermizeldus se cyning nære dead for ðære soðfæstnesse lufan, swa swa hit awriten is in þam godspelle: 'buton þæs hwætes corn fealle on eorðan J sy dead, hit sylf wunað ana; gif hit þonne dead byð, 30 þonne bringeþ hit manigfealdne wæstm.' swa forðon in Wissi þære

1 marty[]lichaman O 1—2 nihtes(90b)[]on byrnende O || þa[] *pæt* O || þætte O 2—3 his[]hama sceolde O || wyrðod (d aus n?) O || from O 4 -tires O 5 hreows- O 6 nolæs no O || þe he ða f. C || hælo O || þohte f. C || no O 7 forðan O 8 na f. O 9 ðissum O || up O || -trumnyse O 10 -læcte O || ende O || -dro O || -ceope O 12 azen- O || -ceop O 13 swenc- O || on O 14 dyde O 15 þære O 16 Recharedus O || fylzede::: ne ne onhyrede O || zweites ne f. C 17 broðor O || -tir O || eallunga O 18 from O || þætte O 19 (ne) C 20 on O || comp- O || ne f. C 21 -zendlican O || þæt[] ð O 23 -tires O 24 zefyrðrodon[] fyrðredon O || zefultumedon[] fultemedon O 25 mon- O 26 on ðære O || -ienne O 27 -cenne þætte nænige O || ne[] eall O || zif Ermizildus O 28 dead(91a) for ðære O 29 is[] godspelle O || buton[] nymðe O || f: ealle O 30 J[] dead O || zif O || bið O 31 þonn[] bringeð O || mænig- O || on Wissi[] ðære O

mægðe 3otena þeode wæs se cyning ana dead Erminizeldus, to þon
 þæt manige purh hine leofodon, ⁊ þa þa þæt an corn geleaffullice
 feoll, þær aras picce æcer ⁊ manigfeald to begytenne pone geleafan
 manigra sawla.' Petrus cwæð: 'is þæt forwundorlic wise ⁊ in urum
 5 tidum to wafienne.

XXXII.

3regorius him Iswarode: 'eac hit zelamp in Iustianes tidum þæs
 caseres, þa þa in þam suðlandum swiplice wedde ⁊ wilnode seo
 arrianisce ehtnes, seo wæs upp aræred fram pam un(100a)zeleaffullum
 Wandalum wið rihtzeleaffullra manna life, þa sume þa biscopas wið-
 10 stodon stranglice ⁊ scyldon ⁊ ladedon þa soðfæstnesse, oþ þæt hi
 wæron to þæs folces Iweardnesse zelædde. þa ongan se Wendla cy-
 ning bigan þa biscopas mid his wordum ⁊ mid his gifum to þære
 treowleasnesse, ac he ne mihte. þa zelyfde he, þæt he mihte hi
 on zebrecan mid tintregum. witodlice þa bebead he þam biscopum,
 15 þæt hi sceoldon habban swigan þære soðfæstnesse. ac hi ne mihton
 ne ne dorston heom sylfe zeswigian wiþ þære treowleasnesse, þy læs
 hit zelumpe, þæt hi swigiende wæron mannum gepuhte, þæt hi hit
 gepafedon. þa wearð se cyning mid hatheortnesse zegremed to pon,
 þæt he het aceorfan on grund heom heora tunzan of. eala, Petrus,
 20 þæt þæt wæs wundorlic wise ⁊ eac manigum witan cuð, þæt þa bi-
 scopas, þe spræcon wið þære treowleasnesse fore scylde þære soð-
 fæstnesse, hi spræcon buton tunzan, efne swa hi ær gewunedon, þæt
 hi spræcon, þa hi tunzan hæfdon.' Petrus cwæð: 'swiðe þæt is to
 wundrianne ⁊ eac swyðe to wafianne.' 3regorius him Iswarode: 'hit
 25 is awriten, Petrus, be þam ancennedan suna þæs hean fæder: 'in
 fruman wæs þæt word, ⁊ þæt word wæs mid 3ode, ⁊ 3od wæs þæt
 word.' eac swylce be þæs mægne wæs þær to gecized: 'ealle ze-
 sceafta wæron purh þæt gewordene.' ac hwæt wundriað we nu,

1 Ermigildus O 2 þætte mon- O || leofodon] lyfdon O 3 feol O || þær]
 ða O || mon- O || -tanne O 4 mon- O || in f. O 5 to] swyðe to O 5-6
 -fian] 3regorius O on Iustinianes O 7 þa þa] þa þe C || on O || -nade
 O 8 up || from O 9 Wendlum O || rihtzel- (1 aus a) C || -fulra O || manna
 f. O || biscopas O 10 strong- O || ladedon] ladedon (von sp. hd. aus urspr.
 ladedon) O || hy O 11 -lædede O 12 bigean O || biscopas O || gifum O ||
 ðare O || hy O 14 zebrinzan O || bebead] zebead O 15 hy O || swizean
 ðare soðfæstnesse O 15-16 miht] ne O || him O || þære O 17 hy swizende
 O || hy O 19 acearfan C || him hyra O || of f. O 20 -derlicu O || mon- O
 21 þære O || þære O 22 butan O || hy O 23 hæfdo] Petrus O 24 -drienne
 O || swyðe] swylce C || wafien] 3regorius O 25 be] bi O || ðam (91b) || edan
 suna O || acennedan C || heahfæder O || on O 26 ⁊ þæt word] s mid O
 27 wæs] ær to O

Petrus, þeah þe mihte yppan word butan tunzan þæt word sylf, þe
 gesceop ða tunzan? Petrus cwæð: 'me licað swiðe wel þæt þu
 sægest.' *Gregorius* him Iswarode: 'witodlice þas biscopas on þa ylcan
 tid wurdon swa fleme, oð þæt hi becomon to Constantinopolim þære
 byrig, I þa eac on ða ylcan tid wæs ic sylfa pider onsænde to þam 5
 ealdormen for þearfe I for spræce þyssere cyrcan. þa gemette ic
 þær sumne biscop ealdne witan, se cyððe me, þæt he zesawe heora
 muðas sprecende butan tunzan, I þæt hi cleopodon (100b) þus geoni-
 zendum muþum I cwædon: 'zeseoð nu, þæt we nabbað nane tunzan
 I swa þeh sprecað.' þa wæs þæt zesawen fram þam mannum, þe his 10
 locodon, þæt þæt wæs soð, þæt hi sædon, þæt onweƷ acorfenum þam
 tungum swylce hi awyrtwalode wæron, þær geonode in þære hracan
 swylce þær hwylc seað wære, I þonne hwæðre swa æmtigum muþe
 hi spræcon fullum I onwelgum wordum. þa wearð para an asliden
 in forlegenesse, I þa wæs he sona bescyred þære Ʒife þæs wundres. 15
 witodlice þæt wæs mid þy rihtan dome þæs ælmihtigan Ʒodes þus
 gedon, þæt se þe aƷymeleasede, þæt he heolde his lichaman forhæfd-
 nesse, nahte sona na ma to sprecenne þæs wundorlican mæƷnes word
 buton lichamlice tunzan. ac nu hit is Ʒenoh þæs þe we sædon in
 þissere wisan for Ʒenyðrunge þæs arrianiscan Ʒedwolan. Ʒehwyrfan 20
 we nu eft to þam wundrum, þe niwan Ʒewordene wæron in Suðlang-
 beardum.

XXXIII.

Witodlice se Eleutherius, þæs Ʒemynd ic her bufan dyde, se
 wæs þæs mynstres fæder, þæt wæs zeseted in Spolitane þære byrig
 I Ʒehalgod þam eadigan Ʒodspellere sancte Marce, se eac wæs munuc 25
 in þissere byrig lange drohtigende I lifigende in minum mynstre I
 eac þær wæs forðfereð. þone his aƷene Ʒeongran bæron, to ðon þæt
 he mid Ʒebedum þone deadan awehte. witodlice se wæs swa mycelre

1—2 þæt his tunzan f. C || me l. swiðe w.] wel me licað O 3 sægst O
 4 fleme] flymed O || hy O || ðare O 5 þa f. O || þyder O || onsen- O 6 þisse
 cyricean O 7 cyððe] cyððe (and. hā.) O || þæt] ð O || zesawe] sawe O ||
 hyra O 8 hy clypedon O || Ʒiniendum O 9 muðe C || zeseoh C || nane]
 nænige O 10 þeah O || zesawen O || from O || mon- O 11 locodon O || þæt
 þæt] þæt O || sædon] zesawon O || onweƷ] aweƷ O 12 -lude O || Ʒynude on
 ðare O 13 æmtige O 14 unweligum O || an asliden] an esliden O 15 for-
 ofer- O || he sona f. O || þære Ʒyfe O || wuldres C O 17 -sode O || forhæfd-
 nesse] forhæfne se O 18 na ma f. O 19 butan O || on O 20 þisse O ||
 Ʒenyðrunge O 20—21 -rfon] e nu O || eft f. O || on O 24 on O || ðare O
 25 eac f. O || munuc] mid me O 26 on þisse O || longe O || drohtiende
 (92a) O || lifigende] lifiende O, lifigende C || on O || minum] ðisse O
 27 þone] aƷene O 28 mid] mid his O || dead] awehte O

- bylwitnesse wer J inbryrdnesse, swa *þæt* hit nan twoe wæs, *þæt* þa tearas, þe forþ comon of swa swiþe eadmodum J his *þam* bilwitan mode, mihtan begytan J abiddan swiþe manege þing æt *þam* ælmihtigan 3ode. forþon ic wille secgan pises weres hwilchugu wundor, *þæt* 5 he sylfa me geandette swiþe bilwitlice, þa þa he wæs fram me geacsod. he sæde, *þæt* he sume dæge wære on sumum sibfate, J þa wæs hit æt æfenne, J he næfde nænige stowe, *þæt* he(101a)mihte to gan. þa becom he in þara fæmnena mynstre, in *þam* wæs sum lytel cniht, þone gewunode se awyrȝda gæst ælce niht swæncan. ac 10 þa halȝan nūnfæmnan to þon onfenzon þone 3odes wer, *þæt* hi hine bædon J þus cwædon: 'fæder, mot þes cniht þas niht mid þe wunian?' þa ȝepafode he *þæt* swiþe fremsumlice J alyfde *þam* cnihte, *þæt* he moste þa niht mid him restan. þa ȝewordenum *þam* mergene þa nūnfæmnan onȝunnon acsian þone ylcan fæder wæccendlice, hwæper 15 he aht onsundran dyde *þam* cnihte, þone hi him þære nihte befæston. þa wundrode se halȝa man, for hwi hi swa acsodon, J him þa Jwyrde J cwæð: 'ne dyde ic him naht onsundran.' þa cypdon him þa nūnnan þæs ylcan cnihtes wisan J him sædon, *þæt* se awyrȝda gæst nænige niht fram *þam* ȝewite, J hine swiþe ȝeornlice bædon, *þæt* he þysne 20 cniht mid him sylfum to *þam* mynstre ȝename, forþon þe hi sylfe ne mihton lenȝ ȝeseon þa ȝeswæncednesse þæs cnihtes. J þa ȝepafode *þæt* se ealda wita J lædde þa þone cniht mid him to *þam* mynstre, J to him nænigra pinga ne dorste ȝenealæcan se ealda feond. þa æt nexstan þæs ealdan witan mod wearð ȝehrinen þurh blisse be þæs 25 cnihtes hæle unȝemetlicor, þonne hit riht wære, swa *þæt* he cwæð to ðam broðrum, þe him beforan sæton: 'broðra, witan ȝe, *þæt* se deofol hine hæfde ȝeþeodod to ðam swustrum, J þa sona swa he com to ðam 3odes þeowum ne dorste he na ȝenealæcan þysum cnihte.' þa hraðe æfter ðam wordum þæs ealdan witan on þa ylcan tid næs an 30 brehtmhwil to ðon, *þæt* se cniht beforan eallum *þam* broðrum ȝewearð

1 bylewit- O || onbr[]nesse wer swa O || wæs | næs O || þætte O 2 byle- O 3 mihton begy[] J O || abiddan O || manego O 4 þyses O || hwylcehugu O 5 me ȝeandette | mæ[] J dette O || byle- O || from O || ȝeahsod O 6 -fæte O 8 on ðare O || -ster on O 9 -nod[]se O || -ȝeda O || swen- O 10 haliza(n) O || hy O 11 wunizean O 12 ȝepafu[]he O 13 þa ni[]mid O || -ȝenne O || -fæmn[]onȝunnon O 14 il- O || wæcend- O 15 aht f. O || þære nihte befæston | bef. ðare nihte O 16 haliza mon for hwan hy O || acsedo[] J O || him | hi C 16—17 -wyrdon J cwædon C || noht O || -dron þa ȝecyð[] ða O 18 il- O || þætte se awyrȝe[] ȝæst O 19 from O || þam | him O || bædo[] þæt O 20 hine sylfne O || -stre (r st. e. a.) C 21 ȝeswen- O || J f. O 23 nænige O 24 nyhstan O || ȝehrinen | astyred O 25 hælo O 26 ȝebroðrum O || broðor witon O 27 hæfde(92b) | []ded O || sweost- O 28 þeowum | e dorste O || no O || þissum O 29 raðe O 30 ȝebroðrum O || ȝewearð | wæs O

from deofle on gefaren J wæs mycclum zeswænced. þa zeseah
 þæt se ealda wita, þa sealde he sona hine sylfne in mycelne heaf.
 mid þy hi ongunnon swa weopende J swa lange cweþende þa broþra
 hine frefrian J him (101b) woldon þæs heafes zestyrn, þa Jswarode
 he heom J cwæð: 'zelyfað ze me nu þyses, þæt in næniges eowres 5
 muð nu todæge ne cymþ hlaf, buton þes cniht si zenered ær J
 alysed fram pysum deofle.' þa se fæder hine sylfne astrehte to ze-
 bede mid eallum þam broðrum, J hi þa bædon aa, oþ þæt se cniht
 wæs gehæled fram þæs deofles zeswæncednesse. se wæs þa swa
 gehæled, þæt ofer þæt næfde nænige byldo se awyrzda zæst to ze- 10
 nealæcene pysum cnihte.' Petrus cwæð: 'ic zelyfe, þæt seo lytle
 uppahæfennes þy hine undercrupe, þæt se ælmihtiga Ʒod wolde, þæt
 his zeongran eac wæron his dæde fultumiendas.' Ʒregorius him
 Jswarode: 'swa hit is swa þu sægest. soðlice he ne mihte ana aberan
 þa byrdene swa myceles wundres; þa todælde he þa byrpene mid 15
 þam broðrum J hi þa abær. ic zefandode in me sylfum, hu myccles
 mæznes wæs þyses ylcan weres zebed. soðlice þa þa ic wæs zeseted
 in sune tid in þam mynstre, ic prowode mycelne ece minre heortan
 J liflicra leoma J for manegum nearonessum þurh hwilpræge, swylce
 ic nealæhte minum ende. þa mettrumnesse læcas hatað mid zeciscere 20
 spræce sincopin. J gif me þa broþra zelomlice ne zereordodan mid
 mete, þonne þuhte me, þæt eallinza se liflica zæst wolde beon fram
 me acorfen. þa wæs to cumen þæs easterlican dæges symbelnes J
 þa on þam halzan Sæternesdæge, þa þa ealle men fæston ze zeonge
 ze ealde, þa ne mihte ic nanra þinza fæstan, J me wæs þæt mare 25
 sar J Ʒnornung, þonne seo untrumnes, þe me on sæt. J þa zepohte
 him swiðe hraðe min þæt unrote mod þysne ræd, þæt ic zelædde pone
 ylcan Ʒodes wer in deogolnesse to þam zebedhuse J hine bæd, þæt

1 from] þurh C || deoffum C || on gefaren J wæs mycclum f. C || ze-
 swen- O 2 seald[] he O || on O 3 þy] þy ðe O || hi] hi hine O || wep- O ||
 longe cwiðedne O || broðor O 4 hine f. O 5 him O || ze f. O || ðises O
 6 ne cymþ] zongæð O || buton] nymðe O 7 from O || ðissum O 8 zebroðrum
 O || hy O || bædon] hine bædon C, zebædon O || aa] a O 9—10 fram bis ze-
 hæled f. O || þætte O || nænige byldo] nan anweald C || -geda O || -cenne O
 11 þissum O || cnihte[] Petrus O 12 upahefenes O || þæt] þe O 13 Ʒinȝ- O ||
 wæron[] is dæda O || fultimiend[] Ʒregorius (*absatz nach fult.*) O 14 saƷast O
 15 byrdene O || mycles O || byrdene O 16 zebroðrum O || hy O || on O ||
 mycles O 17 il- O || zebod O 18 on O || on O || minra C 19 lima O ||
 for manegum] from minum O 20 -lætte O || læceas O 20—21 -cisce ze-
 spræce sincopin inwraec J gif O || broðor O || -liere C || zereordodon O, ze-
 reordan C 22 from O 23 eastorl- O || symbelnes f. O 24 haligan O || ze
 f. C 25 nane O 26 seo(93a)antrumnes O 27 swiðe ra[] min O 28 ilca[]
 Ʒodes O || on dig- O

- he sealde me þy dæge mægn to fæstane J mid his benum æt þam ælmihtigan drihtne bezæte. þa wæs þæt ðus geworden. soðlice sona swa wit eodon in þæt gebedhus, he astrehte (102a) hine sylfne in gebed mid tearum, swa swa ic hine eadmodlice bæd. þa ymb lytel fæc ge-
 5 fyldum þam gebede he eode ut, J þa onfenz min maga swa mycel mægn J strængðe æt þære stefne þæs halzan mannes bletsunge, swa þæt eallunga me wæs of gemynde anumen se mete J seo untrumnes eall. þa ongan ic wundrian, hwæt ic ær wære, oððe hwæt ic þa wære; J þa þa min mod bepohte on þa mettrumnesse, ic ne gefylde
 10 naht in me ne ne oncneow be þam sarum, þe ic ær dreah J gemunde. J þa wæs min mod abysgod ymb þæs mynstres zesetenesse, J ic forgæt eallunga minre ærran mettrumnesse. J swa swa ic ær sæde, þonne seo untrumnes eft gehwearf me to gemyndum, ic awundrode eall, þonne ic gefylde me sylfne swa swiðe strangne, þeah þe ic na ne æte. J
 15 þa þa ic becom to þam æfenne swa fæstende, ic onfand on me sylfum swa mycele strengþe, þæt ic mihte adreoƷan þæt fæsten oþ oðerne dæg, gif ic wolde. þus hit wæs geworden, þæt ic on me sylfum gecunnode, þæt eac þa oðre ping wæron soðe, þe be þam halzan men gesæde wæron, þe þe ic sylfa betwyh þam eallum nære.' Petrus
 20 cwæð: 'forðon þe þu sædest, þæt se wer wære mycelre inbryrdnesse, ic wilnize, þæt ic rumlicor geleornize þæt mægn sylf para teara. forþon ic þe bidde nu, þæt þu me gerece, hu manega cynn syn þære inbryrdnesse.'

XXXIV.

- Gregorius him Iswarode: 'in manige dælas seo inbryrdnes byð
 25 toðæled, þonne synderlice gehwilce synne fram þam dædbetendum beoð cwipðe J bewopene....soðlice ealdorlice syndon tu cyn þære inbryrdnesse, þæt is, þonne seo sawl þyrsteð J lysteð Ʒodes rices, ærest heo byþ inbryrðed mid ege J æfter þon mid lufan. ærest heo swæn-
 cep hi sylfe mid tearum, þonne heo gemynað þa gyltas hire yflan

1 sealde me] m. s. O || mægen O || fæstene O 2 bezæte O || þa bis geworden f. C 3 eodon on O || on O 4 ymbe O 5 þa f. O 6 mægen O || strenge O || þære O || haligan mon- O 7 eallunga O 8 eal O 9 gefylde (über y ein e, 12. jhd.) O 10 naht on O 11—12 forƷea || eallunga O 13 eft f. O || gemynde O || eal O 14 gefylde (über y ein e, 12. jhd.) O || strong- O || no O 15 þam] þan O || onfand on] onfandode O || sylfne O 16 mycle strengþe O 17 wæs] wæs ða O 18 acun- O || oðru O || haligan O 19 gesæde] asæde O || þeah O || sylf betweoh eallum þam nære O 20 wer f. O || mycelre] on mycelre O || onbryrd- O 21 mægen O 22 monizu O || cyn O || ðære O 23 onbryrd- O 24 on monize O || onbryrd- O || bið O 25 gehwylce O || from O || ðam (93b)] andum O 26 cwipðe] cwidende O || bewopene] wop(en)ne (12. jhd.) O || syn] in tu O || þære onbryrd- O 27 se(o) C 28 bið onbr- O || (ege) (12. jhd.) O || swen- O 29 hy O || -myneð O || hyra yfelra O

dæda J ondrædep, *pæt* heo scyle for *pam* þrowian þa ecan cwicsusla;
 J þonne heo byð mid langre (102b) nearonesse þære gnornunge forht
 J zeswenced J fornæmed, þonne æt nehstan byþ acænneð of bældre
 forðfinesse sorhleasnes, J *pæt* mod byþ inæled in þære lufan heofon-
 licra zefeara, J seo sawl, þe ær weop, *pæt* heo ne sceolde beon ge- 5
 læded to *pam* ecan wite, heo onginneð æfter þan weopan bitterlice,
 forþon þe hire þynceð lang seo ylding J seo uferung, hwænne heo
 cume to 3ode. heo sceawað in hire mode, hwylce syn þa engla
 preatas, J hwylc seo zeferræden sy eadigra zasta, J eac hwilc se
 godþrym sy þære ecan 3odes zesihþe, J þonne cwipeð ma forþon heo 10
 byþ to lange wana þara eca 3oda, þonne heo ær weope, þa þa heo
 ondred hire þa ecan yfel. J swa þonne zeweorðeð, *pæt* seo
 fullmedeme inbryrdnes þære fyrhte syleð þa sawle to þære inbryrd-
 nesse þære soðan lufe. *pæt* swiðe wel in *pam* halzan J soðan stære
 mid zerynelicre zesæzene is awriten J þus zecwæden, *pæt* Axa Ca-
 lephes dohter sæte ofer anum eosole J þa asworette. þa cwæð hire 15
 fæder to hire: 'hwæt hafast þu nu, oððe hwæt is þe?' J heo þa
 him Jswarode: 'syle me pine bletsunge. þu sealdest me superne
 land J drugiende. zeyc me *pæt* J syle me þan.' þa sealde se fæder
 hire þan J leoht bufan J þan J leoht beneoðan. witodlice, Petrus, þus 20
 hit is to ongytene, *pæt* Axa sæt ofer *pam* eosole, *pæt* zetacnað, *pæt*
 seo rihtzewittuge sawl siteð on *pam* lichaman, J seo þonne asworeteð
 J bideð æt *pam* fæder þanes landes J wætes. forþon us is to se-
 canne æt urum scyppende mid mycelre zeomrunge, *pæt* he us sylle
 þa zife soðra teara. witodlice full manize men wæron, þa þe eallunga 25
 onfengon æt 3ode þa zife, *pæt* hi willað spreca bealdlice rihtwisnesse

1 -susle O 2 bið O || long- O || ðare O 3 zeswencedu O || -medu
 O || nyhstan O || bið acen- O || byldo O 4 forzyfenesse O || bið onæled
 on ðare O || heofen- O 5 he(o) O 6 onzinnað C || ðon O || wepan O
 7 hyre ðinceð long O 8 cyme O || on hyre O 9 zeferræden O || hwylc O
 10 þære] þæs O || zesyhðe O || cwepað O 11 bið O || longe wona O || 3od:a
 (r rad.) C || heo f. C || weopa O 12 hyre O || þa f. C 13 fulmedume O ||
 onbr- O || þære fyrhto O || þa] ðare O || ðare O || onbr- O 14 ðare O || lufan
 O || on O || halizan O || J] J ðam O || stære] stæpe O 15 zesegne O || zecw.]
 cweden O 16 -tor O || -ter::: (sæte(?) rad.) C || eosole (gloss. assan,
 12. jhd.) O || -ette] -ette (heo) (12. jhd.) O || hyre O 17 hyre O ||
 (ða) O 18 -rode] -rode J cwæð O 19 lond O || drugi:ende (e rad.) O ||
 zeiece O || þan] O (auf rad. þan) (die bemerkung am rande, worauf sich
 dieses zeichen bezieht, ist nicht mehr vorhanden) O 20 hyre O || ðani (ursprüngl.
 ðan, der i-strich später hinzugefügt, auf ras.) O || leoht] wæt land
 O || ðani (das i auf ras. und nicht urspr.) O || J (nachtr.) C || leoht] wæt O
 21 -tanne O || sæt] þe sæt O || -sele O || drittes þæt] þonne O 22 -witigu O ||
 sitteð O || seo] si C || -reted C, -retteð O 23 J f. O || bideð æt] bideþ O || -cenne
 O 24 mid (94a) myc- O 25 zyfe O || w]ful mon- O || -linga O 26 zyfe O ||
 bald- O

- J soeoldon geyrmd e J zeswæncte syllan pearfendum mannum of heora agnum (103a) J eac habban ða hætan þæs soðan geleafan, J swa þeah þonne gyt nabbað þa gýfe þara teara. ða ðyslican butan habbað suðerne land J drugiende, ac þonne gyt hi beþurfon þanes landes J
- 5 wætes. forþon þe hi beoð in godum weorce gesette, in þam hi beoð mycle J weallende, heom gedafenap eac swiðe, þæt hi ægðer ge for ege þæs ecan witan ge eac for lufan þæs heofonlican rices weopan J heofian þa yfel, þe hi ær þurhtugon. J ic cwæð ær, þæt wæron twa cynn þære inbryrnesse, J þæt se fæder hire sealde þan
- 10 J wæt bufan J þan J wæt beneoðon. witodlice seo sawl onfehð þan J wæt bufan, þonne heo hi sylfe zeswænced in tearum for ðam luste þæs heofonlican rices, J heo onfehð þanum J wæstum beneoðan, þonne heo weopende hire ondrædeþ helle witu. J forþon þe hire byp ærest seald, þæt heo mæg hire ondrædan þa hellican witu, heo becymð
- 15 æfter þon to þon, þæt heo byð onbryrdeð mid soðre lufe to þam heofonlican rice, swa swa hit her mid sumum wordum gerynelice gereht is.' Petrus cwæð: 'wel me licað þæt þu sægst. ac æfter þan þe þu sædest nu be pysan Eleutherio þæs arwyðan lifes were hwylcere zearnunze he wæs, me lystep acsian, hweper hit sy to
- 20 gelyfanne, þæt ænige pyslice syndon in middanearde.'

XXXV.

- Gregorius him Iswarode: 'Floridus se biscop þære Tibertiniscan cyrican, þæs soþfæstnesse J haligdomes wis nis na uncup þinre lufan, þes me sæde, þæt mid him wære sum mæssepreost swyþe mycelre bylwitnesse man, þam wæs nama Amantius. he sæde me, þæt se
- 25 hæfde þæt mægn, þæt he þara apostola þeawe sette his handa ofer seoce men J heom heora hæle azæf, J þeh hit wære swiplicu untrumnes, sona heo awez gewat, gýf he þam men ahran. eac he me sæde, þæt he mihte þis wundor wyrcan, þæt in swa hwilcere stowe

1 scol- O || zeswencede O || mon- O || hyra 2 agen- O 2-3 ða bis habbað f. O || butan::: O 4 hy beþurfo[]ðanes O 5 hy O || on O || on O || þam] þon O || hy O 6 mycle O || him O || swyðe O || hy O 8 wepen O || heofon O || hy O 9 tu cyn ðare O || onbryrd- O || hyre O 10 (w)æt (12. jhd.) O || zwaetes wæt] þ (wæt) (12. jhd.) O || sawul O 11 hy O || -swenced on O 12 heo f. O 13 wepende hyre O || hyre bið O 14 hyre O || -cymed O 15 to þon f. O || byð] mæg beon O || lufan O 17 sazaest O 18 þon O || pysan] þissum O || Eleu-] Helen- O 19 hwylce O || hwaðer O 20 -fenne O || syndon in] syn on O || -anzearde O 21 ðare O || Tiber(ti)niscan C, Libertiniscan O 22 cyricean O 23 þes] ðæs þe (þe unterstr. von and. hd.) O || wære] wæs (aus wære) O 24 bylew- O || mon þæs nama wæs O 25 mægen O 26 him hyra O || hælo azeaf O || þeh] ðeah ðe O || wære[] (94b) untrumnes O 27 onwez O || gýf (y aus e. a.) C || onhran[]c he O 28 -cean O || on O || hwyl- O

swa he gemette nædran, þe he heo wære þære unmaetestan reðnesse,
 þæt he hi (103b) acwealde sona gif he hi zesegnade mid Cristes rode-
 tacne, swa þæt heo toborstenum þam innoðum swulte for þam mægne
 þære halgan rode, þonne se 3odes wer þæt rodetacen awrat mid his
 fingre. J eac gif þonne seo nædre befleah hine in hwylc holh, gif 5
 he þonne gebletsode þæs holes muð mid þære halgan rodetacne,
 sona ofer þæt wæs seo nædre getogen dead of þam hole. eac ic sylfa
 gewilnode, þæt ic gesawe þone wer swa mycles mægnes J zeearnunze,
 J ic wolde, þæt he to me zelæded wære J wonode feawa dazas in
 mettrumra manna huse, to þon þæt þær mihte beon swiþe hraðe ge- 10
 cunnod, hwæper mid him wære ænig gifu þære lacnunze J gehæled-
 nesse. þa witodlice læz þær sum man on his mode gefangen mid
 ungewittignesse betwyh þam oðrum seocum mannum. þone swylcne
 seocne læcas nemnið gewitleasne. se sumre nihte, þa þa he ypte J
 forþ brohte swa wedenheort mycle stefne J hlude, he gedrefde ealle þa 15
 seocan men mid þam unmaetum cyrmum, swa þæt nan heora ne mihte
 slæp niman. ac þær wæs swiðe wundorlic wise, þæt þanon hi ealle
 hæfdon yfel J heora ping wæs þe wyrse, þæt he ana þæt yfel adreah.
 J þa swa me ær zesæd wæs from þam arwyrbestan Floride þam bi-
 scope, se wonode þær þa mid þysum forewedenan mæssepreoste, 20
 J æfter þon ic hit ongeat smeapancollice fram þam cnihte, þe þegnade
 þam seocum mannum on ðære ylcan nihte, þæt se ylca arwyrdæ
 mæssepreost aras of his ræste J eode swigende to þæs gewitleasan
 mannes ræste, J asettum his handum ofer hine he gebæd for hine, J
 him wæs sona sæl. J he hine þa zenam J lædde mid him to þam 25
 gebedhuse in þa uferan dælas þæs huses. þær he gefealh his gebede
 freolicor for þone seocan man J þa sona eft hine zelædde to his ægenre

1 næddran þeah O || ðære O || unmaetestan] mæstan C || -nyse O 2 hy
 O || zyf O || hy zesenade O 3 ða[] mægne O 4 ðære haligan O || þonne (þ
 aus þ) C || -tacn O 5 þonne] hwonne O || on O || hol zyf O 6 þære haligan
 O 7 sona] þonne O || getogen] getozan C, tozen O || eac] ac O 9 to me] me
 to O || J] J (he) O || on O 10 mon- O || þætte O || raðe O 11 hwaðer O ||
 ænigz gifu þære O 12 mon O 13 ungewitenesse betweoh O || -twyh (h aus
 r) O || mon- O 13-14 swylcan seocan læceas nemnað O 15 gedrefde O
 16 ungemætum O || þætte O || nan] nænigum hyra O || ne mihte] næs alyfed
 þæt he þær mihte O 17 slæp] reste (s aus e. a. n?) C || niman] habban C ||
 þær] þæt O || -derlicu O || þanon O || hy O 18 hyra O || wyrse þæt] wyrse
 þanon O 19 from] for C, from (12. jhd. über urspr. für, vom gloss.) O ||
 -ceope O 20 mid] samod mid O || þysum O 21 smeapancolicor (erstes c
 auf ras.) O || from O || -nude O 22 mon- O || þære O 23 reste O || swigend-
 lice O 24 mon- O || reste O || asette O 25 him wæs sona sæl] ða mid þy
 wæs him sel (sel gloss., bett von sp. hd.) O || hine þa zenam] ða z. h. O || J
 lædde f. O 26 on O || -fealh (95a) his O 27 þone] ðam O || men O || eft f. O

ræste fullhalne, swa *þæt* he ofer *þæt* ne ypte ænige uneaðelice stefne ne mid (104a) ænigre clypunge gedrefde ænine þara seocra manna, ne þa ofer *þæt* in nihte geecte oþra manna broc, se þa fullfremedlice onfeng his agnum mode J gewitte. of þære wyrde þæs arwyrðan 5 weres we geleornodon, *þæt* we gelyfdon eallra oþra weorca, þe we gehyrdon be him secgan.' Petrus cwæð: 'myclu lifes trymnes is *þæt*, *þæt* man mote geseon þa weras, þe swilc wundor wyrcaþ J sceawian her on eorðan þa heofonlican Hierusalem on heora agnum cæster-warum.'

XXXVI.

- 10 Gregorius him Jswarode: 'ne wene ic na, *þæt* si to forswigienne *þæt* wundor, þe se ælmihtiga Jod wæs geadmodad, *þæt* he gecypte ofer Maximianum his þeowan, se is nu Siracusanis biscop J wæs þa mines mynstres fæder J hyrde. soðlice þa þa ic wæs onsaended mid mines biscopes hæse J peowode in þam solore þære Constantinopolis- 15 can byrig for ure cyrcan neodþearfe J for spræce, þa com he þær to me bædendre uncre lufan se ilca Maximianus mid oðrum broðrum. J þa þa he eft cyrde to Rome to þam minum mynstre, þa wearð he befangen J onstýred mid swiðlicre hreonesse in Atriacio þam sæ. þa oncneow he J onzæt þæs ælmihtigan Jodes eorre J eac his gife mid 20 ungeæhtedlicre ændebyrdnesse J eac mid ungewunelicum wundre ymb hine J eac ymb ealle, þa þe him mid wæron. witodlice hit gelamp, *þæt* þa ypa reðgodon in heora þeawe J wæron upp ahafene for para winda mycelnessum swa swiðe, oð *þæt* of þam scipe wæron þa næg- 25 las forlorene J þa pylinge toslægene, J eac þa gewædu wæron ut on þa ypa aworþene, J swa eall þæs scipes fæt wæs acweht J for ðam mycclum ypum tolysed J toslopen fram eallum his rihtgefegum. þa witodlice geoniendum þam ceolum se sæ eode inn J gefylde *þæt* scip

1 reste fulh- O || þætta O || ne || ænige O 2 -igre] -izum C || -unzum C ||
 gedref || ænine O || ænine] ænig C || þara O || mon- O 3 on nohte O || geicte
 þara oðera mon- O || se] se ðe O || fulfr- O 4 agen- O || ðare O 5 were ||
 we O || -nedon O || ealra oðera O 6 (ge)hyr- C || micelu O 7 mon O || swilc
 swylce O || wundru (erst. u über y) O || J sceawien O, f. C 8 heora] hyre O ||
 azenum ceast- O 10 no þæt sy to swigienne O 11 wundo || þe O || -moded
 O || gecypte O 12 þeowe O || -sanisc O 13 onsen- O 14 -ceopes O || on
 O || solare þare O 15 cyrcan nyd- O 18 befozg- O || hreown- O || on Adria-
 tic || þam O 19 onzæt O || yre O || zyfe O 20 ende- O || -lice O 21 him
 mid] m. h. O 22 reðgizedon O || on hyra O || up ahafene O 23 swyðe O
 24 ðilinge toslægene O || gewædu] wædu O 25 eal O || scypes O 26 mycclum
 O || from O 26—27 rihtgefongum (95b) || witod- O || zyni- O || ceolum] cinum
 O || inn] on O

oð þa yfnestan þeolu þæs bryrdes, swa þæt næs þæt scip betwyh
þam ypum zesewen (104b) swa swiðe swa þa yða binnan þam scipe
wæron zesewene. þa wæron hi sittende in þam ylcan scipe J na
eallunga wæron swa swiðe gedrefde, þy þe hi heom þone deað neah
ondredon, ac for þæs brogan Jweardnesse J zesihðe hi ealle him be- 5
twyh sealdon sibbe J onfenzon þam lichaman J blode ures alysendes
J Jode wæron hi sylfe bebeodende J wilnizende, þæt he onfenge frem-
sumlice heora sawla, se þe heora lichaman sealde to swa swiðe forh-
tizendlican deape. ac se ælmihtiga Jod, þe heora mod wundorlice
abregde, se eac swilce heora lif wundorlicor zeheold. soþlice eahta 10
daga fulla þæt ilce scipp fleat wætres full oð þa ytemestan þeola þæs
brerdes J swa þeh ferde on heora agene wez. þa þe nyzðan dæge
þa wæs hit zelæded to hype Thronensis pære cæstre. þa eodon hi
ealle zesunde of þam scipe, þa þe liþon J foron mid þam forecwede-
nan Maximiane þam arwyrdan were. J þa æfter þam he sylfa Maxi- 15
mianus wæs ut gangende, þa sona wæs zesuncen þæt scip in þone
grund pære ylcan hyðe, efne swylce hit þolode pære uphefnesse J
him wære þæt byrðen, þæt hi him of eodon. J þæt wæs wætres full
J manna J wæs boren J fleat in þam sæ, þæt ilce ne mihte þæt
wæter aberan on pære hype buton mannum, þa þa Maximianus of eode 20
mid his broðrum. be þon þa se ælmihtiga Jod zecyðde, þæt he heold
pis scip arwyrdlice mid his agenre handa, J þa þa hit wæs manna
æmtiz J forlæten, hit ne mihte lænz wunian on þam wætrum.

XXXVII.

Eac þu zesawe, Petrus, mid me nu for feowertizum nihta hu-
huzu swa Sanctulum þæs arwyrdan lifes mæssepreost, þæs zemýnd 25
ic ær bufan worhte, se gewunode, þæt he com to me ælce zære of

1 ytemestan þeolu O || brerdes O || næs] no swa swiðe O || scyp betweoh
O 2 zesewen] zesewen wæs O 3 -tende on O || na] on O 4 gedrefede
O || him O || neah] ne O 5 brogan (*gloss. ege sp. hd.*) O || zesihðe hy O ||
him f. C || betweoh O 6 -homan O || blod C 7 hy O || bebeode O ||
-niende O 8 hyra O || hyra O || sealde (d aus ð) C 9 hyra O 10 swilce
f. O || hyra O || über eahta VIII O 11 daga (*aus dazum*) C, dazum O || fullum
O || scip O || wæteres O || þa] ða (*aus urspr. ðe*) O || ytem-] ufem- O || þeola]
þeolu O 12 þeah O || hyra agenre rihtwez þa O || ðy niz- O 13 Coronensis
ðare ceas- O || hy O 14 J (*nachtr. eingef.*) O 16 zong- O || þa] J ða O ||
scyp on O 17 þare O || þolode] wolde O || þare upahefnesse O 18 hy
O || wæteres ful O 19 mon- O || on O || yl- O 20 ðare O || -tan mon-
O 21 gebroðrum bi O || zecyðde] (cydde) (*12. jhd.*) O 22 mon- O 23 lænz
O || wætrum C 24—25 huhuzu swa f. C || -huzu (*... von sp. hd.*) O || ar-
wur- O 26 ær] her O || gewunode O || zære (96 a) of O

- Nursige þære mægðe. J eac of þære (105a) ylcan mægðe com nu for þrym nihtum sum munuc, se me afealde mid gnornunze hefiges ærendes, se bodode me pone ylcan wer forðferedne. J þeh þe ic ne mæge zepæncan ymb pisne wer buton zeomrunge his wynsumnesse, þonne
- 5 hwæðre eallunga ic wille secgan his mægnu butan fyrhtu, þa ic oncneow æt þam sacerðum his neahzeburum, þa wæron zeweolgade mid wundorlicre soðfæstnesse J bilwitnesse. J swa swa betwyh þam modum, þe selfe heom betweonum lufiað, seo swæsliche hiwcupnes þære soðan lufe zedeð J zezearwað mycle bældo, swa eac
- 10 swiðe oft he sylf fram me of wynsumnesse zetihted wæs J zenyd, þæt he me zeandette be þam halgum, þe he dyde, sume his þa ytemestan wisan. witodlice hit zelamp in sume tid, þa þa Langbeardisce mæn wrunzon elebergan on þære treddan J heom wæs wana, þæt hi ne mihton ænigne eles wætan ut apyn, þa com þes Sanctulus pyder
- 15 to heom J brohte æmtige cyllan pyder to þære wringan J wæs þa swa he eallniȝ wæs wynsumlicre onsyne J bliðes modes. J þa þa winnendan J þa wyrccendan Langbearde he mid bliðelicre onsyne zrette J zehalette J teah forð þa cyllan J cwæð, þæt him sceolde seo beon zefylled, J þæt cwæð hatende ma þonne biddende. ac þa
- 20 hæðenan weras his word hefiglice onfenzcon J hine mid teonwordum wæron ehtende, forðon þe hi ealne dæg mid idelnesse wunnon J ne mihton nænigne ele awringan of þam byrgum. þa Iswarode se Ȝodes wer þam þa ȝyt mid bliðelicre ansyne, þonne he ær wæs, J þus cwæð: 'zebiddað la for me J sprecað tela J zefyllað Sanctulo pas cylle, þæt
- 25 he sy swa zetyðod fram eow zecyrred.' J þa þa hi naht ne zehawedon flowan þæs eles of þam elebergum J swa þeh pone Ȝodes wer zesawon him befeolan mid þære cyllfyllinge, þa wurdon hi swyðlice mid yrre onælde (105b) J ongunnon hine onscunian mid maran or-

1 Nursie þære O || ðare O 1—2 nu f || prim O 2—3 hef || des bodode O || il- O || ðeah O || þe f. O || mæg O 4 zepæncan O || ðysne O || -tan O 5 wylle O || fyrhtu O 6 zewelzode O 7 -licere O || bylew- O || -tweoh O 8 sylfe him O 9 þære O || lufan O || bylde O 10 swiðe || ful O || sylfa from O || zenyd O 11 zeðdette O 12 on O || Long- O 13 men O || wrunzon O || -bergean O || þære O || him O || wana || sona O 14 ne f. C || ænine O || -ðyn ist radert, aber noch zu lesen, auf der rasur ein O. die correctur am rande, worauf sich dieses zeichen bezieht, ist nicht mehr vorhanden. O || ðider O 15 him O || cil- O || þider O 16 eallniȝ eallinȝa (gloss. æfre) O || -lic:: (re rad.) O || onsyne || on(an)syne (an ders. hd.?) O 17 Long- O 17—18 -syne::zegrette (he rad.) O || zweites J f. O || cil- O 19 seo beon || b. s. C 20 onfenzcon O 21 hi || he hy O || -nun O 22 mihte nænine ele abædan J awrin || of O || bergum O 23 bliðelicre O || on- O || wæs || dyde O 24 la f. O 25 zetihad from O || hy noht O || flowan (f unvollst. aus w) C 26 þeah O 27 him befeolan || inȝefeolan C || þære cillan fyllinge O || hy swið- O 28 onælde O || onscunizean J laðettan (96b) || maran O || orwyrðum f. C

wyrðum fracoðlicra worda. þa þa se ʒodes wer þæt ʒeseah, þæt of
 þære eletreðdan nænige ʒemete ænig dæl eles ut eode, þa bæd he,
 þæt him man sealde wæter 1 þæt þa ʒebletsode beforan heom eallum
 onlociendum 1 þa wearp þæt wæter mid his handum on þa eletreðdan.
 þa sona of ðære bletsunʒe þær upp rædde swa mycclu ʒenihtsumness 5
 þæs eles, þæt þa Langbearde, þe ær lange wunnon holunga, þa nalæs
 þæt an, þæt hi ʒefylðon ealle heora aʒenu fatu, ac eac swylce þa
 cylle, þe se ʒodes wer pyder brohte, 1 þæs þancas dydon 1 sædon,
 þæt se þe pider com eles biddan, mid bletsunʒe heom sealde, þæt he
 sylfa ær bæd. eac hit ʒelamp on sume tid, þæt þær sæt on þam 10
 lande swyðe swyðlic hungor, 1 þa wæs forbærned fram Langbeardum
 seo cyrce þæs eadigan Laurenties. þa ʒewilnode Sanctulus se ʒodes
 wer, þæt he wolde þa ʒeedneowian, 1 þa ʒegaderode manige cræftigan
 1 eac ma opra weorcmanna, þe þam onbyhtan 1 hyrdon. þa soðlice
 þam wyrhtum winnendum wæs neodpearf, þæt heom wære butan 15
 ylðinge ʒegearwod se mete 1 fostornoð þære dæghwamlican andleafne;
 ac bædendum þam nydde þæs ylcan hungres þær wæs hlafes wana.
 þa ongunnon þa winnendan wyrhtan ardlice biddan heom metes 1
 cwædon, þæt hi næfdon nan mæʒn to swa strangum weorce butan
 mete. þa þæt se ʒodes wer ʒehyrde, he frefrode hi mid luflicum 20
 wordum 1 heom ʒeheht utan mid his muðe, þæt he him sylf næfde;
 ac he wæs swiðe hefiglice ʒenyrwed innon, forþon þe he ne mihte
 beʒytan þone mete, þe he þam wyrhtum ʒehet. þa eode he hider 1
 pider nearolice ʒeswænced in his ʒepohte, oþ þæt ða æt nehstan he
 becom to þam ofne, in þam þa wif his nehʒebyrne þy ærran dæʒe 25
 boccon heora hlafas. þa locode he þær ʒeloten 1 ʒebized in þone ofn,
 wenunga hwylc hlaf ðær to lafe wunode æfter þam bæcestrum. þa
 sæmninga funde (106a) he þær sumne hlaf wundorlicre mycelnesse

1 fraced- O || se[ʒodes] 1er þæt O 2 ðære O || nænig ʒ[ʒ]mete æ[dæl] O
 3 mon O || wæt[ʒ]blet- O || him O 4 wearp [æter mid O || handa O 5 þære
 O || up O || mielu O || -nes O 6 þætte O || Long- O || longe O, f. C || ho-
 linga O 7 hy O || hyra aʒene O 8 pyder] þ:der (y rad.?) O 9 þætte
 O || pider] dider O || mid] mid his O || -sunʒa O || him O 11 swiðe
 O || from Long- O 12 cyrice O || -tius O || ʒewil-] wil- O || San(c)tulus C,
 Santulus O 13 -niwian O || þa] he þa O || mon- O 14 ma f. O || oðera O ||
 -monna O || onbyrhtan C, onbehtum O 15 nyd- O || (þæt) (12. jhd.) O ||
 him O 16 fostornað O, fostornoð (s aus r) C || þære O || -Jlifne O 17 bæ:
 endum O || nyde O || þæs] þas C || þær] þæs C 18 ardlice a(n)rædlice O ||
 him O 19 hy O || nan] nænig O || mæʒen O || strong- O 19-20 butan mete
 for meteleaste O 20 frefrede hy O || luflicum] lustlicum O 21 him ʒehet O ||
 sylfum O 22 swiðe] sylfa O || innan O 24 ðyder O || ʒeswenced on O ||
 nyhstan O || he f. O 25 on O || neahʒeburena O || ærran] æfran C 26 hyra
 O || on O 27 ne wenunga hwylcne O || -node(97a)æfter O

- J eac ungewunelicre hwitnesse. þa nam he þone, J swa þe he nolde þone þa gyt þam cræftigum bryngan, þy læs hit gelumpe, þæt hit opres mannes wære, J he him sylfum scyld geworhte. þa þa he pohte arfæstnesse to purhteonne, J he þa witodlice bær þone hlaf
- 5 geond þa wif his nehgebyrene J hine heom eallum æteowde J þæs acsode, hwæper heora ænigum hwylc to lafe wunode, þa ealle þa wif, þe þy ærran dæge bocon þa hlafas in ðam ofne, wiðsocon, þæt hit heora nære, J andetton, þæt hi sylfe ham brohton fram þam ofne heora aȝne hlafas be fullum zetele. þa ferde se drihtnes wer bliðe
- 10 to eallum þam cræftigum mid þy anum hlafe J lærde, þæt hi dyden þancas þam ælmihtigan ȝode, J heom eac þæt sæde, þæt se drihten sylfa heom zegearwode Jlyfne, J he hi þa sona in ȝelaðode to ȝereordnesse. þa leȝde he beforan heom þone fundenan hlaf, J þa þa hi wæron ȝenihtsumlice of þam J fullice ȝereordade, he ȝesomnode of
- 15 þam mare on þam ȝebroccum, þonne se hlaf sylf ær wære. eac swylce he brohte eft on oðre dæge þam wyrhtum to ȝereordnesse, ac þæt þær wæs to lafe of þam ȝebroccum wæs þa gyt mare, þonne þa ȝebroccu ær wæron, þa sylfe þe beforan heom aleȝde wæron. swa hit wæs þa ȝeworden, þæt . X . dazas fulle ealle þa cræftigan J eac þa
- 20 oðre wyrhtan of þam anum hlafe wæron afedde J ȝereordade. ælce dæge hi æton þysne J ælce dæge of þam wæs to lafe, þæt hi mihton eft on morgenne etan, efne swylce þa ȝebroccu þæs hlafes purh þone æt weoxon, J swylce þa mupas para etendra þone mete ȝeednywdon.' Petrus cwæð: 'wundorlic wise þæt wæs J in þære bysne þæs drihten-
- 25 lican weorces swiðe to wafianne.' Ȝregorius him Jswarode: 'se ylca wer, la Petrus, fedde purh his þeowan manige dazas þa wyrhtan of anum hlafe, se þe iu ær ȝereordede purh hine sylfne of . V . hlafum . V . þusendu manna, se eac swylce ȝe(106b)mænigfealdað feawa

1 J *bis* hwitnesse *f.* O || ȝenam O || J] ac O || þeah O || nolde (*n für w*) O 2 þone] þa O || þam (*a zur hälften rad.*) O || bringan þe O 3 mon- O || scyldo O 5 neahȝeburena O || him O || ætywde O 6 hwaðer hyra O || hwylc] swylc O || -nude O 7 on O || wiðsocon] wiðso(cen)na (cen) (12. *ȝhd.*) O 8 hit] ðæs O || hyra O || ondetton O || from O 9 hyra aȝene O || zetæle O 10 ane O || lærde] hy lærde O || dydon O 11 him O || se *f.* O 12 him O || ondlifne O || hy O || on O 13 þa *bis* heom *zweimal* C || lede O || heom] hy O || þone fundenan hlaf *f.* C || hy O 14 -sumli[*of* O || ȝereorde O 15 þam] him O 15—16 eac *bis* ȝereordnesse *f.* C || broht]eft (ða ȝebrocen) on (12. *ȝhd.*) O 17—18 ȝebroð[*ær* O || þa *f.* O || þe] þa O || heom aleȝde] hy ær alæde O 19 þætte O 20 fedde O || ȝereorded[*ælce* O 21 hy O || þysne] hine O || þam] him O || hy O 22 merȝen O 23 ȝeedniwedon O 24 -licu O || bysene O 24—25 -lica(n) weorces (*is*) swyðe O || ilca O 26 þeow monige O 27 ær(97b)[*reordede* O || ȝereorde C 28 -senda[*onna* O || swylce *f.* O || ȝe]ȝem. C, ȝemonigfaldad O || feawa] fea O

cornsæda in unarimede wæstmas æcra, J eac swylce se forð zelædde ær
 þa ylcan sæd of eorðan J samod zesceap ealle zesceafta of nahte. ac
 py læs þu lenz wundrige, hwæt se arwurða wer Sanctulus worhte
 uton of drihtnes mægne, gehyr eac, hūlic he innan wære of drihtnes
 mægne. soðlice hit zelamp sume dæge, þæt sum deacon wæs ge- 5
 fanzen fram þam hæpenum Langbeardum, J se wæs gehæft J ge-
 bunden mid heom, J hine pohton þa ylcan to acwellene, þe hine
 genamon. þa æfniendum þam dæge se 3odes wer Sanctulus gewil-
 node to þam ylcan Langbeardum, þæt him sceolde beon se ylca diacon
 to forlæten, J him þonne wære his feorh forgifen. þæt hi eallunga 10
 wiðsocon, þæt hi þæt don noldon. J þa þa þæt se 3odes wer geseah,
 þæt hi prydodon ymb his deað, he bæd hi, þæt hi hine sealdon him
 to healdene. þa Iswarodon hi him J cwædon: 'we hine þe syliað
 sona to healdanne on þa Gerard, þæt gif ðes onweg fleo þu sylfa for
 hine swelte.' þa underfenz þæt hraðe se drihtnes wer swiþe lustlice 15
 J nam þone forecwedenan deacon in his treowþe. þa awehte he þone
 ymb middeniht utan, þa þa he geseah, þæt þa Langbearde ealle wæron
 on fæston slæpe, J cwæð to him: 'aris nu J swiðe ofstlice fleoh! se
 ælmihtiga 3od þe alyseð.' ac se diacon næs na ungemyndig þæs ar-
 wyrðan weres gehate. he forðon Iswarode him J cwæð: 'min fæder, 20
 ne mæg ic fleon, forþon gif ic fleo, butan tweon þu scealt sweltan
 for me.' þa se drihtnes wer Sanctulus nydde þone deacon to þam
 fleame J þus cwæð: 'aris J 3a! se ælmihtiga 3od þe generize! soð-
 lice ic eom in his gewealde, J þæt an hi mazon in me gewyrcean,
 þæt heom 3od selfa on me alyfeð.' þa witodlice fleah se deacon J 25
 Sanctulus, se þe his borh wæs, þær æt ham gewunode tomiddes heora,
 swilce he beswicen wære. þa witodlice on morgenne comon þider
 eft þa Langbeardiscan men, þe þone deacon sealdon (107a) Sanctulo to
 healdenne, J bædon, þæt he heom þone agæfe, þe hi him ær befæston

1 -sæda] se þa O || in f. O || unar- bis J] unarimedlican (ðe) (12. jhd.)
 wæs þines on æceras sendeð J O 2 zesceafta O || nohte O 3 wer f. C
 4 utan O 4-5 gehyr bis mægne f. C || diacon O 6 from O || Long- O || gehæft]
 hæfd O 7 him O || acwellanne O 8 æfnigen- O 9 Long- O || scolde O || ilca
 O, ylce C 10 wære] were O || (his) C || forzeafen O || þæt f. O || eallunz
 C, ða eallunga þam O 12 hi3 preatodon O || hi f. O || hi3 hi3 O || hine
 sealdon] s. h. O 13 -denne O || Iswarodon hi him J f. O || cwædon hi3 we
 O || þe f. O 14 to healdanne f. O || ðes (aus ðæs) O, he C || se þonne
 for O 16 dia- O || treowþe] treowa O 16-17 þa awehte he þone ymb
 middeniht ða on middeniht awehte he hine O || utan þa f. O || (he) O ||
 Long- O || ealle wæron] w. e. O 18 fæstum O || ofest- O 19 no O || ar-
 wur- O 20 forðam O || J J ðus O 21 forðan O 22 þone] þonn O || dia- O
 23 genereð O 24 on O || on O 25 him O || sylfa in n[e alyfeð O || dia- O
 26 þe f. O || borh] byrig O || heora bis 255, 17 zehergode (ein blatt) f. O
 27 comen C

- to healdenne. ac se arwyrða mæssepreost heom Iswarode J cwæð,
 þæt he wære on niht onweg aflozen. þa cwædon hi to him: 'ponne
 þu wast þe sylfa genoh wel, hu hit gedafenað.' se drihtnes wer heom
 cwæð to swiðe ardlice: 'gea, ic hit wat.' þa cwædon þa Langbearde
 5 to him: 'þu eart 3odes man; nelle we na, þæt þu swelte purh missen-
 lice J mænigfealde cwealmas J tintergu, ac zeceos þe swylcne deað
 swylce þu wylle.' þa Iswarode heom Sanctulus se drihtnes wer J
 þus cwæð: 'ic eom on 3odes gewealde. acwellað me py deaðe, þe
 he sylfa alyfe me to acwyllane.' þa gelicode eallum þam ungeleaf-
 10 fullum Langbeardum, þe þær æt wæron, þæt hi hine sceoldon py heafde
 beheawan, J þæt hi huru butan hefigum cwealme mid hrædlicum
 deaðe his lif zeendodon. J hi þa onzæton, þæt se Sanctulus, se þe
 wæs gehæfd mycelre are man betwyh þam Cristes mannum fore ar-
 wyrðnesse his haligdomes, wæs gedemed to acwellanne, þa zesamnodon
 15 hi þa ungeleaffullan Langbearde ealle, þe on þam lande wæron, J þa
 wurdon hi swiðe blipe, swa hi symble wæron to wælgimnesse. þa
 com mycel werod to þære wæfersyne þæs halzan mannes deaðes, J
 hi hine þa uton ymbstodon. þa wæs se 3odes wer zelaæded swa to-
 middes heora, J hi þa zecuron ænne of eallum þam strangestan weran,
 20 be þam him næs nænig twoe, þæt he mihte mid anum slæge his
 heafod of aceorfan. þa stod se arwyrða wer swa zelaæded betwyh
 þam gewæpnedum wælslihtum; þa zearn he sona mid his zepohte to
 his agnum wæpnum haligra zebeda J bæd, þæt hi him leafe sealdon,
 þæt he moste him sum hwilstycce zebiddan. mid py him wæs þæt
 25 alyfed, J he þa sona hine astrehte on (107b) þa eorðan J hine zebæd.
 witodlice þa þa he lange hwile hine zebæd, se flæschbana, þe to his
 cwealme zecoren wæs, spearn hine mid his spuran J het hine, þæt
 he arise J þus cwæð: 'aris J onbizdum cneowum apena pinne sweoran!'
 se drihtnes wer aras sona J his cneowa zebizge J apenede pone sweoran.
 30 ac þa apenedum þam sweoran he beseah on þæt sword, þe wæs wiþ
 hine ut atogen. J hit is zesæd, þæt he pis an word openlice beforan
 eallum þam mannum zecwæde: 'sancte Iohannes, zenim þæt sword!'
 þa se wælhreowa flæschbana, þe to his cwale zecoren wæs, hæfde þæt
 zetogene sword on his handa J mid stranglice higunze ahof pone
 35 earm upp in heanesse J mynte slea pone 3odes wer. ac he ne
 mihte hine nanra pinza eft ofdune lætan, ac semninga he astifode, J
 up arærdum þam sweorde swa wið þæs heofones se earm stod un-
 gebizgendlic æghwæs þam agendfrean ungewylde. þa eall seo mænigeo
 para Langbeardna, þe zesomnod wæs to þæs deaðes wæfersyne, wearð

5 man] man þe zeriseð C 12 þæt::se (se rad.) C 14 (his) C || wæs
 (w aus f) C 21 heafod] (f aus w) C 29 apene C 32 þæt (aus J) C
 38 mænigeo f. C

gecyrrred in heofones herenisse 1 ongan wundrian 1 eac mid ege
 weorðian þone 3odes wer, forþon þe þa witodlice wæs gecyðed,
 hwylcere halignesse se wæs, se þe 3eband on þære lyfte his agnes
 banan earm. witodlice þa wæs Sanctulus 3ebeden, þæt he arise, 1 he
 þa aras. he wæs 3ebeden, þæt he 3ehælde þone earm his banan, ac 5
 he þon wiðsoc 1 þus cwæð: 'ne bidde ic nænigum gemete for hine,
 buton he me sylle að, þæt he næfre nylle cristenne man acwellan
 mid þissere handa.' þa sona se Langbeardisca, se þæs þe ic cweþe
 him sylf forspilde þone earm, þa he hine apænede on 3æne 3ode, 1 he
 wæs þa mid nyde 3ebæded 1 mid his agnum wite, þæt he ongan 10
 swerian, þæt he næfre nolde cristene man ofslean. þa se drihtnes
 wer Sanctulus behead him 1 þus cwæð: 'læt þine hand ofdune!' þa
 let he hi sona ofdune. (108a) 1 he cwæð eft hraðe: 'sænd þin
 sweord in his scæðe!' þa dyde he sona þæt sweord in his scæðe.
 þa forþon þe þa Langbearde wæron ealle ongytende þone man 15
 swa mycles mægnes, hi woldon him bringan hearmælum to
 lace 3e þa oxan 3e þa nytenu, þe þær 3ehergode wæron. ac se
 drihtnes wer forsoc, þæt he swylcum lace onfon nolde, ac bæd hi
 þæs laces þære ecan mede mid 3ode 1 þus cwæð to heom: '3if 3e
 willað me aht 3ifan, syllað me ealle þa hæftnedlingas, þe 3e nu 3e- 20
 fangen habbað, þæt ic wite, for hwon ic wylle eow fore 3ebiddan.'
 þa wæs þæt þus 3edon, þæt hi forleton to him ealle þa hæftnedlingas,
 1 stihtigendre swa þære upplican 3odes 3yfe þa þa he Sanctulus ana
 hine sylfne sealde to deaðe for þam deacone anum, he alysd e
 manige oðre of deaðe.' Petrus cwæð: 'is þæt forwundorlic wise, 1 25
 þe þe ic sylf þas oncneowe fram oprum mannum, soðlice ic þonne
 hwæpre 1dette, þæt swa oft swa hi beoð me asægde, hi beoð me
 3eednywde.' 3regorius him 1swarode: 'ne wundra þu naht, Petrus,
 in þissere wisan be Sanctulo þam 3odes were, ac sceawa 1 3epenc,
 3if þu mæge, hwylc se 3ast wære, þe his swa swiðe bylwite mod 30
 heold 1 hæfde 1 hine upp arærde in swa mycle heanesse þæs wun-
 dorlican mægnes, 1 eac 3ehize, hwær his mod wære, þa þa he swa
 swiðe ardlice 3eteohhode, þæt he swulte for his þam nehstan, 1 for

1 heofonas C 5 3ehælde (1 unvollständig aus f) C 7 cristenne C
 9 him (h aus n) C 15 þe (e aus æ) C 17 (98a) wæron O 18 drihtnes 3odes
 O || onfon || ac bæd || iz dæs O 19 þære 1 ðære O || to hi || f 3e O 20 willen
 O || oht 3ifen O || hæftnyd- O || nu f. O 21 hwon || hwom O || wylle || scyle O
 22 hiz O || hæf(t)ned- C, hæftnyd- O 23 stihtende O || upl- O || 3iue
 O || Sanctulus f. O 24 dia- O 25 monige oðere O || of :eade Petrus
 O || -derlicu O 26 ðeah i || sylf O || oncnawe O || from O || mon- O || þonne
 f. O 27 hwæpr: 1dette O || asæde O 28 3eednywde || edniw:: O || wundro
 O || noht O 29 þisse O || sceawa:: þene 3if O 30 mæge O, maza C || bilew-
 O 31 up O || heannyse O || wunder- O 32 erstes þa (þ aus w) C 33 ard-
 lice) a(n)rædlice (sp. hā.?) O || 3eteohhode || 3etiðade O || his || ðis O || þam
 nehstan 1 for f. O

- þam* hwilendlican life anes broðer he forseah his agen lif *þ* *ap*ænede his sweoran under *þam* sweorde. hwæt cwist þu forþon, hwylc mægn *þære* soðan lufan *þonne* his breost ymbfenge, *þa* *þa* he ne forhtode na ymb his agenne deað for his *þæs* nehstan hæle anes?
- 5 cuplice we witon, *þæt* se ylca arwyrða wer Sanctulus ne cuðe he eac na forswiðe wel *zewrita* wisdomes ne nyste eallunga *þære* æ bebodu, ac forþon *þe* seo soðe lufu byð *þære* æ *zefyl*(108b)ledness, he heold ealle *þa* æ in *Ʒodes* lufan *þ* his *þæs* nehstan, *þæt* he na ne cuðe utan in ongytenesse, hit wunode *him* innon in lufan rihtlice lifgende.
- 10 *þ* se *þe* wen is, *þæt* he næfre ne leornode, *þæt* *Iohannes* se apostol cwæð be urum alysende, *þæt* he asette his sawle for us, to þon *þæt* we sculon swa asettan ure sawle fore urum broðrum, se ylca *þæt* healice bebod *þæt* apostolice wæs ma wyrcende, *þonne* he hit witende cuðe. wiðmete we nu forðon, Petrus, *zif* *þe* swa licige, *þysum*
- 15 urum ungelærdum wisdomes his *þa* zelærdan nytennesse. witodlice *þær* *þes* ure wisdom lizeð, *þær* seo his lar oferhlifað. we sprecað be *þam* mægnum *þ* wæron *para* æmtige, swylce we syn *zesette* betwyh wæstmbærum treowum *þ* *gestincen* *þa* æppla *þ* na ne etan; *þ* he cuðe twiccian *þa* wæstmas Ʒodra mægna, *þeh* *þe* he hi ne cuðe
- 20 mid wordum *gestincan* *þ* ongytan.' Petrus cwæð: 'hwæt wenest þu la, ic *þe* frigne, hwæt *þæt* sy, *þæt* *zəhwylce* Ʒode mæn us wæron wiðtogone *þ* wiðbrodone, *þ* *þa* *þe* mihton lifian to trymnesse manigra manna oððe hi eallunga ne mazon beon fundene oððe *zewislice* ealle *zemette* heora feawa syndon?' *Ʒregorius* *him* *Ʒswarode*: 'se hete *þ*
- 25 se nið *para* lifgendra *zeearnað*, *þæt* *þa*, *þe* helpa *þ* nytte beon mihton, ofestlice beoð wiðbrodene, *þ* nu middaneardes ænde to nealæceð, *ze*neahhelice *þa* *zecorenan* beoð *zenumene*, to þon *þæt* hi ne *zeseon* *þa*

1 *þam* *f.* *O* || anes broðor] for anes broðor lufan *O* || aænede *O*
 2 swyran *O* || forðam *O* 3 lufae (e *aus* n) *C* || þonne] þone *O* 4 -tade no
O || hælo *O* || anes *f.* *O* 5 eac *f.* *O* 6 no *O* || -swyðe *O* || wæl *O* || ne] ne he
O || -linga *O* 7 forðam *O* || lufu byð] lufu (is) be (12. *Ʒhd.*) *O* || -nesse *O*
 8 no *O* 9 in ongytenesse *f.* *O* || -nude *O* || innon in] on innan *O* || in *f.* *C* ||
 lufan rihtlice lifgende] mid *þære* soðan lufan onbryrðnesse *O* 10 ne *f.* *O*
 11 *þætte* *O* || us::to *O* 12 scylon *O* || for *O* || ilca *O* 13 wæs m[] (98b) || rcende
 þonne *O* 14 wiðmete *f.* *O* || -ðam *O* || licie (wið) þissum (12. *Ʒhd.*) *O*
 15 -læredan *O* || his] setton his *O* || zelæredan *O* || -nyssse *O* 16 þes] þæs
C, ðes *O* || ðes::e wisdom *O* || lizeð] lið *O* || specað *O* 17 -tweoh *O* 18 *ze*-
 stincen] stincen *O* || æpla *O* || no *O* || eton *O* || *þ* *f.* *O* 19 twi- (t *aus* c) *C* ||
 þeah *O* || *þe* *f.* *O* || hiƷ *O*, *f.* *C* 20 mid wordum] *þa* word *C* || ongytan *O* ||
 wenest þu] wensðu *O* 21 frine *O* || men *O* 22 -togene *O* || -brodene *O* || lyf-
O || -nyssse *O* || mon- *O* 23 mon- *O* || hi] hit *O* || -linga *O* 23—24 ealle *ze*-
 mette *f.* *O* || hira fea syndo[] Ʒreg. *O* || Ʒswarode (d *aus* e. a.) *C*, Ʒswarode *þ*
 cwæð la Petrus *O* 25 lifigen- *O* || -niað *O* 26 -brodone *O* || nu *f.* *O* ||
 middange- *O* || ende *O* || -læcað *O* 27 þon] *þam* *O* || hiƷ *O*

wyrsan þing in þissere yflan worulde. be þan se witga cwæð: 'se rihtwisa man forweorðeþ, I nan man ne byþ, þe hine eft ȝeþænce in his heortan.' . . . ne ȝelyfað we swa þeh na, þæt ealle ȝecorene syn us wiðbrodene swa swiðe, þæt þa yflan ane lifigan I wunian in þysum middangearde, forþon þe næfre synfulle men ȝecyrdon to cwiðnesse 5 þære soðan dædbote, ȝif nænige bysene ne wæron ȝodra manna, þe heora mod to þære (109a) dædbote ȝetugon.' Petrus cwæð: 'holinga ic seofige, þæt þa ȝodan men sin us wiðbrodene, nu ic ȝeseo, þæt hi heapmælum forweorðað same swa þa yflan.'

XXXVIII.

Gregorius him Iswarode: 'ne wundra þu na, Petrus, be þissere 10 wisan. soðlice þin lufu hæfde hire ȝenoh cuðne Redemptum Ferentine þære cæstre biscop swyðe arwyrðes lifes wer, se forðferde of þysum middanearde huhuȝu nu for . VII . wintrum. þes wæs eac to me ȝeþeoded swiðe swæslice I hiwcuðlice, I ic wæs þa ȝyt on symbel in mynstre ȝeseted, I he þa sylfa me sæde, þa þa he wæs fram me 15 ȝeacsod, swa swa hit eac mære wearð feor I wide, þæt se ylca Redemtus oncneow be middaneardes ænde on þæs ȝeongran Iohannes dagum mines foreȝæncan. witodlice he cypde me I cwæð, þæt sume dæge, þa þa he ferde ȝeond his biscoprice, swa swa hit þeaw wæs, þa becom he to ðære cyrican þæs eadigan martires sancte 20 Iuticius. I þa æfniendum þam dæge he wolde, þæt him wære þær ȝestred neah þære byrȝenne þæs martyres, þæt he mihte hine þær ȝerestan æfter þam ȝewinne þæs færeldes. Ða ymb middeniht utan, þæs þe he sylfa sæde me, ne he eallunga ne slep ne he fullmedomlice wacian mihte, ac ȝeswænced mid þy slæpe, swa man ȝewuna 25 byð, swa mid sumre hefignesse he wæs ȝeswænced, I his mod wæs

1 þissere yflan þissum middangearde I on ðissum yfelan O || be þan f. O || witga wite O 2 mon O || nænig mon O || ne f. O || bið O || ȝeþence O 3 swa þeh na no swa ðeah O 4 þa f. O || yfelan O || lifizean O || I wunian f. O || ðissum O 5 ȝecyrdon ne ȝecyrdon O || -nyse O 6 -sena O || ne f. O || mon- O 7 hyra O 8 syn O || -brodene (d aus ð) C || hiȝ O 9 same swa swa swa O || yfelan O 10 no O || ðisse O 11 Redentum O 12 ceas- O || -cop s] wæs swiðe arwur- O || wer (99a) se leorde of O 13 ðissum middange- O || huhuȝu f. O || seof] ðes wes eac O 14 heowcuð- O 15 on O || sæde] asæde O || from O 16 ȝeahsod O || eac f. O || mærc] wearð O || il- O || Redemtus] eac O 17 be] mid us be O || middange- O || en- O || ȝeonran O 18 -ȝenzan O || cydde O || me] me þus O 19 (dege) (12. jhd.) O || swa swa swa O 20 cyrcan O || -tires (r aus n) C || sancte f. O 21 Iuticis O 22 þære O || -tires O || þær: (1 str. rad.) O 23 ymbe O || utan (... von sp. hd.) O 24 sæde me] m. s. O || zweites ne f. O || fulmedum- O 25 ȝeswen- O || mon O 26 bið O || sumere O || ȝeswen- O

- wæccende. þa færinga beforan him stod se eadiga martir *sancus* Iuticius J þus cwæð: 'Redemte, wacast þu?' þa Iswarode he him J cwæð: 'ic wacige.' þa cwæð se martyr: 'ænde cymeþ ælcum lichaman, ænde cymeð ælcum lichaman, ænde cymeð ælcum lichaman!'
- 5 J æfter þon þe he ypte þa preofealdan clypunge, seo zesihð onweg zewat J gedwan þæs martyres, seo æteowed wæs þæs *biscope*s mode. þa aras se drihtnes wer J hine sylfne sealde sona J astrehte in heaf J in wop his zebedes J dædbote. soðlice (109b) æfter þon þa ondryslican tacnu wæron fylgende in þam heofone J wæron zesæzene swylce
- 10 speru J fyrene flana fram þam norpdæle. J þa sona æfter þon seo reðe þeod Langbeardna wæs zelæded of þam hame hire eardunze, wæs hiþende J ehtende ures sweoran, J eac þa æfter þon eall þæt mænnisse cyn forslagen zeweornode, þæt ær in þisum lande aras þy þeawe swylce þa ear on piccum æcere for þære mycclan J swyð-
- 15 lican mængeo, þe her on lande wæs. nu syndon þa burga forherzode in þysum lande J þa ceastra toworpone, cyrcan forbærnde J mynstra toworpene, J eac zehwylce tunas ze wera ze wifa fram hæðenum mannum zeweste, J eac fram ælce bigonze þis land ligeð tolysed J idlað in westenne. ne eardað nænig agendfrea, ac
- 20 wildeor abysziap þa stowe, þe ær hæfde J eardode manna mænigo. nat ic, hwæt is oððe hu hit is gedon in oðrum dælum þyses middanzeardes. soðlice in ðisum lande, in þam we lifiað, ne bodað nu na þes middanzeard his ende, ac eallunga hine eowað. forðon us is mycel þearf, þæt we swa myccle aredlicor secan J wil-
- 25 nian þa ecan, swa mycle ma we habbað oncnawen, þæt þes middanzeard is frempe us, þeh þe he sum hwilstyccæ cweme, J þeh þe he hwæthugu mid zesundfullum þingum þæt mod afrefrie, sona æfter þon hit byð mid manigum swingum forseted J mid mycelre earfoðnesse hit byð

1 færi[]beforan O || -tyr O 2 Redempte O || waca þu C 2-3 J cwæð ic wacige] (ze ic wacie) J cwæð (12. jhd.) O || þa cwæð f. O || martyr to him ende O 4 ende O || ende O 5 J] J ða O || þa þ[]fealdan O || zesyhð O 6 ætywed O || -ceopes O 7 on O 8 on O || þon f. O || ondryslican O 9 fyligende on O || -fune O || zesæzene] zesewene O 10 flanas from O || -dælum O || son[]æfter O 11 -rdena O || ham hyra O 12 wæs] J wæs O || hyþ- O || swyr- O 13 men- O || -slazan C, -slezen O || forweor- O || on ðissum O 14 ðære myclan O || J f. O || swið- O 15 menigo O || her(99b)[]nde wæs O || lande (d aus z) C 16 on þissum O || -stre toworpene J ða cyricean O 17 -stru O || wera] were C 18 zeweste] aweste O || from O 19 ligeð] lið O || on O || eardað hig nænig O 20 -deora bysziad O || menigo O 21 (ze)don: C || on O || dæle þises O 22 on O || þissum O || on O 23 no O || -linza O || eowað] yweð O 24 we (w aus e. a.) C || mycle a(n)redlicor (n) (12. jhd.) O || secen J wilnian O 25 oncnawan C 26 fremde O || þeah O || -sticce O || cweme] cwæne C || ðeah O || þe] (þ aus h) C || -hwugu O 27 afrefre O || þon f. O || bið O 28 monig- O || zeswincum O

zeswænced J eac daga gehwylce us zetwifieldað pes middanzeard
 manegu sar: hwæt oðres clypað he to us J bodað, buton þæt he ne
 sy lufod fram us? soðlice, Petrus, manige wisan wæron, þa þe nu
 ȝyt sceoldon beon asæȝde be ȝecorenra manna dædum, ac þas ic
 sceall nu forswigian, forðon þe ic efste to sumum oðrum.' Petrus 5
 cwæð: 'ic wat J ȝeþænce swiðe manige mæn, þe wæron ȝesette binnan
 þam sceate þære halȝan cyrican, þæt hi tweoȝiað (110a) be þære
 sawle life æfter þæs lichaman deaðe. ac ic þe bidde, ȝif þe hwylc
 trymnes J lar ȝenihsumian be þære wisan, oþþe ȝif hwylce bysene
 þe on mod ȝeyrnan þara sawla, þæt þu þa asæȝe for trymnesse 10
 manigra manna, þæt þa þe nu tweoȝiað leornian J onȝytan, þæt seo
 sawl ne swelteð na mid þam lichaman ne ne byþ ȝæendod.' Ȝre-
 ȝorius him Jswarode: 'þæt is swiðe ȝeswincfull weorc, Petrus, J eac
 ealles swiðust þam mode, þe byð abysȝod J hiȝað to oþrum wisan.
 J þeh, ȝif hwylce mæn syndon, þæt hit þam ȝehelpan mæȝ, butan 15
 tweon ic forlæte minne aȝene wyllan beæftan me for nytnyse J þearfe
 minra freonda J nehstena, J swa swiðe swa ic mæȝ ȝode syllendum
 ic ȝecyðe on þissere æfterfylȝendan þære feorðan bec, þæt seo sawl
 leofað æfter þam lichaman.'

Her endað seo pridde boc þæs apostolican weres sancte Ȝre- 20
 ȝorius ȝespræces J Petres his deacones, J her æfter onȝinneþ seo
 feorðe boc ȝefrætweðu J awritenu mid wislicum wordum J on ȝe-
 spræcum þara ilcena witena.

1 ȝeswen- O || ȝetwyf- O 2 moniȝu O 3 lufad from O || mon- O
 4 asæde O 5 sceal O || þe f. O || sumum oðrum | oðrum wisum O 6 ȝeþen-
 O || moniȝe men O 7 sceate (über a ein o, and. hd.) O || þære halizan O ||
 hy O || tweoȝiað | cweoðað (darüber weoȝeað) (12. jhd.) O || ðære O 8 ȝyf
 O || hwilc O 9 -sumie O || ðære O || ȝyf O 10 ȝeorne: O || aseȝe O 11 mo-
 nigra O || tweoȝiað | reðȝiað J tweoȝeað O || leorniað J onȝitað O 12 sawul
 O || na | ne O || ne ne | ne O || ȝeendod (100a) Ȝregorius O 13 -full w | Petrus
 O 14 swyðost O || bið O || oþrum | urum O || wisum O 15 þeh | þeh (s rad.)
 C, swa þeah O || ȝyf O || men O || ȝehelpan J brytian mæȝ O 16 forle(æ)te
 O || aȝenne willan O || fore nytnesse O 17 nyhstena O || swyðe O 18 ðisse
 O || æfterfylȝ- O || þære O 20 -ries O 21 ȝespreces O || dia- O 22 ȝefræte-
 wudu J awriten O || mid | J C || ȝesprecum O 23 ylcena O || nach witena
 (hd. d. 14. jhds.): Explicit liber tertius dialogorum beati Gregorij. pp°. die
 übrige seite ist leer bis unten, dort: Incipit liber . IIII . dialogorum beati
 Gregorij pp°. (dieselbe hd. des 14. jhds.) C. in O schliesst sich das vierte
 buch auf derselben seite unmittelbar an.

(110b) Her aspringeþ seo feorðe yð ðære hluttran burnan of
ðam muðe þæs æpelan lareowes, of þære pam þe þyrsteþ J lysteð
mazon drincan J gecnawan, þæt þæs mannes sawl ne færeð na þy
gemete þe opera nytena æfter þam gedale þæs lichaman. be þon þes
5 ær zenæmda lareow sanctus Gregorius on pissere æfterfylgendan bec
pisum wordum byp reccende J þus sprecende:

I.

‘Æfter pam þe Adam se æresta mæg manna cynnes wæs adrifen
of neorxnawanges gefean bædendre J niþendre his azenre scylde J
becom in þa yrmðe þises wræces J blindnesse, þe we nu þrowiað,
10 forþon þe he wæs syngiende, J for þære synne he wæs onwended
of his sylfes gemyndum, J he ne mihte ofer þæt geseon þa gefean
þæs heofonlican eðles, þe he ær sceawode. witodlice Adam se æresta
man gewunode in neorxnawange, þæt he breac 3odes worda J wæs
betwyh eadigra engla gastum mid heortan clænnesse J healiere gesihpe.
15 ac æfter þon þe he gefeoll hider on þis woruldlice wræc, he gewat
sona fram pam lechte J wisdomes his modes, mid þy he wæs ær ge-
fyllend. soðlice of þæs ylcan ures mæges lichaman we wæron eac
acænde in þyses wræces blindnesse. butan tweon we gehyrdon full
oft, þæt se heofonlica epel wære, J we eac gehyrdon, þæt þæs eþles
20 ceasterware wæron 3odes englas, J eac we gehyrdon, þæt þara ilcena
engla geferan wæron rihtwisra manna gastas J fullmedemra. ac well
hwylce men, forþon þe hi ne mazon þa ungesewenlican þing witan

1 feorða C || ðære] þare O, ðæs C 2 þare O 3 man[:::sawul O ||
farað no O 4 þes] þæs O 5 -nemda O || 3regor[on O || þisse O || -fyli-
gendan O 6 þissum O || bið O || J ð[sprecende O 7 in Æfter ist der grosse
anfangsbuchstabe aus einem kleinen corrigiert O || ðan O || -este C 8 ne-
orxnawong- O || nydedendr[his O 9 on O || þyses O || þe we] þa we O
10 forðan O || þe f. O || ðare O 11 J] þæt O 12 sceawo[wit- O 13 nude
on O || -wongz O || breac] bread O 14 -tweoh O || zesyh- O 15 -feol O ||
hider (d aus s) O 17 mægnes C 18 acende on O || hyrdon O || ful O
19 -fonlic[(100b)]wære O || hyrdon O 20 wæron[ode englas O || hyrdon O ||
ylc- O 21 fulmedumra O || wel O 22 forþon bis þing f. O || -lica C ||
witan O

þurh cunnunge 7 afandunge, hi tweoð, hwæðer si soð þe ne sy, þæt
 hi na ne 7eseoð mid heora lichamlicum eazum. soðlice se tweo ne
 mihte na beon urum þam ærestan mæge Adame, forþon þeh þe he
 ute wære belocen fram neorcnawanges(111a) 7efean, he 7emunde þa
 ylcan 7efean, þe he ær anforlet, forþon þe he hi ær 7eseah 7 heora 5
 breac. ac þa lichamlican mæn nu, þa ne mazon na þa 7ehyrdan 7
 þa 7eacsodan spræca be þære wisan swa wel on 7ytan 7 7emunan, þa
 þe nabbað ne nyton nænige 7ewislice cunnunge be þære forð 7ewitenan
 wisan, swa swa se eallunga hæfde, þe hit 7eseah 7 mid wæs. ac
 efne hit is 7elic þære wisan, þe man hwylc bearneacen wif 7enime 10
 7 sænde in carcern, 7 heo þær þonne cænde cniht, 7 þonne se cniht
 si 7eboren, þæt he sy afeded in þam carcerne, oþ þæt he 7eweaxe;
 7 þonne he 7eweaxeþ, 7elimeð þam cnihte, þæt seo his moder,
 þe hine acænde in þam carcerne, næmnað sunnan 7 monan, steorran 7
 muntas 7 feldas 7 fleo 7ende fugelas 7 yrnende hors, 7 he, se þe wæs 15
 in þam carcerne 7eboren 7 eac afeded 7 naht opres nat ne ne cann
 buton þæs carcernes þystru, 7 þonne he 7ehyreð, þæt pyslice wisan
 mid oðrum mannum syndon, 7 swa þeh he 7eortreoweð, hweþer hi
 soðe syn, forþon þe he næfre ne cuþe þurh 7ewisse afandunge: swa
 eac swylce wæron woruldlice men 7eborene in þære blindnesse heora 20
 wræces, 7 þonne hi 7ehyrdon þa healian 7 þa ungesewenlican 7efean,
 hi 7eortreowdon, hwæðer hi soðe wæron þe næron, forðon þe hi
 cuðon þas niðerlican ane, þe hi 7esawon, 7 in þam hi wæron 7eborene
 7 afedde. 7 forþon þa wæs 7eworden, þæt se scyppend sylfa eallra
 7escæfta 7esewenlicra 7 ungesewenlicra com to alysnesse ealles man- 25
 cynnes, þæs fæder se ancenda sunu, 7 onsende to urum heortan
 þone halgan 7ast, to þon þæt we þurh þone wæron 7eliffæste 7 7e-
 bældde, þæt we 7elyfdon, þa þe we nu 7yt ne mazon mid 7ewislice
 fandun 7e witan. forþon swa manige swa we onfoð þone halgan 7ast,
 se is wedd ure(111b) þære ecan yrfeweardnesse, we ne tweo 7iað na 30

1 hi] hy O, heom C || tweo 7eað O || hwaðer sy O 2 hi 7 no O || hyra O
 3 no O || þeah O 4 neorcnawon- O 4-5 he bis 7efean f. C || hy O || hyra
 O 6 þa] þas O, þa C || men O || no O || 7ehyrdon O, 7ehyrdan O 7 7eah-
 sodan O, 7eacsodan C || spræce O || ðare O 8 cunn-] acunn- O || þære O
 10 þære O || -eacan C 11 sende on O || cænde] cenne O 12 sy O || on O
 13 he] hit O || þam cnihte f. C || modor O 14 acende on O || nem- O
 15 fuglas O 16 on O || noht O || nat] wat O || can O 17 pysl-] ðyll-
 O 18 þeah O || -tryweð hwaðer O || hy O 20 wæron] we wæron O || on O ||
 ðare O || hyra O 21 ðonn] hy O 22 hy 7eortrywdon O || hy O || hi] heo
 O 23 hy O || hi f. O C 24 seolfa alra O 25 7escæfta O || -licra(101a)
 com O || monna cynnes O 26 se] sunu O || se] 7 se C || suna C || 7 f. C || onsen-
 O || heortum O 27 þon] ðan O || þætte O || -fæsðe O || -bylde O 28 7e-
 lyfd] ða O || (we) (12. jhd.) O 29 fand-] afand- O || witan for-] 7ewe] for- O ||
 mon- O 30 is] ure O || (wedd) C || þære] þæs C || yrfew-] erfew- O || -7að no O

be þam life para ungesewonlicra feana. ac soðlice swa hwylc man
 swa nu gyt nis staðolfæst in pissere zealeaffulnysse, he sceall butan
 tweon zezearwian his zealeafan J treowan þam larum J wordum bete-
 rena witenra J eallunza þam zealeafan, þe þurh þone halgan gast habbað
 5 mid gewisse afandod J acunnod para zyfena þæs heofonlican rices.
 witodlice dysig byþ se cniht, gif he weneþ, þeh he sylf in carcerne
 sy, þæt seo modor him forþon leoge be þam leohte J plegan, þe uppe
 on lande byð, forþon þe he sylfa naht elles ne zeseah ne ne onzæt
 buton þæs carcernes þystru.' Petrus cwæð: 'swiðe wel me licað þæt
 10 þu sægst. ac se þe ne zelyfeð, þæt þa ungesewenlican zefean syn,
 witodlice se byþ unzealeaffull, J þonne se þe ungelýfende byþ in þon
 þe he tweoþ he ne seceð na þone zealeafan, ac rihttræce J zescead-
 wisesse.'

II.

Gregorius him Jswarode: 'bealdlice ic þe þæt secge, þæt nænig
 15 unzealeaffull man ne leofað buton zealeafan, þæt he on hwæthugu ne
 zelyfe. soðlice gif ic wylle nu acsian hwylcne unzealeaffulne man,
 hwilcne fæder he habbe oððe hwylcne moder, þonne Jswarað he me
 sona J næmneð þone fæder J eac þa modor. J þonne gif ic hine
 frine, hwæðer he wite þe nyte, hwænne he zeeconod wære, oþþe hweper
 20 he zesawe, þa þa he zeboren wæs, he andetteþ me sona J cwið, þæt
 he naper þisra nyste ne na zesawe, J þonne hwæpre, þeh þe he hit
 na ne zesawe, he zelyfeþ J cyþeþ butan tweon, þæt he hæfde ægðer
 ze þone fæder ze þa modor.' Petrus cwæð: 'ic eom Jdetta, þæt ic
 næfre ær þis nyste, þæt unzealeaffull man hæfde zealeafan.' Gregorius
 25 him Jswarode: 'zyse, þa unzealeaffullan habbað zealeafan. ac ic wisse

1 þære ungesewen- O || feana] zefeara (aus zefeara, and. hā.) O || mon
 O 2 pisse O || -nesse O || sceal O 3 treowan] truwise C, treowa O || be-
 terena] brytena C 4 weot- O || allunza O 5 zeofena O 6 dysi bið O ||
 þeah O 7 modo] him O || leoge] lihze (h auf ras.) O || up O 8 bið O ||
 seolfa noht O || elles ne] georne O || onzet O 9 butan O || þeosðru O ||
 swiðe wel me licað m. l. swyðe w. O 10 sezesð O || -fað C || ungesegen-
 O || zefean sien O 11 witodli] se bið O || -ful O || ungelef- O || bið O || þon C
 12 seceð] zeseceð O || no O || zescad- O 14 bald- O || nænig O 15 -ful
 mon O || ne f. O || -hugu (z aus e. a.) C || ne] on ne O 16 (gif) O || wille O ||
 -sian (i auf ras.) C || mon O 17 hwylc- O || hæbbe O || modor O 18 nem-
 O || fæde] J O || gif f. C 19 frigne O || hwonne O || zeeac- O || hwæper O
 20 þa þa] þa O || ondet:teð (o zu a sp. hā., c rad.) O 21 þisra nyste] þas
 wise (nyte) (12. jhd.) O || na] ne O 21—22 J bis zesawe f. O || he] (ac)
 he (12. jhd.) O || he zelyfeþ (auf ras.) C || butan (101b) || on þæt O 23 ze
 þa] ze eac ða O || modor] etrus O || ondetta O 24 nyste] ne wiste O || þætte
 O || -ful mon O || -fan absatz || Gregorius O

J wilnize, *pæt* hi þone in 3ode hæfdon. witodlice gif hi þone to
 3ode hæfdon, næron hi na unzeleafulle genæmde. (112a) ac þas pys-
 lican syndon to rihtanne J to preagianne in heora ortreownesse, J of
 ðære ortreownesse hi syndon to lapienne to þære gife þæs rihtan ze-
 leafan, *pæt* hi la nu zelyfað be heora sylfra þam zesewenlican lichaman 5
 J eac zelyfaþ, *pæt* heo no zeseop, J þus hi wæron on to sprecanne,
 for hwan hi ne zelyfan þa unzesewenlican zefean, þeh þe þa licham-
 lice ne mazon beon zesewene. soðlice us ontyneð J gecypeð *pæt* riht
 sylf J seo zesceadwisnes her æfter, *pæt* þæs mannes sawl leofað æfter
 þæs lichaman deaðe. 10

III.

Witodlice se ælmihtiga 3od zesceop · III · liflice gastas: an þara
 is, þe na mid flæsce bewrigen is, oþer is, þe mid flæsce bewrigen is,
 ac swa þeh he ne swelteð na mid þy flæsce, se þrida is, þe æg-
 þer ze mid þy flæsce bewrigen is ze eac mid þy flæsce swelteþ.
 zewislice se gast, se þe na mid þy flæsce nis bewrigen, *pæt* is ængla 15
 gast, J se þe mid þy flæsce bewrigen is J swa þeh mid þy flæsce ne
 swelteþ, *pæt* is manna gast, J se þe þonne is bewrigen mid þy flæsce
 J mid þy flæsce swelteþ, *pæt* is horsa J hryþra J eac eallra oðra
 dumbra nytena. se man wæs zescapen swa, *pæt* he wære on þam
 middle, nyþra þonne ængcel J ufera þonne *pæt* nyten, J he forþon 20
 hafað hwæthugu swa gemæne mid þam heahængle J eac hwæthugu
 gemænes J gelices þam nyþerlican nytene. soðlice he hafað þæs
 gastes undeaðlicnesse mid þam engle J ðæs lichaman deaðlicnyse
 mid þam nytene aa op *pæt* wuldor þære æriste ealles mancynnes

1 hi] hio O || hæfdon] hæbben O || hi] he O || þone] þonne O 2 -den
 O || hy no O || genæmde] nemde O || þysl-] dysl- O 3 rihtenne O || -zenne
 O || -nesse heo syndon J of O 4 hi] heo O || laðizenne O || zyfe O 5 hi]
 heo O || la f. O || nu] nu heo O || zesezen- O || -homan O 6 J f. O || ze-
 lyfaþ] zeafen O || no] maniȝ C || hi wæron] heo earan O || spreocene O
 7 hwon hy O || zelyfen O || unzesezenlican zefean þeah O || lichom- O
 8 mazon] mihton O || zesezenne O 9 zescadwisnys O || þætte O || sawul O
 10 lichoman O 11 Widotl- (*das grosse W aus einem kleinen corrigiert*,
sp. hd.) O || zescop ðreo O || ðæra O 12 na] nu O || flæsce] [ewryzen O || is
 oþer bis flæsce f. O || bewrigen] ymbefonzen O 13 þeah O || þrida] ðrydda
darüber oðer (*sp. hd.*) O 15 zewislice] (se ðridde) zewislice (is) (*sp. hd.*) O ||
 þe na mid] ð:::mid O || nis no O || enȝ- O 16 þeah O 17 mon- O ||
 J f. O 18 ryðra O || ealra oððra O 19 net- O || mon O || -apan C
 19—20 þam middle neodera O || ængcel se enczel O || ufer O || he] hi C
 21 habbað C || -engle O 22 nið- O || nytenu C, netene O 23 -nis O ||
 -homan O 23—24 engle bis þam f. C || þam (102a) nytene O || nytenum C ||
 a O || wuldor] wundorlice (*gloss. f. wuldor 12. jhd.*) O || ærisðe O || monna
 cyn] forsw. O

- forswelgeð þas deaðlicnesse þæs lichaman, J þonne ofer þæt onclifende þam gaste se lichama byþ gehealden in ecnesse, forðon ðe se gast sylf cleofað on 3ode J mid him bið gehealden in ecnesse. þonne hwæðre se lichama in þam wipercorenū J arleasum mannum ne
- 5 aspringeð næfre fullfremedlice betweoh helle witum, forþon þe he byþ a teoriende J prowierende J swa þeh gestandef J þurhwunað in þam ungesæendedlican wite, þæt be þon mæg beon ongyten, þæt þa þe mid gaste J mid lic(112b)haman zesyngiað butan soðre zecyrnesse, hi beoð a wuniendlice lifiende in helle J eac sweltað butan ænde mid lic-
- 10 haman J gaste. hi beoð deade J ungewisse þæs ecan lifes J ne mazon sweltan þæs ecan wites deaðes.' Petrus cwæð: 'mid rihtum gesceade me liciað ealla þa wisan þe þu sægst. ac ic þe frine nu, nu þu mid þus mycelre todælednesse J zerædnesse tosceadest manna gastas J nytena, hwæt is þonne þæt Salomon cwæð: 'ic sæde in minre
- 15 heortan be manna bearnum, þæt 3od hi acunnode J þa zecyðde, þæt hi wæron wildeorūm zelice. forþon is an forwyrd J ænde þæs mannes J nytena, J eac zelic zecynd J fruma heora ægþres?' J he þa zyt Salomon pysne ylcan cwide þær to zeecte J swa þus smeapanclice sprecende J cwæð: 'swa swa se man swelteþ, swa swylteþ eac þa
- 20 nytenū, J zelice hi ealle eþiað, J forþon næfð se man naht mare þonne þa nytenū.' þa zyt eac Salomon þær to zeecte J zedyde ofer eall gemænelice þas zerædnesse mid þysum wordum J þus cwæð: 'ealle hi licgað under idelnesse, J ealle hi farað to anre stowe; of eorðan hi wæron gewordenē J to eorðan eft zelice beoþ zehworfene.'

IV.

- 25 3regorius him Iswarode: 'seo Salomannes boc, in þære wæron þa wisan awritene, seo is zenæmned Ecclesiastes. seo boc is ægendlice on Ænglisc rihtraciend zehaten, J þonne forþon in þære rihtan race

1 forswelgað O || þas || þa O || deadl- O || lichoman O || onc::[]|gende O 2 -homa O 2-3 forðon bis ecnesse f. O || forð ðe O || ecnes[]|þonne O 4 -homa O || mon- O 5 fulfr- O || forð þe O 6 bið aa O || ðeah zestondeð O 7 ungeen- O || be þon| bið J O 8 -homan zesin- O || -ton O || zecyrdn- O || hy O 9 lyf- O || -teð O || buton en- O || -homan O 10 J mid gaste O || hy O, hi (h auf ras.) C 11 wites deaðes| lifes C || rihte O 12 zescade O || sezesð O || nu f. O, (n aus þ) C 13 zerædnysse O || toscades monna O 14 gastes O || is| is þæt O || sægde O 15 mon- O || 3od (über z die abkürzung für e rad.) C || hio O 16 heo wæron O || ende O || mon- O 18 ylc[]|cwide O || zeicte O || smeahðoncolice O 19 sprecende O || cwæð f. O || J eac swa s. O || mon O || swelteð O 20 hy O || nafað O || mon noht O 21 zeecte J f. O 22 zerednysse O || pissum O 23 hy O || hy ferað O 24 hy O || to| in O || zel. hy beoð O 25 sio Salomonnæs O || wæron| synd|earan (synd 12. jhd.?) O 26 seo f. O || zenem- O 27 on|: on (J rad.) C || Engl- O || -racyend O || ræce O

byþ fulloft forð sænded J broht se dom, þurh þone byþ oferswiped J
 oferstæled þæt unzerydelice J þæt hlude geflit þæs folces. J þonne
 manige men ongytað ungelice wel hwylce spræce, hi beoð zelædede
 to anum dome J rihte þurh zescead J rædingze þæs rihtraciendes.
 soðlice þeos boc is haten rihtraciend, ac Salamon, þa þa he spræc be 5
 þysum wisum in þære bec, he onfeng þæs hlydendan folces Jgyte J
 wæs mid þy abysgod, þæt þa (113a) wisan, þe he þær spræc þurh
 his race J socne, wen is, þæt þa ongyte þus þæt ungelærede mod J
 þæt zedraefde, J hit wære þy swa ungewiss for costnunge J gehlyde
 þæs folces. hit is gelic þon swylce he onfengze swa manige hadas 10
 to him mislicra manna to zerihtanne, swa manige swa he cwydas on-
 styrede þurh his socne. ac þæt byð se soðsazola raciend J dema,
 se þe mid his apenedre handa zestilleþ þa zeruxl J þæt gehlyd eallra
 manna J hi þonne zespaneð J zelapað to anum dome. eac in þære
 ylcan bec Salomones is gecweden: 'gehyre we ealle samod þone ænde 15
 þissere spræce.' J eac hit is gecweden: 'ondræd þe 3od J heald his
 bebodu; þæt byþ soðlice ælc man, se þus deð.' ac gepænc nu, Petrus,
 forðon J ongyt, gif he on ðære bec ne þohte þurh his spræce to
 manigum hadum, for hwan wolde he þonne ealle men manegian samod
 mid him to gehyranne þone ænde þære spræce? witodlice forþon 20
 he cwæð on ænde þære bec: 'gehyraþ we ealle samod,' forþon þe he
 wæs him sylfum þæs wita, þæt he hæfde onfangen J hogode in him
 ymbe manige hadas J næs na ana sprecende. eac be þon oþre swylce
 manige wisan beoð onstyrede J ymb zesprecene in þære ylcan bec þurh
 socne J smeunze Salomones. sume þa wæron zesprecene þurh full ze- 25
 scead, sume eac he spræc hi, þa þe he wæs on his mode gecostnod fram
 oprum mannum J þa 3yt abysgod mid þam lustum þyses middangeardes.

1 bið ful- O || sended O, sændeþ C || se þo|| (102b) || ðone bið O ||
 -swyðed O 2 -lice|| hlude geflyt O 3 mon- O || ungelic|| J missenlice O ||
 hwelce O || hy O || -læded O 4 zescad O || ræddinge O 5 Salomon þa
 ðe he O 6 ðissum O 7 abysegod O, abysgod (s aus r) C || þætte O || ze-
 spræc O 8 ræce O || wen is þæt|| we nystan O || ongyte|| ongyte O, ongyten
 wære C || þus|| þus bið O, þus his C 9 þæt f. O || zedrefde O || -wis
 fore costunge O 10 swilce O || onfenge O || mon- O 11 missenlicra monna
 O || geryhtonne O || mon- O 12 bið O || se f. C || -sazula O 13 gestylleð O ||
 zeruxl|| zehru(c)sl (c sp. hd.) O || alra O 14 mon O || hi|| he O || zesponed O
 15 Salomones is|| Salomon is O || zeheren we O || ende O 16 ðysse O
 17 bið O || ælc man se|| Salomon þe O || gepenc O 18 3yf O || in O || þurh
 his|| þurh is O 19 manegum O || hwon O || manegian|| monian O || som- O
 20 zeherranne O || ende O 21 (cwæð) (12. fhd.) O || in ende O || we|| nu O ||
 som- O 22 seolf- O || wita|| zewytað O || (h)æfde (sp. hd.) O 23 ymb mon-
 O || oþre|| monize oðre O 24 manize f. O || -styred O || emb zesprecen O
 25 smeunze|| smeancze O || wæron|| earan O || ful zescad O 26 hi|| hio O ||
 (he) C || gecostad O || from O 27 mon- O || abisgad O || þyses O

- witodlice he cwæð þær in oþre stowe in þære ylcan bec þus: 'me is þus ȝeþuht ȝod, þæt ȝehwīlc man ete ȝ drince ȝ bruce þære blisse of his agnum weorce ȝ ȝewinne.' ȝ þa feorr beneoðan þam in þære bec he þær to ȝeecte þas word ȝ þus cwæð: 'betere is, þæt man ȝa
5 to heafes huse þonne to ȝebeorscipes huse.' onȝyt nu, Petrus, ȝif hit is ȝod, þæt man ete ȝ drince, þonne wære hit betere ȝeþuht, þæt man ferde to ȝebeorscipes huse (113b) þonne to heafes huse. on þære wisan is ȝecyðed, þæt he þone ærran cwide spræc of tyddera manna hade ȝ þeawe, ȝ þone æftran cwide he spræc of fullum ȝesceade ȝ
10 ȝerædnesse. . . . þa þa he ȝerehte þa wisan þæs rihtan ȝesceades ȝ ȝecyðde hwylc fremu ȝ nytnes þæt byþ, þæt man ȝa to heafes huse, þa ærran word he ȝecwæð of þæs lichaman luste, ȝ þa æftran he spræc of ðæs rihtan domes soðfæstnesse. he arehte, þæt him þuhte ȝod, þæt man bruce blisse, ȝ eac he cyðde, þæt þæt ȝod wære, þæt
15 man æte ȝ drunce. ac þa æt nehstan æfter þon he hit tælde, þa þa he cwæð: 'betere is, þæt man ȝa to heafes huse þonne to beorscipes.' . . . þus se ure rihtaciend wæs sprecende in þissere bufan cwedenan bec ȝ eac manize oþre, þe is lang to arimane. he cwæð, þæt an forwyrd wære þæs mannes ȝ þara nytenu ȝ heora æȝþres ȝecynd ȝelic. 'swa
20 se man swelteð, swa swelteð þa nytenu, ȝ eac ȝelice hi epiap ealle.' . . . ac eft on oþre stowe æfter þon mid fullum ȝesceade he forð brohte þysne cwyde, þa þa he cwæð: 'hwæt hafað ma se snottra man þam dysigan, oþþe hwæt hafað se þearfa oþer, buton þæt he fare þider þær þæt lif is?' . . . mid þam wordum he ȝecyðde ærest maniz-
25 fealdlice, þæt her nis na in worulde mannes lif, ac þæt lif he cyðde, þæt hit wære on oþre stowe, þa þa he þus cwæð. soðlice se man hafað on þissere wisan mare þonne þa nytenu, forþon þe þa nytenu æfter deape ne lifiað, ȝ se man onginneþ þonne eft neowlinga lifizean æfter þæs lichaman deape, þonne he ȝeendeþ þis ȝesewenlice lif. eac

1 oþre] ðære O || stowe(103a)in on ðære ilcan O 2 þus f. O || -hwylc mon O 3 agnum O || feor O || þam] þon O 4 mon O 5 -scypes O || onȝt] ond O 6 mon O 7 mon O || -scypes O 8 cwyde ȝespræc O 9 cwyde he ȝespræc O || of] be O || fullum] eallum C || ȝesceade O 10 -nysse O || þa he] ðe he O || ȝerehte] ȝenahte O || ȝesceades O 11 bið O 12 -homan O || æfteran O 13 ȝespræc O || -nysse O || he] ærest he O || arehte] reahte O 14 mon O || ȝod wære] w. ȝ. O 15 mon ete O || drince O || nystan O || tælde] eal ȝetealde O || þa þa] þa ðe O 16 beorscipes] ȝebeorscype O 17 rihtaciend O || þissere] þeosse O || cweden] bec O 18 monezu oðru O || long O || arimenne O 9 mon- O || ðære netena O || ȝecynd O 20 mon O || heo eaðiað O 21 ac (þær) æfter on (sp. hā.) O || æfter þon f. O || fulle scade O 22 cwide O || þa þa] þa ðe O || ma] mare O || snotera mon þæs O 23 dysgan O || oþer] iol corn O || buton] nymðe O || fe:re þyder O 24 mon- O 25 no O || mon- O || cyðde O 26 hit f. C || þa þa] þa ðe O || mon O 27 ðysse O 28 se man] he O || neowunga lifian O 29 -homan O || ȝeendað O || ȝesewenlice O

hit is gecweden in þære bufan sprecenan bec *þæt*: 'swa hwæt swa
 þin hand mæge wyrcean, wyrc ardlíce, forþon þe mid helwarum ne byþ,
 þyder þe þu onytest, weorc ne gesceadwisnesse ne wisdom ne snyttru.'
 ac hu wile *þæt* beon forþon, Petrus, *þæt* sy an forwyrd þæs mannes
 I þæs nytenes I heora begra gecynd sy *gelic*, (114a) oððe hu mæg 5
þæt beon, *þæt* se man nabbe naht ma þonne þa nytenu, nu we ge-
 hyrdon, *þæt* ða nytenu ne lyfiað no æfter deaðe, I eac we hyrdon,
þæt þara manna gastas for heora yflum weorcum æfter þæs lichaman
 deaðe beoð *gelædde* to helwarum I næfre ne sweltað in þam deaðe,
 peah þe hi syn cwyldme? ac witodlice hit is gecyþed mid þam un- 10
 gelican cwide in ægþre þæra raca, *þæt* se soþsazola rihtraciend þa
 ærran word gespræc abysgod of lichamlicre costnunge, I *þæt* he æfter
 þan spræc he *gerædde* I *geriht*e of gastlicre soþfæstnesse.' Petrus
 cwæð: 'me lystep nu, *þæt* ic nyste na eall, *þæt* ic æt þe geacsod
 hadde, ac hwæpre me nu *gelamp* in þus mycelre smeapanculnesse, 15
þæt ic geleornode I onzæt, *þæt* ic ær nyste. ic bidde þe, *þæt* þu me
 gepyldelice abere I adreoge I me sægce, gif ic sylfa eac underfo in
 me þone had tydera manna I *þæt* do mid eac þy þeawe ures riht-
 racienes, be þam we her bufan spræcon, hwæper ic þonne mæge
 þurh heora sočne smeaugne yfelicor gehelpan þam ylcan tedriendum 20
 mannum.' *Gregorius* him Iswarode: 'for hwon la, Petrus, ne scealt
 þu beon þe ma weorþod, nu þu on þære wisan onhyrest þone þeaw
 þæs æpelan lareowes Paules?'

V.

Petrus cwæð: 'me *gelamp*, *þæt* ic wæs andweard sumum breðer
 æt his forðfore. þa sæmninga þær he spræc to me, he forlet his 25
 þone liflican gast, I þa færinga geseah ic þær deadne þone, þe ic lytle
 ær gehyrde I geseah sprecan to me. ac ic ne geseah na, hwæper

1 bec(103b)swa O || þæt f. O 2 hond mæge O || arædlice O || bið O
 3 þe f. O || onettes ne werc ne gesceadwisnys O || -tro O 4 -þon] -þonne C ||
 sy] seo O || mon- O 5 sy] byð O 6 mon O || noht O || (þa) C 7-8 ða bis þæt
 f. C || ðæra mon- O || -ra manna (auf ras.) C || yfelum O || -homan O
 9 ne f. O 10 hy sendon cwealdme O || n in syn aus m? C || ungesælcan O
 11 cwyde O || ægþra O || -sazula O || ryht- O 12 costunge O 13 ðon O ||
 gespræc O || gerehte O 14 lyste O || no O 15 hæbbe O || me nu] nu me O ||
 smeaðo] colnesse O 16 geleor- (I aus þ) C || onzæt O || (ic) C || þe] þeah O
 17 adre(o)ge C, adrige O || gesece O || siolfa ec O 18 tedriendra (über dem
 ersten e u, corr. 12. jhd.) O || mon- O || do] ða O || eac] þe C || þeawe] deawe O
 19 ic f. O || mæge O 20 sočne I smeage oðy neodlicor gehelpan O || þam
 þam O 21 mon- O || -swarode I cwæð for O || ne f. C 22 þe] ðy O ||
 weorðad O || on] in O || þeaw] þeow O 23 Paules f. O 24 Iweard O
 25 semninga O 27 no O

his sawl wære ut gānzende of him þe nære. þa puhte me swiðe heard J uneaðe, *þæt* seo wise wære gelyfed, þe nænig man geseon ne mihte.' *Gregorius* him *Is*warode: 'hwylc wundor ic *þæt*, Petrus, þeh þe þu ne zesawe þa ut gānzendan sawle, þa þu na ne miht geseon
 5 wuniende in lichaman? cwyst þu, nu þu sprecest to me, *þæt* pu ne mæge mine sawle geseon in me, J wenest pu forþon J gelyfest, *þæt* ic sy orsawle? witodlice ic þe secge, *þæt* seo gecynd þære (114b) sawle is ungesewenlic, J heo gæð ut of þam lichaman ungesewenlic, swa swa heo ætwunað in þam lichaman ungesewenlic.

VI.

- 10 Petrus cwæð: 'ic mæg gēþencan eaðe þære sawle lif wuniendre in þam lichaman J ongytan of þam styringum þæs lichaman; forþon gif seo sawl nære æt þam lichaman, ne mihton na beon onstyrede þa leomu þæs lichaman; ac þære sawle lif æfter þæs lichaman gedale in hwylcum styringum oððe in hwylcum weorcum hit sy, me þyncþ,
 15 *þæt* ic scule ongytan of þam zesewenlicum wisum J gelyfan, *þæt* ic na geseon ne mæg in þære spræce.' *Gregorius* þa gyt spræc: 'witodlice ne sæcge ic na þa wisan gelice ac ungelice; forþon swa swa þære sawle mægn cwicap J onstyreð pone lichaman, swa *þæt* godcunde mægn gefylleþ ealle zesceafta, þe he gescop. sume he gecwicað mid
 20 oroðe, sumum he syleþ, *þæt* hi lifiað, sumum eac *þæt* an eallum gemete he forzifeþ, *þæt* hi wuniað butan ende. *þæt* þu la, Petrus, ne tweost na pone ungesewenlican 3od, *þæt* he is scyppende J rihtende J ealle þing gefyllende J ymbclyppende J oferstizende J gepyldelice abidende, J þu hine wast unymbfānzenne J unymbwritenne, swa eac
 25 ne scealt þu na tweogian, *þæt* þes hafað þa ungesewenlican hyrsumnesse J þegnunge, þa þe mannum syndon ungesewenlice. forþon gedafenað, *þæt* þa þe 3ode þegniað J hyrað, higian symble to þæs

1 sawul O || gong- O || nære(104a) þa O || swyðe O || mon O 2 ne f. O
 3 meahthe O || þeah O 4 gong- O || na] nu O 5 -homan O 6 mæge O ||
 wenes O 7 si orsaw[|]witod- O || seo] se C 8 nuzesezenlicu (*über* nu: un,
corr. 12. *jhd.*) O || ut f. O || -homan O || ungesezenlicu O, 8—9 swa swa
bis ungesewenlic f. C || æt[|]in O || -homan ungesewenlicu O 10 wunizendre
 O 11 -homan O || ongit- O || -homan O || forþon] forð O 12 gyt O || sawul
 O || -homan O || na] hi no O || -red O 13 limu O || -homan O || -homan O
 14 styrzum O || wercum O || sy] is O || ðinc- O 15 scyle ongyten O || ðæm
 zesezenlican O 16 no O || mæge O 17 sec- O || no O 18 mægen gecwicað
 O || -homan O 19 mægen O 20 oroðe] oðre O, oroð C || seleð *þæt* hy lif-
 zað O || lifiað C || alle O 21 hy O || ne] no O 22 no O 22—23 J *bis* -pende
 J f. O 24 -fonzenne O 25 no tweogian O || ungesenelican O 26 mon- O ||
 ungesenelice O 27 herað O || higian] hine O || symle O

zelicnesse J wyllan, þe hi þegniað, J nu þonne hi þeowiað J hyrað
 þam ungesewenlican ȝode, hi huru ne tveogen na þara ungesewen-
 licra ȝesceafta. hwæt wenað we oþþe ȝelyfaþ, hwæt þas syn buton
 halize ænglas J rihtwisra manna ȝastas? forþon nu swa swa þu ȝe-
 sihist J hogast on þinum mode, þæt þæs lichaman styrung J lif, þæt 5
 þæt sy þære sawle wunung þonne ȝyt in þam ylcan lichaman, swa
 þu scealt eac deoplice ȝehycgan of þinre heortan ingehigde ymb þæt
 lif þære ut ȝandan (115a) sawle of lichaman, þæt heo mæg ungesewen-
 lice lifian J wunian in þegnunȝe J hyrsumnesse þæs ungesewenlican
 scyppendes.' Petrus cwæð: 'rihte hit is eall asægd, ac swa þeah 10
 min mod flyhþ nu ȝyt, þæt hit ne mæg ȝelyfan, þæt hit ȝeseon ne
 mæg mid þæs lichaman eazum.' Ȝregorius him ȝwarode: 'þæt þe
 Paulus la cwæð, þæt se ȝeleafa wære ȝehyhtendlicra pinga J wenend-
 licra sped, orþanclic wise J na ȝeara wite, soðlice pis is ȝesæd, þæt
 hit mæge beon ȝelyfed J ne mæge beon ȝesezen. ac witodlice þæt 15
 ȝesezen beon mæg, ne þearf þæt beon ȝelyfed. ac swa þeh ic wille
 þe nu hrædlice mid feawum wordum ȝelædan J ȝeteon to þe sylfum
 J ȝecyðan, þæt nænige ȝesewenlice wisan beoð ȝesewene buton þurh
 þa ungesewenlican. ȝeseoh nu J ȝeþænc, þæt þines lichaman eage
 sceawað ȝehwelc lichamlic ȝing, J na swa ðeah pin þæt lichamlice 20
 eage ne ȝesyhð aht lichamlices, buton hit ȝescyrpe þa ping to ȝe-
 seonne seo unlichamlice wise. anim aweȝ pin mod, þæt þe ne mæg
 nan man ȝeseon, holinga pin eage byð open, þæt þe þær locað. swa
 eac wipteoh þa sawle þam lichaman, butan tweon þa eazan þær to
 lafe wuniaþ opene on þam lichaman. for hwan ne ȝeseoð hi þonne 25
 naht, þonne seo sawl byð aweȝ ȝewiten, ȝif hi ær locodon J ȝesawon
 þurh hi sylfe swa hwæt swa hi ȝesawon? be þan we maȝon

1 hy O || hy O || herað O 2 ungesewenlican bis þara f. O || ungesezen-
 licra O 3 ȝesceafta O || buton nimðe O 4 englas (104b) || twisra monna O
 5 J hogast f. O || on || inum mode O || þæt þæs þ J ðæs (þ später hinzugesetzt;
 das J getilgt; corrigiert von der ersten hand) O || -homan styrung O 6 sawle
 (1 st. e. a.) C || ylcan f. O || -homan O 7 þu scealt ðus cw O || -hygde O
 8 ȝanzendan O || -homan O || ungesewenlice || nu ȝesezenlice O 9 lifgan O ||
 wunigan O || -nyse O || ungesezen- O 10 absatz, Petrus O || eal ȝesæd O
 11 ne f. O || mæge O || ne f. O 12 -homan O || þe f. O 13 ȝehyhtedl- O
 14 -licu O || no ȝeara wyta O 15 alyfed C 15-16 J bis ȝelyfed f. C || þæt
 þætte O || ðeah O || wylle O 17 þe þæt O || seolf- O 18 nænige mænige
 C, nan O || ȝesezen- O || ȝesezene nymðe O 19 -sezenelican O || ȝeseh
 O || ȝeþenc O || dynes lichoman ege O 20-21 sceawað bis eage f. C ||
 lichamlic licum O || no O || ege O || ne f. O || oht licumlices nymðe O || ȝe-
 scyrpe (aus ȝescypp) O 21-22 ȝeseonne seo unlic- ȝesewen (un)lic- (12.
 jhd.) O || þe f. O 23 mon O || holenga O || ege bið O || þe f. O 24 wiðtyh
 O || -homan O 24-25 þa bis lichaman f. O || hwon O || hy O 26 noht O ||
 sawul bið O || ȝyf hy O || loced- O 27 seo seolf O || hy O || ðon O

- onzytan, *pæt* þa zesewenlican þing ne beoð na zesewene, buton hi syn
 zescyrpte J inlihte þurh þa ungesewenlican. settan we eac opre
 bysne beforan þæs modes eazum: þonne man hus timbraþ J mycele
 stanas hefeð upp J ahehð mid searwum mycle sweras, hwa wyrceþ
 5 þis weorc, ic þe acsige, hwæþer þe se zesewenlica lichama tihð þa
 stanas mid handum, þe seo ungesewenlice sawl, seo þe zeliffast J
 zecwicað þone lichaman? witodlice zenim on þam lichaman, *pæt* him
 on zesewen ne byþ, þonne licgaþ sona J wuniað þa zesewenlican
 stanas ealle þara Jweorca unastyrede, þa þe wæron ær (115b) ze-
 10 sewene, *pæt* hi wæron onstyrede. J of þære wisan us is to onzytanne
 J to zepencanne, *pæt* in þysum zesewenlican middanearde ne mæg
 naht beon zestihtod buton þurh þa ungesewenlican zesceafte. soðlice
 swa se ælmihtiga 3od toeðiende J zefyllende zeliffasteð J onstyred
 þa ungesewenlican zesceaft, *pæt* syndon manna sawla, þa beoð symble
 15 J wuniað on zesceade, swa eac swylce þa ylcan ungesewenlican ze-
 fyllende onstyriað J zyt fulliað þa mænniscan lichaman, þa þe mazon
 beon mid lichamlicum eazum zesewene.' Petrus cwæð: 'ic Jdette þe,
pæt ic eom swiðe lustlice oferswiðed mid þysum zerecenessum, to þon
pæt ic eom fullneah zenyded, *pæt* ic ne wene nu, *pæt* ænize pissas
 20 zesewenlicra wisena sin swa ic wende eallinga ær be þam ungesewen-
 lican pingum. ac swa peah soðlice me liciap ealle þa þe þu sægst,
 J swa ic nu ongyte þære sawle lif, þe wunað on þam lichaman J
 zecnawe of þæs lichaman styringe, swa eac swylce ic wilnize, *pæt* þu
 mid sumum openum wisum me zecyþe J gedo, *pæt* ic ongyte þære
 25 sawle lif æfter þæs lichaman gedale.' Gregorius him Jswarode: 'soþ-
 lice in pissere wisan gif ic onfinde gearwe heortan þinre lufe, þonne

1 zesezenlican O, zesewenlica C || ðinez O || no zesezene butan hy O ||
 syn] seo C 2 zescyrpte] ungescyrte C || J f. C || inlehte O || ungesezen- O ||
 setten O 3 bysene O || eazan O || mon O || tymbreð O || micle O 4 upp f.
 O || aheð O || sweoras O 5 ah::size (ac rad.) O || se f. O || zesezenlica
 lichoma (105a) tyð O 6 -sezenlice sawul seo] fæsteð J O 7 lichom- O ||
 lichom- O 8 zesezen O || wunia] ða O || zesezen- O 9 ealle] eallra C ||
 ðara O || Jwerca unonstyrede O || wæran O || zesezene O 10 weron O || J
 f. O || onzytanne] witenne O 11 -cenne O || on ðysum zesezen- O || midda]
 gearde O, middanearde C 12 noht O || zestyhtad O || buton] nymðe O || un-
 zesezen- O 13 toeðiende] to eowienne C || zefylliende O 14 ungesezen-
 O || zesceafte O || mon- O || symle O 15 zesceade] zescadwisnesse O ||
 ungesewenlican] ungesezenlican zesceafte O 16 zyt] zeond zyt O || men- O ||
 -homan O || þe f. O 17 ondette O 18 swyðe O || -swyðed O || þysum O
 19 full- for- O || zeneded O || wene nu] wennu O || pissara C, þeossa O
 20 zesezenlicra] wisena O || syn O || swa f. O || ic] ic *pæt* O || eallinga ær]
 ealne gear O || ungesezen- O 21 ðingan O, pinze C || eall O || þa þe]
pæt O || sægst O 22 on] in O || lichoman O 23 zecnawe] zecnæwa: (n rad.?)
 C || of] ofer O || -homan O || wilni] *pæt* O 24 sum O 25 æfter þæs] ðe
 wunað in þam O || -homan O 26 ðysse O || (zif) (sp. hd.) O || onfinde] on-
 zite O || lufan O

ne þearf ic na swincan in þære race. cwyst þu, þæt þa halȝan
 apostolas J Cristes þroweras woldon forseon þis andwerde lif J heora
 sawle forlætan in þæs lichaman deað, gif hi nyston heom toweard
 þæt ȝewisre lif þara sawla? þu cwyst nu, þæt þu onȝyte on þæs
 lichaman styringe þære sawle lif, þe wunað on þam lichaman, J hi 5
 þa apostolas þa forleton heora sawle to deaðe þy þe hi ȝelyfdon, þæt
 heom ȝeara wære þære sawle lif æfter þæs lichaman deaðe. witodlice
 nu scinað heora þa acwealdan lichaman J syndon lifȝende fram þam
 dæȝhwamlicum wundrum, þe þær ȝeweorðað. þyder cumað untrume
 men J þær beoð ȝehælde, (116a) J þider cumað deofolseoce J þær 10
 beoð alysede, J ðider cumað hreofe J þær beoð ȝeclænsode, J þider
 beoð brohte deade men J þær beoð awehte. sceawa nu forþon,
 Petrus, J ȝehize, hu heora sawla lifȝiað þær þær hi lifȝiað, nu heora
 þa deadan lichaman lifȝiaþ her in swa manegum wundrum. J nu gif
 þu onȝytest þære sawle lif, þe wunað on þam lichaman, of þære 15
 styrene para leoma, for hwon ne onȝytest þu þonne eac þære sawle
 lif æfter þæs lichaman ȝedale J eac huru þurh þa deadan ban halȝra
 wera for þam mæȝne para wundra, þe hi wyrcað?' Petrus cwæð:
 'þæs þe ic wene ne wiþstandeþ nænigū ȝesceadwisnes ne nænigū
 racu þissere spræce, mid þære we wæron ȝenydde, þæt we of þysum 20
 ȝesewenlicum þingum sceolon ȝelyfan J onȝytan þa unȝesewenlican, þa
 þe we na ȝeseoð.'

VII.

Ȝregorius him Iswarode þa ȝyt: 'her hwene wiðufan þu wære
 seofiende, þæt þu ne ȝesawe þæs sweltendan broðres sawle ȝanzan
 of þam lichaman. ac þæt ilce wæs eallinȝa sumre scylde dæl, þæt 25
 þu sceoldest þæt seofian J þæs wilnian, þæt þu mid lichamlicum

1 ne *f.* O || no O || swi(n)can (*sp. hd.*) O || cwisdu O 2 þrower[]woldon
 O || andwearde O, -werda C 3 -homan O || ȝyf hy nysten him O 4 þæt ȝe-
 wisre] þoū ȝewisre C, þæt towearde O || þære O || cwist O || onȝeate O
 5 -homan O || in O || þam lichom- O 6 þa for-] þe for- O || þe *f.* O || hy O
 6-7 -don(105b)]m ȝearu O || -homan O 8 þa *f.* O || -homan O || syndon] ear:n
 O || lifȝende O || fram] for O || þam] ðan O 9 -lican O || ðid- O 10 bið
 ȝehælde O || ðyd- O 10-11 deofolseoce *bis* cumað *f.* C 13 ȝehiz
 (*ohne zweifel ȝehize; über ȝ hatte der strich nicht gut platz wegen eines
 schadens im pergament*) C, ȝehyr O || lifȝað O || hy lifȝað O 14 þa deadan
f. O || -homan lifȝað O || mon- O || J] o ne C || ȝyf O 15 in O || -homan
 O 16 þære O || leoma] lichamena C || onȝytes O 17 -homan O || ȝedale] deaðe
 O 18 fore þam mæȝene O || hy O 19 þas ðine ne::: wiðstondeþ nenigū ȝe-
 sceadwisnys O 20 þeosse O || wæron] ear:n (*o rad.*) O || ȝenedde O || þissum O
 21 ȝesegenlican þingum O || þa unȝesewen-] ðam ȝesegen- (*un über m,
 corr. 12. jhd.*) O 22 no O 23 him Iswar. þa ȝyt] þa ȝyt spræc O 24 bro-
 ðor O || ȝonzan O 25 -homan O || ylce O 26 scol- O

eagum zesawe ungesewenlice wisan. ac manige ure ealdwitan wæron clænsiende *þæt* eaze heora modes mid hluttrum zeleafan *ī* zenihtsumre zesceadwisnesse *ī* þurh *þæt* zeearnodon, *þæt* hi zesawon gelomlice mid þy eagan þæs modes ut zanzende sawle of þam lichaman. 5 forþon me is nu nydþearf, *þæt* ic asæcge, hu þa sawla wæron zesewene ut zanzende of þam lichaman, oppe hu fela hi þa zesawon, þa hi ut eodon, to þon *þæt* þa bysena maƿon zelæran þin *þæt* yðziende *ī* unstillle mod nu, *þæt* ne mæg fullice seo zesceadwisnes sylf *ī* racu zerihtan.

VIII.

- 10 Witodlice ic wæs ær sprecende *ī* sæczende in þære æftran bec pisses weorces, *þæt* Benedictus se arwyrdæ wer, swa swa ic hit (116b) zeacsode *ī* onƿæt æt his zetreowum þegnum, wære zeseted *ī* wuniende swiþe feorr fram Capuane þære byriz, *ī* swa þeah he zeseah ƿermanes sawle þære ylcan burze biscopes ymb midde niht utan in fyrenum 15 cleowne þam ænglum beon borene to þam heofone. þa wæs he behealdende his sawle swa up siþiende, þa toleopedum þam sceate his modes he zeseah swylce under anum leoman þære sunnan eallne þysne middanzæard zezadrodne tosomne beforan his eagum.

IX.

- Eac ic zeacsode æt his þegnum *ī* onƿæt, þa me pis þus sædon, 20 *þæt* tweƿen æpele weras wæron, þa wæron zelærde wel *ī* zetydde mid woruldlicum wisdomum *ī* wæron zebroðra, þara hatte oper Speciosus, oper hatte ƿregorius. þa befæston hi hi sylfe to þam rezole þæs halƿan mynsterlifes, *ī* hi þa se arwyrdæ wer Benedictus swiþe lustlice underfenz *ī* zedyde, *þæt* hi eardodon in þam mynstre,

1 ungesewenlican *O*, ungesenelice *O* || monize ura aldweotan *O* 2 zeclæn- *O* || -ttre *O* || -sumu *O* 3 zesceadwisnesse| zebede *O* || -rnedon *O* || hy *O* 4 zonz- *O* || -homan *O* 5 (ðon) (12. jhd.) *O* || nu f. *C* || neodþ- *O* || asecge *O* 6 zonz- *O* || -homan *O* || oðþe hu fela (undeutlich) *O* || hi þa| heora *O* 7 hi| heo *O* || þan *O* || bise- *O* || yðiende *O* 8 zescad- *O* || seolf *O* 9 raca *O* 10 Witodl- (das grosse W aus einem kleinen corrigirt, 12. jhd.) *O* || ær f. *C* || secz- *O* 10—11 bec (106a) þeosses *O* || swa swa| swa *O* || hit f. *O* 12 zea|| *ī* onƿæt *O* || þegnum| freondum *O* 12—13 -seten *ī* wunize|| swyðe *O* || feor *O* || fram f. *O* || -uana *O* 13—14 ƿerman|| sawle *O* || ilc- *O* || -ceopes *O*, -cop *C* 15 cliowene from eng- *O* || þæm heof|| þa *O* 16 his| þa *O* || toliod- *O* 17 swylce| hwylce *O* || liom- *O* || ealne *O* 18 þeosne *O* || zezader- *O* 19 onƿæt *O* || sæzdon *O* 20 erstes wæron f. *O* 22 -osas *O* || -stan hy hi seolfe to ðan *O* 23 hi þa| heora *O* 24 swyðe *O* || onfenz- *O* || zedyd|| *þæt* hy eardedon *O*

þe he ȝetimbode neah Terracinense þære byrig. I þa ȝebroðra ahton
 myccle feohspeda for worulde, ac eall þæt hi ahton hi sealdon I
 ȝedældon þearfum for heora sawle alysnesse, I hi sylfe þa wunodon
 on þam mynstre. þa witodlice ofer þara ȝebroðra, se Speciosus, wæs
 onsæded fore þæs mynstres þearfe I nyttnesse to Capuanan þære 5
 byrig. þa ȝelamp hit sume dæge, þæt his broðer Ȝregorius wæs æt ham
 in þam mynstre, þæt þa þa he sæt æt þære mysan mid oðrum broð-
 rum I wæs etende, þa færinga wæs he up ahafen on his modȝeþance
 I locode þurh þone ȝast. þa ȝeseah he Speciosus sawle his agenes
 broðer ut ȝan of þam lichaman, se wæs swa þeah swiðe feor þonon 10
 in Capuanan þære byrig. I he þa sona Ȝregorius sæde þæt þam
 broðrum, þe him mid sæton (117a) æt þære mysan. I he þa ferde
 swiðe ofstlice to Capuanan þære byrig. þa funde he þær þone his
 broðer bebyrgedne, þone he swa þeah ȝemette ær on þa ylcan tid,
 þe he ȝeseah þa sawle ut ȝan of þam lichaman. 15

X.

Eac me sæde, Petrus, sum swyþe æwfæst wer I ȝetreowe, I ic
 þa ȝyt wæs wuniende ealling in þam mynstre, þe he me þis cyðde,
 þæt sume dæge men wæron on scipfærelde of Sicilia þam ealande
 secende Romesbyrig. I þa þa hi wæron on middre sæ, hi ȝesawon
 sumes Ȝodes þeowes sawle beran upp to heofonum, se wæs ancra I 20
 inne belocen in Samnia þam ealande. I þa þa hi ȝestigon to lande,
 hi acsodon, hwæþer seo wise swa ȝedon wære, swa hi on þam sæ
 ȝesawon. þa ȝemetton hi þone ylcan Ȝodes þeow forþferedne, þe hi
 ær oncneowon I ȝesawon, þæt he ferde to þam heofonlican rice.

1 I hy þa O 2 micle O || hy O || hy ȝesealdon O 3 ȝedældan O,
 ȝedydon C || alysednysse O || hi heom O || seolfe O || þa f. O 3-4 wunodon on
 ȝewunedo || in O || þæra O 4-5 -osu || wæs onsended O || Capuanum O, Capu-
 anā C 6 broþor O || Ȝregor || se wæs O, Ȝreȝ wæs C 7 þa þa | ða O || ðare
 O || bro- | ȝebro- O 8 ahafen O || -þonce O 9 locade O || -osu C || sawle
 f. C || aȝenne C 10 broðor O || ðæm lichom- O || swa f. O || swiðe f. O ||
 þon C, f. O 11 -anum O, -anā C || sæȝde O 12 broð- | ȝebroð- O 13 swyþe
 ofostlice O || -uanum O || þone | ða O 14 broðor O || ilcan O 15-16 -ho-
 man (106b) || | sæȝde O || sum | þæt sum C || æfest O 17 þa || t wæs O || ealling
 ealne weȝ O || (he) (12. jhd.) O || þys cydde O 18 (þæt) (12. jhd.) O || sume |
 I sume O || dæge | ȝode O || scyp- O || Sicilia þam londe O 19 Rome-
 burh O || hy O || in midre O || hy O 20 þeowes | monnes O || up O || ancra
 (n aus r?) C, clawesst O 21 Samn | o O || ealande | lande O || hy O 22 I
 comon hi acsedon I frunan O || hy O 23 ilc- O 24 ȝecneowun O

XI.

- Eac ic onzæt, Petrus, oþre spræce of zesæzene sumes swyþe arwyrðes weres, I ic þa zyt wæs wuniende in minum mynstre, ær ic þas biscopscire underfengce. se me sæde þus I cwæð, þæt sum swyðe arwyrðe fæder wære, þæs nama wæs Spes, se zetimbrode
 5 mynster in þære stowe, þe is zenæmned Comple, seo is on . VI . milum fram þære ealdan byrig Nursia. þysne se ælmihtiga 3od I se mildheorta, þeh þe he hine her swunze I þreade, he hine swa þeh zescyldde fram þære ecan swinglan I him zeheold his stihhtunze þa mæstan reþnesse I eac þa mæstan zyfe, I zecyþde æfter þon, þa þa
 10 he hine fullfremedlice zehælde, hu swiðe he hine lufode ær, þa he hine þreade. witodlice he forsette mid singalum þeostrum his eagan . XL . zæra fæc, swa þæt he næfre ne mihte hi untynan, þæt he zesawe æniges leohtes dæl. ac for(117b)þon nis nænig man, þe in þære 3odes swinglan mid fullre zife zestande, buton se ylca mild-
 15 heorta fæder; se him þæt wite on zedeþ, him eac þa zepylðu forzife, elcor sona seo þreanz þara synna zeyceþ þa synne þurh þa unzepyldde, I þonne swa zeweorðeþ swiþe earmlicum zemete, þæt seo ure scyld þonon onfehð maran eacan, þonne heo sceolde zehyhtan, þæt hyre ænde wurde: forþon se mildheorta 3od sceawende ure
 20 tyddernesse swa zemængeþ mid his swipan I preaungum þa hyrdnesse his zeleaffullra. he is nu swyþe mildheortlice rihtwis his zecorennum bearnum in his swinglan I preaunze, to þon þæt hi syn zerihte, þam he æfter þon swiðe rihtlice I arfæstlice zemiltsað in his þam heofonlican wuldre. be þære wisan þu miht onzytan, þæt þa he
 25 þone arwyrðan witan forsette mid þam uttran þystrum his eazena, þæt he hine næfre adælde fram þam incundan leohte. ac þa þa he wæs zeswænced mid þæs lichaman swinglan, he hæfde symble ðære

1 Eac, das grosse E aus einem kleinen corrig. (12. jhd.) O || onzæt O || zesezenes O || swiðe O 2 arwur- O || zyt f. O 3 -fenge O || sæzde O 4 swyðe f. O || arwurða O || noma O || Spes:: (se rad.) O || -brede O 5 nemned O || Cample O || seo|| þæt O 6 from O 6—7 I se mildheorta f. C || ðeah O || ðeah O 8 from O || swingan O || styh- O 9 zecyðde O || þa þa|| ða þe O 10 fulfr- O || swyðe O || lufede O 12 feowortzges O || zæra O || hi ontynan swa þæt O 13 forðon (ðe) (12. jhd.) O || mon O 14 swingan O || fulre zyfe O || zestonde O || buton|| nimþe O 15—16 zepylða forzeafe :::: sona (ælcor rad.) O || seo f. C, sio O || þreanz þara O || zeeceþ O || -pyld O 17 swyðe earmlice O 18 uru O || þanon O || eacan|| ece C || zehyhta O 19 ende O || 3od(107a)scea- O || usse O 20 teder nesse O || zemenzað O || swipan I|| swet[] I O || ðreanzum O || heard- O 21-fulra O || swiðe O || his f. O 22 swingan O || ðreanze O 24 wuldr[] be O 25 arwur- O || utran þeost- O 26 from O || þa þa|| ða þe O 27 zeswen- O || -homan swingan O || symle O || ðære|| þa C

heortan frofre purh þa gehyldu þæs halgan gastes. I soðlice þa þa
 aȝan wæs seo tid feowortigra ȝæra fæces, on þære he wæs ealne
 weȝ bysne, þa sealde drihten selfa him ȝesyhþe I him bodode neah
 his forðfore I eac hine lærde, þæt he bodode þæs halgan lifes word I
 lare ȝeond þa mynstru, þe hine ymb tymbrode wæron, I þæt on- 5
 fangenum þam lechte his þære lichamlican ȝesyhþe he ontynde þære
 heortan lecht þam broðrum, þe him ymb wæron. I he þa sona wæs
 herende his bebodum ymb þa mynstru þara ȝebroðra I bodode þa
 bebodu þæs ecan lifes, þe he ȝeleornode. I þa on þam fiftioðan dæȝe
 ȝedonre þære bodunge he wæs eft ȝecyrred to his aȝnum mynstre 10
 I þa þær ȝelapode his ȝebroðra him to; he ȝestod to middes heora I
 þiȝde þa ȝerynu þæs drihtenlican lichaman I blodes, I þa sona wæs
 (118a) singende mid þam broþrum þa ȝerynelican sangas his sealma.
 þa soðlice singendum eallum þam broðrum onloten to his ȝebede se
 halȝa man aȝæf his sawle. I ealle þa broðra, þe þær æt wæron, ȝe- 15
 sawon ane culfran ȝan ut of his muþe. I þa tohlad se hrof þæs ȝe-
 bedhuses, I heo fleah þær ut. I þa broðra hire locodon on, oþ þæt
 heo sceat in þone heofon. forþon hit is to ȝelyfanne, þæt þy wære
 his sawl ætywed in þære culfran onlicnesse, þæt se ælmihtiga ȝod of
 þære ansyne ȝecyþde, hu se arwyrða wer him hyrde, I mid hu bil- 20
 witre heortan he him þeowode.

XII.

Eac ic ne forswiȝie, Petrus, þæt, þæt se arwyrþa wer Stephanus
 se abbod, se forðferde in pissere ilcan byrig naht lang ær þysum,
 pone þu eac sylfa cupest full ȝære, se me sæde, þæt hit ȝelumpe in
 Nursia þære mæȝðe, þæt sum mæssepreost wære þære, þam wæs 25
 an cyrice befæsted to healdanne, I he þa cyrcan rihte I heold mid
 mycclum drihtnes eȝe. witodlice se mæssepreost of þære tide, þe he

1 heortan] beorhtan C || ȝehældo O || þa þa] þa ðe O 2 aȝan] aȝen
 (gloss. aȝon, 12. jhd.) O || feowertiges ȝæra O 3 bysene O || seolfa O,
 selre C 4 bodade O 5 ȝetimbrade O || -ran O || onfangenum] ymbfonȝnum O
 6 ðæm O || ðæra O || -licum O 7 ȝebroð- O || him] hine O 8 her- ber- C ||
 -bodu C || ymb] (J) ymbeode (ad. hd.) O || bodode O 9 -node (n aus e. a.) C ||
 fifti[] dæȝe O 10 ȝedonre O || aȝenum O 11 -ðade O || ȝebr-] br- O 12 ȝe-
 þyȝde O || -homan O 13 broþ-] ȝebroð- O || sonȝ- O 14 þæm O || onluten O
 15 mon aȝeaf O || ȝebroðru O 17 ȝebroð- O || hire] hy O || -cedon O 18 hit]
 he O || ȝelefenne O 19 his sawl ætywed] ætywed his sawul O || sawle C
 20 ansyne f. C || ȝecyðde (107b) [] arwurða O || herde O || bylew- O 21 hi[]
 [] eowode O 22 ne forswiȝie] ðe ne hele O || þæt þæt] þæt O || arwur- O
 23 þeosse ylcan O || noht O || lang] ȝæra O || ðissum O 24 þu eac] e. þ.
 O || sylfa] ðe seolfa O || full ȝære] ȝenoh wel O || sæȝde O 25 ȝweites þære]
 ðæra O 26 befæst to haldenne O || cyrcan O || J f. O 27 mycle O

- pone had underfeng, wæs lufigende his wæsccestran swa swa his agne swuster, 7 swa þeh bebeah hi 7 warnode hine wiþ hi swa swa wið pone ealdan feond. ne let he næfre hi him neh Ʒan, ne he næfre ne Ʒepafode for ænigum þinge, þæt heo moste him Ʒenealæcan, ac 5 eallunƷa he bedælde hi ælces lichamlican Ʒemanan 7 heowcuðnesse. witodlice halige weras manige habbað heom þæt to aƷnum þeawe, þeah þe hi ealne weƷ syn feor þam unalyfdum uncystum, hi eac swylce fulloft aweƷ aceorfaþ fram heom sylfum 7 afyrſiaþ þa þing, þe alyfde beoð. forþon se ylca wer wiðsoc, þæt him moste beon ænig 10 nyðþearfnes ƷeþeƷnod purh þæt wif, þy læs hit Ʒelumpe, þæt he æfre purh hi on ænige synne Ʒeurne. witodlice þes arwyrða mæssepreost þa þa he Ʒefylde þa langan (118b) ylde his lifes, þy feowerteoƷðan Ʒære his hadunƷe he wæs Ʒestelled mid feferadle, 7 hit wæs þa fer- Ʒende to his ænde. ac þa þa hine Ʒeseah seo his wæsccestre, þæt he 15 wæs aþened tolysdum þam limum swylce he dead wære, heo sette hi þær to 7 wolde Ʒewitan mid hire earum æt his nosþyrlum, hweþer ænig liflic oroð him þa Ʒyt inne wære. þa Ʒefelde þæt sona se mæssepreost, þam wæs þa Ʒyt inne swyþe medmycel Ʒast, 7 he þa mid hwylcehugu elne ƷestranƷode, þæt he mihte spreca; weallendum þam 20 Ʒaste he Ʒeomnode his stemne tosomne 7 forð cleopode 7 cwæð: 'aƷa la, wif, onweg fram me! nu Ʒyt is cwic sum spearca. ac anim þæt ceaf onweg!' 7 him Ʒeweox þæt mæƷn þæs lichaman to þon, þæt he onƷan clypian mid mycelre blyſſe 7 þus cweþan: 'wileuman la, mine hlafordas, wileuman la, mine hlafordas, Ʒe þe wæron Ʒeoadmodode, 25 þæt Ʒe comon to þyslicum eowrum þeowe! ic cume nu, ic cume nu! ic sæcƷe eow þancas, ic sæcƷe eow þancas!' 7 þa þa he þis

1 wæsccestran C, wæsccestran O || aƷene O 2 sweostor O || þeah bebeah him O || -nede O || hi f. O 3 hi] heo O || neah ƷeƷan O || næfre (ursprüngl. m statt n) O 4 ne f. O || þingum C, ðinge O 5 eallunƷa O || hy O || lichomlices O, lichaman C || heowcuð-] heora cuð- O 6 manige habbað h. monige O || him O || aƷen- O || ðeowe O 7 hi] heo O || feor] for C || þam alefdum O || hy O 8 ful- O || from O || seolf- O || þinc O 9 alyfde] ne alyfde ne O || ilca O || moste] ne moste O 10 ned- O || Ʒeþ. þ. þ. wif] ðurh þæt wif ƷeþeƷnad O || þæt f. C || wif (f aus ð) C 11 hi] heo O || arwur- O 12 þa þa] þa ðe O || Ʒefylde (über y ein e, 12. jhd.) O || long- O || ylde O || -tizoðan O 13 Ʒeare O || hit (t auf rad. s) C || ferƷ-] fylƷ- C 14 ende O || þa þa] þa ðe O 15 toledum O || leom- O || swilce O 16 hi f. O || hyre ear:um (m rad.) O || -þyrl hweþer O 17 inne] on O 18 inne] in O || medem- O 19 hwyl-] swyl- O || Ʒestron- O || wall- O 20 Ʒesam- O || stefne O || acleop. O || 7] þus 7 O 22 onweg 7] onweg þæt hit ne byrne (über y ein e, 12. jhd.) ða sona Ʒewat þæt wif onweg (108a) 7 O || mæƷen O || -hoin e, 23 cle]mid O || bliſſe O || cw C, cweþan O 23—24 wileuman la mine hlafordas (nur einmal) O || hlafor] Ʒe O || Ʒeoadmode O 25 þeowum C || þeow O || ic cume nu (nur einmal) O 26 sæcƷe O || þon- O || ic sæcƷe eow þancas (nur einmal) O || þa þa] ða ðe O

ȝelomlice spræc mid ȝeettȝadrodre spræce, þa acsodon hine his cūpan,
 þa þe hine ymbstodon, to hwam he þa word spræce. þa Iswarode
 he heom wundriende I þus cwæð: 'cwepe ȝe, þæt ȝe ne ȝesawon,
 þæt her comon þa halȝan apostolas? ac ne ȝeseoþ ȝe na þone eadigan
 Petrum I Paulum þa ealdormen þara apostola?' þa eft wæs se mæsse- 5
 preost ȝecyrrred to þam I þus cwæð: 'nu ic cume, nu ic cume!' I
 betweoh pysum wordum he aȝeaf his ȝast. I þa forþon þe he sop-
 lice ȝeseah þa halȝan Cristes apostolas, he eac swylce cypde, þæt he
 heom fylȝian wolde, witodlice þæt ȝelimpeþ fulloft rihtwisum man-
 num, þæt hi ȝeseoð in heora deaðe þa ȝesihþe haligra foreȝanzendra 10
 wera, to þon þæt hi heom ne ondrædon þone witelican dom heora
 deaðes. I þonne þæt ȝelimpeð heora mode, (119a) þæt heom byð
 ȝeowwed seo ȝeferræden heofonlicra cæsterwarena, hi beoð þonne alysde
 butan sares I eȝes ȝeswince fram þære ȝeȝaderunȝe heora lichaman.

XIII.

For þære wisan, Petrus, ic þe ne hele, þæt me Probus sæde 15
 þæs ælmihtigan ȝodes peowa, se is nu Iweard on pyssere ylcan byrig.
 he me rehte be Probo his fæderan suna, se wæs biscop Reatina þære
 cæstre, I cwæð, þæt nealæcendum his ænde hine ȝestode seo an he-
 figeste mettrumnes. þa his fæder, þam wæs nama Maximus, sænde
 his cnihtas on ȝehwylce healfe I wilnode, þæt he sceolde læcas ȝe- 20
 somnian, I ȝif hit beon mihte, þæt he ȝehulpe his broces I unepnesse.
 ac þa ȝesomnode he þa læcas æȝhwanon of þam neahstowum. þa
 sona swa hi ȝehrinon his ædrum, hi bododon his ænde swipe hraðe
 toewardne. soðlice þa þa seo mætetid com, I eallinga seo læteste tid
 þæs dæȝes onsæt, þa wæs se arwyrða biscop swyþur ahogod be þære 25
 manna wisan þonne be his sylfes hæle, I þa lærde þa, þe him æt
 wæron, þæt hi ferdon up mid his þy ealdan fæder in þa uferan dælas
 his biscopscire, I hi þonne hi sylfe ȝehyrtnan mid ȝeordum æfter swa

1 ȝeestȝodre O || -sedon hyne O || cuðe O 2 -stodan O || to: (ein strich
 rad.) O 3 him O || cwepe] cweoðe O 4 þæt her] þider O || na f. O 5 Petrus
 I Paulus O || apostol] þa O 6 nu ic cume (nur einmal) O 7 þissum O
 8 cydde O 9 him O || fylȝian O || ful- O || mon- O 10 hy O || ȝesyhðe O ||
 foreȝonȝ- O 11 wiora O || hi] heo O || him O || -æden O 12 him bið O
 13 ȝeawed O || ceas]ware(na) (12. jhd.) O || hy O 14 ȝeswincenes]from
 O || ȝeȝeadrunȝe O || lichoman O 15 wis]Petrus O || sæȝde O 16 þeow O ||
 þysse O 17 Proba O 18 cæstre] mæȝde O || þætte O || neol- O || ende O ||
 -ȝesde O 19 noma O || sen- O 20 -nade O || scolde O 21 ȝyf O || -nysse O
 22 -nade O || -hwanon O || neh- O 23 -dedon O || ende O || swyðe O || hraðe]
 reðne O 24 þa þa] þa ðe O || mete- O || lætespe O 24—25 tid (108 b)] dæȝes
 O || arwur- O || swyþur] tilȝ I swyðor O 25—26 ahog] dæra mon- O || þære
 C 27 hi ferdon] heo ferde O || his þy] þ. h. O 28 erstes hi] he O || hy O

- mycclum zewinne. þa ferdon hi ealle heom ham J forleton þær mid him ænne cniht, þone eac swylce me sæde se foresprecena Probus nu gyt lifigende. þa zelamp hit, þæt se ylca cniht stod æt þæs licgendan biscopes reste, J þa sæmninga zeseah he, þæt þær eodon in to þam Jodes were sume wasas mid hwitum hræglum zegzyrede; þa wasas oferswiðdon þara hrægla hwitnesse mid þy leohte heora sylfra onsyne. þa wearð se cniht afyrhted for þære beorhtnesse heora leoman J þa ongan clypian mid hludre stefne J cweþan, hwæt þa wæron, þe þær in eodon. þa eac swylce wæs Probus se biscop onstýred mid þæs (119b) cnihtes stefne, J he þa forþ lociende zeseah þa in zangendan wasas J hi þa sona zecneow, J þa ongan frefrian þone ylcan hlydendan J blægettendan cniht J pus cwæð: 'nelle þu þe ondrædan, forþon þe me comon to þa halgan Jodes proweras sanctus Iuuenalis J sanctus Eleutherius.' þa soþlice ne mihte se cniht adreogan þa neownesse J uncuþnesse swa mycelre zesihþe, ac mid hrædlicum ryne he fleah ut beforan þa duru J þa sona bodode þæt þam mannum, þe he zeseah, ze þam ealdan fæder ze þam læcum. J hi þa swiðe hraðe eft ferdon þider. þa gemetton hi forþferedne þone biscop, þe hi þær ær seocne forleton, forþon þe þa martyras hine zenamon mid heom, þara onsyne se cniht ne mihte adreogan, þe þær wunode behindan oþrum mannum.

XIV.

- Ne wene ic na, Petrus, þæt þæt sy to helane, þæt me eac cuþ wæs betweoh þam wisum, þe ic ær sæde, of zesægne swiðe zedefra J zetrowra hada. witodlice hit zelamp on Jotena tidum, þæt 3alla þæt æpeleste mæden þisse ylcan burge, seo wæs Simaches dohter þæs ealdormannes, þa wearþ heo in hire zeogoðhade forgifen to ceorle, J sona ymb anes zæres fæc deadum hire were heo wearð wydewe. J þa eft laþode hi man J speon to oðres mannes brydræste ze for

1 myclum O || ferdan O || hy O || him O || -letan O || mid] æt O 2 þone] þonne O, þa C || sægde O 3 se is nu C || lifigende O || -lomp O || ilca O 4 biscoopes reste O || zeseah] þa zeseah O 6 oferswyð- O || þara O || hrægle hwy- O || seol- O 8 leoman] lichaman C || cleop- O || hlutre O || cweoðan O 9 Probus O 10—11 þa] zongende O || hi] heo O || þa f. O || frefran O 12 J bl. cniht] cniht J blazettyndan O 13 forðan O || coman O 14 Iuuenalis O || adrizan O 15 zesyh- O || -lice O 16 yrne O 17 mon- O 18 ferdan O || -ttan hy O 19 -letan O || þa halgan martir- O || zenoman O 20 þære O || adryzan O || zewunade O 21 mon- O 22 ne] no O || no O || si O || helenne O 23 betweon O || sægde O || zesæzene O 24 hada(109a)wit- O || tydum O 24—25 3alla bis burge] ealle ðisse ilca] burge þæt æpelesðe mæden O 25—26 Symmachus dohtor þæ] ealdormonnes O || ealdar- (r aus n) C || hyre zeogub- O || forgyfe] to O 27 zæares O || weoduwe O 28 laþode O || monnes 2 || -reste O

hire wlæncum ge for hire geogoðe J eac for þam hatiendan luste
 pysses middaneardes. þa geceas heo ma, þæt heo wolde mid gast-
 licum giftrum beon 3ode zegearwod, þonne heo mid lichamlicum giftrum
 wolde beon to hwylcum woruldmæn geþeoded. þa 3odcundan zyfta
 beoð symble ongunnene fram heafe J becumað to þam ecan zefean, 5
 J þa mænniscan zyfta onginnað symble mid blisse J dreame J beoð
 zæendode mid heafe J mid sare. soþlice pysum wife wæs inne swyðe
 fyrenu J hat zecynde þæs lichaman, J þa ongunnon wise (120a) læcas
 J hire mazas hire secgan, þæt gif heo ne zecyrde to hwylces weres
 lufan, þæt hire þonne wolden beardas weaxan on þam Jwlitan for 10
 þære swiplican hæte hyre zecyndes, J þæt þonne wære wifmen sceamu
 J ungyrsnu eallum hire freondum. J þæt eac swylce æfter þon wæs
 swa geworden, þæt heo wearð for þære myccelan zecynde J hæte þæs
 lustes zebeardedu. ac swa þeh þæt halige wif ne ondred hire naht
 þære utran scame J unfægernesse, seo lufode symble þa ansyne þæs 15
 incundan brydguman, þæt is þæs ælmihtigan 3odes, ne naht næs
 hire swiðor onegende, þonne þæt hwylc wom J fulnes in hire wære,
 J heo for þy þonne nære zelufod fram þam heofonlican brydguman.
 þa forþon sona swa hire zemæcca wæs forðfered, heo wearp hire
 fram þone woruldlican had J brohte hi sylfe to mynstre J sealde to 20
 peowdome þæs ælmihtigan 3odes to þære cyrcan þæs eadigan apostoles
 sancte Petres. J heo þa þær wunode manege zær abysgod in hire
 zebedum mid mycelre bilwitnessse hire heortan J eac zefremede J dælde
 þearfendum mannum manigfealde J rummode zife ælmessan. J þa se
 ælmihtiga 3od þæt zeteohhode, þæt he wolde azyldan for hire ze- 25
 winnum þa ecan mede, heo wearð þa zestanden on þa breost mid
 cancre þære wunde. witodlice heo hæfde hire to zewunan, þæt symble
 on niht beforan hire reste stodon . II . candelstafas, J on þam wæron

1 wlen- O || hyre inguðe O || lusðe O 2 þeossas O || middangeard[]ða
 O || ma f. O 3 zyftum O || 3ode] to 3ode O || zyftum O 4 zyfte O 5 symle
 O || -unnen from O || þam] ðan O 6 menniscan zyfte O || symle O 7 ze-
 endad O || pissum O || inne f. O 8 zecynd in þæs lichoman O || ongun[]wise O
 9 hyre O || hyre O || zecyrde] cerde O || hw[]weres O 10 wolde O 11 swyð-
 O || zecynda O || scomu O 12 -rysne O || eallum] J eallum C 13 ðæ[]myclan O
 14 zebardedu O || þeah O || hyre O || noht O 15 þære] þa O || seome O || un-
 fæge[]nesse O || -fede symle O || onsyne O 16 ne heo noht O || næs] wæs O
 17 hire swiðor] swyðor hire O || onegende] on zemynde C || wom] mon O ||
 fylnes O || hyre O 18 ði O || zelufod] lufad O || from O || þam O 19 awearp
 O || hire] hyre O, hi C 20 from O || þone] þa C || hade C || heo seolfe O
 21 cyrcan O || -las C 22 þær wunode] wunode þær O || monezu O || zear
 O || abysgod (109b)[]yre zeb- O 23 bylew- O || hyre O || -tan[]ac zefr- O
 24 monnum mon- O || zyfe O || -ssena O 25 -teohade O 26 zestanden]
 drepen J zestonden O 27 canero O || wunde (e aus e. a.) C || hyre O || symle
 O 28 hyre resðe stodan twezen O || in O

- leoht byrnende, forþon þe heo wæs aa þæs leohtes freond J onscunode ealneƷ nallæs þæt an þa Ʒastlican þystru, ac eac swylce þa lichamlican þystru. witodlice þa Ʒelamp hit sume niht, þæt heo læƷ Ʒeswænced mid Ʒære ylcan untrumnesse þæs cancris. þa færinga Ʒeseah heo þone eadigan apostol *sanctum Petrum* standan betweoþ þam candelstafum beforan hire ræste. witodlice heo ne ondred hire naht ne næs abregd, ac of Ʒære lufan his tocyms Ʒenam hire þa bældo in J blissiende Ʒefeah J þus cwæð to him: 'min (120b) hlaforð, wæron me nu forƷifene mine synna?' þa bycnode he to hyre mid onhyldum
- 10 heafde swyþe fremsumlicre ansyne, swa he ealling byð, J þus cwæð: 'hi syndon þe forƷifene. ac cum nu hraþe to me.' ac forþon þe heo Ʒalla þæt Ʒodes mennon lufode Ʒefyrn in þam mynstre ane nunnan ofer þa oþre, þe in þam mynstre wæron, heo þa forþon hraþe þas word spræc J cwæð: 'ic þe bidde, min hlaforð, þæt min swuster Bene-
- 15 dicta mote mid me cuman.' þa Iswarode he hire J cwæð: 'nese; ac seo cymð mid þe, þe ic þe nu nemne J cype, J seo, þe þu nu biddest, byþ þe æfterfylgende on þam þrittigōþan dæƷe þinre forðfore.' witodlice Ʒefyldum þisum wordum seo Ʒesihþ þæs apostoles, þe hire æt stod J to spræc, wæs aweƷ alæded. J heo þa Ʒalla þæt
- 20 Ʒodes mennon, sona laþode to hire þa moder J hlæfdian eallre Ʒære ƷesomnunƷe J hire þa sæde, hwæt heo Ʒeseah J hwæt heo Ʒehyrde. J þa þæs þriddan dæƷes heo wæs forðfered mid Ʒære ylcan swuster, þe hire se apostol behead, J seo, þe heo self abæd, hire wæs æfterfylgende þy þryttegōþan dæƷe. witodlice, Petrus, þæt wæs eall þus
- 25 Ʒeworden J nu Ʒit wunap þæt Ʒemynd in þam mynstre, J hit is þær þus Ʒefæstnod, forþon þe þa foreƷanzendan hlæfdian Ʒewunodon, þæt hi hit þær Ʒelomlice sædon J rehton smeapancellice þam Ʒingrum nunnum, J nu þa Ʒingran nunnan, þe þær syndon, hit reccað swa

1 -ðam O || J (*am unteren teil rad.*) C 2 ealneƷ alniz O, ealle þinƷ C || nalæs O || ðeostru O 2—3 ac *bis* þystru f. C || ðeostru O || -lomp O || heo (*ras. unten zwischen den beiden strichen des h*) C || Ʒeswencedu O 5 scs O, scm C || Petrus O, Petrū C || ston- O 6 hyre reste O || hyre noht O 7 næs] no wæs O || abregedu O || Ʒenom O || byldo O 8 blis- (1 *unvollst. aus* b) C || to him f. O || wæron] ara O 9 forƷyf- O || synne O || becnade O || hire O || onhyldum] heldum O 10 -lice O || ons- O || ealling] alniz O || bið O 11 hy O || forƷyf- O || -ðan O || hio O 12 Ʒallea O || menon lufade O 13 forþon] forð O 14 Ʒespræc O || sweostor O 15 -rede C || he f. O 16 cymeþ O || nemne] nemde O 17 bidest bið O || ðreottegōþan O 18 þeossum O || Ʒesyhð O || -tolas C 19 wes O || Ʒelæded O 20 Ʒelæðode O || -dor O || Ʒære f. C 21 hyre þa asæde Ʒe hwæt (110a) heo O || J] Ʒe O 22 þæs:::: ðriddan dæƷe h[] forðfered O || swyster O 23 hyre O || be[] J O || sylf O 23—24 -fylgende] y ðrittigo[] dæƷe O || eal O 26 Ʒefæstn:d O || foreƷonz- O || -nedon O 27 hy O || -omlic[] sægdon O || smeapancellice O || Ʒeongran O || -num] mannum C, mōn O || J f. O || Ʒeong- O

zewislice, efne swylce hi on þa ylcan tid þysum mycclan wundre hi selfe æt wæron.

XV.

Eac us is to witane betweoh oðrum wisum, þæt hit fulloft
 zelimpeþ, þonne þa sawla ut ȝað of þam lichaman þara zecorenra
 manna, þæt þær zewunaþ eac hwilum, þæt þær byþ ypped J zehyred 5
 seo wynsumnes J dream þæs heofonlican lofes, to þon þæt hi ne ze-
 felan to unepelice (121a) J zepolian þæt zedal þære sawle fram þam
 lichaman, þonne heo zehyreþ swiþe bliðelice þone heofonlican dream.
 be þon eac ic zeman me sylfne seczan in þam trahte þæs ȝodspelles,
 þe ic wrat, þæt in þam portice, þurh þone lizeþ se weȝ to þæs eadigan 10
 Clementes cyrican ælcum þæra manna, þe þa cyrcan secan wile, þær
 wæs sum man on symbol, þæs nama wæs Seruulus, þone ic ne tweeȝe
 eac na, þæt þu þe sylf zemunan mæȝe. witodlice se wæs þearfa
 woruldlicra æhta, J he wæs on his zearnunȝum welig. þone tolysde
 J zebrocode seo lange mettrumnes. soðlice a syððan we hine ærest 15
 cuðon, he læȝ lama þær oð ænde his lifes. hwæt wille ic ma seczan
 buton swa hit wæs, þæt he ne mihte næfre zestandan, ne næfre ne
 mihte of his reste arisan, þæt he upp asæte, ne næfre he his hand
 to his muðe zelædde, ne næfre he hine sylfne on oðre sidan onhylde.
 ac þysum wæs æt his moder J his broþer to þeznienne, J swa hwæt 20
 swa he onfon mihte J begyton of manna ælmessum, eall þæt he mid
 heora handum þearfum dælde. ne cupe he nænige bocstafas, ac swa
 þeah he zebohte him sylfum þa bec þæs halȝan zewrites, J zehwylce
 æwfæste men, þa þe he þonne zefeormode in his huse, bæd þa, þæt
 man zeornlice rædde þa bec beforan him. þa æt nehstan wæs hit 25

1 zewis::ce efne O || hi] heo O || þysum] seosum (þys *über* seo, *corr.*
 12. *fhd.*) O || miclan O 1—2 heom sylfe O 3 ful- O 4 -homan þæra O 5 mon-
 O || zewunæð O || hwylum O || bið O || zehered O 6 -nys O || lofes] lifes
 O || hy O || zefelen O 7 unyðelice O || zedoligen O || from O 8 -homan O ||
 þonne f. C || zehyrað O || swiþe] swa O 9 eac f. O || zemunne O || in þ||trahte
 O 10 porticu (u?) O || lizeþ] lið O 11 scē Clementes O || mon- O || cyrican
 O || wille O 12 mon O || on sy||ðæs O || noma O || ne twe(o)ȝe C, zetwiode
 O 13 eac] ec O || no O || þærfa O 14 woruldæhta O || -ningum O || welig]
 sælig C || tolesde O 15 longe O || seoððan O || hine f. O 16 cuðon] inne
 cuman mihton (hine cunnan *über* inne cuman, *corr.* 12. *fhd.*) O || loma O ||
 ende O 17—18 zest- *bis* mihte f. C || zeston- O || of] on O || reste] bedde
 O || up O 18—19 his *bis* he f. C || hond O || onhelde O 20 þeossum O || modor
 O || broðor O 21 -tan of oðra monna O || ælmessan O || he] hi C 22 hon- O ||
 dælde] dældon C, zedælde O || -dælde(110b)||e he nænige::cstafas ac O
 23 him||fum þa O 24 æwfæste] æfesðe O || zefyrmade O || in] i
 he bæd O || þa] þa J zedyde O 25 mon O || him J ða O || i

- geworden, *þæt* he æfter his gemete fullmedomlice *zeleornode* *þæt* halige
 gewrit, I, swa swa ic ær sæde, he ne cuðe eallinza nænige bocstafas.
 I he þa æt nehstan ongan in þam sare symble secgan 3ode þancas,
 mid ymnum I herenessum dagum I nihtum he hine æmetegode to
 5 3ode. ac þa þa eallunza seo tid nealæhte, *þæt* him sceolde beon ze-
 leanod his swa mycelre þrowunze I zephyrde, þa zehwearf þara leoma
 sar to his innopum. I þa þa he ongæt eallinza, *þæt* he wæs neah
 his deaðe, he monede I bæd þa ælpeodigan veras I eac þa opre his
 leode, þa he zefeormod hæfde (121b) I þær underfangene wæron in
 10 þam cumena husum, *þæt* hi arison I mid him sunzon for þære bade
 his ændes I forðzeleorodnesse. I he þa eac sylfa swa sweltende mid
 þam oprum broðrum sang his sealmas. þa færingza styrde he þam
 stefnum þara singendra I mid fyrhte mycelre clypunge þus cwæð:
 15 'zeswiziað! cwepe ze, *þæt* ze ne hyran, hu manige dreamas I lof-
 sangum, þe he in his mode zehyrde, apenede I zebizde his heortan
 eare, þa seo halige sawl wæs alysed I zeleoðod of þam lichaman.
 þa witodlice ut gangendre þære sawle of þam lichaman þær wearð
 swa mycclu wynsumnes þæs æpelestan stences tostrozden I tozoten
 20 zeond eall *þæt* hus, swa *þæt* ealle, þa þe þær æt wæron, wæron ze-
 fylde mid ungeæhtendlicre wynsumnesse þæs swetan stences. I þa
 þurh *þæt* ongæton hi openlice, *þæt* þa sawle þa englas underfengon
 I hi þa zelæddon mid lofsangum to heofonum. soþlice þære wisan
 ure munuc sum wæs þær betweoh, se leofað nu zyt I eac zewunað,
 25 *þæt* he zeneahhe cypeþ mid mycclum heafe I wope, *þæt* þonne swa
 lanze swa hi þone lichaman sealdon his byrgene I hine byrizdon, swa
 hit þeaw is, *þæt* næfre on þam fyrste gewite fram heora nosum seo
 wynsumnes I bletsung þæs swetan stences.

1 þætte O || his f. C || fulmeodumlice O || -nade O 2 swa swa] swa se
 O || sægde O 3 onzon O || symle O 4 ymen- O || neaht- O || ametzode O,
 metezode C 5 3ode] 3odes lofe C || þa þa] ða ðe O || eallinza O || þætte O ||
 scol- O 6 zephyrdes C, zedyldo O || þara leoma] his lima O 7 þa þa] ða ðe
 O || ongeat O 8 monede I f. C 9 þe he zefyrmod O || -fangne O 10 huse
 þæt heo arison O || him] hine O || sunzon O || bede O 11 en- O || -lorednyse
 O 12 broðrum f. O || steorde O 13 ðæra O || fyrhto O || cleop- O 14 ze-
 swiziað] zeswicað la zeswicað O || cweoðe O || zehyren O || mon- O 15 on
 O || þa þa] ða þe O || ylcum O 17 halige f. C || sawul O || zeleoðod] alyðod
 O || -homan O 18 zonz- O || -homan O 19 micclu O || -nys O || tostrozden]
 toscaden O || tozoten] tozolen O 20 þætte ealle O 21 ungeæht- O || -nesse]
 -nys O 22 ongæton hi] hy ongeaton O || þætte O || saule O 23 lofsanze O
 24 þær f. O || betwyh O || zyt(11a)] O 25 zeneahhe f. O || zecyð- O ||
 mycle O 25—26 ðonn[]lonze O || swa hi] þe heo O || -homan O || sealdon O ||
 -zenne O || swa] swa swa O 27 þætte O || ze[]fram O 28 -sunz C

XVI.

Eac ic gemune, Petrus, me sylfne secgan þas wisan in þam god-
 spelles trahum, þe ic sylf awrat, 7 þis wundor me sæde Speciosus
 min efenmæssepreost, þæt he sylfa þas wisan wiste, þæt on þære tide,
 þe ic þæt mynster gesohte, wære sum eald wif, þære nama wæs
 Redempta, seo in halgum munuchade in þissere ylcan byrig wunode 5
 a on symbel neah sancte Marian cyrican þære eadigan 7 þære clænan
 fæmnan. soðlice seo wæs pinen Herundies þære fæmnan, seo is
 sægd, þæt heo wære weaxende mid mycclum (122a) mægnum 7 ge-
 lædde hi sylfe in ancorlif in þam westenum, þe syndon bufan Pre-
 nostinus þam muntum. 7 mid þyssere Redemtān wæron symble twa 10
 pinena eac on munuchade; oþer hatte Romula, 7 seo oþru nu gyt
 leofað, þa ic cann on ansyne 7 ne can na hire naman. witodlice hi
 þreo wæron þær samod wuniende on anre stowe 7 þa wæron symble
 fulle mid þam welum heora þeawa, 7 þonne hwæpre woruldlicra æhta
 hi læddon pearfendlic lif. þa seo Romula, be þære ic ær bufan spræc, 15
 eode beforan þam oðrum hire geferum, þe ic eac ymb spræc, mid
 mycclum geearnungum þæs clænan lifes. witodlice seo wæs wundor-
 licre gepylde man 7 healice hyrsumnesse, heo wæs hyrde hire muðes
 to swigunge 7 symble swiðe geornfull to þam gewunan þæs singalan
 gebedes. ac swa swa hit fulloft gelimpeð, þæt þa þe eallinga men 20
 wenað, þæt hi fullmedome syn, hi þonne gyt hwæthugu unfullfremedre
 wisan habbað beforan þam eazum þæs hean cræftigan, swa swa hit
 eac fulloft gelimpeþ, þæt we unlæredan, þonne we sceawiað þa inseglu
 7 onlicnessa, þe þonne gyt fullfremedlice ne beoð agraþene, we þonne
 eac heriað þa, swylce hi syn fullfremedlice geworhte, 7 he þonne gyt 25
 se cræftga sceawað 7 smeðað, he gehyreþ, þæt hi beoð geherede, 7
 swa þeah he ne blinneþ, þæt he betriende bete þa 7 efnete: swa

1 godspelltrahum O 2 seolfa zewrat O || me sæde | me þæt sæde C,
 þæt me sægde 7 cyððe O 3 wisðe O || þære tide | ða tid O 4 wær | sum O
 5 seo in | seo wæs in O || þysre O 5—6 byrig 7 wunode on symbel O || sca
 O, sce C 7 seo | þis O || Herundines O 8 myclum O || lædde O 9 hy O ||
 ancerlife O || buf | Prenostinos O 10 þisse Redemptān wæro sy:: | twa ði-
 nenna O 11 oþer | oðer heora O || Romul | 7 O 11—12 nu gyt leofað | l. n.
 gyt O || can O || hyre O || hi | heo O 13 wun | ende in O || symle O 14 þeawe
 O 15 he | læddon O || bufan spræc | befor | spræc O 16 þam oðrum | ða oðre
 O || hyre geferan O || ymbe O 17 mycl- O 18 geðylde O || hyre O 19 to
 f. C || swigianze C || symle swyðe O || þæm O 20 ful- O 21 þætte heo ful-
 medeme sen heo ðonne zet O || fullfremedra C 22 wisena C || nabbað C ||
 beforan 3ode þæm eazum O 23 ful- O || we unl | ða unlærdan men O ||
 þonne (111b) | eawiað þa O || -egle O 24 -nesse O || fullfremedlic | e beoð
 O || agra- (z zu g, 12. jhd.) O 25 hi | heo O || fullmedomlice C, fremedlice
 O || he | heo O 26 cræftga O || smeðeð O || he f. O || gehyreþ | hiered O ||
 herede O 27 swa þeah | se ðeh O || geblinneð O || þæt he hi ne O || betriende
 f. O || efnete O

- þeos Romula, be þære ic ær sæde, wæs gestelled mid lichamlicre
 mettrumnesse J seonode laman legre J manege zær wæs hleoniende
 in hire bedde. forneah heo wæs tolysed on ælcum biggange þara
 leoða, J na swa þeah hwæpre þas ylcan brocu Romulan mod zelaeddōn
 5 to ænigre ungeþylde. witodlice hire wæron geworden e pa æwyrðlan
 selfe hire leoma, þe heo prowode, to wæstnum J to ecan godra weorca
 (122b) J mægna, forþon swa myccele zeornlicor J ymbhydiglicor heo
 beeode symble hire zebedu, swa micle swa heo ma zefelde, þæt heo
 ne mihte nænigra þinga aht elles don. þa sume nihte cizge heo þa
 10 ylcan Redemtan þæt ealde wif, ymb þa ic wæs ær sprecende, þæt
 heo fedde þa twa þinenna mid hire sylfre on anre stowe, J heo þa
 Romula cwæð þus to hire: 'cum la moder, cum la moder hider!' J
 heo þa sona Redemta aras J þider eode mid þære þinenne, þe ic ær
 sæde þæt ic on ansyne can, þeh ic hire naman ne cunne. J hi þa
 15 buta sædon þas word, J manegum mannum wearð cup þeos ilce wise,
 J eac swylce ic sylfa hi ongezæt J zeacsode on þa ylcan tid, þæt ymbe
 midde niht, þa þa þa wif stod on æt Romulan licgendre on hire ræste,
 þa færinga wearp þær leht onsæended of heofonum J zefylde eall þæt
 fæc þære cytan, J þa se leoma swa mycelre beorhtnesse ascan to
 20 pon swype, þæt he zeteah mid ungewændedlicre fyrhtu þa heortan
 para æt standendra wifa, J þa awundrode eall se lichama in þam
 wifum, swa swa hi sylfe æfter þan sædon, J hi swa þeah þær sylfe
 gewunodon in þære færlican wafunze. þa witodlice onzan þær beon
 zehyred swype mycel swez J hleoðor, swylce þær wære sum mycel
 25 mænigo in zangende, J seo duru wæs onstýred in þære cytan, efne
 swylce þær þrunge mycel werod þara in zangendra, J eac, þæs þe þa

1 be| bi O || ær| ær beforan O || sæzde O || adle J mid C 2 J f. C ||
 sio|nede (*die obere hälftte von nede abgeschnitten*) O || J f. C || manegu O ||
 gear O || hlōn- O 3 hyre O || bedde| resðe O || -neh O || tolesedu O || ælere
 bigenze O || para O, þære C 4 liða O || no se O || ilc- O || -ddan O 5 -ni-
 gum C || -þyldo (witod)lice (*corr. 12. jhd.*) O || hire f. O || æfwerðlan O
 6 seolfa hyre O || þe| ða O || weor(c)a O 7 -zena J for þæt swa micle O ||
 -ydelicor O 8 symle hyre O || micle f. C || zefylde O 9 nænigra| nane
 O || aht| naht O || cydde (*darüber* cizge, *corr. 12. jhd.*) O 10 -emptan O ||
 alde O || ymbe O || þætte O 11 mid heo sylfe O 12 hyre O || cum la moder
 (*einmal*) C || -dor O || -dor O 13 -empta O 14 sæzde O || on f. O || onsene
 O || ðeah O || hyre O || hi| heo O 15 buta| be ðy O || sæzdon O || moniz- O
 16 swil- O || seolfa heo ongezæt O || þætte O 17 þa þa þa| þa ðe þa O ||
 lizzende on hyre O || resðe O 18 onsen- O 19 J f. C 20 ðan swyðe O ||
 unzew.] ungewedendlice (*über dem ersten d ein n, corr. 12. jhd.*) J unge-
 æscere O || fyrhtu O 21 ðæra O || þa f. O || -rade O 22 ðon sæzdon O ||
 seolfe O 23 -nedon O || fæderlican C, symnenlican J færlican O || þær(112a)
 beon O 24 zehyred| zerrd (*darüber :: wo, corr. 12. jhd.*) O || swiðe O || swez|
 sti O || hleoðor| hleahtor O || wære s||micelu O 25 mænig C, mænigo O ||
 -gendre O || onstýred f. C || in f. O 26 werud þæra in zongen|| J O

wif sædon, *þæt* hi ongæton *þær* mycele mænigo in *gan*, *þ* hi *þa* for
þære mycelnesse *þæs* eges *þ* *þæs* leohtes ne mihton naht *gesæon*,
forþon *þe* heora eagan seo mycclre fyrhto forsette, *þ* eac seo beorhtnes
swa mycles leohtes hi *geswæncte*. *þa* sona, *þæs* *þe* hi sædon, *þæt*
mycle leocht wæs æfterfylgende wundorlices stences (123a) æpm *þ* 5
bletsung, swa *þæt* *þara* wifa mod, *þe* *þæt* ufan cumende leocht ær
abregde, seo wynsumnes *þæs* stences hi eft gehyrte *þ* afrefrode. *þ*
eac *þa* *þa* hi ne mihton adreogan *þæt* mægn *þære* beorhtnesse, seo
ylce Romula ongan frefrian Redemtan *þæt* ealde wif, seo wæs æt
hire standende *þ* eac bifiende, *þ* seo wæs eac lareow hyra *þeawra*, *þ* 10
cwæð to hire mid bliðre stefne: 'þu Redemta min moder, ne ondræd
þu *þe*; na ne swelte ic na *gyt*.' *þ* *þa* *þa* heo *þis* gelomlice cwæð,
styccmælum swa fægre *þæt* leocht wearð wiðtozen, *þe* ær wæs ufan
onsæended, ac swa *þeah* se stænc, se *þær* æfter com forð, þurhwunode
in *þam* huse. *þ* swa se æfra dæg *þ* se þridra aeode, *þæt* symble 15
þær wunode seo tostrege bletsung *þ* wynsumnes *þæs* swetan stences.
þa *þære* feorðan nihte gecigde seo ilce Romula eft *þa* hire lareow
Redemtan, *þ* *þa* *þære* to cumendre heo gewilnode hire wegnestes, *þæt*
is husles, *þ* heo *þa* *þam* onfeng *þæt* gefigde. ac na *þa* *gyt* hwæpre
seo ilce Redemta ne seo hire oðru þinen gewitan woldon fram Romu- 20
lan licgendre on hire reste. *þa* sæmninga in *þam* wordige beforan
þære cytan dura stodon. II. preatas singende, *þ*, *þæs* *þe* *þa* wif sædon,
hi tocnæwon *þ* tosceodon *þa* hadas of *þam* stefnum *þæs* sealmsanges;
ærest hit ongunnon *þa* weras, *þ* þonne Iswarodon *þa* wif heom. *þ* *þa*
þa *þær* wæs gegearwod se dream *þære* heofonlican þegnunge beforan 25
þam durum hire cytan, seo halige sawl wæs *þa* onlysed *þ* aleoðod of
þam lichaman. *þ* soðlice *þære* gelædedre to heofonum swa mycclre
ufur swa hi gestigon *þa* preatas *þære* singendra mid *þære* sawle, swa

1 sægdon O || þæt f. O || -geaton O || miclu menio O || in 3 || J heo O
2 J || J eac O 3 forðam O || heora in heora O || myc[]fyrhto O 4 hi heo
O || swencte O || heo sægdon O 5 micle O || -fyligende O || eðm O 6 -sun
C || cumena O 7 hi hit O || gehyrde O || -frede O 8 þa hi þe heo O ||
mægen O 9 ilce O 10 hyre O || -dendre O || hire O 11 cwæp heo cwæp
O || hyre O || þu dū O || -empte O || -dor O 12 þe na þeah no O || no O
þa þa ða þe O 13 styccem- O || fæg[]þæt O || ufen O 14 onsen- O ||
stenc þe ðær O || -nade O 15 in þæ[]huse O || symle O 16 gewun- O ||
tostrege[] tostandene O 17 þære[] ðy O || ylce O || þa done O 18 hyre O
18—19 wegnestþæs þæt is husles O, husl C || þam[] þy O 20 ylce O || hyre
O || gewiton O || woldon f. O 21 on h[]reste O || þam[] ðære O || wor-
ðig:e O 22 þære c[]dura O || twezen O 22—23 wif sæ[]heo tocnæowan
O || tosc. sciodan O || ðæm O || -sangas O 24 hit heo O 24—25 ðonne
(112b)[]wardon him þa wif J ða þe O || se f. O || þæra O || þegnunge[]
hyrsumnesse O 26 þam f. O || hyre O || sawul O || aleoðad O 27 -homan
O || þære gel. J. þ. O || mycele O 28 heo gestigan O || þæra þære C || sawle[]
[]wa O

mycele lipelicor J myrglicor wæs gehyred se sealmsang þam gehyrendum, efne oþ þæt þæs ylcan sealmsanges hleoðor J dream J eac seo wynsumnes þæs swetan stences wearð swa afyrred in þone heofon (123b) J geændod þam, þe hine ær gesawon J ongæton.

XVII.

- 5 Eac hit gelamp fulloft, þæt to frofre þære ut gangendan sawle of lichaman se ordfruma sylf J edleaniend þæs ecan lifes gewunað, þæt he hine æteowep. be þon ic gemune, þæt ic sæde in þam folclarum þæs godspelles, þe ic trahtode, be Tassillan minre faðan. J ic nu eft recce be hire, þæt seo weox J þeah betweoh hire oðer twa
- 10 sweostor to heahnesse þæs haligdomes ægðer ge mid þam mægne þæs singalan gebedes ge mid stæppignesse J synderlicnyse þæs fæstenes. witodlice pyssere æteowde þurh gesihþe Felix min eldrafæder, se wæs biscop pissere Romaniscan cyrcan, J hire þa gecyþde þa wic J eardungstowe þære ecan beorhtnesse þus cwepende: 'cum to
- 15 me, forþon ic þe underfo in þæs lehtes wic.' J heo þa sona py æfterfylgendan dæge wæs mid feferadle gepread, J heo becom to hire ændedæge. J swa swa hit þeaw is, þæt to æpelum werum J wifum manize mæn hi gesomniað, to þon þæt hi frefrian heora þa nehstan frynd, swa eac swylce on þa ylcan tid hire forðfore pider comon
- 20 manize weras J wif J ymbstodon utan hire reste. þa færinga locode heo uppweardes J geseah pone hælend pider cuman to hire, J þa mid micclum ege J þrean ongan clypian to þam ymbstandendum J þus cwepan: 'gaþ la awege, gað la awege! her com se hælend!' J þa þa heo beheold pone hælend, þe heo geseah, seo halige sawl ferde
- 25 of þam lichaman. J þa færinga wæs þæt hus eall gefylled mid swa mycclum stence þæs wundorlican stences, swa þæt seo wynsumnes

1 mycele O || myrgelicor O || gehered O || -sonz O || þæm O || gehyrendum] ereniendum O 2 -sonzes O 4 zeen- O || zesazon J ongeaton O 5 ful- O || þætte O || to f. O || zandan O 6 -homan O || seolf O || -anend O 7 hyne ætywað O || þon] ðan O || gemunu O || sægde C || þæm O 8 -tade O || bi Tersilla (e zu a 12. jhd.) O 9 hyre O || þeah] ðanz O || betwyh O || twā C 10 swoestrū C || henesse O || þi mæzene O 11 -nesse O 12 fæs-ðenes O || ðeosse ætywde O || -syhðe O || yldra- O 13 ðeosse O || cyrcan O || hyre O 14 þus] J þus C 15 forðon þe O || þe] ðeah O || in ðas O 16 -ligendan O || mid] ::in O || gepread] zestelled J geðread O || J] þæt O 17 ende- O 18 monize men O || hi] hio O || þan þæt heo frefrie heora nehstan O 19 freond O || hyre O || þyd- O || coman O 20 monie O || utan] utan ða O || resðe O 21 upw- O 22 micle O || ymbston- O 23 cweoðan O, cū C || la (113a) onwege (zweimal) O 23-24 J bis hælend f. O || ha]] sawul O || ferde] wæs loren O 25 -homan O || gefylled J geondtæren mid O 26 micle O || wundo]]lican O || þætte O

Ʒecyðde þæs stences eallum þam, þe þær wæron, þæt pider com se ordfruma sylf J scyppend eallre wynsumnesse. (124a) soðlice þa þa hire lichama wæs nacod to þweanne, swa swa hit þeaw is, þæt man deadum mannum don sceall, hire wæs aweaxen swa aheardod hyd swylce ofendan on þam earmum J on þam cneowum for þam Ʒe- 5 wunan þæs langan J þæs singalan Ʒebedes, J þa Ʒecyðde se deada lichama, hwæt hire Ʒast on symbel hogode, þa þa heo lifgende wæs.

XVIII.

Eac ic na Ʒeswigie þis ne ne hele þe, Petrus, þæt se forecwedena Probus se Ʒodes þeow Ʒewunode, þæt he me sæde be his agenre swuster anum lytlum mægdene, þære nama wæs Musa. he 10 cwæð, þæt sumre nihte hire wære ywed þurh Ʒesihðe seo halige Ʒodes moder J fæmne sancta Maria, J þæt heo tæhte þam mægdene hire efenealde mægdenu in hwitum hræglum. þa þuhte hire, þæt hire lyste beon to þam mægdenum Ʒepeoded, J swa þeah heo ne dorste hi sylfe to ðam Ʒepeodan. þa wæs heo Ʒeacsod mid þære 15 eadigan sancta Marian stefne þære clænan fæmnan, hwæper heo wolde mid þam mægdenum beon J lifian in hire hyrsumnesse J þeƷnunge. þæt ilce mæden hire Jswarode J cwæð: 'ic wille lustlice.' þa onfeng heo þis bebod æt þære eadigan sancta Marian, þæt heo naht ofer þæt ne dyde leotlikes ne mægdenlicre wisan oððe merwelicre, ac þæt heo 20 forhæfde hi sylfe fram unnyttum hleahtre J pleƷan, J þus cwæð, þæt heo on Ʒewis wiste, þæt heo sceolde cuman betweoh þa ylcan fæmnan, þe heo ær Ʒeseah, þy þryteƷoðan dæƷe to hire þeƷnunge J hyrsumnesse. witodlice Ʒesewenum þisum wisum þæt mægden wæs onwæended

1 þam O 2 seolf O || ealra O 2-3 soðlice his þweanne] (ða dydon hi) (sp. hd.) O || swa swa] swa::: O 4 don sceall] deð O || aheardo || hyd O 5 hinter cneowum ras. v. ungef. 11 buchst. wahrsch. stand J on þam cneowum zweimal C || ðæm O 6 langan] leoman O 7 -homa O || simbel O || þa þa] þa ðe O || lifiende O 8 eac no ne swigie (e auf ras., sp. hd.) (ic) (sp. hd.) ðis :: (ne rad?) no hiolu ðe Petrus (h. ð. P. unterstr. sp. hd.) þætte se O 9 -nade O || sæƷde O 10 mæ:dene O || þæra C || he] heo C 11 þætte sumere O || hyre O || ywed] æteowed (erstes e rad.) O || Ʒesyh- O 12 -dor O || hio O || þæm mæ:dene O 13 efenald O || mæƷd- (Ʒ auf ras., and. hd.) O 14 hyre O || (lyste) C || mæƷd- (Ʒ auf ras., and. hd.) O || swa] se O 15 hi] heo O || seolfe O || ðam] þam mædenum (Ʒ auf ras., and. hd.) O || wæs h || Ʒesceaden (darüber acsed, corr. 12. jhd.) O 16 sancta f. O 17 mæƷ-(de)num (corr. 12. jhd.) O 18 ylce mæƷden (Ʒ auf ras., and. hd.) O || hire] hraðe O || -rede O 19 þæt] þæt:: (te rad.) O || noht O 20 mæ:denlicra O 21 hy seolue O || -trum O || þus] þæt O 22 heo] heo hyre O || wisðe þætte O || scolde O || betwynen O || ilc- O 23 ær] þær O || ðritteƷoðan O || hyre O || -nysse O 24 Ʒesegnum þeossum O || wæs f. C || wended O

- J oncyrrred on eallum hire þeawum J afyrde fram hire sylfre mid mycelre gæstæppignesse ealle þa leohtnesse J plegan þæs mægdenlican lifes. mid þy hire maȝas wundredon, þæt heo wæs swa onwæended fram þam ealdum þeawum, J hi ascodon, for hwan þæt wære, þa
 5 sæde þæt mæden sona ealle (124b) þa wisan, þe hire bebedad seo halige ȝodes moder, J eac þæt cyððe, hwylce dæge heo wære farende to þegnunge J hyrsumnesse pære eadigan fæmnan sancta Marian. þa æfter þy . V . J twentigðan dæge heo wearð ȝeþread mid feferadle, J þa on þam þrittigðan dæge, þa seo tid nealæhte hire forðfore, heo
 10 ȝeseah hire to cuman þa ylcan ȝodes moder mid þam fæmnum, þe heo ær þurh ȝesihðe ȝeseah. þa soðlice ȝecigðe sancta Maria, J heo þa mid ȝeborgenum J betynedum eazum hire ȝswarode J onȝan mid hludre stefne clypian J þus cweðan: 'nu ic cume, min hlæfdige, nu ic cume, min hlæfdige!' eac swylce in pære stefne heo aȝæf hire
 15 ȝast J ut ferde mid þam halzum fæmnum of þam fæmnendlican lichaman, þe heo ær in eardiende wæs.' Petrus cwæð: 'nu þis manna cyn eall forneah is underþeoded þam manegum J unarimedum uncystum pissere worulde, ic wene forþon, þæt se mæsta dæl pære uplican Hierusalem scule beon ȝefylled of lytlum cnihtum J ȝeongum
 20 cildum.'

XIX.

- Ȝregorius him ȝswarode: 'peh þe hit sy to ȝelyfenne, þæt ealle þa ȝefullwudan cildru, þe in heora cildhade sweltað, moton ȝan in þæt heofonlice rice, þonne hwæpre nis hit na to ȝelyfanne, þæt ealle þa ȝeongran men, þe sprecan maȝon, moton ȝan to ðam heofonlican
 25 ricum, forþon wel manigum ȝeongum mannum byð belocen fram heora

1 onw. J onc.] oncerred J wended O || on| mid C || eallum (113b) [||re þeawum O || afyrde] acerde O || hyre seolfre O 2 stæððig- O || alle| J ealle O || pleozan O 3 mit (t aus d) ty O || hyre O || onwen- O 4 ealdum f. O || heo ascedan O 5 sæȝde O || mægden O || þe| ȝe hwæt O 6 -dor O || ȝecyððe O || fer- O 7 þa| ða soðlice O 8 XXteozodan O || ȝeþread| ȝestelled J ȝeðread O 9 þam ðreotteozodan O || þa| þa ðe O || hyre O 10 -dor O 11 ær (æ aus e. a.) C || þurh| þurh þa O 12 mid f. O || ȝeborgenum| bebyrȝdum O || -tyndum O || -rede O || -ȝon O 13 hluddre O || nu ic cume min hlæfdige f. O 14 eac bis stefne (urspr. doppelt, das zweite mal rad.) C || aȝeaf hyre O 15 þam fæmned- O || -homan O 16 eardiende| eardod C || mon- O 17 eall forneah is| forneah: is eal O || þam monizum O || -rimdum O 18 þisse O 19 scyle O || fylled O || iunȝum O 21 -rede þæh O || þæt (nachtr. eingesch.) C 22 ȝefulledan cildern O 23 no O || -fenne O 24 ȝeongran C || ðæm O 25 forðon þe O || wel| ful O || monizum O || iunȝu monnu (die m-striche weggeschnitten) O || bið betyned from O

magum se inganz þæs heofonlican rices, gif hi beoð yfle J gýmeleas-
 lice afedde. soðlice hit zelamp nu unfyrn, þæt sum wer in pyssere
 ylcan byrig, se wæs swipe cuþ eallum mannum, se hæfde ænne sunu
 nu for þrym gearum, J se wæs, þæs þe ic wene, . V . wintre, pone
 he lufode swipe lichamlice J fedde mærwlice J selfwillendlice. J þa 5
 se ylca cniht, þæs þe hit is me hefig (125a) to asecganne, sona gif
 him aht wæs on his mode wið þon þe he wolde, he gewunode, þæt
 he yfelsacode þæs ælmihtigan 3odes mægþrym in wyrginge J in
 wanunge J in scinna cizinge J in manegum gýmeleaslicum wordum,
 þe steorleaslicu cildru gewuniað to sprecane. se ylca in pissere byrig 10
 nu for þrym gearum wæs mid cwyldre J mid wole drepem J slægen,
 oþ þæt he becom to his deaðe. J þa þa he ærest gestilled wæs, hine
 nam se his fæder on bearm, swa swa us þa sædon, þe þær Jwearde
 wæron, þæt se lytla cniht zesawe bifiendum eagum þa awyrðan
 gastas cuman in to him. þa ongan he clypian þus J cweþan: 'la, fæder, 15
 forstand me, la, fæder, forstand me!' J þa swa clypiende he biðde
 his onsyne, swa þæt he wolde hine sylfne ahydan fram þam scuccum
 on his fæder bearme. þa acsode se fæder þæt bifiende cild, hwæt
 him wære, oððe hwæt hit zesawe. þa Jswarode hit him J cwæð:
 'her comon Sigelhearwan, þe willaþ me zeniman.' J þa þa se lytla 20
 cniht þus cwæð, he sona zeyfelsacode æfter his ealdan unþeawe pone
 naman þæs ælmihtigan godþrymmes J þa alet his sawle. J þa se
 ælmihtiga 3od zecyðde in þam, for hwylcere scylde se cniht wæs
 geseald swylcum ehterum; forþon þe his fæder nolde hine zerihtan
 þa hwile þe he lifde J zesund wæs, J þa ylcan unlættu he let hine 25
 eft edniwian, þa þa he sweltende wæs æt his ænde, swa swa se þe
 lange ær wæs yfelsaciende J swa þeah lifde zesund purh þa zephyldre

1 ingonz O || zif heo O || yfele O 2 afeded O, daneben am linken rande:
 DE ME || S AFEDD (12. jhd.) O || wer] wæs O || þisre O 3 swyðe O ||
 mon- O || hæfde (114a) ænne O 4 gearon O 5 lufode O || swyðe O || fedde
 (hine) merw||lice J seolfweldlice O || selfwendlice C 6 hit: (?) O || me
 hefig] h. m. O || seczenne O 7 oht O || -nade O 8 -cade O || mægen- O ||
 werz- O 9 wanunge O || sci[a ceginze O || monizum O 10 ð:e:steor-
 (ste sp. hd., auf ras.) O || -licu] -le (e sp. hd.) O || cildern O, cildre C ||
 -nað O || -canne O || ilca O || ðeosse O 11 gearum O || cwil- O 12 þa þa] ða
 þe O || æresð gestelled O 13 nom O || swa swa] swa:: O || sæzdon O ||
 -warde O 14 þætte O || zesege byf- O || -zedan O 15 þus f. O 16 -stond
 O || la bis me f. C || -stond O || biðde] abezde O 17 from O 18 in O
 19 -rede O 20 Silhearwan O || þa þa] ða ðe O 21 þus] þis O || his f. C
 22 nom- O 23 zecyðde O 24 seald O 25 leofade O 26 edniw-] zeednyw-
 O || þa þa] þa ðe O || ende O || zweites swa] ða O 27 longe O || ær wæs]
 w. æ. O || -saciende] -sacend O, waciende C || leofade O || zephyldre O

þære godcundnesse, I swa þa æt nehstan æt his sende yfelsacode I
on ðære yfelsacunge swealt þurh þone dom þære godcundnesse, to þon
þæt se fæder mihte ongytan ȝewislice his agene scyldre, þæt he for-
ȝymealasode þa sawle his þæs lytan suna, he ne fedde hellefyrum
5 naht lytel synfullne. ac nu sume hwile, Petrus, (125b) we spræcon
ymb unrote I sariglice bysne: ȝehwyrfen we nu eft to þam bliðum
spræcum, þe io ær seegan ongan.

XX.

Eac ic onȝet, Petrus, æt þam foresædan Probo I eac æt oþrum
æwfastum werum, þe hit me sædon. þa spræce, þe ic ongan cyðan
10 þam, þe hit ȝehyran woldon. in þam folclarum þæs ȝodspelles, þe ic
wrat I dihtode be þam arwyrðan fæder Stephane. se was swyrc
wer, þæs þe se Probus sæde. I manige oðre eac þæt cȝyðdon, þæt he
naht wolde aȝan on þysum middanearde ne naht elles ne sohte butan
þa þearfednesse ano for ȝode. he wolde ealling beon between ear-
15 foðum. I he symble lufode þa ȝefyrhta. he was fleonde ealling
woruldlīca manna ȝemetinge I symble ȝyrnde. þæt he wære ȝo-
sentȝod to his ȝbede. be þam ic wille seegan an ȝod his mærgnes,
þæt of þam anum maȝon manegum ȝod beon onȝetene þæs halȝan
weres. soðlice se ylca Stephanus. þa þa he sume dæge lædde ham
20 to his byrene þæt asnidene ȝcrip. þe he ær mid his handa ȝeseow,
I he næfde naht elles mid his ȝegnum to callen ȝæres Ilyfne to
brucanne. þa sum swiðe unrihtes willan wer was onbryrred mid þæs
ealdan feondes larum, swa þæt he bestang fyr in þæt ylce corn. swa
þæt he forþærde eall swa hwæt swa in þam berene wæs. þa þæt
25 ȝedon wæs. þa ȝeseah hit sum oðer man. se arn sona to ðam ȝodes

1 I f. O | swa: se O | æt a. æt h. sende: æt his nehstan ende O |
-cede O | 3 þette O | onȝit- O | þette O | he: ðe O | forȝyme(114b) O |
ode O | 4 þa sawle his þæs: his agene sawle I his þæs C | ne: hine C
4—5 fyrum: lytelne O | -fulne O | 6 sarlice O | bysene O | ȝehwyrfen
O | ðam O | 7 ongan O | 8 -ȝeot O | Petrus f. O | þam foresædan O
9 æwfastum O | æwfastum O | 10 wolde O | þam O | 11 -tade
O | 12 Probus O | mon- O | cyðde þette O | 13 naht wolde O | in þeasum
O | middanearde O | na naht O | elles ne: oðer O | 14 þearfed- O | ealling
alning O | -wyrh O | 15 symle O | læfode O | ȝefyrhta O | ealling: ealne O
16 mon- O | symle O | ȝesentȝod: ȝemetȝod C | 17 ȝefyrhta (daruber bede,
corr. 12. f. ad.) O | be: hi O | wille O | 18 þette O | ðam O | maȝon manegum
O | onȝeten O | 19 ilca O | þa þa: þa ðe O | 20 berne O | ȝcrip: rip O |
his agene handa O | 21 naht O | elles: loleor O | ȝæres Ilyfne O | 22 -cane
O | þa (scrpt. þa, "rad.") C | 23 bestang O | on O | ilce O | 23—24 swa þæt
be: I O | in (æwfastum) C | berne O | 25 swa ȝedon O | þa f. O | mon O |
þam O

þeowe I hit him bodode. I þa æfter þam þe he hit him gesæd hæfde,
 he cwæð se man þa gyt þas word: 'wa þe la, fæder Stephane, wa
 þe, forþon þe þe pus zelamp.' him þa se drihtnes wer Iwyrde sona
 mid glædre ansyne I bliðum mode I þus cwæð: 'wa þam zelamp, þe
 þæt dyde, ne zelamp me naht yfles.' in þam wordum þæs halgan 5
 weres wæs gecyþed, in hwylcre heannesse þæs healican mæznes he
 sæt, se þe mid swa sorhleasum mode forlet eall þæt he hæfde him
 to Ilyfene (126a) for worulde dælas, I swa þeah he sorgode ma be
 þam, þe þa synne fremede, þonne be him sylfum, þe pone æfwyrðlan
 zeræfnode. ne hogode he na, hwæt he sylf forleas utan, ac þæt he 10
 sorgode, hu mycel se scyldiga þæs weorces forlure innan his sawle.
 witodlice þa þa þysne halgan wer nydde se deapes dæg to ðam ut-
 gange of lichaman, manize men hi zesomnodon þa to swa haligre
 sawle leorendnesse of þysum middanearde. I þa þa hi ealle stodon
 æt his reste, þe þider zesomnode wæron, sume hi zesawon in gangende 15
 englas, ac hi ne mihton nanum gemete aht cweþan, sume hi naht
 eallunga ne zesawon, I swa þeh ealle, þe þær æt wæron, se swyþlica
 ege sloh, swa þæt nænig man ne mihte þær inne zestandan, þa þa
 seo halige sawl ferde of þam lichaman. I þa forðan þa þe þa englas
 zesawon I þa þe hi na ne zesawon, wæron ealle mid anum ege slægene 20
 I abrezde I þy flugon ut, efne þæt hit mihte openlice beon ongyten,
 hwylc mægn þæt wæs, þe underfenz þa halgan sawle ut leorende, þære
 utganz ne mihte nænig man þær inne zeseon I adreogan.

XXI.

Eac betweoh oðrum wisum hit is to witanne, Petrus, þæt full-
 oft þære sawle zearnung ne byð na gecyþed on hire utgange of 25

1 þeowe| men C || bodade O || þam| ðon O || gesægd O 2 se man f. O
 3 þe (þe) C, þe O || -lomp O || Iw. sona| s. Iw. O 4 onsyne O || bliðum|
 mid bliðan O || -lomp O 5 zedyde O || -lomp O || noht O || yfeles O, yfles
 (yf auf ras.) C || þæm O 5-6 þæs hal. weres w. zec.] wæs zec. þæs h. w.
 O || -nyse O || he f. C 7 þe(115a)mid O || -lease O 8 to|worulde O ||
 dæles O || he f. O 9 synna zefremede O || þone| þa O || æwerðlan O
 10 zeræfnode| ræfnede O || no O || þæt| þæs O 12 þa ðe þeosne O ||
 nedde O || utionge O 13 lichom- O || monie O || heo zesomnedon O 14 le-
 rende O || ðissum O || middanzearde O || hi| heo O 15 ðyder zesamnedon O ||
 by zesezon in zong- O 16 hi| heo O || nane O || aht| noht O || zecw- O
 16-17 hy eallunga noht zesezon I se þeh O || swið- O 18 þætte O || mon
 O || zeston- O || þa þa| þa ðe O 19 sawul O || ferde| leorde O || ðæm lichom-
 O || þa forðan f. C 20 zesezon O || heo no O || ne f. O || zesezon O || ane O ||
 zeslezene O 22 mæzen O 23 utgong O || mon O || adrizan O 24 -tenne
 O || þætte ful- O 25 bið no O || utgong O

þære godcundnesse, J swa þa æt nehstan æt his ænde yfelsacode J on ðære yfelsacunge swealt þurh pone dom þære godcundnesse, to þon þæt se fæder mihte ongytan Ʒewislice his aƷene scylde, þæt he for- Ʒymeleasode þa sawle his þæs lytlan suna, he ne fedde hellefyrum
 5 naht lytel synfullne. ac nu sume hwile, Petrus, (125 b) we spræcon ymb unrote J sariglice bysne; Ʒehwyrfen we nu eft to þam bliðum spræcum, þe ic ær secƷan onƷann.

XX.

Eac ic onƷæt, Petrus, æt þam foresædan Probo J eac æt oprum æwfæstum werum, þe hit me sædon, þa spræce, þe ic onƷan cyðan
 10 þam, þe hit Ʒehyran woldon, in þam folclarum þæs Ʒodspelles, þe ic wrat J dihtode be þam arwyrðan fæder Stephane. se wæs swylc wer, þæs þe se Probus sæde, J manize oðre eac þæt cyðdon, þæt he naht nolde aƷan on þysum middanearde ne naht elles ne sohte butan þa þearfednesse ane for Ʒode. he wolde ealling beon betweoƷ ear-
 15 feðum, J he symble lufode þa Ʒeþyldu. he wæs fleonde ealling woruldicra manna Ʒemetinge J symble Ʒyrnde, þæt he wære Ʒe-æmtizod to his Ʒebede. be þam ic wille secƷan an Ʒod his mæƷnes, þæt of þam anum mazon manegum Ʒod beon onƷytene þæs halƷan weres. soðlice se ylca Stephanus, þa þa he sume dæƷe lædde ham
 20 to his byrene þæt asnidene Ʒerip, þe he ær mid his handa Ʒeseow, J he næfde naht elles mid his ðegnum to ealles Ʒæres Jlyfne to brucanne, þa sum swiðe unrihtes willan wer wæs onbryrded mid þæs ealdan feondes larum, swa þæt he bestanƷ fyr in þæt ylce corn, swa þæt he forbærnde eall swa hwæt swa in þam berene wæs. þa þæt
 25 Ʒedon wæs, þa Ʒeseah hit sum oðer man, se arn sona to ðam Ʒodes

1 J f. O || swa] se O || æt n. æt h. ænde] æt his nehstan ende O || -cede O 3 þætte O || onƷit- O || þætte O || he] ðe O || forƷyme(114b)[]ode O 4 þa sawle his þæs] his aƷene sawle J his þæs C || ne] hine C 4—5 fyrum[]oht lytelne O || -fulne O 6 sarlice O || bysene O || Ʒehwerfen O || ðæm O 7 onƷan O 8 -Ʒeat O || Petrus f. O || þam foresæƷdan O 9 æwf.] æfesþum O || sæ[]þa O || (on)Ʒan C 10 wolde O || þam O 11 -tade O 12 Probos O || mon- O || cyðde þætte O 13 noht wolde O || in þeossum O || middanƷearde O || na noht O || elles ne] oðer O 14 þearfend- O || ealling] alning O || -twyh O 15 symle O || lufade O || Ʒeðyldo O || ealling] ealne O 16 mon- O || symle O || Ʒeæmtizod] ƷemetƷod C 17 Ʒeliode (darüber bede, corr. 12. Jhd.) O || be] bi O || willu O 18 þætte O || ðæm O || mæƷen monizu O || onƷeten O 19 ilca O || þa þa] þa ðe O 20 berne O || Ʒerip] rip O || his aƷenre honda O 21 noht O || elles] iolcor O || Ʒeaes Jleofne O 22 -cene O || þa (urspr. þā, ~ rad.) C 23 bestanƷ O || on O || ilce O 23—24 swa þæt he] J O || in (auf ras.) C || berne O 25 swa Ʒedon O || þa f. O || mon O || þæm O

þeowe 7 hit him bodode. 7 þa æfter þam þe he hit him gesæd hæfde,
 he cwæð se man þa gyt þas word: 'wa þe la, fæder Stephane, wa
 þe, forþon þe þe pus zelamp.' him þa se drihtnes wer 7wyrde sona
 mid glædre ansyne 7 bliðum mode 7 þus cwæð: 'wa þam zelamp, þe
 þæt dyde, ne zelamp me naht yfles.' in þam wordum þæs halgan 5
 weres wæs gecyþed, in hwylcre heannesse þæs healican mæznes he
 sæt, se þe mid swa sorhleasum mode forlet eall þæt he hæfde him
 to 7lyfene (126a) for worulde dælas, 7 swa þeah he sorgode ma be
 þam, þe þa synne fremede, þonne be him sylfum, þe þone æfwyrðlan
 zeræfnode. ne hogode he na, hwæt he sylf forleas utan, ac þæt he 10
 sorgode, hu mycel se scyldiga þæs weorces forlure innan his sawle.
 witodlice þa þa þysne halgan wer nydde se deapes dæg to ðam ut-
 gange of lichaman, manize men hi zesomnodon þa to swa haligre
 sawle leorendnesse of pysum middanearde. 7 þa þa hi ealle stodon
 æt his reste, þe þider zesomnode wæron, sume hi zesawon in gangende 15
 englas, ac hi ne mihton nanum gemete aht cweþan, sume hi naht
 eallunga ne zesawon, 7 swa þeh ealle, þe þær æt wæron, se swyþlica
 ege sloh, swa þæt næniz man ne mihte þær inne zestandan, þa þa
 seo halige sawl ferde of þam lichaman. 7 þa forðan þa þe þa englas
 zesawon 7 þa þe hi na ne zesawon, wæron ealle mid anum ege slægene 20
 7 abregde 7 þy flugon ut, efne þæt hit mihte openlice beon ongyten,
 hwylc mæzn þæt wæs, þe underfenz þa halgan sawle ut leorende, þære
 utganz ne mihte næniz man þær inne zeseon 7 adreoƷan.

XXI.

Eac betweoh oðrum wisum hit is to witanne, Petrus, þæt full-
 oft þære sawle zecearnung ne byð na gecyþed on hire utgange of 25

1 þeowe] men C || bodade O || þam] ðon O || gesægd O 2 se man f. O
 3 þe (þe) C, þe O || -lomp O || 7w. sona] s. 7w. O 4 onsyne O || bliðum]
 mid bliðan O || -lomp O 5 zedyde O || -lomp O || noht O || yfeles O, yfles
 (yf auf ras.) C || þæm O 5-6 þæs hal. weres w. zec.] wæs zec. þæs h. w.
 O || -nysse O || he f. C 7 þe(115a)mid O || -lease O 8 to]worulde O ||
 dæles C || he f. O 9 synna zefremede O || þone] þa O || æwerðlan O
 10 zeræfnode] ræfnede O || no O || þæt] þæs O 12 þa ðe þeosne O ||
 nedde O || utionge O 13 lichom- O || monie O || heo zesomnedon O 14 le-
 rende O || ðissum O || middangearde O || hi] heo O 15 ðyder zesamnedon O ||
 hy zesezon in zong- O 16 hi] heo O || nane O || aht] noht O || zecw- O
 16-17 hy eallunga noht zesezon 7 se þeh O || swið- O 18 þætte O || mon
 O || zeston- O || þa þa] þa ðe O 19 sawul O || ferde] leorde O || ðæm lichom-
 O || þa forðan f. C 20 zesezon O || heo no O || ne f. O || zesezon O || ane C "
 zeslezene O 22 mæzen O 23 utgong O || mon O || adrian O 24 -t
 O || þætte ful- O 25 bið no O || utgonge O

lichaman, ac eft æfter deaðe gewislicor hire gearnung byð gemærsed.
 be þære wisan we mazon witan, þæt manige halige martyras, þa þe
 prowodon fela wælgrimnesse fram ungeleaffullum ehterum, þa þonne
 hwæðre, swa swa we ær sædon, daga gehwylce mærsiað J scinaþ
 5 for þam tacnum J wundrum, þe æt heora þam deadum banum ge-
 weorðað.

XXII.

Witodlice Ualentius wæs swiðe arwyrdes lifes wer, (126b) se nu
 late wæs in pissere Romebyriz mid me, swa swa þu sylfa wast,
 Petrus, þæt he heold min mynster J ær rihte his azen mynster in
 10 Ualeria þære mægðe. in þæt mynster repiende Langbearde becomon,
 þæs þe se ylca Ualentius me sæde, J þa ahengon hi þær his munecas
 twezen in anes treowes bogas, J þa þa hi ahangene wæron, þy ylcan
 dæge hi forðferdon. þa hit þa æfen wæs, þa ongunnon heora begra
 gastas singan þær æt þam lichaman mid swiðe beorhtum stefnum J
 15 hludum, swa þæt þa ylcan eac gehyrdon þa stefne þara singendra
 gasta, þe ær þa munecas ofslogon, J hi þa wæron wundriende J swiþe
 abregde for þære wisan. eac þa stefne þara gasta gehyrdon ealle,
 þe þær gehæftede wæron, J wæron gewitan æfter þon þæs ilcan
 sanzes para muneca. ac þa stefne para gasta se ælmihtiga 3od wolde,
 20 þæt hi becomon to lichamlicum earum, to þon þæt gehwylce men,
 þe lifgende wæron in lichaman, leornedon J ongæton, þæt gif hi 3ode
 þeowiað in þysum Jweardan life, hi lifiaþ soðlicur æfter þæs lichaman
 gedale in þam toweardan life.

XXIII.

Eac ic ongeat, þa þa ic on symbol wæs on mynstre zeseten,
 25 swa swa me cyðdon sume æwfæste weras, þæt hit zelumpe in ða

1 -homan O || bið gemered O 2 wytan O || am rechten rande neben
 wytan, welgrimra und ær steht BEÐ[]ÐEAH[] J hv h[]SVUG(?)[], geschr.
 von anderer gleichzeitiger hd. O || monize O || -tiras O 3 gedrowedon O ||
 wælgrimra O || from (o zu e sp. hd.) O || æht- O 4 swa swa swa se O || sæzdan
 O || gehwylcne O || J] þæt O 5 ðæm O || þæm O 7 swyðe arwur- O
 8 ðeosse Romanabyriz O || swa nur einm. O || sylfa þe seolf O 9 he::
 heold (be rad.) O 10 þæt þam O || mynstre ða herziendan Longbearde
 O || -bearda C 11 se(115b)[]a Ualentius O || sæzde O || ahengan:: O || hi f.
 O 12 twezen (n st. e. a.) C || ða ðe heo ahonzne O || þi O || ilc:n
 13 hi] heo O || ongunn O || beza O 14 gast C, zasðas O || licum mid swyþe O
 14—15 st. J hl.] J hl. st. O || il- O || zeherdan O || þæra O 16 ofslozo[] O ||
 hi] heo O || swyðe O 17 para gasta f. O || zeherdon O 18 zweites wæron
 f. C || zewæotan O || þæs f. C 19 san3 C || ðæra O || gasta::: O 20 hi] heo
 O || þætte gehwilce O || men f. O 21 lifig- O || -homan O || -geaton O
 22 þeossum O || hi] heo O || -licor O || -homan O 24 onzea[]þa O || þa þa] þa
 ðe O 25 cyðdon] cuðon O || æfesðe O

tid pissara Langbeardna gewinnes, þæt sum mynsterfæder wære swyðe arwyrðes lifes wer, þam wæs nama Suranus. se wæs sellende J gyfende eall swa hwæt swa he hæfde in þysum mynstre þam gehæft-nedum mannum, þe him to comon J fleonde wæron fram Langbeardna hergoðe. J mid þy þe he gedælde eall his hrægl on ælnessum J 5 eac ealle þa ping, þe þa broðra ahton in þam mynstre, he fornam ge þæt þe in þam hordernum wæs, J eall swa hwæt swa he findan mihte in ðam wyrtune he dælde þam earmum mannum, þe fram þam herge burston. (127a) J þa þa he hæfde ealle þa ping gedælede, þe he ahte, þa comon þa Langbeardan færinga to him J hine zenamon J 10 þa ongunnon biddan zoldes æt him. ac he heom sæde sona, þæt he nan næfde. J þa wæs se 3odes man zelæded fram þam ungeleafful-lum Langbeardum in þone neahmunt, in þam stod unmætre mycelnesse wudu. þa wæs þær eac sum hæftnedling; þa befeah he in sum hol treow J þær belutode J hine sylfne ahydde wið þa Langbeardan. se 15 ylca zeseah J wæs gewita, hu hit þa zelamp be Surane þam 3odes men. J he þa þus sæde, þæt an þara Langbeardna zetuge his sweord J ofslah þone arwyrðan wer Suranum. þa sona swa þæs lichama zefeoll on eorðan, eall se munt acwacode, J eall se wudu wæs on-styred, efne swylce he cwæde, þæt he ne mihte aberan J adreogan þa 20 byrþene Suranes haligdomes, J eac seo eorþe eall abifode.

XXIV.

Eac hit zelamp, þæt sum deacon wæs swiðe arwyrðes lifes wer in Marso þam boldzetele, þone zenamon eac þa ylcan Langbeardan. þa þa hi hine fundon, þa þara an zeteah his sweord J asloh þæs deacones heafod of. ac mid þy swa his lichama feoll on eorþan, se 25

1 tide þeossa Longbeardena O || mynstres fæder O 2 arwur- O ||
wer f. O || nomo (zu name, sp. hd.) O 3 zeofende O || þysum | ðam O
4 mon- O || lifiende (darüber fleonde, corr. 12. jhd.) O || from Long- O
5 -goðum O || myd þy þe | mit ty O || he (aus e. a.) O || eall::: O || on | to O ||
-messan O 6 eall O || ðinc O || broðor O || ðam O || -nom O 7 ze f. O || þe
f. O || ðam hordenum O 8 þam wyrtune O || gedælde O || mon- O || from
ðam O 9 aburston O || þa þa | ða þe O || eall O || -led O 10 Longbearde O ||
hine | hine seolfne O 11 him sægde O 12 nan næfde | næniȝ hæfde O ||
ond O || from þam O 13 Long- O || neah- | heah- O || þam O 13-14 -nesse
(116a) wudu O || he | se O 15 -tade O || Longbearde O 16 ilca O || ze-
wyta O || -lomp O || -rano þam O 17 sægde O || ðæra Long- O || sweorde O
18 ofslage O || arwur- O || -homa O 19 zefeol O || -cod | J O || eal O || seo O ||
wuda O 20 cwæpe O 21 byrdenne O || halidomes O 22 -lomp O || dia- O ||
swyðe O 23 þam boldzetæle O || Longbearde O 24 þa ðe heo O || -dan O ||
ðæra O || sweorde O 25 dia- O || mid þy | mit ty O || lichama | leoma O ||
zefeol O

ilca, þe hine þy heafde beheow, wæs gedrepen J zepread fram þam unclænan gastum J zefeoll to þæs deacones fotum, þe he þær sloh, J þa in þon wæs zecyðed, þæt se wæs 3odes feonde zeseald, þe þone 3odes freond ofsloh.' Petrus cwæð: 'hwæt is þæt þonne, ic þe frine, þæt se
 5 ælmihtiga 3od swa forlæteþ sweltan his zecorenan, þa þonne hwæpre he ne læteþ na beon forholene æfter deape, hwylcere halignesse hi beoð?'

XXV.

3regorius him Jswarode: 'witodlice hit is awriten, þæt se riht-
 wisa man swelte swa hwylcum deaðe swa he swelte, þæt þæs riht-
 wisnes ne sy na þy ær (127b) fram him afyrred. soðlice þa zecorenan,
 10 þe butan tweon hiziað to þam ecan life, ne mæg þam naht wiðstan-
 dan, þeh þe hi medmycelne fyrst hwæt hearðes J uneaðelices þrowian,
 þonne hi sweltað. J hit is wen, þæt hit þi fulloft zelimpeþ, gif
 hwylc lytel dæl scylde wunize in þam zecorenum, þæt seo scyle þonne
 beon onwez acorfen J anumen of þære sawle in þam hefian deaðe
 15 þæs lichaman. forþon hit byð fulloft, þæt þa wiðcorenan onfoð
 þam anwealde ofer 3odes zecorene þa hwile þe hi her lifiað, J þonne
 hi sweltað, hit byð swiþe hefige zewrecen in þam wiðcorenum,
 þæt hi æfre onfengon þone anweald heora wælgrimnesse ofer þa 3odes
 zecorenan, swa þa se ylca flæscbana, þam wæs alyfed, þæt he sloh
 20 þone arwyrdan deacon lifigendne, J him næs na alyfed, þæt he moste
 ofer hine deadne zefeon. þæs þe us cypað þa halzan zespræcu soþ-
 lice, þæt sum 3odes wer wære onsænded to Samarian J æt swa in
 weze unalyfedlice purh unhyrsumnesse, J hine þa sona acwealde in
 þam ylcan weze an leo. eac hit is awriten þus, þæt seo leo stode
 25 neah þam eosole J ne æt na of þam flæsce. of þære wisan mæg
 beon ongyten, þæt seo zeleoðode syn þære unhyrsumnesse wearð him

1 ilce C || beeow O || gedrepen] zezripen O || from þam O 2 unclænum
 O || zefeol O || dia- O 3 in þon O 4 freond: (3 rad.) C || frinne O 5 æl-
 mihtiz[] 3od O || his zecorenan] his ða zecorone O 6 no O || -holone O ||
 hwil- O || hi] heo O 7 -rede O 8 mon O || hwylcere O || þæs] se O || riht-
 wises C 9 sy (y auf ras., sp. hd.) O || no O || ði (i zu e, sp. hd.) O || ær] fyrr
 (auf ras., sp. hd.) O || from O 10 buton O || hizað (hi auf ras.) O || erstes þam
 f. C, þam O || noht wiðstondan O 11 peah O || heo medem- O || þrowien O
 12 heo swelteð O || hyt ðy O || fulloft zelimpeþ] sy fulloft O 14 onwez]
 ðonen awez O || þam hefigan O 15 -homan O || bið ful- O 16 þam on-
 wealde (116b) [] er 3odes O || hy O 17 hy O || bið O || zewrecen] zecweden O ||
 -corenan O 18 hy O || anwald O 19 ilca flæscbona O || alefed O 20 dia-
 O || lifigende O, licgendne C || no O || alefed O 21 zefeon (zu zefean sp. hd.)
 O || zesprecu O 22 onsended O, onsænded (zweites d aus t?) C || æt swa] ða
 et se O 23 unalef- O || -nysse O 24 þam O 25 neh þan iosole O || no
 O || þam] ðam O, ðæs eosoles C 26 sio zelided [] syn O || unhyrsumnysse O,
 hyrsumnesse C

to deaðe in þam wege, forþon þe seo leo ȝepristlæhte, þæt heo hine lifigendne acwealde, ȝ ne dorste him acwealdum ȝehrinan. soðlice seo leo hæfde bældo hine to acwellanne ȝ næfde nane leafe of ðæs acwealdan flæsce to etanne, forþon þe se rihtwisa man wæs ȝeȝylted in his life on þam wege þurh unhyrsumnesse, ȝ þa ȝewitnodre þære unhyrsumnesse he wæs ofer þæt rihtwis on his deape, swa he ær þam ȝyltum ȝeearnod hæfde. witodlice seo leo, þe ærest acwealde þæs synfullan mannes lif, heo heold æfter þon þæs rihtwisan mannes lic. (128a) Petrus cwæð: 'me licað þæt þu sægst. ac ic wolde witan, hwæþer nu maȝon rihtwisra manna sawla beon onfangene in heo- 10 fonas ær þære ȝyfte ȝ ȝeedniwunȝe þara lichamana on domes dæȝe.'

XXVI.

Ȝregorius him ȝswarode: 'ne maȝon we nu ȝyt, Petrus, cweþan ȝ andettan be eallum rihtwisum mannum, ne eac be eallum wiðsacan. witodlice sume sawla syndon sumra rihtwisra manna, þa þe nu ȝyt syndon ȝeferode fram þam heofonlican rice ȝ bidað in sumum 15 wicstowum. ac in þære hynðo þære yldinge hwæt elles mæȝ beon onȝyten, buton þæt hi hæfdon hwylcehugu wanan þære fullfremedan rihtwisnesse? ȝ swa þeah us is swiðe swutulice cuþ, þæt þa sawla þara fullmedomra rihtwisra manna, sona swa hi ut ȝað of þam locum heora lichamana, hi beoð onfangene to ðam heofonlicum setlum. þæt 20 eac swylce cȝðde seo soðfæstnes sylf, þa þa heo cwæð: 'swa hwider se lichama byþ, þider beoð ȝesomnode þa earnas.' þæt is þus to onȝytane, þæt swa hwær swa ure alysend is mid his unwemman lichaman, þyder butan tweon beoþ ȝesomnode rihtwisra manna sawla. ȝ eac Paulus se apostol wilnode, þæt he wære tolysed ȝ wære mid 25 Criste. forþon witodlice se þe ne tweoð na, þæt Crist sy in heofonum,

1 on þæm O || ȝeprisðl- O || heo he O 2 ne no ne O 3 bældu O 4 etenne O || mon O || -ȝylted: C 5 þæm O || -nyse O 5-6 ȝ bis -nesse f. O || in O 7 ðæm O || leo se þe æresð O 8 mon- O || þon þonne O || mon- O 9 lic lif (f zu c, 12. jhd.) O || seȝesð O || wytan O 10 maȝen (aus mæȝen) O || monna O || onfonȝ- O 11 ȝeedneowunȝa O || lichomena O || in O 12 -swarede O || nu no O || cweoþan O 13 ȝ andettan f. O || mon- O || wiðersacum C, wiðsacan O 14 monna O 15 -rade from O || bidað bioð O || on O 16 hendō O || eldineȝe O 17 onȝyten (117a) nymðe þæt heo O || hæfdon O, hæfdon (o aus e) C || hwylcne- O || wonan O, wenan C 17-18 fulf || rihtwisnesse O || swyðe swutulice O 18-19 ða || ðara O || fulmedumra O || rihtwisra f. C || mon- O || heo ut ȝa || of O 20 lichomena heo O || onfangene on heofona O || -lican seldum O || cȝðde (ð zu d?) O 21 seolf O || þa þa þa ðe O 22 se swa se O || lichoma O || byð bið O || -nade O || -tenne O 23 ure se ure O || is f. O || his his ðy O || unwæmman lichoman O 24 þider O || -nade O || monna O 25 wilnade O || tolesed O 26 wytoð || se O || no O || seo on O

- ne wiþsæceð se na, *þæt* Paulus sawl sy eac on heofonum, se cwæð, *þæt* his lichaman tolysednes wære him seo eardunz þæs heofonlican eðles, 'forpon we witon, gif þis eorðlice hus ures lichaman byþ tolysed, *þæt* we habbað mid 3ode þa ecan zetimbru in heofonum.'
- 5 Petrus cwæð: 'o ne þonne zyf nu in heofonum synt rihtwisra manna sawla, hwæt is *þæt* þonne, þe gecweden is, *þæt* on domes dæge hi onfon þam edleane for heora rihtwisnesse?' 3regorius him Iswarode: 'butan tweon þam rihtwisum mannum weaxeþ *þæt* in ðam dome, *þæt* hi nu brucaþ mid þære ecan eadignesse þara sawla, (128b) 1 þonne
- 10 eac æfter þon hi brucað mid eadignesse ðara lichamena, 1 *þæt* hi þonne ofer *þæt* eac zefean in þam ylcan lichaman, in þam hi ær zeprowedon manegu sar 1 cwealmas for Cristes lufan. swa hi beoð mid þy twyfealdan wuldre þonne zeweorpode, be þam hit is gecweden, *þæt* . . .
- 15 hi sume hwile zerestan sculen, oþ *þæt* se rim sy zefylled heora efen- þeowana 1 broðra. witodlice nu we zehyrað, *þæt* þara fullmedomra rihtwisra manna sawla onfoð on þam dome 1 beoð syððan habbende twyfealdne zyrelan 1 zlenzgas þæs unaseczendlican zefean, forpon þe hi þonne ofer *þæt* blissiað aa on þam wuldre þara sawla 1 eac samod þara sawla lichamena.' Petrus cwæð: 'ic þe zepafize 1 wel zelyfe.
- 20 ac ic wolde witan, hu *þæt* swa mæge zeweorðan, *þæt* fulloft þa sweltendan men on heora feorhadle secgað beforan fela þinga, swa hit æfter azaþ.'

XXVII.

- 3regorius him Iswarode: 'soðlice *þæt* mægn sylf þara sawla is þyllic, *þæt* hwilum hi hit ongytað for heora smeapancolnesse, hwilum
- 25 þa ut zangendan sawla of lichaman ongytað þa toweardan þinz purh hwylcehuзу onwrigennesse, hwilum eac hit zelimpeð, *þæt* þonne hit

1 wiþsacað C || no O || sawul O 2 -homa O, -hama C || toles- O || s(eo) C || þæs (þ aus w) C 3 -homan bið toles- O 5 o ne C, one (*unterstr. von sp. hd.*) O || on O || syndon O || mon- O 6 þe | *þæt* O 6—7 heo onfo || þæm O || -rede O 8 þæm O || mon- O || *þæt* f. C || þæm O 9 mid | in mid O || ecan f. O || þæra O || 11 heo O 10 eac f. O || hi | his eac O || þæra lichom- O || hi | heo O 11 -feon (a *über* o, *corr. 12. jhd.*) O || þæm O || -homan O || þæm O 12 monize O || hi | heo O || twoofeldan O 13 wundre O || -ðade O 14 hi | heo O || sculon O || efenþeowa O 15 wyt- O || ðæra fulmedumra O 16 manna f. O || þæm O || hæbb- O 17 twofealde O || zyrelan | zegerlan O || zlenzgas O 17—18 -ðon (117b) || þonne O || blissi | aa on ð | m wuldre þæra O || sawla | c samod O 19 þæra O || sawla f. O || lichom- O || ic þe | *þæt* O || zedafiu O 19—20 w | ytan hu (*etwa 16 buchst. verl.*) O || (s)wa (*sp. hd.*) O || mæge O 20—21 ful | men (*etwa 16 buchst. verl.*) O || þinz | it æfter O 23 mægen seolf O || þæra O 24 þyllic (c aus e. a.) C, þislic O || hy hyt O || smeapān- O 25 -homan O || to | jardan þinc O 26 onwrignesse hwyl- O

byþ neah þon, þæt hi sculon forlætan pone lichaman, þæt hi beop
 þonne godcundlice inblawene J onsendað þæt unlichamlice eage þæs
 modes to þam heofonlicum deoġelnessum. soðlice forðon þære sawle
 mæġn hwilum oncnaweð þa ping, þe beoð towearde, mid heora smeap-
 ancolnesse, be þære wisan hit wæs cuð, forþon þe sum wer wæs 5
 on pyssere ylcan byrig, þæs nama wæs Aduocatus, se wæs sema J
 rihtend manigra manna, se forðferde nu for twam ġærum on sið-
 wærce, ac hwene ær þon þe he swulte, he ġecigde his cniht J hine
 het forð ġan J him ġearwian his hræġl. þa þa se cniht (129a) þæt
 ġehyrde, he wende, þæt he dwolode, J nyste, hwæt he cwæde for þam 10
 broce, J forðam he ne hyrde na his bebodum. þa aras he sylf J hine
 ġescyrpte J cwæð, þæt he wolde ġan in Appian þone weġ, þæt he
 wære æt þære cyrcan þæs eadigan martyres sancte Syxtes. þa swiðe
 hraðe æfter þon þe he swa aras, hefiendre þære adle he wearð forð-
 fered. þa prydedon his freond J þohton, þæt his lichama sceolde 15
 beon aleġd in Prenestino þam weġe æt þam eadigan Ianuario þam
 martyre. J þa forþon þe hit puhte lang weġ þam, þe his lic be-
 hogodon, semninga hi becomon on þæt ġeþeaht, þæt hi woldon ġan in
 Appian þone weġ, J hi þa aleġdon þæt lic in þa ylcan cyrcan sancte
 Sixtes, þe ic ær fore sæde, J swa þeh nyston his freond na, þæt he 20
 ær ġecwæð, þæt he þyder ġan wolde. þæt we witan, Petrus, þæt se
 ylca wer wæs ġebunden mid woruldlīcū scirum J hiġode aa þara
 eorþlicra ġestreona; hwanon wolde him cuman, þæt he mihte swylc
 færelde beforan seġan, nymþe þæt mæġn þære sawle J seo smeapan-
 colnes þæt foresæde, þæt þam lichaman toweard wæs? eac ic ær 25
 bufan sæde, þæt fulloft hit ġeweorðeð þurh hwylcehuġu onwriġnesse,
 þæt þa toweardan ping beoð forewitene fram þam seocum mannū,
 ær hi sweltan. of þam wisan we maġon ġesamnian J ġereccan, þa þe

1 bið O || heo sceolon O || -tan || one lichoman O || hy O 2 inblawne
 O || onsendaþ || chamlice O || ege O 3 -lican O || diġolnessum || ðon þære O ||
 þæra sawla O 4 mæġen hwylum O || oncnawað O || ðinġ || towearde O ||
 smeahðan- O 5 wisan || forðon O 6 ðeosse O || byrig || þama || s Aduo- O ||
 sema J || ma O 7 moneġra || m || e forð- O || ġear- O 7-8 siðwære || ðon
 O || ġigde O 9 het || ġan J O || ġeġear- O || hræġel O || þa þa || ða O 11 J
 for || ne O || no O 11-12 hine || es || yrpte J O || J (auf u. z. t. aus rad. þ) C ||
 Appiam O 13 wære || ian þæs O || Sextes (i über e, corr. sp. hd.) O ||
 swyðe O 14 hra || æfter O || þe he || þa he ða O || heġigende O 15 ðreo-
 dedan O || frynd O || -homa scolde O 16 Prænespino O || þam O 17 long
 O || behogedon O 18 sēm- O || hy be || mon on O 19 Appiam O || hy O ||
 -dan O || on O || cyri || na sce O 20 Sex- O || ær (118a) fore O || sæġde O || ðeah
 nystan his frynd no O 21 cwæð O || þ || pyder O 22 ġeb || mid O || scyrum
 O || hyġade O || þære O 23 hwanon O 24 færel || beforan seġan O || mæġen
 O || smeahðancolnys O 25 þam O || lichom- O || was O || ær || her O 26 sæġde
 O || ful- O || onwryġ- O 27 þinc O || forewitene || forewiten J onġyten O ||
 from O || mon- O 28 hy swelten O || wisum O || ġesom- O

- we witon *þæt* mid us gewordenen wæron in urum mynstrum. witodlice hit *gelamp* on minum mynstre, *þæt* sum broþur nu for - X - wintrum *Ʒerontius* wæs nemned, se wæs ofseted *Ʒeswænced* mid hefigre mettrumnesse his lichaman. þa wearþ he hæfd *Ʒelæded* in nihtlice
- 5 *Ʒesihðe*, *Ʒ* þa *Ʒeseah* he hwihte was *Ʒ* eac eallunga beorhte ofdune *Ʒestigan* in *þæt* ylce mynster. *Ʒ* þa ferdon hi, *þæt* hi *Ʒestodon* beforan þære ræste þæs licgendan *Ʒeronties*. þa cwæð heora an to him: 'we comon hider, *þæt* we willað sume (129b) þa broðra sændan in camp-had of *Ʒregories* mynstre;' *Ʒ* þa cwæð eft swylce he hete *Ʒ* bude his
- 10 oðrum *Ʒeferan*: 'awrit nu *Marcellum* *Ʒ* *Ualentianum* *Ʒ* *Agnellum*.' *Ʒ* eac oðre he *Ʒenæmde*, þara naman ic nu ne *Ʒemune*. *Ʒ* þa þa se an þara beorhtra wera þas word *Ʒefylled* hæfde, he þa *Ʒyt* þis þær to *Ʒeecte* *Ʒ* þus cwæð: 'awrit eac þysne ylcan, þe us nu onlocað.' þa on þære *Ʒesihþe* wæs *Ʒedon* *Ʒewiss* edcyr þara beorhtra wera. *Ʒ* se
- 15 forecwedena broðer *Ʒerontius*, þa þa hit wæs morgen, cyððe þam oðrum broðrum, hwylice þær sceoldon beon sweltende *Ʒ* leorian of þam mynstre, *Ʒ* eac *þæt* sæde, *þæt* he sylfa sceolde beon æfterfylgende. þa soðlice sume dæge ongunnon þa forecwedenan broðra sweltan, *Ʒ* on þære ylcan ændebyrdnesse hi forðferdon ælc æfter oðrum, emne swa
- 20 hi ær *Ʒenemde* *Ʒ* awritene wæron. þa æc nehstan forðferde se ylca eac, þe ær foreseah *Ʒ* *Ʒehyrde* þara opra broþra forþfore. eac hit *gelamp* in þam ylcan cwyldre, þe nu for prym *Ʒærum* þas ylcan burh forhergode mid swyplicum wole *Ʒ* cwealme, *þæt* in þam mynstre *Portunienses* þære cæstre wæs sum munuc, se wæs haten *Mellitus*, *Ʒ* se
- 25 wæs þa *Ʒyt* on his *Ʒeogoðhade*, ac he swa þeh wæs wundorlicre bilwitness *Ʒ* eadmodnesse wer. soþlice þa þa he nealæhte þam dæge his forðsipes, he wæs dremen *Ʒ* *Ʒestelled* mid þy ylcan wole *Ʒ* on þam *gelæded* *Ʒ* *Ʒenyded* to his ænde. *Ʒ* þa *þæt* *Ʒeacsode* þæs arwyrðan lifes wer *Felix*, se wæs þære ylcan cæstre biscop, se ongan neosian

1 witan O 2 in O || broðor O 3 zenem- O || ofseten O || Ʒeswen- O 4 mettr.] Ʒeswæncednesse C || -homan O || nyhtlice O 5 Ʒesyh- O || eallunga O || ufene ofdune O 6 Ʒestigen O || hy þæt O 7 reste O || him: ðon O 8 hyder O || broðor sen- O || comp- O 9 cwæð] cwæð he O || hehte O || bebude O 10 Ʒeferum C O 11 zenem- O || noman O || ne f. O || Ʒemunu O || þa þa] ða O 12 þæra O || weora O || þas (s aus e. a. r?) C 13 þeosne il- O 14 Ʒesyhðe O || Ʒewiss f. O || -cyr þæra O || ond O 15 broþor O || þa þa] þa ðe O || cyððe] he cyððe O 16 lioran O 17 sæzde O || seolfa scolde O || -filgende O 18 ongunnon (118b)] recwedenan broðor O || on f. O 19 ilcan endebyrd] esse hi O || -ferden O || efne O 20 hi] he O 21 þe] se þe O || þæra O 22 cwilde O || Ʒear- O || buruh O 23 oferhergode O || -lice O || Portum- O 24 ceastre O 25 s(w)a C || þeah O || bylew- O 26 þa þa] þa ðe O || þam] to ðam O 27 forðsipes] forðfore O || ilcan O 28 þæm O || Ʒelæded] Ʒedæled C || Ʒeneded O || ende O || arwur- O 29 ilcan ceas- O

þone ylcan Mellitum J him ȝan to þam þeawe þe man to seocum
 men deð, to þon þæt he hine ȝestrangode J ȝetrymede mid his lar-
 licum wordum, þæt he him ne ondrede to swiðe þone deað, J eac
 he onȝan him ȝehatan of þære ȝodcundan mildheortnesse þa rumran
 facu þæs ecan lifes. ac he þa Mellitus him Jwyrde pissara worda J 8
 þus cwæð, þæt þa tida his lifes wæron ȝefyllede J aȝane, J eac he
 sæde þam biscope, þæt (130a) him wære sum ȝeong man ætywed, J
 se him brohte ærendȝewritu J cwæde to him: 'untyn nu J ræd.' þa
 sæde he, þæt he hi untynde, J þa funde he þær J ȝeseah awritene
 mid ȝyldenum stafum in þam ylcan ærendȝewritum ealle, þa þe wæron 10
 ȝefulwode in þa tide þære easterlican symbelnesse fram þam fore-
 cwedenan biscope Felice. witodlice ærest he funde, þæs þe he sæde,
 his aȝenne naman J æfter þon eallra þara, þe in þa tid ȝefulwode
 wæron. J þa for þære wisan him wæs cuð, þæt he sylfa J eac þa
 opre mid eallre hwætnesse sceoldon beon leoriende of pisum life. 15
 witodlice þa wæs þis þus ȝeworden, þæt þy ylcan dæge he sylfa forð-
 ferde, J þa æfter him ealle, þa þe þær ȝefulwode wæron on þam
 tidum, swa þæt binnan feawum dazum heora nan ne lifode in pisum
 life. butan tweon be þam is cuð, þæt hi forþon ȝeseah mid ȝolde
 awritene se forecwedena ȝodes þeowa, forþon þe seo ece beorhtnes 20
 þæs heofonlican wuldres hæfde heora naman ȝefæstnode mid hy sylfe.
 witodlice, Petrus, swa swa we nu ȝehyrað, þæt þa forecwedenan men mihton
 onȝytan þa toweardan þing for þislicum onwrignessum, swa eac swylce
 fulloft hit ȝelimeþ, þæt þa ut ȝandan sawla of lichamum maȝon
 foresecȝan þa heofonlican ȝerynu nalæs na purh swefn ac eallinga 25
 reccende. hwæt! þu cupest ȝenoh ȝære, Petrus, Ammoniam mines
 mynstres munuc, se wæs in woroldlicum hade ȝeseted J beȝæt him
 to rihtan ȝesinscipe Ualerianes dohter pyssere burge deman, J he þa
 forþon ȝefealh singallice his þegnungum J hyrnessum J bewiste swa
 hwæt swa him þearf wæs J man dyde on his hame. se ylca me 30

1 þy ðeawe O || mon O 2 men] monnum O 3 (ne) C || ondræde O ||
 swyþe O 4 onȝon O 5 facu] fatu C || þeossa O 6 þætte þa tide O || ȝe-
 fylde O 7 sæȝde O || biscope O || þætte O || iung mon O 8 brohte] brohte
 to O || ontyn O || þa (a aus æ) C 9 sæȝde O || ontynde O 11 ȝefullode O ||
 tyde O || from O 12 biscope O || funde] fondode O || sæȝde O 13 noman
 O || ealra O || ȝefulwode (f aus w) C, ȝefullode O 15 ealre O || hwæt-] hræd-
 O || scol- O || leorende O || þissum O 15-16 life (119a) wit- O || þis] þæt O ||
 il- O || fo-] ferde O 17 ȝefullode O 17-18 wæron to-] tydum O || þætte O ||
 feawe dazum O || nan ne] ænige O || leofode O || þeossam O 19 þætte O ||
 hi] he C 20 þeow O || ece] ylce C || byrht- O 21 noman O || hy] him C
 seolfe O, sylfum C 22 þa] þam C || þæt f. O || -denum mannum C 23 onȝytan
 beon onȝytene C 24 ful- O || ȝandan] ȝanzan O || lichom O 25 foresecȝan
 secȝan C || no O 26 ȝære O || -onium O 27 woruld- O || ȝeset O || beȝet O
 28 rihtum O || ȝesynscyp-] Ual- O || -tor þeosse O 29 forþon] forð O || ȝe-
 falȝ O || hyrsumnessum O || bew-] swa O 30 him] hit O || mon O || ham O

- sæde, þa þa he in mynstre eft zeseten wæs, þæt in þam cwylde, se þe zeswæncte swiðe þas burh in Norses tidum þæs hlaforðes, þa zelamp hit, þæt in þæs forecwedenan Ualerianes huse (130b) wæs sum cniht hryðerhyrde, se wæs healice bilwitnesse J eadmodnesse man.
- 5 witodlice þa þa þæs ylcan deman hired wæs forhergod J zeswænced mid þy cwylde, þa se ylca cniht eac wæs drepen J zestedled J zelæded to his ænde. se sæmninga wæs alæded fram þara Jweardra manna zesihþe of þy lichaman J eft gehwearf to þam, J þa sona him to laðode his azenne hlaforð J þus to him cwæð: 'ic wæs on
- 10 heofonum J þær wæs ongytende, hwylce men sceoldon beon sweltende J leoriende of þisum hirede. þas J þas J þas beoð leoriende J þu ne pearft þe na ondrædon, forþon þu ne bist na ȝyt þisse tide sweltende. ac wite þu, þæt ic þe andette J sæcge to soðe, þæt ic wæs on heofonum J ðær onfeng, þæt ic mæg sprecan on ælce ȝeþeode.
- 15 cwypst þu, þæt þe nære cuð, þæt ic ne cuðe ȝrecisc ȝeþeode? J þonne hwæpre sprec nu on ȝrecisc, þæt þu ongyte, hwæper hit soð sy þe ne sy, þæt ic sæcge, þæt ic fenge þær ælcum ȝeþeode.' þa se hlaforð þæs cnihtes wæs sprecende to him on ȝrecisc, J he þa him Jwyrde in þam ylcan ȝeþeode, swa þæt ealle þa wundrodon, þe þær
- 20 æt wæron J hit gehyrdon. J eac in þam ylcan hirede wundode þæs forecwedenan Narses swurðbora Bulgarisc man. se wæs swiðe ofstlice zelæded to þam seocan cnihte, to þon þæt he sceolde sprecan to him on Bulgarisc ȝeþeode. ac þa se cniht, þe wæs geboren in Italialande J afeded, he Jwyrde þam ælreordan zesprece, emne swylce he wære
- 25 on þære ylcan ȝeþeode geboren. þa wundredon ealle, þa þe hit gehyrdon, J for þære cunnunze þæra twegra ȝeþeoda, þe hi wiston þæt he ær ne cuðe, hi ȝelyfdon him be eallum þam ȝeþeodum, peah

1 sægde þa ðe he O || zeseten | zesewen C || þæt | þætte O, J C || cw || se O 2 þe f. O || zeswenc- O || Narses O || tyd- O || hlafor || ða O || -lomp O 3 huse | hæse O 4 hriðheorde O || bylew- O || mon O 5 þa þa | þa ðe O || ilcan O || hired | heord O || zeswenced O 6 þi cwilde O || ilca O || dr || J O 7 ende O || sem- O || from O || -wearda O 8 monna O || þy | ði O, þis C || lichoman O || þæm O 9 laðode | zelaðede O 10 wæs ongytende | on wæs ongytende C, J ðær onȝeat O || sceoldon | sculon O 11 leorende O || ðissum hyrede O || zweites J þas f. O || leoriende | zeleorende O 11—12 J þis sweltende f. C || no O || no O 13 ðe (119b) || ettu J O || secge O 14 ȝeþeode | þeode O 15 cwisðu O || þe | ðæ O || nære (n urspr. m, der letzte strich zum æ benutzt) C || cuþe næniz ȝrecisc O 15—16 J þonne hwæpre | he cwæð C || ȝrekisc to ðon þæt O 17 sy | wære O || ne sy | nære O || secge O || fenge | onfenge O || ælc- | ilc- O 18 ȝrekisc O || þa him | h. þ. O 19 þam ylcan | þæt ilce C || ȝeþeod C || -redon O 20 zweites J f. O || hyrede O 21 sweord- O || Bulgarisc mon O || swyþe ofost- O 22 scolde O 23 Bulzari (auf ras.) O || þe | þa O || -londe O 24 ælreordan | eallon þe wið him O || zesprece efne O 25 in O || ðeode O 25—26 gehyrdon || ðære O || acunnunze O || þære twezen O || hy O 27 he || ne O || hy O

þe hi hyra gecunnian ne mihton ne nyston hwa. þa soðlice wæs þæs cnihtes deað twa niht geuferod ofer þæt, I þa þy bryddan dæge, nat ic for hwylcum 3odes dome, he slat I ceaw his agene handa I his earmas I þa swa swealt I forðferde. witodlice deadum þam cnihte (131a) ealle, þe he ær sæde, wæron sona genumene of þisum life, I 5 næniȝ man næs forðfered in þam hirede, þe næs mid þæs cnihtes stefne ær gebodod.' Petrus cwæð: 'þæt is swyfe ondryslic, þæt se þe geearnode, þæt he swylce ȝyfe underfeng, þæt he eac æfter þon mid swylcum wite ȝepread wæs.' Gregorius him Iswarode: 'hwylc man is, þæt þe cunne 3odes þa diglan domas? ac þa þe we ne 10 mazon onȝytan in þam ȝodcundan dome, we sculan us þe ma ondrædan þonne elcor reccan.

XXVIII.

Ac sprecau we nu forð þa spræce, þe we ær onȝunnon be þam ut leoriendum sawlum of lichaman, þe foreseoð I forewiton manige wisan. nis þæt eac to forswigienne, þæt ic onȝæt I ȝehyrde be Theo- 15 phania þam ealdormen þære burȝe æt Certumcellens, swa swa me cyððon hit manige unlease men, þa þa ic wæs ȝeseten on þære ylcan byrig. hi me rehton, þæt se wer wære symble abysȝod on mildheortlicum weorcum I symble ȝeornfull ȝodra weorca, I he wæs willend þære healican cumliþnesse. he wæs abysȝod on þam be- 20 ȝangum I ymbhogum his ealdordomes I dyde I hogode ymb þa eorþlican þing for nyde his hlafordes swiðor þonne of þære inȝehyȝde his sylfes willan. soðlice þa þa hit nealehte þære tide his deapes, seo mæste hreohnes astah þære lyfte, þæt he ne mihte beon ȝelæded ut to bebyrgenne. I hine þa on þære sawle bade acsode his agen 25 wif mid swiðe hefigum sare I wope I þus cwæð: 'hwæt do ic? la me! hu wile ic þe ut ȝelædan to bebyrgenne, nu ic sylfa ne mæg

1 ðe[alra gecunnian O || nyston] nis se O 2 cnyh- O || ðrid- O 3 hwylce O || honda O 5 þe[þa ðe O || sæȝde O || sona f. C || anumene O || ðissum O 6 næni mon wæs O || hyrede se þe O || cnihtes] Cristes C 7 gebodad[etrus O || ondreslic þætte O 8 he f. C O 9 swylce O 10 þæt þe cunne] þæt cunne C, þeah unne O || dyhlan O || ac] ao C 11 seulan O 11—12 us þam ondrædon þonne ylcan reccan O 13 sprecau O || be] bi O 14 leoredan O || lichoman O || -witan(120a)manige O 15 eac] eac na O || onȝeat O || ȝ[hyrde bi Theofania O 16 Centumcel[swa O 17 cyððan hit I sæȝdon O || mon- O || þa ðe[ȝeseten O 18 wære sy[abysȝod O || mild- C 19 symle O || ȝeorn[ul ȝodra O 20 willen C O || healican (-an aus ū) C || abysȝ[on O || biȝongum O 21 his] þæs (darüber his, corr. sp. hd.) O || -domes] -monnes O ymb f. O || eorþ-] weorð- O 22 hlafordes[of O || inȝehydo O 23 soðlice f. C || þa þa] þa ðe O || tyde O 24 hreownes O || þæ[lyfte O 25 sawul O 26 swyðe hefige O 27 hu] hwa C || wille O || ic f. C || ut lædan O || seolfa O

- ut gan on þa duru pises huses for þære mycclan repnesse? þa 1-
 swarode he hyre 1 cwæð: 'nelle þu þe, wif, ondrædan, forþon sona
 swa ic beo forðfered, þære lyfte smylnes eft hider gehwyrfeh.' þa
 sona æfter þære stefne he forðferde, 1 æfter þon þe he forðferde, seo
 5 smylnes wæs eft cumen. þæt ilce wundor in þære spræce (131b)
 þæs æpelan weres eac oðre wundru wæron mid siðende. soðlice
 his handa 1 his fet wæron swellende 1 apundene for þy wætan þære
 fotadle, 1 ægþer ge þa handa ge þa fet wæron wunda fulle, emne
 swa þa wyrms fleowan ut of þam openan wunde. ac mid þy þa þe
 10 his lic wæs gegyred to þweanne, swa hit þeaw wæs æfter his forð-
 fore ær man hine bebyrgde, his fet 1 his handa wæron swa hale
 gewordene, swylce hi næfre næfdon nan dolh ænigre wunde læssan
 oððe maran. þa witodlice wæs Theophanius to eorþan gelæded 1 be-
 byrged, 1 þa his wife wæs gepuht on swefne, þæt ymb . IIII . niht
 15 se marmstan sceolde beon onwænded, se wæs aseted ofer his byrgene.
 1 þa þa se marmstan awez genumen wæs, þe læz ofer his lichaman,
 swa mycel æpm wynsumes stences þær upp weoll of his lichaman,
 efne swylce of ðam fuliendan lichaman þæs arwyrðan weres fore þam
 wyrnum, þe of þam hreawum creopað, synderlice wrytgemang upp
 20 geweollon. þa þæt swa geworden wæs, þa tweodon sume mæn, þe
 wæron tydre on geleafan. 1 þa gelamp hit sume dæge, þæt ic sæt
 on gemote æpelra weru. þa wæron þær eac þa cræftigan sylfe, þe
 þone marmstan æt his byrgenne onwændun, 1 me bædon hwæshugu,
 þæs þe heora agen þearf wæs. þa acsode ic hi be þam ylcan wundre
 25 beforan þam æpelum werum 1 þam preostheape 1 eac beforan eallum
 þam folce. þa sædon hi sona, hu wundorlican gemete hi wæron þær
 gefylde mid wynsumnesse þæs swetan stences, 1 eac opre wisan hi
 rehton to ecan þæs wundres be þære ylcan byrgene, þæt us is nu

1 gezan O || þysses O || þære] þeosse O || mic- O 2 he[] J O || hyre]
 hine C 3 beo[] þære O || eft: (3 rad.) C 4 so[] æfter O 5 cumen C
 6 wasas O || oðra O || sið[] ende (zu -endo, ds. hd.?) O 6—7 soðl[] his O ||
 hon- O || -dene f[] r ði O || wætan] wæron O 8 honda O || efne O 9 swa
 þæt ða wyrms O || openum O || wunde] dolzum O 10 gegyred] ongered O ||
 þweannene O || swa] swa swa O 11 man hine] hine mon O, man hi C || by-
 rizge O || honda O 12 hy O || næfdon] hæfde O || ænigere O 12—13 læssan
 oððe maran] oððe læsse oððe mare O 14 . IIII . feower O 15 marmstan
 O || onwended O || aseted (120b)[] fer his O || -genne O 16 þa þa] ða O ||
 marmstan O || anumen O || lichom- O 17 eþm O || -ces: C || up weol O ||
 -homan O 18 -homan O || arwur- O 19 þam f. O || hreawe crypp O ||
 creopaþ] crawaþ C 19—20 -monz up weollen O || þa f. O || tweodon þæs
 sume men O 21 -lomp O || ic sæt] þ sæton (æ auf ras.) C 22 æpele wasas C
 23 marmstan O || onwendan O 24 hy O || ilcan O || wundre (r auf ras.) C
 26 sægðan O || -lice O || hy O 27 -nysse O || opre] on opre C || hy O
 28 eacan O || þæs wundres] þam wundre C || byrgenne O || nu f. O

lang to asecganne.' Petrus cwæð: 'nu ic ongyte genoh gecweme wisan minre acsunge. (132a) ac swa þeh min mod cnysseþ mid socne, forþon þe ær her bufan gecweden wæs, þæt haligra manna sawla wæron on heofonum. me þinceþ þearf butan tweon, þæt we witan, hwæper hit sy to gelyfanne, þæt unrihtwisra manna sawla syn ahwær elles buton 5 on helle, I me lystep þæt ic wite, hwæt soþes sy be þære wisan. witodlice se mennisca wen ne wenep na, þæt synfulra manna sawla maƷon beon cwyldme ær þam dome.'

XXIX.

Ʒregorius him Iswarode: 'Ʒif þu gelyfdest mid fullum Ʒepance I cwemingce þære halƷan spræce, þæt haligra manna sawla wæron on 10 heofonum, þe Ʒedafenað eac, þæt þu gelyfe purh ealle wisan, þæt unrihtwisra manna sawla syndon in helle, forþon þe þa rihtwisan beoð Ʒewuldrode of þam eðleane heora incundan rihtwisnesse, swa eac þa unrihtwisan beoð cwyldme for heora unrihtwisnesse. soþlice swa þa Ʒecorenan Ʒeblissað seo ece eadignes, swa eac hit is þearf, þæt þu 15 gelyfe, þæt þa wipercorenan bærneþ þæt ece fyr of þam dæge heora ændes I forðfore.' Petrus cwæð: 'ac on hwyle Ʒerad is hit to gelyfanne, þæt þæt lichamlice hellefyr mæge Ʒeniman I Ʒehabban þa unlichamlican wisan þære sawle?'

XXX.

Ʒregorius him Iswarode: 'nu þæs lifigendan mannes se unlicham- 20 lica Ʒast byð hæfd in þam lichaman þa hwile þe se man cwic byð, for hwon ne mæƷ la eac se ylca Ʒast æfter deaðe beon hæfd on þam lichamlican fyre?' Petrus cwæð: 'in Ʒehwylcum men þa hwile þe he leofað se Ʒast byþ hæfd on þam lichaman, forþon he Ʒeliffæsteþ pone lichaman.' Ʒregorius þa Ʒyt spræc: 'o nu þonne, Petrus, Ʒif se 25

1 long O || -cƷanne || etrus O || Petrus (P vom rubr. vergessen) C || nu f. C || gecweme | Ʒemede O 2 þeh | þeah nu Ʒyt O || cnysseþ | cynseþ O 3 mon- O 4 þearf forðon but. O || witen O 5 sy | sie O || -fenne O || monna O || ahwær | ower O 7 -nisco O || no O || mon- O 9 gelyfesþ mid fulle O || Ʒeponce O 10 -inge þæs O || Ʒespreces O || monna O || in O 12 monna O || seondon O || forðan O 13-14 þa (121a) unriht- O || cwelmd O || soþlice f. O 15 Ʒeblissiað O || -nys O 16 bærnaþ C || þæt | on þæt C || of þa || dæge O 17 endes O || Ʒera || is O 17-18 -fenne þætte O || mæge neoman O 20 lyfƷendan mon- O 21 lichoma O || mon O 22 hwan O || ilca O 23 lichamlican fyre | lichaman C || Ʒehwil- O 24 bið O || lichoman O || gelyf- O 25 -homan O || o nu þoñ C, on þone O || Ʒyf O

- unlichamlica gast forþon mæge beon hæfd on þam men, þe he zeli-
 fæsteþ pone lichaman, for hwan ne mæg he þonne eac in þam witu
 beon hæfd, þær he cwylned byþ? soðlice we cweðaþ nu, þæt purh
 fyr þæs syn(132b)fullan gast si zehæfd J zenumen, to þon þæt he sy
 5 in þam tintregum þæs fyres geseonde þæt fyr J zefelende. witodlice
 in þam ylcan he þrowað, þe he zesyhþ, J swa he byþ cwylned, for-
 þam he zesyhþ hine sylfne byrnan. þus hit þonne zeweorþeþ, þæt
 seo lichamlice wise þæs fyres bærneð þa unlichamlican, þæt is þa
 sawle, þonne of þam zesewenlican fyre byð tosomne zetozen seo hætu
 10 J þæt unzesewenlice sar, þæt purh þæt fyr sy cwylned seo unzesewen-
 lice sawl in þam zesewenlican ligge. soðlice þæt we mazon eac on-
 zytan in þæs zodspelles sægene, þæt þone bryne seo sawl þrowaþ
 nales þæt an geseonde, ac eac swylce fandiende J þrowiende. be þon
 hit wæs zesæd mid þære soþfæstnysse stefne, þæt se weleza deaða
 15 wære bebyrged in helle, þæs sawl clypode J cyþde, þæt heo wære
 hæfd in þam fyre. se weleza bæd Abraham of helle J þus cwæð:
 'onsænd Lazarum, þæt he bedyppe þæt ytemeste liþ his fingres in
 wætere J zekele mine tunzan, forþon ic eom cwylned on þisum
 ligge.' zephenc forþon, Petrus, þæt nu seo soðfæstnys cyþ, þæt is
 20 Crist sylf, þæt se synfulla weleza sy zehyned in hellefyrum, hwylc
 man is la to þon snotor, þæt he wiðsacan mæge, þæt wipercorenna
 sawla ne syn hæfd in þam ylcan fyrum? Petrus cwæð: 'zehyr nu
 þa, þæt min mod is zebezged mid pissere zesceadwisnysse J cyðnesse
 to zeleaftfullnesse, ac swa þeh eft onsænded hit hweorþa to þære
 25 strecnesse, forþon þe ic hit nat, hu þæt mæg zeweorþan, þæt seo
 unlichamlice wise mæge beon hæfd J zeswenced fram þære licham-
 lican wisan.' Zregorius him Jswarode: 'saga me nu, ic þe frine,
 hweper þu wene, þæt þara æswicena gastas, þe wæron adrifene of

1 -hamlic[]zast O || for ði mæg beon O 2 lichoman O || þo(n)ne O
 3 he eft cwelmed bið O 4 fyr] þæt fyr O || si] se O || zenume[]to O || he:
 (o rad.?) C 5 tintreza O || þæt[]J O || zefelende (zweites e auf rad. y) C
 6 bið O || forðon O 7 zesycð O || seolfne O 8 licumlice O || -lice O 9 of
 on C || zesezen- O || bið O 10 unzesenzenlice O, unzesewenlica C || þætte O
 seo cwelmed O 11 sawul O || lige O 12 on O || zodspelles f. O || sæzene
 zesazene O || þætte O || þonne O || bryne] byrne O || sawul O 13 nales O
 ac f. C || fand-] fund- O || ðan O 14 zesæzd O || -nesse O || þætte se weliza
 O 15 sawul cleopede O 16 hæfd(121b)[]ðam O || weoliza O 17 onsænd
 send O || bedype O || yðmesðe O 18 wæter O || zecele O || in þissum O
 19 lige O || forþon f. O || cyþ: (J rad.) C, sylf sezeð O 20 sylf f. O
 weliza O || zehyned] he zenyd O || hwile O 21 wiðsacan mæge] mæge
 wiðsacan O 22 ilcum O 23 min] þin C || zebized O || þeosse zescead-
 wisnesse O || J cyðnesse f. O 24 -fulnesse O 24—25 ac þis strecnesse f.
 O || þe] þæt O || (ic) C || mæge zewurþan O 26 mæge O 27 him Jswarode]
 cwæp O || frinu O 28 hwæper O || þara] ða O || æswiccan O || -fen O

þam heofonlican wuldre, hweþer þa syn lichamlice þe unlichamlice.' Petrus cwæð: 'hwylc rihtgewittigra manna is to þon snotor, þæt he wylle þa Ʒastas secƷan lichamlice?' Ʒregorius him Ʒswarode: 'ac cwyst þu Ʒ andettest, þæt hellefyr sy lichamlic þe (133a) unlichamlic? Petrus cwæð: 'ne tƷeoge ic na, þæt hellefyr sy lichamlic, forþon hit Ʒewis is, þæt in þam beoþ þa lichamlican cƷylmde æfter þam dome.' Ʒregorius þa Ʒyt spræc: 'witodlice seo soðfæstnes byþ cƷeþende to þam wipercorenun on þam dome: 'Ʒaþ þa, awyrƷede, in þæt ece fyr, þæt Ʒæs Ʒegearwod deofle Ʒ his ænglum.' nu we Ʒehyraþ, þæt se deofol Ʒ his englas, þe þe hi syn unlichamlice, hwæpre hi beoð 10 cƷylmde mid þy lichamlican fyre, hwylc wundor is forþon, þe þe þa sawla, ær þon þe hi eft onfon þone lichaman, maƷan Ʒefelan þa lichamlican tintreƷan?' Petrus cwæð: 'nu openaþ me Ʒ cƷupað seo rihte Ʒesceadwisnes, Ʒ ne pearf min mod naht ofer þis tƷeogan be pissere socne Ʒ frignunƷe.' 15

XXXI.

Ʒregorius þa Ʒyt spræc: 'æfter þon þe þu swa earfoðlice Ʒ Ʒe-winfullice onƷeate Ʒ Ʒelyfdest, ic Ʒelyfe, þæt hit sy ræd, þæt ic asæƷce þa spræce, þe me Ʒerehte Ʒæron fram swiþe Ʒetreowun werun. soþlice Iulianus Ʒæs haten pissere Romaniscan cyrcan se Ʒeongra ealdorman Ʒ mundbora, in þære ic nu þeowige minun ordfruman. 20 se forðferde nu for seofon wintrum huhugu swa, Ʒ se Ʒewunode, þæt he com Ʒelomlice to me, þa þa ic Ʒæs in mynstre Ʒeseten, Ʒ spræc to me be his sawle nytnesse Ʒ þearfe. witodlice se me sæde sume dæƷe þa spræc Ʒ þus cwæð to me: 'hit Ʒelamp in þeodrices dæƷun þæs cyninƷes, þæt mines sweores fæder Ʒæs in Sicilialande Ʒ þær 25 manode rihtes Ʒafoles. Ʒ þa þa he eft ferde to Langbeardun, his scip wearð bedrifun Ʒ Ʒenyded to þam ealande, þe is nemned Neparis. Ʒ þa forþon þe þær eardode sum swiþe myccles mæƷnes wer, se Ʒæs

1 hwæper O || þe unlichamlice f. O 2 rihtgittigra O || þan O 3 wile O || Ʒregorius O || cƷwysðu O 4 andetes O || lichamlic þe unlichamlic] hwæper ðe unlichamlic þe lichamlic O 5 tƷeo O || si O || forðan O 6 cƷylmde] cƷealde O 7 -nys bið O 8 awerƷede O 9 eng- O || ðætte O || se f. O 10 þeah ðe heo O 11 cƷylmde O || forðan O || þeah O || þe f. O 12 ðan O || heo O || þone] ða O || lichoman O || mæƷen O 13 lichamlican] lichoman O || tintreƷu O || openaþ] owenað O || cƷupað] cyðað O 14 Ʒesceadwisnys O || noht O 15 pisse O 15—16 -ninƷe (122a)] Ʒregorius O || spræc O || ðan O || -licum C || Ʒe] fullice O 16—17 -licum ƷƷite O || Ʒ f. C || si O 18 asce] þa O || fram] fram me C, me fram O 19 þeosse O || cirican se iungra O 20 þeowige] þeowode O 21 seofon] · VII · O || -nede O || þa þa] þa ðe O 23 -nysse O || se] þes O || sæƷde O 24 cwæð] com O || on þeodrices O 25 cyninƷes O || sweores] weres O || -londe O || þær (r aus s) C 26 monede O || rihtes Ʒ Ʒafoles O || þa þa] ða ðe O || ferde] ferde Ʒ hwearf O || Long- O 27 Ʒeneded O || ealande O 28 þa f. O || forðam O || eardode] ærdæde O || micles O

- ansetla in westenne, þa ȝeþuhte þæt ræd mines sweores fæder, þæt he færde to þam ȝodes were ȝ hine sylfne befæste his ȝebedrædene, þa hwile þe þa rowendas þæs scipes him sohton ȝ ȝezearwodon oþre (133b) ȝereðru. soðlice sona swa se drihtnes wer hi ȝeseah, he wæs
- 5 sprecende to heom, ȝ þa betweoh oðrum spræcum he cwæð: 'wite ȝe, hweþer Þeodric se cyning sy dead?' hi him ȝswarodon sona ȝ cwædon: 'nese, la, nese. ne weorðe þæt! he wæs lifiende, þa we him fram foron, ȝ nu ȝyt us naht opres ȝesæd nis be him.' sona se ȝodes þeowa heom þa spræce ȝeete ȝ þus cwæð: 'witodlice he is dead ȝyr-
- 10 standæge on þa nontide. betweoh Iohanne þam papan ȝ Symmache þam ealdormen he wæs acweald ȝ ȝebundenum handum ȝelæded ȝ aworpen in ænne fyrene hwer.' þa hi þa þis ȝehyrdon, hi writon þone dæg ȝ ȝemearcodon ymbhigdiglice, ȝ sona swa hi wæron ham cumene in Langbearde, hi onfundon ȝ ȝeacsodon, þæt þy ylcan dæg
- 15 Þeodric se cyning wæs dead þe hit ȝeȝyþed wæs ȝ ȝeowwed þam ȝodes þeowe be his ænde ȝ wite. ȝ forþon þe se cyning acwealde swæncende Iohannem pone papan in fæstene ȝ eac ofsloh mid his wæpnum unsynnigne Symmachum pone ealdormann, rihtlice wæs þæt æteowwed, þæt he wæs in þæt fyr asæded fram þam ilcan, þe he ær
- 20 unrihtlice forðemde in þisum life.'

XXXII.

- Eac swylce hit ȝelamp in þa tid, þe ic ærest higode to þam lustum þæs diglan lifes, þæt sum arwyrþa wita wæs, þæs nama wæs Deusdedit, se wæs swipe wel freond þam æpelestum mannum pissere burge, ȝ eac swylce he wæs to me ȝeþeoded mid sundrigum freond-
- 25 scipe. ȝ ȝelomlice he me sæde þas spræce ȝ þus cwæð, þæt hit

1 westene O || ȝeþ. him þæt O || mines | mycel mines C || sweores | weres O 2 ferde O || -denne O 3 rowendas | nowentas O || him | hine C | -wedon O 4 hi | hine O 5 him O || betwyh oþrum zesprecum O 6 hwæper Þeodoricus O || si O || ȝswarodon sona | sona ȝswaredon O 7 ȝeweorðe O || lifigende O 8 from forum O || ȝet us noht ylcor ȝesægd is be him O 9 þeowa | wer O || him O || ȝeihte O || ȝeorstandæg O 10 -tid O | Sim- O 11 acweald | acweald ȝ ȝescod (corr. sp. hd.) O 12 awor- | þewor- (. sp. hd.) O || fyrenne O || heo O 13 ȝemearcodon | mearcodon O || ymbe- hydiglice O 14 Long- O || -sedon O || ylcan (122b) | æge O 15 Þeodoricus O || þe | þa O || ȝeȝyþed | ȝeȝyð O || ȝeywe | þam O 16 ende O || ȝ wite f. C | zweites |] ond O 17 swencende O, swænce(n)dne C 18 -synningne O || -man O || wæs | he wæs O || þæt f. O || ætywed O 19 forðam þæt he O || in þæt fyr (auf ras.) C || sende O || ylcum O 20 forðemde | fordyde O || þeossum O 21 on O 22 dyglan O || arwurða O 23 swyfe O || -estan O || þeosse O 24 sundrigum (s aus w) C, synddrize O 25 sægde þa O

zelumpe on ȝotena tidum, þæt wære sum swiðe ænlic wer ȝ foremære,
 þæs nama wæs Reparatus. þa þa hit nealæhte þæs deaðe, he læȝ
 swiþe lange ofer þæt þe he wæs ȝeclypod, swa man manize men dep.
 þa æt nehstan wæs ȝepuht, þæt fram him eallinga se liflica ȝast ut
 eode, ȝ se lichama þær wunode orsawle. witodlice þyder (134a) hi 5
 ȝesomnodon manize men, ȝ eac eall his hired hine deadne weopon ȝ
 mændon. þa færinga ȝehwearf eft se ȝast to þam lichaman, ȝ þa tearas
 wurdon in wundrunge ȝecyrrede eallra þara weopendra, þe þær ymb-
 stodon. ȝ he þa se Reparatus eft ȝecyrred cwæð: 'sændaþ swiðe
 hraðe ænne cniht to sancte Laurenties circan, ȝ se hawize, hwæt si¹⁰
 ȝedon be Tiburtio þam mæssepreoste, ȝ eft hraþe efste, þæt he hit us
 secge.' witodlice se Tiburtius wæs sæȝd, þæt he underlæȝe a ȝ hyrde
 symble þam lichamlicum lustum. þæs lit ȝ þeawas nu ȝyt ȝemyned
 ȝenoh wel Florentius, se nu is þære ylcan cyrcan mæssepreost. soð-
 lice þa hwile þe se cniht pider ferde, se ylca Reparatus, þe þa eft 15
 to þam lichaman ȝecyrred wæs, sæde, þær þær he ȝelæded wæs hwæt
 he ȝeseah ȝ onȝæt, ȝe eac hwæt he ȝeseah be þam ylcan mæsse-
 preoste, ȝ þus cwæð: 'þær wæs ȝeȝearwod swiðlic ad ȝ pider wæs
 ȝelæded Tiburtius se mæssepreost ȝ aseted ofer pone, ȝ þa under-
 ȝesettum ȝ ȝebettum mycelum fyre he wæs þær forbærned. eac þær 20
 wæs ȝeȝearwod ofer ad, þæs heanes wæs ȝepuht, þæt wære aþæned
 fram þære eorðan of þone heofon. he þa onsændedre þære stefne
 cleopode, hwam se ȝeteohhod wære.' ȝ þa ȝecwedenum þisum wor-
 dum butan ælcaere ȝsware Reparatus wæs eft forðfered. ȝ se cniht,
 þe wæs onsænded to Tiburtio þam mæssepreoste, he þa funde hine 25
 eallinga deadne. witodlice, Petrus, þy Reparatus wæs ȝelæded to þam
 stowum þara wita, þe he hi ȝesawe ȝ eft hider ȝehwurfe ȝ hi asæde
 ȝ eft forþferde. openlice hit is ȝecyþed, þæt he ne ȝeseah þa no him
 sylfum, ac us, þe her nu ȝyt forȝifen is, þæt we lifiað, ȝ eac alyfed

1 tide O || sum f. O || formære O 2 Separatus þa ðe O 3 swyðe
 O || monize mon O 4 nyhstan O 5 -homa O || -nude O || ðider O 6 -nedon
 monize O || all hi aȝen hired hine O 7 eft f. O || -homan O || tea::ras
 (ra rad.) C 8 wurdo O || -rred ealra O || þara wepen- O 9 se f. O || Separ- O ||
 ȝecyrred] ȝecyrde ȝ C || sendað O, sændaþ (s aus n) C 10 hraðe (... ders. hd.?)
 O || cyrcan O || hawize] ȝehawie O || sy O 11 þam O || hraþa C || efste f. O
 12 ȝesecȝe O || -læȝe ð] O 13 symle O || þa C || -lican O || þeawas
 ðeawas O, þeaw C || ȝemyned] ȝenyded C 14 nu is] is nu O || ilcan cyrcan
 O 15 ilca Separ- O 16 -homan O || sæde] he sæȝde O 17 ȝeseah (123a) ȝ
 onȝeat O 17-18 mæssepreo] ȝ O || cwæð] he cwæþ O || swyðlic O 20 mycelum
 O || forbærned] bærned O 21 -wod (d aus e. a.) C || heanes] henes O ||
 þæt] þæt (he) (sp. hd.) O || aþæned O 22 þa f. C || onsen- O 23 hwam
 hæm O || ȝetihað wæs O || þeossum O 24 ælere O || Sepa- O 25 onsen-
 O 26 eallinga] þa eallinge O || Sepa- O 27 ðæra O || þe] þæt O || ȝeseȝe
 O || ȝehwurfe] hwurfe O || heo asæȝde O 28 þa no] þone O 29 seolfum
 O || þe] þam ðe O

- is, *þæt* we moton us sylfe *gebetan* I *gerihtan fram yflum weorcum*. soþlice *Reparatus* *geseah* þa þone ad *getimbrodne nales forþon*, *þæt* wudu byrneð in helle, *þæt* þy, *þæt* fyr sy, ac forþon (134b) he *geseah* þa, *þæt* he sceolde eft *asecgan lifigendum mannum* be *þam* bryne
- 5 I wite synfullra manna. *genoh* *gære* we witon, *þæt* *þis lichamlice* fyr mid her *lifigendum mannum* of *þam* wuda byð *gemycclad* I feded; þe he *geseah* þone ad *getimbrodne*, *þæt* þa, þe hit *gehyrdon*, leornodon I on*gæton* purh þas *gewunelican* fyr, hu hi sceoldon heom ondrædan þa ungewunelican.

XXXIII.

- 10 Eac *gelamp* sum swiðe ondryslicu wise in Ualeria *þære mægðe*, þæs þe me sæde þæs arwyrfan lifes wer *Maximianus*, se wæs *Siracusanisc biscop*, se wæs eac ær lange fore minum mynstre in pissere byrig. he cyððe me, *þæt* sum *gerefman* wære þara, þe onfenge anum mægdene æt fullwihte sumes *Jodes mannes dohter* þe halgostan
- 15 *Sæternesdæge* nehst eastron. I he þa on æfenne æfter *þam* fæstene wæs *gecyrred ham* to his huse I wearð þa mid mycclum wine fordruncen. he bæd þa ylcan his *goddohter*, *þæt* heo mid him þa niht *gewunode*, I þa on *þære ylcan niht*, *þæt* is onriht to secganne, he forspilde hie purh forligre. witodlice on morgen, þa he aras, þa
- 20 ongan he þencan swa scyldig, *þæt* he wolde to baðe gan I *þær* mid þy wætere þæs bæþes aþwean þone wom *þære synne*. I he þa swa dyde, eode I hine baþode I þa ongan forhtian, hweþer he in to cyrcan dorste gan. he scamode his wiþ men, gif he ne eode in to cyrcan in swa halgan dæge þara eastrena, gif he þonne þider eode,
- 25 þonne ondred he him þone *Jodes dom*. þa hwæpre oferswiðde seo mennisce scamu þa oþre, I he þa ferde to cyrcan. ac hwæpre he

1 seolfe O || yfelum O 2 Sepa- O || þa f. O || nales O || þæt] ðe O
 3 byrne O || sie O 4 scolde O || aseccan lyfiendum O 5 -fulra O || geare
 O || wi||þæt O || þis f. O 6 lifiendum O || bið zemielad O || fæded O 7 þi
 O || þætte O || zeher- O || -nedon O 8 on*gæton* O || scoldon him O || -don O
 9 ungew.] ungew. fyr O 10 eac] eac hit O || sumu O || ondresn- O 11 sægde
 þæs arwur- O || *Siriacusanis* O 12 for O || þeosse O 13 cydde O || þara
 þe] þara se O || -fenz O 14 fulluhte O 14—15 dohtor þy halgestan (123b)
 || *ernesdæge* O || eastrum O 15—16 æfter ðy||[tenne wæs O || *gecyrred*
cerred O || mycle O || fordruncen] fornunen O 17 -tor O || hio mid hine O
 18 secgenn||he O 19 hie] hine C O || forligre] forleznesse O 20 þæn- O
 21 baðes O 22 baþode] bebaðede O || ongan (he) (sp. hd.) O || hwæþer O ||
 to þære cyrcan O 23—24 gan *bis* cyrcan (*zweimal, das zweite mal* gan wið
 to (st. in to) cyrcan, *aber dann die wiederholung rad.*) C || zyf O || halzum
 O || þara] þære O || eastron *geof* he O || ðider in eode O 25 -swyðde O
 26 scame O || *zweites* þa f. O

þær ongan swiþe biþiende J forþtiende standan J wende aa J sorþode,
 hwanne he wære seald þam unclænan gaste to þreagenne J to swæn-
 cenne beforan eallum þam folce. J he þa him swiðlice ondred in
 þam mæssesange. þa þa him þær naht earfoðes ȝelamp, he ut þanon
 swiðe bliþe eode, J eft (135a) þam oðrum dæge he com to cyrcan 5
 ȝenoh sorhleas. swa hit þa wæs ȝeworden, þæt he eode þa .VI. samod-
 ȝongzan dazas ȝenoh bliþe J orsorh him to cyrcan J wende, þæt his
 scylde oððe drihten hi na ne ȝesawe oþþe ȝesewene þa scylde mild-
 heortlice forȝifen hæfde. þa þy seofþan dæge wearð he færlice deaðe
 forþfered, J he þa sona wæs ȝeboren to byrgenne J bebyrged. J þa 10
 eode liȝ ut of his byrgene swiþe lange hwile, swa ealle þa ȝesawon,
 þe þær neh wæron, J eac swa lange se liȝ bærnðe his ban, oþ þæt
 eall seo byrgen wæs fornumen J forbærned, J seo molde, þe ȝesom-
 nod wæs in þa byrgene, wæs forbærned J ȝeworden to seape. witod-
 lice þæt dyde se ælmihtiga drihten, to þon þæt he ȝecyþde, hwæt þæs 15
 sawl prowode on deoȝolnesse, þa þæs lichaman se liȝ fornam beforan
 manna eazum. in þære wisan, Petrus, ȝod sylfa wæs ȝeadmodod,
 þæt he wolde us, þe þis ȝehyrdon, þa bysene þære fyrhte syllan, to
 þon þæt we onȝæton of þissere wisan sceawunȝe, hwæt seo sawl
 prowað for hire scylde, seo byð lifȝende J mæȝ ȝefelan, nu we ȝe- 20
 hyrdon, þæt eac þa deadan ban, þe naht ȝefelan ne mazon, wæron
 forbærnde on swa mycclum wite þæs fyres.' Petrus cwæð: 'ic wolde
 witan, hweþer þa ȝodan men onȝytan þa ȝodan in heofona rice, oþþe
 þa yflan men mazen oncnawan þa yflan in helle wite.'

XXXIV.

Ȝregorius him Iswarode: 'se cwide is ȝecyþed swiðe swutellice 25
 þyssere wisan in þam drihtenlican wordum þæs halȝan ȝodspelles,
 swa swa we ær cwædon, in þam is ȝesæd, þæt sum welig man wære,

1 swyþe O || standan] sto(n)dan (a aus o, corr. and. hð.) O || aa] a
 O || sorþode] sorþode J forþtiende O 2 hwanne O || sald O || ðreagenn[] J
 O || swen- O 3 -lice: (hi rad.) C 4 þa þa] þa ðe O || noht earfepes O ||
 þanon] þan C 5 swyðe O || þam f. O || oðre O || cyrcan O 6 .VI. |
 weox O || samodȝongzan f. C 7 cyrcan O || þæt O 8 hi na] on O || ȝeseȝe
 O || ȝeseȝene O 9 -ȝyfen O || ði seofþan O 10 ȝeboren] boren O 11 liȝ]
 læȝ O || -ȝenne swyðe O || ȝeseȝan O 12 neah O || læȝ O 13 -nedu O ||
 ȝesam- O 14 -ȝenne O 15 þan O || ȝecyðde (124a) hwæt O 16 sawul O ||
 diȝol- O || lichom O || læȝ fornorn O 17 seolfa O 18 wolde] salde O ||
 ȝehirden þa byse[] ðære fyrhto O || syllan f. O 19 ðan þæt O || onȝæton
 O || ðysse O || sawul O 20 hyre O || bið lifiende O 21 noht O || ne f. O
 22 forbærnde] bærnðe O || myclum O 23 hwæðer O || ȝadan O || onȝæton O
 24 yfelan O || mazon O || yfela O 25 cwyde O || swyþe O || swutelice O
 26 ðeosse O || þæm O 27 swa swa] swa se O || cwædon] sæȝdon O || þam
 O || ȝesæȝd O

- se wæs gecgyred mid baswum godwebbe 7 hwitum, 7 he symble daga
 gehwylcum beorhtlice 7 mærllice reordade. 7 þa wæs þær eac sum
 wædla, þæs nama wæs Lazarus, se læg æt þæs welezan mannes dura
 wunda full 7 wilnode, þæt he sceolde (135b) beon gereorded hwæt-
 5 hugu of þam crumum, þe feollon of þæs welezan mannes beode, 7
 him nænig man naht ne sealde. ac þa hundas comon to him 7 lic-
 cedan his wunda. eac hit is gesæd on þam godspelle, þæt Lazarus
 dead wæs, 7 þæt he wæs boren fram 3odes englum 7 asetod in Abra-
 hames bearme, 7 se welega, þa þa he dead wæs, he wæs bebyrged
 10 in helle. 7 þa þa he wæs in þam tintregum, he hof his eagan upp.
 þa geseah he Abraham feorran 7 Lazarum þone þearfan on his bearme.
 7 he þa se welega clypiende þus cwæð: 'fæder Abraham, gemiltsa me
 7 onsend Lazarum, þæt he bedyppa þæt ytemeste lið his fingres in
 wæter 7 gecele mine tungan.' þa cwæð Abraham to him: 'gemuna la,
 15 sunu, þæt þu onfenge micclum gode on þinum life on eorþan, 7 Laza-
 rus onfeng gelice þam yflum.' þa onzæt se wælica, þæt he ne porfte
 na ofer þæt wenan him selfum þære ecan hæle hihtes. ac he þa
 wæs eft gecyrrad to Abrahame 7 gewilnode his lifgendra freonda hæle
 mid þisum wordum 7 þus cwæð: 'fæder, ic þe bidde, þæt þu hine
 20 onsende to mines fæder huse; nu gyt ic habbe .V. broðra lifgende
 on eorðan, þæt he þam cyþe, þæt hi hi sylfe bewarnian, þæt hi ne
 þurfan cuman in þas tintreges stowe 7 cwicsusles.' openlice, Petrus,
 mid þam wordum hit is gecyþed, þæt þa godan men mazon þa godan
 oncnawan, 7 eac þa yflan mazon ongytan þa oþre yflan. soðlice gif
 25 Abraham ne onzæte Lazarum, ne spræce he nænigra þinga swa to
 þam weligan men, þe in þam tintregum wæs, be Lazares þære agnan
 zeswenennesses, þa þa he cwæð, þæt he onfengce manige yfel on his
 life. swa eac gif þa yflan ne mihton ongytan þa oþre yflan, ne

1 baswum] brunbæswe O || hwite O || he] þæt he O || symble] semblede
 O 2 gehwylce O || reordade f. O || wæ[]ðær O 3 weligan O 5 weligan O
 6 naht O || comon to him] him comon to O || liccedon O 7 his] þa C || (ge)
 sæd C, gesægd O || on] in O || þæt] þæt ða O 8 7 f. O || from O 9 bearm
 O || weliga O || þa þa] þa ðe O 10 þa þa] ða ðe O || hof (o zu e, sp. hð.) O ||
 eazena up O 11 Lazarum O 12 weliga O || cleapiende O, clypode C || þus
 7 cwæð C 13 onsend] send O || bedype O 14 gecele (k über c, corr. 12. jhd.)
 O || gemune O 15 miclum O || in O 16 gelice (124b) [] yfelum O || onzæt
 se wel- O 17 no O || seolfum O || hælo hyhtes O 18 lifien- O || hælo O
 19 þeossam O || þe] þeah O 20 onsende O || gyt] zæt O 20—21 hæbbe fir
 broðra on eorðan lyfigende O || cyþe] gecyðde O || erstes hi] heo O || zewarnian
 O 22 þurfon O || þas tintreges] þæs tintrege O 23 mazon þæra ða O
 24 yflan O || onz. p. o. y.] þa oðre yflan ongytan O 25 onzæte O || Laza-
 rummes O || ne f. O || spræce] wræce O || nænige O 26 þam O || in f. O ||
 þæm O || Ladar[] þære azenan O 27 þa þa f. O || þætte he onfenge moniga
 O 28 gyt O || yflan O || yflan O

gemunde he nænigra pinga his æfweardra broþra, þa þa he sylf wæs
 zeseted in þam tintregum. hu mæg þæt beon forþon, þæt se ne mihte
 þa Jweardan oncnawan, se þe eac swylce for þara æfweardra gemynde
 tilode, þæt he gebæde? in þære wisan is eac gecyðed (136a) þæt
 þu na ne acsodest, þæt þa ȝodan oncnawað þa yflan, J eac þa yflan 5
 onȝytað þa ȝodan. witodlice se welega wæs oncnawen fram Abra-
 hame, þa þa he cwæð: 'þu onfenge manega ȝod on eorþan in pinum
 life.' J eac se ȝecorena Lazarus wæs oncnawen fram þam welegan
 wipercorenan, þa þa he hine be naman ȝenemde J pus cwæð: 'onsend
 Lazarum, þæt he þæt ytemeste lip his fingres in wæter bedyppe J 10
 ȝecele mine tunȝan.' soðlice in þære tocnawnesse æȝðres ȝedales
 weaxeþ se eca þæs edleanes, swa þæt þa ȝodan ȝefean þy ma þe hi
 ȝeseoð eac þa mid heom blissian, þe hi ær lufodon on eorðan, J þa
 yflan, þonne hi beoþ tintregode mid þam, þe hi ær lufodon in þisum
 middanearde J ȝod forsawon, nalæs þæt an, þæt hi tintregiað heora 15
 aȝnu witu, ac eac swylce hi fornimeþ J ȝeunrotsiað þara oðra, ðe
 hi ȝecnawað. J ðonne bið in þam ȝecorennum mannum sumu wunder-
 licere wise, þæt nalæs þæt an, þæt hi oncnawað þa, ðe hi ær cupon
 in þisum middangearde, ac eac swylce ȝesewene J oncnawene hi on-
 ȝytaþ þa ȝodan weras, þe hi næfre ær ne ȝesawon. witodlice hi ȝe- 20
 seop þa ealdan fæderas in þære ecan yrfeweardnesse, þam hi ne beoð
 þonne na uncude, þa hi cuðon symble ær in rihtwisnesse weorce.
 forþon þonne hi ealle þær ȝeseop ȝod ælmihtigne mid ȝemænelicere
 beorhtnesse, hwæt is forþon, þæt þa nyton þær, þe witon J ȝeseoð
 þone, ðe wat ealle pingz? 25

XXXV.

Soplice sum wæs ura cuðra swiðe æwfæst wer J herȝendlices
 lifes, se ða þe he forðferde nu for . IIII . ȝearum, þæs þe us oðre

1 nænige O || æfwardra O || þa ðe he seolf O 2 -ðan þætte O ||
 3 onc(na)wan C || þære ofward || ȝemynde O 4 tiolade O 5 -dost C || yfelan
 O || yfelan O 6 onȝeotað O || weliga O 7 þa þa || þa ðe O || onf. ær
 monigu O 8 Ladzarus O || weligan O 9 þa þa || þa ðe O || naman || nem O ||
 onsend O 10 Ladzarus O || bedype O 11 oncnaw- O || æȝðres || eȝþer
 O || ȝedales || dæles O 12 þætte O || ȝefeon O || ma || mæ O || heo O 13 eac
 þa mid heom blissian || mid heo eac blissiað þa O || heo O || on eorðan lufodon
 J O 14 yfelan O || heo O || -ȝode (125a) mid O || hy O || -fedon O || ðeossum O
 15 middanȝearde O || ȝ || forseaȝon O || hi || heo O || -treȝað O 16 aȝenu O
 16—19 hi bis swylce f. C 16 heo O 17 heo O 18 heo O 19 þeossum O ||
 ȝesezene þær J O || oncnawne heo O 20 þa || þær ða O || næfre || æfre O || ne
 f. O || hi || þonne hi O 21 þære || þam C || erfe- O || þæm heo O 22 þa heo
 cuð symle O || werce O 23 hi f. O || -tize O 24 forðam O || þe || þe ær C
 25 þone ðe wat f. C || eall O 26 ure cuða swiðe æwfæst O || herȝende C
 27 lifes bis forðferde f. C || feower ȝearum O

æwfæste weras cypdon J sædon, þa þa him Jwearde wæron, þæt in
 pære tide his forðfore he zesawe Ionan pone witegan J Ezechielem J
 eac Daniele, J hi sædon, þæt he ongunne hi be naman nemnian
 his hlafordas J clypian. J he sæde, þæt to him cumene wæron þa
 5 witegan, J þa æfter þon þe he þæt sæde betynedum his eagum
 he forðferde. in pære wisan, Petrus, mæg beon ongyten openlice,
 hwylc seo cypnes byþ in þam unbrosnendlican life, nu þu gehyrest,
 þæt þes wer þa gyt zeseted in þam brosnendlican lichaman oncnæow
 þa halgan witgan, J hi be naman nemde, þa he næfre (136b) ne ge-
 10 seah mid his lichamlicum eagum.

XXXVI.

Soðlice fulloft hit gelimpeþ, þæt seo ut gangende sawl of lichaman
 eac zecnawep þa, mid þam heo byð zeteohhod, þæt heo sceall wunian in
 anre eardungstowe oððe for zelicnesse scylda oððe for zelicnesse zodra
 meorda J edleana. witodlice þæs arwyrðan lifes wer Eletherius se ealda
 15 wita, be þam ic sæde fela on þissere ærran bec, se me sæde, þæt he
 hæfde in his mynstre his geborene broður, þæs nama wæs Iohannes, se
 foresæde his selfes ende þam broðrum feowertyne nihtum ær his forð-
 fore. J þa þa he daga zehwilce tealde þa waniendan dazas, prym
 nihtum ær his fore he wæs mid fefere zepread. J þa seo tid com
 20 his deaðes, he onfeng þam zeryne þæs drihtenlican lichaman J blodes,
 þæt is þam husle. he zelaðode þa broðra to him J heom bebead, þæt
 hi sceoldon beforan him singan, J eac swylce he sylfa heom tæhte
 J zenemde purh hine sylfne pone antefn, þe hi be him sylfum singan
 sceoldon þysum naman: 'aperite mihi portas iustitie,' þæt is on englisc
 25 zepeode: 'ontynað me rihtwisnesse zatu, þæt ic in gangende purh þa

1 æwfæste (w aus f) C, æfesðe O || cydde J sægdon þa ðe him O
 2 Ionan O || witigan O || Ezechielem O 3 heo sægdon O || heo be
 nomen nemnan O 4 his hlafordas J clypian J cleopian his hlafordes O ||
 he J ðæt he O || sægde O || þæt heo to O 5 witigan O || ðan O || betyn-
 dum O 6 ongeten O 7 hwelc O || -nes (s auf ras.) C || bið O || un-
 gebrosn- O || lifes O || gehyrst O 8 gyt J zen O || zested O || brosnen[]lican
 O || -homan O 9 witigan O || heo be nomen O || ne f. O 11 ful- O ||
 zong- O || sawul O || -homan O 12 -awað O || beoð zetihad O || sceal O
 13 scylda bis zelicnesse f. C || scyl[]oððe O 14 meorda mede C || edleane
 O || arwur- O || Eleuth- O 15 ic(125b)[]gde fela in þeosse O || sægde O
 16 -rene C || -ðor O 17 -sægde his seolfes O 18 þa þa þa þe O || ze-
 hwylce talde þa woniendas O || dazas f. O || ðrim O 19 ær ðon þe he
 forðferde O || þa J ða þe O 20 þæm O || -homan O 21 he zel. J zelaðode
 O || broðor O || heom J him O 22 heo sceolden O || seolfa him zetæhte O
 23 seolfne O || antifen ðe heo[]e him seolfum O 24 þysum naman J þæs
 noma his O 25 -peoda C || zeatu O || zong- O

Idette minum drihtne J hine herge; þæt is þæt drihtnes gæt, purh
 þæt rihtwise in gað to þam heofonlican rice.' witodlice þa þa ða broðra
 stodon swa J sungon beforan him, þa færinga onsendedre his stefne
 J forð gelædedre he clypode þus J cwæð: 'cum la, Urse, cum!' 5
 sona swa þæt gecweden wæs, he forðferde J geendode his deadlice lif.
 þa wæron þa broðra wundriende, forþon þe hi nyston hwæt þæt wæs,
 þæt se sweltenda broður swa cleopode. J þær wæs mycclu unrotnes
 geworden in þam mynstre for his forþfore. þa þy feorðan dæge wæs
 þam broðrum sum nydþearf, þæt hi onsændon heora broþor sume to
 oprum mynstre, þæt wæs feor panon. þa wæron þa broþru þider 10
 farende mid heora ærendum; þa gemetton hi þær ealle muncas þæs
 mynstres swiðe (137a) unrote. hi cwædon to heom: 'hwæt is eow
 la? for hwan wæron ge in swa mycelre gnornunge geswencte?' hi
 heom Jswarodon J cwædon: 'we geomriap þa tolysnesse J broc þyssere
 stowe, forþon se an broðor, þæs lif us gehæfde in þysum mynstre J 15
 us eallum be his ræde heold, J nu todæg is se feorþa dæg þæs þe
 he wæs atogen of þisum leohte.' þa sona þa broðra, þe þider comon,
 acsodon geornlice, hu he gehaten wære. hi heom Jswarodon J cwædon:
 'Ursus.' þa þa broðra, þe þider comon, acsodon smeaðancollice be
 pære tide his forðfore, J hi þa oncneowon, þæt he forðferde on 20
 þa ylcan tid þe he ær gecized wæs purh Iohannem þone 3odes
 wer, se wæs mid heom forðfered. of ðære wisan mæg beon ongyten,
 þæt heora begra geearnung wæs gemæce J heom bam wæs forgyfen,
 þæt hi moston on anre eardungstowe zeferliðlice lifian, þam eac gelamp,
 þæt hi samod zeferliðlice ferdon of lichaman. eac ic þæt ne hele, 25
 Petrus, þæt me gelamp þæt ic on gæt be sumum minum neahgeburum,
 þa gyt ic wæs læwde J wunode in minum hame, þe me gelamp in
 pissere byrig of mines fæder yrfe. soðlice þær wæs neah me sum
 wuduwe, seo wæs haten Jalla, þeos hæfde geongne sunu, se wæs

1 ondete O || herige O || þæt is] þis is O || gæt] gast O 2 þa þa J
 ða þe O || broðor O 4 J forð gelædedre f. C || cleopode O || cw (c auf
 ras. von þ) C 5 his] þis O 6 broðor O || -ðan þe heo O 7 broðor
 O || þær] þara O || mycel O 9 broðre O || heo onsenden O || sumne C
 10 broðor O 11 ærende O || heo ðær alle ða mun. O 12 swiðe] swyðlice O ||
 him O 13 wæron] syndon O || hi J hi O 14 him O || -rod: (e rad.) C,
 -rede O || tolesednesse O || ðeosse O 15 forðan þe O || us] we O || ðeossum O
 16 allum O || be his f. O || -dæge O 17 ðyssum O || broðor O 18 acsedon
 (126a) geornlice O || geornlice f. C || heo him O || Jswarede O || J cwædon f. O
 19 broþor O || -edon smeahpancolice O 20 heo O || forðferde] leorde of lic-
 homan O 21 gecized] gecyd O 22 him O 23 gemæc O || him O || forgyfen O
 24 zeferliðlice] liflice C 25 heo O || -liflice C || ferdon] leordon O || lichoman
 O, lichamum C || þe þæt ne O 26 Pet]s þæt O || gelomp O || on gæt O
 27 læwde] læde O || -nede O || ham O || (me) C 28 ðeosse O || erfe O || neah
 me f. C 29 wydwe O || seo] þæt (sp. hd. auf ras.) O || gynzne O

- næmned Eumorfius. þanon eardode sum man unfeor, se wæs haten Stephanus, se wæs on *zetale* para *zerefmanna*. ac þa þa se ylca Eumorfius læg on his feorhadle J hit wæs swiðe neah his lifes ænde, þa cigde he his cniht him to J þam behead þus J cwæð: 'ga swiðe hrape J sæge Stephane þam zerefan, þæt he cume recene, forþon þæt scip is gearu, on þam wit sculon beon zelædde to Sicilialande.' þa wende se cniht, þæt he dwolode J wohhade, J forþon wiðsoc, þæt he him heran nolde. þa ongan se seoca man swiðlice beotian to him J cwæð: 'ga hraðe J sæge him þæt ic þe secge, J wite þu, þæt ic naht
- 10 (137b) ne dwolige in pisum wordum.' þa eode se cniht ut J ferde swa his hlaforð hine het, J þa þa he wæs on midwege, him com oþer wegferend ongan, se acsode hine, hwider he gan sceolde. þa Iswarode he him J cwæð: 'ic eom onsæded fram minum hlaforde to Stephanes huse pæs zerefan.' J he þa sona him to cwæð: 'þonan
- 15 ic eode nu, ac he wæs forðfered, ær ic þanon eode.' þa wæs gecyrred se cniht swiþe hraðe to Eumorfio his agnum hlaforde J eac hine gemette deadne, þa þa he ham com. swa hit wæs þa geworden, þæt se cniht wæs ham gecyrred, þa þa se oðer him ongan com on middum þam wege. zewislice on þam gemete pæs weges mihte beon
- 20 ongyten, þæt hi begen wæron forðferde on anre tide.' Petrus cwæð: 'is þæt la forwiðe ondryslic, þæt þe þu nu sædest. ac ic þe frigne, for hwan þære ut zangendan sawle wære þæt scip ætywed, oþþe for hwan se sweltenda man foresæde, þæt he sceolde beon zelæded to Sicilialande.' Zegorius him Iswarode: 'witodlice, Petrus, ne beþearf
- 25 na seo sawl swa zeradre wege J færinge. ac hit nis naht wundorlic, þeh þe him wære æteowed, þæt he mihte zeseon þurh hwæthugu lichamlices his sawle færeld, forþon þe he þa gyt lyfde on lichaman, J þonne þurh þæt mihte beon ongyten, þæt seo sawl scolde beon zæstlice zelæded þider. witodlice þæt þæt he cyðde æt his forðfore, þæt

1 nem- O || þanon| þaŋ C, fram þam O || unfeor| noht feor O 2 se| J se O || wæs eac on O || zetala C, zetele O || ac| J C || þa þa| þa ðe O 3 ferh- O || neh O || ende O 4 zecizde O 4—5 behead *bis* Stephane f. O || þam O || cume| cū O 5—6 forðam þæt his scip is nu gearu O || sceolan O || zelæded O 7 dwelede O || wihæde O || -ðan O 8 hyran O || nolde| wolde O 9 seze O || secze| sæde C || naht| no O 10 dwelie on þeossum O 11 þa þa| ða þe O 12 onzean O || sceolde| wolde O 12—13 þa *bis* fram f. O 14 to cwæð| cwæð to O || þon C, þonen O 15 þonen O || gecerred O 16 swiþe f. O || agnum O 17 þa þa| þa ðe O 18 ham| him C || gecerred O || þa þa| þa ðe O || onzean O 19 middan O || þam f. O || wege(126b)| islice on O 20 ongyten O || heo O || ane tid O 21 ondryslic O || þe f. O || sægdest O || þe| ðeah O 21—22 frinne nu for O || zandan O || æteowed O 23 -sægde O || he| heo O 24 -swarede O 25 no O || sawul O || færinge| frininge O || naht| no O || wunder- O 26 þeah O || þurh wæthugu O 27 zet leofode on lichoman O 28 seo| se C || sawul sceolde O 29 þider f. O || cyðde O

he sceolde beon zelæded to Sicilialande, hu mæg þæt beon elles on-
 zyten, buton þæt in Siciliae ofer ealle oðru land zeoniað þa seaðas
 para tintregena upp weallendum fyre? þa seaðas, þæs þe þa secgað,
 þe hit witon, weaxað daga gehwilce J widiað; forþon hit is zenoh
 zewiss, þæt nealæcendum þam ænde þyses middaneardes swa myccele 5
 ma beoð zesomnod þider to bærnene, swa myccele ma þa stowa para
 tintregena beoð zesewene fram mannum, þæt hi widiað J openiað.
 forþon se ælmihtiga Ʒod wolde, (138a) þæt wære ætewed in pysum
 middanearde seo zesyhð para wita to rihtinge lifgendra manna, þæt
 þa mod para ungeleaffullra, þa þe na zelyfað, þæt syn helle tintregu, 10
 hi zeseop heom sylfe þæs tintregan stowe, þa þe hi wipsacað, þeh þe
 hi hit zehyran. soðlice hit is awriten on sumre stowe, þæt þa ze-
 corenan J þa wipercorenan, þa þe beoð her in zemænan weorce, hi
 beoð zelædde eac fulloft to zemænum stowum, J us þæt zecweme-
 lice cyþað þære soðfæstnesse word, þeh þe we nyton J us wana sy 15
 opra bysena. witodlice seo soðfæstnys sylf cwæð on his Ʒodspelle
 for þam zecorenum mannum: 'manize wicstowe syndon in mines fæder
 huse.' þæt we witon, gif þæt edlean J seo med ungelic nære in þære
 ecan eadignesse, þonne mihte hit beon ma zecweden an wicstow þonne
 manize. soðlice manize wicstowe þær syndon, in þam syndon todælde 20
 þa hadas Ʒodra manna J blissiap zemænelice æfter zemete heora zear-
 nunge, J þonne hwæpre ealle þa zecorenan, þe winnap æfter Ʒodes
 willan, hi onfoð anre mede J beoð todælede in manize wicstowa, for-
 þon þe þæt is an eadignes, þe hi þær onfop, J ungelic missenlicnes
 þæs edleanes, forþon þe hi þa eadignesse begytap þurh missenlicu 25
 weorc. eac swylce seo soðfæstnes butan tweon bodode þone dæg

1 elles | ylcor O || onzeten O 2 in (i auf ras.) C || -ea | -ealonde O ||
 eall opre O 3 þæra tintrega up wall- O 4 witan weaxað O || -hwylce O ||
 wid[] forþam O 5 zewiss þætte neolæc- O || ende þises O || -zeardes
 O || micle O 6 berene C, bærnenne O || micle O || ðæra O 7 zesewene |
 zesyne O || from mon- O || heo O 8 ætewed O || þeossum O 9 -zearde
 O || zesihð þæra O || lifizen- O || þætte O 10 þæra O || -fulra O || no O
 11 heo zeseon him O || tintreges O || þe (þ aus e. a.) C || heo O || þeah O
 12 hy O || hit f. O || zehyren J zit soðlice O || sumre (urspr. summe, r un-
 vollst. aus dem zweiten m) C 12—13 zecorenan bis her f. O || zemænum O ||
 heo O 14 ful- O || zecwemelice | zelice O 15 þeah O || nyten O 15—16 wana
 sy opra | sona se ofer O || -nes O || sylf | word O || on his | in ðam O 17 mon-
 num monize (127a) wicstowa O 18 med | miord O || nere O 19 mihton (e über
 on, corr. sp. hð.) O || beo[]ne zecweden O 20 monize O || mon- O || -stowa
 O || seondan in þam seondan O 21 æfter þam zemete O || ze[]ze J O
 22 hwæpre | hraðe C || æf[] Ʒodes O 23 todælde O || monize O. maniz C
 24 heo O || ungelic missenlicnes C, ze[]issenlicnes O 25 missenti O
 26 J zyt eac O || bodode O

- hire domes, þa þa he cwæð þus: 'ic cwepe þonne to þam riftrum: zesomniað þa weod ⁊ gebindað þa to scafum to forbærnenne.' witodlice þa riftras þæt beoð þa englas, þa gebindað þa weod to sceafum to forbærnenne, þonne hi zegadriap þa zelican to heora zemæccum in
- 5 þam zelicum tintregum, ⁊ þa oferhydigan beoð tintregode mid þam oferhigdum, ⁊ þa forlegnan beoð witnode mid þam forlegenan, þa gytseras mid þam gitserum ⁊ þa leasan mid þam (138b) leasum, þa æfestigan byrnað mid þam æfestigum ⁊ þa ungeleaffullan mid þam ungeleaffullum. forþon soðlice þonne beoð zelædde þa þe zelice beop in scylde to
- 10 zelicum tintregum, forþon þe hi þa englas zetellað to þam witelicum stowum ⁊ gebindað to forbærnenne swylce weoda sceafas.' Petrus cwæð: 'minre acsunge wæs cuð nu ⁊ open seo wise rihtre zesceadwisnesse mid fullum pance ⁊ cweminge þinne Isware. ac hwæt is þæt la, ic þe frigne, þæt full manige men beoð zetozene of lichaman swylce þurh zehwylcne
- 15 zedwolan ⁊ þonne beop zewordene swylce orsawle ⁊ eft hweorfað to lichaman, ⁊ heora zehwylc sægð, þæt he sylfa zehyrde, þæt he sume hwile nære, ⁊ eft wære haten, þæt he sceolde beon to lichaman zelæded?'

XXXVII.

- Gregorius him Iswarode: 'witodlice, Petrus, þonne þæt zeweorðeð,
- 20 gif hit byð wel asmeað ⁊ oferpoht, ne byþ hit nænig zedwola ac byþ lar, forþon þe seo uplice arfæstnes swa zestihtheð of þære myclan rumgyfulnesse his mildheortnesse, þæt full manige men æfter heora deaðe eft zehweorfað færinga to þam lichaman, to ðon þæt hi huru heom ondredon þa zesewenan tintregu þære helle, þe hi þonne zeseoð,
- 25 þa hi ær ne zelyfdon, þeah hi hi zehyrdon. witodlice sum munuc wæs, se hatte Iliricianus, se leofode mid me lange hwile in þyssere

1 þa þa þa ðe O || he] heo O || þonne] þus C 2 zesam- O || sceafum O || forbærnene O 3 riftran O || r. zesomniap þæt C 4 -nene O || heo zegadriað O || -lica O 5 ðæm O || ⁊ f. O 6 oferhydigan O || -legenan O || witnade O || þæm forlegenum O 7 æfestian O 8 -leafullan O || þam] þa C, þan O || -leafullum O 9 forþon f. O || in] to C 10 rede wito] e Petrus O 11 -nene O 12 zescad- O 13 -fulle O || -inge (z aus r) C || frine O 14 ful monie men beoð tozane of lichom- O || zehwylcne] hwelcne O 15 þonne] ða O || swilce O || -feð O 16 lichom- O || sezeð O || *erstes* þæt] ⁊ C || seolfa O || zehyrde (127b) || he O || þæt] ⁊ C 17 lichoman O 19 -rede wito] e Petrus O 20 bið O || bið O || næni O || bið O 21 -htað of || yclan O 22 rumzeofolnesse O || þætte ful mo] ze men O 23 lichoman O || ðan O || heo O 24 him ondræden þa zes] an tintregu O || þonn] zeseoð O 25 heo O || zelef- O || þeah ðe heo zeherdon O 26 Hiliri- O || mid me] eac O || lonze O || þeosse O

byrig in minum agnum mynstre. se gewunode, *pæt* he me ongan
 secgan, *pæt* on þa tide þe he wunode in westene, he cuðe sumne
 munuc, se wæs geboren in Hiberialande, þam wæs nama Petrus. se
 ylca eac hine zeþeodde to him in þam widgyllan westene. witodlice,
 Petrus, se Illiricianus me sæde, *pæt* se Petrus sylfa him sæde, *pæt* 5
 hine sylfne zestode his lichaman mettrumness, J he wurde forþfered,
 ær he æfre þa westenu zesohhte. J he sæde, *pæt* sona swa he wære
 of þam lichaman atogen, *pæt* he zesawe helle witu J unarimendlice
 stowa para ligea. (139a) J eac he cyðde, *pæt* he zesawe sume þa
 rican men pissere worulde, J hi wæron ahangene in þam ylcan ligum. 10
 eac swylce he andette, *pæt* he wære sylf þider zelæded, to þon *pæt*
 he sceolde þær inne beon besænced. þa færinga æteowde Jodes
 ængel þær mid swiðe wlitigre ansyne, se styrde, *pæt* man hine in
pæt fyr ne besænte, ac cwæð to him: 'za ut hraþe J zeþenc, hu þe
 sy wærlīcōst to libbanne æfter þyssere zesihþe.' þa sona æfter þære 15
 stefne þæs ængles zeheortlice him wæron þa limu cwiciende J fægre.
 J he ða onwoc fram þam slæpe þæs ecan deaðes J sona sæde ealle
 þa wisan, þe ymb hine gedone wæron, J hine sylfne æfter þon band
 mid mycclum fæstenum J wacenum, swa *pæt* þære helle tintrege, þe
 he zeseah J him ondred, þeh þe seo tunge þa forswigode, seo his 20
 liflad hi spræc J cyðde. witodlice þam wæs gedon mid þy deaðe for
 þæs ælmihtigan Jodes þære wundorlican rumzeofulnesse, *pæt* he ne
 þorfte eft sweltan. ac soðlice seo æteownes para wita ne byþ na
 zelice nyt eallum mannum, forþon þe seo mænnisce heorte is swyðe
 hefigre heardnesse. witodlice se foremæra wer Stephanus, þone þu 25
 canst zenoh zære, se me sæde be him sylfum, *pæt* he wære wuniende
 for sumre wisan in Constantinopolim þære byrig. þa becom him on

1 agenum O, anum C || -nede O 2 wunode O, wonode C || sum(ne)
 O 3 Hyberialonde O 4 ilca O || eac hine] h. e. O || zeþeodde] þeodde O ||
 þam] þære O || widgyllan wæþonne witod- O 5 Hilir- O || sægde O ||
 seolfa O || sægde O 6 seolfne O || zestode] is lichoman O || -nes O, -ness:
 (e rad.) C 7 westene O 8 -homan O || -licu C 9 stowe O || þæra liza O ||
 ond O || cyðde O || zesawe: (1 str. rad.) C || sum O 10 þeosse O || J] *pæt* O ||
 ahong- O || in] ðær in O || ligum (3 aus c) C, lezum O 11 ondette O ||
 sylfa ðyder O || ðan O 12 scolde beon þær in besenced O || ætywde O ||
 13 engal O || swyðe O || onsyne O || man hine] hine mon O 14 besen-
 O || hraþe (þ aus w) C 15 si wærlīcōst to lifienne O || þeosse O 16 eng-
 O || leoma O || J f. O 17 he ða f. C || þæm O || sona (128a) sæde O 18 ymbe
 O || sylf] æfter O || þan O 19 mid f. O || myclum O || wacenum] wæccum O ||
 þætte O || he] tintrege O 20 J] ondred þeah O || -gade O 21 cyðde] zecyðde
 O 22 rumzyfolnesse O 23—24 seo bis zelice (zweimal) O || ðæra O || nyt
 f. C || mennisc] eorte O 25 heard- eard- (gl. mansio 12. fhd.) O || formæra
 O 26 const O || zæara O || se f. O || seolf- O 27 him] hine O || on f. O

- his lichaman mettrymnes, oð *þæt* he wearð forðfered. *þa* sona wæs soht, hwær se læce wære, *þe* cupe wrytgemanz wyrcan, *þæt* se mihte hine besmyrwian *þ* bebyrwan, forþon hit þeaw wæs on *þam* landum, *þæt* man mid deorwyrðum smeringum godra manna lichaman smyreð,
- 5 ær hi man bebyrge. *þa* *þy* dæge ne mihte nan læce beon funden, ac *þy* æfterfylgendan nihte *þæt* lic læg unbebyrged. *þ* he *þa* wæs zelæded to helle stowum *þ* þær geseah fela þinga, *þe* he ær gehyrde *þ* na ne gelyfde. *þ* *þa* *þa* he þider com, he wæs geywed *þam* (139b) deman, *þe* þær wæs yldost, *þ* he hwæðre næs na fram *þam* onfangen,
- 10 ac he cwæð þus: 'ne het ic na pysne hider zelædan, ac Stephanum pone irensmið.' *þa* sona se Stephanus eft zelæded wæs to *þam* lichaman, *þ* Stephanus se irensmið wæs forðfered on *þa* ylcan tid, se eardode naht feorr þæs oðres huse. swa hit wæs gecunnod la, Petrus, *þæt* þæs word wæron soðe, *þe* he ær gehyrde, *þ* eac cyðde *þæt*
- 15 hi sope wæron seo gefremednes Stephanes deaðes þæs irensmiþes. *þ* *þa* æfter þan gewearð, swa se oðer Stephanus ær in helle gehyrde. eac hit zelamp nu for þrym gearum in *þam* mancwealme, *þe* þas burh mid micclum wole zeswencte *þ* forhergode, *þa* wæs in þære byrig zesewen eac mid lichamlicre gesihpe, *þæt* flanas comon of
- 20 heofonum *þ* ofslagon wel hwylce men, swa swa þu sylfa wast, *þæt* Stephanus, se ylca *þe* wit ær ymb spræcon, wæs forðfered. *þa* wæs eac sum þegn in þissere byrig ofslagen mid *þy* ilcan cwyldre, *þ* forþon he becom to his ænde. *þ* *þa* *þa* he zelæded wæs of lichaman *þ* læg swa orsawle, *þa* færinga gehwearf eft seo sawl to ðam lichaman, *þ*
- 25 he *þa* asæde ealle *þa* wisan, *þe* mid him gedone wæron on *þam* siðfate. he cwæð, swa seo ilce wise eac *þa* manigum men euf wæs be his sage, *þæt* sum brygc wære, *þ* under þære urne swyðlice sweart *þ* dim ea, *þ* of þære ea wære reccende se mist unaræfnedlicre fylnesse *þ* unswetes stences, *þ* þonne oferfarenre þære ea *þæt* þær wæron *þa*
- 30 ænlicostan mædwa growende, *þa* wæron gefrætweode mid stincendum wyrta blostmum; in *þam* eac he cwæð, *þæt* wæron zesewene, *þæt*

1 -homan mettrum- O || oð f. C 2 hwar O || -gemonz gewyrcan O 3 besmyrwian] smerian O || bebyrian forðan O || wæs] is O 4 smyrungum O || mon- O || lichoman O 5 hi] hine C || bebyrge] byrge O 6 -fyligendan O 7 feola O 8 ne f. O || ond þa ðe he O 9 na] nom O 10 ðeosne O 11 zel. wæs] w. 3. O || lichoman O 13 noht feor O || la f. O 14 þæt þæs] þa þæt ða O || soð O || eac cyðde] ic hi gecyðde O 16 þ f. O || þa] þe O 17 gearum O 18 burg mid miccle cwale O 18—19 wæs (128b) [] þære O || gesezen O || gesyh- O 20 wæl hwelce O || sylfa] ðe seolfa O 21 ilca O || þe w[]ær O || embe O 22 þeosse ilcan ure burh O || ofslagan C, drepem O || ilcan f. O 23 he f. O || ende O || ða þe O || lichomon O 23—24 læg þis þ f. C || sawul O || lichoman O 25 þa wisan] wise O || him] hine O || gedon O || ðæm siðfæte O 26 ylce O || þa f. C || monigum O 27 sage] zesazone O || bricz O || þ f. O || swið- O 28 reccende O || se f. O || -nendlicre O 30 -cestan medwe O || growene C || gefretweode O || stinc-] swet stinc- O 31 -mum: (s rad.) C || zesezene O

þær wæron þa gæmetinga J gesomnunga hwittra manna. J eac þær
 wæs þære swetnesse stync in þære ylcan stowe swa mycel, *þæt* seo
 wynsumnes self þæs stences fedde þær J zereorde þa, þe in þam
 fægtran lande wæron gangende J yrnende. J þær wæron eac syndrige
 wicstowe, þa wæron fulle þære mycelnesse beorhtes (140a) leohtes. 5
 J eac þær wæs sum hus wundorlicre mihte zeworht, *þæt* wæs zepuht,
þæt hit wære mid zyldenum stafum zetimbrod, ac hit ne mihte ne beon
 ongyten, hwylces mannes hus *þæt* wære. witodlice eac wæron ofer
 þam staðe þære forecwedenan ea well manige hus, sume þa wæron
 zehrinene mid þy miste þæs fulan stences, þe of þære ea aras, sume 10
 na eallinga zehran seo fylnes þæs reocendan J stincendan mistes.
 soðlice þeos cunnung wæs in þære forecwedenan brygge, *þæt* swa
 hwylc unrihtwisra manna swa wolde ofer þa feran, he sceolde aslidan
 þær on þa þystran J þa fule stincendan ea, þonne þa rihtwisan, þam
 heora agnu seyld ne wiðstod, hi ferdon J comon to ðam fægtrum 15
 stowum þurh þa ylcan brygge mid swyðe sorhleasum J bealdum
 gange. eac he andette, *þæt* he zesawe Petrum beon borene, se wæs
 ealdorman sumes cyriclices hiredes, J *þæt* he zesawe þone forþryc-
 cedne J zebundenne mid mycelre byrðene J ofdune aworpene in þa
 sweartestan stowe. se Petrus forðferde nu for .III. gearum. þa 20
 acsode se, þe þa zesihðe zeseah, for hwan hit swa zedon wære. he sæde,
þæt he þa ylcan wisan þær zehyrde him on Isware, þe we wiston,
þæt soð wæs, þe we gemunan maðon his weorc J dæda J hine cuðon
 in þam mynsterhame, þe he on wæs. witodlice hit wæs zecweden
 þær: forþon pes man prowað þas myccle witu, forþon swa hwæt swa 25
 him beboden wæs *þæt* he wrecan scolde oppe wrecan wolde on for-
 worhtum mannum, symble he þa wræce dyde J þa steore butan mild-
 heortnesse, J hit ma dyde on wælgrimnesse wyllan þonne mid ænigre
 mildheortlicre forgifnesse, J forþon he sceall þas witu þrowian, forþon

1 -tinge O || -nunze hwitra O 2 þære] se O || stenc O || il- O || þætte
 O 3 seolf O || stences f. O 4 fægze O || wæron f. O 5 wicst:owe (w rad.)
 C, wicstowa O 6 zeworht] zeweordod C 7 mihte (*abgeschen von den ersten
 beiden strichen auf ras.*) C || ne] na O 8 mon- O || hus þæt] þ. h. O 9 staþe
 O || forecwed-] cwed- C || well manige] wel nizu O || sumu O 10 zehrinene
 O 11 no O || zehran O 12 brygge O 13 ofer] þurh O || aslidan] aglidan O
 14 ðystru O || ful stinc- O 15 heora (129a) agenu O 15-16 fægtr] stowum O || swiðe
 sorhlease O 16-17 by] zæonze O || ondette O || he] he þær O || borene] se O
 18 aldor- O || cir- O || hyr- O || forðric- O 19 byrðene O || -penne O 20 -tesðan
 O || feower gearum O 21 þe f. O || zesyhðe O 22 -sware þe] -swarede O
 23 þe we] we ðe O || gemunan O || dæda O 24 mynstre ham O || on] ær C
 25 þær f. O || mon O || myccle] miclan O 26 sceolde oððe he seolf wrecan
 O || in O 27 symle O || wræce] spræce C || buton O 28 ma] a ma O || on] of
 O || wil- O 29 -licre] -nesse O || for ði O || sceal O || þrowian] dreogan O

- þa he wæs swa heard J unforgyfende þam for(140b)wyrhtum mannum.
 witodlice, Petrus, nis nænig man, þe hine cuðe, *þæt* he nyte, *þæt* he
 swylc wæs. eac se þe þa zesyhðe zeseah Jdette, *þæt* he zesawe þær
 sumne ælpeodigne mæssepreost, se þa þa he com to þære forecwede-
 5 nan brygce, he eode ofer þa brygce mid swa mycelre ealdorlicnesse J
 bæld, swa mycelre smyltnysse J bilwitnessse swa he her lyfde. eac
 he cypde, *þæt* he zecneowe on þære ylcan brygce pone ylcan Step-
 hanum, þe ic foresæde. se þa þa he feran wolde ofer þa brygce, his fot
 wearð færinga asliden, J he wearð aworpen of þære brygce eallunga
 10 healfum þam lichaman J þa wæs atogen adune be þam þeon fram
 þam sweartestum werum, þa arison up of þære ea; J þa ongunnon
 hine sona teon upp be þam earmum sume swiþe hwite J ænlíce
 weras. swa wæs þær þa seo wræstlung ymb Stephanum: þa godan
 gastas hine tugon upp, J þa yflan hine tugon ofdune. J þa se ylca,
 15 se þas wisan zeseah, on þa ylcan tid wearð zehwyrfed to his lichaman
 J ne ongæt ne nyste, hu hit þa fullicor be þam gedon wearp. in
 þære wisan mæg beon ongyten be þæs ylcan Stephanes life, *þæt* in
 him wunnon J campedon þa yfel his lichaman wið þam weorce his
 ælmesdæda, se wæs togen fram þam yflum ofdune be þam þeon J
 20 for þam his goddædum upp be þam earmum. butan tweon we witon,
þæt he symble lufode ælmesdæda J ne wiðstod na fullmedomlice þæs
 lichaman uncystum, þa hine tugon ofdune. ac *þæt* is bedeohlod us,
 J eac þam bemap, þe hit zeseah J þa wæs gecized to þam lichaman,
 hweper þa wyldre wære in Stephane J þone sigor ahte: *þæt* gode
 25 weorc þara ælmeassena, þe *þæt* yfle weorc þara synlusta beforan þam
 dome þæs deoglan deman. þonne hwæpre us is zenoh cuð, Petrus,
þæt se ylca Stephanus æfter þon þe he zeseah helle stowa, swa swa

1 þa] þe O || unforzeof- O || forworhtum O 2 mon O || þæt he] þe O
 3 þe f. O || zesyhðe] syhðe O || ondette O 4 ælðeodi[mæs- O || þa þa] ða
 ðe O || he] eac O 5 bricge O || bricge O || aldor- O 6 bylðo O || -nesse O ||
 bylew- O, bilhw- C || swa f. O || her] ær C || lyfde] on worulde leofode O
 7 cydde O || zecneowe] zesawe O || bricge O 8 ic] ic ær O || þa þa] ða
 ðe O || feran wolde] w. f. O || bricge O || his (s auf ras.) C 8—9 his bis
 brygce f. O 9—10 allunza healfes lichoman he wæs bedrypped J O || atogen/
 togen O || ofdune O || þeon] þyon O 11 -testan O || ond O 12 up O || swyðe O
 13 wæs þær] þ. w. O || wrast- O 13—14 ymbe þone Stephanum(129b)[]dan
 gastas O || up O || yfelan O || -dune[]ða se il- O 15 lichoman O 16 onzeat
 na ne nyste O 17 -anus O 17—18 in him (auf ras.) C || lichom O 19 se
 bis -dune (auf ras.) C || fram] for O || yfelum O 20 up O || buton O 21 symle
 O || -dæde O || fulmedumlice O 22 lichoman O || bedihlod O 23 bemap f.
 O || gecized] hider zecyd O || -homan O 24 hwæðer O || wære] were O || þæt
 þe ðæt O 25 þære ælmeassena O || yfele O || þara O 26 deahlan dema O
 27 þæt f. C || æfter] æf C || þan O || stowe O || swa swa] swa se O

ic ær bufan sæde, I eft gehwearf to (141a) his lichaman, he ðerhte na fullfremedlice his lif, I he þa forþon ymb manegum ðær þa gyt ut ferde of lichaman to gewinne I to wræstlunge lifes I deaðes. be þære wisan, Petrus, we magon ongytan, þæt þa helle witu, þonne hi beoð geywde, sumum hi weorðað to fultume I to helpe, sumum eac to ðam anum hi beoð ðeowde, þæt hi syn on gewitnesse I cyþan oðrum mannum, þa oðre geseoð þa yfel, to þon þæt hi heom bewarnian þa, I þas beoð þe ma witnode þe hi noldon heom bewarnian þa helle witu, þe hi gesawon I ongæton.' Petrus cwæð: 'hwæt is þæt la, ic þe acsiȝe, hwæt in ðam fægum stowum wæs gesewen, þæt sumes 10 mannes hus wæs getimbrod mid gylde num stafum, þæt þæt is swiðe bysmærlig, gif we gelyfað, þæt nu gyt in þam life we beþurfen þyslicra andweorca?' Gregorius him Iswarode: 'hwylc man is, þe his gewit wat, þe þæt nat, hwæt se man sy, þe seo wicstow getimbrod is, þe þær æteowed wæs on þære gesihðe? openlice hit mæg beon on- 15 gyten, hwæt hit is. soþlice hit is þæt, þæt her on worulde ær ge- worht byð. þonne se man him ðeearnaf þæs ecan lifes leoht mid rumgeofulnesse his ælmeßsena, butan tweon hit is cup, þæt se getimbroð his hus him sylfum mid golde in þam ecan life. I eac þæt ic ne gemunde na her bufan þæt ic sæde: se ylca þegn, þe þas wisan 20 geseah, he me sæde, þæt þa gylde nan stanas bæron to þæs huses getimbrunge ðe ealde men ðe geonȝa ðe mædenu ðe cnihtas. of þære wisan mæg beon ongyten, þæt þa, þam her byþ forȝifen seo rummodnes I arfaestnes þara ælmeßsylena I godra weorca, þa ylcan beoð þær wyrhtan þæs æpellican I þæs wundorlican agnes huses. 25

XXXVIII.

Swa eac hit gelamp, þæt sum æwfæst man eardode neh us, þam wæs nama Deusdedit, se gewunode, þæt he onȝan sceos wyrcan.

1 ær her bufan O || -homan he ne gerehte O 2 na| no O, hine C || fulfr- O || his lif f. C || ymbe monigum gear O 3 ferde| leorde O || -homan O || to f. C || wrast- O 4 ongytan| wytan I ongytan O || hi| heo O, f. C 5 ðeowde O || hy O || ðam| ðon O 6 *erstes* hi| heo O || hy O || cyðon O 7 mon- O || ðan O || heo him bewarniað O || þa f. O 8 þy ma O || him O 9 heo O || -gæton O 10 þe (e aus æ) C || acsie O || hwæt| þæt O 11 þæt þæt| þæt O || swyðe O 12 bysmærlig gyt O || gyt O || beþurfen| ðurfen O 13 Iweorca O || -rede O 14 wat þæt| þæt nytte hwæt O || þe| se ðe O 15 þær| ðær O, ær C || wæs (130a) on O 16 hwæt hi| soðlice O || in O 17 bið O || þonne son| him O 18 -folnesse| ælmeßsena O || -breð O 19 seol- fum O || þæm O 20 no O || se il| þe ðas O 21 he f. O || stanas| to O 22 timbrunge O || *erstes* ðe f. O || ðe geonȝe ðe cnihtas ðe mædenu O 23 þæt| þæt O || þa f. O || þam| ðæm þe O || byð| mmodnys forȝyfen O 24 ar- fæstnys O, arleasnes C || ðæra ælmes| ȝ| ra weorca O 24-25 þær wyrhtan þæs| wyrd O || ædelican O || *zweites* þæs f. O || wu| dorlican heora agenes huses O 26 æfest mon O || neh us| neah hus O 27 -nede O || scos O

- be þam scohwyrhtan geseah eac sum oðer man þurh hwylce onwrignesse, þæt his hus wæs þær zetimbrod, ⁊ þæs huses timbriend wæron (141b) wyroende Sæternesdagum anum. ⁊ þa se æwfaesta man, þe þa gesihðe geseah, æfter þan he ongan acsian smeaðancollice be ðam life
- 5 þæs sceohwyrhtan. þa gefrægn he, þæt of eallum þam þingum, þe he ælce dæge begeat, swa hwæt swa him mihte to lafe beon ofer his mete ⁊ hrægl, symble he gewunode, þæt he eall þæt brohte Sæternesdagum to sancte Petres cyrican ⁊ þæt þær dælde þearfendum mannum. gepenc nu, Petrus, of þære wisan, þæt hit næs na butan ge-
- 10 wyrhtum, þæt his huses timbrung wæox Sæternesdagum.' Petrus cwæð: 'in þysse wisan þu hafast me genoh zenihtsumlice ⁊ gecwemelice gehealden. ac ic þe frigne, hwæt we cweþen, hwæt þæt sy, þæt sumra hus wæron gehrinene mid þy miste þæs fulan stences, sumra ne mihton beon gehrinene, oððe hwæt is þæt, þæt he geseah ða bryce,
- 15 oððe hwæt is þæt, þæt he geseah þa ea?' Gregorius him Iswarode: 'sceawie we, Petrus, þa geearnunge þara þinga, þe men doþ, ⁊ zehycgaþ of þam onlicnessum þara wisena, þe he on þam zesihþum geseah. witodlice he geseah þurh þa bryce þa rihtwisan gan to þam fægum stowum, forþon swyðe nearu is seo stig, swa hit gecweden is on þam
- 20 godspelle: 'se weg is swiðe nearu ⁊ wiðerdyne, þe lædeþ to þam ecan life.' ⁊ eac he geseah yrnende þa fulstincendan ea, seo is þam zetoehhod, þe daga zehwylce her zehicgeð ymb þa nyþerlican þing, ⁊ fylnesse hine geond floweþ his lichamlicra uncysta. eac he geseah, þæt sumra manna hus zehran se mist þæs fulan stences, sumra ne mihton
- 25 fram þam beon gehrinene. þæt is þus to ongytenne: forþon full manize men syndon, þa þe eallinga wyrcað fela godra weorca, ac swa peah þonne gyt beoð gehrinene mid lichamlicum uncystum on þære lustfulnesse heora gepohates, þæt is swyðe rihtlic, þæt þa þær ymbsitte se mist þære fulnesse, þa ðe her þonne gyt blissað ⁊ zelustfullaþ se
- 30 lust þæs lichaman. be þon se eadiga Iob cwæð, þa þa he geseah þa

1 be þam scohwyrhtan] þa C || hwylce] hwylcehugu O || on:wrig- C
 3 æfesða O || zesyhðe O 4 he f. O || smeahþ- O || ðam f. C 5 þæs scoh-
 O || (þam) (ders. hd.?) O || þe] þæt O 7 symle O 8 zedælde O || þearf-
 ien- O 9 no buton O 10 weox O 11 þeosse O || zenytsunlice O 12 þe]
 peah O || frine O || cweþen] cwædon C || sy þætte O 13 zehrinene O || þi O
 14 zehrinene O 14—15 ða bis geseah f. C || brice O || ea dann absatz (130b)
 || regorius O || -rede O 16 sceawi[?] Petrus O || þæra O || zehycgzen O
 18 brice O 19 swyðe] þæs wið O || hit] heo O || in O 20 swyð] ea] u]
 swiðe r] ne þe O 21 zes]ende þa fule st- O || zetihhad O 22 her f. C ||
 zehicgeð] hygeð O 22—23 ymbe þas nyðerlican] seo fulnes hine O || geond
 god C || uncyst] zeseah O 24 sumra] sæmra O 25 fram þam beon] b. f. p. O ||
 onzeotene O || -þon þe ful monize O 26 seondon O || allinga O || swa] sa
 O || peah f. C 27 gerinene O || lustfyl- O 28 swiðe O 28—29 ymbsitte
 her f. C || blissiað C, zebliissiað O 30 lichoman O || þa þa] ða ðe O

(142a) ylcan lustfullnesse þæs lichaman, þæt heo wæs in þære fyl-
nesse, he spræc þa þysne cwyde be þam wrænan J slidenan men: 'eall
seo lustfulnes J swetnes þæs lichaman weorðeþ to wyrma ȝeride.' þonne
soðlice, Petrus, þa þe acsiað J ȝerædaþ heora heortan fullfremedlice
fram ælcum synlustum þæs lichaman, butan tweon hit is cuð, þæt 5
para hus ne mazon na beon ȝehrinene mid þy miste þæs fulan stences.
forþon hit is to onȝytene, þæt seo ylce fylnes J se mist, þe þær ȝe-
sewen wæs, us þæt ȝetacnað, þæt seo lichamlice lustfulnes þæt mod,
þe hit besmiteþ, hit mid þeostrum oferþeceð, þæt hit ne mæg ȝeseon
þa beorhtnesse þæs soðan leohtes, J forþon þe se man her beneoðan 10
byþ ȝelustfullod J ȝesynȝod, he forþon þrowaþ ða dimnesse for ðam
uplican dome.' Petrus cwæð: 'wene we, þæt us ne mæge beon þæt
ȝecyped mid ealdorlicnesse þære halȝan spræce, þæt manna scyldu sin
ȝewitnode mid þy wite þæs fulan stences?'

XXXIX.

Ȝregorius him Iswarode: 'we witon J naht ne tweoȝiað, þæt hit 15
mæg. soðlice eac we leornodon in Ȝenese þære bec, þæt drihten
sende fyr J swefl samod ofer Sodoma folc, to þon þæt þæt fyr hi
forbærnde, J se fula stenc þæs sweflies hi acwealde. forþon þe hi bur-
non on þære unalyfdan lufe þæs ȝebrosniendan lichaman, hi forþon
eac samod to lore wurdon in þam bryne J fulan stence, þæt hi on- 20
ȝæton on heora sylfra wite, þæt hi sealdon ær hi sylfe mid heora
synlustum to þam ecan deape þære fulnesse.' Petrus cwæð: 'ic an-
dette, þæt me naht nu to lafe ne wunað þære frignunȝe J acsunȝe be
þam wisum, in þam ic wæs tweoȝende ær.'

XL.

Ȝregorius him Iswarode: 'eac us is to witanne, þæt fulloft þa 25
sawla, þe þonne ȝyt wuniað in heora lichaman, ȝeseoð hwæthuȝu

1 ylcan f. C || lustfullnesse O || -homan O || fulnesse O 2 ȝespræc O ||
þeosne O || slidenan O 3 lichaman f. C, lichoman O 4 þa þam C ||
acsiað (a)secað O || heora in heora O || fulfr- O 5 -luste þæs lichoman
O || buton O 6 ðæra O || ȝerinen O 7 onȝeotenne O || ylce f. C || þe (e
undeutlich) O 9 hit mid byþ mid C || þeostru O || oferþeced C 10 forðan
O 11 bið O || -ȝad O 12 uplican (131a) dome O || mæge O 13 mid
be O || al || licnesse þæs halȝan ȝespreces þætte O || scylde O 14 witnade O
15 -rede O || witon ||::: tweoȝiað C 16 eac J O || -nedon in Ȝeneþe bec O
17 swefel O || Sodom || ðon þætte O 18 forbærnde bærnde O || hi a || alde
for- O 19 unalyfedan lufan O || -homan O 20 samod f. C || lore lose O ||
stences þæt heo onȝeaton O 21 seolfra O || hi f. O || seolfe O 22 deþe
þære fylnesse O || ful:nesse (1 rad.) C 23 noht O || to laf O || ne f. O || fræg-
ninȝe O 24 in þam þe C || tweoȝende ær ær tw. O 25 him Iswarode þa
ȝyt spræc O || eac ac C || wytenne O || ful- O 26 þe þonne ȝyt be ðon
ȝyt O || -homan O

- witelices be þam gastlicum wisum, þæt þonne hwæpre hwilum be-
 (142b) cymeð sumum mannum to heora azenre trymnesse ⁊ lare,
 sumum eac hit gelimpeð, þæt hit becymeð to trymnesse ⁊ lare
 oðrum mannum, þam þe hit gehyrað. soðlice se swiðe unstilla cniht,
 5 þam wæs nama Theodorus, be þam ic geman þæt ic sæde iu in þam
 folclarum beforan þam folce, se cniht wæs in minum mynstre ⁊ fylgde
 his aȝnum breðer ma for nede þonne for his aȝnum willan. þam
 wæs swyðe hefig, þæt gif hwilc man aht spræc to him be his azenre
 hæle, nalæs þæt an, þæt he ne mihte don þa ȝod, þe hine man lærde,
 10 ac eac swylce he ne mihte hi na gehyran, ne he næfre ne mihte
 cuman to ðam hade pære halȝan liflade, ac for swa ⁊ spræc eallȝ
 swergende ⁊ yrsiende ⁊ bysmriende. þa ȝelamp hit on þam man-
 cwealme, þe nu niwan of mycclum dæle fornam þæt folc pissere burge,
 þæt he wearð drepen in þa sceare ⁊ py wæs ȝelæded to deape. ⁊
 15 þa þa he sceolde alætan þæt nihste oroð ⁊ aȝfan his ȝast, þa ȝesom-
 nodon þider þa broðru hi to his forðfore ⁊ woldon hine scyldan mid
 heora ȝebedum ⁊ fore ȝebiddan. ⁊ þa eallȝa of þam mæstan dæle
 his lichama wæs ær dead, buton þæt an, þæt þa ȝyt in þam breoste
 anum fnæs hwylchugu liflic hætu þæs oreþes, þa þa broðra onȝunnon
 20 swa mycclre ȝeornlicor for hine ȝebiddan, swa mycclre ma swa hi ȝe-
 sawon, þæt he hrædlice sceolde beon ȝewiten. þa færinga onȝan se
 ilca cniht clypian to þam æt standendum broðrum ⁊ mid hludum stef-
 num toslitan ⁊ amyrran þara broðra sanȝas ⁊ ȝebedu þus cwepende:
 'ȝap la onweg! nu ic eom ȝeseald þysum dracan to forswelȝanne,
 25 ac he ne mæȝ me forswelȝan for eowre ȝweardnesse. nu he hæfþ
 beȝinen in his muðe min heafod ⁊ forswolȝen. ac alyfaþ him þa
 stowe, þæt he me ma ne ceowe ne ne cwelmie, ac þæt he mote
 ȝedon þæt he donde is. for hwan la prowige ic þa yldingce for

1 ȝastlican O || becumeð O 2 mon- O 3 sumum bis lare f. C 4 þam;
 ða O || swiðe| wiða O 5 na||Theodorus O || iu f. C 6 -foran þan O || fy-
 lide O 7 aȝenum O || ne:de (o rad.) C, nyde O || his aȝnum f. O 8 þæt f.
 O || ȝyf O || mon oht O || aȝene O 9 hælo O || ne f. C || mon O 10 heo
 no ȝeheran O || næfre ne| æfre O 11 eallȝ| alnȝ O 12 yrsiende| sorhȝiend
 O || ȝelomp O || in O || mon- O 13 neowen O || miclum O || folc (lc aus r)
 C || ðeasse O 14 scere O 15 þa þa| ða þe O || lætan O || nihste| næsðe
 O || aȝfan| aȝef O || ȝast(131b)||a ȝesomnedon O || -node C 16 broðru|
 ȝebroðra O || heo O || wold||hine O 17 -biddon O 17—18 dæle||lichoma
 O || his| se C || ær dead| ea|ded O 19 anum||etwa 4 buchstaben fehlen)æsð
 hwelchugu O || broðor O 19—20 onȝunn|ȝele ȝe||nlicor O || -don O || mycle
 O || swa f. O 20—21 heo hine ȝ||æt he O || beon ȝewiten| ȝewiton O 22 ylca
 cn||cleopian O || mid sehr verstümmelt O 23 tosliden O, toslat C || amerran
 O, amyrd C || þara ȝebroðra sanȝ|| ȝebedum O 24 seald þeoss:n O
 -ȝenne O 25 ac| eac O || for|e ȝweardnesse O || hafað O 26 beȝinnen O ||
 alæfed O 27 ma f. O || ceowe| teowe (t aus c, and. hd.?) O || ne cwelme O
 redon f. O || hwon O || prowio O || ic| ac O || -inȝe O

eowrum pingum, nu ic eom him geseald to forswelganne?' pa
broðor ongunnon cweþan to him: 'hwæt is þæt, broðor, þæt ðu spre-
cest? segna þe I sete þe on þæt tacen ðære halgan rode.' I mid
hludum cleopungum cwæð: 'ic wille me segnian, ac ic ne mæg,
forðon þe ic eom forseted I forðrycced mid þam scyllum pisses dra- 5
can.' pa sona swa þæt geherdon þa gebroðra, hi astrehton hy on
eorðan I ongunnon wepende bidden þæs cnihtes generenesse. þa
færinga ongan se ylca cniht mid miclum stefnum cleopian I cweþan:
'drihten Ʒode ic secge pancas, þæt ðes draca nu fleah for eowrum
gebedum, se me hæfde underfonzen to forswelgenne, ac he hwæðre 10
aweƷ adriften ne mihte her Ʒestandan. Ʒingiað la uu for minum syn-
num, forðam þe ic eom Ʒearu, þæt ic wille Ʒecyrrian to rihte I
eallinga forlætan þis woruldlife lif. soðlice, Petrus, se ylca man, se
ðe fulneah wæs of mæstum dæle þæs lichoman ær dead, swa swa
hit ær Ʒesæd wæs, ði him wæs þæt lif on Ʒehealden, to ðon þæt he 15
wære Ʒecyrred mid ealre heortan to Ʒode. I ða æfter ðan þe he
on his mode Ʒehwerfed wæs, he læƷ lange Ʒeswenced mid mettrum-
nesse, I ða swa wearð onlysed his sawul of þam lichoman. þonne
wið þam spelle, Petrus, wæs Crisorius, þæs ðe me Probus his mæg
sæde, ðæs Ʒemynd ic her bufan ymbe spræc. se Crisorius wæs swyþe 20
welig wer in peossum middanƷearde, ac swa swyþe swa he wæs full
þære uncyste, swa swyðe he wæs mid oferhyƷdum onblawen I mid
woruldspedum; he wæs underpeoded his lichoman lustum I onæled
mid þære ƷitsunƷe fyrum to þam Ʒestreone woruldlifra æhta. ac þa
ðe drihten seolfa Ʒetihhode, þæt he wolde settan ende his swa monigra 25
yfelas, þe hine drep mid lichamlicre untrumnesse. I ða þe hit nea-
læhte his ende, on þa ylcan tide he wæs leorende of lichoman, on-
tyndum his eagum he Ʒeseah standan beforan him blace I swyðe
swearte Ʒastas, I ða ongunnon swyðlice beotian, þæt hi scoldon
hine Ʒeniman I Ʒelædan to hellelocum. ða ongan he cwacian I 30
blacian I swætan I mid miclum stefnum cleopian I willian fyrst-
meorce, I ða ciƷde he Maximum pone munuc his aƷenne sunu,
pone ic me seolf Ʒeseah, I mid swiðe Ʒedrefdum stefnum him cwæð
to: 'eorn la, Maxime, eorn, I onfoh me I me forstand! ne Ʒe-
worhte ic næfre nænine wom ðe, ne ic noht yfeles Ʒedyde in ðinum 35

1 him geseald] seald (him) (and, hd.?) O || -genne O ein blatt aus-
geschnitten in C 3 ðæra O 5 -lum]sses dracan O 6 astreh]on O
11 ð[nƷiað la O 14 lichom O || ær dead f. O 16 ::heortan (Ʒe rad.) O
17 lange (182a) Ʒeswenced O 18 sawu]of O || -mon O 20 ðæs]nd ic O
21 swyþe]peossum O 21-22 swyþe swa]ncyste swa O 22-23 -Ʒdum]ruld-
spedum O || lichonæled O 24 wor]æhta O 25 sett]ende O 29 onƷ::non
O 33 geseah] geseo O

- geleafan.' þa sona com þyder se Maximus swyðe gedrefed J wæs
 þær wepende J hlydende, oð þæt se hyred þider eal zesomnode.
 þa ða awyrðdan gastas, þe ðær stodon J se seoca man hefelice aræf-
 nede, ne mihton ða oðre men na geseon, ac hi hwæðre ongeaton
 5 heora Jweardnesse in ondetnessum J blacunge J on cwacunge
 þæs untruman mannes, þe ðær swa atogen wæs. þa soðlice se ilca
 man fore fyrhte þære swæran onsyne þæra awyrðedra gasta he cyrde
 hine hider J ðider þær he læg on his beddinge on þa wynstran
 healfe, ac he ne mihte adreogan heora onsyne, J ðonne he gecyrred
 10 wæs to ðam wege, hi wæron þær æt him. J ða þe he swa swyfe
 gebunden zeare ongeat J georwende, þæt him næfre ofer þæt ne
 mihte beon geleoðad, he ongan þa mid myclum stefnum cleopian J
 cweðan: 'fyrst la oð morgen, fyrst la oð morgen!' J ða þe he
 pas word cleopode, in þam ylcum wordum he wæs alocen of ðære
 15 wununge his lichoman. be ðam men hit is cuð, Petrus, butan tweon,
 þæt he geseah for ure þearfe pas wisan, nalæs for him seolfum, to ðon
 þæt seo his gesihð fremie us, ða þe drihten abideþ nu zet gepyldelice
 mid his þære zodcundan geðyldo. hwæt wæs þam men, þeah ðe he
 þa wilnode fyrsmearce, þa ðe he geseah þa awyrðedan gastas æt his
 20 deaðe, se gewilnode (143a) þara fyrstmearca, ac he þa na ne onfeng
 ne begytan mihte? eac is nu mid us Athanasius se mæssepreost Li-
 cania þære mægðe, se sæde, þæt on his dagum zelumpe þær swyfe
 ondrynlicu wise. he cwæð, þæt þær wære sum mynster, þe is haten
 Tongalatan, J in þam wæs sum munuc, se wæs hæfd J wened fram
 25 mannum mycelre arfæstnesse, J he wæs gesewen zodra þeawa, J on
 ælcum his weorca he wæs gezlænged, swylce he god wære, ac swa
 hit on ænde eft wearp cup feorr on opre wisan, þonne he ær æteowed
 wæs. witodlice þonne he sceolde fæstan mid oðrum broþrum, he
 dyde þonne zelicost, ac hwæpre he gewunode, þæt he æt in his deo-
 30 zolnessum, swa swa he ana wiste, J pone leahtor nyston na þa oðre
 broþra. ac þa æt nehstan ofercumendre þæs lichaman untrumnesse
 he wearð zelæded to his lifes ændedæge. J þa þa he wæs æt his

3 aræfnede] aræfe O 4 mih: on ða O 5 onþætnessum O 7 fore[] þære
 O 10—11 swyfe (132b) [] unden zeare O 13 cweðan fyrst la oð] cweðan
 f] oð O 14 þas wor[] þam O 14—15 ðæ[] man be O 15—16 buta[] for O ||
 for h[] seo O 17 drihten[] zet O 18 geðyldo[] t wæs O 19 fyrsp- (þ aus d)
 O 20 þæra fyrsmearce O 20—21 ac bis mihte f. C || bezeotan O ||
am linken rande schwache reste einer glosse neben -zeotan und Liconia: ett
 [] he[] ðE O || Eac, (grosses E aus einem kleinen corr., 12. jhd.) O || Liconia
 O 23 ondresnlicu O || wære] gewære O || þe] þæt O 24 -than O 25 arfæst-
 nesse] æfesðnesse wer O 26 gezlencged O 27 ende O || feor O || þonne]
 þan ðe O 28 broþrum (o aus u) C, zebroðrum O 29 þonne] þan O || -nede
 O || dyzol- O 30 J] on O || lehter mid hine nyston O 31 zebroð- O || lic-
 homan O 32 ende- O || þa þa] ða ðe O

ænde, he dyde, *þæt* þa bropra wæron ealle *gesamnode* to him, þe in
 þam mynstre wæron. J hi þa wendon J *gelyfdon*, *þæt* hi sceoldon
 æt *þyllicum* were sweltendum *hwæthu* *myceles* J *wynsumlices* fram
 him *gehyran*. J he þa se munuc swa *geswænced* J beofiend wæs
genyded, *þæt* he meldode þam broðrum J *cyðde*, *hwylcum* feonde he 5
 wæs *geseald* þa, J fram *hwylcum* he wæs *genyded*, *þæt* he sceolde ut
 gan. soðlice he cwæð þus beforan heom eallum: 'þa þe *ge gelyfdon*,
þæt ic fæste mid eow, ic æt deogollice swa *ge nyston*, J nu forþon
 ic eom seald þysum dracan to forswelzanne, se hafap *gebunden* mid
 his tægle mine cneowu J mine fet, J his heafod is onsæended in minne 10
 muð, J drincende min oroð he tyhþ him to minne gast.' *gecwede-*
num þisum wordum he wæs sona forðfered. witodlice he mihte beon
 alysed ær fram ðam dracan mid hreowsunge J dædbote, J ða ne
 mihte na beon alysed, þa þa he *gebad* butan dædbote, *þæt* he þone
geseah æt his ænde. forþon *þæt* is cuð butan tweon, *þæt* he *geseah* 15
 þa *gesihþe* þam mannum to nytmesse, þe hit *gehyrað* J ongytap, J na
 him sylfum (143b) to ænigre helpe, se cyððe þam broðrum þone
 feond, þam he wæs *geseald*, J he him sylfa þone na ne *gedyðde* ne
 ne bebearh.' Petrus cwæð: 'ic wolde, *þæt* me wære *gecyþed*, hweþer
 sy to *gelyfanne*, *þæt* *þæt* clænsiende fyr sy æfter deaðe.' 20

XLI.

Gregorius him Iswarode: 'drihten cwæð in his godspelle: 'zað þa
 hwile þe *ge habbaþ leoht*.' J eft he cwæð þurh þone witgan: 'on
 onfengre tide ic þe *gehyrde*, J on hæle dæge ic þe *gefultmade*.' *þæt*
 eac Paulus se apostol wæs reccende, þa þa he cwæð: 'geseoh, *þæt*
 þis is andfengu tid, J geseoh, *þæt* þis syndon hæle dazas.' J eac Salo- 25
 mon cwæð: 'swa hwæt swa pin hand mage wyrcan, wyrce arudlice,

1 ende forneah he gedyde O || *gebroðra* O 2 *zweites* hi| hy O 3 þislicum
 O || -hugu mycles O 3-4 fram him f. C || swa] wæs O || *geswen-* O || beofiend|
 byfiende O, heofiend O 5 *genyded* | *geswenced* J *genyded* C, *geneded* O ||
 -dade O || *gebroðrum* O || cyððe O || feonde (133a) he O 6 *geseald* | seald O ||
geneded O 7 heom f. O || *gelefdon* O 8 *deazol-* O || *nystan* O || -ðam O
 9 þeossum O || -zenne O 10 J || ne fet O || his| min C || onsen- O || minne|
 his C 11 J || ende O || he tyhþ (*zweimal, das erste mal rad.*) C || -cwede-
 (*auf ras.*) C 12 þeossum O 13-14 ær bis alysed f. C || ne[te na O || þa þa|
 ðe þa O || buton O 15 ende O || -ðam O || þæt f. C || buton O 16 *gesyhðe*
 O || mon- O || þe (*auf ras.*) C || na| on O 17 seolfum O || cyððe O || *gebroð-*
 O 18 he (h aus e. a.) C || *geseald* | sald O || seolfa O || þon na C, na þone
 O || *gedizge* O 19 hwæþer O 20 sy| hit seo O || -fenne O || *zweites* sy (*auf*
ras.) C 20-21 deað || Gregorius O || -rede O 22 witegan O 23 andfengre
 O || in O || hælo O || -ge ic (*auf ras.*) C || þæt| J C 24 þa þa| þa ðe O || *ge-*
seoh | *geseoð* O 25 onfengu O || *geseoh* *þæt* þis syndon f. O || -seah C ||
 hæle| hælo O, halize C || J f. O || eac| eac swylce O 26 hwæt swa f. O ||
 mæge O || arud-| ard- O

- forþon þe mid helwarum ne byð, þider þu onettest, ne weorc ne gesceadwisnes ne snyttro ne wisdom.' J eac Dauid cwæð, *þæt* 3odes mildheortness is in worulda woruld. butan tweon of eallum *þam* cwidum is cup, *þæt* gehwylc man swylc he heonan leoreð, swylc he
- 5 byð Jweard eft in ðam dome. ac ðonne hwæpre be sumum leohtum scyldum *þæt* clænsiende fyr is to gelyfanne, *þæt* hit sy ær *þam* dome, forþon seo soðfæstnes cwæð, *þæt* swa hwylc man swa yfelsacunze sæde on þone halgan gast, *þæt* hit him nære ne in þissere worulde forgifen ne in ðære toweardan. in *þam* cwide mæg beon ongyten,
- 10 *þæt* sume scylda mazon beon forlætene in þyssere worulde, sume eac mazon beon forgifene in þære toweardan. soðlice on ðam zodspelle be anre wisan is wiþsacen, þær openað eac zerysnlic Jgyt, *þæt* hit mæge beon forgifen be sumum wisum. ac þonne hwæpre, swa swa ic ær sæde, hit is to gelyfanne, *þæt* hit mæg beon be *þam* med-
- 15 mycclum J *þam* læstum synnum, swa swa *þæt* is zelomlic unnyt word J ungemætelic hleahtor oððe seo syn þære gymingze ymb his gehygdlicu pingz J spede, seo wise byþ uneaðe zehealden butan scylde ze eac fram *þam* (144a) mannum selfum, þe zenoh zære witon, hu hi þa scylde bebugan sceolon, J eac *þæt* gif man gedwolan fylgeþ, swa
- 20 swa he nat: in hefigum wisum ealla þa æfter deaþe hefigiað, gif hi næron na ær zebette ne na onleoðode þa hwile þe se man wæs in pisum life. soðlice Paulus cwæð se apostol, *þæt* Crist wære stapol ælces weorces, J eac he cwæð: 'swa hwylc man swa ofer þisne stapol timbrað J seteð zold opþe seolfor oððe deorwyrðe stanas, treow
- 25 opþe hig oððe healm, anra zehwilces mannes weorc *þæt* fyr acunnað hwylc hit sy.' . . . forþon us is zeornlice to zepencanne, peah þe *þæt* treow J *þæt* hig J *þæt* healm forbyrne on *þam* huse, *þæt* *þæt* zold J *þæt* seolfor J þa deorwyrðan stanas na ne forbyrnað; swa eac

1 -ðam O || bið O || onettest | onættesð O || wer | ne O 2 snytro O || ond
O 3 -nesse (is) (sp. *hd.*) O || cwydum O 4 zehwylc O || heonen O || leorað C
5 bið Jweard O 6 -fenne O || si O 7 -ðam O || hwilc O 8 sægde O ||
gast (133b) || t him nære hit ne in ðeosse O 9 forgifen ne | forgifenne
(ne) (sp. *hd.*) O || cwyde O 10 scylda | scyldge O || ðeossere O 11 forze-
fenne O || on | in O 12 anr:wisan O || zerysenlic Jzet O 13 mæg O ||
for | sumum O 14 hit is | zelyfenne O || medmycclum | myclum O 15 læs-
tum | leasesðum O || swa swa | swa se O || -lice O 16 ungemetl | hleahter O ||
-inze embe O || zehygzlice O 17 þinz O || bið O || -halden buton O 18 seol-
fum O || zeare witan O || hi þa | eaðe O 19 scylde him beb. O || fyleð O
20 eal O || deaþe | dæda O || heo O 21 no ær zebeted ne no O || mon O
22 ðeossum O 23 ælces | zehwylces O || hwilc O, hwylc (c *auf ras.*) C ||
mon O || ðeosne O 24 timbreð O || seceð C || seolfor | s: | lfor O 25 hez O ||
halm O || zehwyl- O 26 hwilc O || zepencenne O 27 hez O || halm O ||
þætte ðæt O 28 -wurðan O || -neð O

þa rihtan weorc 1 þa 3odan þær wuniað butan bærninze in þam riht-
 wisan mæn, ac þæt þæt fyr fornime þurh clænsunze þa medmestan 1
 þa leotestan synne, þe he ær ungebeted hæfde. 1 swa þeah us is
 þæt to witanne, Petrus, þæt nænig man þær ne onfehð noht þære
 clænsunze hæle be þam læstum synnum, nymðe he 3earnige ær þa 5
 hwile þe he on þysum life sy mid 3odum dædum, þæt he mæge þær
 begytan þære clænsunze hæle.

XLII.

Eac hit 3elamp, þa ic wæs 3eong 1 eac þa 3yt in læwdum hade,
 þæt ic 3ehyrde se3an swyþe wise witan, þæt Pascasius þises aposto-
 lican setles deacon, þæs bec syndon swiðe rihtlice 1 fægre mid us, 10
 þa he wrat be þam hal3an 3aste, witodlice he wæs wundorlicre halig-
 nesse wer, 1 eallra swiðust he wæs abys3od 1 hine 3eæmtigode to
 þam weorce ælmaessylena. he wæs þearfena lufiend 1 his sylfes for-
 hogiend. 1 þa þa þes ylca Pascasius on þam 3eflite, þe 3eworden
 wæs weaxendum þam 3estale 3eleaffullra wera ymb Simmachim 1 15
 Laurentium, þa 3eceas he Laurentium (144b) to þam hade þæs bis-
 scopes domes, 1 þa wearð he æfter þon oferswiðed mid anmodnesse
 eallra þara witena, 1 he swa þeah sylfa þurhwunode in his cwide
 oþ þone dæg his ændes, lufode þone 1 betran dyde, þe seo 3odcunde
 3esomnunz forsoc, þæt hire fore wære fore þam dome þara bisceopa. 20
 þa witodlice Pascasius se deacon wæs forðfered in þam tidum Si-
 maches þæs apostolican setles bisceopes. þa 3elamp hit, þæt man ale3de
 ofer þa bære, þe his lic on wæs, his dalmatican, 1 þa com þider
 sum deofolseoc man 1 3ehran þære dalmatican. þa wæs he sona hal.
 þa ymb langne fyrst 3ewearð hit eft, þæt læcas comon for his licha 25
 man hæle to 3ermane Capuana biscope, þæs 3emynd ic ær bufan sæde.

1 weorc:: (es *rad.*) C || wunað buton bern- O 2 men O || ac þæt] þeah
 ðe O || þurh] þære O || -mesðan O 3 leotestan] læsðan O 4 *erstes* þæt
 f. C || -tonne eac Petrus O || mon O || naht O 5 3eclæn- O || hælo ne heo
 no be ðam læsesðum O || ær] her O 6 in ðeossum life seo O || mæge O
 7 be3eotan O || hælo O 8 -lamp Petrus þa O || iunz O || in f. O || læw-
 dum O 8-9 hadum(134a) þæt O || þæt] þa C || swiðe wisne wita O || þyses
 O 10 seldes diacon O || þæs] þa C || swyðe O || f.] mid O 12 ealles
 swyðost he w[]s abyse3od O || 3eæmtigode] 3emet3ode C 13 weorca ælmes-
 O || seolfes O 14 þa þa] ða O 15 wæs f. C || wæs []axendum þam O || -fulra
 O || wera] weorca C || Symmachum O 16 L[]rentium O 16-17 -ceopes []omes
 1 O 17 þan O || -swyþed O 18 ealra ðæra weotena O || swa (*aus urspr.*
 se (?) *sp. hd.*) O || ðæh O || seolfa O || -nede O 19 endes lufade O || beteran
 O || þe] þonne ðe O || þe (e *aus æ*) C 20 þara biscepa O 21 dia- O ||
 Simmahi O 22 seldes O || bisceopes O, f. C || mon O 24 3eran þara O
 25 þa] ða (ð *aus þ*) (*ders. hd.*) O || ymbe O || þætte O || -homan O 26 hælo
 O || Capuane biscope O || ær] her O || sæ3de O

- þa tæhton þa læcas him, þæt he sceolde beon baðod in þam hatum
baðum, þe wæron neah þam hwammum þære burge. þa eode se bi-
scop sona on þa baðu. þa gemette he þær standan J þegnian him
on ðære hæstu pone forecwedenan deacon Pascasium. soðlice gesew-
5 num þam deacone he aforhtode eall J acsode, hwæt swa mycel wer
J foremære þær dyde. mid þy he him Jswarode J cwæð: 'for nanum
oprum þinge næs ic zeteohhod in þas witelican stowe, buton forþon
þe ic zefealh J gewunode in Laurenties worde J wæs wið Simmache.
ac ic bidde nu, þæt þu for me to drihtne gebidde, J in þon þu ze-
10 cnawest, hweþer þu fram him zehyred byst, J he þinre bene recep,
gif þu me her ne findest, þonne þu eft cymst.' for þære wisan se
drihtnes wer Germanus wæs abysgod swiðe mid his benum ymb þæs
deacones zepingu to 3ode, J he hine þa þy na ne gemette, þa þa he
eft com to þam baðum, forþon se deacon mihte beon zeclænsod þære
15 synne æfter deaðe, forðon he ne zesynzode na mid hete ne mid niðe,
ac for þam zedwolan, þe he nyste, hwæþer he woh dyde. (145a) for
þy he onfeng forziðnesse, þa þa he naht wyrcan ne mihte, forþon þe
he hit hæfde ær zearnod mid ælmæsselenum J zodum weorcum.
Petrus cwæð: 'ic þe frigne, hwæt þæt sy, þæt in þysum ytemestan
20 tidum þyssere worulde swa swiðe manigu wundru be manna sawlum
scinap J mærsiað, þe lange ær wæron mannum bemipene, swa þæt hi
openlice wæron nu us zepuhte, þæt hi cyþdon us þa towearðan wu-
rulde mid þam openlicum onwrignessum J æteownnessum.'

XLIII.

- Gregorius him Jswarode: 'swa hit is swa þu sægst. soðlice swa
25 mycele swyþor swa nealæcende is þeos Jwearde woruld to ende, swa
mycele ma eac seo towearde woruld mid hire nealæcunze zeneahhe
byð gecyþed J mid swutelum wundrum J foretacnum byþ ontynd.

1 baðad O 2 wæron] æran O || hwomum O 3 stondon O 4 hæte O ||
dia- O || -asius O || zesezenum O 5 dia- O || -tade O || ascende O 6 formære
O || mit ti (ti zu di, *sp. hd.*) O || -rede O 7 zetihad O || forþon] for O
8 zefealh] zeseah C || -nede O || wæs] (onzean) wæs (*and. hd.*) O || Synmache
O 9 ic ðeah bidde O || þan O 10 hwæðer O || zehered O || bist O || -cep
(p auf ras. von st) C 11 me (134b)] ne O || cymest O || ðære O 12 driht]
wer O || abysegod swyðe O 13 dia- O || to 3ode f. O || na ne] no O || þa þa
þa O 14 dia- O || þære] æt þære C 15 zesin- O || ne mid] J O 16 þam]
ði O || hwæþer (w st. e. a.) C || woh (von h ist die obere hälft abgeschnitten
worden) O || for f. O 17 þi O || forzi]sse þa ðe O || ne f. O || -ðam O
18 he] hæfde O || ælmes- O || zodum weor (auf ras.) C || weor] Petrus O
19 þe] ðeah O || frinne O || zweites þæt f. O || ðeossum O || -tum O 20 tidu
C || þeosse O || swyðe monize O 21 þe] ða O || longe O || mon- O || heo O
22 wæron nu] nu æron O || us] uppe C || zeduh O || cypan C, cydden O
22—23 -don woruld O || -lican O 24 sazað O 25 micle O || neolæciende O
26 micle O || heora O || -cinge zenehhe O 27 bið O || bið O

forþon soðlice in pissere worulde we ne maƷon nu Ʒeseon us be-
 tweonum ure Ʒepohtas, I þonne in þære worulde ure ælc sceawaþ
 oþres heortan I Ʒepohtas, hwæt cweþað we þas woruld butan niht I
 hwæt þa toweardan buton dæg? I hwylcum Ʒemete seo niht byð
 Ʒeændod, I se dæg onginneþ upp yrnan ær sunnan uppƷange, þonne 5
 samed sumum Ʒemette þa þystru beoð Ʒemænzde to þam leohte on
 þa dagunƷe, oþ þæt þe þære Ʒewitendan nihte lafa beoð Ʒecyrde full-
 fremedlice in þæt leoht þæs æfterfylƷendan dæƷes, swa þyses mid-
 daneardes ænde is nu þa Ʒemænzged to þam fruman þære toweardan
 worulde, I his þystru, þa þe Ʒyt to lafe syndon, lihtaþ nu þa I 10
 swutoliaþ mid sumre Ʒemænznesse Ʒastlicra þinga. I þa wisan, þe
 þære worulde syndon, manige we sceawiað nu, I swa þeah nu Ʒyt
 we hi na fullmedomlice oncnawaþ, forþon we hi Ʒeseoð, swylce hit
 sy ær sunnan uppƷange, forþon þe hit nu Ʒyt is in sumre ƷlomunƷe
 I unƷeare witolnesse ures modes.' Petrus cwæð: 'me (145 b) licað 15
 þæt þu sæƷst. ac nu Ʒyt þæt min mod onstyreð to acsunƷe be swa
 myclum were I mærum Pascasio, forþon þe he wæs Ʒelæded æfter
 deaðe to witiglicre stowe, I his hræƷl, þe ofer his bære læƷ, þa þa
 se deofulseoca man Ʒehran þæt, sona fram him swa ofsetenum I Ʒe-
 swenctum wæs Ʒeflemed I afyrred se awyrƷda Ʒast.' Ʒregorius him 20
 I swarode: 'in pissere wisan sceall mycel stihunƷ I swiðe mænigfeald
 ændebyrdnes þæs ælmihtƷan Ʒodes beon onƷyten, þæs dome hit wæs
 Ʒedon, þæt se ylca wer Pascasius se deacon, se ƷesynƷode on him
 sylfum on sume tide I swa þeah worhte æfter his deaðe sume wun-
 dorlice wisan þurh his lichaman beforan manna eaƷum, se eac swylce 25
 ær his deaðe þam ylcan mannum onƷytendum dyde manegum Ʒod I
 arfull weorc. I þa nolde Ʒod ælmihtig, þæt þa ðe his Ʒodan weorc
 Ʒesawon, wæron unƷelyfende oððe ortreowe be þam wene þara

1 þeossere O || nu | na O 2 ure | us ðær O 3 we forðon þas O || buton
 O 4 -don O || hwylcum | eac swylce ðy O || Ʒemette ðe seo O || bið O 5 Ʒeen-
 O || up O || upƷ- O 6 samod O || sumum | sy O || ðeostru O || Ʒemæ(n)zde C,
 Ʒemenzde O || on | I C 7 þæt þe | þætte O || lafe O || fulfremedlic O 8 -fy-
 lig- O || þeosses middanƷe- O 9 en- O || Ʒemenczged O 10 þystrum C,
 ðeostru O || I f. C 11 swuteliað (135 a) mid O || Ʒemenz- O 12 ðær || worulde
 O || mon- O || nu | nu þa O 12-13 Ʒy || we O || fulmedumlice O || we | þe O
 14 sy | seo O || upƷ- O || is f. C 15 unƷearu O || modes f. C 16 þæt þu |
 hwæt | u O || (sa)Ʒast O 17 myclum O || Paschario O 18-19 þa ðe hit
 se deofol- O || þætte O 20 Ʒeflymed O || -rƷeda O 21 -rede O || pisse O ||
 sceal O || swyðe monigfeald O 22 ende- O 23 dia- O || Ʒesin- O || him |
 h::m (eo rad. und i oberhalb der rasur) O 24 seolfum O 25 lichoman O ||
 se | swa C 26 ilcum O || onƷeot- O || monig O 27 arfu || weorc O || þa (þ aus
 n) C || ðe f. C 28 Ʒesewene wæron C, Ʒesegan wæron a O || unƷelyfende
 (ly auf ras.) oððe ortreowe | Ʒelytlade I Ʒeortruweda O || wene | wære O || þara |
 þæs O

ælmæssena þæs arwyrdan deacones, ac wolde, *þæt* men wiston, *þæt* him
 nænig syn ungebeted butan wrace aleoðod wære; þa scylde se Pas-
 casius ne gelyfde na him to synne, J he forþon hi na adwæscte ne
 ne geclēnsode mid wopum J dædbotum.' Petrus cwæð: 'nu ic ge-
 5 þeance J gehycge þa wisan, þe þu sægst, ac þonne hwæðre ic eom
 getogen mid þyssere gesceadwisnesse J genyded, *þæt* ic nalæs *þæt* an
 forhtige þa synne, þe ic on me sylfum ongyte, ac eac swylce þa ic
 on me na ne ongyte. ac nu ic þe frigne, forþon þe her hwene wið-
 ufan þine word J anspræc rehte J smeade be *þam* witelicum helle-
 10 stowum, hwæt wenað we, hu hit sy to gelyfanne, hwæper helle sy
 þe ofer þyssere eorðan þe under þissere eorðan?'

XLIV.

Gregorius him Iswarode: 'ne dear ic naht þristelice be þissere
 wisan reccan ne ne scrifan. soðlice hwæpre full manize (146a) men
 wenað, *þæt* seo hell sy on sumum dæle þyssere eorðan, sume þonne
 15 wenað, *þæt* hi sy under þyssere eorðan. J swa þeh þis cnysseð min
 mod swype, *þæt* we hatað helle in gewritum, forþon þe heo lizeþ
 beneoþan eorðan. . . . forþon is wen, *þæt* hit wære gesæd þurh
 þone sealmscop, þa þa he þus cwæð: 'drihten, þu alysddest mine sawle
 of þære neoðeran helle.' for *þam* cwyde me is gepuht, *þæt* seo ufer
 20 hell sy on þyssere eorðan, J seo neopere hell sy under ðissere eorþan.
 J eac Iohannes stefn gepwæreþ *þam* ylcan Jgyte in *þam* ilcan wene,
 se sæde, *þæt* he gesawe boc mid seofon inseglum zeinseglode, J *þæt*
 nænig man wære gemeted wyrðe ne on heofonum ne on eorðan ne
 under eorðan, þe þa boc moste untynan J hire inseglu tobrecan. . . .
 25 þa boc swa þehhwæpre Iohannes sæde, *þæt* heo wære æfter þon un-
 tynd þurh þone leon of Iudan cynne. hwæt elles, Petrus, wæs

1 ælmes- O || -wurðan dia- O || ac he wolde O || men| hi O || wisten
 O 2 nænigū O || -tedu buton O || -ðad O || Paschasius O 3 him f. O || hi na|
 heo no ne O || adwæscte O 4 J| J mid O 5 gehicge O || sazaſt O 6 þeosse
 zescad- O 7 forhtige| fortio O || seolfum O 8 on f. O || me na| me on-
 dræde þe ic me na O || ongezotu O || þe| þe eac O || frinu forðam O 9 þin O ||
 J anspræc| spræc O || rihte O || witiglicum O 9—10 helle(135b)|[owum
 hwæt O || we| ze C || -fenne O || sy| seo O 11 þeosse O || þeosse O 12 -rede
 O || þriðlice O || ðeosse O 13 ne ne scrifan| ne scyran O || ful monie O
 14 wenað| weaſð O || (h)elle O || dæl ðeosse O 14—15 sume bis eorðan
 f. C || heo O || ðeosse O || þeah þys cnysed O 16 swiðe O || we h[teð helle
 O || lieð O 17 forþon| be þam O || zesægd O 18 þa þa| þa ðe O 19 þam|
 ði se O 20 seo O || þeosse O 20—21 seo bis J f. O || -næs (über e cin i, corr.
 and. hd.) O || gepweorað O || in f. C || ylcan O || wene| were C 22 sægde
 O || beinsez- O 23 mon O || -fone O 24 ontynan O || hire (r aus n) C
 hyre O 25 ðeahhwæpere O || sægde O || ontynedu O 26 cynne| cyme O ||
 elles| oðer O

zetacnod in þære bec, buton þæt halige J þæt godcunde gewrit? þæt
 untynde us ure alysend ana, þa þa he wæs man geworden J sweltende
 for us J eft arisende J upp astigende, þa þa he cyððe J zeopenode
 ealle þa zerynu, þe in þam halzan gewrite ær belocene wæron. J
 nænig on heofonum ne ænꝥel ne nan lifgende man mid lichaman on 5
 eorðan ne nan under eorðan wæs weorðe zemeted, þæt is þonne ne
 þa sawla, þe of lichaman wæron alædde, in nænigum para stowa
 næron, þe mihton untynan us þa zerynu þære halzan spræce, buton
 drihtne sylfum. nu we zehyrað, þæt hit is zesæd, þæt under eorþan
 nære nænig zemeted, þa þe þa boc mihte unlysan J unfealdan, ne 10
 pynceð me forþon, þæt us aht wipsæce J wipstande, þæt hit zelyfed
 beon ne mage, þæt seo hell sy under eorþan.' Petrus cwæð: 'ic þe
 frigne nu zyt, hwæþer hit sy to zelyfanne, þæt sy an hellefyr, þe
 swa (146b) manige bærnige syn zegearwode, swa þa synna missen-
 licnes byp.' 15

XLV.

Gregorius him Jswarode: 'witodlice an hellefyr is, ac hit ne bærneþ
 na ne ne cwylmeþ anum zemete ealle þa synfullan. soþlice þær byþ
 zefylled anra zehwilces mannes wite swa swiðe swa hit his aꝥnu syn
 abædeð. swa in þysum middanzearde manige men standað under anre
 sunnan, J þonne hwæpre hi ealle ne zefelað þære ylcan sunnan hæte 20
 zelice, forþon þe oðer byþ ma mid hæte zeswænced oþer læs, swa eac
 þær in þam hellefyre ne byð na an zemet þære bærnige, forþon þe þæt
 her deþ seo missenlicnes manna lichamena, þæt hit byþ ungelic, J þæt

1 þæt f. C || halze O 2 ontynde O || alysend ana] hælend C || þa þa
 þa ðe O 3 J] ic O || up O || zweites þa f. O || cyððe] zecyðde O || -nade O
 4 all O || wæ (auf ras.) C 5 enczel ne nænig lif- O || mon mid lichom- O
 6 nan] nænig O || wæs] was (æ über a, a auf ras., y rad. von and. hd. und
 æ darüber von einer dritten hd.) O || weorðe: (d rad.) C, wyrðe O
 7 sawle O || -homan O || nænzum O || þæra O 8 næron] wæron O || þe] þe
 (p aus e) C, ða þe O || untynan us] us untynan O || þære] þæs O || spræce
 zespreces O 9 seol- O 10 nære] wære O || zemeted O || erstes þa f. O ||
 onlysan O || onfealdan O 11 ðinceð O || oht þon widsace O 12 mæze O
 sy] seo O || ic þe] peah ic O 13 frinne(136a)nu O || hwæþer hit seo O ||
 -fenne O || seo O 14 sw[]monize O || seon O || ðæra O || missenlic O 15 bið O
 16 byrneð O 17 cwelmeð ane O || alle O || -fulle O || bið O 18 zefylled] ze-
 læfed O || -hwylces mon- O || hit f. O || (h)is C || aꝥnu O 19 abideð swa se
 in O || þeossum O || monize m[]zestandað O 20 J] J no O || ne f. O || ze-
 fela[]ðære O || -felað (e auf ras.) C || hæto O 21 bið O || hæto zeswen- O
 22 na an zemet] no onzyten O 23 zedeð O || manna] manna synna C ||
 lichoma O || bið O

zedep para seo missenlicnes manna synna, þeh pe hi nabban na ungelic fyr, hit swa þeh bærneð þa ylcan ælcne anra ungelice æfter heora Ʒearnungum.' Petrus cwæð: 'cwyst þu la, ic pe acsige, hweper þa þe þær beoð æne besænte, sculon hi þær beon aa byrnende?'

XLVI.

- 5 Ʒregorius him Ʒswarode: 'hit is swyðe cuð Ʒ untweogendlice soþ, þæt swa swa ne byþ nænig ænde þara Ʒoda in þam Ʒefean, swa eac ne byþ nænig ænde para yfla in þam tintregum. soðlice hit is Ʒecweden in þam Ʒodspelle: 'þa arleasan Ʒað in þæt ece wite Ʒ þa rihtwisan in þæt ece lif.' witodlice forðon pe þæt is soð, þæt Ʒod
- 10 Ʒehet þam rihtwisum, butan tweon ne mæg þæt beon leas, þæt Ʒod Ʒebeotode to þam unrihtwisum mannum.' Petrus cwæð: 'eac Ʒif hit Ʒelimpeþ, þæt hwylc man þenceð Ʒ cwepeð, pe Ʒod wæs beotiende mid þam ecum witum to synfullum mannum, to þon þæt he Ʒestyrde heom Ʒ atuge fram þæra synna weorce Ʒ Ʒefremednesse?' Ʒregorius
- 15 him Ʒswarode: 'Ʒif þæt is leas, þæt he beotode, to þon þæt he hi Ʒerihthe fram heora unrihte, eac swylce þæt is leas, þæt he Ʒehatende wæs, to þon þæt he hi Ʒelaðode to rihtwisnesse. ac Ʒif hwylc unƷewittig man to þon Ʒenepeð, þæt þæt cwepeð, þæt he æfre wære beotiende þæt he eft nære Ʒe(147a)Ʒyllende, þonne byð hit þæs Ʒelicost, þæt þonne pe we willað hine mildheortne bodian, we sceolon
- 20 hine leasne secƷan. ne Ʒeweorpe þæt la, Petrus, næfre, forþon pe þæt is unrihtlic Ʒ unalƷfedlic ænigum men to Ʒepæncanne oþþe to cweþanne.' Petrus cwæð: 'ic wolde witan, hu rihtlic þæt sy, þæt seo scyld si witnod butan ænde, seo pe þurhtogen byþ mid þam ende.'
- 25 Ʒregorius him Ʒswarode: 'rihtlice þæt wære Ʒecweden, Ʒif se þearl-wisa dema ne sceawode na manna heortan, ac heora dæda. soðlice

1 þeah O || næbben no O 2 swa þeh] se ðeah O || unge- (3 auf ras.) C
 3 -nunze O || cwestu O || acsie hwæ- O 4 besencte scylen O || hi þær f.
 O || byrn-] þær beorn- O 5 -ede O || swyðe f. C 6 swa swa] swa se ðær
 O || bið O || ende þæra O || Ʒefean O 7 þær ne bið næni ende ðæra yfela O ||
 in þam f. O || tintreƷu O 8 Ʒað f. O 10 Ʒehet þis Ʒod f. O 11 -tede O ||
 eac] ac O 12 hwilc O || þe] þy O 13 mon- O || þan O || Ʒesteorde O 14 heom]
 hi O || from O || þære synne O || Ʒefremenesse O 15 beotode] beotiende wæs
 O || ðan O || hi] heo O 16 Ʒerehte O 17 ðan þæt heo Ʒelaðede O || -nessum
 C 17—18 Ʒif hwilc unƷewitti man to ðan Ʒeneded þatte þæt O 19 bið
 hit(136b)] s Ʒelicost O 20 þonne] ðone O || Ʒstes we f. C || hine f. O ||
 bodian (an auf ras.) C || we] Ʒ we C || sculon O 21 seƷƷan O || næfre f. O ||
 -ðan O 22 Ʒeðencenne O 23 cweþenne O || sy] seo O || seo] sie O 24 si]
 se O || witnod (n st. e. a.) C, witnadu O || buton ende O || þe f. O 26 he(ora)
 C, þa O || dæd C

forþon þa unrihtwisan men aȝyltað on heora lifes ænde, forþon hi mid
 py ænde lifiað in þam unrihte. witodlice hi willað beon gif hi maȝon
 butan ænde, to þon þæt hi maȝon synȝian butan ænde. on þon hi
 cyðað, þæt hi wilniað, þæt hi lifiȝan aa in þære synne butan ænde,
 þa þe ne blinnað næfre, þæt hi synȝian þa hwile þe hi lifȝiað. ac 5
 þæt belimpeð to þære mycclan rihtwisnesse þæs demendan ȝodes, þæt
 næfre þær ne poliað þæs wites, þa þe næfre in þisum life willað
 polian þære synne ȝ hyre butan beon.' Petrus cwæð: 'eac næniȝ
 rihtwis man ne bið feded mid wælȝrimnesse, ac swa peah hit is
 beboden fram þam rihtwisan drihtne, þæt forþon se aȝyltenda peowa 10
 scule beon swunȝen, þæt he sy ȝerihed ȝ ȝebeted fram his unrihte,
 ȝ þa unrihtwisan men beoð sealde hellfyrum; gif hi ne becumað her
 to rihtȝe, hi byrnað þær aa in ecnesse.' Ȝregorius him ȝswarode:
 'se ælmihtȝa ȝod ne byð næfre ȝeblissod mid earmra manna cwale,
 forþon þe he is swiðe arfull ȝ mildheort, ne he næfre byþ ȝestilled 15
 fram unrihtwisra wrace, forþon þe he is swiþe rihtwis. ac þa un-
 rihtwisan men ealle beoð ȝetealde to þam ecan wite ȝ þær beoþ
 witnode mid heora selfra unrihte. ac þonne hwæpre hi byrnað to
 þon hwæthugu, þæt þa rihtwisan ealle ȝeseon in ȝode þa ȝefean, þe
 hi (147b) onfenȝon, ȝ eac sceawian on þam arleasum þa witu, þe hi 20
 him sylfum beburȝon, þæt hi þonne acnawan, þæt hi sylfe sculon
 beon swa mycclē ma ȝyldende þære ȝodcundan ȝife in ecnesse, swa
 mycclē ma swa hi ȝeseoþ oðra yflu beon witnode in ecnesse, þa hi
 oferswiðdon ȝ heom sylfum beburȝon mid ȝodes fultume.' Petrus
 cwæð: 'ac hwær biþ þæt, þæt þa halȝan beoð, ȝif hi nellap ȝebiddan 25
 for heora feondum, þa þe hi ȝeseoþ þonne þær bærnende? witodlice
 to þam wæs ȝecweden: 'ȝebiddað for eowrum feondum.' Ȝregorius
 him ȝswarode: halȝe men ȝebiddað for heora feondum on þa tide
 þe hi maȝon heora heortan ȝecyrran to wæstmþærre dædbote ȝ hi

1 ende O 1—2 mid þy oð heora C || ende O || beon f. O 3 buton O ||
 ende O || ðan O || mæȝen synȝiað buton en- O || ðam O 4 ȝecyð- O || lifien
 O || buton ende O 5 (ne) O || synȝien O || heo leofiað O 6 be- (b auf ras.)
 C, ȝe- (darüber be, corr. von ders. hđ.?) O || mycl- O 7 ne f. O || þeossun O
 8 poliaþ C O || buton O 9 mon O || ne f. O 10 forðan O, f. C || ðeow O
 11 ȝebeted] ȝelæted O 12 hellefyrum O, hellwarum C 13 rihtunȝe O ||
 him ȝswarode] þa ȝyt spræc O 14 bið O || ȝeblissod] ablissad O || manna
 f. O 15 þe f. O || swiþe arful O || bið O 16 swiþe O 18 -nade O || seol-
 O 19 ðan O || ȝeseon (o aus e. a.?) C 20 sceawien in O || -leasan O
 21 seolf- O || acnawan] oncnawen O || seolfe(137a)sceolon O 22 beon f. O ||
 micle O || ȝeldend O, ȝyfe O || ecn[swa O 23 micle O || yfele O || ecne[
 swa hi O 24 him seolf- O || fultu[Petrus O 25 byð O || ȝyf O 26 hi] heo
 O || bærnende C, byrnende O 27 to] a C || cweden O || eowrum (w st. r) C
 28 tid O 29 wæstmþære O || hi] heo O

- gehælan mid hyra sylfra rihtlflade. hwæt elles forþon is *þæt*, *þæt*
 hit sy to gebeddane for *þam* feondum, nymðe *þæt* se apostol cwæð,
þæt 3od heom sylle dædbote to ongytanne þa soþfæstnesse, *þæt* hi
 geswicon *þæt* gecyrron to his sylfes willan fram deofles *grinum*, fram
 5 *þam* hi beoð hæfde *þæt* gehæftneðe? *þæt* hu mæg þonne þær beon fram
 him gebeden, forþon þe ofer *þæt* hi ne magon nænigra þinga beon
 gecyrrrede fram heora unrihte to rihtwisnesse weorcum? witodlice
þæt is be þære ylcan wisan, for hwan hit þonne ne sy gebeden for
 þam mannum, þe beoð genyprode in *þam* ecan fyre. seo wise is nu
 10 eac gelicost þon, *þæt* hit ne byð nyt, þe þe gebeden sy for deofle
þæt his geferum, þa þe geara getealde wæron to *þam* ecan hellesusle.
þæt eac seo wise is nu, *þæt* þa halgan men nellað gebeddan for *þam*
 ungeleaffullum mannum *þæt* arleasum, þe forðferde beoð, butan for þa
 þe hi witon nu ær heora ænde, þa beoð getealde to *þam* ecan witu,
 15 þa hi wilniað, *þæt* purh heora gebeda gearnunge in him *þæt* wite
 beþeorgen *þæt* for heora unrihte geblinnan beforan þære gesihþe þæs
 rihtwisan (148a) deman. ac þy nu þa rihtwisan, þe lifgende beoð, ne
 efnasargiað na *þam* unrihtwisum mannum deadum *þæt* genyprodum, for-
 þon þe hi sylfe witon *þæt* wenað nu gyt, *þæt* hi eac sculon þrowian
 20 hwæthugu demedlices be heora sylfra wisan. *þæt* þonne hi sceawiað
 myccle þearlwislicor þa tintrege þara unrihtwisra manna, þonne hi hi
 selfe witon geclænsode fram ælcere uncyste, *þæt* ofer *þæt* hi peodað hi *þæt*
 gefeolað nealcor *þæt* fæstlicor to þære rihtwisnesse. swa witodlice,
 Petrus, þara haligra mod forswelgeþ seo strenge *þæt* se nið þære
 25 þearlwisnesse, purh *þæt* þe hi gepeodað hi to ðam rihtwisan deman,
þæt eallinga ofer *þæt* heom ne byð alyfed, *þæt* hi aht þæs cweðan,
 þe geunþwærige fram þæs incundan reþoles smeaðancolnesse þæs eal-
 lican deman.' Petrus cwæð: 'nis nu ofer þis naht, *þæt* þu purfe beon
 Iswarded swa openre gesceadwisnesse, swa þu gespreceð hæfst. ac þeos
 30 socn onstyreð min mod, hu *þæt* sy gesæd, *þæt* seo sawl sy undeadlic,
 nu þa we witon *þæt* us cuð is, *þæt* seo sawl swelteð in *þam* ecan fyre.'

XLVII.

- Gregorius him Iswarode: 'forþon þe twam gemetum þæs mannes
 lif is gesæd, eac twam gemetum se deað sceal beon ongyten. ofer
 is witodlice, *þæt* we in 3ode lifiað, ofer is, *þæt* we in pissere worulde
 35 lifiað, þe we on gesceapene *þæt* geworhte wæron. *þæt* is þonne ofer,
þæt man eadiglice lifige sume hwile, oðer is, *þæt* man aa wesendlice

1 heora seolfra riht[] O bricht hier, fol. 187a, zeile 10, ab || is (þæt)
 þæt C 15 gebedu C 18 deadum] on dædum C 24 þa(r)a C || strengeð (das
 3 eingeschoben) C 25 þearlwisan C 27 smeaðancollice C

J ecelice lifie. witodlice seo sawl is ongytenu, þæt heo mæg beon
 deadlic J undeadlic. heo byþ deadlic, þonne heo anforlæt syngiende,
 þæt heo eadiglice J rihtlice lifige, J heo byð undeadlic, þonne heo
 næfre blinneþ, þæt heo aa wesendlice in ecnesse rihtlice lifige, ac
 zehealdeð J ne mæg forleosan þæt lif hire agenre gecynde, py læs 5
 heo sy gehyned in þam ecan deaðe. soþlice seo sawl in þam deape,
 pe heo onseted byð (148b), heo forleoseð, þæt heo sy eadig, J na ne
 forleoseð swa þeh, þæt heo sy. ac heo byð aa of þære wisan ge-
 nyded, þæt heo prowað deað butan deape J asprungennesse J ænde-
 præste butan ænde þæs wites, forþon þe hire byþ se deap undeadlic 10
 J seo wanung unaspringendlic J se ænde ungedallic.' Petrus cwæð:
 'hwylc man is, þe him ne ondræde, þonne he cymð to ænde, swa
 unasecgendlicne cwyde þære hynðe J þæs wites, pe þu rehtest, sy
 swa hwylces weorces J gecearnunge man swa hit sy, forþon þe þeah
 he eallunga wite, hu he lifde J hwæt he dyde ær, he swa þeah nat 15
 þonne ȝyt, hu smealice his dæde sceolon beon gedemde beforan ȝodes
 eazum?'

XLVIII.

Ȝregorius him ȝswarode: 'swa hit is swa þu sægst. ac fulloft
 seo fyrhtu an para lytelra scylda zeclænsað þa ut leoriendan sawle
 para rihtwisra manna, swa þu sylf zelomlice gehyrdest mid me beon 20
 sæd J reht be sumum halgum were, se ondred him swiðe pearle, þa he
 com to his deaðe, ac æfter his deaðe he æteowde his þegnum on
 hwitum ȝegyrelan J heom sæde, hu beorhtlice J hu arwyrðlice he
 onfangen wæs.

XLIX.

Fulloft, Petrus, se ælmihtiga ȝod ȝestranȝaþ ær mid sumum 25
 onwrignessum para forhtigendra manna mod, to þon þæt hi heom ne
 ondreden on þam deaðe æt heora lifȝedale. soþlice sum broðer lifde
 mid me on minum mynstre, se hiȝode simble mid manigum J dæg-
 hwamlicum tearum to þam ȝefean þæs heofonlican eþles. J þa þa he
 swiðe ȝeornlice J mid mycclum wylme his lustes smeade þa halȝan 30
 spræca ȝodcundra boca, ne sohte he na in þam swa swyþe snyttru J
 wisdomes word, swa he sohte dædbote J inbryrdnesse wop, to ðon
 þæt purh þa onwæcenesse his mod aburne, þæt hit mihte forlætan
 þas nyperlican þing, J he fluȝe to þam rice þæs heofonlican (149a)
 eþles purh sceawunge his agenre synna. to þysum breþer wæs cwe- 35
 den purh nihtlice ȝesyhþe: 'be þu ȝæru J far, forþon drihten pe
 het faran.' J he þa ȝswarode J cwæð, þæt he ȝlifne næfde J weȝnest

5 zehealdað C 9 butan (b st. e. a.) C 35 cweþende C 36 ȝær"
 aus a) C

- to farene. he hraðe gehyrde eft cweðan to him on Isware: 'gif þæt for pinum synnum gedon is I gecweden, þæt þu faran ne miht, þonne sin þe þa ealle forðifene.' soðlice þa se broður þæs word gehyrde ænes, he þa ȝyt forhtode mid micclum ege. I eac swylce oðere
- 5 nihte he wæs gemanod mid þam ylcan wordum. þa ymb · V · dāgas wearð he mid feferadle ȝepread I wearð forðfered beforan eallum þam broðrum weopendum I heom ȝebiddendum. eac ofer broðer wæs in þam ylcan mynstre, se wæs ȝehaten Merulus, se ȝewunode, þæt he wæs swyðe ȝeornfull mid wope I ælmessum I forneah on nane tid
- 10 ne blan, þæt sealmsanȝas eodon of his muðe, buton þonne he his mete ȝigde, oððe his leomu slæp abisȝode. þisum broðer wæs æteowed on nihtlicre ȝesihðe, þæt sum beah of hwitum blostnum ȝeworht ȝestige of heofonum on his heafod. I he þa sona wæs abysȝod mid his lichaman mettrumnesse, I mid mycele sorhleasnesse his
- 15 modes I ȝlædnesse wearð forðfered. æt þæs ylcan broðer byrgene þa þa Petrus, se nu is on hlaforðscipe fore þam mynstre, him selfum wolde wyrcean byrgenne þæs ymb feowertyne ȝær, swa mycel wynsumnesse stenc þær upp weoll, þæs þe he sæde, of þære ylcan byrgene þæs broþer, efne swylce þær ȝesomnode wæron þa swetan stencas
- 20 eallra blostmena. of þære wisan wæs swiþe swutullice cuð, hu soð þæt wæs, þæt he ȝeseah þurh þa nihtlican ȝesihðe. eac wæs sum hysering in þam ylcan mynstre, þam wæs nama Iohannes, se oferferde I alifde his selves ylde mid ȝite I mid swiðe wynsumre (149b) eadmodnesse I ȝestæððignesse. þysum cnihte seocendum I forneah
- 25 to his ænde ȝelæddum wæs æteowed sum eald man þurh nihtlice ȝesihþe, I hine mid ȝyrde ȝehran I him þus to cwæð: 'aris! of pissere mettrumnesse ne sweltest þu nu nanra þinga; ac beo ðu ȝearu hwæpre, forðon þu ne bist lange tide her wyrçende.' witodlice se cniht wæs þa eallunga ȝeorwened fram þam læcum, þæt he æfre trum
- 30 wurde, I he sæmninga wæs ȝehæled I gemanod. he sæde sona þa wisan, þe he þær ȝeseah, I hine sylfne heold I beeode tweȝra ȝæra fæc on ȝodes peowdome, swa swa ic sæde, ofer þæt þe men wendon for þam ȝærum his mycclan ȝeoȝoðhades. soðlice nu for þrym ȝærum, þa þa ura broþra wæs sum dead I fram us bebyrged in þam lictune
- 35 þæs ylcan mynstres, eallum us þanon ȝangendum I niper stigendum of þam lictune se ilca Iohannes wæs ȝecized of þære byrgenne fram þam ylcan broþer, þe þær þa dead wæs I bebyrged. þæt eac sona ȝecyþde se æfterȝylȝenda ænde. soðlice ymb · X · niht þæs he wæs ȝestelled mid feferadle, he wearð forðfered.' Petrus cwæð: 'ic wolde,
- 40 þæt me wære ȝecyþed I ȝesæd, hweþer þæt sceolde beon beȝan I behealden, þæt æteowed byþ þurh nihtlicu swefn I ȝesihðe.'

L.

Gregorius him Iswarode: 'hit is to witanne, Petrus, *þæt þæt*. VI
zemetum þa geheowunze swefna zehrinað þæs mannes mod. hwilum
þa swefn acunniað for oferfylnesse þære wambe, hwilum eac for
bysmrunze þæs costiendan feondes, hwilum hi beoð acænde of þam
zehohte, þe se man þæncep, J samod eac þær mid of þæs feondes 5
bysmrunze, J hwilum eac hi cumaþ of þam zehohte, þe se man þæn-
cep, J samod eac mid sumre soðre onwrignesse. ac þa twa swefn,
þe we ærest nemdon, þa cumað of þære (150a) wambe oferfylle J of
þæs feondes bysmrunze, þa swefn we cunnon ealle J zefandod habbað
þurh zewisse cunnunze. J þa . IIII . zemetu para swefna we magon 10
cypan þurh manizfealde bysene zodcundra zewrita, þe nu is lang to
areccanne. . . . butan tweon þonne þa swefn para wisana missenlice þin-
cað of ðam slæpe, hi sceolon J magon beon þy earfoplicor onzytene J
zelyfede, forðon þe hit naht yþelice ne bið cuð, hwanon hi cumað,
ne naht swutulice man witan ne mæg, fram hwam hi gelædde beoð. 15
ac halize weras tosceadað mid sumum incundum wisdomes þa swefn
ze þa heowunze para swefna betwux þam bysmrunzum J æt þam
soðan onwrignessum, swa þæt hi witon, hwæt hi onfoð fram þam zodan
gaste, ze eac hwæt hi prowiað fram þam fulan bysmriendan. soðlice
gif þæt mod ne byð wær ymb þa swefn, hit besænceð hit self in manize 20
idelnesse þurh þone sweotolan gast, se fulloft zewunað, þæt he fore-
cypeþ on þam swefnum manize soðe wisan, to þon þæt he mæge æt
nehstan þa sawle mid sumre anre leasunze zescraencan J beswican.

LI.

Swa swa hit cuð is, *þæt* hit nu niwan *zelamp sumum ura ze-*
ferena, se beheold swiðe georne þa swefn, J him wæron zehatene 25
þurh þa swefn lange fyrstnearce þises lifes, J he þa forþon zesom-
node mycel feoh him to bryce J to wræpe þæs langan lifes. þa
wearð he færinga forðfered, swa þæt he forlet eall þæt feoh ungehrinen,
J he selfa naht ne bær mid him sylfum zodes weorces in þæt to-
wearde lif.' 30

LII.

Petrus cwæð: 'ic zeman zenoh zære, hwylc se wæs. ac ic þe
 bidde, *þæt* wit spreca forð, *þæt* þe wit ær ongunnon. wenað we,
 hweper þam sawlum si *þæt* ænig help, gif þa lichaman para deadra

9 zefandod (od *auf ras.*) C 12 þincað (i *aus e*) C 13 earfoplicor
 (þ *aus w*) C 14 þe (þ *aus w*) C 24 ura] *urum C*

beoð in *circum* bebyrgde?’ *Gregorius* him *Iswarode*: ‘þonne þa hefigan synna ne forsettaþ þa sawle, þæt mæg (150b) þam *deadum* beon nyt J gehelpan, gif heora lichaman beoð in *circan* bebyrgde, forþon þe heora þa nehstan, swa oft swa hi cumað to þam *ilcum halgum stowum*, hi *gemunað* heora frynd, þonne hi heora byrgena *sceawiaþ*, J for þa mid heora *gebedum* *gebiddað* J þingiaþ to þam *ælmihtigan drihtne*. þonne þa þe mid hefigum synnum ofsettað heora sawle J forþriccað ne beoð heora lichaman na in *circan* aleggde ma J furður to onlysnesse heora sawle, þonne to maran eacan heora *zenyþrunge*.
 10 þæt eac huhugu sel we areccað J gecyþað her beæftan, gif we asecgað hrædlice þa wisan, þe be þon gewordene wæron in *urum dagum*.

LIII.

Soplice þæs arwyrdan lifes wer *Felix* þære cæstre *biscop* *Portuensis*, in *Sabinensi* þære mægþe geboren wæs J afeded. þes cypde J sæde, þæt in þære ilcan stowe wære sum halig fæmne in þam
 15 mynstre, seo hæfde efne J heold þæs lichaman lustes forhæfdnesse, ac hwæpre ða scearpnesse dysiglicra spræca on hire agenre tungan hi na bebeah ne ne foreode. þeos ilce witodlice forðferde J in sumre cyrcan wæs bebyrged. þa þære ilcan nihte þæs þe heo on dæge bebyrged wæs, se *cyricweard* geseah þurh openlice onwrignesse J
 20 sihþe, þæt heo wæs gelæded beforan þæt halige weofod J wæs forcorfen on middan on twa styccu: oper dæl hire wæs forbærned, oper dæl wunode unzehrinen J ungedered. J þa þa se *cyricweard* on mergen he sæde þæt þam broðrum J heom cypde þa stowe, on þære þe seo nunfæmne forbærned wæs, J eac seo bæring self þæs liges æteowde
 25 swa beforan þam weofode on þam *marmarstanum*, efne swylce þær seo nunfæmne wære mid þy lichaman on fyre forbærned, of þære wisan mæg beon openlice ongyten, þæt þa ne mazon na beon gefultumode J geholpene æfter deaðe (151a) in þam halgum stowum; forþan him is to warnianne þone rihtan dom þam, þe ær ne beoþ his synna
 30 forlætene.

LIV.

Eac *Iohannes* wæs mycel wer J mære, se heold in pisse ylcan byrig zerefena stowe J scire, be þam we witon full gære, hwylcre soðfæstnesse J gestæððignesse he wæs. se me sæde, þæt *Ualerianus* se heahealdorman wære forðfered in þære cæstre, seo is haten *Brixia*,
 35 J þæt se *biscop* þære ylcan ceastre him forgæfe licstowe in his cyrcan

9 onlysnesse] onlicnesse C 13 Sabim- C 15 lustas C 16 ða *aus* ac C ||
 hi (i *aus* e) C

for his *gecwemum* feo, *pæt* he in *pære* mihte beon bebyrged æfter his ænde. witodlice se *Ualerianus* wæs swiðe leas man *ƿ* wræne aa, oð *pæt* he wæs oreald, *ƿ* forhogode, *pæt* he æniz gemet sette his wohdædum. *pa* *pære* ylcan nihte *pe* he on dæge bebyrged wæs, se eadiga martyr *sanctus* Faustus, in *pæs* cyrcan he bebyrged wæs, 5 hine æteowde his ciricwearde þus cweþende: 'ga *ƿ* sæge þam biscope, *pæt* he aweorpe heonan ut þa fulan flæsc, *pe* he her lægde, forþon gif he swa ne deþ, he swelteð selfa þy þritteþan dæge. soþlice þa gesihðe se cyricward ne dorste geƿdettan þam biscope, *ƿ* eft he wæs gemanod on þa ylcan wisan. ac he him ondred, *pæt* he hit him 10 asæde. *ƿ* þa se biscop *pære* ylcan cæstre eode on þa æfentid genoh gesund *ƿ* hal to his ræste, þa semninga wearð he mid færlicum *ƿ* ungenæmnendlicum deaðe forþfered.

LV.

Eac swiþe us is her on *ƿ*weardnesse se arwyrdða broþer *Uenantius* *pære* cæstre biscop æt Lunan, se cypde, *pæt* se weorðfulla wer 15 *ƿ* se æpelesta *ƿ* eac se soðfæsta *Liberius* him sæde þa wisan, *pe* he selfa wiste, *ƿ* eac his agene men him cypdon, *pe* þær mid wæron, *pæt* niwan gelumpe in *ƿ*enuensi *pære* byrig, *pæt* *Ualentinus* þær wære forþfered, se wæs, *pæs* *pe* hi secgaþ, mundbora *ƿ* hyrde *pære* *Mediolaniscan* cyrcan, *ƿ* he wæs eac swiðe wræne man *ƿ* abysgod in 20 *manigum* leasingum. *pæs* lichama wæs (151b) bebyrged in *sancte* *Syres* cyrcan *pæs* eadigan martyres. þa soðlice ymb middeniht in *pære* ylcan cyrcan wæron gewordenne mycele stefne *ƿ* gehlyd, efne swylce þær hwylc man wære mid nyde of *pære* cyrcan adriften *ƿ* ut atogen. þa butan tweon for þam gehlyde þa cyricweardas geurnon 25 tosomne, *ƿ* hi þa gesawon . II . þa sweartestan gastas, þa gebundon mid sumum rape *pæs* ilcan *Ualentinus* fet tosomne *ƿ* hine tuzon ut of *pære* cyrcan hrymende *ƿ* swiðe hlydende. witodlice þa cyricweardas wurdon abregede, *ƿ* hi eft hwurfon to hyra reste. þa on morgenne eodon hi *ƿ* untynðon þa byrgene, in *pære* ylcan *Ualentinus* 30 wæs alegd. þa ne fundon hi hine þær no. hi ongunnon hine secan butan *pære* cyrcan, hwær he wære ut aworpen. þa gemetton hi hine on oðre byrgenne alegdne gebundenum þa gyt swa þam fotum, swa swa he ær ut atogen wæs of *pære* cyrcan. ongyt nu, *Petrus*, of *pære* wisan, *pæt* þa men, *pe* fram hefigum synnum beoð ofsette *ƿ* ofþrycte, 35 gif hi letað hi selfe bebyrgan on haligre stowe, heom weorðeþ *pæt* swyþor to dome þonne to forgifnesse for *pære* pristlæcnesse, *ƿ* *pæt*

hi na ne alyfað þa halgan stowe ane fram heora synnum, ac eac hi beoð acumen þy swyþor for þam gylte þære unalyfedlican bældre.

LVI.

- Witodlice, Petrus, eac us cyðað 7 secgað manige para tælgestreona, þe her eardlað, hu hit gelamp in þyssere ylcan byrig, þæt sum
 5 heora cræftes ealdorman wære, 7 þa þa he wæs forðfered, he wæs bebyrged fram his ahnum wife in *sancte* Ianuaries cyrcan pæs eadigan martyres neah *sancte* Laurenties geate. þa þære æfterfylgendan nihte pæs þe he bebyrged wæs, þa gehyrde se cyricweard, þæt his gast of þære byrgenne ongann (152a) clypian 7 þus cweðan: 'ic byrne, ic byrne!'
 10 7 þa þa he oft 7 gelome pæs stefne ut sænde, se cyricweard hit onbead þam wife. 7 heo þa þæt wif onsænde þa weras pæs ylcan cræftes to þære cyrcan, þæt hi geornlice þæt gesceawodon 7 ongæton, hu his lichama wære on þære byrgene, be þam þa ðyslicu þing wæron sægde 7 gemærsede. 7 hi þa eodon 7 untyndon þa byrgenne. þa fundon hi þær
 15 his hrægl ansund 7 ungedered, þa nu gyt todæge wæron gehealdene in þære ylcan cyrcan to gewitnesse þære ilcan wisan, 7 hi ne gemetton na þær his lichaman, efne swylce he nære in þa ylcan byrgene aleggð. of þære wisan us is to ongytanne, Petrus, þæt mid mycclum wræce his sawl wæs gehyned, þa þa his lichama wæs
 20 aworpen of þære cyrcan wununge. forþon beoð þa halgan stowe þam bebyrigdum synfullum mannum, forþon þe þa beoþ aworpene þurh 7odes miht fram þam ylcum halgum stowum, þa þe unweorðe beoð fram heora agnum synnum?"

LVII.

- Petrus cwæð: 'hwæt mæg þæt la beon þonne, þæt þe gehelpan
 25 mæge þam sawlum deadra manna?' Gregorius him 7swarede: 'gif þa scylda ne beoð swa mycclre 7 swa untolysendlice æfter deaðe, þonne is hit swiðe gewunelic, þæt æfter þam deaðe seo halige offrung þære halwendan onsægdnesse in þam geryne pæs halgan mæssesanges fultumað þam sawlum 7 gehelpeð, swa eac þæt þis fulloft byþ gepuht,
 30 þæt þa sawla selfe his gewilnian para forðferedra manna. soðlice Felix se foresæda biscop us sæde, þæt he geacsode 7 oncneowe æt sumum swyðe arwyrces lifes mæssepreoste. se mæssepreost leofde oþ nu for twam gearum 7 eardode on þære burge biscopscire Centumcellensi, 7 he eac selfa heold þa *sancte* Iohannes cyrcan, seo geseted

4 þysse(re) C 7 Laurenties (u *auf ras.*) C 11 cræftes wæron cræftgan to C 13 ðyslicu] dyslicu C 29 gehelpeð C

is in þære stowe, seo is næmned Tharina. (152b) witodlice se ylca
 mæssepreost gewunode, *þæt* swa oft swa his lichaman þearf wæs
 þweales, *þæt* he wolde hine bapian *þ* pwean in þære stowe, þær þa
 hatan wæter reocað *þ* swa mycele æþmas wyrcað. þa sume dæge
 wæs he to *þam* baðe gangende; þa gemette he þær sumne uncuðne 5
 wer genoh gearone to his þegnunge, se dyde him his gescy of fotum
þ onfeng his hræglum *þ* him upp gandum of *þam* baðe hæfde him
 scytan gearwe togænes, *þ* ælce þegnunge he him geddyde mid myccum
 þeowdome *þ* mid eadmodre hyrnesse. *þ* þa wæs þis fulloft swa ge-
 don. þa sume dæge wolde se ylca mæssepreost eft gan to *þam* baðum. 10
 he pohte in him sylfum þus *þ* cwæð: 'ne sceall ic næfre læng un-
 pancfull þære þegnunge me onywan *þam* were, þe gewunod is, *þæt*
 he me þus estfullice æt þisum baðe þegnað, ac hwæthugu ic sceall,
 me þinceþ riht, him beran *þ* bryngan him to lace.' þa genam he mid
 him twegegn oflæthlafas on beagwisan abacene. *þ* þa sona þa þa he 15
 com to þære stowe þæs bæpes, he gemette pone ylcan man þær,
þ in eallum wisum breac þær his þegnunge, swa he ær gewuna
 wæs. witodlice se mæssepreost hine þær þwoh, *þ* þa þa he wæs
 eallinga eft scyrped *þ* ut wolde gan, he nam *þæt* he þider mid him
 brohte, *þ* bead for bletsunge to lace *þam* were, þe him swa eadmodlice 20
 þegnode, *þ* he hine bæd, *þæt* he underfenge *þæt* he him þa brohte to
 þance þære soþan lufan. he him *þ*swarode swiðe gnorniende *þ* geswænced
þ þus cwæð: 'fæder, for hwon selest þu me þas? þis is halig hlaf. ne
 mæg ic hine þicgan. witodlice me þu gesyhtst nu; ic wæs geoh hlaforð
 þyssere ylcan stowe, ac for minum synnum *þ* unrihtum ic eom her 25
 nu geteald *þ* geseted æfter minum ænde. ac gif þu wille me hwylce
 þearfe gegearwian, geoffra þysne hlaf *þam* ælmihtigan ƿode for me æt
 þinre mæssan, to þon *þæt* þu geþingie minum synnum. *þ* þu ongytest
 þonne, hwæper þu bist fram ƿode gehyred in þinre bene, gif þu me
 her na (153a) ne findest, þonne þu eft hider cymest þe to bapianne.' 30
þ in *þam* wordum he onweg gewat, *þ* þa him onweg gewitendum wæs ge-
 cyped, *þæt* hit wæs gast an, þe he ær wæs gepuht, *þæt* he wære eall man.
 þa soþlice se mæssepreost þa samod ongan þa wucan ealle hine sylfne ge-
 swæncan mid wopum *þ* tearum *þ* mid his gebedum þingode for pone un-
 lifigendan, *þ* daga gehwylce brohte ƿode *þ* offrode þa halwendan onsægd- 35
 nesse æt his mæssan for þa sawle þæs forðferdan. *þ* þa þa he eft com
 to *þam* baðe æfter þan, he hine þær na ne gemette ofer *þæt*. in þære
 wisan, Petrus, wæs gecyped, hu swiðe bricsað *þ* helped *þam* sawlum
 seo onsægdnes þære halgan offrunge *þ* mæssesangas, forþon þe þa
 offrunga gewilniap fram lifigendum mannum þa gastas selfe para 40

7 hi: (s rad.) C || hæfðe C 9 hyr- (y auf ras.) C || þis (þ aus h?) C
 13 he f. C 14 -gan him (h aus e. a.) C 21 he:::under- C 23 þi(s) C
 33 wi:can (über i ein v, ds. hd.) C

- deaðra, 7 hi ȝebicniað þa tacnu, mid hwylcum heom pincep, þæt hi
 mazen onlyse 7 ȝefreoðode beon, ȝif heom man þa deþ æfter heora
 life. ne wene ic eac, Petrus, þæt þæt sy to forswigenne, þe ic ȝe-
 man þæt ȝedon wæs nu for þrym ȝærum in minum mynstre. witodlice
 5 þær wæs sum munuc, þam wæs nama Iustus, se wæs ȝelæred on
 læcecræfte, 7 he ȝewunode, þæt he me þegnode in þam ylcan mynstre
 ȝelomlice 7 wacode in minum singalum mettrumnessum. witodlice þa
 wearð þes þa mid his lichaman adle ȝeswenced 7 wæs ȝelæded to
 his ænde. þam þegnode on his untrumnesse his ȝeborena broþer, þam
 10 wæs nama Copiosus, se ilca eac swylce nu in pissere byrig fylȝeþ
 þam wraðum pises hwilendlican lifes mid þam ylcan læcecræfte. ac
 se forecwedena Iustus, þa þa he onȝæt, þæt he eallinga becumen wæs
 to his ændedæge, he ȝecyþde þam ylcan Copiose his ȝeborenan breðer,
 þæt he hæfde þry mancas ahydde. þa butan tweon ne mihton na
 15 beon forholene þam oprum broðrum, ac hi sona wæron smeapancole 7
 spyrigende 7 ȝeond smeagende eall his læceȝetea. þa fundon hi þa
 ylcan þry ahydde mancas in his læcecyste. witodlice sona swa me
 (153b) þæt swa mycel yfel bodod wæs be þam breper, se ealling us
 ȝemænelice lifde, ic hit ne mihte naht ȝeþyldelice aberan. ac forþon
 20 þe symble peaw wæs 7 reȝol ures mynstres, þæt ealle þa broþra lifdon
 ȝemænelice, swa þæt nænigum næs alyfed, þæt he aht on sundrum
 aȝenes hæfde, þa wæs ic ȝedrefed on minum mode mid mycelre ȝnor-
 nunȝe 7 onȝan þæncan æȝþer ȝe hwæt mihte beon ȝedon to clæn-
 sunȝe þam sweltendan breðer, ȝe eac hwæt ic mihte settan to bysene
 25 þam lifȝendum broþrum. þa ȝeacsode ic me to 7 ȝecizde Pretiosum
 þone prafost þæs ylcan mynstres 7 cwæð to him: 'ȝa nu 7 seȝe urum
 broþrum, þæt heora nænig hine ne þyde to þam seocan 7 þam swel-
 tendan breper, ne he nan froforword ne onfo ne ne ȝehyre sæt heora
 æniges muþe, ac þonne he sy becumen to þam deape sylfum 7 bidde
 30 þa broðra, þæt hi to him ȝan, þonne secȝe him se ȝeborena broþer,
 þæt he sy onscunod fram eallum þam ȝebroðrum for þam mancessum,
 þe he deoȝollice forholen hæfde, þæt huru sæt his ænde seo biternes
 7 hreowsunȝ oferswunȝe 7 ȝepreade his mod for his aȝenre scylde,
 7 þæt seo hine ȝeclænsiȝe fram þære synne, þe he þurhteah 7 ȝe-
 35 fremede. 7 þonne he deað sy, ne sy his lichama aled mid oþerra
 broðra lichaman, ac ȝewyrcað ænne seað on þære myxene 7 his lic-
 haman, in þone behwyrfað 7 toweorpað þa .III. mancossas ofer hine
 7 clypiað þonne ealle 7 cwepað: 'si pin feoh mid þe in forspillednesse!'
 7 hine þonne oferwreoð mið þære moldan 7 bebyrȝað.' soðlice in
 40 þam wisum bæm ic ȝeþohte 7 wolde ȝehelpan æȝþer ȝe þam sweltendan

8 ȝeswenced f. C 9 þegnode:::on (o auf ras.) C 22 (ic) C 29 be-
 cuman C || J :: (þa rad.) C 30 secȝe: C

breþer ge eac þam oþrum broðrum, þæt þone sweltendan seo biternes
 J strecnæs þæs deaðes gedýde onlýsendlicne fram þære scýlde, J eac
 þa lifigendan broðra seo mycclre forðmednes bewerede J gestyrdre, þæt
 hi ne dorston hi gemængan J geþýdan in þa scýlde þære gýtsunge.
 þa wæs þæt eall swa gedon. (154a) soðlice þa þa se munuc becom 5
 to his deaðe J to his ænde, J he swiðe geornlice J nearolice þohte J
 sohte, þæt he hine wolde þam broðrum bebeodan, þa næs nænig þara
 broðra, þæt wære geeaðmodod, þæt him to eodon J wiðsprecan woldon.
 ac him þa se geborena broðer sæde, for hwan he wæs onscunod fram
 eallum þam oþrum. J he þa sona swýplice ageomrode for his agenre 10
 scýlde, J in þære ylcan unrotnesse he forðferde, J eall he wæs swa
 bebyrged, swa ic ær sæde. J þa wæron ealle þa broþra for þam
 dome gedrefede. hi ongunnon gehwylce þing ge þa læstan J þa yfel-
 licostan ge þa, þe heom symble gelyfde wæron genoh rihtlice to hab-
 banne beforan forð tomiddes heora, J swýpe ymb þæt forhtodon J ho- 15
 godon, þæt huru naht nære mid heom unrihtes gemeted, þæt hi þonne
 mihton oþþe þorfton beon getælede. soðlice þa þa .XXX. daga wæron
 azane æfter þæs broðer deaðe, þa ongan min mod efnsofgian þam
 forðferdan breþer J mid hefigum sare hogian J þæncan ymb his wite
 J eac ongan smeagan J þæncan, hweþer ænig læcedom wære oððe 20
 beon mihte his genærenesse J onlýsnesse. þa gecigde ic me eft
 to þone ilcan Pretiosum ures mynstres prafost J cwæð to him:
 'eala, þæt is lang, þæt se broþer, þe her forðfered wæs, is cwyll-
 med on þam fyre. ac we sculon him gefremman J gebryttian
 hwylcne hugu dæl þære broðorlican lufan, to þon þæt we him 25
 gefultumian swa swiþe swa we mazon, þæt he sy genæred of þam
 clammum. ac ga nu forþon J of þysum Jweardan dæge gedo, þæt
 man on þysum þrytigum dagum samodtangum ælce dæge geoffrige
 for hine J mæssan gesinge, J þæt nan dæg ne sy betweoh anforlæten,
 þæt on þam ne sy geoffrod seo halwende onsægdnes for his alysnesse.' 30
 þa sona se prafost eode J us hyrde, to þon þæt we gýmdon us
 oþra wisena J na ne rimdon (154b) þa azanan dagas. J þa sumre
 nihte se broðer, se þær forðfered wæs, hine ætywde purh gesyhðe
 his geborenan breþer Copiose. J þa þa he hine geseah, he acsode
 hine J cwæð: 'hwæt is þe, broðor? hu eart þu nu?' he him Jswa- 35
 rode J cwæð: 'oð ðis ic wæs swiðe yfle, ac nu ic eom swiðe wel,
 forþon þe todæg ic onfeng þam gemanan, þe ic ær fram asceaden
 wæs.' þa ferde sona Copiosus J hit asæde þam broðrum in þam
 mynstre, J hi þa broðra tealdon geornlice þa dagas, J þa wæs þæt
 se ilca dæg, on þam wæs gefylled seo prittigoðe offrung J onsægdnes. 40

1—2 seo biternes J strecnæs þæs dea (*auf ras.*) C 3 bewere(de) C
 16 huru (*ru aus e. a.?*) C 18 efnsofgian] eft sofgian C 31 eode (*o aus a*) C
 32 -don þam þa azanan C 33 ætywde (*w auf ras.*) C

witodlice nyste Copiosus na his geborena broðer, hwæt þa oðre broðra for pone forþferdan dydon, ne hit þa oðre broðra nyston na, hwæt Copiosus be him zeseah, ac on anre tide hit zelamp, þæt Copiosus hit onzæt, hwæt þa oðre broðra dydon, 1 þa broðra onzæton, hwæt Copiosus zeseah. openlice, Petrus, seo wise wæs cuþ on þære samod zefweriendan zesihte 1 onsægznesse, þæt se broþer, þe þær forþferde, zedigde þæt wite purh þa halwendan onsægznesse 1 offrunge þæs mæssesanges.

LVIII.

Petrus cwæð: 'swiþe wundorlice wisan þæt wæron, þa þe ic zehyre 1 naht unnedelice bliþe.' Gregorius him 1swardode: 'þy læs
10 unc cuman on tweon þa word para unliftendra. . . . soðlice sum wæs swiðe arwyrdes lifes wer, þam wæs nama Cassius, se wæs Narrienis bisceop. se zewunode, þæt he offrode 3ode dæghwamlice onzægznesse 1 hine sylfne cwyldme 1 swæncte mid tearum 1 wopum betweoh þam deozolnessum þære onsægznesse. þa onfeng he drihtnes sylfes
15 bebod purh sumes his mæssepreostas zesyhðe, þe wæs þus to him cweþende: 'do þæt þu dest! wyrc þæt þu wyrcest! ne blinne þin fot, ne blinne þin hand! cum þu to me on þara apostola zebyrðtide, þonne agylde ic þe þine mede.' 1 he þa Cassius se bisceop þæs ymb . VII . zær, py ilcan dæge para apostola zebyrðtide, þa he dyde þara
20 (155a) mæssena symbolnesse 1 onfeng þam zerynum þæs halgan husles, he þa forðferde ut of þam lichaman.

LIX.

1 eac we zehyrdon, Petrus, þæt sum man wære zeseted in hæft-
nednesse mid his feondum 1 læg on bendum gebunden. þa zewunode
his wif, þæt heo offrode 3ode onsægznesse on swilcum zewissum
25 dagum for hine. 1 he þa æfter langum com eft to his wife 1 cydde hire, hwylcum dagum his bændas wæron toslopene, 1 þa sona his wif oncneow, þæt þæt wæron þa ylcan dazas, on þam heo offrode 3ode þa onsægznesse for hine. 1 eac us is zetrymed 1 zecyþed swiðe zewislice þeos ylce spræc on sumre oþre wisan, seo wæs zeworden
30 nu for . VII . zærum. soðlice Azazatha, se wæs Pannormitanisc bisceop, þæs þe me manize æfæste 1 zeleaffulle weras cypdon 1 gyt cypað, þæt he come to Rome on þa tid þære eadigan zemynde mines foregezan. þa ræfnede he on sæ swa mycel mægn 1 nyd unmettra hreonessa 1 unwederes, swa þæt he geortrywde, hweþer he mihte ge-
35 digean swa myccle frecnesse para yþa. soðlice his nowent, þam wæs

2 þone (n aus r) C || forðferdan (a aus o) C 9 1 naht] on niht C
17 zebyrðtide C 19 zebyrðtide C 21 1 he þa C 24 swilcum] swilþam C
33 zemynde] zeryne C 34 (ze)ortrywde C

nama Uaraca, se brucað nu preosthades þegnunze on þæs ylcan bi-
 sceopes cyrcan, se nowent rihte *þæt* lytle ærene scip, þe wiphindan
 þam maran scipe gefæstnod wæs. þa wearð se rap tobrocen, 1 he
 færinga onweƷ Ʒewat mid þam ilcan ærenan scipe, þe he rihte betweoh
 þa heanesse þæs sæs yþa. 1 soðlice *þæt* scip, *þæt* se biscop on wæs, 5
 æfter manigum dagum 1 frece nessum becom to Ostican þam ealande
 swiðe tobrocen 1 tobeaten fram þam ypum. 1 þa þy þryddan dæƷe,
 þa þa se biscop ne Ʒeseah ætywan be ænigum dæle þæs sæs þone
 nowent, þe ær fram him Ʒegripen wæs fram þam ærenan scipe, he
 wæs þa swa swiþe Ʒeswænced on his mode 1 hine untweoƷendlice 10
 deadne Ʒelyfde, 1 eac þurh þa þegnunze þære beorhtnesse he Ʒefre-
 mede him *þæt* an, *þæt* dæadum men (155b) Ʒedafenað. he bebead,
þæt þam ælmihtigan Ʒode wære ƷeoƷfrod *þæt* lac þære halwendan on-
 sæƷdnesse for alysendnesse his sawle. þa onweƷ anumenum þam no-
 wende 1 Ʒeedniwodon þam scipe se biscop ferde to Suplangbeardum. 15
 1 þa þa he com to RomanahƷe, he Ʒemette þone ylcan nowent, þe
 he ær wende, *þæt* dead wære. þa wæs se biscop swiðe Ʒefeande for
 þære unƷewenedlican blisse 1 acsode hine þa, hu he mihte libban swa
 manega dadas in swa mycelre frecednesse þæs sæs. witodlice he him
 sæde, swa oft swa he wæs hwearfiende mid þam ilcan scipe, þe he 20
 rihte on þam ypum þære hreonesse, hu he þonne swam mid þam ylcan
 scipe, þonne hit wæs yþa full; 1 eac he sæde, swa oft swa hit wære
 ofdune ahwylfed, *þæt* he sæte ofer þære bytman þæs scipes; 1 eac
 he sæde, þa he *þæt* dyde dagum 1 nihtum unablinnendlice, 1 þa þa
 his mæƷn eallinga ateorode for þam hungre 1 eac samod for þam Ʒe- 25
 winne, mid hwylcere ændebyrdnesse hine Ʒeheold seo Ʒodcunde mild-
 heortnes. soþlice *þæt* eac swylce he cƷþde efne þas word þus cwe-
 pende: 'ic wæs winnende 1 teoriende to þam ypum; þa færinga wæs
 ic eac aheƷeƷod mid byrþenne 1 heƷignesne mines modes, swa *þæt* ic
 mid slæpe oferseƷed wæs, ne ic eac eallinga ne Ʒelyfde, *þæt* ic wa- 30
 code. witodlice ic wæs aworpen on midne þone sæ; þa ætywde me
 þær sum man, se brohte me þær hlaf to Ʒereordnesse. sona swa ic
 þone æt, ic onfeng minum mæƷne, 1 me þa sona wæs æt naht feorr
 æfter þon sum færende scip, *þæt* me onfeng of þære frece nesse þa
 yþa 1 to lande Ʒelædde.' witodlice þa se biscop *þæt* Ʒehyrde, he ac- 35
 sode be þam dæƷe, 1 he þa onfand, *þæt* *þæt* wæs se dæƷ, on þam
 se mæssepreost þurh hine asæƷde þam ælmihtigan drihtne þa lac þære
 halƷan offrunge (156a) in Ostica þam ealande.' Petrus cwæð: 'þa
 wisan, þe þu sæƷst, ic onƷæt sylf 1 eac Ʒeacsode, þa þa ic wæs Ʒe-
 seƷed in Sicilia ealande.' Ʒregorius þa Ʒyt spræc: 'forþon ic Ʒelyfe, 40
þæt hit swa sy openlice her on worulde mid lifiendum mannum

gedon, *þæt eallum*, þe pis witon, ge eac *þam*, þe hit nyton, sy gecyþed, *þæt* seo onsægdnes þære halgan offrunge mæg eac gehelpa *þam* deadum mannum to onlýsnesse, gif þa synna ne beoþ to ungefohlice J unonlysendlice. ac forþon us is to witanne, *þæt þam* deadum mannum seo halige onsægdnes gehelpeþ J wel nyt byþ, *þam* þe her wel lifiende J rihtlice begyteþ him J ȝearnap, *þæt him* eac æfter deaðe moton ȝefultumian þa ȝod, þe her on worulde for hine fram oðrum mannum æfter him ȝedone beoð.

LX.

Eac us is to ȝeþencanne, Petrus, J to ȝehycƷanne betweoh *pisum*
 10 *wisum*, *þæt* se weȝ is mycele ȝesundlicra, J *þæt* is mycele ȝehyde-
 licre lif, *þæt* *þæt* ȝod, þe ȝehwylc man ȝehyhteþ, *þæt* sy ȝedon æfter
 his deaðe purh oþre men for hine, *þæt* he sylfa ȝedo þa hwile þe
 he lifige. witodlice eadiglicre *þæt* is, *þæt* man freo ut of þissere
 worulde fare, þonne man æfter þon bændum his freodom abidde J
 15 begytan scule. forþon we sceolon þas Jweardan woruld oferhycƷan
 eallum mode, forþon þe we ȝeseoð, *þæt* heo eall tofloweþ, J we sceolon
 ȝode asecƷan þa dæȝhwamlican onsægdnesse ura teara J eac þa dæȝ-
 hwamlican onsægdnesse his lichaman J blades. soðlice þeos ȝesæȝed-
 nes ȝehæleð synderlice þa sawle fram þære ecan forwyrd, seo us
 20 ȝeodniwað purh ȝeryne þone deað þæs ancennedan ȝodes sunu, se
 witodlice aras fram deadum J ofer *þæt* ne swealt, ne se deað ofer
 pis hine ne ȝewyldeð, J þonne hwæpre lifiende he him sylfum un-
 deadlice J unbrosnodlice he byþ eft onsæȝd for us on *þam* ȝeryne
 þære halgan offrunge. witodlice þær his lichama byþ þȝed, (156b)
 25 þær bið ȝedæled his flæsc in þæs folces hæle, J his blod bið on-
 sænded na læs na in ungeleaffullra ȝeweald, ac in ȝeleaffullra muðas.
 soðlice sceawian we forþon, Petrus, us þære wisan, hulic *þæt* seo on-
 sægdnes sy for us ȝedon J for ure onlýsnesse, seo onhyreþ symble
 þa prouwunȝe þæs ancennedan ȝodes suna. hwylc forþon ȝeleaffullra
 30 manna mæg habban ænigne tweon, *þæt* in þa tid þære offrunge heo-
 fonas ne mazon beon ontynde for þæs sacerdes stefne J bene, oððe
 hwa tweoð þæs, *þæt* þær æt ne sy ængla preat in *þam* ȝeryne þæs
 hælendan Cristes, oþpe *þæt* ne mazen beon þas nyperlican þing ȝe-
 pyded to *þam* healicum J þeos eorpe ȝeȝaderad to *þam* heofonlican,
 35 oððe hwa tweoð þæs, *þæt* of þon ȝesewenlican wisan J *þam* unȝesewen-
 lican ne mæȝe hwæt swylces to anum ȝeweorþan purh ȝodes fultum?

LXI.

Nu is nydpearf, Petrus, *pæt* þonne we þas onsægznesse J offrunge don, we onsægon us sylfe 3ode in ure heortan *geþræstednesse* J *ge-swæncednesse* forþon, *pæt* we onhyrgian *pæt* ilce weorc, *pæt* we doþ, we þe weorpiap *pæt* zeryne þære drihtenlican þrowunge. witodlice þonne *pæt* byþ 3ode soplice J arweorðlice onsægznes, þonne he zedeþ 5 us sylfe him to lace. ac forþon us is to tilianne, *pæt* eac swylce swa swiðe swa we maƷon 3ode syllendum we zehealdan him sylfum ure mod mid strængðe J mid staðolfæstnesse on þam tidum ures zebedes, þy læs þonne *pæt* unnytte zepoht J *pæt* toflowene tobrece ure bene, þy læs seo idle bliss undercreope on urum mode, J þonne 10 seo sawl forleose *pæt* zestreon þære inbryrdnesse þurh þa zymeleste þæs togotenan zepohtes. witodlice swa zearnode Anna, *pæt* heo beƷæt *pæt* heo bæd, forþan þe heo hi selfe zeheold aforþ in þære ilcan strængþe hire modes in þam wopum J tearum hire dædbote J onbryrdnesse. butan tweon be þære is awriten, *pæt* hire andwlitan næron 15 na in missenlicum hiwe zecyrde. soðlice seo næs na forzytende þæs þe heo bæd, (157a) ne heo forþon næs bescired þære zyfe, þe heo bæd.

LXII.

Ac eac swylce, Petrus, betweoh oþrum þingum us is to witanne J to zepencanne, *pæt* se bideð rihtre forƷifnesse his zyltes, se þe ær forlæteþ J forƷifeþ, *pæt* wip hine selfne zegylted byþ. soðlice ne byþ 20 *pæt* lac J seo med naht oft underfangen, þe seo unsibb J *pæt* yrre sy ær ut adrifen of ðam mode. be þam seo soðfæstnes cwæð on þam Ʒodspelle: 'Ʒif þu bringe þin lac to þan weofode J þonne zemune J zepænce, *pæt* þin broðer oððe freond aht unƷepwærlices wið þe zemaene, forlæt *pæt* þin lac þær beforan þam weofode J ærest zepinga 25 þe to pinum breþer J frynd J cum þonne J zeoƷfra þin lac 3ode.' on þære wisan us is to sceaƷianne J to zepæncanne, nu ælc scyld mid Ʒife bið toleoþod J alysed, hu swiðe heƷiz seo scyld byþ þære unsibbe J yrres, for þære nan lac ne biþ underfangen. witodlice we sceolon mid urum mode Ʒan to þon nehstan, þe þe he sy feorr zeseþ 30 J zepæod fram us, J him wið zepingian, underpeodan him ure mod J hine mid eadmodnesse J mid welwillednesse bliðne zedon. J witodlice ure scyppend, þonne he sceaƷap þus eadmodlice zepingunge J zecwemnesse ures modes wið ure þa nehstan, he onlyseþ us J zefreoþ fram þære synne, forþon þe he þonne onfeþ *pæt* lac J nimeþ 35

2 we] J C 5—6 zedeþ he us sylfe hine to læce C 9 J (pæt) C
10 bliss beo undeorcere on urum C 22 þam] þa C 27—28 ælc scyld mid/
ælc scylde J mid C || bið] beoð C 35 nimaþ C

- for urum synnum. soðlice we leornodon on þam godspelle cypendre
 þære soðfæstnesse stefne, þæt se þeowa, se þe sceolde . X . þusenda
 feos his hlaforde, þa þa he dyde dædbote ⁊ him forðifnesse bæd, he
 onfeng onlǣsnesse ⁊ freodomes þæs gafoles æt his hlaforde. ac eft
 5 forþon þe he nolde forðifan his efnþeowan þæt gafol, þe sceolde him
 gylðan hundteontig peninga, þa forþon wæs he gehaten ⁊ gebeden,
 þæt he þæt ilce gafol agulde, þæt him ær forðifen wæs. witodlice,
 Petrus, of þam wordum ⁊ (157b) sægenum on þam godspelle us is
 cuð, þæt gif we ne forlætað ⁊ forðifaþ on ure heortan þæt wið us
 10 gegylted byþ, þæt we þonne beoþ eft genydede ⁊ abædede, þæt we
 sceolon agylðan þæt þe we gefægnodon, þæt þe us eallinga ær for-
 gifen wære þurh dædbote. forþon þe þa hwile þe us alyfed sy se
 fyrstmearce pissere forðifenan tide, ⁊ þa hwile þe swa, gepylðelice
 aræfneþ ure liflade ⁊ abideð se rihtwisa dema, se sceawaþ ⁊ asmeað
 15 ealle ure scylda, weopan we mid tearum þa heardnesse ure heortan
 ⁊ gedon we ⁊ geeowien on urum þam nehstan þa gife þære fremsum-
 nesse. ⁊ ic þæt bealdlice sæcge, Petrus, þæt we ne beþurfon na þære
 halgan onsægdnesse æfter urum deaðe, gif we sylfe beoð ær urum
 deaðe 3ode gecweme lac ⁊ licwyrðe onsægdnes.

8 sægenum] Jsægenum C 16 þam] þa C 19 nach onsægdnes: Ex-
 plicit liber IIII. dialogorum beati Gregorij pape (14. jhd., sehr verlöscht) C.

Verzeichnis der handschriftlich überlieferten Accente.

Das Accentverzeichnis ist alphabetisch angelegt. Bei zusammengesetzten Wörtern gilt der erste Buchstabe des mit dem Accent versehenen Bestandtheiles als Anlaut. Als Form des Accentus wurde, von den Ueberschriften abgesehen, durchweg der Accut gewählt. Wo durch augenscheinliche Schreibflüchtigkeit der Accent statt des für ihn bestimmten Lautes einen benachbarten trifft, glaubte ich das Versehen verbessern zu dürfen, habe aber entweder in einer Anmerkung oder durch Schiefstellung des irrthümlich betroffenen Lautes auf die originale Stellung des Accentus hingewiesen. Verstümmelungen einzelner Worttheile wurden entweder durch Anmerkungen oder durch Einklammerung [] der im Original fehlenden oder verstümmelten Buchstaben gekennzeichnet. Bei den Unterabteilungen 2 (Kurze Vokale vor Konsonantenverbindungen) glaubte ich in der Ueberschrift die Konsonantenverbindungen statt der Vokale anführen zu sollen. Wo die Anzahl der Belege für den einzelnen Fall sehr gross war, schien es mir genügend, die fünf ersten Belege zu verzeichnen und die Gesamtanzahl in Klammern beizufügen.

I. Hs. C.

1. Lange Vokale.

ā

ā 6, 3 89, 12 98, 8 111, 13 117, 27 231, 29 234, 8 264, 9 283, 6 335, 27; āā 243, 8 263, 24 280, 1 296, 18 297, 22 309, 1 334, 4 335, 4 13 336, 36 337, 4 8 341, 2; ā- 21, 22 229, 5 258, 7; ād 307, 18 21 308, 2 7; āza 230, 11; āzan 290, 13; āgenre 201, 11; āgenum 193, 24; ān 62, 32 73, 31 85, 20 96, 33 u. s. f. (61 mal); āna 3, 16 65, 2 192, 25 206, 29 211, 17 237, 10 243, 14 255, 23 326, 30; āne 190, 21 203, 8 342, 1; ānes 256, 4; ānre 161, 16 328, 12; ānum 322, 3; ānlicnesse 122, 9; ānforlæt 337, 2; ānforlét 193, 3; ānforlæten 345, 29; ānmodnesse 329, 17; ānmodlice 106, 1 109, 14; ānrædlice 237, 25; ānspræc 332, 9; āre 164, 20 180, 20 195, 9 216, 28; ārfæstnes 321, 24; ārode 187, 27; ārudlice 327, 26; bāde 107, 26; abād 207, 2; bān 81, 27 125, 23 271, 17 309, 12 21;

acnáwan 335, 21; ædál 281, 7; adráf 135, 5; gá 82, 7 135, 8 10 152, 26 223, 15 u. s. f. (16 mal); gán 29, 2 60, 30 75, 6 84, 24 95, 15 u. s. f. (34 mal); gándan 299, 24; gáp 324, 24; agá 223, 10 (2 mal) 276, 20; agán 128, 14 275, 2; agáne 299, 6 345, 18; agánan 345, 32; begán 121, 19 338, 40; gegán 229, 19; agánode 216, 17; gegráp 108, 3; háð (-háð) 136, 9 212, 6 231, 5 267, 18; háðe 135, 11; hál 135, 17; hám 64, 19 89, 33 180, 27 206, 13 21 23 207, 3 290, 19; hátian 64, 2; hláf 118, 7; hláfe 119, 3; gehrán 213, 28 319, 11 322, 24 329, 24 331, 19 338, 26; hwá 301, 1; lá 75, 32 140, 19 166, 23 313, 13 316, 13 318, 13 324, 24; lác 196, 21 153, 8 203, 8 347, 13 37 349, 21 23 25 26 29 35 350, 19; láce 255, 17 343, 20; lifláf 317, 21; lár 259, 9 316, 21; láre 111, 8 117, 29 143, 2 150, 23; láte 292, 8; má 63, 15 72, 18 77, 1 88, 34 95, 6 u. s. f. (25 mal); mánes 230, 17; mánfull 76, 8; mánfullum 121, 22; ná 6, 14 99, 10 122, 8 134, 14 137, 10 u. s. f. (18 mal); nán 12, 27 67, 18 99, 1 105, 24 144, 33 u. s. f. (23 mal); nána 91, 1; náne 338, 9; nát 217, 2 261, 16 321, 14 328, 20; fornáme 106, 27; ráp 109, 33 214, 21 26 347, 3; geráf 149, 25 183, 4 253, 14; arás 85, 1 97, 20 99, 19 154, 3 190, 5 216, 10 227, 4 232, 7 247, 23 255, 5 308, 19; sár 3, 23 101, 25 243, 26 259, 2 304, 10; gesáwe 319, 18; gesáwon 122, 8; scán 175, 1; slát 194, 26; toslát 324, 23; astáh 137, 15; stán (stán-) 12, 9 13 99, 2 3 112, 27 113, 9 11 122, 26 213, 13 26; stánas 113, 1; stráf 81, 20; swá 184, 18; pá 63, 8 (erstes mal) 102, 6 143, 6 175, 20 (erstes mal) 340, 6; pán (a. s.) 245, 19 20 (2 mal) 246, 9 10 (2 mal); pánes 246, 4; wá 291, 2 (2 mal) 4; wálawá 190, 3; wáh 125, 4; wána 158, 7; wát 81, 12 177, 13 259, 6 311, 25 321, 14; gewát 31, 24 81, 4 100, 23 119, 3 135, 17 u. s. f. (20 mal); opwát 129, 24; wrát 329, 11; awrát 105, 2 247, 4.

æ

æ 13, 21 210, 3 256, 6 8; æfaestan 92, 4 191, 15; æfaestra 109, 16; æfaestiga 117, 18; ænes 338, 4; ær 5, 11 6, 16 15, 32 29, 17 46, 15 u. s. f. (38 mal); æsprynges 94, 15; æswica 200, 13; æt (sb.) 252, 23 294, 22 (vb.); dæd 334, 26; gær 52, 12 321, 2 346, 19; gære 128, 1; angén 71, 12; hæse 118, 32; gelæred 344, 5; nalæs 324, 9; mædwe 34, 20; ræd 305, 17 306, 1; sæ 91, 10 132, 30 248, 18 27 249, 19 346, 33 347, 31; sæs 91, 11 196, 3 347, 5 8 19; sæd (sb.) 55, 5 16 253, 2; sæd (vb.) 183, 17; gesæd 217, 28 218, 9 247, 19 333, 9; foresæd 176, 10; sæl 247, 25; þær 342, 17; wæron 330, 22; wætes 246, 5.

ê

béc 265, 6 18 312, 15 323, 16 329, 10 333, 1; béne 343, 29; bénum 200, 8; gedép 334, 1; écan 239, 6; éce 274, 18; geécte 189, 20;

geéced 66, 29; ége 107, 17; féde 91, 21; fét 214, 14 341, 27; geféra 141, 20; onzen 34, 4; hér 330, 11; zehét 148, 26 251, 23; léfan 5, 14; lége 101, 6; lét 205, 27; forlét 110, 20 135, 33; forléte 106, 14; áforlét 193, 3; mēd 349, 21; méde 279, 26; nēd 122, 7; zeréfman 308, 13; sēl 340, 10; séma 297, 6; slēp 257, 24; apēned 173, 10; wē 340, 10; wēn 106, 5 114, 1 265, 8 303, 7; wēnað 46, 8; wēpan 89, 18; wergien 128, 18.

i

bizange 121, 21; bizias 122, 24; zebizan 189, 19; hí 6, 30 138, 9 324, 10; híz (sb.) 36, 29; hízode 337, 28; hlifade 12, 8; hlisan 34, 32 46, 22; licstowe 340, 35; lif 7, 8 104, 26 117, 34 162, 7 222, 17 233, 4; life 240, 9; líz 309, 11 16; lízeas 124, 15; rice 295, 15; rím 127, 17; arís 99, 27 132, 16 (*xweites mal*) 164, 3 (*erstes mal*) 254, 28; sín 214, 3; stíz 212, 19; zestíge 338, 13; swín 106, 30; tid 74, 29 75, 3 113, 15 121, 21 165, 18 170, 14 203, 3 218, 23 327, 25; tide 111, 25 202, 3; wíc 286, 14; zewician 184, 19; widzal 176, 21; wín (wín-) 57, 3 7 22 58, 16 66, 18 28 192, 19; wíne 104, 30 308, 16; wínu 59, 16; wisan 109, 8 328, 12 341, 35; wíte 274, 15 323, 21 334, 8 335, 17; wíta 307, 27; wítes 335, 7; wítu 321, 9 335, 20; zewitan 67, 14; zewit 221, 27 (*2 mal*); zewite 218, 23.

ð

blóde 249, 6; bóc 264, 25 332, 22 333, 10; daedbóte 350, 3; cómon 80, 4; cwóm 103, 26; dóm 72, 19 201, 12 204, 13 265, 1 308, 25 340, 29; dóme 328, 6 341, 37; freodóm 348, 14; laeowdóm 201, 8; læcedóm 73, 18 74, 10 157, 25 345, 20; þeowdóme 110, 31; dō 346, 16; dón 38, 4 50, 30 76, 25 105, 19 113, 11 127, 24 128, 21 198, 3 202, 10 213, 26 284, 9 324, 9 349, 2; gedó 180, 20 345, 27 348, 12; gedón 81, 18 144, 24 172, 12 188, 22 189, 10 u. s. f. (*32 mal*); gedónan 3, 21; gedóne 115, 31; undón 164, 16; flód 179, 1; flór 59, 18 160, 14 16; onfó 180, 12 344, 28; onfón 69, 20 207, 13 281, 21; underfó 135, 11 267, 17; underfón 231, 5; ymbfón 173, 20 217, 20 226, 5 19; fór 125, 2 127, 34 223, 16 236, 5 324, 11; fóre 121, 7 312, 19; gefór 75, 23; fót 81, 25 167, 25 214, 6 320, 8 346, 17; gód 6, 7 76, 25 106, 33 137, 15 177, 2 204, 26 266, 2 14 290, 17 18 324, 9 326, 26 348, 11; góda 334, 6; góde 76, 3 109, 1; góddæde 117, 5; gólon 73, 27; hlód 214, 22; ahóf 49, 26 108, 21 119, 2 132, 23 164, 6; hóle 122, 19; mód 1, 9 37, 25 102, 26 119, 14 135, 20 u. s. f. (*22 mal*); móde 202, 2 289, 7; mód-gepancas 6, 6 137, 1; nó 307, 28; nóntide 206, 18; ó 59, 28 271, 14 296, 5; únrote 313, 12; unscó 221, 22; zescóp 253, 2; forsóce 255, 18

329, 20; wiśśó 183, 10 190, 11 314, 7; stód 169, 4 258, 1 280, 19; zestód 119, 25 182, 19; stóp 214, 14; stówe 128, 1 152, 27 331, 18 343, 3; lícstówe 340, 35; wicstówa 315, 23; swór 166, 2; tó 100, 18 123, 2 345, 22; wól 118, 10; wóm 308, 21; wóp 207, 8 258, 8 337, 32; wópa 215, 23.

ü

adrúgod 95, 9; adúne 164, 24; fúlnesse 323, 22; fúla 323, 18; fúlan 323, 20 341, 7; fúlstincendan 322, 21; hús 127, 10 184, 18 322, 2 323, 6; ʒebedhús 121, 28 244, 3 321, 11; nú 139, 32 326, 21; rúm 49, 16 184, 18; rúmzyfulnesse 316, 22; rúmmódnes 321, 23; rúmmode 279, 24; tú 244, 26; tún 11, 4 142, 20; wyrttún 67, 6; túwa 171, 26; ún- 62, 32 101, 14 103, 7 139, 19 206, 13 230, 14 281, 7 313, 12 328, 15; ús 63, 15 71, 17 106, 19 107, 33 112, 22 u. s. f. (28 mal); út (út-) 63, 28 65, 20 67, 17 69, 9 70, 11 u. s. f. (85 mal); úte 112, 8; úton 253, 4.

ý

dryas 73, 25; drym 73, 16; fýlnesse 318, 28; fýr 89, 25 290, 23 323, 17 (*xweites mal*) 327, 20 328, 6 25 329, 2; hellefýr 333, 13 16; hellefýre 333, 22; ʒýt 81, 1 103, 10 105, 3 128, 34 139, 32 324, 18; ʒýta 204, 20; hrymende 341, 28; ʒehýran 327, 4; hýpe 347, 16; lýmde 171, 6; mýsan 62, 20; ʒeryne 346, 32 348, 20 349, 4; ʒerynu 299, 25 333, 4; sý 330, 19 348, 28 349, 22; sýn 87, 4 138, 32 177, 9 (*erstes mal*); stýrde 229, 14; unʒetýmum 97, 6; ontýned 330, 27; þý 125, 5; aþýn 250, 14; (mid) tý 106, 32; ýpa 346, 35.

éa

dréam 281, 8; éa 73, 23 98, 18 192, 21 318, 28 (*erstes mal*) 29 319, 9 10 14 320, 11 322, 15; ʒéa 254, 4; ʒéara (adv.) 132, 28; læceʒetéa 344, 16.

éo (iu)

béon 78, 1 344, 2; déop 52, 17; foréode 340, 17; fréon 95, 10; léon 332, 26; atéon 224, 25; twéo 85, 31; twéon 339, 12; wéox 128, 14; þéon (sb.) 320, 10; bewréon 51, 17; iu 169, 29 185, 8; iú 252, 27.

2. Kurze Vokale vor Konsonantenverbindungen.

fi

swéfiles 323, 18.

fn

éfnette 283, 27.

mb

wámbe 339, 38.

nd

ándfengu 327, 25; bánd 317, 18.

rn

abúrne 337, 33; forbýrne 328, 27.

3. Kurze Vokale.**a**

ác 121, 11 185, 18 257, 25 307, 29 345, 27; ánsund 342, 15; ánsyne 105, 13; fár 337, 36; páne (dst. acc. sg.) 166, 1; pánone 225, 28.

æ

færærninge 14, 24.

e

éfestinge 164, 15; zezérelan 34, 1; régoles 336, 27; wél (adv.) 76, 32 265, 3 345, 36; wrépiende 175, 20.

i

gít (dual.) 112, 2; agrímette 238, 21; hís 210, 7; íc 11, 9; ís 63, 4; bemípene 330, 21; síncopin 243, 21; betwix 1, 9; príwa 171, 26; wítana 179, 12.

o

36d 100, 5; ón 275, 17; ónfengre 327, 23; atógen 341, 25; wón 121, 21.

uúp 193, 16; úpp 116, 15 118, 33 121, 16 123, 9 132, 18 171, 32 204, 18 213, 27 220, 22 315, 3 320, 12 14 331, 5; úpp-
gange 331, 14.**y**

cýnlíce 108, 29; rýnelan 94, 14; sýn (culpa) 333, 18.

eo

zéonode 52, 18 159, 25.

Das J-Zeichen trägt den Accent in jgite 338, 23; jgyt 328, 12; jlifne 143, 30; jlyfna 145, 6. Accentuierung der Mittelsilbe in dem einzigen Falle forcuplócost 34, 10, wo der Accent wohl auf das u fallen sollte.

Accente über Eigennamen: Ísác 199, 24; Isaáce 55, 6; Noláne 179, 9; Pád 193, 15 23; Wándaie 179, 14; Casínium 121, 14; Eífide 96, 25; Reatína 33, 17; Nonnóso 48, 24; Sódoma 323, 17.

II. Hs. O.

1. Lange Vokale.

á

á 2, 3 6, 3 89, 12 90, 19 98, 8 u. s. f. (16 mal); áá 264, 6 280, 1 297, 22 334, 4 335, 4 13; á- 47, 9 75, 27 84, 34 85, 1 86, 33 u. s. f. (60 mal); ácsede 330, 5; ácsedon 313, 18 19; ácsode 314, 12; ád 307, 21 308, 7; ferhádle 314, 3; ágenre 100, 7 204, 23 247, 27; ágenu 68, 16; ágenum 68, 24 73, 10 200, 2 203, 2; án 9, 12 11, 20 42, 31 54, 1 57, 3 u. s. f. (26 mal); ánoflet 5, 9; ánmollice 109, 14; ána 3, 16 7, 22 105, 29 210, 27 211, 16 17; áne 24, 4 58, 14 66, 9 70, 2 71, 31 230, 13 280, 12; ánes 11, 25 13, 11 119, 18; áne 112, 9; ánum 79, 11 99, 24 106, 29 111, 10 172, 31 245, 16 287, 10; áre 39, 33 164, 20; zeárede 127, 22; árfæstnesse 76, 15; árfullice 98, 27; árwurða 59, 20 82, 15 100, 1 107, 9 122, 9 127, 14 143, 28; árwurðan 83, 18 91, 23 103, 27 147, 8; ár[wurða] 42, 4; árwyrðes 70, 35; bámu 313, 23; bán 81, 27 224, 7 309, 12 21; bát 31, 1; bráðum 68, 29; adráf 71, 9 74, 31 75, 9 77, 12 190, 20; zá 36, 32 81, 13 82, 7 135, 8 253, 23 314, 9 317, 14; zán (-zán) 16, 15 38, 13 60, 30 62, 31 69, 4 u. s. f. (20 mal); bezánum 103, 17; zást 74, 32 120, 21 125, 3 137, 2 6 11 18 22 146, 5 6 9 147, 2; záste 126, 9; zegráp 108, 3 21; hád (-hád) 32, 3 56, 18 65, 32 135, 15; -háde 68, 4 283, 11; -hádes 67, 25; -háðum 135, 26; hál 135, 17 329, 24; hálzan 88, 3; hám 64, 19 81, 31 89, 33 112, 18 308, 16 313, 27 314, 18; hátan 87, 30 121, 14 314, 1 319, 29; zeháte 145, 19; zehátan 313, 18; zehátene 131, 7; hátheortnesse 63, 9; hátheortan 65, 12 22; hátte 283, 11; hláf 86, 32 87, 8 10 13 17 99, 3 6 9 118, 7 15 20 22 29 119, 2; hláfas 87, 3; hláfe 99, 7 118, 15 119, 3; zehrán 331, 19; hrápe 317, 14; hwá 145, 29; lá 7, 31 20, 6 75, 32 105, 18 107, 18 137, 19 144, 9 202, 6 282, 14 313, 4; lác 118, 5; lífláde 106, 2; láfe 88, 23 26; láre 13, 21 117, 29 122, 2 135, 29 142, 23 175, 5; lára 61, 1; láreow 12, 22; láreowes 111, 8; má 20, 13 25, 20¹ 41, 16 57, 16 63, 15 u. s. f. (22 mal); mánfull 76, 8; máran 70, 24 135, 11; ná 311, 22 328, 28 333, 17; zenámon 80, 6 22 141, 2 144, 18; nán 67, 18 79, 6; nánum 84, 20; nát 328, 20; ráp 109, 33; rápe

¹ Accent auf m.

99, 4 (2 *mal*); arás 70, 10 82, 30 85, 1 90, 3 97, 20 99, 19 105, 13 154, 3; sár 166, 2; sáres 3, 14; slát 78, 4; gestáh 112, 26; stán (stán-) 12, 16 62, 32 99, 3 105, 6 112, 27 113, 9 122, 26 123, 8; stáne 99, 9; stáns 113, 15; strád 81, 20; swá 22, 19 110, 25 127, 9 24 149, 6 u. s. f. (18 *mal*); -tácen 27, 22 78, 9 86, 34 87, 23 105, 8; táce 176, 9; foretácna 90, 30; twá 141, 25; twám 83, 29 111, 6; ťá (pá) 12, 9 24, 24 25, 3 27, 14 46, 10 u. s. f. (26 *mal*); ťáni 245, 20; pás 149, 5; wáz 124, 20 125, 4; wáges 125, 6 11 21 126, 3; wát 38, 21 81, 12 90, 26 91, 6 99, 29 107, 23 261, 16; gewát 6, 4 53, 2 81, 4 90, 10 100, 23 119, 3 133, 5 180, 27 223, 16 276, 22; wrát 105, 9 329, 11; awrát 12, 15 77, 27 78, 8 87, 14 100, 22 105, 2; gewrát 283, 2.

æ

æ 12, 25 256, 7 8; æswiccan 304, 28; æc (= eac) 96, 8; æfentíd 83, 15; æfentide 129, 19; æfre 82, 5; ínælde 101, 2; onæled 188, 28; ænlicestan 318, 30; ær 5, 24 6, 13 16 19 11, 10 u. s. f. (83 *mal*); éran 5, 23; érende 313, 11; érmegene 72, 11; æt 326, 29 327, 8; æte 128, 33; æton 127, 5; bædon 63, 31; abæd 200, 3; abæde 77, 23; gebérum 108, 2; bære 89, 10; báron 73, 10; únwæstmbære 55, 26; clæne 77, 15; únclæn 74, 32; cwæde 107, 3; cwædon 84, 11 88, 33 127, 7; dæde 77, 6 83, 17; dæda 4, 34; dædum 86, 22; dædbōte 88, 14 90, 8; dæl 59, 15; dælum 71, 1; ondrædanne 63, 14; færinga 62, 33; læce 27, 17; læcedóm 74, 10; gelædan 86, 14; gelæded 77, 21 81, 30 107, 21 108, 6 314, 6; læfed 69, 6; lærenne 111, 4; læs 80, 33 377, 5; læt 4, 14; læton 6, 19; mæde 129, 4; mælde 103, 32; gemærsod 12, 4; unniæt 12, 9; unniæte 62, 32; næfre 111, 11; nænne 325, 35; nære 143, 17; næron 67, 2; ræd 306, 1; ræd (vb.) 299, 8; geræd 172, 29; ræde 313, 16; rædende 163, 26; gebedrædenne 129, 23; ungerædlican 110, 21; aræred 81, 29; sæ 5, 28 91, 10 (2 *mal*) 248, 18 27; sæd (sb.) 55, 5 10 32; sæde 12, 17 163, 31; gesæton 99, 25; spræc (sb.) 332, 9; getæce 147, 32; wædle 145, 21; wædu 248, 24; wære 12, 24 59, 27 66, 30 68, 30 72, 19 u. s. f. (15 *mal*); wæron 7, 13 17 72, 23 80, 26 u. s. f. (13 *mal*); wætan 59, 15.

ē

bēc 34, 14 91, 26 281, 25 323, 16 333, 1; bēde 282, 10; bēgra 313, 23; bēne 55, 21 70, 18 78, 27; bēnum 54, 18 55, 28 61, 31 70, 31 103, 29 104, 2; gebērdedu 279, 14; gebēte 111, 24; gecwēmodon 129, 14; dēl 58, 20; ondrēd 59, 25; ondrēde 110, 4; ēca 311, 12; ēcan 310, 17 323, 22; ēce 303, 15 16 305, 8 334, 9; efenēce 60, 15; fēde 91, 21; fēr 25, 1; fēres 17, 23; gefēran 283, 16; fōrðfērde 313, 5; fēt 60, 29 214, 14 302, 8 327, 10; gē (*xweites mal*) 282, 14; ongēn 40, 28 71, 12 74, 20 85, 15 88, 29 31 105, 34;

gér 96, 10 210, 27; gét 283, 21 306, 8; ongeton 176, 9; gléda 75, 25; glédum 75, 14 19; hé 64, 33 65, 9 118, 4 282, 9 309, 18; hér 42, 18 65, 3¹ 70, 25; hét 60, 32 80, 13 144, 19 314, 11; behét 226, 24; zehét 120, 30; zehéte 148, 33; léfan 5, 14; lét 99, 3; forlét 6, 4 70, 12 77, 20 95, 27 101, 7 108, 24 109, 10 112, 26 133, 12 216, 26; mé 24, 6 25, 21² 31, 16 18 48, 3 u. s. f. (14 mal); méde 4, 28 143, 5; médwe 34, 20; zeméte 109, 1 112, 8; zeméted 87, 22; nádendré 79, 5; nádpearflíc 148, 3; zeréfa 141, 20; réðnesse 80, 17; séce 75, 11; sége 128, 5; forsége 78, 24; zeségon 124, 12; sán 283, 21; swétan 282, 21; aðénede 282, 16; wéde[n]heortnesse 78, 14; wéne 7, 14 13, 7 76, 14; wépan 84, 18; wéstenum 283, 9.

i

bígonze 121, 21; gebígean 192, 24; gebíge 282, 16; gecíde 64, 34; ofercíde 111, 17; diacon 82, 1; diacone 82, 17; fif 102, 11; fife 142, 12; fríne 264, 12; gít 54, 28 81, 1 86, 2 91, 20 110, 27 111, 9 128 34 35 130, 27 145, 28 174, 27; aglidan 319, 13; zehíran 83, 17; hírede 64, 26; hwíle 73, 22; hwíte 298, 5 320, 12; hwítum 227, 7; hí 104, 11 113, 11 177, 11; híe 96, 25; gefoed 66, 29; fðlan 77, 4; lichaman 155, 7 177, 10; lichoman 88, 15 100, 26 155, 11 169, 16 175, 19; zelicade 64, 18; zelicodon 129, 15; zelice 85, 7 90, 27; hulíc 47, 9; soðlice 313, 28; ungelíc 79, 29 334, 1; lif 12, 4 43, 25 52, 12 63, 3 84, 13 u. s. f. (12 mal); lif 30, 11; life 6, 30 85, 28 86, 2 133, 12; lifes 4, 27 11, 17 12, 26 70, 35 77, 9 88, 1 99, 26 104, 3 117, 23 32 133, 19; liflade 106, 2; liflade 117, 15; áncerlife 283, 9; munoc lifes 104, 7; lifgende 161, 27; mín 21, 17 38, 20 70, 6 283, 3; míne 47, 6 65, 4; mínum 166, 8; zenided 83, 6; níwan 23, 9 176, 16; níwe 4, 9; níwes 4, 2; níwre 86, 24; ríce 88, 6 133, 12; ríces 133, 10 143, 31; arís 15, 22 99, 27; arís 36, 28; arise 60, 3; scínende 176, 1; sí 75, 32 90, 25 109, 23 24 146, 2 166, 9 172, 31; sín 13, 25 61, 5 9 76, 31 87, 4 102, 29 31 137, 2 139, 31; sídan 121, 14; stí 284, 24³; swígunze 283, 19; swín 106, 30 107, 35 223, 15 16; swíðe 72, 29; tíð (-tíð) 24, 31 26, 15 61, 26 63, 22 65, 19 u. s. f. (26 mal); tíð 50, 9; tíð 34, 29 45, 27 51, 33; tíde (-tíde) 67, 25 84, 4 94, 30 98, 28 100, 8 129, 19 167, 3 313, 20; tíðum 130, 18 162, 22; ðínenna 283, 11; wíctowa 315, 17; wíde 44, 3 116, 28; wíðgala 111, 13; wíðgalnesse 108, 1; wíðgíllan 112, 19; wíðgílnesse 12, 10; wíf 55, 26 73, 8 13 15 100, 29 u. s. f. (11 mal); wífe 71, 32 74, 12; wífes 101, 3 6 127, 15;

¹ h verloren.

² Accent auf m.

³ Accent von späterer Hand.

wífum 84, 19; wífhiored 27, 8; wín 58, 33 62, 30 66, 16 28; wín-
57, 3 7 (2 *mal*) 10 13 27 58, 3 10 16 34 59, 4 88, 17; wine 58, 26
59, 13 142, 15; wínes 58, 20; wísan 3, 19 63, 4 67, 2 83, 24 104, 23
109, 8 130, 17 283, 3; wíse 105, 21; wísum 126, 8; wísdóm 7, 35;
wísdomes 137, 25; rihtwísnes 147, 4; wíte 309, 22; wítédómes 147, 2;
wítédomes 134, 3; ġewítendre 103, 15.

ð

bóe 92, 1 332, 22 333, 10; bebóð 30, 16; bróe 22, 5 313, 14;
dædbóte 90, 5; dædbóte 88, 14 90, 8; cóm 62, 8 66, 32 70, 1 99, 26
100, 18 u. s. f. (12 *mal*); cóme 130, 25 148, 32 149, 9; cómon
66, 21 313, 17; becóm 27, 18 98, 23 100, 25 129, 19 286, 16; ġe-
eóplice 9, 19; cwóm 64, 18 68, 31 69, 28 81, 22 82, 2 85, 23 86,
20 103, 26 111, 24 124, 3; cwóme 88, 8; cwómon 85, 17 113, 2
148, 10; becwóm 89, 7 128, 2; dóm (-dóm) 7, 35 56, 17 74, 10
144, 8 151, 13 157, 25; dóme 41, 1 73, 30 140, 25; freodóme 12, 1;
wítédómes 130, 20 30; wítédómes 147, 2; dómas 137, 27 33 138, 6 31
139, 10 13; dō 28, 13; dón 3, 10 31, 14 38, 4 76, 25 111, 15 127,
24 128, 21 324, 9; dōn 113, 11; dōð 76, 30; ġedón 36, 32 40, 31
68, 30 70, 21 77, 25 u. s. f. (11 *mal*); ġedónan 3, 21; ġedónum 62, 7;
onfón 54, 24; underfó 286, 15; underfón 78, 22 230, 28; fór 112, 20
127, 34; fóre 121, 7; ġefór 73, 28 75, 23; fót 81, 25 167, 25 214, 6;
fóta 24, 26; fótum 127, 20 130, 3 143, 21; ġód 6, 7 70, 24 76, 3 25 29
106, 33 266, 6 311, 7 324, 9 331, 26; ġóda 17, 26; ġódan 110, 12
117, 23; ġóde 7, 13 76, 3 4 109, 1 310, 15; ġódes 83, 26; ġódum
76, 5 109, 4 111, 7 117, 21; ġód[re] 85, 19; ġóddaeda 117, 5;
ġólon 73, 27; hléd 11, 22; hóf 49, 20; áhóf 132, 23; ahóf 42, 6
108, 21 119, 2 164, 6; hwón 109, 3; lóca 163, 29; lófsange 282, 23;
ġelómlice 73, 14 86, 21; mód 4, 10 13, 9 102, 26 174, 6; móde
8, 16 76, 5 16 80, 2 111, 13; módes 103, 1 106, 8; módum 57, 1
104, 24; nó 13, 17 22, 28 28, 3 58, 4 64, 20 u. s. f. (25 *mal*); nóht
132, 13; 6 58, 27 59, 28 77, 6 78, 21; ófer 52, 15 53, 17 154, 3;
óht 159, 23; ópre 112, 25; óprum 91, 14; ródetacen (-tácen) 12, 16
27, 22 78, 9 86, 34 87, 23 105, 2; ródetacne 30, 35 87, 23; únrot
84, 26; únroté 313, 12; unrótum 81, 14; scón 37, 13; slóh 62, 34;
forsóc 82, 5; wiðsóc 11, 13 234, 14; sóna 11, 26 31, 2 82, 2 25
84, 16 u. s. f. (29 *mal*); stód 42, 9 62, 14 69, 29 119, 27 124, 13
144, 2; ġestód 109, 12 119, 25; stów 49, 16; stówe 313, 15;
eárdungstówe 313, 24; tó (tó-) 4, 4 12, 21 25 17, 7 48, 26 u. s. f.
(36 *mal*); wól 118, 10; wóna 210, 16¹; wónes 104, 14.

¹ Accent von späterer Hand.

ú

úð 108, 26; úðúne 99, 9; úðúne 62, 35 99, 3 110, 2 112, 23 123, 22; hú 21, 8 282, 14; hús 85, 23 124, 13 29 126, 29 127, 10 16 286, 25 323, 6; barnhús 68, 22; gebedhús 121, 28; húse 68, 68 73, 10 75, 10 14 19 34 84, 32 107, 5; gebedhúse 73, 9 112, 8; húse 62, 31 69, 26 124, 20; gebedhúses 72, 7 22; máltes 283, 18; mí 25, 18 60, 4 62, 25 65, 24 70, 6 u. a. f. (41 mal); rúm 170, 25; túne 147, 17; wirtún 67, 6 119, 11; wurtún 30, 32; pí 65, 26; ún- (-ún-) 3, 14 22 4, 9 6, 1 55, 26 u. a. f. (54 mal); úre 154, 3; ús 71, 26 307, 11 320, 22 326, 17 329, 10 330, 22 (xweiles mal) 331, 1; út (út-) 50, 22 58, 13 19 67, 17 68, 5 u. a. f. (34 mal); útt 42, 28; útan 253, 4; úte 154, 25; úterran 151, 20.

ý

gecyð 319, 21; drym 73, 16; drycraeftum 73, 22; fyr 290, 23 303, 16 304, 4 306, 19 308, 8 9 323, 17 (2 mal) 327, 20 328, 6 25; hellefyr 305, 4 5; ýmnyss 211, 10; ýft 282, 24 283, 12 285, 13 321, 2 12 323, 25 26 331, 10; hý 228, 18; hýd 287, 4; ofenkyðe 204, 6; gehýr 304, 20; gehýrde 181, 8 182, 15 282, 16; gehýren 282, 14; alýfed 104, 16; unalýfede 230, 14; gelyfde 318, 8; gelyfdon 327, 2; nýde 230, 13 324, 7; geryman 192, 22; gerynu 333, 4; sj 180, 6 208, 1 321, 14 330, 19 332, 14; sýn 234, 2 257, 3 261, 19 270, 1 283, 25 303, 5 305, 1 321, 6 323, 13; ánsýne 283, 12; gefwed 318, 8.

éa

béad 81, 32; bebéad 38, 9 57, 22 59, 21 135, 7 144, 17; onbéad 124, 30; béancoddas 106, 31; déacon 82, 13 20; déacone 160, 4; déad 62, 19 28; déadan 84, 15 89, 10 224, 7; éa 220, 11 318, 28 (xweiles mal) 319, 10 14; éa 15, 31 33 73, 23 98, 18 115, 7 u. a. f. (15 mal); éac (éac éac¹) 12, 28 13, 7 17, 2 21, 16 40, 2 u. a. f. (119 mal); éacan 302, 28; éadegan 72, 24 81, 23 88, 4; éadigan 92, 3 297, 16; éagan 77, 28 85, 11 100, 30 124, 12; éage 76, 8; éagena 77, 20; éagum 107, 13 123, 28 124, 6 130, 7; éala 4, 5 85, 13; éare 282, 17; éares (statt géares) 68, 31; éarum 129, 15; easterlica 100, 2; gear (gear) 43, 23 98, 6 24 234, 9; gear 102, 13; gearum 135, 23; ongear 314, 12; ongear 313, 26; ongear 99, 5; héafe 120, 17; héafod 62, 34 89, 12 124, 8; héah 121, 17; beléac 59, 4; geléah 87, 25; geléafan 140, 5; forléas 106, 34; néah 56, 9 282, 2 313, 28; néahgeburum 313, 26; fornéah 101, 7 327, 1; fulnéah 4, 25; neáran

¹ So besonders bei grossem Anfangsbuchstaben.

230, 8; beréafod 75, 28 76, 18; geréafodon 141, 2; rihtgescéad 56, 2; scéat 65, 23; sméahþáncolice 313, 19; téaras 140, 14; téarum 89, 9 90, 1; þéaw 282, 27.

éo ío

béobreades 71, 28; béo 5, 32; béon 12, 26 38, 10 15 54, 30 55, 28 u. s. f. (37 *mal*); béoð 315, 23; béot 89, 12; beótian 314, 8; oncnéowon 313, 20; déoflum 71, 12; déoflican 77, 4; éode 21, 5 36, 11 58, 10 59, 19 68, 21 u. s. f. (22 *mal*); éodon 64, 4 126, 16 22 28; geéode 65, 6 73, 1 116, 8; gegéode (*sic!*) 135, 30; éow (eów) 147, 32 313, 12 327, 8; geéowde 321, 5 6; ætéowed 321, 15; féond 75, 33 99, 7 122, 10 135, 5; geféon 294, 21; héo 282, 10 313, 11 18 323, 20; héora 313, 23; héold 313, 16; hréoflan 84, 14; léo 295, 7; léode 282, 9; léohte 173, 3 313, 17; léorde 313, 20; léordon 313, 25; méowon 36, 12; préoste 135, 7; séo 83, 15 99, 13; zeséo 120, 13; zeséon 99, 29 112, 4 121, 2 173, 27; forséo 13, 6; gestréon 109, 26; téonan 21, 11; téon 42, 28; atéon 9, 5; twéon 26, 12 173, 26 320, 20; péodum 133, 30; underpéoded 80, 9; péon 126, 8; péonde 71, 4; péow 86, 27 180, 6; ðréo 283, 13; wéop 89, 11; hío 17, 18 74, 5; íow 105, 17 19; sío 87, 31 103, 2 150, 24 32.

2. Kurze Vokale vor Konsonantenverbindungen.

fd

háfde 282, 9.

fn

éfn 86, 7; stéfn 75, 16 85, 9 122, 7 140, 30; stéfnum 84, 11 89, 4; swéfn 148, 17.

ft

éft 81, 1 82, 31 85, 21 135, 15; óft 6, 20 64, 9 68, 6 86, 20.

lc

ýlcan 283, 5.

ld

áldra 86, 22; wálden 2, 8; wólde 314, 12; gefýlde 226, 25 282, 20; geðýlde 283, 18; éalda 75, 32; éaldne 161, 7.

mb

ymbsewen 107, 11.

mp

gélámp 313, 27; gelómp 56, 29 63, 22 313, 26.

nc

áncerlif 229, 7; -life 283, 9; sméahþáncolice 313, 19; sténces 282, 21; drínc 104, 31 126, 18; íncz 152, 12; scónca 81, 26; in-
geþónc 76, 10; smeahþónclicor 247, 21; drýnc 211, 10; funcgran 22, 10.

nd

hánda 190, 13; lánde 80, 21; énde 77, 14 88, 9; éndes 282, 11;
geéndebyrde 147, 25; gehaldénde 22, 25; blíndum 60, 9; hóndum
175, 20; ónd (ónd-) 19, 31 20, 32 21, 16 34 22, 11 u. s. f.; gesúnd
124, 13; únder- 282, 9 307, 19; gemýnd 112, 27; sýndon 313, 13;
géond 99, 18 23.

nȝ

ahóngene 317, 10; súnȝen 282, 10.

nt

geplántedan 192, 18; múnt 121, 14; múntes 112, 19.

rc

weórc 328, 25.

rd

afrde 69, 27; wórd 135, 29; wórdum 65, 5 81, 8 133, 1; éar-
dode 105, 29; inéardiend 63, 12; eárdungstówe 313, 24.

rf

gehwéarfe 181, 28.

rn

árn 290, 25; órn 36, 9 115, 18; geórn 70, 3; ȝnórmunge 313, 13;
geéarnung 313, 23; éorn 325, 34 (2 *mal*); geéléornade 71, 21.

rm

gefýrmod 282, 9.

rt

héortan 63, 17 282, 16; wúrtgeardes 67, 19; ȝéȝearwode 226, 12.

rht

fýrhto 282, 13.

rst

fýrste 282, 27; ȝéorstandæȝ 306, 9.

rð

wéorðað 321, 5.

st

ʒéstliðnesse 76, 19.

3. Kurze Vokale.

a

ác 12, 13 19 24 25 40, 11 u. s. f. (33 *mal*); álle 313, 11; állum 313, 16; ánsýne 283, 12; ánsyne 250, 16¹; cán 283, 12 284, 14; leohtfátu 45, 28; óngán 308, 22; onʒán 324, 21; hwán 313, 13; mán 29, 14; toscáden 282, 19; ʒánon 313, 10.

æ

æfestlicre 212, 18; æt (æt-) 83, 13 166, 13 282, 20 326, 27 330, 23; dáʒes 11, 25²; todæʒe 313, 16; forhæl 181, 9; læʒ 318, 6 331, 18; mæʒ 120, 19; sæt 181, 16 194, 19; spræc 317, 21 323, 25 335, 13; þæs (g. s.) 2, 19; wæs 169, 21 313, 23.

e

éle 50, 32; éle 51, 2 10; éles 50, 15 24; ʒé- 226, 12 280, 19 282, 14 313, 27; ménn 36, 8; né 27, 11 282, 14 324, 27 (*drittes mal*); sé 35, 23 47, 8 48, 26 52, 6 83, 1 86, 24 96, 13 161, 1 170, 16; astréccende 70, 4; þé 50, 28 140, 23; wéʒ 297, 12; wéʒferend 314, 12; awéʒ 190, 20 294, 14; onwéʒ 77, 12 286, 23 (*zweites mal*); wéliga 304, 20; wér 180, 24.

i

ʒíf 168, 19; flufad 21, 10; íc 12, 23 19, 7 41, 25 42, 18 19 u. s. f. (41 *mal*); ín 4, 13 24, 11 134, 4; ínælde 101, 2; ís 12, 26 20, 6 13 (2 *mal*) 44, 15 u. s. f. (19 *mal*); hím 2, 12 112, 18; híne 282, 10; hís 151, 10; hwider 314, 12; licʒað 177, 5; níman 11, 13; ʒeníman 289, 20; ʒewínnes 4, 28; unʒewittig 334, 17.

o

befóran 81, 18 86, 20; fórd- 313, 5; fróm 151, 14; ʒód 25, 5 311, 23 315, 8 331, 27; onʒón 36, 18; món 47, 7 9; mónigu 98, 6; óf (óf-) 24, 21 25 28 25, 12 47, 6 u. s. f. (20 *mal*); ón (ón-) 20, 31

¹ An nachträglich eingefügt.

² Accent fraglich.

86, 19 89, 3 98, 3 153, 25 u. s. f. (19 *mal*); aswórette 5, 25¹; órsawla 84, 33; óxena 49, 10.

u

cúm 313, 4 (2 *mal*); múnecas 313, 11; múnucháde 283, 11; súme 17, 6 157, 21; þús 282, 13; úp úpp (úp- úpp-) 65, 8 108, 23 118, 33 119, 2 123, 9 166, 7 168, 6; úpon 165, 14.

y

býrið 283, 5 313, 28; býriðon 282, 26; hýra 142, 30; hýre 283, 16 18; mýcelre 313, 13; sýn 332, 2 333, 18; sýnlusta 320, 25; sýnlustum 323, 22; -lustðum 230, 12; sýngien 335, 5; zesýngjad 323, 11; sýnfulra 303, 7; wýðuwe 313, 29; ýrre 207, 26 223, 9; ýs 4, 7.

ea

onzeát 237, 26 282, 2; wéaxan 58, 33 101, 13.

eo

cléopunze 282, 13; cwéoðe 282, 14; féorr 42, 8; féor 313, 10; bezéotan 329, 7; héofonum 282, 15; héora 283, 11; léofode 320, 6; scéolan 314, 6.

Besonders hingewiesen sei auf die Accentuierungen *blodáxe* 161, 2; *miltiscan* 78, 27; *ræfníge* 5, 13; *wæufendum* 171, 34; *diacón* 182, 15; *þte* (*Accent über t*) 153, 2 13 26 159, 8 164, 14; *þswarede* (*Accent über j*) 313, 18; *únroté* 312, 12.

Accente über Eigennamen: *Abrahámes* 55, 24; *Adeodátes* 98, 27; *Honorátus* 11, 30; *Isáac* 199, 10 24 200, 21; *Isáac* 55, 17 18 25 26; *Isáace* 55, 6; *Pád* 193, 23; *Románus* 98, 19 99, 3 6 10 12; *Románe* 98, 25; *Siracusánis* 248, 12; *Suránus* 293, 2; *Apollones* (*Accent über A*) 189, 1² 190, 22; *Aquine* (*Accent über A*) 191, 24; *Ǻalla* 313, 29; *Eliséum* 120, 15; *Judéafolces* 107, 26; *Judéalande* 150, 5; *Seuérus* 88, 2 89, 33 90, 3; *Ecclesiastés* 264, 26; *Térsilla* 286, 8; *Amiterníne* 27, 23; *Campíanalonde* 188, 26; *Interorína* 87, 30; *[In]terocrína* 87, 33; *Libertínus* 14, 4; *Martínes* 121, 26; *Nursíne* 31, 29; *Reatína* 38, 17; *Theophaníus* 302, 13; *Túdertína* 83, 25; *Tudertínam* 80, 4 10; *Tudertíne* 71, 3; *Heródes* 107, 25; *Rónnósus* 50, 18; *Rómeburge* 133, 22;

¹ Accent fraglich.

² Endsilbe verloren.

Rómebyrig 111, 3 132, 31 133, 8; Salomónnaes 264, 25; Jótan 80, 3; Abbacú 150, 12; Tíðertína 83, 25; Ursus (*Accent über U*) 313, 19; Urse 313, 4; Máurus 115, 34; Eutícium 205, 25; Crysothomas (*Accent über C und th*) 94, 19; Noníoso 48, 24.

III. Hs. H.

1. Lange Vokale.

á

á 89, 11 90, 19 98, 7; ádle 93, 21 157, 7; feforádle 29, 21; feforádlum 29, 23; ágen 59, 5 106, 9; ágene 21, 22 63, 27; ágenre 90, 6 151, 16 155, 3; ágenum 22, 4 95, 17 105, 23 124, 7 128, 1 132, 23 158, 10 23 163, 2; án 7, 22 9, 11 15, 13 16, 1 28, 24 u. s. f. (*27 mal*); ána 3, 16 54, 1 58, 13 64, 25 65, 2 96, 20 105, 28; áne 7, 21 24, 4 44, 7 45, 8 66, 8 70, 2 71, 25 141, 33; ánum 22, 22 24, 28 31, 15 41, 12 15 52, 9 58, 14 22 74, 19 94, 4 95, 26 106, 27 125, 17 170, 27 171, 11 172, 22 27; ánra 41, 8; áne 150, 12; árfaestnysse 146, 29; zeárode 127, 20; árwurða 114, 22; árwurðan 103, 27; áxiende 172, 14; áxode 79, 15 127, 4 140, 18; áxung 137, 29; áxunge 139, 27; zeáxian 58, 5; zeáxod 144, 21 146, 16; zeáxode 9, 6; bām 149, 10; bān 81, 26 125, 21; bāt 31, 1 16 78, 4; abāt 69, 27; brādum 68, 22; oncnāw 39, 28; oncnāwan 32, 31 130, 17; oncnāwene 139, 25; crákettan 118, 25; adráf 10, 32 75, 10 77, 9 135, 4; fágung 158, 35; flāne 114, 33; zā 36, 32 82, 7 135, 7 158, 6; zān 60, 28 62, 29 123, 25; zāð 88, 19; azān 31, 9 114, 24; azāne 169, 7; zegráp 31, 11 72, 25 108, 3 19 114, 31 174, 12; hād 32, 3 11 65, 32; háde 135, 9; bisceophád 56, 16; sacerdhád 135, 14 136, 9; wápnedhád 26, 30; cynehádes 1, 2; zeogoðháde 102, 23; munucháde 43, 23; éfenhādan 43, 22; hāl 135, 17; zehāl 97, 22 26 124, 14; hálizes 139, 1; háligrā 103, 19; hām 50, 15 64, 19 89, 31 143, 6; hátheortnysse 151, 30; beháte 145, 19 156, 26; behátēna 148, 11; zehátēne 141, 27; hláf 10, 38 62, 28 87, 21 107, 4 118, 5 13 17 20 26; hlāfas 145, 10 13; zehrān 82, 25 115, 20; hwā 136, 19 145, 30; lá 105, 18 144, 9; réaflāce 162, 30; belādunge 28, 7; láfe 36, 31 61, 22 88, 26; láue 56, 1; beláf 67, 18; láke 118, 5; láre 2, 27 117, 10; láreow 102, 10 109, 19; láreowdóme 102, 7; mā 23, 26 32, 31 116, 20 139, 31 145, 12; mādma 102, 16; māzas 74, 6 154, 10 19; mágum 154, 15; zemáhlice 63, 30; zemálicum 156, 1; mándædum 30, 23; amánsumunge 152, 11; amánsumie 152, 10; mánfull 76, 8; märe 20, 8 17 33, 20 83, 23 89, 1; māran 4, 3 70, 23 130, 17 135, 10; nā 9, 16 18, 19 19, 21 22, 27 28, 3 u. s. f. (*37 mal*); nāhwær 127, 5; zenámon 73, 8 80, 6 21 141, 2; nān 15, 23 17, 27 33, 7 79, 6 102, 2 u. s. f. (*10 mal*); nāne 25, 27 32, 11 82, 33 123, 13;

nánes 87, 24 164, 15; nánun 60, 2 66, 21 104, 5; nát 20, 14; pápa 39, 7; ráp 109, 28; rápas 164, 13; rápum 163, 16; arás 39, 12 70, 10 82, 29 85, 2 90, 4 105, 14; asáh 83, 15; sár 3, 23 101, 23; säre 6, 21 43, 1; sáres 3, 14; sárinysse 148, 27; besárgodon 104, 18; sári 114, 18; efensáriz 97, 16; zesáwe 173, 27; zesáwon 104, 16 124, 15 145, 31; sáwle 169, 7 173, 1; slápende 149, 14; slápendum 149, 10; slát 78, 4 163, 4; stáh 24, 20; astáh 46, 31 81, 19 137, 15 171, 28; instáh 24, 2; stán 105, 9 123, 11; stánclud 10, 14; swá 7, 17 46, 6 127, 7 143, 13 149, 5 155, 8 162, 24; zeswác 27, 3 135, 33 163, 13; tácne 105, 6; rodetáken 105, 4; twá 81, 27 97, 7 141, 25 162, 11; twám 60, 8; pá (šá) 27, 30 32 32, 28 38, 14 63, 30 u. s. f. (16 mal); pás 84, 19 98, 7 127, 10 (2 mal) 152, 6; wácmodnysse 145, 16; awácode 134, 10; wáclie 7, 22 34, 1; wáfienne 172, 20; wáfienfum 171, 30; wáh 124, 20 125, 4 126, 2; wáges 125, 5 19; wála 62, 16 17; wát 107, 22 136, 29; ætwát 129, 23; gewát 20, 34 25, 3 31, 21 40, 22 63, 28 u. s. f. (11 mal); awrát 78, 8 94, 6 105, 3; eā: scéan 174, 10.

æ

æfentíd 83, 13; æfentide 143, 29; æfre 151, 6; æhta 95, 25 106, 25 141, 9 163, 1; onælan 44, 13; onæle 10, 8 33, 23 109, 25; onæled 17, 16 117, 26 162, 29; æne 19, 18 108, 26 129, 28; ænettes 105, 27; ænie 79, 26; ænigre 126, 17; ær 4, 3 5, 22 6, 17 19 10, 28 u. s. f. (47 mal); ærendgewrita 38, 30; ærestan 2, 22; æren 123, 21; æte 128, 29; æton 93, 3 106, 29 126, 18 127, 5 128, 26; ætan (3. pl.) 126, 28; bædon 63, 30 104, 13 127, 1 154, 26; gebæde 38, 1; blæsum 117, 27; tobræded 173, 15 174, 5; unclæna 43, 6; oncnæwst 45, 9; oncnæwð 173, 18; cwæde 118, 27; cwædon 84, 10 127, 5 148, 27; dæd 97, 28; dædbóte 31, 12; dæde 143, 20; dæda 4, 33 83, 19 96, 2 104, 9 162, 11; dædum 52, 13; dæl 51, 2 97, 2 106, 26 171, 29; dæle 151, 24; bedæled 33, 13; gedæled 68, 18; todæle 10, 21; todæled 41, 10 81, 27 97, 7 196, 21; afæred 24, 26; færinga 42, 4 63, 29 101, 8 158, 15; grædan¹ 65, 15; grædig 162, 30; gehæle 28, 32; gehæledum 135, 5; hæes 84, 21; hæsum 58, 7; hæte 33, 23 102, 26 103, 2 108, 19; hætán 162, 29; gehwæde 85, 9 174, 15; hwæte 10, 26; hwættes 97, 3 145, 9 158, 17; læce 27, 26; læcedóm 26, 21 43, 15; zelædan 37, 9 82, 4; zelædað 85, 20; zelæded 35, 21 107, 20 134, 33 159, 3 171, 12 172, 24; læfed 69, 6; læne 97, 1 12; læran 142, 28; lærde 155, 28; lærende 33, 27; lærendum 35, 19; zelæran 129, 28; ungelæred 35, 5 95, 31; læs 29, 3 35, 28 80, 32 106, 9 133, 7 151, 22; læsode 106, 28; læt 35, 9;

¹ æ für ea.

læte 24, 12; læteð 102, 18; alæten 110, 3; forlætan 102, 5 104, 20 108, 26; forlæten 97, 4; forlætenne 23, 18; untolættendlice 117, 23; læwede 127, 32; mæde 37, 5 129, 3; mæda 34, 21; mæz 64, 7; zæmænan 108, 13; zæwidmærodon 60, 11; mæran 116, 16 117, 22 30; mæst 3, 15; ormæte 62, 31; ormætum 29, 9; næfre 66, 23 118, 21; zænealæcean 132, 12; zænealæce 135, 9; næron 25, 27 54, 11; bepæhte 124, 11; ræd 157, 24; aræran 147, 29; arærde 132, 23; aræred 81, 28 113, 20; ræde 113, 25; aræde 21, 26; onzæresan 78, 3; sæ 132, 31; sæs 55, 12; sæd 55, 5 10 34; sæde 23, 11 29, 15 30, 15 31, 32 39, 19 u. s. f. (12 mal); asæde 32, 17 59, 22 144, 24; sædan 66, 6; asædon 60, 3; zæsed 16, 12 23, 19 32, 33 46, 22 106, 23 134, 18; foresæde 103, 31; foresædan 80, 9; sæl 132, 28; unzæselige 4, 9; sæte 144, 21; slæpe 148, 19; spræc 151, 19; zæspræc 79, 18; spræce 80, 15 126, 23 133, 20 158, 5; zætæce 147, 27; zætæhte 149, 11; tælan 117, 9; tælinge 76, 17; tælde 117, 28; zætæse 39, 27; þære 4, 10; þænde 34, 20; zæþænede 94, 22; zæþwærnyse 78, 11; zæþwærian 103, 32 128, 26; zæþwærað 139, 16; zæþwærode 146, 17 155, 30; wædl 145, 6; wædle 57, 15 145, 21; zæwædum 34, 2; wæpnedhād 26, 30; wære 4, 4 27, 10 66, 25 79, 19 89, 5 140, 19; wæron 23, 29 30 54, 17 57, 19 64, 29 u. s. f. (11 mal); wætere 115, 23; wætan 59, 15; zæwæhte 129, 2.

ê

béc 158, 25; bēgen 148, 18; bēgra 170, 23; bēne 30, 5 55, 20 78, 25 162, 5; bēna 70, 19 135, 2; bēnum 54, 18 55, 30 61, 31 78, 21 103, 28 104, 2 156, 1 27; zebétan 152, 10; zebrézed 39, 8; ætbréde 9, 7; zecwémndon 129, 14; déma 116, 8; dést 37, 7; ondréd 142, 15; ondréde 42, 3 72, 18 110, 4; zedréfed 171, 26; écean 54, 20; éfenéce 60, 15; éhtnyse 109, 27; éhtende 109, 10; éstfull 86, 26; éstfullice 138, 15; underféhst 135, 14; fét 95, 17; féran 34, 8 38, 14 18; férde 18, 32 32, 7 88, 15 131, 2 133, 9 150, 17 20 22; férdon 39, 20 67, 17 126, 17 22; zeféra 141, 20; zeféran 129, 27; wezférend 128, 9; wezférenda 128, 12 21 25 129, 7; forðférd 152, 18; forðféred 71, 14 89, 1 103, 25 154, 14; forðféredne 172, 12; zefréfrode 97, 25 158, 5; zé 127, 8; zeréfan 125, 7 143, 31; gléda 75, 25; glédum 75, 14; gréne 36, 29; zegréted 34, 7; hé 79, 18 19 95, 17 131, 2 16; hér 42, 18 94, 12 114, 17 129, 8 9 (xweites mal); hét 58, 32 60, 9 30 80, 13 130, 22 144, 17 18 156, 7 163, 17; héte 39, 9; behét 55, 8 141, 7 147, 25 148, 24 149, 6 156, 22; behéte 148, 29; neadbehéfe 148, 1; nýdbehéfe 148, 7; hwéne 124, 20; aléde 63, 27; alédon 125, 23 169, 17; lét 90, 14; alét 114, 28; forlét 46, 30 52, 6 77, 20 95, 25 96, 17 108, 21 110, 19 133, 12 135, 33; forléte 106, 4 12 24; forléton 116, 27; anforlét 5, 9; mé 25, 6 105, 24 107, 23 137, 27

150, 25; méde 4, 27 68, 10; zemétte 68, 7 90, 22 93, 19 97, 9 21 108, 29 140, 11 142, 15 156, 9 163, 23; zeméted 69, 12 87, 22 97, 6 150, 10; nécastana 40, 5; nádpearf 102, 31; répel 20, 26; zeunrétte 125, 8; soét 114, 12; sécenne 96, 19 114, 1; séce 75, 11; sécat 33, 20 37, 12 44, 31; sécest 28, 7; zesécean 169, 8; sébran 109, 7; séna 144, 13 15; zesénodon 124, 12; sméše 129, 10; astépede 18, 14; swéydon 144, 32; swétan 170, 4; twéyzen 66, 5 80, 7; pé (*xweites mal*) 40, 22; šé 130, 14; pénunze 131, 4 144, 2 19 151, 32; pénungum 102, 33 131, 13 17; pénian 102, 12; pénode 151, 17; pénienra 131, 23; wé 80, 27 140, 31; zewéman 117, 11; wén 28, 12 106, 3; wéne 7, 27 8, 21 23, 17 76, 14 108, 28 157, 2; wened 131, 15; wépan 84, 17 89, 17 97, 10 15; wépende 84, 8 146, 20; wépendne 140, 12; bewépan 130, 4; wérizean 128, 14; wésten 101, 8.

i

bíg 24, 15; bígenze 26, 19 142, 22; bígenzum 95, 24; gebígde 124, 8 130, 2 164, 10; gebígdon 116, 28; cídán 104, 12 143, 9 144, 12; zecígzed 52, 11 53, 31 55, 6; zecígzde 124, 11; clíwen 173, 22; clíwene 171, 17; díglan 138, 23; dígelum 139, 1; bedíglode 146, 25; drífán 163, 17; adrífaš 29, 17; todrífeš 41, 8; drígeum 115, 17; aflígean 171, 2; fif 145, 12; gít 31, 30 62, 23; gíta 32, 31 33, 17 36, 15 37, 15 83, 23 u. s. f. (*10 mal*); gífze 63, 10; gífzcræfte 62, 13; hí 9, 3 16, 2 42, 32 (*xweites mal*) 54, 16 24 u. s. f. (*13 mal*); ínn-gehígzdes 137, 25; híw 158, 34; híwe 4, 31 101, 3 169, 8; híwcuš-nysse 140, 8; gehíwode 75, 4 124, 16; híwcušlice 32, 8; hlísan 117, 25; hwí 87, 12 88, 32 105, 18 127, 7 136, 10 145, 20 149, 4; hwíle 73, 21; hwílum 162, 4; hwíltidum 146, 6; zelced 66, 25; ídelnysse 151, 5; ídel 25, 25 109, 4; ídeles 40, 7 77, 4; ídelhende 64, 4; aídłode 59, 27; zelhte 62, 23 137, 7; ísen 113, 26 114, 14; ísene 114, 13; íú 41, 27; íu 169, 31; líce 89, 7; zelícan 144, 10; lícaš 43, 2 61, 19 103, 6 108, 23; lícap 70, 6; zelícode 95, 27 123, 17; zelícodon 6, 28 129, 15; líchaman 85, 21 138, 20; líchamlice 150, 20; líopenunze 84, 4; lícwyrše 148, 8; ofstlíce 81, 30; sošlíce 102, 26; ungelíce 79, 29; úngelíce 106, 2; líf 29, 5 30, 10 66, 2 84, 12 116, 28 158, 33 162, 7; lífes 33, 15 60, 29 104, 4 105, 13 117, 24 151, 18; lífe 94, 10 103, 12 163, 12; líze 101, 4; lízeas 124, 15; lízetslihtum 133, 30; líšán 117, 1; líšre 158, 4; líšelice 80, 29; mín 3, 26 51, 25 79, 16; míne 32, 25 65, 4; mínes 43, 22 107, 4 150, 26; mínum 1, 19 6, 20 32, 20 65, 26 80, 20 105, 21 116, 13; nífes 117, 27; nífšfulla 117, 17; níwan 23, 9 29, 4 66, 32 140, 34; níwe 4, 8 104, 22 135, 18; níwes 4, 2; níwnysse 6, 33; níwre 86, 23; ríces 133, 10; arís 15, 20 36, 29 132, 16 164, 2 (*2 mal*); arísan 132, 18; arísende 97, 20; rípe 57, 18; scínan 171, 4; scínenan

171, 15; scinende 65, 18; scírum 45, 22; prafostscíre 10, 18; world-scírum 3, 7; sí 28, 3; forðsfið 169, 14; stígan 59, 3; beswícan 30, 19; swígan 67, 2; swígean 109, 14; swígende 20, 34 144, 4 27; swíðe 133, 18; tíð 75, 3 128, 11 129, 1 141, 19; tíde 82, 29 94, 30 101, 29 126, 25 144, 20 145, 3; tíðum 130, 18 162, 21; æfentíð 83, 15; geréordungtíde 118, 12; tíma 57, 17 170, 12; tíman 26, 14 34, 29 63, 22 66, 4 67, 25 77, 19 169, 26 170, 25 172, 16; getiðode 104, 1 147, 20; pí 136, 6 174, 3 14; píð 76, 24; pín 114, 17 131, 30; píne 65, 1 144, 15; stocwic 172, 4; gewícode 130, 21; wíðgalnysse 108, 1; gewídmærodon 60, 11; wíde 44, 3 106, 20 116, 25; wíf 18, 14 73, 16 94, 8 100, 29 146, 20; wífes 19, 5; wín 10, 21 58, 3 34 59, 17 66, 17 22 25; wíne 10, 24 104, 28 142, 15; wínera 59, 5 12; wínes 66, 9 23 141, 25; wínfatu 58, 2 7; wíngæard 57, 12 58, 10; wíntreðdan 58, 12 34; wísdóm 95, 14; gewísie 148, 2; wíslíce 95, 31; wíte 83, 5 135, 18; wítu 163, 4; wítum 163, 6; wítelíce 101, 24; gewítan 21, 12 144, 19 156, 24; gewítað 84, 18; gewíte 81, 13; gewíteð 103, 2; gewíton 67, 14; wíteras 35, 34.

ð

bóc 9, 9; bóccræfta 95, 24; bóccræftas 95, 13 96, 18; bócrædinge 164, 6; bósm 143, 18; bósam 173, 8; bósme 143, 6; dædbóte 31, 12; dædbóte 90, 8; bóunze 77, 4; cōlað 102, 25; cōm 3, 25 9, 35 14, 25 16, 8 24, 19 u. s. f. (24 mal); cōme 34, 4 37, 2 88, 10 130, 25 148, 24 29 149, 3 7; cōmon 63, 29 66, 5 80, 4 85, 16 88, 31 132, 2 141, 1; becōm 19, 16 27, 27 34, 18 24 62, 31 u. s. f. (26 mal); becōmon 24, 6 66, 13 96, 22 123, 20; cōplice 9, 18; dó 28, 13; dōm 72, 19 151, 12; dōmas 137, 26 32 138, 23 139, 11; dōme 41, 1; læcedōm 26, 21 43, 15; læcedōm 73, 17; reccendōm 20, 21; wísdóm 95, 14; lareowdōme 102, 7; lareowdōme 61, 15; dōn 19, 20 31, 12 105, 19 131, 33; dōnne 80, 25 104, 18 163, 35; gedōn 19, 8 36, 32 51, 1 70, 21 76, 28 u. s. f. (11 mal); gedōnum 62, 5 169, 19; underfō 135, 10; ungefōhlicum 64, 27; onfōn 54, 24 69, 21; onfōð 70, 24 146, 35; underfōnne 136, 8; fōr 154, 11; fōre 115, 16; fōron 42, 24 128, 32 135, 23; gefōr 37, 25 43, 6; fōrmete 128, 10; fōt 25, 10 81, 24; fōtum 23, 29 60, 27 154, 25; frōfor 18, 8; gōd 6, 7 70, 23 76, 24 28 106, 32 117, 15; gōdes 60, 24; gōde 8, 7 76, 3; gōdan 20, 8 108, 30 116, 19; gōdum 7, 23 56, 17 76, 5 95, 2 117, 20; gōlon 73, 25; hlōh 46, 24; ahōf 42, 6 63, 1 164, 6; ahōfon 15, 25; behōfe 158, 23; hwōn 38, 15 80, 24 151, 4 155, 30; nateshwōn 162, 27; lōca 129, 8 163, 27; lōcode 163, 29 164, 7 171, 28 173, 21; gelōmlíce 30, 16 142, 26 155, 28 170, 2; gelōmlicum 134, 11; mōd 1, 9 4, 9 37, 25 41, 9 10 u. s. f. (22 mal); mōde 36, 10 37, 22 40, 22 76, 6 104, 21 105, 15 144, 5 174, 11; mōdes 5, 20 45, 15

100, 30 101, 21 106, 7 130, 1 150, 26 173, 8 29; móðinyssæ 93, 12; móðgeþancas 137, 1; ofersmóðine 36, 5; gemóttstowe 21, 2; genóh 44, 30; genóhme 107, 4 145, 24; ómettum 80, 5; róðetaken 105, 9; róðetacne 103, 13; unrótsast 80, 30; unrótt 39, 18 84, 24 145, 21; scó 18, 25 19, 11 24, 27; scóm 37, 13; alóh 19, 17 62, 11; sóna 19, 12 22 25, 3 27, 32 31, 8 u. s. f. (33 *mal*); forsóc 78, 26; wiðsóc 78, 19 82, 5; sóðe 41, 18; stóð 45, 27 69, 30 124, 14; ȝe-stóð 32, 23 170, 27; stóp 36, 11 65, 20 82, 20 114, 10 131, 21 163, 20; stópon 42, 29; stów 113, 20 129, 10; stówe 105, 27; tó (tó-) 27, 28 31 58, 31 80, 13 14 u. s. f. (21 *mal*); tól 114, 1 16 17; ȝeþóhtes 144, 33; þrówode 109, 26; wóðe 94, 8; wóðnyssæ 78, 15; wóhnys 104, 14; wóhnyssæ 106, 14; wóp 146, 23; wópe 125, 12 154, 26; wópes 140, 20.

ú

forbúgan 109, 28; bútan 109, 16; bútn 97, 17 152, 18; neah-ȝebúrene 97, 1; stanclúd 52, 17; cúðe 79, 23 24; hú 29, 15 39, 19; hús 33, 29 95, 25 127, 14 170, 22; húse 107 4 126, 27; ȝebedhúses 72, 20; húsl 155, 3; húselȝange 152, 23; belúcan 51, 16; múðe 31, 11; nú 5, 16 56, 12 62, 24 105, 22 u. s. f. (10 *mal*); rúm 170, 22; toslúpan 164, 13; swúran 117, 1; ȝetúcod 22, 23; tún 142, 20; túne 142, 24; túnas 33, 28; wyrttún 23, 32 24, 3 22 30, 32 31, 10 67, 6; þrútiende 131, 22; þú 79, 26 88, 32; ún- 46, 18 60, 26 95, 30 101, 13 106, 2 133, 7 142, 19 150, 31 171, 26; úre 60, 8 21 71, 12 141, 20; úres 117, 1; úrne 84, 14; úrra 60, 25; úrum 135, 3 139, 14; ús 3, 9 31, 32 43, 4 107, 28 149, 1; út (út-) 22, 11 29, 18 30, 15 42, 31 50, 31 u. s. f. (28 *mal*); útan 23, 31 40, 1 59, 27 101, 24; úte 43, 10; wiðútan 106, 15 107, 15 28 108, 4; ymbútan 118, 25.

ý

tobrysdon 125, 21; behýdst 80, 26; cýðon 67, 25; ȝecýðed 80, 11 149, 22; tocwýsde 125, 6; tocwýsdon 125, 20; tocwýsed 93, 2; drýum 73, 16; drýcraefte 30, 16; drýcraeftum 73, 20; drýcraeftigan¹ 27, 15; bedýfed 73, 24; frýnd 43, 27; afýled 4, 33; fýr 10, 12 93, 1 123, 16 24 29; fýre 44, 16 65, 20 87, 22; fýrene 173, 22; ȝýmde 42, 2; ȝýmon 76, 27; beȝýman 77, 3; beȝýmde 106, 9 142, 25; be-ȝýmndon 154, 19; ȝýft 29, 5 142, 9; ȝýta 20, 7 51, 25 62, 19 79, 24 83, 11 u. s. f. (12 *mal*); hý 9, 6 106, 29; hýd 157, 8; hlýdan 74, 4; ȝehlýde 123, 29; behýdst 139, 14; hýnðe 114, 5; ȝehýran 2, 23 34, 28 80, 31; ȝehýred 52, 23 70, 26; ȝehýrende 114, 10; kýf 93, 26;

¹ In der Hs. drýcraefton.

kýfa 57, 28; alýfde 104, 5; alýfed 39, 21 104, 17 156, 3; zelýfde 46, 25 163, 10; zelýfdon 148, 22; zelýfenne 146, 2; unalýfedlic 104, 17; unalýfedlice 101, 25 104, 8; lýmde 171, 5; alýsend 60, 21; alýsendes 117, 2; alýsed 88, 14; tolýsed 109, 20; tolýsede 164, 16; lýtel 36, 31 45, 30 173, 3; lýtelne 171, 29; mýsan 62, 8 143, 32; nýðbehéfe 148, 7; nýðpearfe 150, 19; zescý 130, 31; stýpeles 170, 17; swýn 106, 29 107, 34; sý 60, 7 157, 2; twýnunge 150, 26; twýnast 149, 29; untwýwlice 139, 13 173, 24; betwýnan 104, 12; zetýde 59, 30; týhð 115, 7; oftýhð 146, 31; þrý 131, 4; zepýwe 142, 31; þýwde 80, 29; þýwende 152, 14; ýð 114, 31; ætýwde 124, 26 148, 13 149, 9 156, 12; ætýwed 59, 28.

êa

bebéad 9, 31 24, 9 25, 1 31, 18 36, 28 u. s. f. (17 mal); forbéad 72, 15 146, 18; béatan 68, 21; bréac 34, 12; beobréades 71, 21; céaste 64, 33; zecéas 52, 7; déad 62, 17 (2 mal); déadan 17, 24 19, 12 84, 14 89, 9 93, 29; déaðe 110, 22; adréah 43, 26; éa 14, 25 15, 8 19, 16 29, 30 73, 23 114, 27 115, 6; éa 14, 25 15, 8 19, 16 29, 30 73, 23 114, 27 115, 6; éac 4, 20 23 5, 8 29 9, 4 u. s. f. (31 mal); éac 19, 30 21, 23 45, 14 52, 17 53, 29 u. s. f. (10 mal); éac 102, 11 143, 27; éacan 4, 8 6, 20; éadigan 81, 22; éage 106, 7 107, 16; éagan 100, 30 164, 10; éagum 40, 3 77, 27 93, 28 107, 14 123, 26 129, 16 169, 5; éala 85, 13; eála 4, 5 38, 20 85, 12 115, 8; eálá 43, 2; éare 137, 14; éarum 129, 15; éað 129, 13; unéaðe 150, 32; féawa 57, 18 58, 17 61, 22 96, 2; fléat 18, 6; azéafe 81, 10 158, 21; forzéafe 154, 27; ongéan 10, 12 17, 14 21, 32 34, 4 7 u. s. f. (19 mal); géar 52, 12 96, 9 98, 6; géare 102, 25 133, 10; géarum 135, 22; azéat 59, 13; ongéaton 43, 10 145, 32; bezéate 150, 16; onzéate 35, 29; zréadan 65, 17; héahnysse 108, 10 19; héalic 40, 12; héalicum 131, 17; héan 52, 23; unhéanlice 43, 25; héawan 15, 1; hréame 16, 16 28, 29 64, 28 164, 1; hréamum 74, 4; hréas 24, 26; beléac 24, 24 59, 4 125, 27; léafe 10, 2 32, 11 17; zeléafa 87, 25; zeléafan 19, 5 142, 22; zeléaffulra 33, 29; ungeléaf 46, 12; léase 40, 15; forléas 5, 10 106, 32; néade 157, 22; néadiendre 79, 5; néadlunga 15, 24; zenéadod 32, 16 38, 25 73, 4 79, 8 83, 5 105, 33; zenéadode 126, 23; néah 5, 24 80, 4 101, 11 147, 19; fornéah 68, 18 101, 7; zenéa-læcean 132, 5; zenéa læhte 84, 31; néalice 79, 11 114, 33; réaf 19, 17; réafe 101, 14; réafum 131, 18; réafláce 162, 30; beréafedon 15, 15; beréafod 75, 27 76, 20; scéatas 143, 17 22; scéaweres 105, 29; bescéawunge 106, 7; bescéawode 107, 13; forséarod 95, 9; séað 113, 27; sméade 17, 28 144, 23; asméade 42, 2; téaras 140, 14; téarum 89, 8 97, 19; atéah 101, 21 114, 33; zetéah 101, 23 108, 7; wiðtéah 95, 17; péaw 44, 16 117, 13 151, 20 152, 22; péawas 103, 32; péawum

56, 17 105, 23; *préade* 162, 1; *ʒepréad* 29, 21 36, 17 74, 6; *onwreah* 137, 17.

éo

béobréades 71, 21; *béo* 29, 18 114, 18; *béon* 33, 13 35, 21 38, 15 40, 1 54, 18 u. s. f. (*13 mal*); *béoð* 76, 3; *abéodan* 125, 3; *forbéodende* 146, 23; *béot* 20, 25 29 89, 11; *oncneow* 7, 6 29, 27 57, 14 172, 15 17; *oncnéowe* 79, 26; *oncnéowon* 127, 16; *undercréopan* 40, 16; *déop* 52, 18; *éode* 50, 31 59, 19 65, 6 67, 5 89, 23 162, 26; *ʒeéode* 73, 32; *ʒeondéode* 24, 2; *éodon* 16, 21 64, 5 126, 27 127, 8 131, 12; *fléow* 170, 10; *fréozum* 95, 10; *fréoh* 102, 8; *héow* 113, 24; *léodhata* 163, 29; *léof* 7, 29 21, 16 39, 14 146, 1; *léofa* 70, 6; *léogað* 46, 7 127, 7; *léozendum* 162, 6; *léoman* 94, 4; *sunnanléoman* 171, 11 172, 22; *léona* 150, 9; *néod* 79, 6; *néode* 124, 22; *ʒenéosode* 170, 1; *ascéoc* 136, 2; *séo* 4, 5 15, 30 19, 28 29, 27 101, 9 29 114, 31; *ʒescéod* 37, 13; *deofolseóce* 86, 6; *deofolséocnyss* 134, 24; *séoka* 90, 7; *séocan* 88, 27; *ʒeséo* 28, 4 12 173, 4; *ʒeséon* 5, 28 38, 3 45, 23 25 173, 25 174, 7; *ʒeséoð* 79, 31 109, 15 134, 5 140, 32; *ʒeséondan* 173, 12 174, 12; *forséon* 39, 30; *forséoð* 151, 22; *téon* 42, 31 116, 14; *téonan* 21, 12 35, 29; *téonana* 152, 4; *ʒetéon* 45, 4; *péode* 66, 6; *péodum* 133, 29; *ʒepéodeð* 136, 17; *péof* 24, 1 7 13 19 32; *péoh* 81, 25; *péos* 97, 27; *péo* 82, 27; *péon* 126, 7; *péonde* 71, 3; *wéop* 89, 10 140, 16; *wéox* 67, 27 158, 30.

2. Kurze Vokale vor Konsonantenverbindungen.

fn

éfn 15, 30 32, 26¹ 65, 23 70, 8 87, 18; *hréfn* 118, 10 14 16 23; *stéfn* 52, 30; *stéfne* 140, 30; *swéfn* 148, 20 149, 20; *swéfnun* 148, 13.

ld

féld 110, 15; *améldode* 22, 27; *wólde* 54, 28; *nóldon* 134, 30; *ʒedwýlde* 108, 9; *deofolʒýld* 123, 22; *ahýld* 142, 5; *ʒepýldelice* 108, 31; *ʒewýld* 132, 28; *ýlding* 84, 4; *ýlde* 103, 1; *éald* 4, 7 66, 33 79, 14; *éaldan* 117, 6; *éaldum* 104, 21; *séald* 33, 4; *ʒeséald* 25, 6; *ʒetéalde* 39, 33.

lt

teáltian 36, 20.

mp

ʒecámpes 110, 15; *ʒelámp* 26, 13 77, 19 96, 31 124, 19.

¹ In der Hs. gross geschrieben. Accent zwischen E und f.

nc

acwánc 10, 13; máncosas 65, 4; páncunze 118, 7 141, 32; gepánc 106, 19; gepánce 64, 3 95, 21; pánciende 145, 32; gepáncode 10, 10; scéncea 127, 11; swéncenne 136, 1; zeswénced 3, 24 26, 17 28, 27 72, 30 106, 10 134, 1 156, 5 157, 32 158, 14; zeswéncede 43, 8 102, 33 125, 9; zeswéncedan 158, 20; pénceaš 151, 24; péncende 127, 21; bepéncean 172, 25; gepénc 5, 12; gepéncean 106, 31; gepénceaš 106, 19; drínce 142, 4; drínke 116, 20; dríncea 127, 16; swínc 88, 32; zeswínc 109, 4 15 110, 9; zeswínce 25, 22 109, 17 110, 11; zeswínce¹ 4, 27 39, 28; zeswínceum 102, 34; swíncendan 124, 27; pínceš 136, 3 173, 2; drúncon 126, 18.

nd

ándan 118, 2; ándette 103, 6 150, 24; ándetton 127, 19; geándette 163, 7; ándian 117, 8; gebánd 163, 15; umbánd 93, 28; hánd 105, 3; hándum 81, 28; lánd 106, 24 115, 20; lánde 43, 27; izlánde 133, 9; stándan 156, 10; stánde 144, 7; ablénded 118, 1; éndebyrdnysse (-nesse) 53, 4 67, 28 144, 24; geéndod 88, 26; geéndode 53, 11 66, 2 88, 24; geéndodre 85, 1 143, 2; geéndodum 59, 11 140, 15; geéndebyrdde 147, 22; éndemes 67, 16; séndan 35, 9; sénde 82, 1; aséndan 147, 17; asénded 134, 25 141, 23 172, 11; onsénded 143, 1 171, 2; téndingum 101, 17; wénde 57, 32; onwénded 39, 3; blándum 60, 9; fíndan 118, 22; topíndaš 40, 6; fúnde 23, 32; fúndene 145, 12; gemúnde 21, 7 172, 25; gemúndest 40, 23; zesúnd 124, 14; topúnden 144, 25; topúndenum 37, 21; wúndian 15, 1; forwúndedan 125, 15; gemýnd 71, 20 86, 18; gemýnde 19, 32 64, 6.

ng

onfánzenra 128, 21; zelángode 105, 15.

nt

plántode 23, 26; stúntan 46, 6.

rd

órdum 101, 16; wórd 41, 18 144, 26; wórdum 151, 29; gebrýrddæg 61, 27; hýrdas 102, 15 103, 3; forwýrde 126, 3; mid-danéard 102, 6; éardode 105, 28 107, 9; geréordungtide 118, 12; geréordode 150, 8.

¹ Accent auf n. i nachträglich eingefügt.

rn

árn 36, 9 37, 31 70, 3 115, 15 23; beárn 22, 28 80, 3; geárn 114, 3; bárn 44, 17 101, 24; forbærned 30, 22; gnrniende 140, 18; únætsþórnenum 60, 26; þórna 101, 16; búrn 10, 9; forbúrn 123, 28; spúrn 16, 22; úrn 84, 7 88, 29 154, 24 156, 18; geúrne 147, 9; gýrneð 29, 24; ýrn 118, 24; geondýrn 103, 10; ýrn 115, 4; ýrnende 33, 27; geárnungr 26, 5 133, 19 155, 12; ætsþéarn 22, 22 104, 15; geórne 32, 20; geórnodon 149, 19; forwéornað 134, 2.

rt

gehýrtan 145, 19; wýrta 25, 15 67, 9 14; téartum 43, 1.

rð

fórð 88, 20; gewéarð 115, 8.

st

arfæstlice 64, 13.

3. Kurze Vokale.

æ

æðelnys 151, 20; æðelum 115, 15; þæs 44, 20

e

éfen- 43, 22 60, 15 169, 10; sé 27, 18 43, 5 23 52, 5 62, 27 109, 22 125, 1 131, 30 133, 20; þés 57, 10 70, 8 107, 8 140, 9 144, 6 150, 27 156, 17.

i

íngehiðdes 137, 25.

o

fóroft 68, 4; þóðenum 133, 30.

u

túwa 132, 15.

y

cýtan 125, 24 27 140, 11; ýmensangum 169, 12.

ea

wéaxende 157, 10.

eo

wéocon 44, 15.

Accente über Eigennamen: Isáac 55, 16 17 24 26; Isáace 55, 5; Románabyri 30, 21; Románebyri 34, 25; Judéalánde 150, 11; Félix 23, 6; Libertínnum 15, 18; Tudertína 79, 19; Reatíne 33, 17; Róme 132, 31; Rómebyrig 95, 12; Theóprobus 140, 31.

Berichtigungen.

Seite 30, 21 *H* lies Romanabyri.

„ 126: die Zahlen 15 20 25 und 30 am Rande sind je um eine Zeile tiefer zu stellen.

„ 147, 9 *C* lies Benedicte'.

„ 174, 14 lies geswutelode.

„ 182 Fussnoten lies 28 statt 29 und 29 statt 30.

„ 225, 13 lies us'.

Druck von Fischer & Kärsten in Leipzig.

GEORG H. WIGAND'S VERLAG IN LEIPZIG

BIBLIOTHEK
DER
ANGELSÄCHSISCHEN POESIE

begründet von

CHRISTIAN W. M. GREIN

Neu bearbeitet, vermehrt und nach neuen Lesungen der Handschriften

herausgegeben von

RICHARD PAUL WÜLKER

Band I:

DAS BEOWULFS LIED

nebst den kleineren

epischen, lyrischen, didaktischen und geschichtlichen Stücken

herausgegeben von

RICHARD PAUL WÜLKER

Preis 12 Mark

Band II:

DIE VERCELLER HANDSCHRIFT

die Handschrift des Cambridger Corpus Christi Collegs CCI,
die Gedichte der sogen. Cædmonhandschrift, Judith, des Hymnus
Cædmons, Heiligenkalender

nebst

kleineren geistlichen Dichtungen

herausgegeben von

RICHARD PAUL WÜLKER

Preis 26 Mark

Band III:

DIE HANDSCHRIFT VON EXETER

Metra des Boetius, Salomo und Saturn, Die Psalmen

herausgegeben von

BRUNO ASSMANN

Preis 23 Mark

GEORG H. WIGAND'S VERLAG IN LEIPZIG

BIBLIOTHEK
DER
ANGELSÄCHSISCHEN PROSA
in kritisch bearbeiteten Texten

herausgegeben von

CHRISTIAN W. M. GREIN

Fortgesetzt unter Mitwirkung mehrerer Fachgenossen von

RICHARD PAUL WÜLKER

Band I:

**ÄLFRIK DE VETERE ET NOVO TESTAMENTO, PENTATEUCH, JOSUA, BUCH
DER RICHTER UND HIOB**

Preis 8 Mark

Band II:

**DIE ANGELSÄCHSISCHEN PROSABEARBEITUNGEN DER BENEDICTINER-
REGEL**

Herausgegeben von **A. SCHRÖER**

Preis 10 Mark

Band III:

ANGELSÄCHSISCHE HOMILIEN UND HEILIGENLEBEN

Herausgegeben von **BRUNO ASSMANN**

Preis 10 Mark

Band IV:

KÖNIG ALFREDS ÜBERSETZUNG VON BEDAS KIRCHENGESCHICHTE

Preis 40 Mark

SPRACHSCHATZ
DER
ANGELSÄCHSISCHEN DICHTER

bearbeitet von

CHRISTIAN W. M. GREIN

2 Bände — Preis 60 Mark

Nur in kleiner Auflage in anastatischem Neudruck hergestellt.
Preiserhöhungen nach Massgabe des Vorrats vorbehalten.

GEORG H. WIGAND'S VERLAG IN LEIPZIG

ANGELSÄCHSISCHES WÖRTERBUCH

von

CHRISTIAN W. M. GREIN

Zum Druck besorgt

von

F. GROSCHOPP

Preis 5 Mark

Dieses Werk enthält alle Wörter, die sich im *Sprachschatz* finden, jedoch ohne die Belegstellen, und ist daher ein handliches, billiges Angelsächsisches Wörterbuch, ein Werk, das noch gänzlich fehlte.

KURZGEFASSTE

ANGELSÄCHSISCHE GRAMMATIK

von

CHRISTIAN W. M. GREIN

Preis 2 Mark

DICHTUNGEN DER ANGELSACHSEN

stabreimend übersetzt

von

CHRISTIAN W. M. GREIN

2 Bände — Preis 11 Mark

BEOWULF

stabreimend übersetzt

von

CHRISTIAN W. M. GREIN

Nach des verfassers handexemplar zum drucke besorgt

von

RICHARD PAUL WÜLKER

Preis 2 Mark

GEORG H. WIGAND'S VERLAG IN LEIPZIG

**ABLAUT
REDUPLIKATION UND SEKUNDÄRE WURZELN
DER STARKEN VERBA IM DEUTSCHEN**

nebst
einem Exkurs über die Verba Dôn und Iddja

Eine sprachgeschichtliche Untersuchung mit alphabetischen Wortregistern
von

CHRISTIAN W. M. GREIN

Preis 2 Mark

DAS HILDEBRANDSLIED

nach der Handschrift
von Neuem herausgegeben, kritisch bearbeitet und erläutert nebst
Bemerkungen
über die

ehemaligen Fulder Codices der Kasseler Bibliothek

von

CHRISTIAN W. M. GREIN

Mit einer Photographie der Handschrift — Zweite Auflage — Preis 2 Mark

**LINGUISTISCHE ALLOTRIA
LAUT-, ABLAUT- UND REIMBILDUNGEN**

der
englischen Sprache

von

C. FRIEDRICH KOCH

Nach dem Tode des Verfassers herausgegeben von

EUGEN WILHELM

Zweite Ausgabe — Preis 2 Mark

GEORG H. WIGAND'S VERLAG IN LEIPZIG

DE INFINITIVI

linguarum sanscritae

bactricae persicae graecae oscae umbricae latinae goticae

forma et usu

scripsit

EUGENIUS WILHELMUS

Preis 4 Mark

Zeitschrift für vergleichende Sprachforschung Band XXII, 4. Heft, S. 334:
„Vorliegende Arbeit ist als ein durchaus erfreulicher und höchst wertvoller Beitrag zur Sprachwissenschaft, speciell zur vergleichenden Syntax, zu bezeichnen, der, gestützt auf eine genaue und sorgfältige Kenntnis des vedischen Sprachgebrauchs, besonders für die syntaktischen Gebrauchsweisen des griechischen, lateinischen und gotischen Infinitivs höchst reichhaltige Zusammenstellungen giebt“.

Revue de linguistique Tome V, 4 fasc.: „M Wilhelm s'adresse à un sujet bien vaste et qui reclamera longtemps encore de patientes recherches. Hâtons nous de dire que son écrit nous paraît clair, méthodique et capable de faire avancer la question . . . L'ouvrage occupera une place honorable dans l'histoire de l'établissement de la syntaxe comparative indo-européenne“.

HISTORISCHE GRAMMATIK

DER

ENGLISCHEN SPRACHE

von

C. FRIEDRICH KOCH

I. Band:

DIE LAUT- UND FLEXIONSLEHRE DER ENGLISCHEN SPRACHE

2. Auflage

von **JULIUS ZUPITZA**

Preis 10 Mark

II. Band:

DIE SATZLEHRE DER ENGLISCHEN SPRACHE

2. Auflage

von **JULIUS ZUPITZA**

Preis 10 Mark

III. Band:

DIE WORTBILDUNG DER ENGLISCHEN SPRACHE

Angelsächsisch nebst den anderen germanischen Elementen und fremde Elemente

2. Auflage

von **RICHARD PAUL WÜLKER**

Preis 10 Mark

GEORG H. WIGAND'S VERLAG IN LEIPZIG

DE VERBIS DENOMINATIVIS

linguae bactricae

scripsit

EUGENIUS WILHELMUS

Phil. Doctor

Preis 1 Mark 50 Pf.

GESCHICHTE ITALIENS IM MITTELALTER

von

DR. LUDO MORITZ HARTMANN

Privatdocent an der Universität Wien

I. Band

DAS ITALIENISCHE KÖNIGREICH

Preis 12 M. 50 Pf.

II. Band 1. Hälfte

RÖMER UND LANGOBARDEN BIS ZUR TEILUNG ITALIENS

Preis 9 M.

Die *Geschichte Italiens im Mittelalter* ist auf etwa 7 Bände berechnet und soll die Entwicklung Italiens vom Untergang des weströmischen Reiches bis zum Beginne der Renaissance darstellen. Doch wird jeder einzelne Band ein abgeschlossenes Ganzes bieten und einen eigenen Nebentitel führen. Der erste Band enthält das erste Buch: *Das italienische Königreich*; er behandelt ungefähr die Zeit von 476—568; die Ostgothenherrschaft steht im Mittelpunkt der Darstellung. Des zweiten Bandes erste Hälfte enthält das zweite Buch: *Römer und Langobarden bis zur Teilung Italiens*, d. h. ungefähr bis zum Jahre 680, jene quellenarme, aber höchst wichtige Periode, in der die Lostrennung Italiens vom Osten und die Erhebung des Papsttums sich vorbereitet. Das Hauptgewicht wird auf die Entwicklung der gesellschaftlichen Organisation, der wirtschaftlichen und rechtlichen Institutionen gelegt, als deren Ausfluss die geistigen Strömungen und die Handlungen der Einzelnen erscheinen. Obwohl am Ende eines jeden Kapitels in den Anmerkungen Quellen und Litteraturnachweise gegeben sind, ist das Werk doch in Folge seiner populären Darstellungsweise auch für einen grösseren Leserkreis geeignet und kann an die Stelle älterer Darstellungen derselben Zeit treten. Der nächste Halbband wird die Geschichte Italiens bis zu Karl d. Gr. führen.

Als vierter selbständiger Teil unserer »Sammlung illustrierter Litteraturgeschichten« erschien soeben:

Geschichte der Französischen Litteratur

von den ältesten Zeiten bis zur Gegenwart.

Von

Prof. Dr. HERMANN SUCHIER u. Prof. Dr. ADOLF BIRCH-HIRSCHFELD.

Mit 143 Abbildungen im Text, 23 Tafeln in Farbendruck, Holzschnitt und Kupferätzung und 12 Faksimile-Beilagen.

In Halbleder gebunden 16 Mark.

Mit obigem Werke hat diese Sammlung die Behandlung der Litteratur aller vier auf kulturelem Gebiete führenden Nationen zum Abschluss gebracht; Deutschlands, Englands, Frankreichs und Italiens litterarische Entwicklung kann der Leser unserer vier Bücher jetzt im Zusammenhang überblicken; der Kreis ist geschlossen. Dass Frankreich nicht fehlen durfte, war selbstverständlich, begreiflich aber auch die Spannung, mit der gerade dieses Werk allenthalben erwartet wurde. Denn gerade die Litteratur des Volkes, das in vieler Beziehung einen so fesselnden Gegensatz zu dem unsrigen bildet, muss uns ein Mittel sein, den Volkscharakter unserer westlichen Nachbarn, der eben jenes Gegensatzes wegen für uns Deutsche von jeher ein Gegenstand lebhaften Interesses war, gründlich kennen zu lernen. Und da bekanntlich die französische Litteratur zu verschiedenen Zeiten auf unsere deutsche Litteratur nachhaltigen Einfluss gehabt hat, so verdient die Darstellung ihres Entwicklungsganges auch nach dieser Richtung die Teilnahme des Lesers, und wir hoffen daher, mit unserem neuen Werke denselben Anklang zu finden wie mit seinen Vorgängern.

Früher erschienen:

Geschichte der Deutschen Litteratur

von Professor Dr. Friedrich Vogt und Professor Dr. Max Koch.

Mit 126 Abbildungen im Text, 25 Tafeln in Farbendruck, Kupferstich u. Holzschnitt und 34 Faksimile-Beilagen.

In Halbleder gebunden 16 Mark.

Englische Litteraturgeschichte

von Prof. Dr. Richard Wülker.

Mit 162 Textbildern, 25 Tafeln in Farbendruck, Kupferstich und Holzschnitt und 11 Faksimile-Beilagen.

In Halbleder gebunden 16 Mark.

Italienische Litteraturgeschichte

von Prof. Dr. Berthold Wiese und Prof. Dr. Erasmo Pèrcopo.

Mit 158 Textbildern, 31 Tafeln in Farbendruck, Holzschnitt u. Kupferätzung und 8 Faksimile-Beilagen.

In Halbleder gebunden 16 Mark.

Ausführliche illustrierte Prospekte stehen kostenfrei zur Verfügung.

Verlag des Bibliographischen Instituts in Leipzig und Wien.

Verlag von Georg Heinrich Meyer in Berlin S.W. 46.

Isländische Dichter der Neuzeit

in Charakteristiken und übersetzten Proben
ihrer Dichtung

mit einer Übersicht des Geisteslebens auf Island seit der
Reformation

von

J. C. Poestion

Subskriptionspreis (erlischt endgültig Ende des Jahres 1900)

5 Lieferungen à Mk. 4,—,

compl. geh. Mk. 20.—, geb. Mk. 22.50.

POESTIONS Buch bildet ein litterarhistorisches Quellenwerk, in dem uns zum ersten Male ein Einblick in die reiche Kunstdichtung der Isländer seit der Mitte des sechzehnten Jahrhunderts gewährt wird. Es ist ein Werk, wie es in der gesamten Weltlitteratur einzig dasteht. Geschöpft aus den Urquellen bietet es eine derartige Fülle von Material aus erster Hand, dass es jeder, der sich mit der isländischen Dichtung fortan beschäftigt, nicht wird übersehen dürfen.

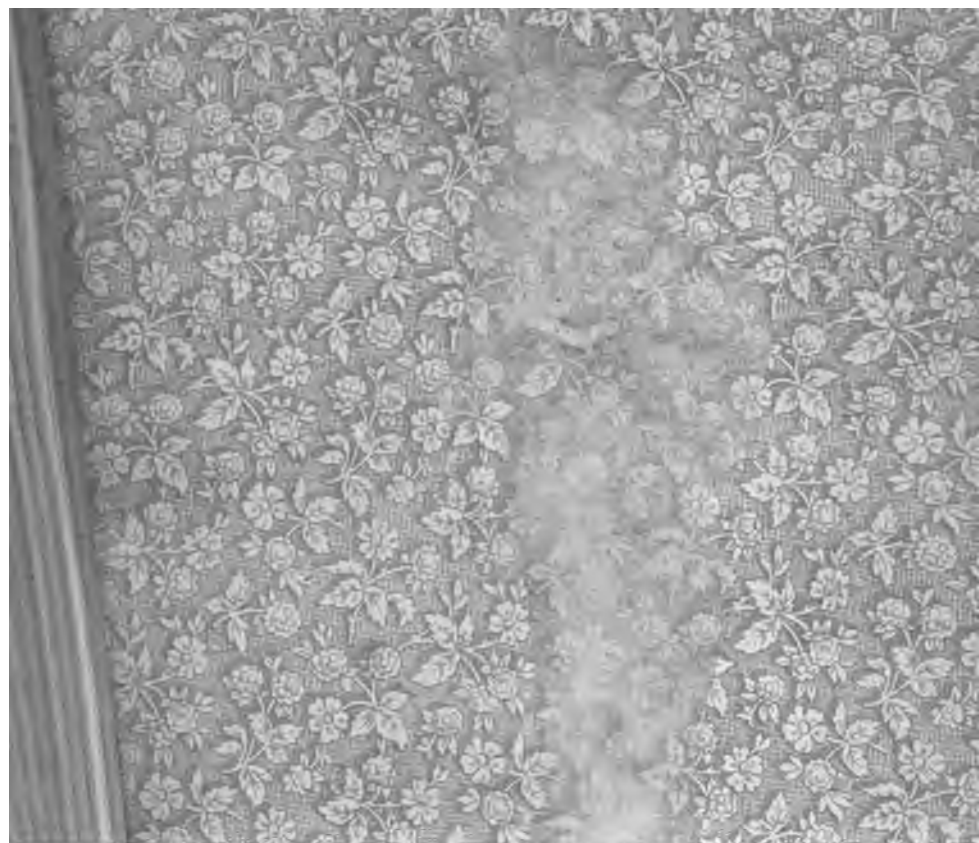
Bei dem kleinen Abnehmerkreis, mit welchem Bücher dieser Art naturgemäss zu rechnen haben, richtet die Verlagshandlung an Bücherfreunde und Bibliotheken die Bitte, die Publikation durch ihre Subskription unterstützen zu wollen.

Der für den stattlichen Band von ca. 35 Bogen gross Lexikon-Format sehr billige Subskriptions-Preis erlischt Ende des laufenden Jahres.

829.508 .B582 v.5 C.1
Bischofs Waerferth von AMA3864
Stanford University Libraries

3 6105 045 052 334

JUN - 8 1990

JUN

1991

MAY - 3 1990

FEB 14 1988

MAR - 7 1990

MAR 4 1988

OCT 20 1981

SPRING 1984

OCT 15 1984

MAR 12 1988

OCT 14 1985

JUN

1990

Stanford University Library

Stanford, California

DOC APR 23 1990

In order that others may use this book,
please return it as soon as possible, but
not later than the date due.

JUN

1990

